

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM
DALI

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ'NİN EĞİTİM PROGRAMLARININ
HAMMOND MODELİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Yrd.Doç.Dr. Nuriye SEMERCİ

HAZIRLAYAN
Yusuf ESER

ELAZIĞ - 2011

ONAY

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ'NİN EĞİTİM PROGRAMLARININ
HAMMOND MODELİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ**

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Nuriye SEMERCİ

Jürimiz, ... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu doktora tezini oy birliği/ oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

HAZIRLAYAN

Yusuf ESER

Jüri Üyeleri:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun
..... Tarih ve ..... sayılı kararıyla bu tezin kabulü
onaylanmıştır.

Doç. Dr. Zafer ÇAKMAK

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖZET

DOKTORA TEZİ

**BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ'NİN EĞİTİM PROGRAMLARININ
HAMMOND MODELİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Hazırlayan: Yusuf ESER

Danışman: Yrd.Doç.Dr.Nuriye SEMERCİ

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

Elazığ-2011, Sayfa: XXI+413

Eğitim her ülkenin vatandaşlarına ücretsiz olarak sunması gereken görevlerden biridir. Her devlet geleceğini garanti altına alacak değişik yatırımlar yapmak durumundadır. Bu yatırımlar bazen günü birlik düşünülerek belki her bireye yapılırken bazen uzun vadeli olarak ve belirli özelliklere sahip bireylere yapılabilir. Her ülke kendi devamını sağlayacak yatırımları kendi halkı gibi kendi öz sermayesinden karşılamaya çalışır. Bu amaçla yeteneklerine göre bazılarını işçi, çiftçi, usta, doktor, mühendis, öğretmen, bilim adamı vb. gibi bazen yaygın, bazen de örgün eğitime tabi tutar.

Araştırmanın amacı, Bilim Sanat Merkezleri'nin (BİLSEM) programlarının öğrenci, öğretmen, yönetici, sınıf öğretmeni ve velilerin görüşlerine göre Hammond Modeliyle değerlendirilmesidir. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Bilim ve Sanat Merkezleri'nin programlarının işlevlerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, Türkiye genelinde faaliyetlerine devam eden 57 Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitimlerine devam eden öğrenciler (4. ve 5. sınıf) ile bu kurumlarda görevli yönetici ve öğretmenler, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarındaki sınıf öğretmenleri ve bu öğrencilerin velileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Araştırmanın yapılacağı örneklem BİLSEM'lerin belirlenmesinde %20'lik bir örneklem grubu baz alınmış ve bu %20'lik grup da iki şekilde belirlenerek araştırma

gerçekleştirilmiştir. Örneklem BİLSEM'lerin belirleme şeklinde hem Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) verilerine göre illerin gelişmişlik seviyeleri hem de Türkiye'nin coğrafi bölgelerindeki BİLSEM sayıları baz alınmıştır. Araştırma, 2010 - 2011 öğretim yılıbahar yarıyılı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 205 öğrenci, 115 BİLSEM öğretmeni, 35 yönetici, 88 sınıf öğretmeni ve 100 veli katılmıştır. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen bir anketle toplanmıştır.

Araştırmanın I. Bölümünde, problem durumu, amaç, önem, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar gibi kavramlara yer verilmiştir. II. Bölümde üstün zekalılık kavramı, üstün zekalı ve üstün yetenek kavramları arasındaki fark, değişik ülkelerdeki üstün zekalıların eğitim şekilleri ve üstün zekalıların eğitimiyle ilgili tarihsel süreç ile ilgili alan yazın çalışmalarına yer verilmiştir. III. Bölümde, araştırmanın yöntem boyutu ele alınmıştır. Araştırmada örnekleme yöntemi olarak küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. IV. Bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlar kısmı mevcuttur. Bu bölümde elde edilen bulgulardan birkaçı şöyledir: BİLSEM'de daha rahat ortamda buldukları için öğrencilerin mutlu olmalarına rağmen elde edilen sonuçlarda cinsiyete göre anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Araştırmada ortaya çıkan diğer bir önemli bulgu da "Arzu ettiğim BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katıla biliyorum."önermesine kız öğrenciler önermeye katılma boyutunda, erkek öğrencilerden anlamlı oranda farklı cevaplar vermişlerdir.

BİLSEM'deki öğrencilerin yeteneklerinin diğer öğrencilerin yetenekleriyle kıyaslandığında 4. Sınıf öğrencilerinin görüşlerinin 5. Sınıf öğrencilerinin görüşlerinden anlamlı oranda farklılaştığı görülmüştür.

Son olarak V. Bölümde, araştırma bulguları ve sonuçlar irdelenmiştir. Genel olarak bakıldığında bu kurumların faaliyetlerine devam etmelerinden katılımcıların memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilim ve Sanat Merkezi(BİLSEM), üstün zeka, üstün yetenek

ABSTRACT

Doctorate Thesis

**EVALUATION OF SCIENCE AND ART CENTRES EDUCATION
CURRICULUM USING HAMMOND MODEL**

Yusuf ESER

The university Of Firat

The Institute Of Educational Sciences

The Department Of Education Programs and Teaching

Education is one of the tasks, that each country has to provide its citizens without any charge. Each state must make various investments in order to guarantee its future. These investments can sometimes be made to every individual through short term thoughts whereas to particular people with certain qualities in long term.

Every country tries to meet the investments that give the opportunity to provide its continuity by its own capital, in other words, its own society. With this aim some people as workers, farmers, builders, doctors, engineers, teachers, scientists, etc, are given formal or common educational courses according to their abilities.

The purpose of the research is evaluation of science and art centres (bilsem) curriculum according to student, teacher, classroom teachers, parents and school principals' views using hammond model. Survey model was used in the research. In this reseach with the aim of obtaining the functionality of Science and Art Centres' curriculum students (4th and 5th grades) at 57 Science and Art Centres throughout Turkey, directors and teachers in those institutions, classroom teachers at students' formal educational institutions and their parents constitute the universe of the research.

In determining the sample BİLSEM centres for the research, 20% sample group was taken as criteria and this 20% group was determined in two ways and hence the research

was carried out. In determining the sample BİLSEM centers development levels of the cities and the number of BİLSEM centers in geographical regions in Turkey was taken into consideration according to Turkish Statistics Institution (TUİK) data. The research was carried out in the second term of 2010 – 2011 academic year. Data of the research was collected by a survey developed by the researcher.

In the first part of the research some terms as current problem, purpose, significance, assumptions, limitations and definitions were given. In the second part high intelligence term, the difference between higher intelligence and high ability terms, field studies about the ways and historical process of the education of the people with high intelligence were given. In part III, the method dimension of the research was considered. Group sampling method was determined as the sampling method. In part IV findings and the comments took place. Some findings obtained in this study are as follows: Although the students were happy because of a more comfortable environment at BİLSEM, significant differences by gender emerged in the results obtained. Finally in part V, the findings of the research were evaluated in the conclusion and discussion part. Another important finding of the research is that girls gave different responses significantly compared to boys for the proposition: "I can be actively involved in BİLSEM organizations" when students' abilities at BİLSEM are compared to other students' competences, 4th grade students' views were significantly different than 5th grade students' views.

Key words: Art and Science centers (BİLSEM), high intelligence, high ability

İÇİNDEKİLER

ONAY	I
ÖZET	II
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XVIII
ÖNSÖZ	XIX
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Amaç	7
1.2.1. Alt problemler	7
1.3. Önem.....	8
1.4. Sayıtlar	9
1.5. Sınırlılıklar	10
1.6. Tanımlar	10
Kısaltmalar	12
İKİNCİ BÖLÜM	13
2. ALANYAZIN İNCELEMESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	13
2.1. Eğitim.....	14
2.2. Zekâ	19
2.2.1. Zekâ grupları.....	22
2.2.2. Zekâ Gruplarına Göre Yönlendirmeler	27
2.2.3. Zeka ile ilgili kuramlar.....	28
2.2.3.1. Renzulli Üçlü Çember Modeli	28
2.2.3.2. Sternberg Üçlü Sac Ayağı Kuramı.....	30
2.2.3.3. Başarılı Zeka Kuramı	31
2.2.3.4. Tannenbaum Deniz Yıldızı Modeli.....	31
2.2.3.5. Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı	33
2.3. Yetenek.....	35

2.4. Üstün zeka ve yetenek kavramı arasındaki ilişki	37
2.5. Üstün zekalı veya yetenekli kimdir?	37
2.6. Üstünlerin tanılanma şekilleri	39
2.7. Üstün yeteneklilerin özellikleri	43
2.7.1. Zihinsel Özellikleri	44
2.7.2. Ahlaki ve duygusal gelişmişlik	46
2.7.3. Üstünlerin olumlu ve olumsuz yönleri	48
2.7.4. Üstünlerin sorunları	49
2.8. Üstünlerin eğitilmesi	51
2.9. Tarihteki üstünlerin eğitime uygulamaları	53
2.9.1. Dünyada üstünlerin eğitime uygulamaları	54
2.9.1.1. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada	55
2.9.1.2. Rusya	57
2.9.1.3. Avrupa	58
2.9.1.4. Avustralya	60
2.9.1.5. Orta Doğu	60
2.9.1.6. Asya	60
2.9.2. Osmanlı İmparatorluğu'nda üstünlerin eğitime uygulamaları	61
2.9.3. Cumhuriyet sonrası Türkiye'deki üstünlerin eğitime uygulamaları	64
2.9.3.1. Üstün Yetenekliler Eğitim Programı(UYEP)	69
2.9.3.2. Öğretim İlkeleri	70
2.9.4. Türkiye'de üstün çocukların değerlendirilmesi	70
2.9.4.1. Okul türleri ve okulların hedefleri	71
2.10. Program değerlendirme	103
2.10.1. Program Değerlendirmenin Tarihi	106
2.10.2. Alternatif Program Değerlendirme Yaklaşımları	108
2.10.2.1. TYLER'in Performans Hedef Uyum Modeli	109
2.10.2.2. Hammond Değerlendirme Modeli	110
2.11. İlgili araştırmalar	115
2.11.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar	115
2.11.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar	120
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	125
3. YÖNTEM	125

3.1. Çalışmanın Evren ve Örneklemi	125
3.1.1. Öğrencilerle ilgili kişisel bilgiler	131
3.1.2. BİLSEM öğretmenleriyle ilgili kişisel bilgiler	134
3.1.3. BİLSEM yöneticileriyle ilgili kişisel bilgiler	137
3.1.4. Sınıf öğretmenleriyle ilgili kişisel bilgiler	141
3.1.5. Velilerle ilgili kişisel bilgiler	143
3.2. Araştırmanın Yöntemi.....	145
3.3. Veri Toplama Araçları	147
3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	149
3.5. Veri Toplama Araçları	149
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	150
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	150
4.1. Birinci alt probleme ait elde edilen bulgular	150
4.1.1. Öğrenciye ait bulgular.....	150
4.1.1.1. Cinsiyete göre bulgular	150
4.1.1.2. Öğrencinin okuduğu sınıfa ait bulgular.....	156
4.1.2. Bilsem öğretmenine ait bulgular	162
4.1.2.1. Cinsiyete ait bulgular	162
4.1.2.2. Kıdem yılına ait bulgular.....	164
4.1.2.3. Mezun olunan fakülteye ait bulgular.....	167
4.1.2.4. Eğitim durumuna ait bulgular	169
4.1.3. Yöneticiye ait bulgular.....	171
4.1.3.1. Kıdeme ait bulgular	171
4.1.3.2. Mezun olduğu fakülteye ait bulgular	174
4.1.3.3. Eğitim durumuna ait bulgular	177
4.1.4. Sınıf öğretmenine ait bulgular.....	180
4.1.4.1. Cinsiyete ait bulgular	180
4.1.4.2. Kıdem yılına ait bulgular.....	184
4.1.4.3. Okuttukları sınıfa ait bulgular	187
4.1.5. Veliye ait bulgular.....	191
4.2. İkinci alt probleme ait elde edilen bulgular.....	193
4.2.1. Öğrenciye ait bulgular.....	193
4.2.1.1. Cinsiyete göre bulgular	193

4.2.1.2. Okuduğu sınıfa ait bulgular.....	197
4.2.2. Bilsem öğretmenine ait bulgular.....	201
4.2.2.1. Cinsiyete ait bulgular.....	201
4.2.2.2. Kıdem yılına ait bulgular.....	204
4.2.2.3. Mezun olunan fakülteye ait bulgular.....	207
4.2.2.4. Eğitim durumuna ait bulgular.....	210
4.2.3. Yöneticiye ait bulgular.....	212
4.2.3.1. Kıdemine ait bulgular.....	212
4.2.3.2. Mezun olduğu fakülteye ait bulgular.....	215
4.2.3.3. Yöneticinin eğitim durumuna ait bulgular.....	217
4.2.4. Sınıf öğretmenine ait bulgular.....	219
4.2.4.1. Cinsiyete ait bulgular.....	219
4.2.4.2. Kıdem yılına ait bulgular.....	221
4.2.4.3. Okuttukları sınıfa ait bulgular.....	223
4.2.5. Veliye ait bulgular.....	224
4.3. Üçüncü alt probleme ait elde edilen bulgular.....	226
4.3.1. Öğrenciye ait bulgular.....	226
4.3.1.1. Cinsiyete ait bulgular.....	226
4.3.1.2. Okuduğu sınıfa ait bulgular.....	228
4.3.2. Bilsem öğretmenine ait bulgular.....	230
4.3.2.1. Cinsiyete göre bulgular.....	231
4.3.2.2. Kıdem yılına ait bulgular.....	234
4.3.2.3. Mezun olunan fakülteye ait bulgular.....	238
4.3.2.4. Eğitim durumuna ait bulgular.....	242
4.3.3. Yöneticiye ait bulgular.....	247
4.3.3.1. Kıdeme ait bulgular.....	247
4.3.3.2. Mezun olduğu fakülteye ait bulgular.....	251
4.3.3.3. Eğitim durumuna ait bulgular.....	254
4.3.4. Veliye ait bulgular.....	257
4.4. Dördüncü alt probleme ait elde edilen bulgular.....	259
4.4.1. Öğrenciye ait bulgular.....	259
4.4.1.1. Cinsiyete ait bulgular.....	259
4.4.1.2. Okuduğu sınıfa ait bulgular.....	267

4.4.2. BİLSEM öğretmenine ait bulgular.....	275
4.4.2.1. Cinsiyete ait bulgular	275
4.4.2.2. Kıdeme ait bulgular	277
4.4.2.3. Mezun olunan fakülteye ait bulgular.....	280
4.4.2.4. Eğitim durumuna ait bulgular	283
4.4.3. Yöneticiye ait bulgular.....	286
4.4.3.1. Kıdem yılına ait bulgular.....	286
4.4.3.2. Mezun olduğu fakülteye ait bulgular	290
4.4.3.3. Eğitim durumlarına ait bulgular	293
4.4.4. Sınıf öğretmenine ait bulgular.....	297
4.4.4.1. Cinsiyete ait bulgular	297
4.4.4.2. Kıdeme ait bulgular	300
4.4.4.3. Okuttukları sınıflara ait bulgular	303
4.4.5. Veliye ait bulgular.....	306
4.5. Beşinci alt probleme ait bulgular	307
4.5.1. Öğrenciye ait bulgular.....	307
4.5.1.1. Cinsiyete ait bulgular	308
4.5.1.2. Okudukları sınıflara ait bulgular	312
4.5.2. Bilsem öğretmenine ait bulgular	317
4.5.2.1. Cinsiyete ait bulgular	317
4.5.2.2. Kıdeme ait bulgular	320
4.5.2.3. Mezun olunan fakülteye ait bulgular.....	324
4.5.2.4. Eğitim durumuna ait bulgular	327
4.5.3. Yöneticiye ait bulgular.....	330
4.5.3.1. Kıdem yılına ait bulgular.....	330
4.5.3.2. Mezun olduğu fakülteye ait bulgular	332
4.5.3.3. Eğitim durumuna ait bulgular	335
4.5.4. Veliye ait bulgular.....	337
4.6. Altıncı alt problemle ilgili bulgular.....	339
4.7. Yedinci alt probleme ait bulgular	351
4.8. Açık uçlu sorularla ilgili bulgular	359
4.8.1. Öğrencilere sorulan sorularla ilgili bulgular	359
4.8.2. BİLSEM öğretmenlerine sorulan sorularla ilgili bulgular	364

4.8.3. Yöneticilere sorulan sorularla ilgili bulgular	368
4.8.4. Sınıf öğretmenlerine sorulan sorularla ilgili bulgular	370
4.8.5. Velilere sorulan sorularla ilgili bulgular	373
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	375
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	375
Sonuç	375
Öneriler	383
KAYNAKLAR	385
EKLER.....	400
Ek: 1. Öğrenci Anketi	400
Ek: 2. BİLSEM öğretmeni anketi	403
Ek: 3. Yönetci Anketi.....	406
Ek: 4. Sınıf Öğretmeni Anketi	409
Ek: 5. Veli Anketi	411
ÖZGEÇMİŞ	413

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Bazı yazar ve düşünürlerin zeka ile ilgili savundukları fikirler	19
Tablo 2.2. Geleneksel ve Çağdaş bakış açılarına göre zeka	24
Tablo 2.3. Üstün yeteneklilerin olumlu yönleri ve ortaya çıkabilen problemler	48
Tablo 3.1. Coğrafi bölgelere göre örnekleme alınan şehirler	125
Tablo 3.2. İllerin gelişmişlik seviyelerine göre örnekleme alınan BİLSEM'ler	127
Tablo 3.3. Coğrafi Bölgelere Göre Örnekleme BİLSEM Sayıları	128
Tablo 3.4. Örneklemedeki BİLSEM'lerdeki yönetici, öğretmen ve öğrenci sayıları.....	128
Tablo 3.5. BİLSEM'lere gönderilen ve geri dönen anketlerin sayıları.....	129
Tablo 3.6. Soru sayıları	130
Tablo 3.7. Öğrencilerin yaşları	131
Tablo 3.8. BİLSEM'e devam ettikleri süre	131
Tablo 3.9. Daha önce BİLSEM'e devam edip etmedikleri.....	132
Tablo 3.10. BİLSEM'e gidiş geliş şekilleri	132
Tablo 3.11. Örgün eğitim kurumuna gidiş geliş şekilleri	132
Tablo 3.12. Öğrencilerin ikamet yerleri.....	133
Tablo 3.13. Öğrencilerin kardeş sayıları.....	133
Tablo 3.14. Öğrencilerin babalarının meslekleri	133
Tablo 3.15. Öğrencilerin annelerin meslekleri.....	134
Tablo 3.16. Öğretmenlerin medeni durumları	134
Tablo 3.17. Öğretmenlerin branşları	135
Tablo 3.18. Öğretmenlerin "Özel Eğitim" dersini alma durumları	135
Tablo 3.19. Öğretmenlerin üstün yeteneğe ilgi durumları	136
Tablo 3.20. Öğretmenlerin üstün yetenekle ilgili bilimsel çalışma durumu.....	136
Tablo 3.21. Öğretmenlerin üstün yeteneğin doğuştan geldiğine dair inançları	136
Tablo 3.22. Öğretmenlerin önceki görev yerleri.....	136

Tablo 3.23. Yöneticilerin cinsiyetleri	137
Tablo 3.24. Yöneticilerin medeni durumları.....	137
Tablo 3.25. Yöneticilerin yöneticilikteki kıdem yılları	137
Tablo 3.26. Yöneticilerin BİLSEM'deki görev süreleri	138
Tablo 3.27. Yöneticilerin branşları	139
Tablo 3.28. Yöneticilerin "Özel Eğitim Dersi"ni alma durumları.....	139
Tablo 3.29. Yöneticilerin üstün yeteneğin kazanılış şekline dair inançları	140
Tablo 3.30. Yöneticilerin BİLSEM'den önceki çalışmış oldukları merkezler	140
Tablo 3.31. Yöneticilerin BİLSEM'den önceki görevleri	140
Tablo 3.32. Sınıf öğretmenlerin medeni durumları	141
Tablo 3.33. Sınıf öğretmenlerin mezun oldukları fakülteler.....	141
Tablo 3.34. Sınıf öğretmenlerin eğitim durumları	141
Tablo 3.35. Sınıf öğretmenlerin "Özel Eğitim" dersini alış durumu	142
Tablo 3.36. Sınıf öğretmenlerin üstün yeteneğe ilgi duyma durumu	142
Tablo 3.37. Üstün yeteneğin doğuştan geldiğine dair inanç durumu	142
Tablo 3.38. Sınıf öğretmenlerin görev yaptıkları okulun yeri	143
Tablo 3.39. Velilerin cinsiyetleri	143
Tablo 3.40. Velilerin tahsil durumları.....	143
Tablo 3.41. Velilerin eşlerinin tahsil durumları.....	144
Tablo 3.42. Öğrencinin üstün yeteneğini fark eden kişi	144
Tablo 3.43. Ailedeki başka üstün zekalı veya yetenekli olup olmadığı.....	145
Tablo 3.44. Üstün yeteneğin kazanılış şekline dair inançları	145
Tablo 3.45. Anketlerdeki soruların alt problemlere göre dağılımı	146
Tablo 4.1. Cinsiyete göre Kaykare Analiz Tablosu.....	150
Tablo 4.2. Öğrencinin Okuduğu Sınıfa Göre Kaykare Analiz Tablosu.....	156
Tablo 4.3. Cinsiyete göre Kaykare analiz tablosu	162

Tablo 4.4 Kıdem yılına ait bulgular	164
Tablo 4.5. Mezun olunan fakülteye göre Kaykare analiz tablosu.....	167
Tablo 4.6. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu	169
Tablo 4.7. Kıdeme göre Kaykare analiz tablosu.....	171
Tablo 4.8. Yöneticinin mezun olduğu fakülteye göre Kaykare analiz tablosu.....	174
Tablo 4.9. Yöneticinin eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu	177
Tablo 4.10. Sınıf öğretmeninin cinsiyetine göre Kaykare analiz tablosu	181
Tablo 4.11. Sınıf öğretmeninin kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu	184
Tablo 4.12. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıfa göre Kaykare analiz tablosu.....	188
Tablo 4.13. Velilere ait frekans tablosu	191
Tablo 4.14. Cinsiyete göre Kaykare Analiz Tablosu.....	193
Tablo 4.15. Öğrencinin Okuduğu Sınıfa Göre Kaykare Analiz Tablosu.....	197
Tablo 4.16. Cinsiyete göre Kaykare analiz tablosu	201
Tablo 4.17. Kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu	204
Tablo 4.18. Mezun olunan fakülteye göre Kaykare analiz tablosu.....	207
Tablo 4.19. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu	210
Tablo 4.20. Kıdeme göre Kaykare analiz tablosu.....	213
Tablo 4.21. Yöneticinin mezun olduğu fakülteye göre Kaykare analiz tablosu.....	215
Tablo 4.22. Yöneticinin eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu	217
Tablo 4.23. Sınıf öğretmeninin cinsiyetine göre Kaykare analiz tablosu	219
Tablo 4.24. Sınıf öğretmeninin kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu	221
Tablo 4.25. Okuttukları sınıfa göre Kaykare analiz tablosu	223
Tablo 4.26. Velilere göre frekans tablosu.....	224
Tablo 4.27. Cinsiyete göre Kaykare Analiz Tablosu.....	226
Tablo 4.28. Okuduğu sınıfa ait Kaykare Analiz Tablosu	228
Tablo 4.29. Cinsiyete ait Kaykare Analiz Tablosu	231

Tablo 4.30. Kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu	234
Tablo 4.31. Mezun olunan fakülteye göre Kaykare analiz tablosu.....	238
Tablo 4.32.Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu	243
Tablo 4.33. Kıdeme göre Kaykare analiz tablosu	247
Tablo 4.34.Mezun olduğu fakülteye göre Kaykare analiz tablosu	251
Tablo 4.35. Eğitim durumuna ait bulgulara göre Kaykare analiz tablosu	254
Tablo 4.36.Velilere göre frekans tablosu.....	258
Tablo 4.37.Cinsiyete göre Kaykare Analiz Tablosu.....	259
Tablo 4.38. Okuduğu sınıfa göre Kaykare Analiz Tablosu	267
Tablo 4.39. Cinsiyete göre Kaykare analiz tablosu	275
Tablo 4.40. Kıdeme göre Kaykare analiz tablosu.....	277
Tablo 4.41.Fakülteye göre Kaykare analiz tablosu.....	280
Tablo 4.42. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu	283
Tablo 4.43. Kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu	286
Tablo 4.44. Yöneticilerin fakültelerine göre Kaykare analiz tablosu	290
Tablo 4.45. Eğitim durumlarına göre Kaykare analiz tablosu	293
Tablo 4.46.Cinsiyete göre Kaykare analiz tablosu	297
Tablo 4.47. Kıdeme göre Kaykare analiz tablosu.....	300
Tablo 4.48. Okuttukları sınıflara göre Kaykare analiz tablosu.....	303
Tablo 4.49. Velilere göre Kaykare analiz tablosu.....	306
Tablo 4.50. Cinsiyete göre Kaykare analiz tablosu	308
Tablo 4.51.Okudukları sınıflara göre Kaykare analiz tablosu	312
Tablo 4.52. Cinsiyet göre Kaykare analiz tablosu	317
Tablo 4.53.Kıdemlerine göre Kaykare analiz tablosu.....	320
Tablo 4.54. Mezun olunan fakülteye göre görüşleri	324
Tablo 4.55. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu	327

Tablo 4.56. Kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu	330
Tablo 4.57. Mezun olduğu fakülteye göre Kaykare analiz tablosu	333
Tablo 4.58. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu	335
Tablo 4.59. Velilerin görüşlerine göre frekans tablosu.....	337
Tablo 4.60 Ortak konuların katılımcılara göre sorulara dağılımı	339
Tablo 4.61. Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretilip öğretilmediği	341
Tablo 4.62. Bilseme gelen öğrencilerin yeteneklerinin farklılığı	341
Tablo 4.63. BİLSEM’in öğrencilerin öğrenme yeteneklerinin gelişimine etkisi.....	342
Tablo 4.64. Öğretmenlerin yapacaklarını bilip bilmedikleri	342
Tablo 4.65. Öğretmenlerin öğrencilere farklı program uygulayıp uygulamadıkları	343
Tablo 4.66. Öğrencilerin rahatça ifade edeceğietkinlik hazırlanma durumu.....	343
Tablo 4.67. Etkinliklerin iletişim engellerini ortadan kaldırıp kaldırmadığı	344
Tablo 4.68. BİLSEM ve diğer okulun konularının bütünlük oluşturup oluşturmadığı	344
Tablo 4.69. Programların öğrencinin yeteneğine uygunluğu.....	345
Tablo 4.70. Uygulanan yöntemlerin öğrencinin yeteneğine uygunluğu.....	345
Tablo 4.71. Öğretmenlerin duruma uygun yöntemi seçme becerisi	346
Tablo 4.72. Farklı sarf malzemelerinin sunulma durumu.....	346
Tablo 4.73. Maliyet durumu	347
Tablo 4.74. BİLSEM organizasyonlarında bulunmaktan mutluluk	347
Tablo 4.75. Derslerin öğrencinin gelişimine katkıda bulunma durumu	348
Tablo 4.76. Grup çalışmasında sorumluluk bilincinin kazandırılmadurumu.....	348
Tablo 4.77. Etkinliklerde çevredeki imkanlardan yararlanma durumu	349
Tablo 4.78. İhtiyaç duyulan teknolojiden yararlanma imkanının verilmesi durumu....	349
Tablo 4.79. İstenilen organizasyona katılabilme durumu	350
Tablo 4.80. Proje ve ürünlerin sergilenmesi için desteğin sağlanması durumu.....	350
Tablo 4.81. Problem karşısında BİLSEM’de öğrendiklerini kullanma durumu.....	351

Tablo 4.82. Farklı etkinliklerin düzenlenme durumu	351
Tablo 4.83. Öğrencinin gelişimi ile ilgili Kaykare analiz tablosu	352
Tablo 4.84. Hangi üstün yeteneğinizden dolayı BİLSEM'e devam ediyorsunuz?	360
Tablo 4.85. Öğrencilerin büyüünce olmak istedikleri meslek	361
Tablo 4.86. Öğretmenlerin değerlendirme amaçlı olarak yaptıkları çalışmalar	364
Tablo 4.87. BİLSEM öğrencilerinin diğer öğrencilerden en önemli farkları	366
Tablo 4.88. Rehberlik servisleriyle yapılan görüşmelerin yansımaları	368
Tablo 4.89. Yönlendirmelerin nasıl yapıldığı	369
Tablo 4.90. Sponsoru nereden buldukları	370
Tablo 4.91. Öğrencinin gelecek hayatı ile ilgili tahminler	371
Tablo 4.92. Üstün yetenekli öğrencinin öğretmeni olmanın zorlukları	372
Tablo 4.93. Üstün yetenekli çocuğun ailesinin hayatını etkileme şekli.....	373

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2-1:Normal dağılım eğrisi ve Z.B.'lerinin eğri üzerinde yerleşimi	25
Şekil 2-2: Renzulli Üçlü Çember Modeli	29
Şekil 2-3:Tannenbaum Deniz Yıldızı Modeli	32
Şekil 2-4:Enderundaki Sistem Şeması	63
Şekil 2-5: Renzulli'nin Program Zenginleştirme Modeli	66
Şekil 2-6: Hammond Değerlendirme Modeli	113
Şekil 2-7: Hammond Değerlendirme Modeli'nde hücre belirleme	114
Şekil 3-1: Araştırmaya konu olan Hammond şablonu	148

ÖNSÖZ

Bilginin hızla ve katlanarak arttığı, toplumların bilgi sayesinde birbirlerine üstünlük kurduğu ve fertlerini de ancak ihtiyaçları olan bilgi ve beceriyle donatan toplumların var olabildiği, diğerlerinin köle gibi muamele gördüğü bir çağda, bir toplumun yegane gücü o toplumu çağdaş ülkeler safına çıkartacak olan üstün zekalılarıdır. Aynı zamanda bir toplumun huzursuzluğunu katlayarak artıracak, problemlerine yeni ve belki de aşılmaz problemler ekleyecek olan da yine aynı üstün zekalılarıdır. Üstün yetenekli çocuklar elverişli gelişim ortamları ve uygun eğitim koşulları altında insanlık için büyük bir kazanım, varlıklarının ciddiye alınmadığı ortamlarda da insanlık için büyük bir kayıp, bazı durumlarda ciddi bir tehlike kaynağıdır (Hökelekli ve Gündüz, 2004, 142). O halde bir bireyi ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceriyle donatırsak kendisi ve toplum için bir kurtuluşken, aynı bireyi gerekli ve uygun eğitimden geçirmedığımız sürece hem kendisi hem de toplumu açısından tehlikedir. Bu sebeple üstün zekalıların eğitilmesi, günümüzde tüm dünya ülkelerinin ortak bir sorunu haline gelmiştir ve konu ile ilgili yoğun çalışmalar devam etmektedir. Ülkemizde de Enderun Mekteplerinden itibaren yoğun çalışmalar yapılmış, ancak son dönemde çalışmalar göstermelik yapılır hale gelmiştir. Bu amaçla yapılan çalışmalara bir nebze katkı sağlar düşüncesiyle böyle bir çalışmanın yapılmasına karar verilmiştir.

Bu araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde hem Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) verileri baz alınmış hem de bölgelerdeki eğitim faaliyetleri arasındaki farklılıkların araştırılması açısından coğrafi bölgelere göre uygun bir örneklem belirleme çalışması yapılmıştır. Gerekli BİLSEM'lerde çalışma yapabilmek için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmış ve çalışma ciddiyetle gerçekleştirilmiştir.

Gerek dersler gerekse tez döneminde bana her türlü desteği veren, beni yüreklendiren ve daha iyi işler başarabileceğim hususunda bana yol gösteren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Nuriye SEMERCİ'ye, doktora derslerinin başlamasından itibaren tezin yazımı bitene kadarki dönemde belirsizliğe düştüğüm her konuda güvenerek kendisine başvurabildiğim ve kendisinden her türlü desteği aldığım kıymetli dostum ve hocam Doç. Dr. Çetin SEMERCİ'ye, anketlerin hazırlanma aşamasında değerli bilgileriyle beni yönlendiren Doç. Dr. Burhan AKPINAR'a, doktora derslerine başladığım zamandan itibaren bilgisinden ve tecrübelerinden fazlasıyla istifade ettiğim Doç. Dr. M.

Nuri GÖMLEKSİZ'e, tezin yazımına başladığım andan itibaren her türlü yardımına başvurduğum, Prof. Dr. Cemalettin ÇOPUROĞLU'na, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünün bütün değerli hocalarına, tezin hazırlanmasında ve gerek tezdeki şekillerin çiziminde gerekse bilgisayar ile ilgili bütün sıkıntılarında daima yanımda hissettiğim, her türlü fedakarlığı gösteren Karabük Üniversitesi Uzaktan Eğitim Birimi'nde görevli değerli dostlarıma, tezin yazımı esnasında benim bütün sıkıntılara ortak olan ve bana sabır gösteren aile, anne, baba, kardeş, akraba ve tüm değerli dostlarıma ve tezin uygulama aşamasında, uygulama yaptığım BİLSEM'lerde görev yapan tüm idareci ve öğretmenlerle, çalışmalarına katılarak bana destek veren öğrenci, sınıf öğretmeni ve velilere çok teşekkür ederim.

Saygılarımla

Yusuuf ESER

01/12/2011

ELAZIĞ

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz çağda, sanayi, tarım, ulaştırma, iletişim araçları ve diğer alanlarda çok hızlı gelişmeler olmakta ve bu alanlarda elde edilen bilgi diğer alanlara çok hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Bilgi başka birçok objede bulunmayan bir özelliğe sahiptir. Bu özellik onun sahip olduklarıyla yeni bilgileri üretebilmesi ve yeni bilgilerin de ondan faydalanarak üretilmesidir. Bu vesileyle üretilen bir bilgiden sonra, öncelikle bu bilgi yayılım sürecine girer. Fakat bilgiyi üretenin önemli bir avantajı vardır. Bu avantaj, o bilgiyi üretebilmek için gerekli alt yapıya sahip olmaktır. Eğer, bir bilginin üretilmesiyle ilgili çalışmalara ara verilecek olursa, diğerleri kişiler daha fazla çalışarak içerisinde bulunulan seviyeyi geçer ve kendisini, takip edilen konumuna sokabilir. Eğer takip eden değil de takip edilen olmak isteniliyorsa çalışmaların ara verilmeden yapılması gerekir. Eğitimde ileri gitmiş ülkelerin beyin göçü ile diğer ülkelerdeki üstün beyinleri kendi ülkelerine çekerek takip edilen ülke konumuna gelmek veya takip edilen ülke konumlarını sürdürmek istemektedirler. Ülkemizde de sürekli yeni bir BİLSEM'in açılmasıyla bu tür çalışmalara son dönemlerde ağırlık verilmeye başlanılmıştır.

Bir bilginin üretilmesinde belirli bir plan ve program olmadan çalışmaların hızla ve aralıksız yapılması hedefe ulaşmada yeterli olmaz. Üretilecek bilginin özelliklerine uygun kişilerin bu çalışmalarda görevlendirilmesi, hedefe ulaşma çalışmalarına bir taraftan hız kazandırırken, diğer taraftan, her toplumun kendini oluşturan bireylerini mutlu etme görevini de yerine getirmiş olur. Mutlu bireyler, dolaylı olarak mutlu toplumlar demektir. Toplumları mutlu edebilmek her yöneticinin birinci öncelikli görevleri arasında yer alır. Bu amaçla, toplumdaki bireylerin mutluluğunu sağlayacak bilginin üretilmesi bireylerin mutluluğunda önemli bir etken olmaktadır. Bir bilginin üretilmesi için, bazen, örneğin laboratuvarında saatlerce hatta günlerce çalışabilmek, aynı metin üzerinde defalarca düzeltmeler yapabilmek, aynı hareketi bıkmadan, usanmadan defalarca yapabilmek, elde edilen bulguları tartışabilmek, alternatif

düşünebilmek, meraklı olabilmek, elde edilen bilgiden haz almak ve daha fazlasını üretebilmek için daha fazla çalışabilmek ve öncelikle de bu çalışmalarını yapabilecek belli özelliklere sahip olmak gerekir.

Bir memurdan sabahın erken saatlerinden başlayarak günün geç saatlerine kadar evrak üzerinde çalışması; bir işçiden, yaz mevsiminde çok sıcak bir fırının karşısında saatlerce iş üretmesi beklenilebilir. Ama aynı işler, değişim yapılarak memurun işi işçiden, işçinin işi de memurdan beklenilemez. Eğer böyle yapılırsa hem bireyler mutsuz olur, hem de iş üretilmez ve huzursuzlukla birlikte başarısızlık ortaya çıkar. Eğer ikisinden de azami derecede yarar sağlanmak isteniyorsa her bireyin özelliklerine uygun işlerle iştilal edilmesi gerekir. Yani memur, memur işi, işçi de kas gücüne dayalı iş yapacaktır.

Eğer üstün yetenekli olan bireyleri uygun bir şekilde ve erkenden teşhis edip, onlara en uygun eğitim ortamını sağlanılamazsa, bu özelliklerde olan bir üstün yeteneğin ortalama yetenek düzeyine sahip bireyler içerisinde kaybolması ve mutsuz olma, doğal olarak da etrafındakileri mutsuz etme ihtimali vardır. Bu durum her toplumda telafisi çok zor olan bir sonuç ortaya çıkarabilir. Bu olumsuz ihtimali önlemek için de bu durumdaki öğrencileri, en güvenilir yoldan küçük yaşlarda teşhis etmek ve durumlarına uygun eğitim ortamını içerisinde yetiştirmek bugün her toplumun en önemli sorunlarından birisidir.

Günümüzde hemen her ülkenin eğitim sistemi, kendi kendine öğrenebilen, öğrendiğini uygulayabilen, bilgiyi transfer edebilen, eleştirel düşünebilen ve problem çözebilen yaratıcı bireyler yetiştirmek üzerine kuruludur. Bu çerçevede eğitimin amacı, bireylerin dengeli bir biçimde kendilerinin gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak, araştırmacı yeteneklerinin farkında olan ve bu kabiliyetlerini bilgiye döndürebilen insanlar yetiştirmek olmaktadır.

Bu amaçtan yola çıkılarak Bilim Sanat Merkezleri'nin (BİLSEM) programlarının değerlendirilmesi amaçlanan araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın problemi, amacı, önemi, araştırmanın sınırlılığı, tanımlar ve kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Her dönem, o dönemin önemli olayları veya gelişmeleri göz önünde bulundurularak isimlendirilmektedir. Bir dönemde uzay çalışmaları hız kazandığından o dönem Uzay Çağı diye adlandırılırken, bilgi miktarının hızla ve katlanarak arttığından dolayı içerisinde bulunduğumuz çağ bazı çevrelerce bilgi çağı olarak adlandırılmaktadır. Bu sebeple toplumların geleceklerini belirleyen bilgiyi üretebilme o toplumun devamını sağlamaktadır. Bir toplumun teknolojiyi kendisi için üretebilmesi kendi devamını sağlamak açısından önemli bir konudur. Bilgiyi kullanan toplumlar eğer o bilgiyi üretemiyorlarsa sürekli olarak diğer toplumlara muhtaç durumdadırlar. İhtiyaçlarını kendi öz sermayesinden çıkartarak devamını sağlayan toplumlar bunu alışkanlık haline getirdiklerinde ürettiklerinden kendisi için fazla gelen ürünleri başka toplumlara da pazarlayarak elde ettiği gelir ile yeni ürünler üretebilme ve onları da kullanarak yeni üstünlükler kurma yoluna başvururlar. Her bireyin iyi olduğu alanda istihdam edilmesi üretimin hem miktar hem de kalite olarak artmasını sağlayacağından ülkesinin diğer ülkelere karşı üstünlük kurmada toplumuna destek olur.

Her insan içerisinde bulunduğu toplumun ona verdiklerini alırken aynı zamanda da kendisinde olan yeterliliklerle toplumun amaçlarını desteklemek ve toplumun amaçlarına ulaşmasına yardımcı olmak durumundadır. Toplumun ihtiyacı olan her türlü yetişmiş insan yine o toplumdan elde edilmeye çalışılır. Kanalizasyoncu, boyacı, marangoz, doktor, öğretmen, bilim adamı vb. bunlardan bazılarıdır. Bireylerin, yeteneklerine ve toplumun ihtiyaçlarına göre eğitilmesi o toplumu diğer toplumlar veya ülkeler önünde daha ileri bir konuma getirir.

Yukarıdaki duruma benzer bir durum da üstün zekalılarda vardır. Üstün zekalı veya üstün yeteneklilerin durumlarında da bir benzerlik vardır. Her birey gibi üstün yetenekliler de kendilerine uygun işlerde üretim yapmada kullanılmalıdırlar. Her bireyin diğer bireylerle kıyaslandığında, birbirlerine benzer ve birbirlerinden ayrılan yanları vardır. Ayrılan yanlar içerisinde farklı beklentileri, farklı zevkleri, farklı çalışma şekilleri, hedefe ulaşmadaki farklı bakış açıları vb. vardır. Bireysel öğrenme stillerinin farklılığından dolayı ve farklı durumlara bakış açılarının farklılığından dolayı “tuhaf” olarak adlandırılabilirler(Köksal, 2007: 11). Onlar bilgiyi üretmek isterler. Ürettikleri bilgileri yeni bilgiler üretilmesine kanalize etmek isterler. Eğer bu bilginin transferi

yapılmaz ya da formüle edilmezse başka toplumlar er veya geç bu bilgiyi üretir ve kendi toplumlarının gelişmesinde bu bilgiyi kullanırlar.

Gardner'a göre her birey birbirlerinden farklı zeka, ilgi ve yeteneklere sahiptir. Bu sebeple her bireyin ayrı ayrı ele alınarak eğitim seviyelerinden geçirilmesi gerekir. Bir bireyin her bilgiyi öğrenmesini beklemek nasıl mümkün değilse her bireyin de aynı bilgiyi öğrenmesini ve diğerleriyle aynı davranışları sergilemesi mümkün değildir. Bu sebeple bireyin mutlu olabilmesi için onun gelecekte mutlu olacağı ve becerebileceği bir becerinin ona öğretilmesi gerekir.

Milli Eğitim Bakanlığının Bilim ve Sanat Yönergesinin 1. maddesinde "Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak üzere öğrenci seçimi, kayıt, kabul, eğitim-öğretim, yönetici ve öğretmen seçimi ile yetiştirilmesi ve açılan Bilim ve Sanat Merkezlerinin kuruluş ve işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemek" amaç edinilmiştir. Madde 2'de ise "Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı, üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin eğitim-öğretim amacına yönelik açılan Bilim ve Sanat Merkezlerinin kuruluş, usul ve esaslarını kapsar." demektedir. Bu amaçla bu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan programlar ve faaliyetler üzerine eğilinmiştir.

Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklar geleceğin liderleri, bilim adamları ve sanatçılarıdır. Böyle bir milli servet heba edilemez. Bu tür çocuklar tespit edilip onlara özel programlar uygulayacak uzman ve kurumları hazırlamak, gerekli finans kaynaklarını bulmak, iletişimi etkili hale getiren bir ağ oluşturmak, bu sahada dünyada yapılan faaliyetleri takip etmek ve orijinal girişimlerde bulunmak yine fedakar ve sağ duyulu insanlara kalmaktadır (MEGEP, 2007: 38). Günümüzde gelişmiş ülkelerin temelinde bakıldığında eğitime verilen değer ortaya çıkar. Refah seviyesinin yükselmesiyle eğitim arasında sıkı bir ilişki vardır (Güneş, 1998: 165).

Üstün bireylerle ilgili yapılan çalışmalar, psikolojinin bireylerdeki farklılıkları keşfetmesi ve bu durumla ilgilenmesiyle başlamıştır. Zeka, motivasyon ve yaratıcılık alanlarında yapılan çalışmalar, üstün zeka ve üstün yetenek ile ilgili pek çok verinin elde edilmesine vesile olmuştur. Akademik alanda veya performans dayalı alanlardaki yeteneklerin üstün zekalı bireylerde gözlenmesi bu alanda yapılan çalışmaların daha da

artmasına imkan tanımıştır. Uygulama açısından bakıldığında da durum üstün zekalı çocukların fark edilmesi ve bu çocukların farklı bir eğitime ihtiyaç duyduklarının anlaşılması ile önem kazanmıştır(Robinson and Clinkenbeard, 1998: 211-230).

Bilginin bu hızda artması ve bilginin bir toplumun diğer toplum üzerinde üstünlük kurma vesilesi olarak kullanılması, toplumların bu obje üzerinde çalışmalarına hız vermelerini sağlamıştır. Üstün zekalılar üzerinde tarihin çok öncelerinden itibaren çok farklı çalışmalar yapılmış ve bu üstünlük hem bireyin mutluluğu, hem de toplumun huzur ve rahatı için kullanılmaya çalışılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde de üstünlerin özellikleri iyice ortaya konmuş ve Enderun Mektepleri sayesinde yeni bilgiler üretilmeye çalışılmış. Bu eşsiz yeteneklerden faydalanılmaya çalışılmıştır. Bu özelliklere sahip bireyler hem kendilerinin hem de üyesi oldukları toplumun beklenti ve ihtiyaçlarını gidermede işe yarayacak belli başlı beceri, bilgi, alışkanlık ve tutumları onlara sunulan eğitim ile elde etmek ve bunları toplumun ihtiyacına sunmak ve yeni bilgiler üretmek durumunda bırakılmışlardır(Tekin, 1996: 2).

Eğitim devletin yaptığı bir amme hizmetidir. Devlet veya diğer amme hükmi şahısları tarafından veya bunların nezaret ve murakabeleri altında umumi ve kolektif ihtiyaçları karşılamak ve tatmin etmek, amme menfaatini sağlamak için icra edilen ve umuma arz edilmiş bulunan devamlı ve muntazam faaliyetlere amme hizmeti denilmektedir (Onar, 1952: 13).

Demirel'in tanımına göre eğitim(1999: 6-8)kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür. O halde eğitim bireyden bireye farklılık göstermek durumundadır. Eğitim sayesinde toplumun fertlerini buldukları noktadan gidebilecekleri noktaya kadar gitmeleri ve toplumu da arkalarından sürüklemeleri beklenir. Bu durumun gerçekleştirilebilmesi için bazı öğeler üzerine eğilmelidir. Bu öğeler; okul, öğretmen, öğrenci ve eğitim-öğretim programı olabilir.

Bilindiği gibi okul programlarının; özellikle ilköğretim programlarının hazırlanışında ortalama yetenek düzeyine ağırlık verilmektedir. Ancak, öğrenme gücü ve yetenekleri yaşlılarından üstün olan çocuklar bu uygulamalarla zarar görmekte ve bocalamaktadırlar (Dağlıoğlu, 1995: 1). Geçmişte eğitimden herkesin aynı anda aynı şeyleri öğrenmesi amaçlanmıştı. Fakat içerisinde bulunulan çağda her bireyin farklı

özelliklere sahip oldukları bilindiğinden bu beklenti terk edilmeye başlanmıştır. Okullar bireylere onun ihtiyaçlarını karşılayacakları bir ortamları sunmak durumundadır. Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar, kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim duyan çocuklardır(Clark, 1997, Akt: Davaslıgil, 2004: 16).Bireylerin farklılıkları göz ardı edilerek, çoğu zaman, öğrenmenin uygun ortamlarda geliştiği unutulmaktadır.

“Üstün yetenekli çocuklar bir hazinedir. Üstün yetenekli çocuklar bir felakettir”. Hong Kong'da düzenlenen“Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Konferansı"nda bu iki cümlenin sürekli tekrar edilmesinin nedeni, bu çocukların uygun eğitim almaları halinde yalnızca ülkeleri için değil tüm dünya için yarar sağlanacağı, aksi takdirde ise 'problem' olacaklarını vurgulamaktı (Atalay, 2010).

Bir toplumun geleceği olan çocukları en iyi şekilde eğiterek geleceği kurtarmak da karanlıklara itmek de maalesef küçük fakat önemli girişimlere bağlıdır. Bu sebeple uygun eğitim programları düzenleyerek yapılan faaliyetler hem bireyi hem de toplumu rahatlatacaktır. Buradan anlaşılan “Var olan hazineler uygun programlar belirleyerek mutlu, geleceğe karşı umutlu bireyler haline getirilebilir”. Bunun gerçekleşebilmesi için öğretim sırasında, öğrencinin öğrenme için ihtiyaç duyması, başarabileceğine inanması, öğrendiklerini nerede ve nasıl kullanacağını görmesi sağlanmalıdır. Böylece, öğrenci, eğitim durumuna etkin biçimde katılarak öğrenme düzeyi yükselebilir (Senemoğlu, 2007, 282).

Dünyanın hemen her yerinde ve hemen her dönemde üstün yetenekliler içerisinde bulunduğu topluluğun öncülüğünü üstlenmiş, yaratıcılığı, kahramanlığı, problem çözmedeki üstün gücü, etrafındakileri ikna ve etkileme kabiliyeti, kurnazlığı, sezgileri, icatları ve buluşları ile tarihi yönlendirmiş kişiler olmuşlardır (Akarsu, 2001, 3-4). Ülkelerindeki üst düzey yöneticiler, siyasi ve ekonomik alanlarda karar alıcılar, ARGE birimlerine yön verenler, icat yapıp yeniliklere öncülük edenler çoğu zaman üstün zekâlı ve yetenekli insanlardır (Tereci, Aydın ve Orbay, 2008: 1; MEGEP, 2007: 38).

Türkiye sınırları içerisinde faal durumda çalışan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan ve giderleri Bakanlık tarafından karşılanan BİLSEM'lerin

programlarına ne kadar uydukları ve gerekli ürünleri üretilip üretilmedikleri fikrinden yola çıkılarak bu araştırma yapılmaya karar verilmiştir.

1.2. Amaç

Araştırmanın genel amacı, “Bilim ve Sanat Merkezleri’nin (BİLSEM) Programlarının öğrenci, öğretmen, yönetici, sınıf öğretmeni ve velilerin görüşlerine göre Hammond Modeliyle değerlendirilmesi” dir. Bu genel amaca bağlı olarak aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

1.2.1. Alt problemler

Yukarıdaki genel amaca dayalı olarak şu alt problemler belirlenmiştir:

- 1- BİLSEM’lerin öğretim programlarının hedefine ilişkin;
  - a) Öğrenci,
  - b) BİLSEM öğretmeni,
  - c) Yönetici,
  - d) Sınıf öğretmeni ve
  - e) Velilerin görüşleri nelerdir ve bu görüşler arasında anlamlı fark var mıdır?
- 2- BİLSEM’lerin öğretim programlarının içeriğine ilişkin;
  - a) Öğrenci,
  - b) BİLSEM öğretmeni,
  - c) Yönetici,
  - d) Sınıf öğretmeni ve
  - e) Velilerin görüşleri nelerdir ve bu görüşler arasında anlamlı fark var mıdır?
- 3- BİLSEM’lerin öğretim programlarının yöntemine ilişkin;
  - a) Öğrenci,
  - b) BİLSEM öğretmeni,
  - c) Yönetici,

- d) Velilerin görüşleri nelerdir ve bu görüşler arasında anlamlı fark var mıdır?
- 4- BİLSEM'lerin öğretim programlarının uygulamasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin;
- a) Öğrenci,
- b) BİLSEM öğretmeni,
- c) Yönetici,
- d) Sınıf öğretmeni ve
- e) Velilerin görüşleri nelerdir ve bu görüşler arasında anlamlı fark var mıdır?
- 5- BİLSEM'lerin öğretim programlarının maliyetine ilişkin;
- a) Öğrenci,
- b) BİLSEM öğretmeni,
- c) Yönetici,
- d) Velilerin görüşleri nelerdir ve bu görüşler arasında anlamlı fark var mıdır?
- 6- Ortak maddelere verilen cevaplar katılımcılara göre değişmekte midir?
- 7- Öğrencinin sınıf öğretmeninin görüşlerine göre, BİLSEM'e devam eden öğrencinin gelişiminde anlamlı farklılık var mıdır?

1.3. Önem

Bir toplumun diğer toplumlar önünde bulunmasının gereklerinden biri de bilim ve sanat alanında öncü olmasıdır. Bu alanlarda öncülük yapacak bireylerin de üstün yetenekli ve üstün zekalı bireyler olması kaçınılmazdır. Her toplum bu bireyleri zamanında tespit ederek onları gerektiği şekilde en üst seviyeli bir eğitime tabi tutmalı ve geleceğine kazandırmalıdır. Çünkü daha önce belirtildiği gibi bu iş bir defa yapılarak hedefe ulaşıldığında biten bir olay değildir. Eğitim ve öğretim ihtiyaçlarının giderilmesi anlık bir olay da değildir ve bir program dâhilinde yapılması gerekir. Bir ülkenin eğitimde bir adım atlayabilmesi için 25 yıl gerekmektedir. Eğitim ancak bu süre

zarfında kristalize olabilmektedir (Varış, 1978: 14). Böyle bir durumda toplumlar gelecekte, onlara türlü imkanlar sunacak olan iyi yetişmiş olan bireylerden yararlanma yoluna başvururlar.

Birinci Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi durum tespiti ön raporunda üstün yetenekli çocukların normal çocuklardan ayrı olarak neden özel eğitim almaları gerektiği hususunu “Çağdaş bilgi toplumunda en önemli güç insan gücü olup bu da bireysel yeteneklere en üst düzeyde işlerlik kazandırmakla gerçekleşebilir. Eğitimde özel ilgi ve yaklaşım gerektiren özel hedef gruplarının durumlarının incelenmesini, özel eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesini ve bu ihtiyaçlara uygun özel düzenlemelerin yapılmasını gerektirmektedir. Diğer bir deyişle eğitimin bütününde özel eğitimin önemi ve gereğini ortaya koymak bir zorunluluktur” cümleleriyle belirtmiştir.

Üstün yetenekli olan bireylerden yararlanma her toplumun değişik şekillerde başvurduğu bir yöntemdir. BİLSEM’e seçilerek alınan bu bireylere gereken eğitim en iyi şekilde verilerek bir taraftan bu bireylerin yeteneklerinden faydalanma, diğer taraftan da bu bireylerin iyi eğitilmeme durumunda ihtiyaçları yeterince karşılanamadığı için, topluma zarar vermesi engellenmeye çalışılmaktadır. Ancak; acaba bu kurumlar gerçekten ulaşılması düşünülen amaçlara uygun hareket edebiliyorlar mı? Bu sorunun cevabı hem bu konudaki merakı giderirken hem de bu kurumların programlarının aksayan yönlerini bulmaya ve bu yönleri iyileştirmeye yarayacaktır.

Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili çalışmalar, 1960’lı yıllarda başlamış, fakat, 1993 yılına kadar dikkate değer bir sonuç alınmamıştır. Konuyla ilgili, Amerika’daki çalışmaların da 1960’lı yıllarda başladığı dikkate alındığında, ülkemizin üstün yeteneklilerin eğitiminde ulaşılması beklenen noktadan ne kadar uzakta olduğu daha iyi anlaşılabilir (Gökdere, Küçük ve Çepni, 2004, 149). Bu yüzden bu araştırmada Bilim ve Sanat Merkezlerinin programlarının değerlendirilmesi yapılarak mevcut durum belirlenmeye ve varsa aksaklıkları ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu durumdan dolayı böyle bir araştırmanın yapılması gerekli görülmüştür.

1.4. Sayıtlar

Araştırma aşağıda görülen sayıtlara bağlı olarak yürütülmüştür.

1. Hazırlanan anketlerin geçerlik ve güvenirlik çalışmasına katılan uzmanlar alanda bilgi sahibidirler.
2. Ölçeğin uygulandığı öğrenci, öğretmen, yönetici, sınıf öğretmeni ve veliler yansız olarak ve isteyerek cevap vermişlerdir.
3. Araştırmadan elde edilen veriler gerçeği yansıtmaktadır.
4. Araştırmada kullanılan Hammond Modeli, böyle bir araştırmada kullanılabilecek bir değerlendirme modelidir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma:

1. 2010 – 2011 öğretim yılı bahar yarı yılında uygulamanın yapıldığı 12 Bilim ve Sanat Merkezi'yle sınırlı tutulmuştur.
2. Hammond Modeline göre istenilen hücre seçilerek o hücre üzerinde derinlemesine araştırma yapılabilme olanağı bulunduğundan, araştırma, konu ile ilgili hücrelerle sınırlı tutulmuştur.
3. Araştırma ulaşılabilen alanyazın(literatür) taramasıyla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla nispeten kalıcı istendik değişiklikler meydana getirme sürecidir(Ertürk, 1982: 13).

Öğrenme: Vücutta hastalık, yorgunluk ya da ilaç etkisiyle meydana gelen geçici değişimlere atfedilmeyecek, yaşantı sonucunda davranışta ya da potansiyel davranışta meydana gelen nispeten kalıcı izli bir değişimdir(Hergenhahn, 1988; Akt. Senemoğlu, 2007: 88)

Özel eğitim: Genel eğitimden farklı bir eğitim gerektiren bireylerin yeterliliklerine ve gelişim özelliklerine dayalı olarak sosyal gereksinimlerini karşılamak için, özel olarak yetiştirilmiş personel tarafından, özel olarak geliştirilmiş eğitim programları, araç gereçleri ve yöntemleri ile sürdürülen eğitimidir(Davaslıgil, 2004: 21).

Zeka: Kavramlar ve algılar yardımıyla soyut ya da somut nesnel arasındaki ilişkiyi kavrayabilme, soyut düşünme, muhakeme etme ve bu zihinsel işlevleri uyumlu şekilde bir amaca yönelik olarak kullanabilme yetenekleridir (Tunçdemir, 2004: 1; <http://www.turkceciler.com>, 2011).

Üstün zeka: Geçerli ve güvenilir zekâ testlerinde sürekli olarak 130 ve daha yukarı zekâ bölümü (ZB) sağlayan; kendi yaşitlarından rastgele seçilmiş bir kümenin %98'inden üstün olanlara verilen addır (<http://www.fenokulu.net>, 2011; Özsoy,1984, Akt: Karakurt, 2003: 2).

Üstün yetenek: Sistematik olarak geliştirilmiş yüksek becerileri ve en az insan aktivitesinin bir alanında, yaşitlarının en azından %10'undan daha üst düzeyde bilgiye sahip olmasıdır (Gagne, 2003: 61).

BİLSEM: Okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına devam edenüstün zekalı veya üstün yetenekli öğrencilerinörgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde arta kalan zamanda devam ettikleri, bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve yeteneklerini üst seviyeye çıkarmayı amaçlayan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılmış, bağımsız Özel Eğitim Kurumudur (MEB BİLSEM Yönergesi 2007, Madde 21).

Kısaltmalar

BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezi

IQ: Intelligence quotient(Z.B.)

Z.B.: Zeka Bölümü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

Yönetmelik: Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi

Akt : Aktaran

f : Frekans

% : Yüzde

P : Anlamlılık düzeyi

s : Sayfa

Sd : Serbestlik derecesi

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALANYAZIN İNCELEMESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Eğitim Fakültelerindeki öğretmen adaylarına “Öğretmenlik yaptığınız sınıfta üstün zekalı veya üstün yetenekli öğrenciler olsun ister misiniz?” sorusu sorulsa herhalde bu öğretmen adayları çoğunlukla “evet” cevabı vereceklerdir. Oysa “evet” cevabı veren adaylara öğretmenliğe başladıklarında aynı soru hatırlatıldığında büyük bir çoğunluğun cevaplarını değiştirdiklerini ve “hayır” cevabını verdikleri görülebilir. Sanılır ki; üstün zekalı öğrenciler her verileni hemen alır ve bundan dolayı üstün zekalıların bulunduğu sınıflar tam istenilen özelliklerdedir.

Aynı durum ebeveynler için de aynıdır. Çocuklarının üstün zekâlı olduğunu öğrenen veya fark eden ebeveynler önce çok mutlu olurlar, çocuklarıyla övünürler; fakat sorunlar başladığında çoğu ne yapacaklarını bilemediğinden endişeye kapılırlar. Eğer bu dönemde profesyonel yardım almazlarsa sorunlar kartopu gibi katlanarak büyür ve içinden çıkılmaz hale gelebilir. Böyle çocuklarla ne tecrübesiz öğretmenler ne de yöneticiler uğraşmak ister. Böyle çocuklar artık bir sorundur (Cumhuriyet,20.05.2000). Madalyonun bir de öbür yüzünden bakmak gerekirse o çocuğun uygun eğitimcilerle uygun programlar dahilinde eğitildiğinde o çocuk gerçekten bir hazine olur. Kim bu hazineye sahip olmak istemez ki. Karşınızdaki leblebiyi anlayan esprili, mutlu, sevecen, anlayışlı, sohbeti tatlı vb. bir kişidir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 26. Maddesinde “Herkes eğitime hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yüksek öğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır. Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır.” demektedir. Devletin asli görevlerinden olan eğitim; vatandaşlarına eğitim ve öğretim hakkını her bireyin özelliklerine uygun bir şekilde verebilmesi için gereken önlemleri

alması kişisel hakların korunması açısından bireyin ve toplumun huzurunun sağlanmasında rol oynayacaktır.

Birey bebeklikten çocukluğa terfi ederken onun doğumdan itibaren getirdiği bazı özellikleriyle birlikte yoluna devam eder. Yani bireyin bazı durumlardaki artıları onun önündeki engelleri aşmasına yardım ederken bazı eksileri de ona bazı durumlarda engel teşkil eder. Okulun kapısından içeri giren çocuk, yeni bir toplum, yeni otoriteler, yeni kurallar, yeni rollerle karşılaşır. Ailesinin yanında öğrenmeye başladığı hayatı öğretmenlerle birlikte öğrenmeye devam eder. Plansız, programsız aile eğitiminin yerini planlı, programlı ve örgütlü bir eğitim sistemi alır. Bu eğitimin en önemli amacı, çocuğun yaşadığı doğal ve toplumsal çevresine uyumunu sağlamaktır(Özdemir, 1998, 1). Bireylerin sosyal uyum problemlerinin çözümünde öncelikle bireyin sahip olduğu ilgi, tutum, kaygı, güdü, değer yargıları ve zekalarının bilinmesi oldukça önemlidir. Eğer bireylerin zekaları bilinirse onlara uygun yönlendirme ve başarı tahminleri yapılarak gereksiz çabalardan uzak durulmuş veya yetenekli olan bireyler yanlış yönlendirmelerle kaybedilmemiş olur.

2.1.Eğitim

Eğitim ve öğretim insanların yaratılıştan sahip olduğu, en temel haklardan ve dolayısıyla en temel uğraşı alanlarından birisidir. İnsan eğitim ve öğretim sayesinde dünya nimetlerinden azami derecede yararlanır. Bununla birlikte, toplum içinde kendisine uygun bir yer bulabilmesi yine eğitim ve öğretim sayesinde mümkün olur. Eğitim sayesinde bireyin kendisi, diğer bireyler ve toplumla ilişkilerinde bir ahenk oluşmasını ve bu ahenkle işlerin tıkır tıkır işlemesi sağlanır. Birey eğitim sayesinde belli değerler edinir, belli eksikliklerini tamamlar, bazı bilgilere ulaşır ve bazı ihtiyaçlarını gidermeye çalışır. Bu ihtiyaç giderme de eğitim ve öğretim sürecinden geçmeden önceki şekilde değil belli kurallara göre yapılır. Kişi aslında bir taraftan belli haklar kazanırken diğer taraftan da toplumun ona bu eğitim sayesinde belli sorumluluklar yüklediğinin farkındadır. Bu amaçla bireyin eğitimi ile ilgili temel haklar ve ödevler ve bunlarla ilgili her türlü ulusal ve uluslar arası kanuni düzenleme ve belgeler insan hakları ile ilgilenenlerin önemli bir uğraş alanıdır.

Her toplum kendi geleceğini garanti altına almak ve bu sebeple kendi geleceğini garanti altına alacak uygulamalar yapmayı amaçlar. Bu amaçla her birey de toplumun

bu görevini yerine getirmesinde kendi üzerine düşen görevleri yaparken aynı zamanda kendi haklarını da sonuna kadar kullanmak zorundadır. Buradaki eğitim ve öğretim hakkı insanın yaradılışıyla başlar. Buna göre eğitim insanın yaradılışında var olan bütün bilgi ve kabiliyetleri baz alarak onu yönlendirmek, geleceğe hazırlamak, hayatı boyunca gerekli bilgiyi nasıl elde edeceğini öğrenmesine yardımcı olmak amacıyla yapılmaktadır. Öğretim ise bilgiyi bulmak, kazanmak, bilgiyi kazanma yolunun ve kazanılan bilgiyi hafızada tutarak yeri geldiğinde kullanabilmek için hatırlamak amacıyla yapılır. Ertürk (1982: 13) eğitimi; “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla nispeten kalıcı istendik değişiklikler meydana getirme sürecidir” olarak tanımlamıştır. Bu tanımda vurgulanan temel noktalar şöyle açıklanabilir. Öncelikle birey bu sürecin birinci hareket noktasıdır. Amaç bireyde değişiklik meydana getirmektir. Yapılan faaliyetlerden elde edilecek kazanç yani değişikliğin nispeten kalıcı olması ikinci dikkat edilmesi gereken noktadır. Yani elde edilen değişiklik belli bir süre sonra bile istenildiğinde gösterilebilir şekilde olmalıdır.

Üçüncü nokta istendik değişiklikler noktasıdır. Bu istendiklik hem birey açısından istendik hem de toplum açısından istendiktir. İstendik davranışların kazanılmasını bireyin yaşadığı çevrenin koşulları etkiler(Ulusoy, 2002: 125). Mutlu bir dünya ancak mutlu çocuklarla mümkün olabilir(www.cocukvakfi.org.tr). Bireyin ihtiyaçlarına cevap verecek onun gelecek hayatında onu mutlu edecek, ona toplum içerisinde huzurlu olabileceği kabiliyetlerine uygun bir iş; hem de toplumun ihtiyacı olan yetişmiş insan gücünü karşılayacak bir iş, istendikliği oluşturmaktadır. Tanımda vurgulanan son bölüm süreç bölümüdür. Bu istendik değişiklikleri meydana getirmek öyle kolay bir çalışma değildir. Bazı bireyleri toplumun ihtiyacı olan berber, usta gibi işler için üç-beş yıl gibi bir uygulama süreci içerisinde geçirirsiniz; bazı bireyleri ise akademisyen doktor, mühendis avukat vb. gibi işler için 15-20 yıl gibi bir eğitim öğretim sürecinin içerisinde tutarsınız.

Genel anlamıyla eğitim, belli hedeflere göre süreç içinde kaliteli ve nitelikli birey yetiştirmektir. Bir toplumdaki kaliteli ve nitelikli bireyler o ülkenin çağdaş ülkeler seviyesine çıkabilmesinde vazgeçilemez kaynaklardır. Eğitimin hedeflediği birey nitelikleri bilişsel ve psiko-motor davranışlar dışında sevgi, saygı, sabır, sorumluluk vb. gibi duyuşsal alandaki davranış eğilimlerini de içermektedir.

Günümüzde yaşanan gelişme ve değişimler, bireylere kazandırılması gereken bilgi, beceri, tutum vb. durumların da yeniden düzenlenmesi gerçeğini ortaya koymaktadır (Acat, Anılan ve Anagün, 2007: 479). Bireylerin eğitime ilk başlangıç kademesi olan ilköğretim okulları ve burada verilen eğitim programları bu noktada öne çıkmaktadır.

Bir bireyin toplum dışı kalabilmesinin mümkün olamayacağından dolayı insanlar kendi toplumlarını oluştururken aynı zamanda kendi toplumunun kurallarını da beraberinde oluşturmak, oluşturduğu kurallarına uymak ve bu kuralları gerçekleştirmek için devlet adı altında bir organizasyon kurmuşlardır. Bu Devlet toplum kurallarını düzenlemiş ve hangi hakların nasıl kullanılacağını tespit etmiştir. Sosyal devlet anlayışının gelişmesi ile devletin önemli görevlerinden biride topluma eğitim hizmetlerinin sunulması olmuştur. Bu konu özellikle son iki yüzyılın devlet felsefesi tartışmaları içinde yoğun bir şekilde yerini almıştır (www.gunes-gunes.av.tr.)

Sosyal devlet eğitim ve öğretimi sağlık ve güvenliğin yanında devletin başta gelen ödevi sayar ve tüm vatandaşların bu haklardan eşit imkanlar dahilinde yararlanmasını sağlar (Kaboğlu,1994: 235). Eğitim ve öğretim özgürlüğü, kişiye inançlarını, manevi niteliklerini kazanma ve gerçekleştirme olanaklarını sağlar(Tunaya, 1982: 227). Bu aşamada fırsat eşitliğini oluşturmak ve eğitimin toplumla bütünleşmesini sağlamak sosyal devletin görevleri arasındadır (MEB, 1991: 15). Devletin eğitimi parasız yapması eğitim faaliyetlerinin planlanması, eğitim kurumlarının yurt çapına yayılması mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilmesi, değişik özelliklerde okullar açılması, bireylerin özelliklerine uygun eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sunulması sosyal devlet anlayışından doğmakta ve devletin asli görevleri içerisinde yer almaktadır.

Her devlet kendi eğitim hizmetlerini yürüteceğini kabul etmiştir ancak bu işleri nasıl yapacağı, hangi istendik davranışları belirleyeceği, kimlerin nasıl eğitileceği konularının belirlenmesi aşamalarında değişik görüşler ortaya çıkmaya başlamıştır. Geçmişte iyi vatandaşın aynı zamanda iyi insan olacağı yönünde ortaya atılan görüşlerden(Yücel, 1998: 261-267)sonra ve çağdaş demokrasilerde iyi vatandaş yetiştirmeyi hedefleyen eğitim programları yerine; bugün daha bireyci, özgür, evrensel iyi insan ve uzman insan yetiştirmeyi hedefleyen sistemler ağırlık kazanmıştır. Özellikle fertlerin değerlerini gözeten, aile ve ferdin taleplerini dikkate alan öğretim programları ön plana çıkmaktadır.

1961 Anayasasında “Eğitim ve Öğrenim hakkı” ile ilgili olarak "halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamak devletin temel görevi" maddesi bulunmaktadır. 1982 anayasasının 42. maddesinde “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır...” diyerek 1961 Anayasasındaki sosyal devlet ilkesinin tersine bu hakkı diğer sosyal haklar mertebesine indirerek bu ayrıcalığa son vermiştir. Bu madde eğitim hakkını tanımlarken aynı zamanda bu hakkın kullanım şeklini göstermekte ve sınırlarını ve yasaklamaları ihtiva etmektedir. Ayrıca 1961 anayasasının 50 maddesinin 4. Fıkrasında “Devlet; durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları, topluma yararlı kılacak tedbirleri alır” demektedir. Yürürlükteki anayasamızın 42.maddesinin 8. Fıkrasında da aynı durumdan bahsedilmektedir.

Türk Eğitim Sisteminin Genel özellikleri itibariyle konu ile ilgili olarak Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar değişik uygulamalar yapılarak eğitim üzerinde kaliteyi artırma çalışmaları yapılmaya çalışılmıştır. Bu konudaki temel yasalardan biri 430 sayılı "Tevhid-i Tedrisat Kanunu"dur. O zamandan beri yapılan Milli Eğitim Temel Kanunu, Yüksek Öğretim Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Özel Eğitim Kurumları Kanunu vb. gibi yasal düzenlemeler konu üzerine hazırlanan kanunlardır.

Ülkemizdeki eğitim ve öğretim konusuyla ilgili düzenleme ve kanunlarla birlikte uluslar arası düzenlemelerde bulunanlar şunlardır:

1-İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi: Bu konudaki ilk düzenlemeler 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesidir. Bildirgeye göre: "Herkesin eğitim hakkı vardır. Eğitim hiç olmazsa temel eğitim evrelerinde parasızdır. Temel eğitim zorunludur. Mesleki ve teknik eğitimden herkes yararlanabilmelidir. Yüksek öğrenim yeteneklerine göre herkese açık olmalıdır"(Madde 26).

Aynı maddenin üçüncü fıkrasında “Çocukların hangi eğitimden geçeceklerini belirlemek herkesten önce ebeveynlerin hakkıdır” demektedir. Öyleyse bireylerden daha öncelikle ebeveynlerinin tanılama aşamasında bir eğitimden geçirilmesi esastır.

2- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi: "Bedensel, zihinsel veya toplumsal bakımlardan güçlüğü bulunan çocuklara özel durumun gerektirdiği özel

sağaltım, öğretim, eğitim ve özen sağlanacaktır"(Madde 51). Bireyin hiç olmazsa temel eğitim düzeyinde parasız ve zorunlu bir eğitimden geçirilmesi onun temel hakkıdır. Genel kültürünü arttırmak, yeteneklerini, bireysel muhakeme kabiliyetini, ahlaki ve toplumsal sorumluluk duygularını geliştirmek ve toplumun yararlı bir üyesi olmak için çocuğa eşitlik koşullarına göre bir öğretim sağlanacaktır. Eğitimde, ona rehberlik eden sorumlulara yol gösterecek ilke, çocuğun bireysel yeteneklerinin en iyi şekilde gösterilmesidir.

3- BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşme: UNESCO tarafından 14.12.1960 tarihli sözleşmeye göre herhangi bir kişi veya grup herhangi bir eğitim düzeyinde eğitim görmek hakkından yoksun bırakılamaz. Eğitim olanakları herkes için eşittir. Aynı cinsten öğrenciler için ayrı eğitim sistemlerinin ve eş değerde eğitim sistemlerinin kurulması gerekmektedir. Öğrencilerin anne ve babalarının isteklerine, din ve dil gereklerine göre, ayrı eğitim sistem ve kurumlarının kurulması ve sürdürülmesi bir ayrımcılık olarak sayılamayacağını belirtmiştir (www.turkhukusitesi.com).

4-Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 26. Maddesi eğitim ve öğretim hakkı ve bu hakkın kullanılış şekilleri ile ilgilidir. Bu maddeye göre:

a) Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yüksek öğrenim yeteneğe göre herkese eşit olarak sağlanır.

b) Eğitim, insan kişiliğinin tam geliştirmeye ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yöneliktir. Eğitim tüm milletler, ırklar ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirir ve BM' in barışın korunması yolundaki çabalarını daha da geliştirir.

c) Ana-babalar, çocuklarına verilecek eğitimi seçmede öncelik hakkına sahiptirler."

Bu sözleşmenin Ek 1 nolu protokole göre "Kimse eğitim hakkından mahrum edilemez. Devlet eğitim ve öğretim alanında üstleneceği görevleri yerine getirmesinde, ana-babanın bu eğitim ve öğretimi kendilerinin dini ve felsefi inançlarına göre sağlamada onlara yardımcı olur."

Anlaşıldığı üzere eğitim insanın insanlıktan doğal haklarından. Her birey farklı özelliklere sahip olduğundan, kendi özelliklerine uygun eğitimi almak gibi bir hakka da sahiptir. Sahip olduğu özelliklerinden biri de onun zekasıdır.

2.2.Zekâ

Her bireyin, herhangi bir şekilde kazandığı, bir işi yapabilme kapasitesi vardır. Bu kapasite onun bireysel özelliklerini belirlemede kullanılan temel faktörlerden biridir. Bir bireyi diğer bireyden ayıran temel özellikler onun cinsiyeti, yaşı, boyu göz rengi vb. gibi özelliklerinin yanında belli bir işi yapabilme kapasitesi de gelmektedir. Bu kapasiteye bazı uzmanlar zeka gözüyle bakmışlardır. Zekaya, alanın farklı uzmanları farklı tanımlar getirmişler; bazı psikologlar öğrenme yeteneği ölçüsü (Morgan, 1984: 113), bazıları ise problemleri çözme yeteneği (Kaya, 2004: 117) olarak yaklaşmışlardır.

Zeka insanın düşünmesini, hayatıyla ilgili planlamalar yapmasını, olayları algılamasını bu olayları yargılamasını ve gerektiğinde onları yargılayıp bir sonuç çıkarmasını sağlayan yeteneklerin tamamıdır. Bireyin bu işleri yapabilmesi için gerekli olan duyu organlarının olayları algılayabilecek şekilde uyarıcılara açık olması gerekir. Yani bakmak ile görmek arasındaki farkın belirmesi gerekir. Kişi duyu organlarıyla olayı algılar, beyniyle muhakeme eder, bazen eski algıladıklarıyla yargılar ve bir sonuca ulaşır. Bunların tamamı beynin duyu organlarıyla eşgüdümü şeklinde ortaya çıkar.

Zekanın kalıtım ile birlikte aile ve kişinin ilişkide bulunduğu çevreden alınan etkilerle geliştiği bilinmektedir(Gardner, 1993). Çoklu zeka teorisine göre zeka alanlarının gelişmesi doğal kapasiteden çok uygun ortam ve fırsatların değerlendirilmesine bağlıdır(Gardner, 1999). Madem ki zekanın gelişiminde kalıtımla birlikte çevre etken, o halde bireyi zeki insanlarla bir arada ve zekasını geliştirecek uğraşlarla meşgul bir şekilde tutmak hem bireyin gelişimine hem de dolaylı olarak ülkenin gelişimine katkı sağlayacaktır.

Tablo 2.1. Bazı yazar ve düşünürlerin zeka ile ilgili savundukları fikirler

Düşünür	Zeka ile ilgili savunulan fikir
Duman (2008: 61)	Bir kişinin, çözüme kavuşturulması gereken problemleri keşfedebilmesi veya bu soruna kendi kültürüne göre çözümler üretebilmesi yeteneği

Köknel (1985: 50-51)	Bireyi diğer bireylerden ayıran en önemli güç ya da özelliktir. Zeka bireyin uyumlu, düzenli, sağlıklı kişilik yapısı ve davranışlar için gerekli olan temel zihinsel işlev
Printner (1932), Akt. Akarsu,(2001)	Kavram oluşturma ve bunların önemlerini belirleyebilme yeteneği
Terman (1925), Akt. Akarsu,(2001)	Bireylerin göreceli olarak yeni durumlara ve koşullara uyum gösterme becerisi
Damasio (1999)	Beyin ve beynin işleyişi konusundaki son dönemdeki araştırmalar ise fiziksel süreçlerden ve duygulardan bağımsız olmadan zekanın entegre bir kavram olduğu;
Wechsler Akt. Feldman (1996)	Zeka; dünyayı anlayabilme, düşünebilme ve zorluklarla karşılaştığında kaynaklarını etkin bir şekilde kullanabilme becerisi,
Thorndike (1921), Akt. Sternberg (2003)	Gerçekler ya da doğruluk açısından iyi olarak nitelendirilebilecek cevapların gücü,
Terman (1921), Akt. Sternberg (2003)	Sürekli soyut düşünebilme yeteneği,
Freeman (1921), Akt. Sternberg (2003)	Duyusal kapasite, algısal tanılama kapasitesi, hızlılık, çeşitli ya da esnek çağrışımlar kurabilme, yetenek ve hayal gücü, dikkat süresi, tepkide hızlılık veya atik tetiklik;
Colvin (1921), Akt. Sternberg (2003)	Çevreye uyum sağlamayı öğrenmiş olma ya da öğrenebilme yeteneğine sahip olma,
Printner (1921), Akt. Sternberg (2003)	Yaşamdaki yeni sayılabilecek durumlara yeterli düzeyde uyum sağlayabilme becerisi,

Henmon (1921), Akt. Sternberg (2003)	Bilgi ve sahip olunan bilgi kapasitesi,
Thurstone (1921), Akt. Sternberg (2003)	Biyolojik bir mekanizma, içgüdüsel bir yargıyı engelleme, engellenen içgüdüsel yargıyı hayali olarak tecrübe ederek kazandığı fikir ışığında tekrar tanımlamak, bireyin sosyal bir canlı olarak yararına olan aleni bir davranıştaki değişmiş içgüdüsel yargıyı fark etme,
Woodrow (1921), Akt. Sternberg (2003)	Kapasite elde etme becerisi,
Dearborn (1921), Akt. Sternberg (2003)	Öğrenme ya da deneyimlerden yararlanma kapasitesi,
Haggerty (1921), Akt. Sternberg (2003)	Hassasiyet, algı, bağlantı kurma, hafıza, hayal gücü, farkı ayırt edebilme, yargı ve muhakeme kurma.
Wechsler(1958), Akt. Sternberg (2003)	Bireyin amaçsal davranmaya, mantıklı düşünmeye ve çevresel koşullarla etkin bir biçimde başa çıkmaya yönelik yığımsal ya da kapsamlı kapasitesi;
Piaget(1952), Akt. Sternberg (2003)	Fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlamada kullanılan, kavrayışa dayalı yapılandırmanın üstün nitelikli düzenleme ya da dengeleme biçimlerini ifade eden terim olarak tanımlamıştır.
Sternberg (2003)	Zeka bilgi işleme sürecini otomatik hale getirmek ve yeni durumlara bir cevap niteliğinde bağlamsal açıdan en uygun davranışları sergilemeye dönük zihinsel kapasitedir.

Uzmanların zekayı tanımlamalarında zekaya farklı yaklaşım içerisinde oldukları ve her birinin de zekayı farklı şekilde tanımladıkları görülmektedir. Her tanıma göre yapılan farklı sınıflandırmalar ve farklı zeka çeşitleri ortaya çıkabilmektedir.

2.2.1. Zekâ grupları

Her birey gerek doğuştan, gerekse sonradan kazandığı birçok özelliğe sahiptir. Bu özellikler “Onu, O yapan özelliklerdir”. Bu özellikler aynı zamanda bireyleri birbirinden ayırır veya birbirlerine yaklaştırır. Özellikleri itibariyle insanlar farklı meslekleri icra ederken yine özellikleri itibariyle aynı okula gider veya aynı işlerle uğraşırlar. Farklılıklarına göre farklı eğitim sürecinden geçirilirler. Bu sebeple sahip oldukları stratejik ve ekonomik önem nedeni ile üstün yeteneklilerin özel eğitiminin bir milli eğitim politikası olarak benimsenmesi ülke aydınlarının önünde duran bir görevdir (Kulaksızoğlu, 2004: 8).

Farklı özelliklere sahip olanların aynı eğitim sürecinden geçirildiği durumlarda bazı sorunlarla karşılaşılabilir. Aynı ortamda emsallerinden farklı özelliklere sahip öğrenciler arkadaşları arasında bazen yalnız bırakılıyor, bazen zorlanarak rencide olması yoluna başvuruluyor, bazen de arkadaşlarının yaptıklarıyla, farklılıklarından dolayı bireylerin cezalandırılması yoluna gidiliyor. Eğer toplum, farklı olanları kabul edebilirse o bireyin farklılıklarını üretim için kullanabiliyor ve o bireyi de toplumun bir ferdi yapabiliyor. Bu farklılık bedensel ya da zihinsel farklılıkları olanlarla birlikte fizyolojik hastalıklara sahip olanlar, ruhsal hastalıklara sahip olanlar veya görme engelli olanlar algılanıyor. Fakat farklı gruptan zihni farklılığı olanlar yanlış anlaşıldıklarından hak ettikleri karşılıklı ilişkiyi bazen göremiyorlar. Bazen içe kapanıklar, bazen yaramazlar, bazen uyumsuzlar vb. fakat bu bireylerin neden içe kapanık, neden yaramaz veya uyumsuz olduklarıyla pek fazla ilgilenilmiyor. Bu bireyler daha dünyaya gelişleriyle farklılıklarını ortaya koymaya başlarlar. Erken yürümeye, erken konuşmaya başlarlar veya çevresinde gerçekleşen olaylara karşı herkesin beklediğinden farklı tepkiler verirler.

İnsanlar doğuştan gelen farklılıklarla hayata merhaba derler. Bu farklılıklar cinsiyet, görünüş, farklı zeka ve yetenekler vb. olabilir. Fakat farklılıkların başında asıl olarak bireylerin yeteneklerinin bir olmaması gelir. Bu farklılıklar insanlara bazen olumlu yönde yansırken bazen olumsuz olarak yansımaktadır. Bazen, bir dersin bir konusunu öğrenirkenki çalışmamız gereken zaman miktarıyla, bir başka ders için

gerekli olan miktarın farklı olması, bazen bir davranışı kolayca yapabilirken bir başka davranışı hiç de kolay yapamamızın temel sebebi o konudaki ilgimizin, yeteneğimizin veya zekamızın miktarıyla ilişkilidir.

İnsanda akıl, bütün kötülükler gibi iyiliklerin de kaynağıdır. Onu iyice kullandıracak olan irade, kendi kendisini terbiye edenlerin elinde hassas bir terazi şaşmazlığıyla işler(Yücel, 1998: 263). Bu sebeple bireyi öyle bir eğitim sürecinden geçirmelidir ki, birey hem akıyla kötülük yerine iyilikler yapsın, hem de gelecek nesillere iyilikler yapılmasına imkan tansın. Eğer bir ülkenin yöneticileri geleceklerini garanti altına alacak uğraşlar geliştirmek istiyorlarsa öncelikle kendi toplumlarına ve toplumlarındaki her bir ferde özellik, yetenek ve becerileri ne olursa olsun kıymet vermeli ve onları yetenekleri ölçüsünde en üst düzeye, insanlara en faydalı olacağı seviyeye çıkarmalıdır. Çünkü “İnsan kıymeti bilmeyen topluluklarda, kıymeti bilinecek insan yetişmez” (Yücel, 1998: 267).

Bireyin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri ölçüsünde eğitilebilmesi için bazı verilere ihtiyaç vardır. Bu verileri bazı ilgi envanterleri, anketler, ölçekler, zeka testleri vb. gibi araçlardan elde edebiliriz. Zeka testleri, bireyin mevcut zeka kapasitesi hakkında bilgi elde etmek amacıyla uzmanlar tarafından uygulanması gerekir. Bu testleri her önüne gelenin uygulaması uygun değildir. Çünkü bireyin mevcut durumu olumlu veya olumsuz olarak yanlış ölçüldüğünde onun yönlendirilmesi de yanlış sonuçlanabilir. Zeka testleri, bireyi mevcut durumuyla olumlu veya olumsuz olarak etiketlemek değil; onu anlamak ve ona yardımcı olmak için kullanılmalıdır. Zeka tek ve bağımsız bir yetenek olarak değil bütün yeteneklerin birleşimi ve bütün yeteneklerin eşgüdümü şeklinde algılanmalı ve ona uygun program düzenlenmelidir. Zekayı ölçmekte amaç çocuğun yaşadığı sorunlara çözümler önermek olmalıdır. Zeka, geçmişten günümüze farklı tanımlamalara maruz kalırken aynı zamanda da farklı bakış açılarına da ev sahipliği yapmıştır. Tablo 2.2.2.de geleneksel ve çağdaş bakışa göre zeka görülmektedir.

Tablo 2.2. Geleneksel ve Çağdaş bakış açılarına göre zeka

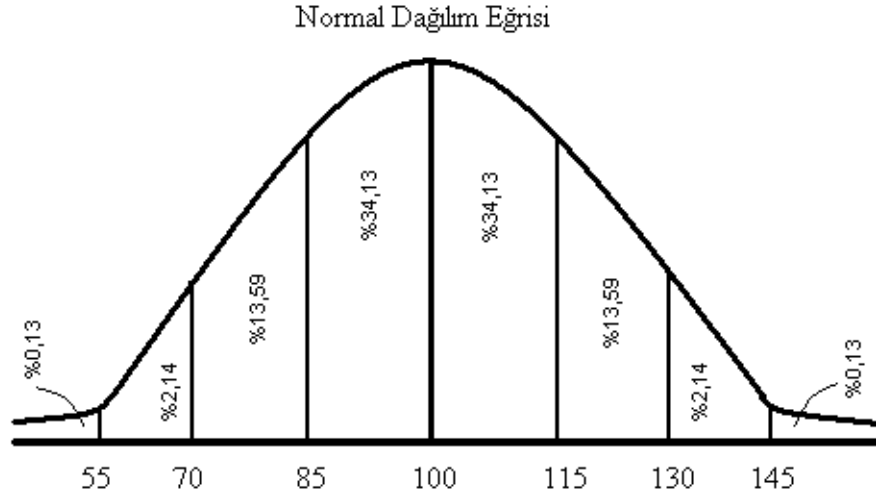
Geleneksel Bakış	Çağdaş bakış
Zeka sabittir ve değiştirilemez	Zeka geliştirilebilir
Zeka niceliksel olarak ölçülebilir	Zeka sayısal olarak hesaplanamaz
Zeka tekildir	Zeka çeşitli yollarla ortaya konabilir
Zeka gerçek yaşamdan soyutlanarak ölçülür	Zeka gerçek yaşam durumlarında ölçülür
Zeka, öğrencileri sıralamak ve olası başarılarını kestirmek için kullanılır	Zeka, bireylerin gizli güçlerini ve onların başarılı olabilecekleri farklı yolları anlamak için kullanılır

Söz konusu eğitim olduğunda farklılıklar üzerinde düşünüldüğünde akla hemen zeka ve yetenek kavramları gelir. Eğer bireyin zekası ve yetenekleri bilinebilirse bu kişileri uygun eğitim programlarına almak, onları uygun okullara yönlendirmek, hem bireyin hayatında mutlu olmasını sağlar, hem de bu bireyin daha üretken, toplumuna daha faydalı bireyler olmasını sağlar. Bu sebeple bireylerin zekalarını ölçmek ve onları sonuçlarına göre yönlendirmek eğitimin ve psikolojinin temel uğraşlarından biridir. Bireyin zekasını ölçmek amacıyla şu formül geliştirilmiştir.

$$(IQ) = \frac{ZekaYaşı}{TakvimYaşı} * 100$$

Formülün uygulanmasından elde edilecek sonuca göre IQ(Zeka bölümü) hesaplamasında kişinin zihin(zeka) yaşı ile takvim yaşının aynı olması halinde bireyin Z.B. =100, zihin yaşı takvim yaşından büyükse derece derece üstünlük ve zihin yaşının takvim yaşından küçük olması durumunda da derece derece gerilik boyutu ağır basmaktadır(Özgüven, 1994: 188).

Zekanın oluşum ve gelişimi ile ilgili yapılan çalışmalar zekanın ne olduğu ve kişilerin zekalarına göre özelliklerinin ne olduğu hususunda araştırmacılar bakış açıları açısından farklılaşmaktadırlar. Bu amaçla bireyin sahip olduğu zekaya göre uygun bir eğitim alabilmesi için öncelikle tanınması ve ona uygun bir eğitim sürecinden geçirilerek hem ona hem de topluma fayda sağlanması gerekir. Bir toplumda zekanın dağılımı normal dağılım eğrisine(çan eğrisine) uygun biçimde olur (Yörükoğlu, 1986).Bu eğride üstün zekalılar bir tarafta, zeka geriliği olanlar diğer tarafta yer almaktadır. Zeki bir birey Z.B.'ne göre neleri başarabileceği konusunda sınıflandırılabilir. Toplumda insanların zekalarının dağılımı ile ilgili Şekil 1 incelenebilir.

Şekil 2-1:Normal dağılım eğrisi ve ZB.'lerinin eğri üzerinde yerleşimi (Morgan, 84: 290)

Şekil 2-1'in incelemesinden %50'si yüksek ve %50'si düşük puanlara sahip olduğu biçiminde evreni iki yarıya bölen puan, 100 ZB'dür. Evreni üstte %84 ve altta %16 olarak ikiye bölen puan 85 ZB'ne tekabül eder vb. Eğriye göre bir toplumdaki insanların % 68,26'sının (100 ZB'nün bir standart sapma altı ile bir standart sapma üstü) normal zekaya sahip olduğu görülmektedir. Evrenin sadece yaklaşık %2'sinin sahip olduğu yüksek puanlar 130 ve fazlası ZB'nü gösterir. Çevirme tablosunda her bir ham puan için eşdeğer bir ZB vardır. Aslında çevirme tablosu bir normal dağılım eğrisidir(Morgan, 1984: 290; Anastasi, 1968: 290).

Wechsler Yetişkinler Zeka Ölçeğinde zeka bölümlerinin dağılımını yukarıdaki değerlere yakın değerlerle göstermiştir. Wechsler'in yaptığı derecelemede de tam bir normal dağılım görülmektedir (Wechsler, 1958: 293).

Wechsler Zeka Ölçeğinde Zeka Bölümlerinin Dağılımları		
ZB	Sözel Betimleme	Yetişkinlerin Yüzdesi
130'dan yukarı	Çok üstün zeka	2,2
120-129	Üstün zeka	6,7
110-119	Parlak zeka	16,1
90 -109	Ortalama zeka	50,0
80-89	Donuk zeka	16,1
70-79	Sınırdaki	6,7
70'den aşağı	Geri zekalı	2,2

Kaynak: Wechsler 1968'den alınmıştır.

Kültürel olarak, üstün bireyler, IQ skorları 2 standart sapmanın üstündekiler olarak tanımlanabilir. Ki bu yaklaşık olarak 130 IQ düzeyine tekabül eder. Bu düzeyin popülasyondaki oranı %2'dir. Zeka dağılım eğrisinde 2 standart sapmanın altında kalan çocukların (70 IQ) özel bir eğitime ihtiyaç duydukları kesin ve açıktır. 3 standart puanın altında kalanlar ise daha büyük ve kapsamlı müdahaleler görür. Bu çocuklar için yasalarca yapılmış düzenlemeler varken 2, 3, 4 veya fazla standart sapma üstündekiler için hiç bir şey yapılmamaktadır, normal sınıflara yerleştirilmektedirler. Bu da okullarda bazı sorunlarla karşılaşılmasına yol açmaktadır. Bu sebeple zihinsel engellilerde olduğu kadar üstünlere de benzer uygulamaların ve düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Bazı bilim adamları zekayı, öğrenilenleri problem çözmeye kullanma yeteneği olarak açıklayarak gerek normal dağılım eğrisi, gerekse Wechsler'in zeka ölçeği göz önünde bulundursun, insanları;

1) Zeki olanlar

2) Zeki olmayanlar olmak üzere ikiye ayrılır. IQ insanın zeki olup olmadığına karar verilmesini sağlayan tek ölçüttür. Bireyler doğuştan zeki veya zeki olmayan şekildedir ve bu durumu değiştirmek için yapılabilecek bir şey yoktur (Saban, 2001; Akt. Köksal, 2007: 17).

Renzulli (1978), şu özelliklerin de üstün zekalı bireylerde görülebileceğini söylemiştir: Alışılmadık düzeyde iyi bir kelime bilgisi, hızlı hakimiyet ve gerçek bilgiyi çabuk hatırlama, çeşitli başlıklarda birçok bilgi sahibi olma, tetik ve dikkatli olma, kendi kendine çok şey okuma, ilişkilerin farkına varma, amacı kavrama ve mantıksal ilişkiler kurabilme, ilgisini çeken konularda ısrarlı bir şekilde çalışabilme, rutin görevlerden çabuk sıkılma, bağımsız çalışmayı tercih etme, öğretmenlerden az yönlendirme isteme, mükemmeli arama, kendini eleştirme, genelde kendine güvenen, inandıkları doğrultusunda inatçı olma, bir çok şey hakkında meraklı olma, her şey hakkında soru sorma, yazılı, sözel ve sanatsal faaliyetlerde orijinalliğini ortaya koyma, alışılmadık, biricik ve zekice cevaplar verebilme, fikirlerini paylaşmada çekingen olmama, keskin bir espri anlayışına sahip olma, boyun eğmeme, aksaklıkları kabul etme ve farklı olmaktan korkmama gibi özelliklerin üstün zekalı bireylerde görülebileceğini söylemiştir.

2.2.2. Zekâ Gruplarına Göre Yönlendirmeler

Amerikalı uzman Barbara Clark, üstünlüğü şu örnekle açıklıyor: “Picasso üstün zekalı bir insandır. Çok büyük bir ressamdır. Ancak iyi bir müzisyen ya da matematikçi değildir. Ona deselerdi ki, şu problemi çöz, yapamazdı. Müzikte müthiş bir yeteneğe sahip olan Mozart da resimden anlamazdı. Demek ki bir insan her konuda başarılı olamıyor. Önemli olan onun üstün olduğu yanı keşfetmek ve o alanda başarılı olmasına yardımcı olmaktır.”

Bir toplumun yaşamındaki belli bir anda müzik, sanat, edebiyat, fen bilimleri, matematik, insan ilişkileri, atletizm gibi birçok alanlarla ilgili çeşitli yatkınlık ya da özel yetenek örnekleri görülür. Bu tür yatkınlığa sahip olan kişiler, okulların başlıca sorumluluğu altında olan, testler ve diğer ölçme işlemlerinin de sağladığı yardımlarla özel yeteneklerin belirlenmesi, özel yeteneklerin eldeki bütün olanaklarla geliştirilmesi ve bu özel yeteneklere sahip olan kişilerin yeteneklerine uygun gelen uzmanlık öğrenimi programlarına ve mesleklere yönlendirilmesi gerekir(Bloom, 1998, 250).

Özel yetenek olarak gördüğümüz birçok nitelik ya da güçlerin yüksek bir düzeye eriştirilebilmesi için uzun süreli bir gelişmeye gerek vardır. Bazı yetenekler, sonradan uzun süreyle bir öğrenim ve yüreklendirmeye de desteklenmesi gereken çok erken bir gelişmeyi gerektirir. Yüksek düzeyde bir müzik becerisi, uzun bir zamana yayılmış olan planlı ve programlı bir eğitimin kendisini izleyeceği bir erken özendirme ve öğrenme fırsatı gerektirebilir. Aynı şekilde matematik becerileri, karmaşık devimsel beceriler, yüksek düzeyde gelişmiş yeterlik, erken eğitim fırsatları(6 yaşından önce), yüksek ehliyete dayalı bir öğretim yada özel yetiştirme ile bundan sonraki yıllar boyunca alıştırmaya ve geliştirmelerin belli bileşimlerine gerek göstermekte olabilir. Yeteneklilerin seçilmesi, yeteneğin yaratılması ya da geliştirilmesine kıyasla daha basit bir yoldur (Bloom,1998: 251; Miller, 1990: 125). Eğer toplumun her üyesi yazma, resim, heykel, müzik dans, temsil v.b. gibi bir sanatta bazı özel yetenekler geliştirecekse bu yetenekler için erken yaşlarda özendirme sağlanabilir.

Zeka bireyin hayatı boyunca değişkenlik gösteren ve birey tarafından hayatın yaşanmasında kullanılan bir olgudur. Zihinsel gelişim, doğuştan gelen yeteneklerin gelişmesi, beyin ve sinir sisteminin olgunlaşmasına ve çevresel koşullara bağlıdır. Zekanın %75’i ilk 4 yaşta gelişir. 12 yaşından sonra zekanın gelişimi hızlanarak devam eder. 14-18 yaş en gelişmiş dönemdir. Yaşın zeka için önemli olduğu devre, büyüme

çağıdır. Çünkü sözel öğrenme yeteneği bu çağlarda artar ve eğer zeka yüksekse sözel öğrenme yeteneği doruk noktasına ulaşır(Morgan, 1984: 112-114). 20 yaşa kadar gelişimini sürdürmekte, bu yaştan sonra, duraklama dönemine girmektedir. Yaşlılık döneminde ise, fizyolojik değişimlerle birlikte gerilemeye başladığı belirtilmektedir.

Okul başarısı birçok uygun koşulun bir arada bulunmasına bağlıdır. Her şeyden önce, çocukta zeka gelişimi, çocuğun yaşına uygunluk göstermelidir. Okulda olduğu gibi toplum yaşamında da başarı büyük ölçüde zeka ile orantılıdır. Ancak zeka, başarıyı belirleyen tek etken değildir. Bu sebeple zeki olanlar okulda başarılı olur demek yanlış olabilir. Bunun yanında başka koşullar da aranır. Örneğin; çocuğun duyu organlarında bir bozukluk olmaması gibi(Yörükoğlu, 1986; Dağlıoğlu, 1995: 5).

Genel zeka ile çeşitli okul ders ve kurslarındaki başarı arasında görülen tipik korelasyon $r=0,50(\pm 0,10)$ dolayındadır (Lavin,1965; Akt: Bloom, 1998: 63). Z.B. başarıda gözlenen değişkenliğin ancak %10'dan daha az bir kısmını açıklayabilmektedir (Bloom, 1998: 65). Zekanın ne olduğu, nasıl geliştirileceği ile ilgili olarak çeşitli uzmanlar uzun yıllardır çalışma imkanı bulmuşlar ve bu çalışmalarında elde ettikleri bulgularla ilgili olarak çeşitli kuramlar geliştirmişlerdir. Geliştirilen bu kuramlar uzmanların bir taraftan zekaya yaklaşım şeklini gösterirken, diğer taraftan da yaklaşım şekline göre zekanın aslında tek bir boyutta ele alınamayacağını göstermektedir.

2.2.3. Zeka ile ilgili kuramlar

Zekanın bir bireyin birey olma özelliklerini belirleyen temel unsur olduğunu belirleyen uzmanlar zekayı tanımlamaya başladıklarında öncelikle zeka konusunda hangi etmenlerin zekayı etkilediğini belirlemeye başladılar. Bu etmenlerin belirlenmesi uzmanları değişik zeka tanımlarına ve yine değişik sınıflandırmalara götürdü. Bunlarda: bazıları aşağıda açıklanmıştır.

2.2.3.1. Renzulli Üçlü Çember Modeli

Üstün zekalı ve yetenekli çocukların eğitimi alanında ileri gelen uzmanlardan biri olan Renzulli'ye (1986) göre, üstün birey birbiriyle etkileşen üç özellik kümesine sahiptir. Bunlar;

- 1- Yetenek
  - a) Genel yetenek
  - b) Özel yetenek

- 2- Yaratıcılık
- 3- Motivasyon'dur.

Şekil 2-2: Renzulli Üçlü Çember Modeli

Yüksek genel yetenekler, sözcük akıcılığı, sözel ve sayısal muhakeme, soyut düşünebilme, bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak anımsanmasıdır. Özel yetenekler ise; resim, dans, müzik, tiyatro gibi, sanat ve matematik, fen, kimya gibi teknik alanlardaki yeteneklerdir. Bu tür yeteneklere Güzel Sanatlar Alanında Yetenek veya Özel Yetenek gibi adlar verilir. Bu tür yetenekler toplumda az sayıda olmasına karşılık henüz toplumda tam olarak anlaşılabilmiş değildir. Çünkü toplumumuzda sıkça duyulan “Beden eğitimi, resim, müzik, dans, din kültürü vb. gibi derslerden de kalınır mıymış” gibi sözler bu yeteneğin görmezden gelindiği veya fazla önemsenmediğinin en güzel delillerinden biridir.

Özellik kümelerinden ikincisi olan ve bazı bilim insanlarına göre bir işlem, bazılarının göre ise bir ürün olan yaratıcılık (Erdoğan, 2006: 95), yeni düşünceler oluşturmayı ve bunları yeni problemlerin çözümünde kullanabilmeyi içermektedir. Keşfederek öğrenmek ve ona zemin hazırlamak yaratıcılığın karakteristiklerinden bazılarıdır (Straits & Wilke, 2007: 58-61).

Üstün yeteneklilerin en önemli özelliği yaratıcılıktır. Yaratıcılık buluşlara, buluşlar teknoloji ve üretime dönüşmekte, sonuçta ekonomik anlamda kalkınma ve toplumun genel refah düzeyinde iyileşme olmaktadır (Erdoğan, 2006: 95). Çünkü yaratıcılığın temel iki terimi yenilik ve orijinalliktir. Yeni sorunlar karşısında duyarlılık, esneklik, verilerin özümsemesi gibi anlatımlar yaratıcılığın çeşitli tanımlarındandır. Yaratıcı etkinliğin bir amaca yönelmiş olması onu boş bir fanteziden ayırt eder (Merrill,

1984). Üstün yeteneklilerin özellikleri söz konusu olduğunda akla hemen iki önemli kavram gelir. Bunlar (Radich, 1981: 32):

1- Yakınsak düşünce: Alışılmış ve beklenen yanıtlara yönelmiştir. Önceden belirli olanı öğrenmeye, bilineni saklamaya özgüdür. Örneğin yolunu kaybeden birinin kaybettiği yolunu bularak o yoldan gideceği yere ulaşmaya çalışması bu türden düşünceye örnek olarak gösterilir.

2- İraksak düşünce: Bilineni, öğrenilmiş olanı eleştirir, gerekirse düzeltir, olabilecekler konusunda düşünür. Örneğin: gideceği yere yeni alternatif yollar arayarak gitmeye çalışan birinin düşüncesi bu duruma örnek olarak gösterilir. Üstün zekalı öğrencilerden hem yakınsak hem de iraksak düşünce beklenilir.

Motivasyon ise, üstün iş, görev yüklenme yeteneğidir. Yaratıcılık ve motivasyon kümelerindeki özellikler değişkendir ve uygun eğitimle geliştirilebilir, oysa normalin üstündeki yetenek kümesi kalıcıdır. Bireyin üstün olarak nitelendirilmesi için doğuştan getirdiği yeteneklere bağlı olduğu kadar, uygun eğitime, çevre ve kişilik öğelerine de bağlıdır (Akt. Davaslıgil, 2004: 85-100).

Renzulli'nin tanımı temele alınarak, üstün yeteneklilik için şöyle denilmektedir:

“Üstün yeteneklilik insanların herhangi bir değerli alandaki etkinliklerinde gizil güçlerini üst düzeyde sergileyebilmesi yeterliliğidir.” Renzulli Çember Modelinde belirtildiği gibi, bu tanım yaratıcılık, ortalama yeteneğin üzerinde olmak ve sorumluluk konusunda üstünlükleri kapsar. Renzulli'ye göre, IQ tek başına yeterli değildir ve bir işte üstün sorumluluk ve ortaya çıkan üründe yenilik ve farklılık içeren bir yaratıcılığı kapsayan nitelikler üstün yetenekliliği belirlemektedir (Freeman, 1983).

2.2.3.2. Sternberg Üçlü Sac Ayağı Kuramı

Sternberg Üçlü Sac Ayağı Kuramıyla, insan zekasının birbirleriyle karşılıklı etkileşim içinde olan üç boyut çerçevesinde açıklanabileceğini ileri sürmüştür. Sternberg (1999: 145-159) bu kuramında; üç tür zekadan bahseder; analitik, yaratıcı (sentetik) zeka ve pratik zeka.

Analitik zeka; geleneksel zeka testlerinde bulunan, problem çözüme görevlerini, mantıksal düşünmeyi, değerlendirme yapma becerilerini, akıl yürütmeyi ve okuduğunu anlamayı içerisine alır. Analitik zekası yüksek olan bireyler genelde girdikleri okul sınavlarında veya akademik alanda başarılı olabilirler. Günümüzde ülkemizde bir işe

eleman almak veya okullara öğrenci almak amacıyla kullanılan sınavlar bu zekatüründeki öğrencileri seçmektedir ve bu zeka türüne sahip öğrenciler genellikle o işe veya okula yerleşmektedir.

Yaratıcı (sentetik) Zeka; yeni ve alışılmadık durumlarda yine alışılmadık bilgi ve beceriler yoluyla başarılı bir şekilde baş etme becerisini içerir. Aynı zamanda yaratma, icat etme, keşfetme, iç görü ve sezgiyi kapsar. Yaratıcı zeka, hayal gücünün kullanıldığı hikayeler yazma, sanatsal bir nesne ortaya koyma veya bir reklam hazırlama sürecinde de vardır. Analitik zekanın tersine yaratıcı zekanın değerlendirmesinde asla tek bir doğru cevap yoktur. Bir çok cevabı olabilir veya açık uçlu kalabilir.

Pratik zeka; günlük yaşam sorunlarına alışılmadık bilgi ve becerilerle uyum sağlama yeteneğini ifade eder. Uygulama, kullanma, etkin hale getirme ve pratiğe dökme becerilerini ve bu becerileri kullanarak kişisel hedeflerimize ulaşmamızı içerir. Günlük kişisel problemlerin çözümünde veya yeni ve alışılmadık günlük yaşam durumlarıyla baş etmede aktiftir. Karadeniz Bölgesi insanının sorunlarla baş edebilmek veya ilk defa karşılaştığı sorunların üstesinden gelebilmek için yaptıkları buluşları bu zeka türüyle ilişkilendirebiliriz. Örneğin; yan yana iki beşer katlı apartmanın en üst katlarında oturan iki kardeşin birbirlerinin evlerine gidebilmesi için 5 kat aşağı inip yine 5 kat yukarı çıkması gerekmektedir. Bu kardeşler pratik zekalarını kullanarak iki balkon arasındaki 6 metrelik araya bir asma köprü yaparak bu sorunu çözmüşlerdir. Bunun gibi pek çok örnek günlük hayatımızda sürekli karşımıza çıkmaktadır.

2.2.3.3. Başarılı Zeka Kuramı

Sternberg, üçlü sac ayağı kuramından sonra başarılı zeka kuramını geliştirmiştir. Bu kuramda eğer birey, üçlü sacayağı kuramında belirtilen üç alanda da ciddi anlamda başarılıysa, bu alanlar bir denge içinde olacaktır. Bu denge sağlandığında birey başarılı zekaya sahip olmaktadır.

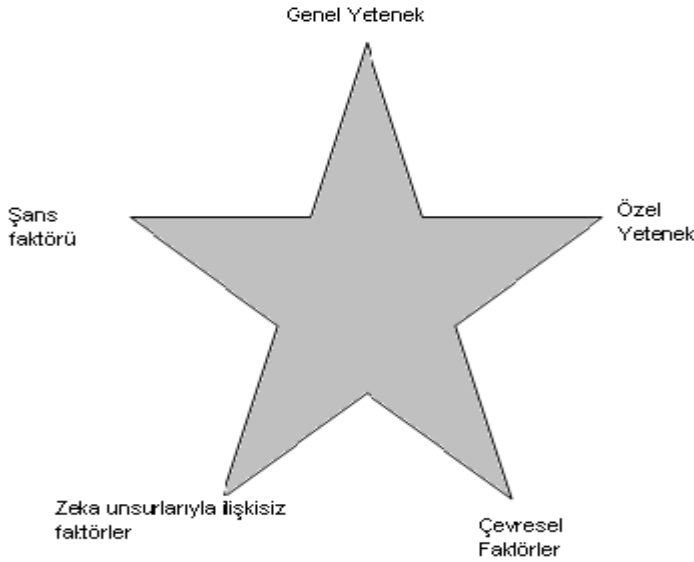
2.2.3.4. Tannenbaum Deniz Yıldızı Modeli

Deniz Yıldızı Modeli, Tannenbaum'un Zenginleştirilmiş Matriks Modeli'nde ifade edilmiştir. Tannenbaum zaman ve emekten kazanmak için üstün yeteneklinin önce teşhis edilip ondan sonra eğitilmesi yerine üstün yeteneklinin verilen eğitim süreci

içinde tanımlanması gerektiğini savunur. Esasında üstün yeteneklilik için kategorileştirdiği iki çeşit yetenek bulunmaktadır:

- Yeni fikirler üretme veya materyal icat etme yeteneği(Producing)
- Çok parlak ve zekice performans sergileme(Performing)

Tannenbaum'a göre üstün zekalı çocuk üretecektir veya farklılık gösterecek bir performans sergileyecektir. İster sanat dalında ister bilim dalında göze çarpan katkılar sağlamış insanlar, çocukluğunda zekaya yönelik bazı sinyalleri göstermeye yatkın olan insanlardır. Genellikle fikirleri daha çabuk kapan, hızlı öğrenen çocuklar harika çocuklar olarak görülür ama onlar bilgi üretmedikleri sürece üstün çocuklar değildirler. Tannenbaum, çocukluklarında gösterdikleri icraatlar ile bunu gerçekleştirmeye varan yolda gerçek üstünlüğün işaretini anlamada beş tane faktörden bahseder (Akt. Leana, 2005).

Şekil 2-3:Tannenbaum Deniz Yıldızı Modeli

Genel yetenek(IQ Testleri): Bireylerin beceri alanlarının ölçüldüğü ve bireysel farklılıkların ortaya çıkartıldığı faktördür.

Özel yetenek: Her bir bireyin farklı yetenekleri ve kendine özel ilgileri vardır. Bu yetenekler ne olursa olsun, olabildiğince erken bir vakitte ölçülmeli ve değerlendirilip geliştirilmelidir.

Çevresel faktörler: Her yetenekli birey için kendini geliştirebileceği sabit çevresel koşullar bahsedilebilir.Böyle bir durumda verilen zenginleştirilmiş eğitim

kadar, öğrencilerin okul dışı hayata karşı tutumları da önemlidir. Bu noktada aile bireyleri önemli modellerdir.

Zeka unsuruyla ilgili olmayan faktörler: Yetenek tek başına başarıyı garantilememektedir. Başarı için gerekli başka faktörler vardır. Mesela; ego gücü, kendini seçilen alana adanma, uzun vadeli başarı uğruna kısa süreli hoşnutluklardan vazgeçme gönüllülüğü gibi. Bu faktörler üstünlüğün gerçekleşmesine yardımcı olacak yan ürünlerdir.

Şans faktörü:Şans faktörü de başarının beş yardımcı ayağından birisidir. Doğru yerde, doğru zamanda ve doğru insanlara karşılaşmak Tannenbaum'a göre şans faktörüyle ilgilidir. Bu faktör hayatın kritik anlarında yüze gülen, iyi kısmet ya da kader diye de tanımlanabilir. Örneğin; yakın zamana kadar Ağrı Doğubayazıt'ın yaylalarında çobanlık yapan küçük Muhammed'in karşısına Beşiktaş Futbol Kulübü'nün alt yapısından bir yetkilinin çıkması onun hayatını tamamen değiştirmiştir. Onun yeteneklerini fark eden yetkili onun şimdi Barselona Futbol Kulübü'nün alt yapısına girmesi için çalışmaktadır. O yetkili küçük Muhammet'i bulamamış olsaydı o şimdi olağanüstü yeteneğiyle hala yaylalarda çobanlık yapmaya devam edecekti. İkinci bir örnek olarak "2.5 yaşında ablasının ders çalışırken "heceleyerek okumasını" öğrenen ve ailesiyle birlikte köyde yaşayan 4.5 yaşındaki minik Ahmet, ablasının olmaması durumunda belki de şimdi aylak aylak geziyor olacaktı(Sabah, 2004). Tarihin ilk çağlarından itibaren belli bir alanda yeteneği olduğu fark edilenlerin eğitilmeleri aslında bir nevi usta çırak ilişkisi veya uzmanların yardımıyla yapılmakta ve yeteneğin kullanılmasına çalışılmaktaydı.

2.2.3.5. Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı

Geçmişten günümüze kadar geçen sürece bakıldığında ünlü pek çok insan ya yaptığı resimlerle, ya yaptığı bilimsel buluşlarla, ya insanları yönlendirmesiyle, ya bazı fark edişlere imkan tanımalarıyla vb. diğer insanlardan ayrılmışlar ve günümüzde halen popüleriteleri devam etmektedir. Bir insanın bütün bunları ve daha pek çoğunu emsallerinden farklı olarak yapabilmeleri için bir farkındalıklarının olması gerekir. Çünkü bu insanlar kendi alanlarında yüksek bir zekaya sahiplerdir. Bu sebeple zekaya, yalnızca ölçülen IQ testlerinden elde edilen sonuçlarla bakmak zekanın tanımını daraltmak anlamına gelmektedir.

Gardner, yaptığı çalışmalarda zekanın tek bir boyutunun olmadığını, zekanın değişik şekillerde kendisini gösterdiğini fark etti. Gardner, 1983 yılında yazdığı *Frames of Mind* adlı çalışmasında bir insanın 7 temel zeka alanına sahip olabileceği düşüncesini ortaya atmıştır. Gardner zekayı, bir kişinin bir ürün ortaya koyabilme veya günlük ya da mesleki hayatında karşılaştığı bir problemi etkin ve verimli bir şekilde çözebilme yeteneği olarak tanımlar. O'na göre zeka;

- Bireyin gerçek hayatta karşılaştığı problemleri çözme yeteneği,
- Çözmek için yeni problemler oluşturma yeteneği,
- Bireyin kendi kültüründe değer bulan bir şey yapma ya da bir hizmeti sunma yeteneğidir.

Bu amaçla yaptığı çalışmasında zekayı sonradan 8 değişik gruba ayırmıştır ve her insanın bu zeka türlerinden mutlaka bazılarına sahip olduğunu vurgulamıştır.

2.2.3.5.1. Çoklu Zeka Kuramı'na göre zeka türleri

Thorndike tarafından daha dar kapsamda ve daha az çeşitlendirilerek yaptığı soyut zeka, mekanik zeka ve sosyal zeka (MEGEP, 2007: 4) sınıflandırmalarına farklı bir bakış açısıyla Gardner, çoklu zeka teorisiyle, bireylerin birçok farklı alanda zeki olabileceklerini ve farklı yeteneklere sahip olabileceklerini ifade etmiştir. Gardner zekayı, bir ya da birden fazla kültür için değerli olan bir ürünü ortaya koymak ya da problem çözme yeteneği olarak tanımlamıştır (MEGEP, 2007: 4). Gardner “Bireylerin öyle ya da böyle bu zekaların tümüne değişik düzeylerde sahip olduğunu ve bu zeka türlerinin kimisinde çok gelişmişken kimisinde de gelişimleri ortalama çevresinde kalmış olabilir” görüşünü savunmaktadır. Gardner'a göre, belirleyebildiği ve tanımlayabildiği zeka çeşitleri, zeka alanları, geleneksel ölçümlerle belirlenen Z.B.(IQ) kadar önemlidir (Gardner, 1983; Akt: Ataman, 1998: 177).

1- **Sözel Zeka:** Dili etkili bir şekilde kullanma ve iletişim kurma yeteneği. Okuduğunu ve dinlediğini anlama, anlamları ve dilbilgisi kurallarını kavrama, yazılı ve sözlü ifade becerilerini içerir. Bu zekanın sahipleri iyi bir yazar, hatip veya iyi bir avukat olabilirler.

2- **Mantıksal ve Matematiksel Zeka:** Mantıksal ve sayısal örüntüleri kavrayabilme, farklılıkları ayırt edebilme ve uzun muhakeme zincirinin üstesinden gelebilme becerilerini içerir. Bir matematikçi veya fizikçi işini yaparken bu zeka türünü kullanır.

3- **Görsel/Uzamsal Zeka**: Zihinsel modelleri kavrayabilme, bir nesnenin üç boyutlu olarak tasvirini yapabilme, nesneyi ayrıntısına kadar fark edebilme becerisidir. Bir mimar, heykeltıraş, şehir plancısı veya bir satranç oyuncusunun kullandığı zeka türüdür.

4- **Bedensel/Kinestetik Zeka**: Bedeni ve bedeninin parçalarını problem çözmede ve iletişim kurmada kullanabilme becerisidir. Bedenin biri veya birkaçı birbiriyle eşgüdüm şeklinde kullanılabilmesi gibi birbirlerinden bağımsız olarak da kullanılabilir. Bu zekanın sahiplerinden iyi sporcular veya iyi dansçılar ortaya çıkar.

5- **Müziksel/Ritmik Zeka**: Sözsüz sesleri tanıyabilme ve kullanabilme, notalar arasında anlamlı örüntüler oluşturabilme yeteneğidir. Bu zekanın sahipleri doğadaki seslere karşı normal insanlardan daha fazla duyarlıdır ve sesler arasında bir ritim yakalayabilirler.

6- **Sosyal Zeka**: Empati kurabilme ve diğerinin duygu ve düşüncelerini kolayca anlayabilme yeteneği. Aynı şekilde öğrenme, eğitim ve zeka alanlarında, sözü geçen bir psikolog olan E.L. Thorndike da, insanların birçok zeka türüne sahip olduklarını ve bunlardan birisinin de her yaştaki erkek ya da kadınları anlayabilme ve yönetebilme yeteneği ve insan ilişkilerinde akıllıca var olabilme yeteneğini içeren sosyal zeka olduğunu ileri sürmüştür (Thorndike, 1921). Öğretmen, politikacı olmak isteyenlerin bu tür zekalarının güçlü olması gerekir.

7- **İçsel/Özedönük Zeka**: Kişinin kendi güçlü ve zayıf yönlerini bilme ve içerisinde bulunduğu duygulara duyarlı olabilme yeteneğidir. Bu tür zeka kişinin yaşamına ait planları yapabilmesini ve bu planları uygulamaya koyabilmesini sağlar.

8- **Doğa Zekası**: Bireyin doğayı anlayabilme, doğaya karşı duyarlı olabilmesi, doğayı takdir etmesi ve doğaya katkıda bulunabilmesi (Akarsu, 2001: 13-14; Doğanay ve Tok, 2007: 224-226; Duman, 2007: 357).

2.3. Yetenek

Zekânın doğası konusu, eski Yunan'da önem kazanmaya başlamış ve günümüze kadar psikolojinin temel konularından biri olarak önemini sürdürmüştür (Sternberg, 2003). Zekâ, psikolojinin en çok araştırılan konularından biri olmasına karşın, uzmanların ne olduğunu kesin olarak açıklayan bir tanımda uzlaşmamışlardır (McGrew ve diğ., 1991; Solso, 2001; Halonen ve Santrock, 1996).

Üstün zeka veya üstün yetenek, yaratıcılık, sanat, liderlik veya özel bir akademik alanda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde motivasyon ve performans gösterme durumu olarak tanımlanabilir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998; MEB, 1991). Bunun yanında, üstün yeteneklilik ortalamasının üzerinde bir kabiliyet, yaratıcı düşünme ve görev sorumluluğunun bileşkesi olarak da tanımlanmakta ve bu üç özelliğin üstün yeteneklilerde bulunması gerektiği vurgulanmaktadır (Renzulli & Reis, 1985).

Zeka kavramıyla yetenek kavramı arasında birbirinden çok da ayrılamayan bir bütünleşiklik vardır. Birey zeki olabilir ama bir işi yapmakta yetenekli olmayabilir. Bu fikirden yola çıkılarak bireyin bir işi yapabilme becerisi olarak olaya yaklaşmak mümkündür. Bir birey hangi işi diğer işlerden veya diğer kişilerden farklı olarak yapabiliyorsa bu bireyin o işte yeteneğinin olduğunu söyleyebiliriz.

Üstün zekâlı çocuklar zekâ testlerinde sürekli olarak 130 ve daha yukarı zekâ bölümü sağlayan; kendi yaşıtları arasında rastgele seçilmiş bir kümenin % 98'inden üstün olan çocuklardır (Özsoy, 1984: 31). Üstün yetenekliler ise, zekâ bölümü sürekli olarak 120 ve daha yukarı olup da güzel sanatlar, matematik, fân ve teknik gibi alanlarda yaşıtlarından belirgin ölçüde üstün olan çocuklardır (MEGEP, 2007: 13). Üstün yetenek veya üstün zeka belirlenen alanların biri, birkaçı veya bunların birleşmesinden oluşan bir bütünlük içinde yüksek başarı gösterirler ve gizil güçlere sahiptirler (Ersoy ve Avcı, 2001: 129).

Yetenek her alanda kendisini gösterebilir. Bazen beklenmedik bir durumda beklenmedik bir davranışı gösteren birey o olaya yetenekli olduğunu da o anda öğrenebilir. Bazen de, verilen eğitimler sayesinde birey, o alandaki yeteneğini belirlenen hedeflerin çok üzerine çıkarak gösterebilir. Örneğin spor, güzel sanatlar, el becerisi vb.

Üstünlerin duygusal yönlerine odaklanan bir başka tanım da Columbus Grubu adıyla bilinen bir grup eğitimci tarafından 1991'de yapılmıştır. Onlara göre; "Üstünlük, ileri bilişsel yeteneklerin ve yüksek derecede yoğunluğun niteliksel olarak normdan farklı iç deneyimler ve farkındalıklar yaratmak üzere birleştiği, eşzamanlı olmayan bir gelişmedir (Köksal, 2007: 28).

2.4. Üstün zeka ve yetenek kavramı arasındaki ilişki

Teorik açıdan üstün bireylerle ilgili yapılan çalışmalar, psikolojinin bireysel farklılıklar ile ilgilenmesi ile başlamaktadır. Zekâ, yaratıcılık ve motivasyon alanlarında yapılan çalışmalar, üstünlük ile ilgili pek çok verinin elde edilmesine yardımcı olmuştur. Akademik alanlarda başarı, performansa dayalı sanatlarda başarı ya da girişimcilik alanlarındaki yeteneklerin, üstün zekâlı bireylerde gözlenmesi bu alanla ilgili yapılan çalışmaları daha da zenginleştirmiştir. Uygulama açısından ise bu konu ancak okula gitmekte olan üstün zekâlı çocukların fark edilmesi ve farklı bir eğitime ihtiyaç duyduklarının anlaşılması ile önem kazanmıştır (Robinson ve Clinkenbeard, 1998: 211-229). 1950'li yıllarda, psikologlar ve çeşitli araştırmacılar üstünlük özelliğini zekâ ile açıklamışlardır. Bu düşünceye göre yüksek zekâ bölümü (IQ), üstünlük özelliği ile örtüşmekteydi. İleriki zamanlarda, yaratıcılık ve motivasyon da bu tanıma eklenmiştir.

Üstünlüğün sadece yüksek zekâ bölümü (IQ) ile değerlendirilmesi, üstünlük tanımına olan bakış açısını daraltmakta ve bu kavramın zenginliğini ve karmaşıklığını ifade edememektedir. Bu nedenle Maker, üstünlüğün temel bileşenlerinin, ilgilerin ve isteklerin yanında, karmaşık problemleri çözme yeteneği olduğunu öne sürmektedir. Üstün çocuklar, en karmaşık problemleri yeterli, etkili, etik, hoşça giden ya da ekonomik yollarla çözebilenlerdir. Bu çocuklar, basit problemleri çözebilir; basit görünen problemlerde hemen herkesin göz ardı ettiği veya göremediği karmaşık yönler bulabilir, ya da çok karmaşık bir problemi çok basite indirgeyebilirler. Burada üzerinde durulması gereken asıl nokta bu tür çocukların değişikliklerden ve karmaşıklıktan zevk aldıklarıdır. Karmaşık problem çözmeye karşı olan bu istek, birçok yetenek alanında kendini gösterebilir (Maker, 2003: 163-173).

2.5. Üstün zekalı veya yetenekli kimdir?

Önceleri zeka bölümlerindeki üstünlükten dolayı (IQ=120 ve yukarısı) zeki, akıllı ve üstün zekalı; bunun yanı sıra resim, müzik vb. güzel sanatlarda başarılı olan bu tip insanlara yetenekli, yaratıcı ve üstün yetenekli denilmekteydi. Bu alandaki öncülerden biri olan Terman (1925), zekanın standart testlerinde %2'lik üst sınırdaki puan alanları üstün yetenekli olarak tanımlamaktadır. Özel beceri ve yeteneklerin kapsama alınmasının değerini fark eden Witty(1940), üstün zekalı ve yetenekli çocukları değerli bir alanda performansları fark edilen çocuklar olarak tanımlamıştır(Merrill

&Orlansky,1984). Üstün ve özel yetenekli çocuk entelektüel, yaratıcı, sanat veya liderlik gibi alanlarda yüksek performans kapasitesi gösteren veya bu kapasitesini tamamen geliştirmek için özel akademik alanlarda okulunda elde edemediği etkinliklere ve faaliyetlere ihtiyaç duyan çocuktur (Kirk and Gallagher, 1989: 85).

Amerika’da 1977 yılında toplumda üstün zekalı ve üstün yetenekli kavramları arasındaki karmaşıklıkları önlemek amacı ile bu alanda yeterli ve yetkili kişilerden oluşan Eğitim Komisyonu (USOE) üstün yetenek tanımı altında bu iki grubu birleştirerek şu şekilde tanımlamıştır:

“Seçkin yeteneklerinden dolayı yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli olduğu, bu alanda profesyonel olarak bilinen kimseler tarafından belirlenmiş çocuk, üstün yetenekli çocuktur.”

“Üstün yetenekli çocuk, genel ve/veya özel yetenekleri açısından, yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş çocuklardır.”

Değişik toplumlar tarafından zekaya bakış hep değişmiştir. Bu sebepten bundan sonra da değişecek görünmektedir. Aşağıda zekaya eskiden olan bakış açısıyla şimdiki yıllardaki var olan bakış açıları verilmiştir. Aşağıda zekaya karşı eski ve şimdiki bakış açısı tablo halinde verilmiştir (Duman, 2007: 348).

Üstün yetenekli çocuklarla ilgili toplumda hali hazırda devam eden bazı yanlışlar söz konusudur. Bunlar: Üstün çocukların her şeye sahip olabilecekleri, herhangi birinden yardım almadan her işte başarılı olabilecekleri, sahip oldukları özel yetenekleri aileleri tarafından hep ödüllendirildiği, bu bireylerin sahip oldukları üstün beyin gücüne değer verilmesi ve bireye verilecek değerde bu durumun ön plana çıkması, bu bireylerin beyin güçleri gibi duygusal alanda da olgun oldukları, bu bireylerin sosyal anlamda sorunlarının olduğu ve asosyal yaşadıklarıdır. Bu bireylerin aileleri ve öğretmenleri tarafından da şu yanlış kanılara ulaşılmıştır. Bu bireylere farklılıkları mutlaka hissettirilmelidir aksi takdirde kendilerinin bu farklılıklarını algılayamadıkları; herhangi bir alanda üstün olan bir bireyin üstünlüğünün her alanda mümkün olduğu ve bu üstünlüklerini ortaya çıkarmada zorlanmayacakları, bu bireylerin övgüye değer olan kısımlarının üstünlükleri olduğundan bu üstünlükleri her zaman vurgulanması gerektiği, bu bireylerin farklılıkları onlara istemsiz hareketler yaptırabileceğinden bunların herkesten fazla disipline edilmeye ihtiyaç duydukları,

üstün özelliklerinden dolayı bu bireylere diğerlerine oranla çok daha fazla sorumluluk verilebileceği, bu bireylerin sınıfta ön plana çıkartılmaktan mutlu olabilecekleri vb. (Webb, Meckstrothand and Tolan, 2003; Akt: Köksal, 2007: 30).

2.6. Üstünlerin tanılanma şekilleri

Kişinin boy, kilo gibi bedensel özelliklerini ölçmek istersek, bu özelliklerin ölçümünde kullanılan araçların, metre ve kilogram karşılıkları, bu birimlerin kullanıldığı hangi topluma, hangi sosyo-ekonomik düzeye ya da ülkeye gidilirse gidilsin aynı ve değişmez sonuçlar verirken, zeka ve yetenek gibi özelliklerin ölçümü, ölçü araçlarının standart olmaması nedeniyle toplumdan topluma, sosyo-ekonomik düzeye, kültür ve ülkelere göre değişkenlikler göstermektedir (Ataman, 1998: 175). Üstün yetenekli çocuklar, bunların bileşimini geliştirme yeteneğine sahip ve bunları insan performansının değerli alanlarından birinde kullanabilirler. Üstün yetenekli çocuklar, çoğunlukla duyarlı ve kendilerinden daha fazla şey beklenen ve çok fazla desteklenmeye ihtiyaç duyan çocuklardır (Dağlıoğlu, 2002: 9).

Erken yaşta tanılanıp uygun eğitim ortamı sağlanmadığı için üstün yetenekli veya en azından bu yetenek gizilgücüne sahip olan bir çok kişi, çevrelerindeki kişilerin dikkatini çekmeden yaşamlarına devam edebilirler, en yakınlarınca önem verilmeyen kişi olarak görülebilirler. Özel yeteneklerinin farkına varılmadığından sıradan bir insan olarak, keşfedilmeden, yok olup gidebilirler (Ataman, 2010b: 336). Ancak üstün zekalı ve özel yetenekli çocukları özellikle okul öncesi dönemde tanılamada kullanılan yöntemlerin geçerliliği ve güvenilirliği oldukça düşüktür. Çünkü çocuğun yetenek yelpazesindeki düzey henüz billurlaşmamıştır (MEGEP, 2007: 15). Bu sebeple uygulanan testlerden elde edilen sonuçlara kesin sonuçlar gözüyle bakmamak gerekir.

Üstün zekalı çocukların bazıları üstün gelişimleri ve başarıları ile kendilerini daha kolay tanınabilir hale getirmektedirler. Fakat bazılarının yetenekleri çeşitli nedenlerden ötürü tanımlanamamaktadır. Her toplumda ve her kuşakta böyle tanımlanamamış ve keşfedilmeden kaybolup gitmiş pek çok zeki ve yetenekli birey bulunmaktadır. Hatta zekalarının veya yeteneklerinin farkına varılmayıp tersine kanılarla damgalanmış, gerçek yetenekleri sonradan ortaya çıkmış olanlar bulunmaktadır. Günümüzde buluşlarından faydalandığımız fakat yanlış şekilde damgalanan üstün yeteneklilerden bazıları şunlardır (MEGEP, 2007: 18):

- Albert Einstein dört yaşında konuştu ve yedi yaşında okudu.
- Beethoven'in müzik öğretmeni onun için "ümitsiz vak'a" dedi.
- Tolstoy başarısızlık nedeni ile okulu bıraktı.
- Walt Disney, iyi fikirleri olmadığı için çalıştığı gazeteden kovuldu.
- Abraham Lincoln yüzbaşı olarak katıldığı savaştan er olarak terhis oldu.
- Winston Churchill altıncı sınıfı tekrarladı.
- Newton'un okulda notları çok düşüktü.
- Edison'un öğretmeni onu hiçbir şey öğrenemeyecek kadar aptal buluyordu.
- Werner Von Braun dokuzuncu sınıfta cebirden kaldı.

Üstün yeteneklilerin belirlenmesinde test sonuçları, yaratıcı üretkenlik ve özel alanlarda iyi olma, öğrencilerin heves ve arzularıyla birlikte uyumda öğretmenlerin ve öğreticilerin değerlendirmesi, gönüllü olarak çalışmalara katılma gibi durumlar kullanılabilir (Tekin and Taşgin, 2009: 1089). Ayrıca bu öğrencileri tanılamada birkaç yöntem kullanılmaktadır. Bunlar kısaca şöyle özetlenebilir:

1- Zeka testleri: Zeka testleri iki kategoriye ayrılır:

A) Grup zeka testleri: Çok sayıda kişi hakkında güvenilir ve geçerli kararlar almak gerektiğinde tarama amacıyla bu tür testlerden yararlanır (MEGEP, 2007: 16). Bu testlerden elde edilen verilerle bireyler hakkında derinlemesine bilgiye erişmek yanlış sonuçlar vereceğinden bireyler hakkında kullanılmaz. Fakat yüzeysel olarak bilgi edinmek amaçlandığında bu testlerden yararlanılabilir. Birçok ülkede de üstün yeteneklilerin ilk taramasında kullanılmaktadır. Bu testlerin kullanılabilmesi için testin uygulanacağı grubun kültürüne belirli normlarına göre düzenlenmiş veya kültürden tamamen arındırılmış olması gerekir. Aksi halde Almanya'da Türk çocuklarına uygulanıp sonucunda geri zekalı olarak çıkartılan grup testlerine benzer sonuçlar ortaya çıkar.

Örgün eğitim kurumlarınca aday gösterilen ilköğretim ve orta öğretim öğrencileri her yıl mayıs ayında Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlüklerince örgün eğitim kurumlarına devam edenlerin örgün öğrenimleri aksamayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde

kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan Özel Eğitim Kurumlarının yaptığı testlerdir. Bu testler ve faaliyetler Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği tarihlerde yapılır.

B) Bireysel zeka testleri: Bir uygulayıcının bir defada yalnız bir kişiye uyguladığı zeka testleridir. Uygulanması her ne kadar uygulayıcıdan uygulayıcıya ve kendisine uygulanan kişiden kişiye değişse de genellikle bir saat gibi kısa bir zamanda bitirilebilir. Uygulayıcının testin uygulamasında olduğu kadar psikolojide de uzman olması gerekir. Bireysel testlerin uygulaması için hem zaman açısından grup testlerinden daha fazla zamana hem de maliyet açısından daha fazla paraya ihtiyaç vardır. Ayrıca testin sonucunun başarıya ulaşabilmesi için testi uygulayan ve kendisine test uygulananların yeterince güdülenmiş olmaları gerekir (Morgan, 1984: 289-292). Günümüzde tanılama için ağırlıklı olan testler Stanford-Binet Zeka Testleri ve Wechsler Çocuklar İçin Zeka Testleridir (WISC-R).

2- Yaratıcılık ölçümleri: Yaratıcılık gerçekleşebilmesi için uygun bir ortam gerekli olduğundan yaratıcılığın anlaşılabilmesi ne kadar zor ise tanımlanması da o derece zordur. Bu sebeple yaratıcılık testlerinin sayısındaki ve isabet derecesindeki artış yaratıcılık ölçümlerini kolaylaştıracaktır.

3- Başarı testleri: Standardize başarı testleri bireysel farklılıkları ayırt etmez, ancak test sonucunda popülasyonun ya yüksek ya da düşük olduğunu göstermekte daha etkilidir. Çünkü testteki bazı maddeler, her grup için orta ya da ortalama başarı seviyesini göstermek amacıyla hazırlanmıştır. İlköğretimde uygulanmaya başlanmalıdır(MEGEP, 2007: 16).

4- Öğretmen gözlem kanaati: Her çocuğun devam ettiği, resmi devlet okullarında öğretmenlik yapanların bu konudaki isabet oranı %60 dolaylarında (Akarsu, 2001: 180; MEGEP, 2007: 17) olduğu için öğretmenlerin kanaatleri üstün yetenekli öğrencileri belirlemede kullanılabilir. Ancak öğretmenler bu konuda eğitilmeli ve öğretmenlerin gözlem ve kanaatleri tek başına kullanılmamalıdır.

5- Arkadaş gözlem ve kanaati: Güvenirliği çok fazla olmasa da dikkatli olarak hazırlanmış araçlarla ve psikomotor alandaki yetenekleri ortaya çıkarmak amacıyla arkadaş kanaati kullanılabilir.

6- Aile geçmişi: Kalıtım yetenekte ön plana çıkan etmenlerden biri olduğu için öncelikle üstün yetenekli olduğu belirlenen ailelerin çocuklarının da üstün yetenekli olma ihtimali vardır. Üstün yetenekli çocukların ailelerinin de üstün yetenekli olma ihtimali yüksek olduğundan madalyonun ters yüzüne bakıldığında üstün yetenekli olduğu belirlenen kişilerin çocuklarının da tanınmasında öncelikle göz önünde bulundurulması gerekir ki bu çocuklar hakkında erken yaşlarda tanınıp gereken önlemler alınabilsin. Coriat(1990), tanılamayla ilgili olarak iki temel amaçtan bahsetmektedir ve üstün yetenekli çocukların kapasiteleri arasında farklılık olduğunu belirlemiş ve ileriki gelişimlerini onların ilk çevreleri yani aile ortamının etkilediğini belirlemiştir. Bu sebeple araştırmaya ailelerden başlanmalıdır.

7- Çocuğun gelişim profilleri: Çocuğun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim alanlarındaki durumunu gösteren profillerin çıkartılarak emsallerinden ne kadar ilerde olduğu belirlenir. Üstün yetenekli biri emsalleriyle karşılaştırıldığında yüksek bir öğrenme kabiliyetine sahiptir(Tekin ve Taşgin, 2009: 1088). Eğer emsallerinin %98'inden ilerde ise bu çocuk üstün yetenekli olabilir.

8- Öğretmen, ebeveyn adlandırması(aday gösterme): Bu tür belirleme yönteminde aile fertleri veya öğretmenlere doldurmaları için verilen anketler yardımıyla üstün zekalı olduğu düşünülen çocukların gerek fiziksel, bilişsel, duygusal, dil, sosyal ve kişilik gelişimleri veya davranışlarıyla ilgili merak edilen bilgileri formlar yardımıyla saptanmaya çalışılmasıdır. Aile adlandırılması şekli çocuk henüz okula gitmediğinden dolayı genellikle okul öncesi için kullanılır (Eby, Smutny, 1990).

İnsan uğraşlarının birçok alanında görülen üstün yeteneklerden büyük bir kısmı hemen ortaya çıkan ürünler değildir. Bunları rastgele olarak da ortaya çıkmış vaziyette göremeyiz; birileri bunları yeterince yetmişmiş şekilde de keşfedemezler. Bu üstün yeteneklerin büyük çoğunluğu uzun süreli bir çalışmanın sonucunda ortaya çıkan ürünlerdir (Bloom, 1998: 251). Bu sebeple toplumlar bu tür yetenekli olanları keşfederek erkenden geliştirmek ve bu yetenekler için gerekli girişimlerde bulunmak ve uzun süreli planlı ve programlı eğitimler yapmak zorundadır.

Üstün yetenekli çocuklar, bir grup olarak, fiziksel, duygusal ve sosyal uyum sağlama konusunda yaşıtlarına göre üstünlük gösterirler. Toplumsal definedeki bir maden olarak ifade edilen (Silverman, 1993a: 92) üstün yetenekliler duygusallıkları, doğal yetenekleri, ilgileri ve duyarlılıkları ilk yaşlarda iken keşfedilirse toplum ve

bilimin kazançlı çıkacağı açık bir gerçektir. Üstün yetenekli öğrenciler, duygusal yoğunluk ve zihinsel karmaşıklıklarının her ikisine de hitap eden bir sınıf ortamına ihtiyaç hissetmektedirler (Hökelekli ve Gündüz, 2004: 134).

Günümüzde üstün yetenekli çocukların teşhisi ile ilgili çeşitli belirleme modelleri vardır. Bazıları devlet tanımlarındaki kategorileri temel almakta, bazıları ise eğitimcilerin araştırma ya da teorilerine dayanmaktadır. Bu belirleme modelleri şunlardır:

- 1- Bireysel Eğitim Plan Modeli(IEP)
- 2- Genel Zeka Yeteneği Modeli
- 3- Özel Akademik Tutum Modeli
- 4- Döner Kapı Modeli
- 5- Üstün Yetenek Davranış Modeli(Eby, Smutny, 1990; Freeman, 1986; Dağlıoğlu, 1995: 38.)

2.7. Üstün yeteneklilerin özellikleri

Her birey kendi özellikleriyle bir grubun içerisine alınarak ona göre adlandırılıp o grubun özelliklerine göre yönlendirilir. Örneğin ilkököl öğrencileri, memurlar, erkekler veya kızlar grubu gibi. Aynı gruba giren bireyler de amaca göre kendi içerisinde farklı gruplara ayrılarak amaca ulaşmaya çalışılır. Bireyler okullarda normal olarak üç düzeyin paraleli olan öğrenme kümelerine ayrılabilirler (Ataman, 2010b: 335; MEGEP, 2007: 10).

- a) Ortalama üstü öğrenme gücü olanlar
- b) Ortalama öğrenme gücü olanlar
- c) Ortalama altı öğrenme gücü olanlar.

Bu sınıflandırmada yukarılara doğru gidildikçe ortalama altı öğrenme gücü olanlar girilen sınavlarda veya derslerdeki başarısızlıklar gibi sebeplerle elenirler ve ortalama ve ortalama üstü öğrenme gücü olanlar şeklinde iki bölüm öğrenci kalır. Örneğin ilköğretimden üniversiteye doğru gidildikçe öğrencilerin öğrenme kapasitesi açısından incelendiğinde ortalama öğrenme ve ortalama üstü öğrenme kapasitesine sahip olan öğrencilerin ağırlıkta olduğu görülecektir. Bilim adamları zekayı nicel olarak ifade etmek için kullandıkları zeka testlerinde ortak özellik olarak hızlı düşünme,

matematiksel ve sözel becerilere dayanma becerilerinin varlığından bahsetmektedirler. Oysa bu becerilere sahip olmadığı halde başarı gösterilebilecek sanat, müzik veya spor gibi alanlarda da zeka ve yetenek vardır (Koroğlu ve Yeşildere, 2004: 26). Bu amaçla eğer öğrencilerin öğrenme kabiliyetlerini iyi ortaya koyabilirsek ona uygun yönlendirmeler yapabiliriz. Üstün zekâlı öğrencilerde en fazla görülen ortak özellikleri eğitim-öğretim gereksinimleri açısından 5 temel alanda toplayabiliriz. Bunlar:

- Öğrenme adımının hızı
- Düşünme ve bilgi işleminin karmaşıklığı
- Anlama ve yeterlik kazanma düzeyinde derinlik
- Kişisel ifadede yenilik ve tek oluş
- Öğrenmeye katılımda yoğunluk ve erken görülen derin bir idealizm olarak

görülmektedir. Fakat ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde bunların farklılıkları zihinsel ve ahlaki olmak üzere iki temel başlık altında toplanabilir:

2.7.1. Zihinsel Özellikleri

Her bireyin kendine has zihinsel özellikleri olduğu gibi üstün yeteneklilerin de kendilerine has zihinsel özellikleri vardır. Bu zihinsel özellikler bireyleri diğer bireylerden ayıran önemli özelliklerden bazılarıdır. Üstün yetenekli olduğu farklı testlerle ispatlanmış ve bu yeteneğinden dolayı Bursa Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alan 13 yaşındaki bir öğrencinin görüşleri şu şekildedir.

“Cevabımı anlamamız için önce sokağa bakın. Koşuşturan, düşünen, işe yetişme telaşıyla otobüslere hücum eden işçiler. Asık suratlı insanlar... Goethe'nin bir lafını çok severim, “Üç bin yıllık geçmişinin hesabını yapamayan insan, günübürlük yaşayan insandır.” der. İşte bu sokaktaki tüm insanlar günü birlik yaşayan insanlardır. Türkiye'nin eğitim açısından en büyük sorunu budur bence. Avukat olursunuz, yasaları öğrenirsiniz, 30 yıl boyunca başka şey öğrenmezsiniz. Doktor olursunuz, insan fiziğini öğrenirsiniz, 30 yıl boyunca başka şey öğrenemezsiniz. Fakat bir insana düşünmeyi öğretirseniz, insan düşünerek hayatının sonuna kadar her gün farklı şeyler keşfeder. Bu yüzden ortaokuldan itibaren FELSEFE yani DÜŞÜNME'nin öğretildiği dersler olmalı. Türkiye'yi SADECE GÜNÜ YAŞAYAN, YAŞADIĞI GÜN İÇİNDE BOĞULUP GİTMİŞ İNSANLARDAN kurtarmalıyız. Sonra, bu kurtardığımız insanları ezberci olmayan, azotun simgesi ya da küçük sesli uyumu gibi saçma ve gereksiz şeyleri müfredatında bulandırmayan bir eğitimle donatıp, dünya önüne çıkarmalıyız (Şirin, 2004: 21).

Öğrencinin görüşünden anlaşıldığı kadarıyla 13 yaşındaki bir öğrenci normal yetişkin bir bireyden daha üst düzey düşünebilmekte ve hayatını ona göre şekillendirebilmektedir. Bu sebeple bu bireyler diğerlerinden ayrı değerlendirilmelidir. Üstün yetenekli çocuklar genellikle duyarlı, kendilerinden çok şey beklenen ve

desteklenmeye gereksinim duyan çocuklardır. Bu çocuklar yeteneklerinin tamamıyla gelişmesi için desteklenmelidir. Onlar, sınıflandırma, belleği kullanma, hatırlama, organize etme gibi metabilşsel stratejileri daha iyi kullanabilmektedirler (Kargı ve Akman, 2003: 212).

Üstün yetenekli bireylerin sahip oldukları karmaşık ve üst düzey bilişsel yetenekleri, onların farklı düşünmeleri kadar farklı hissetmelerine de neden olmaktadır. Üstün yetenekli bireylerin kendilerine özgü özellikleri vardır(Silverman, 1993b: 20).

Üstün zekalı çocuklar akranlarına bakarak bedenen daha çabuk gelişme gösterir ve daha enerjiktirler (Akarsu, 2001: 19), dikkatlerini daha uzun süre yoğunlaştırabilirler. Daha büyük yaşlarda da dikkat süreleri daha uzundur. Daha meraklı olmaları, çok şey öğrenme isteklerine sahip olmaları nedeniyle, bir sorunla karşılaştıkları zaman, bu konu üzerinde akıllarını daha uzun süre çalıştırabilirler. Kolaylıkla kavram oluşturabilirler. Düşünceleri akıcıdır. Kolayca ezberleme ve ezberlediklerini de uzun süre belleklerinde koruyabilme özelliğine sahiptirler. Sözcük hazineleri zengindir. Kendi başlarına okumayı öğrenebilirler. Sayılara erken ilgi duyabilirler. Zaman kavramı erken gelişebilir. Yüksek düşünce süreçlerini çalıştırıcı şekilde bilgilerin aktarılmasından hoşlanırlar. Daha az yapılaşmış öğrenme materyalini tercih ederler. Başladıkları görevlerin bitirilmesi için kendilerine daha fazla fırsat verilmesini isterler(Hany, 1995: 184-198; Jackson & Klein, 1997: 461-473; MEGEP, 2007: 21).

Kavramlar arasında mantıksal bir ilişkiyi görebilir, dildeki mecazi anlamları kavrayabilirler (Davaslıgil, 2004: 85-100; Cutts ve Moseley, 2001: 64). Mantıksal muhakemeler kurarak karmaşık problemlere rahatlıkla çözümler üretebilmektedirler (Cutts ve Moseley, 2001: 76). Yaratıcılık konusunda yaşlarına oranla daha akıcı ve esnek düşünebilmekte, en küçük ayrıntıları bile değerlendirmekte, aynı konuda pek çok farklı fikir üretebilmektedirler (Davaslıgil, 2004; Akarsu, 2001: 19-20). Karmaşık düşünce süreçlerine ve analitik düşünebilme yeteneklerine sahip olduklarından matematiksel ilişkileri çabuk kavrayabilmekte ve uygulayabilmektedirler (Silverman, 1993b: 5-20).

Zihin, bedenden daha hızlı geliştiği için, sonuca varma özellikleri ve değerleri yaşlıları ile eş değil, zihinsel açıdan benzerleri ile aynıdır (Akarsu, 2001: 19). Bu gelişiminin farkında olan üstün zekâlı çocuk kendine ulaşılması zor ölçütler belirler, ancak henüz bedeni yeteri kadar gelişmiş olmadığı için beynin ihtiyaçlarını

karşılayamaz ve böylece cesareti kırılabilir. Faaliyetlerini başlatmak için bir dış kuvvete ihtiyaç duymazlar, yani içten denetimlidirler. Yaşamlarındaki olayları denetim altına alabileceklerine inanırlar, kadercî değildirler. Mükemmel olma özelliğini gösterirler. Özgüvenleri yüksektir (Clark, 2002: 25;MEGEP, 2007: 20). Cinsiyetlere göre farklılıklara bakıldığında, erkek üstünlerin, üstün kızlara ve üstün olmayan akranlarına oranla sosyal duygusal gelişim açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Üstün erkekler, üstün kızlara ve üstün olmayan erkek akranlarına oranla daha yüksek statü verildiği, daha popüler, çekici ve yaratıcı oldukları, spor dallarında daha başarılı oldukları söylenebilir. Üstün kızlarsa, en az popüler, soğuk, başkalarına egemen olmak isteyen olarak algılanırlar ve sosyal olarak risk altındadırlar (Clark, 2002: 25-27).

Üstün yetenekli çocuklar zihinsel olarak yaşitlarından farklı özelliklere sahiptirler ve zihinsel gelişimleri yaşitlarınınkinden çok hızlıdır. Jackson(1998: 215-221), üstün yetenekli öğrencilerin genellikle karmaşık düşünmeyi tercih ettiklerinin ve birbiriyle çelişen fikirleri aynı anda düşünme ve irdeleme yeteneğine sahip olduklarının; bu özelliklerinin de onları duygusal açıdan hassas kıldığına altını çizmektedir. Bu, zihinsel olarak farklı yapılanma ve duygusal yoğunluk, paylaşılacak uygun arkadaş kitlesi olmadığında, üstün yetenekli bireyleri yalnızlık ve umutsuzluğa itmektir. Olaylara farklı açılardan bakmaktan ve bu farklı görüşlerin ve düşüncelerin onları nereye götüreceğini takip etmekten keyif alırlar. Zaten süregelen bir şeyleri tekrarlıyor olmak yerine yeni bir fikir üretiyor olmayı tercih ederler. Bu özellikleri desteklemeyen eğitim ortamı ve çevre, çocukların sıkılmalarına neden olabilir. Diğer yandan yetişkinler üstün yetenekli çocuğun alışılmadık yaratıcılığından rahatsız da olabilirler. Genelde değişik düşünme yeteneğine sahip olan çocuklara farklı oldukları hissettirilir ve onlar nedenini anlayamadıkları bu dışlanmayla baş etmek zorunda kalırlar. Çoğu zaman ne kadar özel olduklarını fark edemezler ancak yalnızca hissederler (Lovecky, 1992: 18-25). Bu tür üstün yetenekli çocuklar kendilerine güvenleri zedelendiği ve insanlarla iletişim kurma konusunda yaralandıkları için çoğunlukla ergenlikte depresyona girerler (Silverman, 1993: 291-327).

2.7.2. Ahlaki ve duygusal gelişmişlik

Silverman'a (Akt. Lovecky, 1997: 90-94) göre, ahlakî ve sosyal duyarlılık üstün yetenekli çocukların temel özelliklerinden birisidir. Kerr, Clark, Dabrowski ve Piechowski de (Akt. Ryan, 1999: 14-17), üstün yeteneklilerin ahlakî ve sosyal

duyarlılığın çok erken geliştiğini belirtmektedirler. Yüksek idealler, eşitlik ve adalet, toplumun ahlakî değerlerini sürdürme konularında takıntı düzeyine varan hassasiyet gösteren üstün yetenekliler, bu alanlarda ideallerine ulaşmak için de yoğun çaba gösterirler. Gross'un (Akt: Lovecky, 1997: 93) Zekâ Bölümü (ZB) 160 ve üstünde olan öğrencilerle yaptığı araştırma da bu iddiayı doğrulamaktadır. Bu çalışma sonucunda, üstün yetenekli öğrencilerin, adalet, eşitlik, bireyin kendisine ve başkalarına karşı olan sorumlulukları konusunda yaşlılarından çok daha hassas oldukları bulunmuştur. Üstün yetenekli çocuklar iyi yönlendirildiğinde iş, bilim, sanat alanında başarılı birer birey olarak ülkemize önemli katkılar sağlarken, iyi eğitim verilmezse kendisi ile barışık olmayan aile ve toplum için sorunlu grup haline dönüşür(Tunçdemir, 2004 : 8). Kendini ifade edemediğinde topluma olumsuz etkileri görülebilir(Sabah, 2005 : 40). İyi eğitim verilmezse onlara istedikleri yönde iyi eğitim veren birileri çıkabilir ve onları bütün insanlığı tehdit eden bir terörist haline dönüştürebilir(Akarsu, 2001 : 5). Çevreden gelen olumsuz tepkiler, üstün yetenekli gençlerin böyle derin konuları paylaşacak kimseyi bulamamalarından kaynaklı bir yalnızlığa da neden olabilir. Üstün yetenekli öğrenciler yaşadıkları bu çelişkiler yüzünden öfke duyabilirler.

Genel olarak üstün yetenekli öğrencileri diğer bireylerden ayıran özellikler şöyle özetlenebilir:

- 1- Gelişiminin tüm alanlarında yaşlılarının ilerisinde olma
- 2- Öğrenme ve bilgiye sürekli açlık duyma
- 3- Meraklı olma
- 4- Kelime hazinesinin zengin olması
- 5- Çabuk öğrenme, kavrama ve akılda tutma
- 6- Genelleme ve soyutlama yaparak elindeki bilgiyi diğer alanlara aktarma
- 7- Niteliksel olarak farklı problem çözüme ve öğrenme stratejileri kullanma
- 8- İlgisiz gibi görünen işlemler arasında ilgi kurma
- 9- Yaratıcı olma
- 10- Bağımsız çalışmadan hoşlanma
- 11- Kararlılık ve sebat gösterme
- 12- Karşısındakinin duygu, düşünce ve ihtiyaçlarına vb. duyarlı olma
- 13- Kendini açık seçik ifade etme
- 14- Espri yeteneğine sahip olma

15- Kendini inceleyip özeleştiri yapma vb. şeklinde ortaya çıkabilir. Ancak bu özellikler her çocukta bulunmayabilir (Ömeroğlu, 1993: 115-120).

2.7.3. Üstünlerin olumlu ve olumsuz yönleri

Bireyin üstün özelliklere sahip olması iyi gibi görünse de toplumda her insan aynı özelliklere sahip olmadığından bazı sorunlar çıkabilir. Ayrıca her üstün özelliğe sahip olmak da aynı sorunu doğurmamaktadır. Bu açıdan bireyin hangi üstün özelliklere sahip olduğunu ve bu özelliklerin hangi sorunları beraberinde getireceğini bilmek gerekir. Zihinsel yönden üstün yetenekli çocukların olumlu yönleri ve bu olumlu özellikler sonucu ortaya çıkabilen problemler şu şekilde özetlenebilir (MEGEP, 2007: 22):

Tablo 2.3. Üstün yeteneklilerin olumlu yönleri ve ortaya çıkabilen problemler

Olumlu Yönler	Ortaya Çıkan Problem
İlişkileri kolayca görür	Tekrardan sıkılabilir
Düşünce ve duyguları iyi ifade eder	Az veya hiç bilgi sahibi olmadan açıklamalar yapar
Öğrenmek için çok az alıştırmaya ihtiyaç duyar	Diğerlerini beklemez
Verilen görevi tamamlar	Yeni ve değişik görev gelmezse etrafın dikkatini dağıtır
Kendisinin ve diğerlerinin yaşantısını güzelleştirmek için çaba sarf eder	İlgisi çabuk kaybolabilir
Yeni bilgiler edinmek için okuma becerilerini kullanabilir	Görevden çok zamana dayalı olarak bir çizelge oluşturabilir
Tartışmalara orijinal ve yönlendirici katkılar yapar	Faaliyet ve günlük olaylarda mantık olmadığı için sıkılabilir
Sürekli ilerleme kaydeder	Tartışmalara yol açabilir
Diğerlerinin duygularına ve haklarına karşı duyarlıdır	Kurallara, yönetmeliklere ve standart süreçlere karşı gelebilir
Konular hakkında derin bilgi edinir	Sosyal, yaratıcı veya fiziksel aktivitelerde aktif katılım yerine okumayı seçebilir
Öğrenmek, keşfetmek ve fazla bilgi edinmek ister	Meraklı görünebilir
Dürüst çalışır	Bir sonraki basamağa geçmede sabırsız olabilir
Hızlı öğrenir	Tartışmaları yönlendirir
Materyalleri hızla öğrenir	Yönetmek için alaycı olabilir

Üstünlerle çalışmada bazı işler normal zekalılarla çalışılmasından daha kısa sürede ve

---

daha kaliteli bir şekilde sonuçlanabileceği gibi beraberinde de bazı sorunlar getirmektedir.

2.7.4. Üstünlerin sorunları

Fiedler (1993: 11-14) anlamlı sayıdaki üstün zekalı çocuğun eşzamanlı olmayan gelişimi nedeniyle birçok psikososyal problem yaşadıklarını ve sıradan bir okul ortamında psikososyal zorluklar yaşama anlamında ciddi risk altında olduklarını söylemektedir. Fiedler ayrıca, psikososyal problemler yaşayan üstün çocukların bu problemlerini yetişkinlik dönemlerinde de devam ettirdikleri vurgulanmaktadır. Bu problemlerin zamanla azalmadığını gösteren birçok çalışma olduğunu ifade etmiştir. Bu problemler, benlik saygısının gelişiminde aksaklıklar, mükemmeliyetçilik, yüksek başarı arzusu, akran ilişkilerinde zorluk, kariyer gelişimlerinde problemler, sosyal açıdan yetersiz davranışlar, davranış problemleri ve okul uyumsuzluğu olarak sıralanabilir.

Üstünlük özel bir ayrıcalık olarak görülebilir; fakat üstün birey olmak, genellikle bir dezavantaj oluşturabilir. Farkları ayırt edemeyen toplumlarda üstünlük maalesef hem topluma hem de özellikle bireye sıkıntı verir. Hollingworth (1925) IQ düzeyi 125 ile 155 arasında olan kişileri sosyal olarak en üst düzey uyuma sahip kişiler olarak tanımlamaktadır (Akt: Gross, 1993). Bu zeka düzeyleri arasındaki bireylerin duygusal olarak dengeli ve özdenetime sahip, olumlu kişilik özellikleri geliştirebilen ve yaşatlarının güveni ve arkadaşlığını kazanmakta güçlük çekmediklerini belirtmiştir. Ancak zeka düzeyi yükseldikçe, üstün yetenekli çocuklarla akranları arasındaki farklılıklar daha da arttığı için, bu çocukların sosyal ilişkilerde sorunlar, dışlanmışlık yaşaması ve özsaygılarının düşmesi olasılığı, özellikle 4-9 yaş arasında artmaktadır (Akt: Yılmaz, 2004: 457-470).

Akarsu (2001: 23-26)'ya göre sorunlar; yeteneğin erken fark edilememesi ve müdahalede gecikme, eğitim sisteminin kalıpcı yaklaşımı, ölçülü zorluk ile karşılaşmama, beklenenden düşük performans, sistematik çalışma ve düzen eksikliği, ters çalışan ödül ve ceza ortamı ve kendini gerçekleştirememe ve hayal kırıklığıdır.

Lovecky'e (1992: 18-25) göre üstün yetenekliler, konsantrasyonlarını uzun süre koruyabilirler, risk almaktan hoşlanırlar, çok geniş ilgi alanları vardır ve pek çoğunda

başarılıdır ve genellikle birlikte yaşanması zor bireylerdir. Aşırı hassas olmanın getirdiği zorluklar yüzünden insanlardan kaçmayı tercih edebilecek olan bu çocukların tepkileri çok uç ve önceden kestirilemez. Bu yüzden problem yaratan tipler olarak görülürler ve akranlarından ve yetişkinlerden gerekli yardımı alma konusunda zorluk yaşarlar. Akranları da genellikle bu çocuklardan uzak durmayı tercih ederler.

Üstün yetenekli çocuklarda görülen mükemmeliyetçilik, bir taraftan başarıya ulaşmada motive edici rol oynamakta ve kişinin daha dikkatli, sorumluluk sahibi ve başarılı olmasını sağlarken, diğer taraftan sosyal uyum problemlerine, benlik saygısında düşmeye ve kendine güven duygusunda azalmaya yol açabileceği, akademik başarılarında düşmeye neden olabileceği, hatta bu çocukları intihara sürükleyebileceği yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır (Bencik ve Metin, 2006: 92-94).

Üstün öğrencilerin uygun eğitimler almadıkları takdirde yaşayabilecekleri uyum güçlükleri düşük benlik saygısı, rekabetsizlik, mükemmeliyetçilik, depresyon ve kıskançlık gibi sorunlar olabilir. Ayrıca, pek çok araştırmada (Freeman, 1979; Dauber ve Benbow, 1990: 10-14; Gross, 1993; Gross, 2001; Janos, Marwood ve Robinson, 1985: 46-49; Janos ve Robinson, 1985: 175-179; Schneider, 1987) yüksek düzeyde üstün olanların kısmen üstün dağılıma giren akranlarına benzer uyum kalıpları göstermedikleri görülmektedir. Daha açık ifade etmek gerekirse, üstünlük düzeyi arttıkça, çocukların yaşadıkları psikolojik problemler de artma eğilimi göstermektedir.

Bireysel öğrenme stilleri ve bir takım durumlara bakış açıları akranlarından farklı olduğu için üstün zekalılar sınıf arkadaşları tarafından “tuhaf” olarak etiketlenebilirler. Dolayısıyla üstün zekalı ve yetenekli çocuklar dışlanmışlık ve yalnızlık riskiyle karşı karşıyadırlar. Bundan dolayı zeki bireylerin duygusal yönden desteklenmesi gerekir (Köksal, 2007: 11).

Zeidner ve diğ. (2002: 215-231), üstün zekalı bir bireyin duygusal yönden başarılı olabilmesi için onun hakkında geliştirilen programın bazı kurallarının olması gerektiğini belirtmiştir. Bu kurallar şunlardır:

1. Her duygusal zeka programının hangi modele dayanacağı çok açık ve net bir şekilde belirlenmeli ve her adım bu modele göre atılmalıdır.

2. Hedeflenen duygusal zeka bileşenleri, programın hedefleri ve davranışsal sonuçları dikkatlice belirlenmelidir.

3. Programın uygulanması için eğitimsel, sosyokültürel ve gelişimsel bağlamlar (kültür, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve öğrencilerin gelişim dönemleri gibi) tanımlanmalıdır.

4. Duygusal zeka programı bütün olarak okulun tüm eğitimsel ve öğretimsel müfredatına entegre edilmelidir.

5. Duygusal zeka becerilerinin pratik edilebilmesi ve geliştirilebilmesi için imkanlar sağlanmalıdır. Sınıf dışına taşan tecrübeler fırsat verilmelidir.

6. Programı verecek olan personele profesyonel destek sağlanmalıdır.

7. Programın etkililiğini ölçebilmek için güçlü deneysel ve psikometrik teknikler kullanılmalıdır.

a. Uygulamaya geçmeden belirlenecek öğrenciler ve sınıflar rastgele seçilmelidir.

b. İmkan varsa uygulama başlamadan önce ön-test puanları alınmalıdır.

c. Duygusal zekayı ölçecek geçerli ve güvenilir ölçüm araçları kullanılmalıdır.

2.8. Üstünlerin eğitilmesi

Okullar devletin, vatandaş ve iyi birey yetiştirme fabrikaları; eğitimciler ve öğretmenler ise bu fabrikaları işletmek ve topluma iyi bir ürün vermek maksadıyla para ile tutulmuş ustalarıdır (Ertürk, 1982: 29). Her fabrikanın bir olması gerektiğinden Ertürk'ün tanımındaki fabrikanın ürününün de arzu edilen niteliklere sahip öğrenciler olduğu aşıkardır. Her fabrikada üretim yapılırken belli bir düzen ve program uygulanmak durumundadır. Eğitim fabrikalarının da belli bir düzen ve programa uygun faaliyetler sergilemesi gerekir. Aynı mantıkla kuruluş amaçlarına uygun olarak Bilim ve Sanat Merkezleri de belli bir programa uygun olarak faaliyetlerini icra etmek ve arzu edilen ürünleri ortaya koyabilmelidir.

Eğitim işinin bireyin ve dolaylı olarak toplumun geleceğini kurtarmak olarak algılanabileceğinden normal zekalı öğrenciler için yapılan faaliyetlerle üstün zekalı öğrenciler için yapılan faaliyetler ihtiyaçların ve sahip olunan imkanların farklılığından dolayı aynı olamaz. Bu sebeple üstün zekalı öğrencilerin eğitilmesinde dikkat edilmesi

gereken farklı önlemler vardır. Bu sebeple ABD başta olmak üzere Kanada, Avrupa ülkeleri, Asya, Güney Afrika ve Avustralya'da 1960'lardan itibaren üstün zekalıların eğitimi üzerine yapılan çalışmalar artmaya başlamıştır (www.ustunveozel.com). Ayrıca yapılan çalışmalarda boyut olarak farklılıklar da getirilmiştir. Bunlar:

- Sezgiye dayalı enerji ve yeteneği geliştirme ve kullandırma.
- Fantezi ve hayal gücünü kullandırma
- Zaman akışı içinde farklı kültürlerin farklı ideal ve değerlerini tartışma fırsatları yaratma.
- İdealler ve davranışlar arasındaki tutarsızlıkları keşfetmelerini sağlama.
- Davranışların diğerlerinin duygu ve davranışlarını nasıl etkilediğini keşfetmelerini sağlama.
- Çıkarım ve kestirim becerilerini geliştirme.
- Dünya meselelerine ve insanlığa katkıda bulunmalarına yol açacak yeteneklerinden haberdar olmalarını sağlama.
- Geleceğe yönelik çalışmalara yönlendirme.
- Liderlik eğitimi verme.
- Gerçek problemleri çözümlenme ve üzerinde tartışma fırsatları yaratma (Clark, 1997; Alıntı: www.ustunveozel.com).

Herkes her tür özel yeteneği geliştiremez veya üstün yetenekliler her alanda üstün yetenekli değildir. Ancak gerekli derecede güdülenmiş, ve kendi ihtiyaçlarıyla gelişim düzeyine duyarlı bir öğretim sağlanmış olan hemen herkes belli yetenekleri kazanabilir (Bloom, 1998: 252)

Özel eğitim; genel eğitimden farklı bir eğitim gerektiren bireylerin yeterliliklerine ve gelişim özelliklerine dayalı olarak ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için, özel olarak yetiştirilmiş personel tarafından, özel olarak geliştirilmiş eğitim programları, araç-gereçleri ve yöntemleri ile sürdürülen eğitimidir (Davaslıgil, 2004: 21).

Esasen bu insanları devlete, millete ve memleket kalkınmasına üstün kabiliyetleriyle orantılı olarak hizmet etsinler, katkıda bulunsunlar diye eğitim ve öğretimden geçirmek gerekir. Şayet yerinde istihdam edilmeyeceklerse, ne diye büyük fedakarlıklara katlanılsın. Bu kadar eğitim yatırımına karşılık iyi bir sonuç elde

edebilmek için, bu eğitimin belirli prensipler çerçevesinde başlatılmasından ömür boyu takibine kadar çok dikkatli ele alınması gerekir(Gürgün, 1980: 4).Buradan anlaşıldığı kadarıyla kayıtsız elde edilecek ürünler farklılaştığında nasıl farklı işlemlerden geçirilmek gerekiyorsa; üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencileri de farklı eğitim ve öğretim faaliyetlerinden geçirerek çok farklı bireyler haline dönüştürebilir ve farklı yerlerde farklı amaçlar için kullanabiliriz.

2.9. Tarihteki üstünlerin eğitilme uygulamaları

Eflatun, Sokrat ve Aristo'nun günümüz ülkelerinin yönetimlerinde ne kadar etken olduğu, bir bireyin günlük yaşantısının nasıl olması gerektiğiyle ilgili semavi din peygamberlerinden Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed'in ve Buda, Konfüçyus ve Tao gibi geçmişteki ve Hitler, Lenin, Mao ve Atatürk gibi günümüzü yakından etkileyen liderlerin milyarlarca insan tarafından takip edilmesi onların arkalarında takip edilir bir anlayış bıraktıklarının en güzel delillerindendir(Akarsu, 2001:4). Başka bir deyişle, bu liderlerin hepsinin de vefatlarının üzerinden bir çok zaman geçmiş olmasına rağmen hala arkalarından bıraktıkları izleri takip edecek olan insanların olması bu kişilerin normal üstü bir zekaya sahip olduklarının belirtisidir.

Üstün yetenek ve üstün beyin gücü kavramlarını ilk vurgulayanlardan biri Eflatun'dur. Eflatun "Ülküsel Devlet" adlı eserinde "Yönetici Filozofların" nasıl eğitilmeleri gerektiğini ayrıntılı olarak belirtmiştir. Ona göre toplumdaki bireyleri bu açıdan dört sınıfa ayırmak gerekir(Davaslıgil, 2004: 35; Enç, 1973: 295; Karasar, 1964)

Bakıra benzeyen sınıf: Eflâton' un en kalabalık sınıf olarak nitelediği ve en değersiz maden olarak gördüğü bakıra benzeyen sınıf köle sınıfıdır. Bunlar, yurttaşlık yeterlilikleri bulunmayan, okul eğitiminden yararlanmaya güçleri ve hakları olmayan bir kesimi oluştururlar. Bu sınıfa kas ve beden gücüne dayalı el sanatları, tarım ve benzeri işlerde çalışmaya yarayacak beceriler kazandırılır ve bu sınıfa ait bireyler, yurttaşların emri altında, bu ve bunun gibi işlerde çalışırlar.

Tunca benzeyen sınıf: Eflâton' a göre, esnaf, tüccar, sanatkâr gibi zümreler gerçek yurttaş kitlesinin tabanını oluştururlar. Tunca benzeyen bu sınıfın çocuklarının zihin, beden ve duyguları, temel eğitim yoluyla geliştirilmelidir.

Gümüşe benzeyen sınıf: Eflâton, savaşçıları, seçkin sanatkârları içeren sınıfı, yapı vedeğerleri açısından, gümüşe benzetmiştir. Ona göre, bu kesim toplumdaki yer ve görevlerinin önemi ile ilişkili olarak, daha üst aşamada eğitim olanaklarından yararlandırılmalı ve böylece toplumsal yasama hazırlanmalıdır.

Altına benzeyen sınıf: Eflâton, geleceğin yönetici filozoflarını “altın yaratılışlı” olarak nitelendirmiştir (Çamurlu, 2001: 4). Ona göre, bu kesimin seçilerek eğitim düzeninin doruğuna kadar yükselmesi gerekir. Kendilerine toplumun sağlayabileceği en iyi eğitim verilmeli, devlet yöneticiliği için gerekli bilgi beceri ve niteliklerle donatılmalıdır. İnsan her özelliğinin tanındığı ve ona göre muamele yapıp işlendiğinde toplum içinde uyumlu, yararlı ve mutlu bir birey olarak gelişir (Çağlar, 2004: 112). Bu amaçla Eflatun’dan günümüze üstün yetenekli çocukların belirlenip onların farklı eğitim programlarıyla eğitilmesi gerekliliğiyle ilgili tarihte birçok çalışma yapılmıştır. Eflatun’un devlet adamı yetiştirmek için önerdiği eğitim sistemini uygulamaya ilk aktaran “Enderun Okulları” ile Osmanlı İmparatorluğu olmuştur (Enç, Çağlar, ve Özsoy: 1975).

2.9.1. Dünyada üstünlerin eğitime uygulamaları

Tarihin ilk çağlarından itibaren insanlar etraflarındaki nesnelere kullanarak hayatlarını idame ettirmeye ve gerektiğinde de onlara hükmetmeye çalışmışlardır. Bazen ağaç ve taşlardan silah, bazen korunabilecekleri mekan bazen de yiyecek hazırlayabilmek için kap kacak imal etmişlerdir. Günümüzde de aynı alet ve edevatlar veya benzerleri kullanılarak bir ihtiyaç hasıl olduğunda ihtiyacı giderebilmek için kullanılabilirlerdir.

Toplumların yaşadıkları bölgeler birbirlerinden farklı olduğundan her toplumun yaşadığı ortamlar birbirlerinden farklı, dolayısıyla da toplumların ihtiyaçları da birbirlerinden farklıdır. Bir toplum için ihtiyaç kabul edilen diğer toplum için gereksiz kabul edilebilmekte hatta varlığı bile fark edilememektedir. Toplumun yapısı, toplumdaki inanç ve değer yargıları toplumların geleceğini belirlemede temel unsurlardandır. Bir toplum geleceğini garanti altına almak ve sahip olduğu bilgi birikimlerini gelecek kuşaklara aktarmak istiyorsa bunu normal eğitimle vermesi, bütün fertlerini aynı değerde görmesi mümkün değildir. Çünkü her bireyin özellikleri

diğerinden farklı olacağından eğitim şekilleri de farklı olmak durumundadır. Örneğin, mevcut okullar normal diye tabir edilen öğrencilerin eğitilmesi için uygun olarak kullanılabilirken, normalin dışındakiler için farklı eğitim ortamları düzenlenmesi gerekir. Öğrenme güçlüğü çekenler için bu gereklilik daha önceleri fark edildiğinden onların eğitimlerine önce başlanmıştır. Fakat en az öğrenme güçlüğü çekenler kadar üstün yeteneklilerin eğitiminde de farklı uygulamalara yer verilmesi gerekir.

Üstün yetenekli bireylerin yetiştirilmesinin önemini ve buna paralel olarak zorluğunu da fark eden toplumlar sorunun üstesinden gelerek bir taşla iki kuş vurmaya amaçlayarak hem toplumdaki bu kişilerin mutsuzluğundan kaynaklanacak sıkıntıları bertaraf edebilmek, hem de toplumu daha ileri götürebilecek bu kişilerin eğitimine eğilmişlerdir. Her toplum diğerlerinin uygulamalarından esinlenmiş ve kendi toplumuna uygun yöntemler geliştirmişlerdir. Aşağıda bazı ülkelerin üstün yeteneklilerin eğitimini nasıl yaptıklarıyla ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.9.1.1. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada

Üstün yeteneklilerle ilgili çalışmaların en yoğun olarak yapıldığı ülkelerin başında ABD ve Kanada gelmektedir. 1975 yılında çıkartılan PL.94-142 Tüm Engelli Çocuklar İçin Eğitim Yasası ile Amerikan toplumu ve eğitim sistemi Amerikan devlet okullarını sürekli olarak kendini yenilemek durumunda bırakmıştır(Fiscus ve Mandell, 2002: 3). Valletutti ve Salpino(1979)'ya göre öğretmen, öğrenci için uygun kısa dönemli amaçları belirleyebilmesi, öğrencinin kendisinden istenilen beceriyi öğrenmesinde ve bu beceriyi ne kadarlık bir zaman içerisinde kazanacağına saptanmasında önemli bir faktördür (Fiscus ve Mandell, 2002: 195). Bu amaçla ilk aklı gelen uygulama “**hızlandırma**” olmuştur. Hızlandırma ile çocuğun takvim yaşından ziyade akademik yaşı dikkate alınmıştır. Çabuk öğrenen çocuklar için önlerini açmak ve öğrenmelerine engel olan engellerin ortadan kaldırılması düşüncesi üzerine yoğunlaşmıştır. Ortaya çıkan sorunlarla baş edebilmek için sınıf atlatma, ders atlatma, kredilendirme, hızlı ilerleme gibi uygulamalar düzenlenerek uygulamaya konulmuştur.

Amerika’da üstün yetenekli çocuklar için özel eğitim uygulamaları 1897’lere kadar uzanmaktadır. Son yıllarda da St. Lois Devlet Okulları Esnek Promosyon Planı başlatmıştır. Bundan sonraki 30 yılda, okullar çeşitli oranlarda yüksek başarı gösteren öğrencileri teşvik için değişik planlar düzenlemiştir. 1900’lü yıllarda, hızlandırılmış

program izleyen sınıflar kurulmuş ve buralarda çocuklar iki yıllık akademik çalışmayı bir yılda, üç yıllık çalışmayı iki yılda tamamlamıştır.

Dawis ve Rimm (1998: 103-145; Akt: Akarsu, 2001: 28) hızlandırma, zenginleştirme ve yetenek gruplarına ayırma ile ilgili olarak; anaokuluna yada ilkokula erken başlama, sınıf atlatma, sınıf atlamayıp bazı dersleri üst sınıflardan alma, ortaokul veya liseye erken başlama, yalnızca sınavına girerek bir dersten kredi alma, lisede iken yükseköğretim programlarına katılma veya yükseköğretimde iken uzaktan öğretim programlarına katılma ve üniversiteye erken başlama gibi uygulamaların yapıldığını belirtmiştir. Hızlandırmanın üstün yetenekli çocuklar üzerinde; motivasyonun okul başarısının ve kendine güvenin artması, zihinsel tembellikten uzaklaşma, mesleki eğitimi daha erken yaşta tamamlama ve yükseköğretim maliyetinin düşmesi gibi avantajları vardır.

Üstün yetenekliler için zenginleştirilmiş programlardan biri 1920'lerin başında Cleveland'da başlamıştır. 1922'de üstün yetenekli çocuklar sınıfları teşvik etmiş; H.H. Goddar, 1928 ders kitabında programın tanımı yayınlanmıştır. Günümüzde Cleveland Programı uzun süreli bir program olarak devam etmektedir (Merrill and Orlansky, 1984).

Üstün yetenekliler için hizmet sunan yatılı üstün yetenekliler okulları, International Baccalaureate IB(Uluslararası Bakalorya), Study of Mathematically Precocious Youthand Talent Search (SMPY- Matematikte Üstün Yetenekli Gençlerin İncelenmesi ve Yetenek Havuzu Oluşturma Projesi) gibi ülkemizin de içerisinde bulunduğu seçenekler de yer almaktadır. Öğrenciler bu merkezin diplomasını alabilmek için merkezi bir sınavdan geçmek zorundadırlar. Ayrıca üstün yetenekliler için bazı eyaletlerde açılan okullar matematik ve fen ağırlıklı olarak çalışmaktadır. Bu okulların yerleşim yerlerinin de üniversite kampüs alanı içerisinde açılması zengin bilim ve sanat olanaklarını vermenin yanında sportif ve kültürel etkinlikleri de sunmaktadır. John Hopkins Üniversitesinde kurulan Center for Talented Youth(CTY), öncelikle yedinci sınıftaki çocuklar arasından matematikte çok üstün başarı gösterenleri seçmek amacıyla faaliyetlere başlamıştır. Programa seçilen öğrenciler yaz programlarıyla matematikte hızlandırma ile yönlendirilmektedirler (Akarsu, 2001: 29; MEGEP, 2007: 34).

Amerika Birleşik Devletlerinde farklı gruplandırmalar yaparak çocukları eğitme görüşü de yaygınlıkla kullanılmaktadır. Bu gruplandırmalar şu şekillerde yapılmaktadır (Davis & Rimm, 1998: 136; Akarsu, 2001: 31-32):

1- Tam zamanlı homojen sınıflar

Magnet okullar

Üstün yetenekliler için özel okullar

Özel kurumların açtığı okullar

Okul içinde okul uygulamaları

2- Tam zamanlı karma sınıflar

Normal zekalı öğrencilerle üstün zekalı öğrencileri birleştirme

İki normal sınıf öğrencilerinin birleştirilmesi

Normal zekalı öğrencilere farklı öğretim metotları kullanma

3- Yarı zamanlı yada geçici gruplamalar

Sınıftan farklı mekanlara götürme

Kaynakları yerlerinde inceleme

Özel sınıflar ve kulüpler kurma

Sınıf birincileri veya başarılı öğrencilere yönelik farklı programlar sunma.

ABD’de ayrıca ebeveynlerin kurdukları dernek ve vakıflar aracılığıyla da üstün yeteneklilerin eğitiminde yararlanılmaktadır. Örneğin: Council for Exceptional Children (Üstün Yetenekli Çocuklar Konseyi), National Association for Gifted Children (Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği), National Research Center on Gifted and Talented (Ulusal Üstün Yetenekliler Araştırma Merkezi) bunlardan bazılarıdır (www.okulweb.meb.gov.tr).

2.9.1.2. Rusya

Yirminci yüzyılın başlarından itibaren, bilim ve teknolojik açıdan ileri seviyedeki birçok ülke, üstün yetenekli öğrencilerin farklı eğitim kurumlarında; öğretim materyalleri bakımından etkin/zengin olarak tasarlanan öğrenme ortamlarında eğitim almaya ihtiyaç duyduklarının farkına varmıştır. Bununla ilgili bir örnek olarak; Rusya’nın, üstün yetenekli öğrencilere verdiği önem ve değer sonucunda, uzaya ilk uyduyu fırlatması verilebilir. Rusya’nın Spunik adlı uyduyu uzaya fırlatmış olması, dünyada üstün yeteneklilerin fen eğitiminde dönüm noktasını teşkil etmiştir(Gökdere, Küçük ve Çepni, 2004: 149).

Günümüz Rusya'sının üstün yeteneklilerle ilgili başarılı çalışmalarının kökenleri 1950'li yıllarda o dönemin Nobel ödüllü bilim adamlarının öncülüğünde kurulan iki tür okula dayanmaktadır. Birinci tür okullar bölgedeki tüm ortaokul öğrencileri arasından matematik, fizik, kimya, biyoloji ve informatik dallarını ayrı ayrı seçilen ve lise düzeyinde eğitim alan öğrencilere yöneliktir. Bu okullar Moskova, Leningrad, Kiev ve Novosibirsk'teki Bilim Kentinde üniversite yerleşkelerinde kurulmuştur. Üniversitelerdeki en saygın bilim adamları bir yandan da bu gençlere ders vermektedir. Çevrenin tüm olanakları ve çocukların sorunları ile ilgili danışma merkezleri eğitimin hizmetindedir. İkinci tür okullar ise yabancı dil, müzik, folklor, edebiyat ve felsefe eğitiminde yoğunlaşmıştır. Bunların en ünlüleri arasında Gnesin Müzik Okulu, Stragonov Sanat Okulu ve Leningrad Bale Okulu'dur. Sovyet dünyasının bilim ve sanatta olağanüstü performans sergileyen önderlerinin çoğu bu okullarda yetişmiştir (Akarsu, 2001: 33-34; www.ustunzekalilar.org).

2.9.1.3. Avrupa

Avrupa'daki ülkelerin üstün yetenekliler için yapmış olduğu eğitim faaliyetleri daha yavaş ve daha az deneysel bir biçimde gelişmektedir. Uygulamalar ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Örneğin öğrenci başına eğitime ayırdığı para çok yüksek olan İsveç, Norveç, Danimarka'da üstün yetenekliler için ayrı okul ve programlar olamamasına rağmen eğitim ve öğretim küçük yaşlarda başladığı ve uzmanlaşmış öğretmenlerle bireyselleşmiş öğretim yapılmakta olduğu için üstün yetenekliler de tüm öteki özel eğitim gerektiren öğrenciler gibi ihtiyaç duydukları farklı eğitimi genel öğretim içinde rahatlıkla alabilmektedir. Aksi bir durum olarak İspanya, Portekiz, İtalya, Fransa ve Belçika gibi ülkelerde üstün yeteneklilerle ilgili araştırma ve uygulamalar yok denecek kadar azdır (Freeman, 1992: 198-200).

Doğu Avrupa ülkelerinde özellikle matematik, fizik, kimya, biyoloji alanlarında üstün yetenekliler için özel lise düzeyinde okulların yanı sıra, dil, güzel sanatlar ve spor dallarında çeşitli yaş gruplarının özel olarak eğitildiği kurumlar varlıklarını büyük ölçüde sürdürmektedir. İngiltere'de, özel okullardaki eğitim en az devlet okullarındaki kadar yaygındır. Yedi yaşında okula başlayan çocuklar lise bitene kadar bu okullarda yatılı olarak kalırlar. Buradan mezun olanlar ülkeyi yönetirler. İngiltere'deki idarecilerin %80'i bu okullardan mezun olmuşlardır (Aydın, 1994: 99). Öğrencilerini seçerek alan ünlü ve geleneksel okullarda, üstün yetenekliler için ayrıca hızlandırma ve farklılaştırma

uygulamaları yapılmaktadır. Tamamen üstün yeteneklilere yönelik iki okul ile çok sayıda müzik ve güzel sanatlar programları genel eğitime paralel yürütülmektedir. Ayrıca Yehudi Menuhin Müzik Okulu, Kraliyet Balo Okulu ve Koro okulları gibi bağımsız okullar da bulunmaktadır. 1989'da kurulan National Assodation of Gifted Children (NAGC) yaz okulları ve hafta sonu zenginleştirme programları düzenlemektedir. İngiltere'deki genel eğilim de İskandinav ülkeleri gibi genel eğitim içinde esnek ve erişilebilir olanaklarla üstün yeteneklileri kaynaştırma yönündedir. Bu amaca hizmet eden National Association for Curriculum Enrichment (Müfredat Zenginleştirme Ulusal Derneği - NACE) yıllardır öğretmenlerin yetiştirilmesi ve öğrenme malzemelerinin hazırlanmasında etkin bir rol oynamaktadır (George, 1992: 201-203; <http://okulweb.meb.gov.tr>)

Almanya'da 1978'de bir grup veli ve psikologun kurduğu Gesellschaft für Dashochbegabte Kind (DGfHK) Üstün Yetenekli Çocuklar Alman Derneği) adlı dernektir. Çoğu bir üniversite ya da okulla işbirliği yapan Federal hükümetten ve özel vakıflardan destek alan birçok araştırma merkezi kurulmuştur. Almanya'da bünyesinde seçilmiş üstün yeteneklileri barındıran tek okul 1981'den bu yana etkinliğini sürdüren Braunschweig'tadır (Urban & Sekowski, 1993: 779-796)

Hollanda'da Nijmegen Üniversitesinde çalışan bir Center for the Gifted (Üstün Yetenekliler Merkezi) bulunmaktadır. Merkezi Bonn'da bulunan ve büyük ölçüde Alman Federal Hükümeti tarafından mali olarak desteklenen European Council for High Ability ECHA (Avrupa Üstün Yetenekliler Konseyi) etkili çalışmalar gerçekleştirmiştir. Merkezi Portekiz'de yer alan EUROTALENT ve Almanya'da kurulan ABB'de üstün yetenekliler konusunda etkinlik gösteren kuruluşlardır.

İtalya'da 1970'li yıllarda itibaren üstün yetenekli çocukların teşhis ve eğitilmesiyle ilgili çalışmalar başlatılmış ve bu öğrencilerin tespiti için sözel ve matematik olmak üzere iki test geliştirilmiş ve bu testten alınan sonuçlara göre öğrenciler tanılanmaya çalışılmıştır. 11-14 yaş grubundakilere uygulanan bu testlerle yetenekli öğrenciler belirlenmeye ve yeteneklerine göre eğitime çalışılmıştır (Çakın, 2005: 21).

2.9.1.4. Avustralya

Avustralya ve Yeni Zelanda'da üstün yeteneklilerin eğitimi gündeminin öncelikli konuları arasındadır. Uygulamalar özellikle Avustralya'da üstün yeteneklilere yönelik etkinlikler gittikçe yaygınlaşmaktadır. Sınıf ortamında zenginleştirme, bir kaç okuldan gelen çocukların oluşturduğu gruplar (cluster groupings), PEAC (Primary Extenstonand Challenge) programı gibi farklı ilgi alanlarını eğitmek amacıyla hazırlanmış programlardır (<http://okulweb.meb.gov.tr>).

2.9.1.5. Orta Doğu

İsrail üstün yetenekliler eğitiminin en ciddiye alındığı ülkedir. 1970'lerde Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir "Üstün Yetenekliler Müdürlüğü" kurulmuş. O tarihlerde Tel Aviv'de ilk tam zamanlı üstün yetenekliler okulu açılmıştır. Güzel sanatlara yönelik okulların yanı sıra genel zekâya öncelik verilmektedir. Diğer ülkelerde de gözlenenler benzer, hızlandırma, zenginleştirme, okul dışı etkinliklerin yanı sıra "Bilim ve Sanat Merkezleri" yetenekli çocukların bir araya gelip üreticilik ve yaratıcılıklarını geliştirdikleri yerler olarak ayrı bir önem taşımaktadır. Ayrıca liseyi bitiren tüm kız ve erkek öğrencilerin katılmak zorunda olduğu askerlik hizmeti kapsamında, zekâ testinden en yüksek puan alan % 5 'lik bir grup askerlik eğitiminin yanı sıra özel bir bilgi ve yetenek geliştirme programı olan TALPIOT programına alınmaktadır. Bu programlarda başarılı sayılmak için zekânın yetmediği, çok çalışma, özveri, sabır ve bir amaca bağlanma gibi özelliklerin de beklendiği ifade edilmektedir(Milgram, 2000: 108-110).

2.9.1.6. Asya

Japonya: 1968-1977 yıllarında yaptığı reformla uygulamalı bilime geçilen Japonya'da; soru soran ve soru sormayı bilen, hipotezler oluşturabilen mucit zihne sahip öğrenciler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Bu sebeple derslerde farklı malzemeler ve ders araç gereçleri kullanılmaktadır. Burada, öğrencinin beyniyle dış dünyayı tanınması sağlanmaya çalışıldıktan sonra evlerinde gördükleri elektronik cihazların okula getirilmesi sağlanarak onları inceleyerek, bozup tekrar yapmaları sağlanır. Bu şekilde yaparak yaşayarak öğrenmelerine imkan tanınır (Çakın, 2005: 22).

Azerbaycan: Azerbaycan'da üstün yetenekli oldukları öğretmenleri tarafından belirlenen çocuklar ilkokuldan sonra, üstün zekalı veya üstün yetenekli, yurt dışında

tecrübe kazanmış uzmanlar tarafından teşhis edilip değişik çalışmalara veya sınıflara yönlendirilirler. Bu öğrencilere alanında seçkin bilim adamları tarafından değişik dersler verilerek seviyeleri yükseltilmeye ve onlarda bir bilinç oluşturulmaya çalışılır. Bu öğrencilere aynı zamanda yabancı dil (özellikle İngilizce) ve bilgisayar dersleri de öğretilmeye çalışılır. Öğrencilerin eğitilmesi için görevlendirilen öğretmenler ise Bakü Üniversitesi tarafından eğitilerek gerekli finansal destek sağlanır.

2.9.2. Osmanlı İmparatorluğu’nda üstünlerin eğitime uygulamaları

1. Murat zamanında uygulamaya giren Pençik Yasası ile savaş tutsaklarının en gösterişli ve en yeteneklileri; II. Murat döneminde de yürürlüğe konan “Devşirme Düzeni” ile öncüleri Rumeli ve daha sonra Anadolu’nun Müslüman olmayan tebaalarının çocukları arasından belirli aralıklarla en iyileri seçilir ve devlet hizmetine alınır.

Seçilen çocuklar bir yıl kadar Anadolu ve Rumeli’nin önde gelen ailelerinin yanına verilir, Türk dilini öğrenir, Müslüman olur ve sünnet edilirdi. Daha sonra Edirne Sarayı, Galata Saray, İbrahim Paşa Sarayı ve İskender Çelebi Saraylarında bulunan altı yıl süreli hazırlık okullarına verilirlerdi. Burada Türkçe’nin okunup yazılması, Arapça, Kur’an, din bilimi gibi derslerin yanı sıra matematik, müzik gibi bilgi ve beceri edinmeleri ve savaş becerilerini kazanmalarına da ağırlık verilirdi. Bu eğitimin sonunda en seçkin ve başarılı olanlar ayrılarak Topkapı Sarayı içerisindeki Enderun Okulu’na alınır (Enç, 1979: 294-295). Kökü büyük bir olasılıkla Birinci Bayezit’e kadar dayanan (Enç, Çağlar ve Özsoy 1975: 220) Enderun Osmanlı Devleti’nde medreseden sonra en köklü eğitim kurumudur (İhsanoğlu, 1999: 251). Bir şeyin iç kısmı, dahili, iç yüzü, harem dairesi gibi anlamlara gelen Enderun (Develioğlu, 1986: 222), hem belirli bir amaç için kurulmuş bir “meslek okulu”, hem de burada okuyan öğrencilere göre eğitim ve öğretimin özelleştiği yerdir.

Bu günkü Amerikan eğitim sisteminin temelini de bu mektebin işleyiş sisteminin oluşturduğu ve 1909 yılına kadar faaliyetlerine devam eden Enderun Okullarının asıl amacı Türk padişahlarının ülkeye liderlik edecek sıra dışı yeteneğe sahip gençleri keşfedip, yetiştirmesiydi. Enderun mekteplerinden mimar, nakkaş, ressam, hattat, katip, müezzin, imam, şair, alim, silahşör gibi hem idarenin, hem de sarayın ihtiyacı olan her türlü görevli yetiştirilirdi.

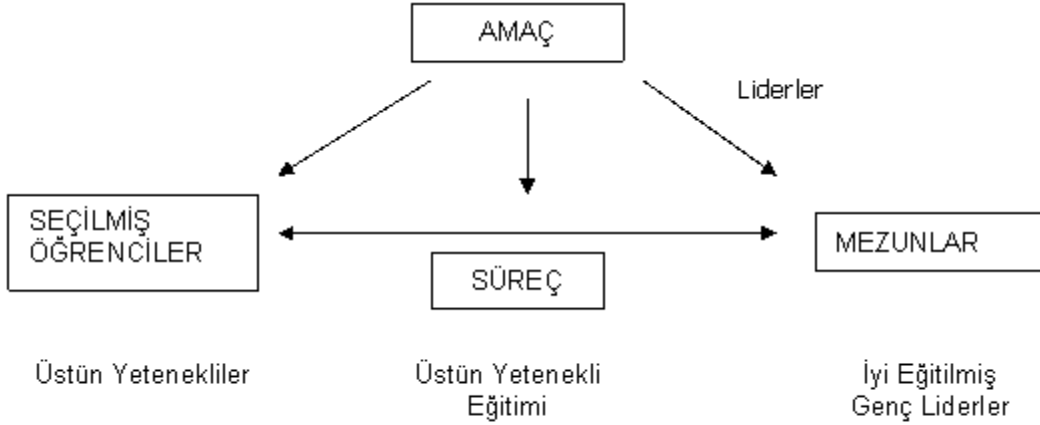
Enderun, Platon'un Cumhuriyet'inde ifade ettiği ve Rönesansla tarihe mal olan anlayış ve düşüncelerin bir bileşimini yansıtmaktadır. Enderun'un bazı ayırt edici özellikleri şu şekilde özetlenebilir:

- Öğrencilerin beceri ve yeteneklerine göre seçilmesi.
- Beşeri ilimler-sanat, beden eğitimi ve mesleki eğitimden oluşan iyi dengelenmiş bir program.
- Bedenin sistemli ve uzun dönemli eğitimi; fiziksel gelişmede yüksek standartlar.
- Müziğe verilen önem, özellikle koro müziği, müzik ve matematiğin entegre edilmesi.
- Konu seçiminde, öğrencilerin eğilimlerine uygun fırsatlar verilmesi.
- Öğrenim ve yaşanan çevrenin bir araya getirilerek bütünleştirilmesi.
- Ceza ve ödül den oluşan, liyakata dayalı olarak gelişmiş değerler sistemi(www.adanabilsem.gov.tr)

Tarihsel süreçte, üstün yeteneklilerin eğitimin ilk ve sistemli olarak ilk Osmanlılar döneminde Enderun Mektepleri ile gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Enderun Mektepleri üstün beyin gücünün özel eğitimi için kurulan ve o zamanki dünya ülkelerinde bir benzeri bulunmadığı, tarihçilerce de kabul edilen özel eğitim kurumlarından ilkidir (Enç, 1979: 299).

Enderun kurumlarının örgüt yapısı, programları, öğrenci seçim şekilleri itibariyle Eflatun'un görüşler doğrultusunda hazırlanmış ilk örnektir. Enderun, Büyük, Küçük Odalar; Doğancılar Odası, Seferli, Kiler, Hazine ve Has Odaları'ndan oluşurdu. Bunlar eğitim ve öğretim açısından birbiri üzerine kurulmuş sınıflar ya da okullar olarak görülebilir. Öğrenciler odaların alt basamağında(büyük oda) öğretime başlar, üste doğru yükselirdi. Enderun'daki Sistem Şeması'ndan anlaşıldığı üzere her sınıf ayrıca bir ayıklama basamağı sayılırdı. Bir üst sınıfa geçenlerin atamasında da devlet kademesinde de bir üst basamağa yapılarak devam edilirdi. Üst sınıflara geçemeyeceği anlaşılanlar o sınıfın sonunda çeşitli devlet hizmetlerinde görevlendirilirdi. Büyük ve Küçük odalar bugünkü bazı okullardaki hazırlık sınıfı olarak düşünülebilir. Seferli ve Kiler odaları da öncelikle bugünkü güzel sanat okulları gibi sanat öğretiminin yapıldığı

sınıflardı.Enderun'da yükselebilmek için aranan özellikler ise; ehliyet, liyakat ve sadakatti(Akkutay, 1984).

Şekil 2-4:Enderundaki Sistem Şeması (www.danabilssem.gov.tr)

Enderun'daki sistem şeması aşağıda gösterildiği gibidir. Bu şemaya göre üstün yetenekli olarak belirlenen öğrenciler farklı bir eğitim sürecinden geçirilerek iyi yetişmiş liderler olarak mezun oluyorlardı.

Enderun'da sadece kafaları bilgiyle doldurmak veya edeb eğitimi verilmekle yetinilmezdi. Derslerin ağırlığında beden eğitimi de hatırı sayılır bir yer tutardı. Güreş, atlama, koşu, okçuluk, binicilik, atıcılık, cirit ve tomak gibi oyunlar ve yarışmalar Eflatun'un Devlet'inde de beden ve ruh eğitimi dersleri de vardı(www.tarihsayfasi.com).

Okulun bitirilmesi ile tüm mezunlara eğitim dönemindeki performanslarına göre farklı memuriyet görevleri verilmekteydi. Bazı mezunlar vezir ve baş vezir olarak İmparatorluğu yıllarca idare etmişlerdi. Enderun programında genel beşeri ilimler, savaş sanatları (beden eğitimi) ve mesleki eğitim eşit ağırlığa sahipti. Beşeri ilimler müfredatında Türkçe, Arapça, müzik ve Kuran eğitimi zorunlu derslerdi. Seçmeli dersler arasında ise Acemce Farsça, Türk ve Fars edebiyatı, Arapça dilbilgisi, dinle ilgili çalışmalar, hukuk ve yasa, el sanatları, müzik, edebiyat,Türk Tarihi ve matematik sayılabılırdi. Teorik öğretimin yanı sıra uygulamaya da yeterince ağırlık verilirdi. Formal eğitimin yanında karakter ve kişilik gelişimine açık bir önem verilirdi. Bu amaçla ödül ve günümüzde gerekliliği yoğun bir biçimde tartışılan ceza sistemi etkili olarak kullanılırdı.Savaş sanatları ise okçuluk, güreş, koşu, atlama, ağırlık kaldırma ve savaş oyunlarını içermekteydi. Eğitim sırasında sunulan mesleki eğitim için ise seferi

hizmetlerde, elçiliklerde, hazinede ve sultanın ikametinde yürütülen hizmetlere öğrencilerin yani içoğlanların doğrudan katılımı sağlanmaktaydı.

Enderun Okulları'na girebilenlerin en seçkinleri hükümdarların kişisel hizmetlerinin görüldüğü Has Oda'ya kadar yükselirdi. Buradan Vezir, Sadr-ı Azam, Beyler Beyi, Kaptan-ı Derya gibi önemli görevlere atanırlardı. Osmanlı tarihi boyunca gelip geçen ünlü devlet adamlarının ve komutanlarının çoğu, seçkin sanatkar ve şairler, musikişinaslar bu okuldan yetişmiştir (Çakın, 2005: 31). Enderun Okulları, Yıldırım Bayezit zamanından II. Murat dönemine kadar öncelikle Şehzade ve kabiliyetli kölelerin eğitim gördükleri bir saray okulu durumundaydı. Fatih Sultan Mehmet Han bu okulu genişletip yeniden örgütlemiş ve devlet hizmetlisi yetiştirecek üstün bir eğitim kurumu haline sokmuştur(Enç, 1979: 303).

2.9.3. Cumhuriyet sonrası Türkiye'sindeki üstünlerin eğitime uygulamaları

Sonraki yıllarda üstün yetenekli çocuklara yönelik 1956 yılında yürürlüğe giren 6660 sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun sadece güzel sanatlarda yetenekli olanları yurt dışında devlet bursuyla eğitilmelerini kapsıyordu. İdil Biret, Suna Kan, Pekinel Kardeşler, Timur Selçuk ve Bedri Baykam bu kanundan yararlanarak yurt dışında eğitim gören sanatçılar arasında sayılabilir.

Üstün zekalı olup olmadığı hakkında tanılama testinden başarı ile geçen birey hakkında gerek dünyada gerekse ülkemizde farklı eğitim modelleri geliştirilmiştir. Fakat hangi model olursa olsun bu modellerin büyük bir kısmında etkileşimli, öğrencinin aktif olduğu, bireysel eğitimin temele alındığı ve bu modellerin en son aşamasını küçük gruplarla çalışma veya bireysel proje çalışmaları oluşturmaktadır (Gökdere, Küçük ve Çepni, 2004: 150). Bu geliştirilen modeller sayesinde bireye onun geleceğini kurtaracak, ilgi ve yeteneklerine uygun eğitim vermek amaçlanmaktadır. Bu modeller şunlardır(Enç, Özsoy ve Çağlar, 1975: 401-403; MEGEP, 2007: 33-34):

1- Programa erken başlama veya hızlı ilerleme: Çeşitli değişikliklerle bir programın normal süresinden daha önce tamamlanmasıdır. Okula erken başlama, sınıf atlama, ileri olduğu derslerde sınıf atlama, birkaç sınıfı birleştirme, programı süresinden daha kısa sürede tamamlama, kurslar alma ve seminerlere katılma gibi pek çok şekilde uygulanabilmektedir.

2- Gruplama: Gruplamanın, normal sınıflardaki özel yetenekli öğrenciler için küme gruplandırılması, özel bir sınıfta gruplandırma, özel bir okulda gruplandırma, kaynak odada gruplandırma ve kaynak merkezlerinde gruplandırma, özel seminerler, özel yaz kursları, çeşitli çalışma merkezlerindeki (müzeler, üniversiteler, bilim laboratuvarları ve endüstri gibi) özel çalışmalar şeklinde uygulamaları bulunmaktadır.

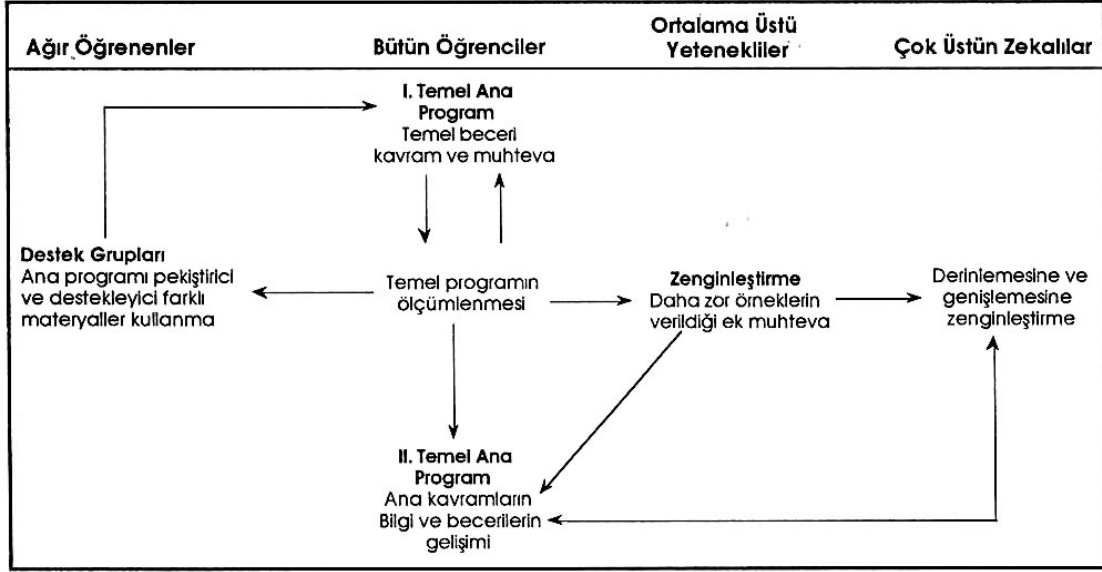
3- Programı bireye uygun zenginleştirme: Zenginleştirmelerde genel amaçlar şunlardır:

- Mevcut programların ilerisine geçen içerik ve konuları öğrencilere kazandırmak
- Öğrencinin kendi seçtiği içerikte derinlemesine çalışmasına imkan vermek
- Değişik konularda çalışma olanağı vermek
- Öğrencinin ihtiyacına göre hedefleri belirlemek
- Yaratıcı düşünme ve problem çözme becerileri kazandırabilme
- Kütüphanede çalışma, üst düzey düşünme ve kritik düşünme becerisi kazandırabilme
- Kendini anlama ve ahlak gelişimini de içeren duygusal gelişim vb.

En etkili zenginleştirme yollarından birisi yetişkin usta öğreticilerin devreye sokulmasıdır. Okul yada aile tarafından seçilen bu usta profesyoneller, çocuğa sadece işin en iyi nasıl yapılacağını öğretmezler aynı zamanda kişilik gelişimine, çalışma disiplini gibi uygun alışkanlıklar geliştirmelerine katkıda bulunurlar. Üstün zekalı çocukların öğretmenlerinden beklediği özelliğin “bilmiyorum” diyebilmesi olduğu unutulmamalıdır (Ataman, 2010b: 343)

Zenginleştirme ile ilgili olarak 1977 yılında Renzulli tarafından geliştirilen Döner Kapı Uygulaması denilen bir model mevcuttur. Bu modelin uygulamasında bazı hususlara dikkat edilmelidir. Her çocuğun alması gereken zorunlu bir temel ana program vardır. Ancak üstün zekalı ve yetenekli çocukların büyük kısmı bu temel bilgileri öğrenmiş olarak okula başlamış oldukları için, bu temel bilgiler zenginleştirilir. Bu ilerlemede kesinlikle Bloom'un Taksonomisi'nin uygulanması gerekir. Öğrencinin her derste bulunduğu grup ve aldığı program değişebilir. Bir dersi akranlarıyla alırken, bir başka dersi orta düzeyde ileri bir grupla, bir başka dersi de çok ileri düzeydeki bir başka grupla alabilme olanağı sağlanmalıdır. Program, öğrencilerin farklı yeteneklerini kapasitelerinin en üst düzeyine kadar geliştirmesine, ağır gelişen alanlarını

normalleştirmeye olanak veren, dinamik öğrenci merkezli bir özellik taşımalıdır (Akarsu, 2001: 191).

Şekil 2-5: Renzulli'nin Program Zenginleştirme Modeli (Akt: Ataman, 1998: 191)

4- Türdeş yetenek kümeleri oluşturma: 1959 yılında okullara öğrenci olarak yazılmak üzere müracaat edenlere grup yetenek ölçekleri uygulanmış bu sonuçlara göre öğrenciler yeteneklerine göre A, B ve C bölümlerine ayrılmıştır. Aynı yıl Ankara Sarar İlkokulu'nda, bir yıl sonra da Ankara Ergenekon İlkokulu'nda Türdeş İlkokul Sınıfları denenmeye başlanmıştır. İlk olarak 1964-65 öğretim yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 3918 sayılı emriyle üst özel sınıfların açılması gerçekleştirilmiştir. Yine 1964 yılında ilk defa matematik ve fen alanlarında başarılı olan çocuklar için açılan Ankara Fen Lisesi, imtiyazlı bir eğitim öğretim imkanı sunmak amacıyla açıldı. Günümüzde de devam etmekle birlikte uygulamaları ülkenin diğer illerine de yayılmıştır. Aynı zamanda sosyal alanlarda üstün yetenekli olanların da diğer öğrencilerden ayrılarak eğitilmeleri için Anadolu Liseleri açılarak kendi kapasitelerini en üst seviyeye çıkartmaya çalışmaktadırlar. Türdeş yetenek kümeleri uygulamasının Ankara, İstanbul, Bursa ve Eskişehir illerinde açılma çalışmaları devam etmesine rağmen uygulamaya 1966 yılında son verilmiştir. Bu uygulamadan mezun olanlar arasında Adnan Kahveci, İsmail Özdağlar sayılabilir.

5- Heterojen küme modeli: Bu modelde öğrencilerin önce yetenek gruplarının belirlenmesi amaçlanılır. Daha sonra yapılacak bir etkinlik için bu gruplandırmadan elde edilen yetenek gruplarına göre öğrencilerden farklı yetenek gruplarına göre aynı

grupta yer almaları sağlanır. Yani herhangi bir grupta o etkinlik için gerekli olan yetenekle birlikte belirli yetenekten daha az ve daha fazla o yeteneğe sahip onlar da aynı grup içerisinde yer alır. Bu modelin kullanılmasının amacı öğrencilerde farklı özelliklere sahip olanlarla işbirliği yapmaları ve amaca ulaşmalarınıdır. Ayrıca, gerekli yetenek seviyesinden daha az yeteneğe sahip olanların daha fazla çalışarak yetenek seviyesini artırmaya çalışmalarını sağlamaktır.

6- Ayrırma modeli: Bu modelde bireylerin yeteneklerine göre ayrıntılı bir incelemesinin yapılarak farklılıklarını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaçla yetenekli olduğu düşünülen öğrenciler zamanının çoğunu diğer öğrencilerle birlikte geçirir. Birey bu modelle nelere yeteneğinin olup nelere olmadığını öğrenir. Birey yalnızca kendi özelliklerine sahip olanlarla birlikte bir işte ortak olur.

7- Özel sınıflar oluşturma: Bu uygulama modelinde öğrenciler yetenekleri çerçevesinde belirlenerek aynı yetenek gruplarından oluşanlar aynı grupta toplanır ve bu grubun bireyleri ayrılıp özel sınıflarda, özel öğretmenlerle ve özel bir programla eğitime başlanır. Üstün yeteneklilerin genel nüfusa oranı göz önünde bulundurulduğunda büyük şehirlerde kullanılabilir bir modeldir.

8- Bireysel öğretim veya bireysel yetiştirme: Bu modelde birey kendi başına yetenek ve özelliklerine göre devlet adına eğitime çalışılır. Bu modelde bireyin artıları ve eksileri belirlenerek her duruma uygun olarak kendisine uygun bir program belirlenir ve bu program kişiye özgü hale getirilir.

Türkiye’de ilk kez üstün zekâlı çocukların yeteneklerine uygun bir ortamda yetiştirilmelerini sağlamak amacıyla gerekli eğitim kurumlarının olması gereği ve özel sektörün bu alandaki girişimlerinin desteklenmesinin önemi VI. Beş Yıllık Kalkınma Planında yer almıştır (Akt. Akarsu, 2001b). Bu gelişme sonrası üstün zekâlılar için 1980’li yıllarda Ulus’ta Özel Ufuk Koleji açılmıştır (Demirci, 2003). İş adamı Sezai Türkeş, eşi İnanç Türkeş maddi olanakları sınırlı üstün/özel yetenekli çocukların eğitileceği bir okul açmak için bir vakıf kurarak 1993 yılında Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi (TEVİTÖL) adıyla bir okul açmıştır. TEVİTÖL’e sadece IQ’ları 130 ve üzerindeki öğrencileri kabul edilerek geleceğin iş ve siyaset liderlerini yetiştirmek amaçlanmıştır (Ataman, 2004: 161; Milliyet, 2006).

İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Türkiye’de ilk kez, Üstün Zekâlıların Eğitimi Ana Bilim Dalını kurmuştur. Ekim

2002’de bu Ana Bilim Dalı, Üstün Zekâlılar Öğretmenliği Lisans Programı, Yan Alan: Sınıf Öğretmenliği adı altında bir program başlatarak 2003-2004 eğitim-öğretim yılından itibaren de Yüksek Lisans Programına öğrenci alınmaya başlanmıştır. Öğretmen adaylarının eğitim ve öğretiminde kurama olduğu kadar uygulamaya da önem verilmiş 30 Temmuz, 2002’de Milli Eğitim Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesi arasında imzalanan protokol gereğince, Beyazıt İlk Öğretim Okulu uygulama okulu olarak tahsis edilmiştir. Bu modelde, Milli Eğitim Bakanlığı’nın temel müfredat programı kullanılmaktadır, fakat öğrenci gereksinmelerine göre farklılaştırılmaktadır (Davaslıgil, 2004). Bu projede, üstün yetenekli öğrenciler normal zekâ bölümü sınırları içinde olan yaşlılarından tamamen soyutlamadan, onların zihinsel, duyuşsal ve sosyal gereksinmelerini karşılayacak bir program uygulanmaktadır (Radikal, 2007).

Ayrıca, üstün yeteneklilerin eğitimi vakıf ve dernekler yardımıyla giderilmeye çalışılmıştır. Bunlardan biri 1993’de kurulan Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Vakfı (TUYÇEV) bu çocukların sosyal bir ortamda buluşmalarını sağlamak amacıyla çeşitli aktiviteler yürütürken aynı zamanda, çocuğundaki farklılığı görüp ne yapacağını bilemeyen ailelere de destek olmaktadır (Semerci ve Kaya, 2007 : 232). Tüm Yetenekli Çocukları Destekleme Derneği (TUYECDER) Beyazıt İlköğretim Okulu’nda üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi için yürütülen programa devam eden öğrencilerin velileri tarafından kurulmuştur. Derneğin amacı, bu çocukların yetenek ve potansiyelleri doğrultusunda gerekli eğitimi almaları için onlara destek sağlayarak, yeteneklerinin körelmesini önlemek ve ilgilendikleri alanlarda başarılı ve mutlu meslek sahibi bireyler olarak topluma kazandırmak, üstün yetenekli bireylerin eğitimi konusunda ilgili makamları ve kamuoyunu aydınlatmaktır (TUYECDER, 2005). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik başka vakıf ve dernekler de bulunmakta ve bu dernekler akademisyenler tarafından desteklenmektedir. Aile ve kamuoyunu bu konuda bilinçlendirmede önemli katkıları olan bu dernek ve vakıflar çalışmalarına devam etmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlarda, eğitim-öğretim etkinlikleri,

öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumları ile bütünlük oluşturacak şekilde plânlanıp yürütülmekte ve öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında izledikleri programlar ile merkezlerde yapacakları çalışmalar arasında işbirliği sağlanmaktadır. BİLSEM' de kayıtlı üstün yetenekli öğrenciler normal örgün eğitim kurumlarında eğitimlerine devam etmekte kendi akranlarından ve toplumdan koparılmadan BİLSEM' de kendi yetenek ve ilgi yetenekleri doğrultusunda programlara alınmaktadır (MEB, 2007).

2.9.3.1. Üstün Yetenekliler Eğitim Programı(ÜYEP)

Üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilerin eğitimleri konusunda bilimsel olarak etkililiği araştırılmış müfredat modelleri entegre edilerek oluşturulan ÜYEP öğretim programının çerçevesi şu modellerden oluşmaktadır.

- 1.Paralel Müfredat Modeli
2. Maker Müfredat Farklılaştırma Modeli
- 3.Müfredat Daraltma Modeli
4. Başarılı Zeka Kuramı davranışsal kazanımları

Yukarıdaki modellerin yanı sıra üstün zekalı öğrencilerin eğitiminde etkili olan yaratıcı düşünme ve analitik düşünme öğretim teknikleri ÜYEP programlarının farklılaştırılması amacıyla kullanılmaktadır. Bu tekniklerin bazıları şunlardır:

- 1.Seçici Problem Çözümü
- 2.Yaratıcı Problem Çözümü
- 3.Yaratıcı Zıt Düşünme
- 4.Sosyal Bağlamda Aktif Düşünme
- 5.DISCOVER Problem Matrisi
- 6.Taba Kritik Düşünme Stratejileri

2.9.3.1.1. Programın içeriği

Üstün Yetenekliler Eğitim Programları, akademik, zihinsel ve yaratıcı yetenekleri farklılaştırılmış eğitim hizmetleri gerektiren ilköğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrenciler için özel eğitim fırsatları sağlamayı amaçlayan bir eğitim ve

rehberlik programıdır. Program, cumartesi-pazar programları ve yaz programları olmak üzere iki şekilde yürütülmektedir. Cumartesi-pazar programları, Güz ve Bahar akademik yarıyılarında yapılmaktadır. Programda matematik, fen bilgisi, karakter eğitimi, kişisel gelişim, yaratıcı yazın, yaratıcı drama, grafik tasarımı ve görsel sanatlar dersleri vardır.

2.9.3.2. Öğretim İlkeleri

Guttek (2001: 2)'e göre epistemoloji, öğretim ve öğrenme yöntemleriyle yakından ilgili olan bir kavramdır. Öğretim yöntemi, öğretmenin soru sorarak, öğrencinin o an zihnindeki gizli düşünceleri biçimlendirerek bilgi edinmesini sağlama yöntemidir.

Eğitim ve öğretimde belirlenen amaçların gerçekleşebilmesi eğitim ve öğretim etkinliklerinin öğrenme ve öğretme sürecindeki etkililiğine bağlıdır(Çubukcu, 2008: 137). Bu sebeple birey ne kadar zeki ve güdülenmiş olursa olsun bireyi belirlenen amaca ulaştırabilmenin yolu birçok duruma uygun etkinlik veya etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerekir. Öğretmenlerin eğitim ve öğretim etkinliklerini düzenlerken ve uygularken etkili olmaları gerekir. Bu etkinliklerin uygulanmasında da kabul edilmiş bazı ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekir. Öğretme-öğrenme sürecine ilişkin ilke ve yöntemler, sınıf içi uygulamalarını etkilediği kadar eğitimin niteliğini de etkilemektedir(Demirel, 1993: 23).

2.9.4. Türkiye’de üstün çocukların değerlendirilmesi

Üstün zekalı çocukların bilişsel işlemlerinin değerlendirilmesinde Bilişsel Değerlendirme Sistemi (Cognitive Assessment System – CAS)’nin alt testleri kullanılır. CAS ayrıca bireylerin hangi alanlarda üstün olduklarının belirlenmesinde de kullanılır. Bu sebeple çocukların hangi alanda daha başarılı olduğunu belirlemede CAS diğer zeka testlerine göre daha avantajlı sonuçlar verir(Naglieri and Das, 1997; Akt. Şenel, 2006: 92). Türkiye’de her yıl okula başlama yaşına gelen 9 bin üstün yetenekli çocuk var. Bunların ancak 24 tanesi İstanbul’da bulunan üstün zekâlılar ilköğretim okuluna girebiliyor. Oysa dünyanın stratejik önem verdiği üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi için sadece Tayland’da bile 300 okul var. Türkiye’de ise bu sayı yalnızca ikidir. Ülkemizde her yıl örgün eğitime devam eden yaklaşık 500 bin üstünde yetenekli

öğrenci var ve bunlardan yalnızca 4 bini okuldan sonra, üstün yetenekliler için açılan Bilim ve Sanat Merkezlerine gidiyor (Baki, 2006: 1).

2.9.4.1. Okul türleri ve okulların hedefleri

Her derste öğrencilere farklı hedefler farklı yöntemler kullanılarak öğretildiği gibi, bu hedefleri öğrenciler kazandırmak amaçlı olarak açılan okullarda da farklı öğrenme öğretme etkinliklerinden yararlanmak gerekir. Etkinlikler belirlenirken de öğretme araçları, bu araçların düzeni, öğrencilerin bunlarla etkileşim biçimi, bu etkileşimin başlangıç ve sürdürülmesi esnasında alınacak önlemler ve hedefe ulaşıp ulaşılmadığının anlaşılabilmesi için bunların ortaya konma yolları hepsinde farklı olabilir(Özçelik, 1998: 1-5).

Bir okulda hedefler belirlenirken eğer öğrencilerinin özellikleri ön plana çıkıyorsa faaliyetlerin ortaya konulması esnasında kullanılacak öğrenme ve öğretme etkinliklerinde farklı uygulamalar ön plana çıkması gerekir. Ancak hedefler belirlenirken yalnızca öğrencinin sahip olduklarına göre etkinlikler belirlenmez. Örneğin bir okulun hedefleri yalnızca bilişsel becerilerden oluşuyorsa bile yine farklı uygulamalar ve öğrenme öğretme etkinliklerinden yararlanılması gerekir.

Ülkemizde şu anda yapılan Seviye Belirleme Sınavı(SBS) sayesinde yaşlarına göre daha başarılı olup üstün yetenekli olan öğrenciler eğitimlerine Fen Liseleri, Anadolu Liseleri, Anadolu Öğretmen Liseleri, Anadolu Meslek Liseleri, Teknik Liseler, Konservatuarlar, Askeri Okullar ve Özel Vakıf Okullarının sınavlarına girerek başarılı olanlar bu okullara devam etmektedirler. Ayrıca bu okullar kendi içerisinde yaptıkları ciddi sınavlar ve değişik adlar altındaki bilim olimpiyatlarıyla ciddi sınavlar yapmaktadır. Bu vesileyle hem eğitim seviyesini daha yukarılara çekmek, hem yeni öğrenciler seçmek hem de kendi okullarının reklamlarını yapmak amacındadırlar. Devlet de bu sınavlarda başarılı olan öğrencileri okullar arası matematik yarışmaları, liseler arası matematik, fizik, biyoloji yarışmaları, liseler arası araştırma proje yarışmaları gibi değişik adlar altında TÜBİTAK yarışmaları ve kazananları TÜBİTAK bursları, parasız yatılılık veya Yüksek Öğrenim Kredileri gibi çeşitli burslarla destekleyerek onların geleceğin bilim adamları olmalarına katkı sağlamaktadırlar.

Günümüzde, öğrencilerin bireysel farklılıklarının varlığı bilindiğinden bu farklılıklara göre öğrencileri sınıflandırarak onlara hem ülkenin hem de öğrencinin

gereklilikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda uygun okullara yönlendirerek hem ihtiyaçlar giderilmeye hem de bazı sorunlar ortaya çıkmadan engellenmeye çalışılmaktadır. Örneğin; ilköğretimden sonra yapılan SBS (Seviye Belirleme Sınavı) ile öğrencileri Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi veya Ticaret ve Meslek Lisesi vb. okullardan birine veya liselerden sonra yapılan ÖSS (Öğrenci Seçme Sınavı) ve LYS (Lisans Yerleştirme Sınavı) gibi sınavlarla üniversitelerdeki değişik bölümlerden birine yerleştirerek, bir taraftan ülkenin ihtiyacı olan elemanı yetiştirmek amaçlanırken diğer taraftan da bireyin kendine uygun mesleklerden birine yerleştirilerek bireyin mutsuzluğu engellenmeye çalışılmaktadır. Bu yerleştirmelerde bireylerin SBS sınavında cevaplandığı sorulara farklı ağırlıklarda puanlar vererek aynı zamanda bireylerin hangi tür alanlarda daha başarılı olabilecekleri de belirlenmeye çalışılmaktadır.

Bilim ve Sanat Merkezleri adıyla kurulan merkezlerde üstün zekalı ve üstün yetenekli olan öğrencilerin eğitilmesi sayesinde bir taraftan onların hayatta mutlu kılınması diğer taraftan da bu değerlerin eğitilerek toplumun ihtiyacı olan kişilerin karşılanmasına çalışılmaktadır.

2.9.4.1.1. Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)

Ana amacı; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimdeki üstün yetenekli öğrencileri mümkün olduğunca estetik değer ve problem çözme üretkenliğiyle birlikte bütüncül bilimsel düşünce ve davranışına sahip, bireyler olarak yetiştirmektir (Davashgil and Avcı, 2008: 19).

BİLSEM Programlarının ana prensipleri:

- a) Programlar modüler olarak hazırlanır. Onlar öğrenci merkezli ve karşı disiplinlidir.
- b) Programlar öğrencinin yaratıcılığına giriş için bir fırsat olarak geliştirilir ve onları kendi problemlerini çözme ve yüksek seviyeli düşünme becerisi ve yetiştirme hayatına hazırlamak için hazırlanır.
- c) Özel yetenekleri geliştirmek için hazırlanan programlar yüksek seviyedeki bilgi, beceri ve davranış yakalayabilmek için her disiplinindeki çalışmalar genişlemesine ve derinlemesine yapılır (Davashgil and Avcı, 2008: 19).

Bununla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı 1993 yılında, üstün yetenekli çocukların eğitimiyle ilgili başlattığı proje çalışmasının bir sonucu olarak, gruplama yöntemine

dayalı bir eğitim programına uygun olacak şekilde, üstün yetenekli çocukların haftanın birkaç günü eğitim alacakları ve bu yolla, mevcut yeteneklerini geliştirebilecekleri eğitim merkezleri açılmıştır. Bu eğitim merkezlerinde, hem bilim alanında hem de sanat alanında üstün yetenekli çocuklar eğitim almaktadırlar. Bu nedenle, bu kurumların isimleri Bilim ve Sanat Merkezleri olarak kabul edilmiştir (Tebliğler Dergisi, 2001).

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne açılan merkezlerdir. Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur (BİLSEM yönetmeliği, Madde 21). Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bu kurumlar, Valiliklerin önerileri dikkate alınarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılır

Merkezlerin amaçları merkezlere bağlı diğer kurumlardaki bazı amaçlarla örtüşmesine rağmen daha çok seçilmiş olan öğrencilerin yeteneklerini ön plana çıkartarak hem kendilerinin hem de ülke kalkınmasına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. 2007 yılının şubat ayında yayınlanan 2593 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisinde BİLSEM yönetmeliğinde amaçlar şu şekilde belirlenmiştir:

2.9.4.1.1.1. Merkezlerin Amaçları

Madde 6 – Merkezlerin amacı, Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin;

a) Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenen birey olma bilincinin kazandırılmasını,

b) Ulusal ve evrensel değerleri tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünce yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini,

c) Yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesinin yanı sıra, sosyal ve duygusal gelişimlerinin de sağlanarak bütünlük içinde değerlendirilmesini,

- ç) *Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesini,*
- d) *Bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını,*
- e) *Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini,*
- f) *İş alanlarındaki ihtiyaca yönelik yeni düşünceler önerebilmelerini, teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerini,*
- g) *Üstün yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkân sağlayan şartların, ortam ve fırsatların oluşturularak disiplinler arası çalışmalarındaki kazanımlarla sorunları çözmeye ya da ihtiyacı karşılamaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmelerini,*
- ğ) *Yaşam projelerini gerçekleştirme fırsat ve imkânlarının verilmesini sağlamaktır.*

Yukarıda amaçlandığı üzere amaçlar belirlenirken bireyin hem bireysel olarak ilgi ve ihtiyaçları ve yetenekleri doğrultusunda keşfedilip en üst düzeyde yetişmesi amaçlanırken hem de ülkesinin ihtiyacı olan gereksinimleri karşılayacak şekilde eğitilmeleri amaçlanmıştır. BİLSEM'in amaçlarının yerine getirilebilmesi için bünyelerinde çalışan üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerini en etkin biçimde kullanabilecekleri ve bu potansiyellerini geliştirebilecekleri şekilde örnek etkinliklerin yürütülmesi gerekir (Boran ve Aslaner, 2008: 18). Bu eğitim öğretim süreci içerisinde her öğrencinin ihtiyacına göre hazırlanan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları(BEP)yardımıyla bireyler yetiştirilmeye çalışılır. Bu merkezlere devam eden üstün yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretiminde bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sosyal gelişimleri bir bütünlük içerisinde ele alınarak programlar düzenlenir ve faaliyetler yapılır. Ayrıca devamlı öğrenciler için hazırlanan programda yalnızca kurum gözetilmez; ayrıca öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumları ile de bütünlük oluşturulmaya çalışılır. Örgün eğitim kurumlarında izlenen programlar ile BİLSEM'de izlenen programlar arasında da işbirliği sağlanır. Yapılan faaliyetlerde öğrencilerde benlik algısı ve iletişim becerileri kazandırılmaya çalışılır. Burada her birey kendi tarafından belirlenen ve kendisi tarafından yönetilen ve denetlenen disiplin anlayışına sahip olmaya ve sahip oldurulmaya çalışılır. Bu merkezlerde her öğrenciye kendilerine uygun ve bütün duyu organlarına hitap eden öğrenme yaşantıları sunularak kapasitelerini daha etkin kılmak amaçlanmaktadır(Baki ve diğ. 2009: 239). Merkezlerin faaliyetleri yalnızca bugünün sorunlarına çözüm yolları bulmak değildir. Öğrencilerin geleceğe yönelik düşünmeleri, tahminlerde bulunmaları ve bunları öğretmenleri, merkezdeki ve örgün olarak devam ettiği okuldaki arkadaşları veya dışarıdaki herhangi

biriyle tartışarak çalışmalarına yansıtmaları sağlanır. Öğrenciler hangi programa katılırsa katılsın Türkçe’yi doğru, güzel ve etkin kullanan bireyler olarak yetişmeleri amaçlanır. Merkezdeki tüm faaliyetler örgün eğitim kurumu, veli ve merkez ile iş birliğinde devam ettirilmesine çalışılır.

2.9.4.1.1.2. BİLSEM’in işleyiş ve görevleri

Merkezlerin yönetim birimi; müdür, müdür yardımcıları ile merkez yürütme kurulu ve merkez danışma kurulundan oluşmaktadır(BİLSEM yönetmeliği, Madde 22). Merkezde bulunan diğer birimler ve bunların görevleri şunlardır:

Bilim etkinlikleri birimi: Bilim etkinlikleri birimi, bir ana eğitim birimi olup bu birimde; fen bilimleri, matematik, sosyal bilimler ve benzeri bilim dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün yetenekli öğrencilere bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en st düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikler uygulama imknı sağlanır (BİLSEM yönetmeliği, Madde 23).

Sanat ve spor etkinlikleri birimi: Sanat ve spor etkinlikleri birimi, bir ana eğitim birimi olup bu birimde; resim, grafik, fotoğrafçılık, sinema, seramik, heykel, hat, vitray, ebru, bale gibi görsel; müzik, tiyatro, drama, edebiyat gibi sözel ve işitsel; güzel sanat ve spor dallarında özel ilgi ve yeteneği olduğu belirlenen üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en st düzeyde kullanmalarını sağlayacak etkinlikleri uygulama imknı sağlanır(BİLSEM yönetmeliği, Madde 24).

Destek etkinlikleri birimi: Destek etkinlikleri birimi, Türkçe, doğru ve güzel konuşma-yazma, bilgisayar, yabancı dil, satranç, vre koruma, sağlık bilgisi, kişiler arası iletişim ve benzeri alanlarda öğrencilere genel kültür, iletişim ve günlük yaşamla ilgili temel bilgiler kazandırma imkanı sağlanır(BİLSEM yönetmeliği, Madde 25).

Araştırma, izleme, geliştirme ve dokümantasyon birimi: Araştırma, izleme, geliştirme ve dokümantasyon biriminde; merkezlerde üretilecek olan proje çalışmaları planlanır, koordine edilir ve desteklenerek değerlendirmeleri yapılır. Merkezlerin ihtiyaı olan öğrencilere ve öğretmenlere yönelik her türlü kaynak, yayın ve araç gereç kullanıma hazır şekilde bulundurulur. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitim-ğretim ve eğitim modellerine yönelik ülke genelinde ve uluslararası düzeyde inceleme ve araştırmalar yapılır veya yaptırılarak sonuçları merkez yürütme kuruluna sunulur.

Araştırma, izleme ve geliştirme birimi, merkezlerden eğitim-öğretim sürecini tamamlayarak ya da başka bir nedenle ayrılan öğrencilerin takibini yapar ve veri tabanını oluşturur. Bilgileri e-mezun modülüne işler(BİLSEM yönetmeliği, Madde 26).

Rehberlik ve psikolojik danışma birimi: Rehberlik ve psikolojik danışma birimi; merkezlere alınan öğrencilerin eğitsel ve gelişimsel yönde izlenmeleri, çeşitli yardım hizmetleri, uygulanan programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konusunda çalışmaların ve öğrencilerin eğitsel değerlendirmelerinin yapıldığı, BEP ve Bireyselleştirilmiş Öğretim Programlarının (BÖP) hazırlandığı, disiplinler arası yaklaşımla öğrencinin performans düzeylerinin tespit edildiği rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, okul öncesi eğitimi öğretmeni ve özel eğitim öğretmeninden (üstün zekalılar bölümü mezunu veya ilgili sertifikasyon programını tamamlamış) oluşan birimdir(BİLSEM yönetmeliği, Madde 27).

Okul öncesi eğitimi birimi: Okul öncesi eğitimi çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin bilimsel düşünme ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, problem çözen, bağımsız, yenilikçi, girişimci, değişikliğe açık, alternatif düşünce üreten, nitelikli, yurtsever, hoşgörülü bireyler olarak yetişmelerini sağlayan birimdir(BİLSEM yönetmeliği, Madde 28).

2.9.4.1.1.3. Merkezde görevli personeller

Merkezde, yukarıda belirlenen işlerin yerine getirilebilmesi için değişik nitelikteki personeller görev yapmaktadır. Bu merkezlerdeki personel, müdür, müdür yardımcıları, birim başkanları, rehberlik ve psikolojik danışma birim elemanları, öğretmenler, kütüphaneci, memur, teknisyenler ve yardımcı hizmetliden oluşur. Bu personellerin görevleri kısaca şu şekildedir:

Müdür: Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, emir ve programlara uygun olarak merkezlerin amaç ve ilkeleri doğrultusunda yönetilmesinden, değerlendirilmesinden, geliştirilmesinden ve işleyişinden sorumludur. Ayrıca üstün yetenekli öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sosyal gelişimini destekleyen tedbirleri alır(BİLSEM yönetmeliği, Madde 30).

Müdür yardımcıları: Merkezlerin her türlü eğitim-öğretim, yönetim, öğrenci işleri, tahakkuk, ayniyat, yazışma, eğitici etkinlikler, güvenlik, bakım, koruma, temizlik, düzen, halkla ilişkiler ve bunun gibi işlerle ilgili olarak merkez müdürünce verilen

görevleri yapar. Müdür yardımcıları, bu görevlerin yapılmasından ve merkezlerin amacına uygun olarak işleyişinden müdüre karşı sorumludur(BİLSEM yönetmeliği, Madde 31).

Birim başkanları: Merkezlerdeki her eğitim biriminin kendi içerisinde bulunan branşlar arasından merkez müdürünce görevlendirilir. Birim başkanlarının görevleri şunlardır:

a) Birim çalışmalarını ve düzenini, projenin ilgili programlarının hedef, amaç ve ilkeleri doğrultusunda izlemek.

b) Birimin etkinlik programlarının hazırlanıp geliştirilmesini ve değerlendirilmesini sağlamak ve bu çalışmalara katılmak.

c) Birimin araç-gereç ve benzeri ihtiyacını tespit ederek merkez müdürüne bildirmek.

ç) Birim etkinliklerinin yürütülmesinde, birim başkanlığı görevinin yanı sıra branşı ile ilgili çalışmalara katılmak.

d) Birim çalışmaları ile ilgili olarak düzenlenecek her türlü resmî yazıyı incelemek, birim toplantılarında değerlendirmek ve birimde oluşturulacak desimal sistemde muhafaza etmek.

e) Birim çalışmaları ile ilgili program, plan, araştırma ve değerlendirme raporları ile projeler ve diğer ilgili kayıtları düzenli olarak tutmak.

f) Birimler arası koordinasyonu sağlamak.

g) Merkez müdürünün verdiği diğer görevleri yerine getirmek(BİLSEM yönetmeliği, Madde 32).

Öğretmenler: Merkezlerde görev yapan öğretmenlerin görevleri şunlardır:

a) Merkezin eğitim modeline ve amacına uygun olarak eğitim-öğretim programları hazırlamak.

b) Programın aksayan yönlerini belirlemek amacıyla diğer öğretmenlerle görüşerek birim başkanına bildirmek ve birim toplantılarında değerlendirmek.

c) Branşı ile ilgili etkinliklerde gerekli araç-gereci belirlemek ve eksik olanları birim başkanlarına bildirmek.

ç) Öğrencileri, özel yetenek alanlarında gösterdikleri başarıları yanında gelişim özellikleri ile de değerlendirmek. Herhangi bir sorun karşısında rehberlik ve psikolojik danışma birimi ve velisi ile iş birliği yapmak.

d) Öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koyma, destekleme ve kişisel gelişimi açısından bireysel programlar hazırlamak ve birim başkanına bildirmek.

e) Etkinliklerde her türlü çevre imkânlarını kullanmak.

f) Etkinlik saatleri dışında merkezin eğitim-öğretim ve yönetim işlerine katılmak.

g) Sorumluluğuna verilen öğrencilere liderlik ve/veya danışmanlık yapmak.

ğ) Sorumlu olduğu öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimini izleyip gözlemlerde bulunmak.

h) Sorumlu oldukları öğrencilerin velileri ve örgün eğitim kurumlarındaki öğretmenleri ile periyodik aralıklarla görüşmek ve sonuçlarını rehberlik ve psikolojik danışma birimine bildirmek.

ı) Merkezde uygulanan programların her eğitim-öğretim aşaması içinde ve süreç sonunda öğrencilere yönelik değerlendirmeleri yaparak rehberlik ve psikolojik danışma birimine bildirmek.

i) Merkez müdürü tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek(BİLSEM yönetmeliği, Madde 33).

2.9.4.1.1.3. Merkezdeki birimler

BİLSEM öğrencilerin seçilmesinden mezun edilmesi aşamasına kadar öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verecek bir anlayışla çalışmalarını sürdürür. Çalışmaları belirli aralıklarla raporlaştırılır. Gelenekle ilgili yeni yol haritaları çizilir. Bu amaçla birim değişik bölümlere ayrılarak çalışmalarını yönetmeye çalışır. Bunlar:

2.9.4.1.1.3.1. Merkez Yürütme Kurulu

Merkezdeki uygulamaların, amacına uygun şekilde yürütülebilmesi için merkez yürütme kurulu oluşturulur. Merkez yürütme kurulunda; merkez müdürü başkanlığında müdür yardımcıları, birim başkanları, merkezin bulunduğu yerleşim biriminde rehberlik ve araştırma merkezi varsa rehberlik ve araştırma merkezi müdürünün görevlendirdiği

bir rehber öğretmen, velilerin seçtikleri veli temsilcisi, öğrencilerin seçtikleri öğrenci temsilcisi ve sponsor temsilcisi görev alır.

Merkez yürütme kurulunun görevleri: Merkez yürütme kurulunun görevleri şunlardır:

- a) Merkezlerde yapılacak etkinlikleri planlamak, izlemek ve değerlendirmek.
- b) Merkezlerde eğitim-öğretim uygulama planını, çocuk/öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitim-öğretim sürelerini de dikkate alarak hazırlamak.
- c) Uygulamanın etkinliğini ve verimliliğini sağlamak amacıyla yerel yönetimler, gönüllü kurum, kuruluş ve üniversitelerle iş birliği içinde olmak.
- ç) Merkezlerdeki eğitim-öğretim ortamının geliştirilmesi, çalışmaların nitelik ve niceliğinin artırılması için gerekli kaynakların sağlanmasına yardımcı olmak.
- d) Öğrencilerin tasarladıkları proje çalışmalarına destek sağlamak.
- e) Öğrencilerce hazırlanan proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlamak.
- f) Merkezdeki eğitim-öğretim sürecini izlemek ve dönem sonu raporlarını hazırlamak, Genel Müdürlüğe sunmak.
- g) Her yıl Genel Müdürlüğe sunulmak üzere öğrenci kontenjanını belirlemek.
- ğ) Tanılaması yapılacak çocuk/öğrencilerin hangi sınıf düzeyinde olacaklarını belirleyerek Genel Müdürlüğün onayını almak üzere öneride bulunmak.
- h) Merkezin yıllık bütçesini hazırlayıp Genel Müdürlüğe sunmak.
- ı) Harcama esas ve usulleri ile önceliklerini belirlemek.
- i) İhtiyaç duyulan teknik yardımla ilgili hazırlık yapmak ve Genel Müdürlüğe bildirmek.
- j) Merkezin finansmanına katkı sağlamak amacıyla çeşitli etkinlikler düzenlemek(BİLSEM yönetmeliği, Madde 35).

2.9.4.1.1.3.2. Tanılama Komisyonu

Okul öncesi eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin tanılama sürecindeki inceleme ve değerlendirme işlemlerini yürütmek

üzere merkez müdürünün başkanlığında görevlendireceği bir müdür yardımcısı, araştırma, izleme ve dokümantasyon birimi başkanı, okul öncesi eğitimi birimi başkanı, rehberlik ve psikolojik danışma birimi başkanı ve bu birimde görevli öğretmenler ile özel eğitim öğretmeninden oluşturulan komisyon üstün yetenekli öğrencileri seçer(BİLSEM yönetmeliği, Madde 36).

Bu komisyon okul öncesi eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki öğrencilerin merkeze aday gösterilebilmeleri için, Bakanlıkça hazırlanan gözlem formlarını örgün eğitim kurumlarına ve velilere iletilmesini sağlayarak, aday gösterilen öğrencilerin gözlem formlarını nicel ve nitel ölçme yöntemleriyle değerlendirmek, gözlem formları değerlendirme sonuçlarına göre grup değerlendirmesine alınacak öğrencileri belirlemek, grup değerlendirmesinde yeterli performansı gösteren öğrencilerin bireysel incelemeye alınmalarını sağlamak ve bireysel inceleme sonuçlarını Genel Müdürlüğe gizlilik içerisinde gönderilmesini sağlamakla görevlidir(BİLSEM yönetmeliği, Madde 37).

Bir ölçme işi, işin niteliğine bağlı olarak ve ölçülecek nesnenin özelliklerine göre yapılır. Bir masanın boyunu, iki şehir arasındaki mesafeyi, belli bir cismin ağırlığını veya yoğunluğunu ölçmek belli ölçme aletleri kullanılarak kolaylıkla doğrudan ölçülebilir. Fakat eğitimdeki ölçmelere konu olarak başarı, erişim, ilgi, tutum ve kişilik gibi bazı değişkenler gösterilir. Bu sebeple bu tür değişkenleri doğrudan ölçme imkanımız olmadığından dolaylı olarak ölçme gereği duyarız. Üstün zekalı öğrencilerin tespitinde yaptığımız dolaylı ölçmelerde (Örneğin EK- 1/A, EK- 1/B) bazı gözlemlere dayanarak subjektif olarak kararlar verilir. Bu sebeple üstün zekalı öğrencilerin tespitinde öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan bazı zorluklar vardır(Tan, 2008 : 35).

Bireyi en iyi tanıyan, ailesi, öğretmeni, arkadaş çevresinin yanında onlardan daha iyi tanıyan, yine bireyin kendisidir. Bu sebeple bireye kendisini ifade etme fırsatı da tanınmalıdır. Çünkü bu fırsat eğer öğrenciye verilirse öğrencinin açıklamaları çerçevesinde öğretim sürecine nelerin eklenip nelerin çıkarılacağını belirlemek daha kolay hale gelecektir. Ayrıca öğrenci kendi ilgi alanına yönelik işlerle ilgilendiğinden dolayı motivasyonu daha da artacaktır (Beydoğan, 1998: 66).

2.9.4.1.1.3.3. Merkez Danışma Kurulu

Merkezlerin bulunduğu yerleşim mahallinde; fen bilimleri, sosyal bilimler, güzel sanatlar, basın yayın kuruluşları ile iş dünyasını temsil edebilecek en fazla on bir kişi ile danışma kurulu oluşturulur. Bu kurulda görev alacaklar merkez yürütme kurulunca seçilir. Danışma Kurulunun işleyiş esas ve usulleri merkez yürütme kurulunca belirlenir (BİLSEM yönetmeliği, Madde 38).

2.9.4.1.1.3.4. Üst Danışma Kurulu

Merkezlerde yapılacak uygulamaların üst düzeyde planlamasını sağlamak amacıyla üst danışma kurulu oluşturulur. Bu kurul, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürünün başkanlığında, Talim ve Terbiye Kurulundan, Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğünden, İlköğretim Genel Müdürlüğünden, Ortaöğretim Genel Müdürlüğünden, TÜBİTAK'tan, Sivil toplum örgütlerinden birer temsilci, Üniversitelerden 2 (iki) öğretim üyesi ile merkezlerden iki temsilciden oluşur. İhtiyaç duyulması hâlinde üst danışma kurulu toplantılarına, diğer kurum ve kuruluşlardan temsilci/temsilciler, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünce çağrılır. Üst Danışma Kurulunun sekreteryası, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Özel Yetenekli Çocukların Eğitimi Şubesinde yürütülür(BİLSEM yönetmeliği, Madde 39).

Üst Danışma Kurulu, üstün yeteneklilerin tanınması için gerekli gözlem formları, ölçme araçları ve ölçütlerle ilgili önerilerde bulunmak, üstün yeteneklilerin belirlenmesi için gerekli psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi ve uygulanacak yöntemler hakkında önerilerde bulunmak, üstün yeteneklilerin eğitimi-öğretimi için modeller belirlenmesi, programlar geliştirilmesi, gerekli bilimsel çalışmaların yapılması ve uygulamaların izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik önerilerde bulunmak, üstün yeteneklilere verilecek hizmetlerin etkinliğini artırmaya yönelik bilimsel çalışma gruplarının oluşturulması konusunda önerilerde bulunmak, merkezlerin eğitim-öğretim ortamına ilişkin standartlarla ilgili önerilerde bulunmak, üstün yeteneklilerin eğitimi-öğretimi ve istihdamı konusunda kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği yapmak, üstün yeteneklilerin eğitimi-öğretimi kapsamında eğitim sistemindeki okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim program ve uygulamalarında, eşgüdüm ve stratejik uygulama bütünlüğünde yasal ve uygulama ilkeleri için hazırlıklar yapmak, üstün yeteneklilerin eğitimi-öğretimi konusunda eğitimcilerin yetiştirilmesi ve

kurumlarla gerekli iş birliği sağlamak, üstün yeteneklilerin eğitimi-öğretimi ve değerlendirilmeleri konusunda uluslararası iş birliği yapmak ve izlemekle görevlidir(BİLSEM yönetmeliği, Madde 40).

Üst Danışma Kurulu, başkanın çağrısı üzerine yılda bir defa gündemli olarak toplanır. Toplantı yeter sayısı, komisyon üye sayısının üçte ikisi kadardır. Kararlar oy çokluğu ile alınır. İhtiyaç duyulan hâllerde ilgililerin de katılımıyla genişletilmiş üst danışma kurulu toplantıları yapılabilir. Üst danışma kurulunun kararları Bakanlık Makamı onayı ile yürürlüğe girer(BİLSEM yönetmeliği, Madde 41).

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretimlerinde görev alacak müdür, müdür yardımcıları ve öğretmenlerin hizmetteki performansları, alanları veya üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili alanda yüksek lisans veya doktora yapmış olmaları, üstün yetenekli öğrencilerin hizmet içi eğitimi, seminer ve kurslarına katılmış olmaları gibi nitelikler göz önüne alınarak atama kriterleri, Personel Genel Müdürlüğü ve Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne belirlenir ve atamaları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda Bakanlıkça yapılır(BİLSEM yönetmeliği, Madde 43). Ayrıca bu merkezlerdeki personelin yetiştirilmesi amacıyla periyodik olarak hizmet içi eğitim seminer ve kursları düzenlenir(BİLSEM yönetmeliği, Madde 44).

2.9.4.1.1.3.4.1. BİLSEM’edevam edecek öğrencilerin tespiti

Merkezlerin hedef kitlesi; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerdir. Buraya alınacak öğrencilerin belirlenmesinde aday gösterme usulü esas olarak alınmıştır. Merkezlere, üstün yetenekli öğrencileri belirlemek amacıyla öğrenciler okul öncesi eğitimi çağındaki çocuklar için veliler veya okul öncesi eğitim kurumları öğretmenlerince, ilköğretim çağı öğrencileri için örgün eğitim kurumu sınıf ve şube öğretmenlerince, ortaöğretim öğrencileri için sınıf rehber öğretmenler kurulunca aday gösterilir. Aday gösterilecek okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki öğrenciler için, her öğretim yılının ekim ayı içinde Bakanlıkça hazırlanan Gözlem Formları (EK-1A, EK-1B), il ve ilçelerde bulunan okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına, merkez tarafından gönderilir. Bu gözlem formları; okul öncesi eğitimi çağında olup herhangi bir okul öncesi kurumuna devam edemeyen 3-6 yaş grubu çocukların velilerince, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocuklar için okul öncesi öğretmenleri veya velilerince, ilköğretim

kurumlarında 1–5 sınıflar için sınıf öğretmenleri; 6–8 sınıflar için şube öğretmenler kurulunca, ortaöğretim kurumlarında sınıf rehber öğretmenler kurulunca doldurulur.

Öğretmenler, kurullar veya veliler üstün yeteneğe sahip olduklarını düşündükleri öğrencileri değişik gözlemleme tekniklerini kullanarak gözleyerek üstün yeteneğe sahip olduğu yönünde bir karara ulaşırlarsa bu öğrencileri aday gösterirler. Burada kullanılan bazı gözlemleme teknikleri; anektodlar, kontrol listeleri, derecelendirme ölçekleri, işaretleme listeleri, sosyometri tekniği, görüşme, anket, otobiyografi, gözlem gibi teknikler kullanılabilir (Kutlu ve Kaya, 2004: 232-285). Bu öğrencilerden, örgün eğitim kurumlarına devam edenler için okul müdürlüklerince fotoğraflı öğrenci belgesi hazırlanır. Aday gösterilen öğrencilerin listeleri, gözlem formları (EK-1A, EK-1B), öğrenci belgeleri (EK-2) en geç şubat ayının sonuna kadar ilgili merkeze gönderilir. Merkezler gerekli incelemeleri yaptıktan sonra nisan ve mayıs aylarında belirledikleri tarihlerde tanılama işlemini gerçekleştirir.

Herhangi bir nedenle tanılama takvimi içerisinde yer alamayan ve üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrencilerin başvuruları veliler, öğretmenler ve kurullarca ilgili merkeze yapılır. Başvurular merkez yürütme kurulunca değerlendirmeye alınır. Merkez yürütme kurulunca tanılması yapılması uygun görülen öğrenciler, tanılama komisyonunca ön değerlendirmeye alınır.

Örgün eğitim kurumlarınca veya velisi tarafından aday gösterilen öğrencilerin gözlem formları, tanılama komisyonunca değerlendirilir. Değerlendirme sonucuna göre grup taramasına alınacak öğrenci listeleri öğrencilerin devam ettikleri örgün öğretim kurumlarına veya velisine bildirilir.

Ön değerlendirme sonucunda grup taramasına katılması uygun görülen öğrenciler, merkez yürütme kurulunun belirleyeceği tarihlerde, üst danışma kurulunca belirlenen ölçme araçları ve ölçütleri doğrultusunda grup taramasına alınır.

Grup taramasında kabul edilecek derecede performans gösteren öğrenciler ile okul öncesi örgün eğitim kurumlarınca veya velisi tarafından aday gösterilen çocuklardan tanılama komisyonunca bireysel olarak incelemeye alınmaları uygun görülenler, üstün yeteneklilerin bireysel incelemesinde kullanılacak objektif ve bağıl ölçme araçlarının uygulanmasında rehberlik ve araştırma merkezinde veya diğer örgün eğitim, yaygın eğitim, üniversiteler ile bu kurumlara benzer diğer kurumlarda görevli ve

tanılama komisyonunca uygun görülen psikolojik danışmanlarca merkezlerde bireysel incelemeye alınırlar.

Bireysel inceleme ve değerlendirme sonuçlarına göre sıralanan öğrenci listesi Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Genel Müdürlüğüne gönderilir. Genel Müdürlükçe yapılacak değerlendirme sonucunda uygun bulunan öğrencilerin listesi onaylandıktan sonra ilgili merkeze gönderilir. Listede yer alan öğrencilerin kayıt işlemi için; kayıt formu (EK-3), veli muvafakat belgesi (EK-4) ve diğer evrak öğrenci velisi tarafından hazırlanarak merkeze teslim edilir. Öğrencinin kaydı (EK-5) formuna göre yapılarak yerleştirme işlemi sonuçlandırılır (MEB Tebliğler Dergisi, 2007-2593: 72-73).

2.9.4.1.1.3.4.2. BİLSEM’de eğitim ve öğretim faaliyetleri

Merkezlerdeki eğitim-öğretim faaliyetleri okul öncesi ile ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri için farklı şekilde uygulanmaktadır. Merkezlerde okul öncesi eğitimi çağındaki üstün yetenekli çocuklar için tam gün esasına göre eğitim öğretim faaliyetleri yürütülmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim çağındaki öğrenciler; örgün eğitimlerine akranları ile birlikte kayıtlı oldukları okullarında devam eder. Örgün eğitimleri dışındaki zamanlarda bireysel yeteneklerinin farkında olmaları ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak olan eğitim-öğretim, zaten bu amaçla kurulmuş olan merkezlerce verilir.

Merkezlerde eğitim-öğretim üç dönem halinde verilmektedir. Bunlar:

- a) Birinci dönem : Eylül, ekim, kasım, aralık, ocak
- b) İkinci dönem : Şubat, mart, nisan, mayıs, haziran
- c) Üçüncü dönem : Temmuz ve ağustos aylarıdır.

Üçüncü dönemdeki faaliyetler yaz okulları ve öğrenci kampları şeklinde düzenlenir. Her dönem sonunda Merkez Yürütme Kurulunca hazırlanacak değerlendirme raporları Genel Müdürlüğe gönderilir. Verilecek eğitim-öğretimin süresi öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyacına göre bireysel olarak belirlenir.

Öğrenciler her dönem sonunda, merkezin öğretmenler kurulu tarafından değerlendirilir. Bu değerlendirme sonunda öğrencinin merkezlerdeki çalışmalara devamının yararlı olup olamayacağı belirlenmeye çalışılır. Yararlı olacağı görüşüne varılırsa öğrenciye uygun olabilecek ya yeni bir program oluşturulur, ya da eski

programın işlenişine devam edilir. Yararlı olmayacağı görüşüne varılırsa, durum, velisine ve Merkez Yürütme Kuruluna bildirilir. Konu, Merkez Yürütme Kurulunca oluşturulacak genişletilmiş bir komisyonda değerlendirildikten sonra velinin de görüşü alınarak gerektiğinde öğrencinin merkezle ilişkisi kesilir.

Merkezlerde uygulanacak eğitim-öğretim programları, belirlenen bazı ilkeler çerçevesinde hazırlanır ve geliştirilir. Bu ilkeler öncelikle her alana özgü ve kendi içerisinde tutarlı ve modüler yapıda hazırlanır. Programlar, lider ve/veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde bireysel öğrenmeye uygun olarak hazırlanır. Öğrenci öğretmenle veya liderle bire-bir faaliyetlerine devam eder. Programlarda, öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmek esastır. Sorunlara farklı şekillerde yaklaşım ve çözüm bulma becerilerini geliştirecek ve onların yetişkinlik dönemlerindeki şartlara hazırlayacak nitelikte düzenlenmesi esastır.

Özel yetenekleri geliştirmeye yönelik programlar, disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler göz önünde bulundurularak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya kapsamı genişletilecek ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazandırma amacıyla hazırlanır. Eğitim programları hazırlanırken öğrencilerin analiz, sentez ve değerlendirme yapma gibi üst bilişsel düşünme becerilerini geliştirmesini sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulamasına dikkat edilir. Uygulanacak programların süreleri, öğrencilerin bireysel potansiyeli doğrultusunda belirlenir. Uygulanacak eğitim programlarının her aşamasında değerler eğitimine yer verilir(MEB Tebliğler Dergisi, 2007-2593: 73).

BİLSEM bireysel olarak geliştirilen programlarla öğrencilere yardımcı olmaya çalıştığından her öğrenci için ayrı bir programa ihtiyaç duyulmaktadır. Hazırlanan bu programlarda öncelikle her öğrencinin sahip olduklarını gösteren bir bilgiye ihtiyaç vardır. Bu bilgilere öğrencinin hazır bulunuşluğu ölçülerek ulaşılmaktadır. Hazır bulunuşluk düzeyi belirleme çalışmalarına, merkezlerce oluşturulan programa dayalı ölçekler aracılığı ile sınıf öğretmenleri ve velilerinden alınan bildirimlerle başlanır. Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve devinişsel alanlara yönelik hazır bulunuşlukları, etkinlik temelli olmak üzere uyum programı süreci içerisinde yapılır. Öğrencilerdeki ilgi ve yetenek alanı/alanlarını gözlemlemek için değişik ilgi ve yetenek alanı/alanlarına hitap eden etkinlik köşeleri hazırlanır.

Hazır bulunuşluk ölçümleri ile öğrencilerin merkeze başladığında hangi ilgi ve yetenek alanı/alanlarında öğrenmeye açık oldukları hakkında bilgi sahibi olunur.

Yapılan ölçümler sonucunda öğrencilerin merkezce bilişsel, duyuşsal, sosyal ve devinişsel performans düzeyleri belirlenir. Ulaşılan bu bilgilerden sonra her öğrenci için ayrı ayrı belirlenen ve uygulanan programlar hazırlanır.

Bireylerin hazır bulunuşluk düzeylerini etkileyen faktörler genetik ve çevresel faktörler olmak üzere ikiye ayrılır. Günümüz teknolojileri göz önünde bulundurulduğunda genetiksel faktörleri değiştirme olanağı pek bulunmadığından çevresel faktörleri etkileyerek hazır bulunuşluğu değiştirmeye çalışılır(Tan, 2006, 4). Bu sebeple aslında BİLSEM’le bireylerin hazır bulunuşlukları erken yıllarda ve bireylerin yeteneklerine göre artırılmaya çalışılmaktadır.

Uyum programları öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve devinişsel alanlara yönelik hazır bulunuşlukları, etkinlik temelli olmak üzere uyum programı süreci içerisinde yapılır. Öğrencilerde farklı ilgi ve yetenek alanları olacağı için ve ilgi ve yetenek alanı/alanlarını gözlemlemek için değişik ilgi ve yetenek alanı/alanlarına hitap eden etkinlik köşeleri hazırlanır. Hazır bulunuşluk ölçümleri ile öğrencilerin merkeze başladığında hangi ilgi ve yetenek alanı/alanlarında öğrenmeye açık oldukları hakkında bilgi sahibi olunur. Etkili bir eğitim öğretim programının sağlamlığına ve öğrencilerin bu programa bilişsel, duyuşsal ve devinişsel özellikleri bakımından hazır olmalarına bağlıdır. Burada hem öğretim programının hem de öğrencinin bu programa uygunluğunun değerlendirmesi birlikte veya ayrı ayrı yapılır (Atılğan, 2006: 409). Yapılan ölçümler sonucunda öğrencilerin merkezce bilişsel, duyuşsal, sosyal ve devinişsel performans düzeyleri belirlenerek programlar uygulamaya konulur. Bu programlar şunlardır:

2.9.4.1.1.3.4.3. Uyum (Oryantasyon)

Her bireyin alışkın veya yatkın olduğu işlerden farklı bir işe kayması onun için her ne kadar ilginç veya değişik olarak algılansa da sonuçta birey buraya adapte olmasında bazı sorunlar yaşayabilir. Bu sebeple bu sorunların en kolay bir şekilde atlatılabilmesi için bireyin öncelikle bu kurumu tanıması ve bu kurum ile kendisi arasında bir bağ kurması ve kurumu kabullenmesi gerekir. Bu kabullenmenin olabilmesinin yolu da kurumun artılarının bilinmesi ve kişinin ihtiyaçlarının karşılanabilmesinden geçer.

Bu merkezlerde örgün eğitim kurumlarından gelen öğrencilere ve bu öğrencilerin velilerine başlangıçta merkezin misyon ve vizyonu anlatılarak kurumu tanımaları sağlanır. Uyum dönemi etkinlikleri belirlenirken öğrencilerin sosyal ve duyuşsal gelişimleri, ilgi ve yetenek alanları göz önünde bulundurularak gruplar oluşturulur ve bu oluşturulan gruplara ortak etkinlikler düzenlenir. Yapılacak etkinliklerin içeriğinde bireysellikten uzaklaşarak kurumsallık ön plana çıkartılır ve öğrencilerde merkezlere ait kurum kültürü ve biz bilinci oluşturacak şekilde planlanır. Öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimleri hakkında bilgi toplamayı amaçlayan etkinlikler yapılır. Uyum süreci içerisinde yapılan etkinliklere merkezdeki tüm öğretmenler katılır. Her lider ve/veya danışman öğretmenin sorumlu olacağı öğrenci grubu bu dönemde belirlenir. Uyum süreci içerisinde her öğrenci, kendi lider ve/veya danışman öğretmeni başta olmak üzere bütün öğretmenlerce gözlemlenir ve gözlemler yazılı olarak not edilir. Bunun sonunda elde edilen veriler lider ve/veya danışman öğretmen tarafından gözlem defterine yazılır. Yazılan bu defterdeki bütün bilgiler rehberlik ve psikolojik danışma birimine verilir. Hazır bulunuşluk düzeyini belirleme ilkelerinde olduğu gibi, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi belirleme çalışmalarına uyum sürecinde de devam edilir. Elde edilen veriler, öğretmenler kurulunda değerlendirilir ve değerlendirme sonuçları rehberlik ve psikolojik danışma birimince öğrenci dosyasına işlenir. Uyum süreci sonunda elde edilen geri bildirimler velilerle paylaşılır(MEB Tebliğler Dergisi, 2007-2593: 74).

2.9.4.1.1.3.4.4. Destek Eğitimi

Destek eğitim programında öğrenciler, uyum programı sonunda ortaya çıkan performanslarına göre gruplara ayrılır. Uygulama sürecinde ve süreç sonunda gözlemlere dayalı olarak geri bildirimler alınır. Gözlemler ve geri bildirimler bir araya getirilerek öğretmenler kurulunca değerlendirilir ve her çocuğun ayrı ayrı ilgi ve yetenek alanı veya alanları belirlenir. Bu yetenek alanlarına göre gruplara ayrılan öğrenciler, destek eğitim programındaki alt program dallarına ayrılırlar. Destek Eğitimi Programında öğrenciler bireysel ya da gruplar halinde küçük projeler hazırlama çalışmalarına başlatılır. Sosyal etkinlikler içerisinde değerler eğitimine de yer verilir. Destek Eğitimi Programında; Türkçe'yi etkili olarak kullanabilen bireyler yetiştirilmesi esas alınır. Destek Eğitimi Programı uygulama sürecinde ve süreç sonunda gözlemlere dayalı olarak geri bildirimler alınır. Destek Eğitimi Programı sonunda öğrenciler

hakkında yapılan bütün gözlemler ve alınan geri bildirimler bir araya getirilerek öğretmenler kurulunca değerlendirilir ve her öğrencinin ayrı ayrı ilgi ve yetenek alanı/alanları belirlenir.

Bu alt program dalları şunlardır:

2.9.4.1.1.3.4.5. İletişim Becerileri

İletişim becerilerinin hazırlanmasında şu hususlara dikkat edilir.

- a) Öğrencinin kendini en iyi ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlanır.
- b) Canlı ve cansız varlıklar arasındaki iletişimi ortaya çıkaracak etkinlikler hazırlanır.
- c) İletişim engellerini dikkate alacak etkinlikler düzenlenir.
- d) Disiplinler arası iletişim sağlanacak etkinlikler düzenlenir.
- e) Gruplar iletişim modülü sonunda seviyelerine göre projeler hazırlayıp sunumunu yaparlar.
- f) İlgili alan öğretmeni ile rehberlik birimi birlikte alan bazlı geri bildirim formunu uygular.

2.9.4.1.1.3.4.6. Grupla Çalışma Teknikleri

Grupla çalışma tekniklerinin amaçları ve uygulanış şekilleri şöyledir:

- a) Grup çalışmaları ile işbirliğini vurgulayan etkinlikler düzenlenir.
- b) Grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlanır.
- c) Grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenlenir.
- d) Grup çalışmalarında gruba ait olma ve biz bilincini oluşturmaya yönelik olarak etkinlikler düzenlenir.
- e) Gruplar çalışmaların sonunda seviyelerine uygun alanlara göre projeler hazırlanıp sunumunu yaparlar.
- f) İlgili alan öğretmeni ile rehberlik birimi birlikte alan bazlı geri bildirim formunu uygular.

2.9.4.1.1.3.4.7. Öğrenme Yöntemleri

Öğrenme yöntemlerinin belirlenmesinde şu hususlara dikkat edilir:

- a) Her gruptaki öğrenci özelliklerine göre öğrenme kuramlarına dayalı farklı boyutlar içeren stratejiler kavratılır
- b) Modülün başında çoklu zeka uygulanarak öğrencileri öğrenme tiplerine uygun stratejiler geliştirilir.
- c) Modülün sonunda verilen tüm kuramlar doğrultusunda öğrenciye, kendisine uygun olan öğrenme stratejileri keşfettirilir.
- d) Öğrenci tarafından keşfedilen öğrenme stratejileri diğer yaşantılarına transfer edebilmesini sağlayan etkinlikler düzenlenir.
- e) Öğrenme yöntemleri modülünün sonunda seviyelerine uygun alanlara göre projeler hazırlanıp sunumunu yaparlar.
- f) İlgili alan öğretmeni ile rehberlik birimi birlikte alan bazlı geri bildirim formunu uygular.

2.9.4.1.1.3.4.8. Problem Çözme Teknikleri

Problem çözme teknikleri belirlenirken dikkat edilecekler şöyle özetlenebilir.

- a) Tüm alanlarla ilgili olarak problem çözme aşamalarına dayalı etkinlikler düzenlenir.
- b) Yaşamda karşılaşılan bireysel ve toplumsal sorunların farkında olmalarını sağlayan etkinlikler düzenlenir.
- c) Problem çözme tekniklerini yerinde ve zamanında kullanmaya yönelik etkinlikler hazırlanır.
- d) Problem çözme yöntemleri modülünün sonunda seviyelerine uygun alanlara göre projeler hazırlanıp sunumunu yaparlar.
- e) İlgili alan öğretmeni ile rehberlik birimi birlikte alan bazlı geri bildirim formunu uygular.

2.9.4.1.1.3.4.9. Bilimsel Araştırma Teknikleri

Bilimsel araştırma teknikleri hazırlanırken;

a) Sosyal ve Fen Bilimlerinde kullanacağı Bilimsel Araştırma Tekniklerinde (Saha çalışma, anket, tutum ölçekleri görüşme, deney gözlem, kaynak taraması.) karşılaşılan problemlere uygun olanı seçip buna yönelik etkinlikler düzenlenir.

b) Bilimsel araştırma teknikleri modülünün sonunda seviyelerine uygun alanlara göre projeler hazırlanıp sunumunu yaparlar.

c) İlgili alan öğretmeni ile rehberlik birimi birlikte alan bazlı geri bildirim formunu uygular.

2.9.4.1.1.3.4.10. Fen Bilimleri

Müfredat olarak okul derslerine paralel olarak çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda deneysel düzenekler ve proje inceleme araştırma çalışmaları yapılır. Çalışma süreleri çocukların yeteneklerine bağlı olarak belirlenir. Uygulamalar 5-10 kişilik gruplar halinde danışman öğretmenler tarafından yapılır. Danışman planlamayı bireysel olarak yapar. Uygulamalar öğrenci merkezlidir. Uygulamalar fizik, kimya ve biyoloji olmak üzere üç türlü olarak ve ayrı ayrı yapılır.

2.9.4.1.1.3.4.11. Matematik

Matematik uygulamalarında matematik sınıflarındaki ders araç ve gereçlerine bağlı olarak ispata yönelik çalışmalar yapılır. Örneğin küpün hacmini ispat etmek gibi. Uygulamalarda beyin jimnastiği sıklıkla kullanılır. Çalışmalara gerçek sonuçlar elde edilinceye kadar devam edilir. Çalışmalar tamamen uygulamaya yöneliktir. Uygulamalarda Niçin? ve Nasıl? sorularına yanıtlar aranır. Bu çalışmalarda amaç öğrencilerin matematiğin hangi alt dallarında yetenekli olduğunu ortaya çıkarmaya yöneliktir. Çünkü buradan elde edilen sonuçlara göre çocuğun yeteneği belirlenip çalışmalara yön verilmesi kolaylaşır.

2.9.4.1.1.3.4.12. Yabancı Dil

Çalışmalar öğrencilerin gruplara ayrılması ve laboratuvarların oluşturulması şeklinde yapılır. Danışman öğretmen öğrencilerin öğrenme yöntemlerini belirlemek için;

a) Kelime

b) Konuşma

c) Yazma

d) Anlatma

e) Okuma gibi başlıklar altında öğrencilere değişik çalışmalar yapar. Bu çalışmalar sınıf içerisinde olduğu gibi birimleri dolaşarak uygulamalı olarak da yapılabilir. Uygulamalar yapılırken tiyatro, skeç, sunum vb. gibi yöntemler kullanılır. İmkanlar doğrultusunda yurt içerisinde turistik bölgelere; yurt dışında ise çalışılan yabancı dile uygun ülkelerden kardeş okullar edinilerek ortak çalışmalar yapılır.

2.9.4.1.1.3.4.13. Sosyal Bilimler

Sosyal bilim alanı temelde üç dala ayrılmıştır. Bunlar:

a) Tarih: Önemli günlerde o günü kavratılabilmek için canlandırmalar yapılır. Uygun görülen durumlarda ilgili tarihi mekana geziler düzenlenir.

b) Coğrafya: Önceden yapılan planlamalarla öğrencilerin araştırma yapılan bölge hakkında bütün özellikleri öğrenmeleri amaçlanır.

c) Sanat Tarihi: Araştırma yapılan bölgenin sanat tarihi ile ilgili tüm bilgilere ulaşılması ve öğrencilerin bu alandaki yeteneğinin hangisi olduğunun belirlenmesi amaçlanır.

2.9.4.1.1.3.4.14. Resim

Bu alandaki çalışmalarda asıl amaç öğrencilerin resimle ilgili yeteneğinin ne olduğu ve bu yeteneğinin hangi alanlarda daha yoğun olduğunu bulabilmektir. Uygulamalarda önce serbest çalışmalar yaptırılarak yetenek alanları belirlenir. Destek eğitimindeki bütün öğrencilere uygulanır.

2.9.4.1.1.3.4.15. Müzik

Bu alanda öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda enstrümanlar üzerinde çalışmalar yapmaları amaçlanır. Hangi öğrencinin hangi yeteneğe sahip olduğu belirlendikten sonra öğrencinin yeteneğine uygun enstrümanla etkinliklere derinlemesine devam etmek amaçlanır.

2.9.4.1.1.3.4.16. Bilgisayar

Çalışmalar merkezdeki bütün öğrencilere uygulanır. Öğrencilerin bilgisayarla ilgili ön bilgileri belirlendikten sonra gruplandırmalar yapılarak donanım, yazılım ve diğer bilgisayar programları üzerinde çalışmalar yapmak amaçlanır. Çalışmalar bilgisayar laboratuvarlarında yapılır.

2.9.4.1.1.3.4.17. Sosyal Etkinlikler

Sosyal etkinlik kriterleri şunlardır:

- a) Çevrenin doğal ve kültürel zenginliklerini keşfedip, kendini geliştirebilmesi için etkinlikler düzenlenir.
- b) Bilim ve sanat alanında tarihe geçmiş Türk ve yabancı şahsiyetleri tanıyıp model alabilecek etkinlikler düzenlenir.
- c) Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayatına yansıtabilecek sosyal faaliyetlere katılması sağlanır.

Destek Eğitim Programında yabancı dil ve bilgisayar programlarına tüm öğrenciler alınır. Destek eğitim programında öğrencilerce bireysel ya da grup hâlinde proje hazırlama çalışmalarına başlanır. Destek eğitim programı uygulama sürecinde ve süreç sonunda gözlemlere dayalı olarak geri bildirimler alınır. Destek eğitim programı sonunda öğrenciler hakkında yapılan bütün gözlemler ve alınan geri bildirimler, bir araya getirilerek öğretmenler kurulunca değerlendirilir ve her öğrencinin ayrı ayrı ilgi ve yetenek alanı/alanları belirlenir(MEB Tebliğler Dergisi, 2007-2593: 74-75).

2.9.4.1.1.3.5. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme

İnsanlar kendilerini tanımada her zaman başarılı olamamaktalar. Bazen içerisinde bulunduğu duruma göre en fazla başarı elde ettiği durum aslında onun en başarılı olabileceği durum olmamakta. Çünkü mevcut durumlar içerisinde bir seçim yapmakta. Bu sebeple bireyin önüne eğer çokça seçenek koyar ve bu seçenekler içerisinde normal şartlarda bireyin hangisinde daha başarılı olduğunu belirlersek daha isabetli kararlar vermiş oluruz. Birey de normal şartlarda hangi alanda daha başarılı olduğunu bu şekilde anlayabilir. Bu amaçla bireylerin bir işte başarılı olabilmeleri için öncelikle kendilerini iyi bir şekilde tanıyarak hangi alanda başarılı olduğunu bilmeleri gerekir. Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor kapasiteleri dikkate

alınarak uyum ve destek eğitimi programında yapılan gözlemler ve alınan geri bildirimler sonucu belirlenen bireysel yetenek alanı/alanları doğrultusunda öğrenci grupları oluşturulur. Öğrencilerin sahip oldukları bireysel yeteneklerini fark ettirebilmek amacıyla akademik bilgilere dayalı olarak yaratıcılıklarını öne çıkaran ve bireysel farklılıklarıyla ilgili disiplinlere yönelik programlar hazırlanır ve uygulanır. Öğrenme ortamları, yaratıcı düşünmeyi daha çok destekleyen çağdaş eğitim araç ve gereciyle donatılır. Programlar, öğrenci merkezli eğitim anlayışına göre disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak modüler yapıda hazırlanır. Bireysel yetenekleri fark ettirici dönemde disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak proje üretim çalışmaları devam ettirilir ve projeler destek eğitimi programına göre daha kapsamlı hazırlanır. Bireysel yetenekleri fark ettirici programlar sonunda, öğrenciler hakkında yapılan bütün gözlemler ve alınan geri bildirimler, öğretmenler kurulunda değerlendirilerek öğrencinin ilgi ve yetenek alanı/alanları belirlenir(MEB Tebliğler Dergisi, 2007-2593: 75).

Bu amaçla yapılan çalışmalarda aşağıdaki uygulamalar ve faaliyetler yapılır.

1- Destek Eğitim sonucunda elde edilen veriler tüm birim öğretmenleri tarafından değerlendirilir. Merkez Yürütme Kurulunca karara bağlanır ve her öğrencilerin bireysel yetenekleri fark ettirici alanları tespit edilir.

2- Etkinlik liderleri öğrencilere, bireysel yetenekleri fark ettirici şekilde etkinlik hazırlanır.

3- Eğitim dönemi boyunca düzenlenen etkinliklerde öğrencilerin özel yetenek gösterecek oldukları alanlar gözlemlenir.

4- Bireysel yetenekleri fark ettirici eğitimin süresini alan öğretmenleri belirler.

5- Bireysel yetenekleri fark ettirici dönemde hazırlanan projeler Destek Eğitiminde hazırlanan projelere göre daha kapsamlı ve seviye olarak daha üst düzeyde olmalıdır.

6- Bireysel yetenekleri fark ettirici dönemdeki etkinliklere göre geri bildirimler sonucunda öğrencinin özel yetenek göstereceği alanlar kesin olarak tespit edilir. Başarı gösteremediği alanlardaki eğitimi sona erdirilir.

2.9.4.1.1.3.6. Özel Yetenekleri Geliştirme

Özel yetenekleri geliştirici programlar, öğrenci merkezli eğitim anlayışına uygun olarak disiplinler arası modüler yapıda olur. Modüler yapı faaliyetlerin kendi içerisinde gruplandırılarak işlenmesi demektir. Yani bir konunun gruplandırılarak kendi içerisinde bir boşluk kalmayacak şekilde inilebileceği kadar derinliğe inilmesi demektir. Özel yetenekleri geliştirici programlarda öğrencilere disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazanmaları sağlanır. Burada her disiplin kendi içerisinde tutarlı olacağı gibi aynı zamanda diğer disiplinlerle de ilişki kurulmaya çalışılır. Bunun gerekçesi ise doğada var olan hiçbir olayın sadece tek bir sebebi yoktur ve bu olay sebepler zinciri şeklinde cereyan etmektedir. Bu sebeple eğer disiplinlerin hangi alanlarda birbirlerine bağımlı olduğunu ortaya çıkarabilirsek bazı olayları hem bizim hem de öğrencinin anlaması daha kolaylaşır. Öğrencinin bu olaylar zincirini kurabilmesi onun kapasitesiyle ilişkilidir. Öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerinin farkında olmalarını, kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak eğitim bu dönemde verilir. Öğrencilerce bu dönemde, daha çok özel yetenek alanı/alanlarına yönelik proje üretim çalışmaları yapılır(MEB Tebliğler Dergisi, 2007-2593 : 75).Bu amaçla:

- 1- Öğrencinin özel yetenek gösterdiği alanla ilgili olarak bütün konular tanıtılır, ilgili konular saptanır
- 2- Saptanan konularla ilgili etkinlikler düzenlenir ve etkinlik lideri tarafından veri aktarımı yapılır.
- 3- Veri aktarımları sonucunda konunun özel alt başlıklarına inilir ve incelemelere başlanır.
- 4- Özel alt başlıklarla, proje konuları arasında bağlantı kurulur.

2.9.4.1.1.3.7. Proje Üretimi/Yönetimi

Merkezlerdeki bütün etkinliklerin temelinde proje üretme ve geliştirme çalışmaları esas alınır. Proje hazırlama ve geliştirme konularında bilgi ve beceri kazandırmak üzere kurumdaki lider ve/veya danışman öğretmenler aracılığıyla gerekli ön öğrenmeler sağlanır. Burada: Proje nedir? Proje ne için yapılır? Proje nasıl yapılır? Bir proje yapmadan önce proje hakkında karar verirken neler ön plana çıkar? vb. gibi bazı gerekli ön bilgiler bu aşamada öğrenciye kazandırılır ve proje yönergeleri

hazırlanıp örnekler sunulur. Öğrencilerce lider ve/veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde proje konuları belirlenir. Yöntem olarak öğretmenlerin öğrencilere bilgi aktarmasından çok, kendi seçecekleri projeler doğrultusunda çalışmaları, geliştirdikleri çözüm uygulamaları ve bu süreç içerisinde öğrenmeleri temel alınır. Öğrencinin yaparak yaşayarak ve deneme yanılma yoluyla öğrenmesine de fırsat verilir. Öğrenciler ilgi, yetenek ve tercihlerine göre 3–5 kişiden oluşan proje gruplarına ayrılır ve kendi seçtikleri proje üzerinde çalışarak gerektiğinde bireysel proje üretme çalışmaları da yapılır. Proje konularının belirlenmesi, seçilmesi ve sonuçlarının değerlendirilip geliştirilmesinde çevredeki iş yeri, yerel yönetimler, gönüllü kurum ve kuruluşlar ve üniversitelerden yararlanılır. Projeler ilgili kurum ve kuruluşlarda geliştirilebileceği gibi, gerektiğinde uzman kişilerden de destek sağlanır. Projelerin konusu ve seçiminde herhangi bir sınırlama yapılmaz. Her türlü üretim, hizmet, bilimsel çalışma ve sanat etkinlikleri projelendirilir. Projeler, disiplinler arası çalışma ve farklı becerilerin sentezini gerçekleştirmeye yönelik olarak hazırlanır.

Öğrencilerin, lider ve/veya danışman öğretmenler rehberliğinde planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını yaparak, yaşayarak, öğrenen; üreten, sorun çözen, yaratıcı düşünebilen, çevresi ile iletişim kurabilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilmeleri sağlanır. Proje üretimi yapılırken eğitim-öğretim ortamları, her türlü çevre şartlarına açık, çok amaçlı, sosyal ve psikolojik yönden iş birliğine açık ve motive edici olacak şekilde düzenlenir (MEB Tebliğler Dergisi, 2007-2593: 75-76). Bu amaçla proje döneminde şu ilkelere dikkat edilir:

1. Öğrenci proje üretimi ile ilgili araştırma ve çalışma basamaklarını öğrendiği, belirli bir birikime de sahip olduğuna alan öğretmenleri tarafından karar verildiğinde proje çalışmaları başlatılır.

2. Projeler danışman öğretmen rehberliğinde gerçekleştirilir. Projedeki danışman öğretmenin rolü projenin ağırlığına ve kapsamına göre değişir.

3. Projeler grup veya bireysel olarak gerçekleştirilebilir.

4. Proje hazırlamada tüm alanlardan yararlanılabilir.

Programın süresi, öğrencinin gelişimine göre merkezlerce belirlenen her eğitim-öğretim aşaması süreci içinde ve süreci sonunda, lider ve/veya danışman öğretmenler tarafından programların öğrencilere yönelik değerlendirmeleri yapılır ve değerlendirme

raporları hazırlanır. Cronbach (1963b: 539) değerlendirmenin, öğrencinin mevcut davranışını nasıl daha iyi geliştireceğini veya yanlışını nasıl düzelteceğini, yeterince başarılı olmuş öğrenciyi daha fazla güdüleyeceğini, öğrencinin bir sonraki adımdaki durumu hakkında karar verirken bu karara dayanak olacağını, öğretmenin veya rehberin rehberliğinin derecesini belirleyeceğini ve kurumun ve yöneticilerin de bu öğrenci ile ilgili kararlarında onlara bilgi vereceğini söylemektedir. Cronbach'ın değerlendirme yapılış amaçları ile ilgili savunduğu fikirler Turgut(1984: 222-223) tarafından da savunulmaktadır. Performansların değerlendirilmesinde öncelikle performansın alanı, amaç ve davranışları, bu amaç ve davranışların gösterilebilmesi için uygun ortamlar, performans düzey ve standartları ve bunların puanlamasının nasıl yapılacağını belirlenmesi gerekir(Çepni, 2007: 210).

Doğal dünyayı anlamının memnuniyetini tecrübe etmek ve şahsi öğrenme amaçlarını geliştirmek için öğrenciler; bilimin içeriğini geliştirmenin temelleri için, öğretmek ve değerlendirebilmek için fen bilimleri öğretmenleri, yerel düzeyde ve şehirlerde fen eğitimini geliştirmek ve yeni ve uzun süreli planlar geliştirmek için yöneticiler eğitim standartlarını kullanmalı. Standartlarla birlikte sıraya konulmuş kadro, ekipman ve materyaller için okul yöneticileri ayrıca ihtiyaçlara odaklanmalıdır (National Research Council, 1996: 243-245). Bu standartlardan birisi de değerlendirmedir. Eğitimde yapılan değerlendirmelerde belirli amaçlara ulaşıp ulaşılmadığının belgelendirilmesi amaçlanır. Bu amaçlarda ya öğrencilerin ulaştığı oldukları hedef ve davranışları belirlemek ya da kurumun yaptığı öğretim kalitesini belirlemek amaçlanılır. Bu amaçla öğrencilerin sürecin başında sahip olduklarıyla sürecin sonunda sahip oldukları arasındaki farklılıklar belirlenmeye ve beklentilerle karşılaştırılmaya çalışılır(Atılğan, 2006: 408). Ayrıca geçmişten günümüze eğitim anlayışında meydana gelen değişiklikler sebebiyle ortaya çıkan son durum; değerlendirme sürecinin de eğitim ve öğretim süreçlerinden tamamen ayrılmaması, yani bağımsız olmaması, sürecin eğitim öğretim faaliyetleriyle ilişkili olması ve daha da önemlisi eğitim öğretim faaliyetlerinin bir parçası olması gerektiğidir (Tezci ve Demirli, 2004: 1).

Burada değişik değerlendirme türleri yapılır. Tanıma ve yerleştirmeye yönelik değerlendirme, biçimlendirmeye yönelik değerlendirme ve değer biçmeye yönelik değerlendirme. Tanıma ve yerleştirmeye yönelik değerlendirmede bireyin özellikleri

itibariyle tanınması ve kendisine uygun bir programa yerleştirilmesi amaçlanır. Biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik değerlendirmede süreç içerisinde değişik zamanlarda yapılan ve bireyin kazandığı davranışlardaki eksiklikleri veya yanlışlıkların neler olduğunu öğrenmeyi amaçlayan değerlendirme türüdür. Bu değerlendirme türü sık sık kullanılır ve her bir adımdaki ilerleme görülmüş olur. Değer biçmeye yönelik değerlendirmede ise bireyin süreç sonunda sahip olduklarıyla olması gerekenler karşılaştırılır ve bireyin belirlenen konuda yetkin olup olmadığına karar verilir.

Ölçme ve değerlendirme işlemleri sonucunda elde edilen veriler öğrenci ve veliyle paylaşılarak gerekli pekiştirmeler yapılır ve raporlaştırılır. Hazırlanan raporlara dayanarak öğrencilerin bu disiplinle/disiplinlerle ilgili değerlendirmeleri, kendi okullarında o disiplin öğretmenlerinden oluşturulacak bir kurul tarafından yapılır. Alınan sonuç, o dersin notu olarak öğrencinin karnesine yazılır. Süresi merkezlerce belirlenen her eğitim-öğretim süreci içinde ve süreç sonunda, lider ve/veya danışman öğretmenlerle rehberlik ve psikolojik danışma birimi tarafından programların öğrencilere yönelik değerlendirmeleri yapılarak bir rapor hazırlanır. Bu raporlar, bir sonraki programa esas teşkil etmek üzere merkez yürütme kurulunca görüşülür(BİLSEM yönetmeliği, Madde 18).Her programı tamamlayan öğrenciye de bu programı tamamladığına dair bir Tamamlama Belgesi (EK-6) verilir

2.9.4.1.1.4.BİLSEM'lerin gerekliliği nedir?

Her devlet kendi geleceğini garanti altına alabilmek için genç kuşakları gerektiği şekilde eğiterek onları geleceğe hazırlamak zorundadırlar. Bu işi gelecekte karşılaşacakları durumlara göre ayarlamak zorundadırlar. Gelecekte onları karşılayacak olan durumlar içerisinde hangi devletlerle rekabet edeceklerinin yanında hangi durumlarla karşılaşacakları da önemlidir. Eğer kendi ülkelerinin var olabilmesi için başka ülkelerle çatışması gerekiyorsa bu duruma da hazırlanmalı ve gerekli donanıma sahip olmalıdır. Çinli general Sun-Tzu'nun "Düşmanını onun kendi silahıyla vur" özdeyişinde anlatılmak istenen rekabete girdiğin kişi, kurum veya devlet hangi imkanlara sahipse ve bu imkanları kullanıyorsa sen de o imkanları kullanmak durumundasın demektir. Gelişmiş devletler arasına girmeye aday olduğu şu çağda rakip olarak görülen devletlerle baş edilebilmesinin yolu onların silahlarıyla onları vurmaktır, yani onların yaptığı kalitede üstün zekalı ve üstün yeteneklilere verdiği önem kadar Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin de gereken önemi vermesi gerekir.

Dünya Üstün Yetenekli Çocuklar Konseyi Başkanı Prof. Dr. Wu—TienWu : "Üstün Zekalı çocuk, yaşlılarından farklıdır. O büyüyünce ya Einstein gibi dünyaya faydalı bir bilim adamı, ya da Hitler gibi bir diktatör olur." Diyor.

Toplumun gelişmesinde en değerli güç kaynağı şüphesiz insandır. Bu kaynağın kaymak tabakasını da üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklar oluşturmaktadır (Ataman, 2004, 155). Üstün yetenekli çocuklar sahip olduğu özellikleri geliştirebilecek potansiyele sahip bireylerdir. Bu nedenle bu çocuklar, normal programlar yolu ile sağlanamayan geniş kapsamlı eğitim olanaklarına ihtiyaç duyarlar (Renzulli & Reis, 1985). Artık bilim çevreleri de bunun üstün yetenekli öğrenciler için bir ayrıcalık değil bir ihtiyaç olduğunu kabul etmekte ve onları özel eğitim sınıfına dahil etmektedir.

Eğitim ülkemizde maalesef hizmet ve üretim sektörlerindeki hızlı gelişme ve gereksinimleri karşılama düzeylerine ayak uyduramamaktadır. Bazı okulların dünya çapında yapılan bilim müsabakalarında aldıkları dereceler sayılmazsa devlet okullarında yapılan rutin işler ve verilen rutin bilgilerin dışında herhangi bir başarıdan söz etmek neredeyse imkânsız hale gelmektedir. Eğitim sistemimizin bizleri gelecek nesillere taşıyabilecek özelliklere sahip olabilmesi için gerekli olan insan gücünün yetiştirilmesi aslında çok zor değildir. Çünkü bu işlem bir döngü şeklinde işleyecek ve bir yatırıp kısa bir zamanda çok kazanç sağlanacaktır. Çünkü bir bireyin kendini kurtaracak veya mutlu olacak kadar eğitilmesi demek hem onun hayatını ve geleceğini kurtarıırken hem de toplumun geleceğinin devamına yardımcı olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında durum çok büyük bir problem teşkil etmemektedir. Yeter ki sorunun çözümünde uygun politikalar geliştirilebilsin.

Örneğin ülkemizde bir taraftan gelişmiş ülkeler seviyesine çıkararak vatandaşlarına daha iyi bir hayat standartları sunmak üzerine politikalar üretmek amaçlanırken diğer taraftan bu imkanların sunulmasında kullanılan sanayilerde çalışacak nitelikli insan gücünün eğitilmesine yönelik gerekli adımların ya hiç atılmaması veya yeterli miktarda atılamaması ve sistem içerisinde herkesin mutsuz olması maalesef eğitim sistemimizde üzüntüyle izlenilmektedir. Bu durum içerisinde herkesten daha mutsuz olan gruptan söz ederken akla üstün yeteneklilerin geldiğini söylemek yanlış olmaz sanırım. Üstün yeteneklilerin bir an önce tanılanarak eğitilmelerinin gerekçeleri Akarsu (2001 : 5) tarafından şu şekillerde dillendirilmiştir:

a) Üstün yetenekliler erken yaşta yönlendirildiklerinde gelişimleri hızlandırılabilir ve düzenlenebilir, dolayısıyla katkıları arttırılabilir.

b) Üstün yetenekliler kendi alanlarında iş, bilim, teknoloji, sanat ve hizmet sektörlerine; doğdukları yada göç ettikleri ülkelere ve genel anlamda uygarlığa katkıda bulunabilecek değerli birer ekonomik kaynaktır.

c) Kendi kendine bırakılıp yönlendirilmediği, kendini gerçekleştirme ve yaratma fırsatını bulamadığı zaman üstün yetenekliler yıkıcı, kendisine ve çevresine zarar verici hale gelebilir.

d) Çağdaş eğitim felsefesi, eğitimde fırsat eşitliği kavramını her bireyin gelişim ve öğrenme özelliklerine uygun, çeşitlendirilmiş, zenginleştirilmiş ve farklılaştırılmış eğitim ortamlarını sunmak olarak tanılamakta; yetenekleri göz önüne almayan uygulamaların getirdiği haksızlıklardan uzaklaşmaya yönelmektedir.

Bu sebeple en büyük sorunu oluşturacak grup olan yani sorunun hem kendisi hem de çözüm yolu olan kilit insanları yetiştirerek, bir taraftan onların sorun olmalarını engellemek, diğer taraftan da ülkenin sorunlarını çözmeye yardımcı olacak adımları atmak amaçlanmış ve bu noktadan işlemlere başlayarak BİLSEM'lerin kuruluşuna başlanmıştır. Bu amaçla 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 4306 Sayılı Kanun ve 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine uygun olarak hazırlanan yönetmelikle bu merkezler eğitim ve öğretim faaliyetlerine başlamıştır. Buna göre 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'ndaki;

***Madde 2,3. alt bentte:** İlgî, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;*

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

Madde 5 – Milli eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

Madde 6 – Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler.

Madde 8 - Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunundaki;

Madde 3 – (Değişik: 12/10/1983 - 2917/1 md.)

Mecburi ilköğretim çağı, 6 - 14 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın, öğretim yılı sonunda biter.

Madde 6 – (Değişik: 12/10/1983 - 2917/2 md.)

5. alt bent: Özel eğitime muhtaç çocuklar için kurulacak okullar ve sınıflar.

3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanundaki;

Madde 22 – Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, Özel Öğretim Kurumları Kanununun Bakanlığa verdiği görev ve hizmetleri yürütmekle görevlidir.

Madde 23 – Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görevlerini belirlerken:

a) Özel eğitim sınıfları, özel eğitim okulları, rehberlik ve araştırma merkezleri, iş okulları ve iş eğitim merkezleri ile aynı seviye ve türdeki benzeri okul ve kurumların eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetlerini yürütmek,

Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliğindeki; özellikle 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğindeki araştırma konusu ile ilgili maddeler şunlardır:

Madde 1-Bu Kanun Hükmünde Karamamenin amacı; özel eğitim gerektiren bireylerin, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, genel ve meslekî eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esasları düzenlemektir.

Madde 2-Bu Kanun Hükmünde Kararname; özel eğitim gerektiren bireyler ile onlara doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim hizmetlerini; bu hizmetleri sağlayacak okul, kurum ve programları kapsar.

Madde 4-Türk Millî Eğitimini düzenleyen genel esaslar doğrultusunda özel eğitimle ilgili temel ilkeler şunlardır:

- a) Özel eğitim gerektiren tüm bireyler, ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.*
- b) Özel eğitime erken başlamak esastır.*
- c) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan plânlanır ve yürütülür.*
- d) Özel eğitim gerektiren bireylerin, eğitsel performansları dikkate alınarak, amaç, muhteva ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.*
- e) Özel eğitim gerektiren bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.*
- f) Özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim plânu geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır.*
- g) Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitim gerektiren bireylerin örgütlerinin görüşlerine önem verilir.*
- h) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde plânlanır.*

2.9.4.1.1.5.Bilim ve sanat merkezlerinde görevli öğretmen ve idarecilerin seçimi

15.02.2011 tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde MEB'nin izniyle açılan 57 BİLSEM faaliyetlerine devam etmektedir. Öğretmen Başvuru ve Atama Kılavuzu 2010-1'de belirtildiği gibi öğretmen ve idareci olarak BİLSEM'de çalışabilmek için Bakanlığa bağlı resmî eğitim kurumlarında hâlen kadrolu öğretmen olarak çalışanlardan BİLSEM'lere öğretmen seçimi için yapılan değerlendirmede 70 ve

üstü puan almak ve son yıla ait sicil notu iyi olmak kaydı ile 3 yıl süreli olarak atamaları yapılır.

BİLSEM’lerde öğretmen veya idareci olarak çalışanların atamalarında belirlenen alanlar şunlardır:

Bilişim Teknolojileri	Biyoloji
Coğrafya	Felsefe
Fen ve Teknoloji	Fizik
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	İngilizce
Kimya/Kimya Teknolojisi	Matematik
Müzik	Rehber Öğretmen
Görsel Sanatlar/Resim	Sınıf Öğretmenliği
Sosyal Bilgiler	Tarih
Türk Dili ve Edebiyatı	Türkçe

2.9.4.1.1.6.BİLSEM’lerin programları

BİLSEM’lerin temel faaliyet alanları ilköğretim ve ortaöğretime devam eden yaşlılarından belirgin ölçüde zeki ve yetenekli olanların devam ettikleri okullardaki eğitimlerini aksatmadan yeteneklerini geliştirebilecek ve onları toplumdan soyutlamadan toplumun faydalı bir bireyi haline dönüştürmektir. Bu amaçla yapılan çalışmalarda daha çok bireylerin ihtiyaçları ön plana çıkmaktadır. Bu sebeple bireylerin yetenekleri ölçülerinde tanınmaları ve ilgilerine göre uygun bir programa dahil edilmeleri asıl amaçtır. Bu amaçla birlikte bireylerin ilgileri, yetenekleri ve hedefleri farklı olacağından dolayı her BİLSEM’de her öğrenci için sabit bir programın uygulanması yoluna gidilememektedir. Bu durum bazen olumlu sonuçlar verirken, bazen de olumsuz sonuçlar vermektedir. Her öğrenciye uygun bir programın yapılması bazen mümkün olmamaktadır. Aynı şekilde bir öğrencinin de mevcut programlardan birine adapte edilerek aynı programı kullanması da beklenmemektedir.

Öğrencilerin farklılıkları eğitimcilerin işlerini zorlaştıran en önemli unsurların başında gelen etkenlerindendir. Ona uygun ortam, ona uygun araç gereç, ona uygun

ders, ona uygun programlar hazırlayarak öğrencinin amaçlarına ulaşmalarına yardımcı olmak hem onları mutlu kılmak, hem de toplumun onların mutlu olmadığı zamanki mutsuzluğundan kurtulmasını sağlar(Enç, 1979; Enç, Çağlar ve Özsoy 1975; Akt. Dağlıoğlu,1995, 2; Türkiye Gazetesi, 3.5.1999). Ancak hazırlanan programların öğrenciyi mutlu edip etmediği veya ne kadar mutlu ettiği önemli bir uğraşı alanıdır. Bu çalışmanın hazırlanmasındaki zorunluluk, bu uğraşların bireyi ne kadar mutlu ettiği sorusundan hareketle ortaya çıktı.

2.10. Program değerlendirme

Değerlendirme, günlük hayatımızda sürekli yaptığımız ve ondan vazgeçemediğimiz, hatta bazen değerlendirme yaptığımızı bile bilmediğimiz bir gerçek ve bir uğraşıdır. Bir birey örneğin arkadaşlarını seçerken neden o kişiyle arkadaşlık yaptığında, neden o kıyafeti satın aldığına veya almadığında, hangi mesleği seçtiğinde hep değerlendirme yapar. Belli kriterleri göz önüne getirir, onları belirlediği ölçütlerle karşılaştırır ve sonunda bir karara varır.

Bu kadar günlük işlerde bile değerlendirmeyi kullanıyor ve ondan vazgeçemiyorken hazırlanan programların uygun bir değerlendirmeden geçirilmesi düşünülemez. Her programın hazırlanış ve uygulanışıyla birlikte son aşamasına kadar göz önünde tutularak değerlendirilmesi gerekir. Bu işlemlerin uzmanlar tarafından veya en azından uzmanlar yardımıyla gerekir.

Program değerlendirilmesi yapıldıktan sonra programın işleyen taraflarını çıkartarak o unsurların kullanılmaya devam etmesi, işleminde kusur bulunan tarafların ise düzeltilmesi ve ardından kullanılmaya başlanması, işlemeyen ve gereksiz görülen tarafların ise atılması ve programdan çıkartılması gerekir. Bu vesileyle program değerlendirme işi uzmanlık işidir.

Hazırlanan program eğitimle ilgili programsa bunların değerlendirilmelerinin de eğitimciler tarafından titizlikle yapılması gerekir. Ancak program değerlendirmenin ilginç bir gerçeği var ki uzun yıllardır program değerlendirmesi yapılıyor olmasına rağmen bu işi eğitimcilerden gelen insanlardan daha fazla diğer insanların yaptığıdır. Üstelik 1970'lerden beri var olmasına rağmen profesyonel değerlendirmeciler yetiştirmek için değerlendirme teorilerine sahip iyi bilinen yazarlar kendi formal eğitimlerini değerlendirmiyorlar(Stockmann, 2006: 137). Değerlendirme, azalan

belirsizliğin amaçları için bir programın değeri veya zenginliğine karar vermede sistematik bir araştırmadır (Mertens, 1998: 219). Sistem en az bir hedefi gerçekleştirmek üzere değişik ve uygun öğelerden oluşan dirik bir yapı olarak tanımlanabilir(Sönmez, 2007: 2).Bu öğeler hedeflenen duruma uygun seçilmek durumundadır. Hedef belirlenirken de eldeki imkanlara göre belirlenmek durumundadır.

Bir Türk atasözünde “Ayağını yorganına göre uzat” denmektedir. Bu atasözünde yaptığın işi elindeki imkânlarla göre yap ve işlem devam ederken sürekli kontrol et demektir. Bu sebeple hangi iş yapılırsa yapılsın eğer sonuçların istenilen niteliklerde olması isteniliyorsa önce eldeki mevcut şartlar iyi belirlenmeli sonrasında da ulaşılması gereken nokta akılcı şekilde tespit edilmelidir. Ayrıca belirli zamanlarda ulaşılan noktanın kontrol edilerek doğru yolda ilerlenip ilerlenmediği, ilerleme hızının uygun olup olmadığı, maliyetlerin beklenen şekilde olup olmadığı v.b. gibi durumlar gözden geçirilmelidir. Eğer beklentilerle mevcut durum arasında farklar varsa böyle durumlarda hedeflerde bazı sapmalar olabileceği göz önünde bulundurulmalı veya hedeflerde bazı değişiklikler yapılmalıdır. Yukarıda yapılan faaliyetlerin hepsinde resmi veya gayri resmi olarak bir değerlendirme yapılmaktadır.

Değerlendirme yapılabilmesi için öncelikle bazı ölçmelere ve bu ölçmelerden elde edilen sonuçları bazı kriterlerle karşılaştırmaya ihtiyacımız vardır. O halde değerlendirme; ölçme sonucunda elde edilen verilerin uygun bir ölçütle karşılaştırılarak bir değer yargısına veya karara ulaşma işlemi olarak tanımlanabilir (Turgut, 1984: 224). Buradaki karar kesin bir karardır ve doğruluğu veya yanlışlığı ölçütün uygunluğuna bağlıdır. Örneğin: İlköğretim 5. sınıftaki bir öğrenci için dönem sonunda yapılan sınavda dört basamaklı bir sayıyı iki basamaklı bir sayıya bölme becerisi hedef alınarak işlemin 5 saniye içerisinde tamamlanmış olması ölçüt olarak belirlenmiş olsun. Sınıftaki bütün öğrencilerin böyle bir sınavdan kırık not alması beklenir. Öğrenciler belirlenen hedefe göre başarısızdır ve varılan karar kesinlikle doğrudur. Fakat buradaki sıkıntı öğrencilerin belirlenmiş hedefe ulaşmamış olmaları değil hedefin üst düzeyde belirlenmiş olmasından dolayı ölçütün ulaşamayacak derecede yüksek belirlenmiş olmasıdır. Bu sebeple başarısızlığın asıl sebebi ölçütün çok üst düzeyde belirlenmiş olmasıdır.

Değerlendirme, öğretmenlerin bir program veya öğretim yaklaşımının planlandığı gibi uygulanıp uygulanmadığına karar vermelerine ve programın

belirlenmiş amaç ve hedeflerine ulaşma derecesini belirlemelerinde karar vermelerine yardımcı olan oldukça önemli bir araçtır. Belirli sonuçların program etkinlikleri sonucu ortaya çıktığını öne süren bütün değerlendirme modelleri bir iç veya dış bir modele dayanır. Tyler'a göre değerlendirmenin amacı, bir eğitim programına verilen bilgilerin değerlendirilmesinden çok, programın hedefleri arasında bir karşılaştırma yapmaktır (Uşun: 1-3). Son dönemde program değerlendirme, formal bir eğitim aktivitesi ve sıklıkla bir emirle yaptırılan bir halk politikasının her ikisi olmaya başladı (Worthen, 1990: 42).

Anderson and Ball'a (1978) göre altı büyük amaç program değerlendirmesinin amaçlarını tanımlamaya yardım eder. Bunlar:

- 1- Programın kurulumu hakkındaki kararlara katkıda bulunmak
- 2- Programın devamı, genişlemesi veya belgelendirilmesi ile ilgili kararlara katkıda bulunmak
- 3- Program değişikliği ile ilgili kararlara katkıda bulunmak
- 4- Bir program yapımı için gerekli desteği toplamak için kanıtlar elde etmek
- 5- Bir program için gerekli karşı desteği toplamak için kanıtlar elde etmek
- 6- Temel psikolojik, sosyal ve diğer amaçların anlaşılmasına katkıda bulunmak

Gephart'a (1978: 257) göre program değerlendirme, program hakkında karar vermede kullanılan bütün kriterlerde program alternatiflerinin hepsinin bağlı zenginliği hakkında sistematik olarak bilgiler sağlamalı. Saylor, Alexander ve Lewis'e göre program değerlendirme; belli bir amaç için belirlenen programın uygunluğunu tahmin etmede kullanılan işlemdir (Akt: Unruh & Unruh, 1984: 263). Değerlendirmenin sonucuna göre seçilen programın uygun olup olmadığına karar verilir. Bu amaçla değerlendirmeciler her zaman ilk olarak bir şeyleri tanımlama ve hemen sonrasında da onun fayda ve kusurlarını tahmin etmek veya göstermek için çaba sarf ederler (Stake and Deny, 1969: 372; Luo and Dappen, 2005: 1). Bu amaçla Ralph Tyler da program değerlendirme çalışmalarına katılmıştır. Ona göre program değerlendirme, program geliştirmede dört adımda uygulanabilen bir işlem kontrolü gibidir. Bunlar:

İlk adım: Bir program geliştirme için önerilen amaç veya fikirler arasında seçim yapılacağı zaman materyallerin kurulumu veya bir talimat yönergesi kurulumu,

İkinci adım: Uygulama işlemlerinde bir değerlendirme yapma,

Üçüncü adım: Devam eden programı izlemek için, gerekli olabilecek ilk denemeleri izleyerek programın etkinliği için katkıda bulunabilecek değerlendirme,

Dördüncü adım: Üstlenilen değişiklikleri devam ettirmek amacıyla sonuçların yeterince iyi olup olmadığına karar vermek için istenilen, uygulanan bir program vuku bulunduğu yapılan değerlendirme(Tyler, 1981, 28-29).

Lee Cronbach (1963a: 672-683) değerlendirme için kullanılan kararları üçe ayırmıştır. Bunlar:

- a) Gelişme veya iyileşmeler hakkındaki kararlar
- b) Öğretmen ve öğrencilerin kendi bireysel kararları
- c) Ne kadar iyi bir kul sistem ve ne kadar iyi bir okul kadrosuna sahip oldukları hakkındaki yargıları ile ilgili yönetim ayarlamaları hakkındaki kararları.

Program değerlendirmede elde edilen ürünün belirlenen amaçlara uygunluğu çok önemlidir. Ürün ne kadar istenilen nitelikte ise onun gerçekleştirilmesinde kullanılan program da o kadar iyi bir programdır. Bu amaçla ürün değerlendirme adı altında bir değerlendirme türü daha eğitimciler tarafından kullanılmaktadır. Ürün değerlendirme değerlendirmecilerin, ulaşılan bilgilerle programın devam edip etmeyeceği, sonlandırılacağı veya yeni bir programa dönüştürülüp dönüştürülmeyeceği konusunda bilgiler sağlayarak yargılara varmalarına imkan sağlar (Ornstein and Hunkins, 1988: 263).

2.10.1. Program Değerlendirmenin Tarihi

İster resmi ister gayri resmi işlerde her halükarda bir program yapılır. Örneğin yarın hangi kıyafeti giyeceğimiz, hangi kazağın altına hangi pantolonu giyeceğimiz, işe gitmek için evden saat kaçta çıkacağımız sorularının hepsini bir programla cevaplandırırız. Aynı şekilde de bu soruların cevaplarına göre ulaştığımız sonuçları değerlendiririz.

Program değerlendirme günümüzde genellikle resmi amaçlı ve genellikle resmi odaklı olarak yapılmaktadır. Oysa program değerlendirmenin gayri resmi uygulamaları, Çinli yetkililerin resmi servis sınavlarını yönettiği M.Ö. 2000'li yıllara kadar uzanmaktadır (Worthen, 1990: 42). Resmi program değerlendirmenin ilk açık kanıtı

Joseph Rice'in 1897-1898 yılları arasındaki 33.000 öğrenci gibi büyük bir grup üzerinde yapılan ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki okul sistemi üzerinde yapılan çalışma gösterilebilir (Worthen,1990: 43). 1930'larda Tyler ve Smith'in sekiz yıllık çalışmasında bir eğitim programının mezunlarının değerlendirildiği diğer dikkate değer çalışmadır. 1950'lerin sonları ve Sputnik uzay aracının uzaya gönderildiği 1960'ların başlarında yeni program geliştirme çalışmalarına yol açan sonuç çalışmalar vardı.

1950'lerin sonları ve 1960'ların başları süresinde çok sayıda araştırmacının eğitimsel ve psikolojik araştırmalar yaptığı için deneysel çalışmaların çabucak, genel kabul edilmiş değerlendirme yaklaşımı olması çok ilginç değildir. Campbell ve Stanley'in çalışması program değerlendirme için deneysel ve yarı deneysel çalışmalara muazzam bir hız kazandırmıştır(Worthen, 1990: 43). Deneysel modelin uygun olmayabileceği görüşüne sahip olan bazı değerlendirmecilerin bazı uyarılarına rağmen bu modelin hassaslığı ve seçkinliği, deneysel metodun "program değerlendirme için ideal bir model" olduğu görüşü birçok program değerlendirmeciye yol göstermiştir. Bugün hepsi olmamakla birlikte pek çok program değerlendirmeci program değerlendirmeye eskiden geldiği ve belirli değerler bularak devam etseler de alternatif değerlendirme arayışları devam etmiştir.

Program değerlendirmeciler 1960'lı yıllarda niteliksel ve naturalistik metotların "kabul edilemez" olduğu varsayımıyla bu tür çalışmalardan uzak durmaya çalışmışlardır. 1970'lerde Parlett ve Hamilton, Stake'in, Eisner,Guba ve Lincoln ve diğerleri tarafından yapılan program değerlendirme uygulamalarına öneriler getirildi. Düşük kaliteli yaklaşımların yanlıları ile geniş kabul gören niteliksel metot taraftarları arasında 1970'lerde için iki okul arasında düşünce mücadelesi başladı. 1970'lerinsonları ve 1980'lerin başlarında bir program değerlendirmenin içerisine entegre edilmiş ve analistlerin kabul ettiği bir diyalog başlamıştır(Cook and Reichardt, 1979; Worthen 1981; Madey,1982: 223-236).

Çeşitli program yazarları 1960'ların sonlarından başlayarak eğitimsel değerlendirmelerin nasıl yönetilebileceği hakkında değişik bilgileri kendi uluslarına yaymaya ve geliştirmeye çalıştılar. Bu çalışmalar uygulamalı program değerlendirmecilere yardım etmek için çeşitli birçok değerlendirme modellerinin ortaya çıkmasıyla sonuçlandı. Eğitim değerlendirmelerindeki bu tohum niteliğindeki çalışmalara rağmen günümüzde program değerlendirmelerini yönetmek için niteliksel

veya niceliksel bilgilerin her ikisi de kullanılabilir. Planlama ve değerlendirme çalışmaları için bu altyapı ince ayrıntısına inilerek uygulandığı için, program değerlendirmeciler onları kılavuz kaynaklara döndürdü. Ortaklaşa olarak program değerlendirmenin formal içeriğini gösteren değerlendirme modellerini tanımlayan bu yazarlar, yeni program değerlendirme modelleri veya yaklaşımları geliştirdiler.

2.10.2. Alternatif Program Değerlendirme Yaklaşımları

Her programın geliştirilme gerekçesi aynı olmadığından programdan beklenen çıktılar da aynı olması beklenilemez. Buna paralel olarak programın işleyişinde dikkat edilecek noktalar da aynı olamaz. Bu amaçla değişik program değerlendirmeciler program değerlendirmeye farklı açılardan yaklaşmış ve bu farklılıklar onları farklı program değerlendirme modelleri oluşturmaya yöneltmiştir. Bir değerlendirmeci ya ulaşılması düşünülen sonuçları ön plana çıkarmış, ya programın uygulanma sürecini ön plana çıkarmış, ya içerisinde bulunan durumları ve imkanları veya daha başka şartları göz önünde bulundurarak yeni bir model geliştirmeye çalışmıştır. Ancak ne kadar farklı bir durumu göz önünde bulundurursa bulundursun öyle veya böyle bir şekilde diğer program değerlendirme modelinden esinlenmiş veya çalışması diğer değerlendirme modelinin bir yerine benzerlik göstermiştir. Bu sebeple bu modeller bazen diğer modellerin benzerleri olabilmektedirler(Worthen, 1990: 43).

Eğitim süreci içerisinde eğitim prosedürüne odaklanma söz konusu olduğunda 1960'ların sonları ve 1970'lerin başlarında amaç veya nesnelere bir merkez olarak kullanan çeşitli değerlendirme yaklaşımları geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlar Tyler'in yaklaşımına farklı bir açıdan yaklaşım olarak görülebilir. Diğerlerine göre bu yaklaşımların en öne çıkanları Metfessel and Michael(1967) ve Hammond(1973) sayılabilir. Çünkü Metfessel and Michael, Provus ve Hammond,Tyler'in geleneğine göre hangi eğitimsel programın çalışılmasının uygun olacağı görüşüne farklı açıdan yaklaşarak yeni görüşler eklediler.Eğer değerlendirmeci, programın gözlenen sonuçlarının nasıl ortaya çıkmış olduğunun temelinde yer alan teoriyi bilmiyorsa, karanlıkta çalışmış gibi olur ve güvenilir bir şekilde bu sonuçları programa genellemez(Uşun: 12).

Bir ülkenin yetişmiş insan gücü ne kadar fazla ve onlara uygulanan program da ne denli yerinde ve uygunsa o ülkenin kalkınması da o denli hızlı ve insanların huzuru ve mutluluğu da o denli iyi olacaktır. Bir ülkenin gelişmişliği sadece o ülkedeki Gayri

Safi Milli Hasılaya bakılarak hesaplanmamalıdır. Çünkü o ülkenin sahip olduğu çok yüksek meblağlardaki bina, yol, köprü, tesisler vb. eğer başka ülkelerin insanlarına sadece para verilerek yaptırılıyor ve kendi insanları sadece bunları kullanıyorsa bu ülkenin gelişmişliği söylenmemelidir. Önemli olan bilgiyi yalnızca kullanan değil üreten ve ürettiğini de eskiten bireyin var olmasıdır. Bu bilgileri üretecek ve bu vesileyle ülkenin geleceğini belirleyecek olan üstün zekalı öğrencilerin eğitimlerinin yapıldığı ve bir taraftan onları hayata hazırlarken diğer taraftan ülkeyi geleceğe hazırlayan BİLSEM'lerin ülkeyi geleceğe ne denli hazırladığı veya hangi hususların hazırlamakta zorlandığı ve hangi hususların kusursuzca işlediği önem kazanmaktadır. Bu çalışmada BİLSEM Programlarının Hammond Modeliyle değerlendirilmesinin yapılması amaçlanılmıştır. Ancak kullanılan Hammond modelinin anlaşılabilmesi, benzerlik yönünden yakın olan Tyler modelinin incelenmesiyle mümkün olacağı düşünüldüğünden Tyler Modeli kısaca açıklanmaya çalışılacaktır.

2.10.2.1. TYLER'in Performans Hedef Uyum Modeli

Bu model değerlendirmeyi, elde edilmiş olan bir okul programı veya programın kapsamına karar verme süreci olarak tanımlayan Ralph Tyler tarafından geliştirilmiştir. Tyler'a göre değerlendirmenin amacı, bir eğitim programında verilen bilgilerin değerlendirilmesinden çok, programın hedefleri arasında bir karşılaştırma yapmaktır(Uşun: 3). Modelde, var olan performans ve ulaşılan hedefler arasındaki tutarsızlıkların eksiklikleri gidermeye ve yanlışlıkları düzeltmeye niyetlenen çalışmalara yol göstermesi amaçlanılmakta ve değerlendirme çalışması devamlı olarak yapılmalıdır(Worthen, 1990: 43). Tyler'in gerekçesi akılcı, bilimsel olarak kabul edilebilir olarak görüldüğünden, Tyler tarafından ifade edilen öğrenci davranışlarının ön test-son test ile uygun şekilde ölçülmesiyle metodolojik olarak yetiştireceklerini savunan birçok program değerlendirmeci tarafından da kolayca benimsendi. Böylece bu model sonraki program değerlendirmecilerini fazlasıyla etkilemiştir.

Tyler 1930'ların sonları ve 1940'ların başlarında geliştirdiği modelde 7 temel adımdan söz etmektedir. Worthen and Sanders (1987: 63) ve Barrett (1998: 31-32) bu adımları şu şekilde sınıflandırmaktadır.

- 1- Geniş amaç veya nesnelere kurmak
- 2- Bu amaç veya nesnelere sınıflandırmak

- 3- Davranışsal dönemlerdeki nesnelere tanımlamak
- 4- Gösterilen amaçların kazanılmasındaki şartlar için karara varmak
- 5- Ölçme teknikleri geliştirmek veya seçmek
- 6- Verileri toplamak
- 7- Davranış olarak ifade edilmiş kazanımlarla elde edilen verileri karşılaştırmak.

Yukarıdaki işlemler belirlenen sırada yapıldıktan sonra kazanımlarla performans çıktılarının karşılaştırılmasında programın ne derecede başarılı veya ne derecede başarısız olduğunu belirlemek mümkün olmaktadır. Tyler'in modeline göre, kazanımlarla program çıktıları arasındaki farklılıkların ilk belirlemeleri sayesinde programın potansiyel başarısını artırmak için uygulanan program üzerinde değişiklikler yapılabilir.

2.10.2.2. Hammond Değerlendirme Modeli

R. Hammond tarafından 1973 yılında geliştirilen bu modelde, Tyler'in modelinden yakın bir şekilde etkilenilmiş ve onun modeline önceki değerlendirme modellerinde gözden kaçırılan öğretim (instructional) ve kurum (institution) boyutlarının da içerisinde bulunduğu kullanışlı bir program tanımlama küpünü eklenmiştir (Guskey, 2000: 51; Worthen, 1990: 44). Hammond bir programın amaçlarına ulaşp ulaşmadığının belirlenmesinin önemli olduğunu fakat sadece amaç ve kazanımlara ulaşılıp ulaşılmadığının belirlenmesinin değil aynı zamanda diğerlerine ulaşıyorken bazı eğitimsel yeniliklerin neden başarısız olduğuyula da ilgilenmiştir (Ingham, 2008: 48). Eğitimsel herhangi bir aktivitenin başarı veya başarısızlığını etkileyen değerlendirme araştırmasına yardım etmek için Hammond üç boyutlu bir küp geliştirmiştir (Guskey, 2000: 52; Hammond, 1973). Bu küp 3 x 5 x 6 birim ebatlarındaki küçük küplerden oluşmaktadır. Bu küpler değerlendirme esnasında keşfedilen soruların bir miktarını oluşturmak için değerlendirmeci tarafından kullanılan ve modelinin ikinci basamağında kullanılan bir araçtır. Hammond eğitimsel programları tanımlama ve değerlendirme değişkenlerini organize etmede "değerlendirme binası" olarak adlandırdığı bir küp kullanmış ve küpünde Tyler'in modelindeki yedi basamak altıya indirilmiştir. Worthen and Sanders'a (1987: 68) göre bu basamaklar şu şekilde listelenmiştir:

- 1- Programın tanımlanması
- 2- Betimsel değişkenler tanımlanması
- 3- Kazanımların belirlenmesi
- 4- Performansın değerlendirilmesi
- 5- Sonuçların analizi
- 6- Kazanımlarla varılan sonuçların karşılaştırılması.

Ayrıca Hammond, değerlendirme modelini oluştururken Tyler'in değerlendirme modeline ilave bir boyut daha eklemiştir(Fitzpatrick, Sanders and Worthen, 2003,68).Model nesnelere ölçmedeki başarıda eğitimsel bir aktivitenin başarı veya başarısızlığını analiz etmede değerlendirmecinin kullanabileceği değerli ve sezgisel bir modeldir. Çünkü, değerlendirmeci burada her hücrenin ölçümünü üç boyuttaki kesiştiği yere göre kendine uygun soru veya sorular sorarak yapmaktadır. Eğer verilen bir değerlendirme çalışması için bütün hücreler eşit uygunlukta ise; değerlendirmeci bütün hücreleri çalışmaya katarak değerlendirme çalışmasını yapabilir. Amaca ulaşabilmek ve açıkta herhangi bir nokta bırakmamak için her hücreyi çalışmaya katmak ve her hücreyle ilgili çok soru üretmek devasa bir büyüklük oluşturabilir fakat çalışmanın amacına ulaşmasında son derece yardımcı olabilir.

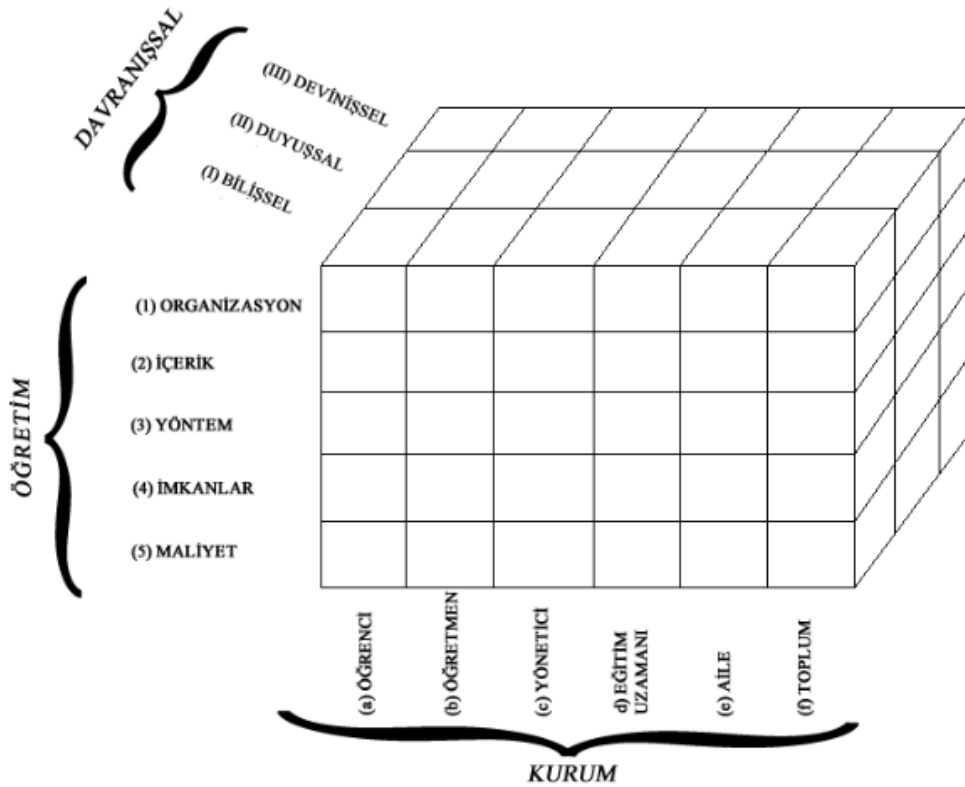
Uygun olan faktörlerin sayısı her yönde sürdürülmekte olan değerlendirmenin uygulanabilirliği ölçüsünde azalır (Barrett, 1998: 33). Worthen ve Sanders'a (1987: 81) göre Hammond'un Değerlendirme Yaklaşımı, değerlendiren kişinin amaçlarına ulaşmadaki eğitimsel faaliyetlerin başarı ve başarısızlıklarında kullanabilecekleri, değerli, buluşsal bir değerlendirme aracı kadar değerlidir(Fitzpatrick, Sanders and Worthen, 2003: 66).

Genellikle hücrelerin birçoğu bir değerlendirme yapmak için ilgisiz olabilir. Böyle durumlarda bu sorular veya hücreler elenerek geriye kalan yalnızca birkaç hücreyle işleme devam edilir.Bu sebeple onun modeli daha küçük parçalara bölünebilen, fakat temelde yönerge, kurum ve davranışsal hedefler veya kazanımlardan oluşan üç temel bölümden oluşmaktadır.Bu üç bölüm ve alt bölümleri şunlardır:

- 1- Öğretim: Program veya aktivitelerin olduğu karakteristiklerin değerlendirilmesi

- a) Organizasyon: Okulun yapısı, yönetim hiyerarşisi, okul ikliminin etkililiği, zaman, planlama, kurs düzeni. Dikey (dereceli veya derecesiz) ve yatay (kendini de içine alan, işbirlikçi öğretme veya bölümlere ayrılmış).
  - b) İçerik: Aktivite konular
  - c) Yöntem: Biçim, format, öğretme aktiviteleri, sağlanan etkileşim tipleri (Örneğin: Öğretmen-Öğrenci, Medya-Öğrenci vb.) öğretme/öğrenme teorisi.
  - d) İmkanlar: İş için sağlanan yer, ekipmanlar, materyaller ve sarf malzemeleri, vb.
  - e) Maliyet: Uygulamalar için sağlanan fonlar, bütçe, ekipman, hizmet, bakım ve personel giderleri vb. için gerekli olan maddi kaynaklar.
- 2- Müessese-Kurum: Eğitimsel aktiviteleriyle birlikte değerlendirmesi yapılan birey veya grupların karakteristikleri bu gruba girmektedir.
- a) Öğrenci: Yaş, sınıf seviyesi, cinsiyet, aile geçmişi, içinde bulunduğu sosyal sınıf, sağlık durumu, zeka seviyesi, mevcut durum ve geçmişteki başarı, yetenek ve ilgileri yer almaktadır.
  - b) Öğretmen: Rolü, cinsiyeti, soy veya dini, sağlık durumu, kişiliği, eğitimsel geçmişi ve iş tecrübesi, işle ilgili uygun şahsi karakteristikleri bu grupta yer almaktadır.
  - c) Yönetici: Rolü, cinsiyeti, soy veya dini, sağlık durumu, kişiliği, eğitimsel geçmişi ve iş tecrübesi, işle ilgili uygun şahsi karakteristikleri bu grupta yer almaktadır.
  - d) Eğitim uzmanı: Rolü, cinsiyeti, soy veya dini, sağlık durumu, kişiliği, eğitimsel geçmişi ve iş tecrübesi, işle ilgili uygun şahsi karakteristikleri bu grupta yer almaktadır.
  - e) Aile: Değerlendirilmesi yapılan aktivitelerle ilgili ilişki derecesi, kültür ve dil gibi genel karakteristikleri, ailenin büyüklüğü(aile kaç kişiden oluşuyor, çekirdek aile mi geniş aile mi?), evliliğe ilişkin durumu, gelir durumu, aile fertlerinin eğitim seviyeleri, aile üyelerinin bağlı oldukları dini veya politik birlik veya dernekler bu grupta değerlendirilir.

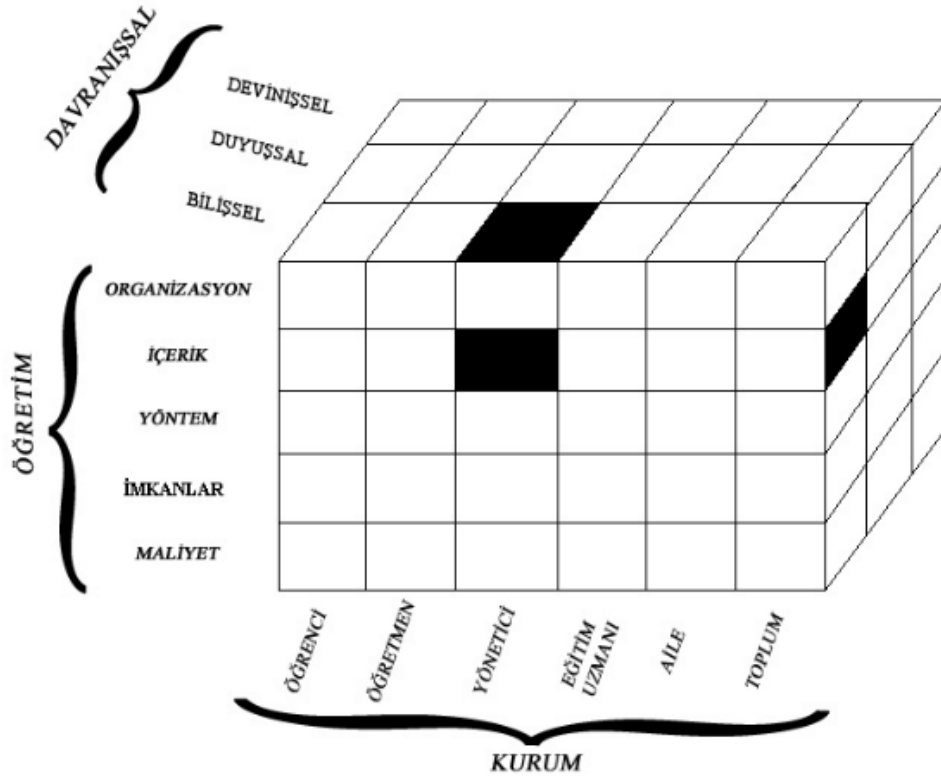
- f) Toplum: Bu alan küpün 6. ve en son sütununu oluşturur. Bireyin içerisinde bulunduğu bölgenin coğrafi özellikleri, tarihi, demografisi, ekonomik karakteristikleri, sosyal ve politik karakteristikleri bu alanda değerlendirilir.
- 3- Davranışsal hedefler: Değerlendirilebilen eğitimsel aktivitelerin objektif özellikleri bu alana girmektedir. Davranışsal hedefler üç temel alana ayrılabilir(Guskey, 2001: 52; Hammond,1973: 158).
- a) Bilişsel alanla ilgili hedefler: Bilgi ve zihinsel beceriler temeldeki bir konuyla ilgili olmazsa olmaz olan temel becerilerdir.
- b) Duygusal alanla ilgili hedefler: İlgiler, tutumlar, hisler, duygular, tavırlar vb. bu alanla ilgili ölçülebilecek temel durumlardır.
- c) Psikomotor(Devinişsel) alanla ilgili hedefler: Bireylerin kaslarının ayrı ayrı veya birlikte olarak bir işe karşı uyumu, fiziksel becerileri ve yetenekleri bu alanla ilgili ölçülebilecek durumlardır. Modelin gösterimi Şekil 6 da verilmiştir.

Şekil 2-6: Hammond Değerlendirme Modeli

Hammond'un bu üç boyutunun ve onların çeşitli faktörlerinin kesişimi değerlendirme sonuçlarının araştırılmasında imkan dahilinde fayda sağlar. Hammond'un küpü potansiyel olarak kullanılabilir 90 hücreden oluşmaktadır.

Herhangi bir hücre, oluşturulabilen soruların değerlendirme tiplerine karar vermek için incelenebilir. Değerlendirmeci her bir boyuttan bir alt basamak olarak değerlendirmeyi hangi hücre içerisinden yapacağını kararlaştırır. Örnek vermek gerekirse, bir değerlendirme davranışsal hedefler boyutundan “bilişsel alan hedefler” maddesini, öğretim boyutundan “içerik” boyutunu, kurum boyutundan da “yönetici” maddesini seçerek bu üç boyutun kesiştiği noktayla ilgili örnek sorular sorarak buradaki durumu irdelemeye çalışır. İlgili hücre Şekil-7.’de şöyle gösterilebilir.

Şekil 2-7: Hammond Değerlendirme Modeli’nde hücre belirleme

Örnek duruma göre aşağıdaki soruların sorulması muhtemel olarak akla gelebilir:

- Kurumdaki yöneticiler kurumlarını yönetme hususunda kullanabilecekleri içeriklerden hangilerini bilmektedirler?
- Yöneticiler programın bilişsel hedefleri ve yönetim için kullanılan geliştirilmiş bilgiler ve kuramlar hakkında neler hissetmektedirler?
- Programdaki içerik yöneticilerin bilişsel alan hedeflerine ulaşmada ne denli başarılı olmaktadır(Fitzpatrick, Sanders and Worthen, 2003: 67)?

- Yöneticilerin mevcut yeterlilikleri incelendiğinde bu programın bilişsel alan hedeflerini başarmak için ne kadar hazırlık yaptılar?
- Yöneticiler ilgili bilişsel alandaki bilgileri geliştirebilmek için ilave olarak neler yapabilir?

Hammond'un modeli değerlendirme soruların geliştirilmesi için faydalı bir yapı sağlamasına rağmen, modeldeki her bir hücre için geliştirilen sorular aşırı derecede karmaşık bir değerlendirme olmasına sebep olabilir. Bu sebeple ilgilenilen hücreler seçilebilir. Bu sebeple bu model önceki modellerde gösterilmemiş önemli değerlendirme konularının keşfedilmesi için yararlı bir araç sağlamaktadır (Guskey, 2001: 52-53; Worthen and Sanders, 1987: 66-68). Model bilgi verici fakat karmaşık ve zaman alıcıdır (Ross, 2010: 19). Bu sebeple modelin uygulanmasında ilgilenilen konuyla ilgili değerlendirme yaparken yalnızca ilişkili olan hücrelerde derinlemesine bilgi yoklanmaya çalışılmalıdır.

Yapılan çalışmada küpün toplum ögesiyle ilgili olarak herhangi bir husus göz önünde bulundurulması gerekmediğinden küpten toplum boyutu çıkarılmış ve küp Şekil:8'de görüldüğü gibi 3*5*5 boyutunu almış ve bu boyutlar üzerinden yürütülmüştür.

2.11. İlgili araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde BİLSEM'ler ve onların programları, dünyada üstün yeteneklilerin eğitilmesi ile ilgili yapılmış olan araştırmalar yer almaktadır.

2.11.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Semerci ve Kaya (2007), "Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) Görev Yapan Öğretmenlerin BİLSEM'e Yönelik Görüşleri" konulu çalışmalarında, Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) görev yapan öğretmenlerin BİLSEM'e yönelik görüşlerini belirlemeyi amaç edinmişler ve araştırmada tarama modelini kullanarak örnekleme BİLSEM'de görev yapan 61 öğretmeni almışlardır. Araştırmanın sonunda öğretmenlerin BİLSEM'e yönelik olumsuz görüşlerinin bulunmadığı, çalışırken zorlanmadıkları, ancak diğer BİLSEM'ler ve üniversitelerle iletişim kurmak istedikleri belirlenmiştir. Bunun yanında hizmetiçi eğitimin önemini vurgulayarak sürekli hale getirilmesinin gerekliliğinden bahsetmişler ve BİLSEM'lerin bulunduğu illerdeki üniversitelerle işbirliğinin sağlanması, hizmetiçi eğitimin sürekli hale getirilmesi gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Ekinci (2002), “İlköğretim Okullarının, Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Elverişlilik Düzeyi İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” konulu araştırmasında; öğretmenlerin, ilköğretim okullarının üstün yeteneklilerin eğitimine elverişlilik düzeyi konusundaki görüşleri arasında fark olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada Batman il merkezinde bulunan 25 ilköğretim okulundaki 456 öğretmen araştırmaya dahil edilmiş ve araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır:

1- İlköğretim okullarında üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yer verilmediğine öğretmenlerin %59,2 katılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin okuttukları sınıf ve mesleki kıdemleri arasında görüşlerde anlamlı farklılık oluşmamıştır.

2- Öğretmenlerin %56,5'i üstün yeteneklilerin eğitiminde “Özel Sınıf” modelini benimsemişlerdir. %26,7 si ise durumu biraz daha ileri götürerek “Özel Okul” modelinin benimsenmesi gerektiğini söylemişlerdir. Öğretmenlerin kıdemlerine göre üstün yeteneklilerin eğitiminde görüşlerde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

3- Öğretmenlerin %53,9'u üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik bilgilere sahip olma derecesini “Az” olarak belirlemişlerdir. Öğretmenlerin cinsiyeti, mezun olunan fakülte, okuttukları sınıf, görev yerleri ve kıdemlerine göre görüşlerde anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu bu araştırmadaki bulgularla örtüşmektedir.

Karakurt (2003), “Sınıf Yönetiminde Zeka ve Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutumu” adlı çalışmada üstün yeteneklilerin eğitiminde sınıf yönetiminin durumunu, öğretmenlerin yapması gerekenleri ve belirleyecekleri strateji ve yöntemleri bulmaya çalışmıştır. Çalışmada şu sonuçlara ulaşmıştır:

1- Birbirine benzer ve birbirinden farklı özelliklerde olan, benzerlik ve farklılıklarını eğitim sisteminde dikkate alarak ona uygun bir programın uygulandığı, gelişmekte ve değişmekte olan dünyaya ayak uyduran bir eğitim sistemine gereksinim duyulmaktadır.

2- Türkiye’de üstün yetenekli çocukların eğitimi 1964 yılından sonraları gündeme daha fazla gelmeye başlamakla birlikte, bu tarihten sonra yapılan çalışmaların da süreklilik göstermediği, bazı uygulamalarla geçiştirildiği, o dönemlerden itibaren özel sınıf, erken yaşlarda okula başlatma, müfredatın zenginleştirilmesi veya öğrenciye sınıf atlatma uygulamalarının önerildiği belirtilmiştir.

Ciğerci (2006), “Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerde Benlik Saygısı, Başkalarının Algılaması ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkiler” konulu

çalışmasında, üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerin benlik saygısı düzeylerinde herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Benlik saygısı ve başkaları tarafından algılanmaya ilişkin düşünceler ile cinsiyet arasındaki farklılıklarda üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerin benlik saygısı düzeylerinde ve başkaları tarafından algılanmaya ilişkin düşüncelerinde cinsiyet etkeninden kaynaklanan bir farklılık bulunmamıştır. Benlik saygısı ve başkaları tarafından algılanmaya ilişkin düşünceler ile doğum sırası arasındaki farklılıklara bakılmış ancak üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerin benlik saygısı düzeylerinde ve başkaları tarafından algılanmaya ilişkin düşüncelerinde doğum sırasında kaynaklanan bir farklılığa rastlanmamıştır.

Ayhan (2008), “Üstün Yetenekli Çocuklarda Çizgisel Gelişim(9–12 Yaş Grubu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma)” konulu araştırmasında, araştırmaya katılan 30 üstün yetenekli çocuğa yaptırılan resim çalışmaları 9-12 yaş grubu temel alınarak çocukların çizgisel gelişim basamakları incelendiğinde aralarında belirgin farklılıkların olduğunu görmüştür. Yaptırılan somut ve soyut resim çalışmalarda, üstün yetenekli çocukların çalışmaları karşılaştırıldığında, somut çalışmalarda çocukların, soyut resim çalışmalarına oranla daha başarılı olduğu görülmüştür. Çalışmalarda renk, şema, mekân ve yaratıcılık incelendiğinde araştırmaya katılan 30 çocuğun yüzdelik sonuçlarında “Gerçekçiliğin Doğuşu Evresi”nde üstün yetenekli çocukların somut resim çalışmalarında %23, soyut resim çalışmalarında %13’lük bir kısmının içinde bulunduğu evrenin özelliklerini gösterdiği, üstün yetenekli çocukların, somut resim çalışmalarında %56“sı ile soyut resim çalışmalarında %80“i gelişiminin gerisinde yer aldığı geriye kalan üstün yetenekli çocuklardan somut çalışma için %20“si,soyut çalışma için %7“si çizgisel gelişimin ilerisinde yer aldığı belirlenmiştir.

Suveren (2006), “Anasınıfına Devam Eden Çocuklar Arasından Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi” konulu çalışmasında, öğretmen ve anne baba tarafından aday gösterilen 40 çocuktan 16’sının üstün yetenekli olduğu; 24’ünün üstün yetenekli olmadığını ortaya koymuştur. Sadece anne baba tarafından aday gösterilen 73 çocuktan 34’ünün üstün yetenekli 39’unun üstün yetenekli olmadığı bulunmuştur. Sadece anne baba tarafından aday gösterilen çocuklardan belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olanların oranı, anne baba ve öğretmenlerin birlikte önerdiklerinden fazla bulunmuştur. Yani sadece anne babanın aday gösterdiği çocuklardan, belirleme

işlemleri sonucunda üstün yetenekli olanların sayısının öğretmen ve ebeveynlerin birlikte aday gösterdiği çocuklardan daha fazla olduğunu görmüştür.

Coşkun (2007), “Görsel Sanatlarda Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi ile İlgili Öğretmen Görüşleri ve Değerlendirmesi” isimli çalışmasında resim/resim-iş öğretmenlerinin görsel sanatlarda üstün yeteneğe sahip öğrencilerin eğitimi konusunda herhangi bir özel eğitim almadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte araştırmaya katılanlar üstün yeteneğe sahip öğrencilere sanat eğitimi verecek öğretmenlerin konuyla ilgili özel eğitim almaları gerektiği görüşünde birleşmişlerdir. Çalışmaya katılan resim/resim-iş öğretmenleri, öğretmen yetiştiren fakültelerde üstün yeteneklilerle ilgili olarak öğretmen adaylarına özel eğitim verilmesi gerektiği veya hizmet içi eğitim kurslarıyla öğretmenlerin bilgilendirilmesi gerektiği görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan Bilim ve Sanat Merkezi resim/resim-iş öğretmenlerinin çoğunluğu görsel sanatlarda yetenekli öğrencilerin belirlenmesiyle ilgili olarak öğrencileri öncelikle grup “tarama testine” tabi tuttuklarını ve ardından da “özel yetenek” sınavına alınarak bu öğrencilerin ihtiyacına göre değişiklik gösterebilen bir eğitime tabi tutulduğu belirlenmiştir.

Demirel (2008), “Abraham Tannenbaum’un Üstün Yetenek Sınıflandırmasına Giren Örnek Yetenek Türlerinin Toplumsal Değeri Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmasında üstün yeteneklilerin çeşitlerinin ve toplumdaki kabul görüşlerinin araştırıldığı çalışmada ender yeteneklerin yeteneklerden daha fazla değerli olduğunu ve bu sonucun da Tannenbaum yaklaşımıyla paralellik göstermekte olduğunu bulmuştur. Araştırmaya katılan bireylerin fiziksel yaşamın devamlılığını sağlayan yetenekleri, kültürel yaşamın devamlılığını sağlayan yeteneklerden daha değerli bulduklarını belirtmiştir. Bunun nedeninin bireylerin, üstün yetenek örneklerini değerlendirirken, topluma fayda sağlama noktasından bakmaları olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca bulgularda ender yetenekli bireylere verilen değer, hisseli yeteneklilere verileden daha çok değer verilmekte olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun da Tannenbaum’un yaklaşımıyla paralellik göstermekte olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların ender yeteneklere hisseli yeteneklerden daha çok değer vermelerinin nedenin, ender yeteneklere sahip bireylerin toplumda az rastlanır olması ve katılımcıların yaratıcılığı önemsemesinin olabileceğini vurgulamıştır.

Kontaş (2009), yaptığı “Bilsem Öğretmenlerinin ProgramGeliştirme İhtiyaçlarına İlişkinGeliştirilen Programın Etkililiği” konulu araştırmasında, üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda, hizmet içi eğitim alan görüşlerinin öğrenciyi tanıma ve öğretimi planlama boyutunda hizmet içi eğitimalmayanlara göre anlamlı düzeyde farklılık bulmuştur. Kontaş, katılımcıların içerik belirleme boyutuna ilişkin görüşlerinin cinsiyet, öğrenim durumu, kıdem, görev türü ve hizmet içi eğitim alıp almama yönünden karşılaştırılması sonucunda, katılımcı görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı, katılımcıların bağımsız değişkenler yönünden benzer görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Katılımcıların içerik belirleme sürecinde ilişkin görüşlerinin BİLSEM’deki kıdemleri açısından karşılaştırılması sonucunda, 1-2 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerle 5 yıl ve daha fazla kıdeme sahip öğretmenler arasında, kıdemi 5 yıl ve daha fazla olanlar lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.Öğretmenlerin öğretim etkinliklerini planlamada, uygulanan etkinliklerideğerlendirmede, değerlendirme sürecinin daha planlı ve sistematik olarak ele alınmasında, değerlendirme ölçekleri hazırlamada, öğrenci çalışmalarınıdeğerlendirilmesi konularında hizmet içi eğitim çalışmasının yararlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretimin planlanmasına ilişkin olarak planlama etkinliklerinin çok az düzeyde yapılırken, verilen uygulama sonrasında ise bu becerilerin etkili düzeyde kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız (2010), yaptığı “Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim ve Sanat Merkezleri (Bilsem)ler) Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında,BİLSEM’lerde görevli öğretmenler, BİLSEM’e devam eden öğrenciler ve bu öğrencilerin velilerine ait demo grafik özelliklere ait şu sonuçlara ulaşmıştır.

1- BİLSEM’lerde çalışan öğretmenlerin yüzde 63.5’i lisans mezunu, diğerleri ise lisansüstü eğitime devam eden veya lisansüstü eğitimlerini tamamlamış öğretmenlerdir.

2- BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin % 70’i, mesleğinde 6-15. yılları, % 72’lik kısmı BİLSEM’lerde 1-5. yıl arasında çalışmaktadırlar.

3- BİLSEM’lere devam eden öğrencilerin % 73’ü zihinsel yetenek alanı, % 10’u Zihinsel Yetenek-Resim ve Zihinsel Yetenek-Müzik öğrencisi olup öğrencilerin tamamına yakını zihinsel alan öğrencisidir.

4- BİLSEM’e devam eden öğrencilerin velilerinin mesleklerinin çoğunluğunu öğretmen, polis-asker, doktor, akademisyen, esnaf ve tüccarlar oluşturmaktadır.

5- BİLSEM velilerinin % 71'i 2 ve 3 çocuklu aileler olup, BİLSEM'e devam eden öğrencilerin % 68'lik kısmı ailenin 1. çocuğudur.

2.11.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Mooij (1999), "Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Süreçlerinin İyileştirilerek Anaokuluna Entegre Edilmesi" adlı çalışmada, anaokullarındaki eğitim ve üstün yeteneklilerin anaokullarındaki eğitim ve öğretim süreci ele alınmıştır. Anaokuluna her başlayan öğrencinin, veli-öğretmen işbirliği ile tüm yönlerinin ortaya konulması gerektiği ve gelişim ve değişimlerin sürekli olarak izlenmesi ve bu konularda işbirliği içinde olunması gerektiği hususları dile getirilmiştir. Aynı çalışmada, öğrencilerin gelişimindeki birbirine bağlı farklılıkların pedagojik, oyunsal, didaktik yönlerden araştırılması gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin pedagojik odaklanmalarında müfredat ve yönetmeliklerin etkisini ve oyun ve diğer öğrenme etkinliklerindeki rekabetin öğrenime etkisi ve katkısı konuları incelenmiştir. Son olarak da bir anaokulundaki üstün yetenekli çocuğun tecrübeleri ele alınmış ve incelenmiştir.

Scott ve Delgado (2005), "Okulöncesinde Üstün Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesi" isimli araştırmalarında üstün yeteneklilerin tanınması ve eğitimi üzerinde durulmuş, okul öncesi çocukların bilişsel düzeyleri incelenmiştir. Çocuklar dokuz ayrı bilişsel amacı içeren ekranlı bir batarya uygulanmıştır. Katılımcılar bir devlet okulu veritabanına kaydedilmiştir. Öğrencilerin birinci sınıf eğitim durumlarına göre 2 grup oluşturulmuş, biri düzenli eğitime tabi tutulanlar, diğeri ise üstün yetenekli öğrenci programına tabi tutulanlar. Öğrencilerin okul öncesi görünen skorları ele alınmış ve tanımlama amaçları alt grubu ve üretime dayalı alt grup olarak ayrılmışlar, üstün yetenekli öğrenci programına dâhil olan grupta yer alan öğrenciler, diğeri gruba göre daha yüksek başarı gösterdikleri ifade edilmiştir. Bu çalışmalarda başarı performansı, sosyo ekonomik statü, ikinci sınıfta eğitimsel yerleştirme gibi hususlar da ayrıca işlenmiştir.

Steiner (2006), "Üstün ve Ortalama Becerili Çocukların Stratejik Değişkenliğinin Mikrogenetik Bir Analizi" isimli çalışmada, üstün yeteneklilerle ortalama performansa sahip öğrenciler arasındaki bilişsel farklılıklar ele alınmıştır. Kullanılan stratejiler de dikkate alınarak üstün yeteneklilerin daha hızlı problem çözmeye, stratejilerle ilgili daha fazla bilgi sahibi olma ve stratejileri uygun şekilde kullanabilme yeteneği gibi hususlarda daha avantajlı oldukları ifade edilmiştir. Aynı çalışmada üstün

yeteneklilerin daha yeni stratejik gelişim modelleri açısından gelişmelerinde stratejik düşünmeyi araştırmak için gelişimsel psikoloji den mikrojenetik metodları (Siegler'in ayarlanabilir strateji-seçim modeli) kullanmıştır. Araştırmada yaklaşık yarısı zeka düzeyi olarak üstün kabul edilen, diğer yarısı ise normal düzeyde olan 50 adet 2.sınıf öğrencisi, katılımcı olarak ele alınmıştır. Öğrenciler bir bilgisayar strateji oyunu oynarken kayda alınmıştır. 2 farklı grup oyun esnasında strateji gelişim ve kullanımında büyük oranda farklılıklar göstermişlerdir.

Pfeiffer ve Petscher (2008), “Üstün Yetenekli Dereceleme Ölçekleri- Okul Öncesi/Anaokulu Formu kullanarak Genç Üstün Yetenekli Çocukların Belirlenmesi” isimli çalışmalarında, okul öncesi ve anaokulundaki üstün yeteneklilerin tanınmasında yardımcı olmak üzere yeni bir öğretmen başarı ölçeğinin doğruluğunun analizine yönelmişlerdir. Üstün yeteneklilerin belirleme ölçeği formu (GRS-P) ve akademik başarı ölçeklerinin çok boyutlu bir modeli üstün yeteneklilerin belirlenmesini esas almıştır. Standartlaştırma örneğinin incelenmesi istatistik etkinliğin kullanımı doğruluk analizinin sağlanmasına katkıda bulunmuştur. Mevcut bulgular test açıklamasında belirtildiği üzere standartlaştırma örneğinin analizini genişletmektedir ve GRS-P'nin üstün yeteneklilerde kullanımında ek bir destek sağlamıştır.

Peterson and Lorimer (2011) “Üstün Yetenekli Çocuklar Okulu'ndaki Duyuşsal Küçük Grup Programına Öğrenci Tepkisi” adlı araştırmalarında bir üstün yetenekliler okulunda haftalık gelişim takip edilecek şekilde 5. Sınıftan 8. Sınıfa kadar olan öğrencilerden öğretmen kontrolünde küçük grup tartışmaları şeklinde etkin bir müfredat uygulamasına dayalı 5 yıllık uzun bir çalışma ele alınmış ve sonuç olarak, başlangıçta öğrencilerin gösterdiği direnç yerini kabule bırakmış, zamanla olumlu bakış açısı gelişmiştir. Likert tipi ölçek çerçevesinde incelenen bulgular ve kısa yorumlar müfredat geliştirme ve dağılımında öneriler ve rehberlik sunulmuştur. Ortaya çıkan farklılıklar, grup programını kurumsallaşmasını ve devamlılığın sağlanmasında destek noktasında olumlu yansımalar sunmuştur. Bununla birlikte bulgular, programın amaçlarının öğrencilere anlatılması gereğini ve tartışma konularının dikkatlice seçilmesi gerektiğini göstermiştir. Ayrıca grup oluşturken cinsiyetin dikkate alınması gerektiği, grup konuşmalarında yeterli zamanın ayrılması gerektiği ve grup temsilcilerine yeterli eğitimin verilmesi gerektiği anlaşılmıştır.

Hong, Greenel and Hartzell (2011), “Genel Eğitim Sınıfları ve Üstün Yetenekli lerin Programlarında İlköğretim Öğretmenlerinin Bilişsel ve Motivasyon Özellikleri” adlı çalışmalarında üstün yetenekliler ve genel eğitim sınıflarında 182 temel eğitim okulu öğretmenlerinin bilişsel ve motivasyon düzeyinde farklılık gösterip göstermediğini anlamak amacıyla araştırma yapmışlardır. İncelenen öğretmen özellikleri epistemolojik inançlar (bilginin yapısı ve öğrenmenin doğası ile ilgili inançlar), ve motivasyon (bireysel etkin olma, içsel motivasyon ve amaca odaklanma) olmuştur. Üstün yetenekliler programındaki öğretmenler, diğer normal eğitim dekilere oranla daha olgun epistemolojik inançlar, yüksek öğrenme–amaç odaklanması ve düşük amaç odaklanması performansı sergilemişlerdir. Bununla birlikte üstbilişsel strateji kullanımı, öz etkinlik, iç motivasyon iki grupta da farklılık oluşturmamıştır.

Garn, Matthews and Jolly (2010), “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Akademik Motivasyonlarında Ebeveyn Etkisi: Hür İrade Yaklaşımı” adlı çalışmalarında anne babaların üstün yeteneklilere sağladığı ev ortamının akademik motivasyon üzerinde belirgin bir etki yapabileceği sonucuna ulaşmışlardır. Motivasyonun genel kapsamlı bir teorisi olan öz-kararlılık teorisi iki araştırma sorusunu cevaplamak üzere kullanılmıştır:

- Üstün yetenekli bireylerin ebeveynleri, çocuklarının akademik gelişimlerini sağlamaya yönelik hangi tutumlara sahiptir?
- Üstün yetenekli bireylerin ebeveynleri, çocuklarının akademik gelişimlerini geliştirmeye yönelik hangi yaklaşımları sergiliyor? A.B.D’de 30 üstün yetenekli lerin velisi ile yapılan görüşmelerde uzman, yan unsurlar ve davranış değişimi şeklinde üç ana konu ortaya çıkmıştır. Öz kararlılık teorisi perspektifinde sonuçlar iyi niyetlere rağmen bu çalışmadaki veliler ev ortamı sağlamada tutarsız davranış sergilemişlerdir.

Mills (2003), yaptığı “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Etkili Özellikleri: Öğretmen Arka Planı ve Öğrencilerin Kişilik Stilleri” konulu çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun ders içeriği oluşturma konusunda kendilerini oldukça yeterli buldukları sonucuna ulaşmıştır.

Swanson ve arkadaşları (1989) yaşları 6-10 arasında değişen 169 üstün yetenekli çocuğa Kaufman Çocuklar İçin Değerlendirme Bataryası uygulamış ve bu çalışmanın sonucunda üstün yetenekli çocukların tüm yetenek alanlarında değerlendirilmediğini gözlemlemişlerdir. Bu nedenle üstün yetenekli çocukların tümüyle değerlendirilebilmesi

için alt testlerden oluşan bir yöntemle bir standardizasyon modeli geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Terman, Z.B.'si 140 ve üzeri olan 1450 üstün zekalı çocuğu 30 yıl gibi uzun bir süre incelemiş ve çalışmasında şu sonuçlara ulaşmıştır.

1- Katılımcıların %90'ının yüksek öğrenime girdiği, bu grubun %70'inin de lisans öğrenimini tamamladığı ve bunların da üçte ikisinin lisansüstü öğrenime devam ettiği;

2- İncelenen 800 erkek katılımcıdan 78 tanesinin doktora diploması ya da denk dereceler, 48 tanesinin tıp doktorası, 85'inin hukukçu, 84'ünün üniversite ya da yüksek okul öğretim üyesi, 51 tanesinin fizik, kimya ve teknik alanda önemli araştırmalar yapmış araştırmacı, 104'ünün de mühendis olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Clark (2000), "Kültür Bilgi Bankası'ndaki Kimlik Anketi Sonuçlarının Karşılaştırılması" konulu araştırmasında, 17 ülkede genel olarak üstün yeteneklileri belirleme metodlarının; başarı testleri veya başarı düzeyinin yüksek olanlarının araştırılması, öğretmen tavsiyeleri olduğunu tespit etmiştir. Karakteristik özellik listelerinin ve yaratıcılık testlerinin tanılama, tarama için kullanıldığından daha çok uygulandığını, Avustralya'da öğretmen tavsiyelerinin hem tarama hem tanılama aşamasında kullanıldığını belirlemiştir.

Compbell (1999), yaptığı "Akademik Olarak Başarılı Üstün Yetenekli Afro-Amerikan Şehirli Çocuklar" adlı çalışmasında, üstün yetenekli çocukların başarılarında ailelerin anlamlı etkilerinin olduğu özellikle motivasyon ve eğitimsel başarılarında önemli roller üstlendiklerini belirtmiştir.

Castelleno (2003), "Üstün Zekalı Çocukların Eğitiminde Özel Sınıf: Üstün Zekalı Çocuklar Üzerinde Bir Çalışma" konulu çalışmasında; aile ve öğretmenlerin üstün yetenekli olanların belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmada, üstün yeteneklileri belirlemede çok başarılı olduğunu, yalnız aile ve öğretmenlerin tek başına yeterli olmadığını geçerli ve güvenilir ölçeklerin uygulanmasının gerekliliğini belirtmiştir. Anne baba ve öğretmenler tarafından aday gösterilen ve üstün yetenekli olarak belirlenen 16 çocuğun 2'sinin kız; 14'nün erkek olduğu sadece anne baba tarafından aday gösterilen ve üstün yetenekli olarak tespit edilen 34 çocuğun 17'sinin kız, 17'sinin erkek olduğu bulunmuştur. Anne babaların aday gösterdiği ve belirleme işlemleri sonucunda üstün yetenekli olarak tespit edilen çocukların kız ve erkek oranlarının birbirine eşit olduğunu bulmuştur. Öğretmenler ve anne babalar tarafından aday

gösterilen grupta ise erkek çocukların sayısının daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Hem öğretmen hem ebeveyn tarafından aday gösterilen 40 çocuktan %14,1'i sadece ebeveyn tarafından aday gösterilen 73 kişilik gruptan, %30,2'si üstün yetenekli olarak belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında ise,113 çocuktan %44,3'ü üstün yetenekli olarak belirlenmiştir.

Education Department of Western Australia (EDWA) (1997), "Okul Performansı İyileştirilmesi ve Raporlama İçin Bir Çerçeve"konulu çalışmasında, Avustralya'daki üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde ailelerin çocuklarının ilgi ve hobilerinin farkında olmalarının yanı sıra erken gelişimlerinin, yeni materyalleri öğrenmedeki kapasitelerinin farkında olduklarını ve bu konuda oldukça güvenilir sonuçlar elde ettiğini belirtmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın evren ve örnekleme, amaç, denenceler, model, çalışma alanı, gruplar, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesi bilgilerine yer verilmiştir.

3.1. Çalışmanın Evren ve Örnekleme

Araştırma, 2010 - 2011 öğretim yılı bahar yarıyılı içerisinde BİLSEM'lerde görevli yönetici, öğretmen ve bu BİLSEM'lere devam eden öğrencilerle bu öğrencilerin velileri ve bu öğrencilerin devam ettiği örgün eğitim kurumundaki sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden oluşmuştur. Tablo 3.1'de coğrafi bölgelere göre illerin gelişmişlik düzeyleri, bu şehirlerdeki BİLSEM sayıları, örnekleme alınan şehirler ve bölgedeki toplam BİLSEM sayıları verilmiştir.

Tablo 3.1. Coğrafi bölgelere göre örnekleme alınan şehirler

Bölge	Şehir	Gelişmişlik Derecesi	BİLSEM Sayısı	Örnekleme Alınan Şehir	Bölgedeki Toplam BİLSEM Sayısı
Marmara Bölgesi	Balıkesir	2	1		10
	Bilecik	2	1		
	Bursa	1	2	*	
	İstanbul	1	2	*	
	Kocaeli	1	1		
	Sakarya	2	1		
	Tekirdağ	2	1		
	Yalova	2	1		
Ege Bölgesi	Afyon	3	1		7
	Denizli	2	1		
	İzmir	1	1		
	Kütahya	3	1	*	
	Manisa	2	2	*	
	Uşak	3	1		

Tablo 3.1.'in devamı

Akdeniz Bölgesi	Adana	2	1	*	7
	Antalya	2	1		
	Burdur	3	1		
	Hatay	3	1		
	Isparta	3	1		
	Içel	2	1		
	Kahramanmaraş	4	1		
İç Anadolu Bölgesi	Ankara	1	2		10
	Eskişehir	2	1		
	Kırıkka le	3	1	*	
	Kırşehir	3	2	*	
	Konya	3	1		
	Nevşehir	3	1		
	Sivas	4	1		
	Yozgat	4	1		
Karadeniz Bölgesi	Amasya	3	1		14
	Bartın	4	1	*	
	Bayburt	5	1		
	Çorum	3	1		
	Düzce	3	1		
	Giresun	4	1		
	Gümüşhane	5	1	*	
	Kastamonu	4	1	*	
	Ordu	4	1		
	Samsun	3	1		
	Sinop	4	1		
	Tokat	4	1		
	Trabzon	3	1		
	Zonguldak	2	1		
Doğu Anadolu Bölgesi	Elazığ	3	1	*	6
	Erzincan	4	1		
	Erzurum	4	1		
	Malatya	3	1		
	Muş	5	1		
	Van	5	1		
G.Doğu Anadolu Bölgesi	Gaziantep	2	1	*	3
	Siirt	5	1		
	Şanlıurfa	5	1		

Araştırmanın evrenini, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren 57 Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitimlerine 4. ve 5. sınıflarda devam eden öğrenciler, bu BİLSEM'lerde görevli yönetici ve öğretmenler, bu öğrencilerin devam ettikleri diğer örgün öğretim kurumundaki sınıf öğretmenleri ve velileri oluşturmaktadır. 57 adet BİLSEM'de görevli yönetici, BİLSEM öğretmeni, öğrenci, veli ve sınıf öğretmenin

tümüne ulaşılmamasının mümkün olmayacağından araştırmaya örneklem seçerek devam etme yoluna gidilmiştir. Örneklem yöntemi olarak küme örneklem yöntemi belirlenmiştir. Küme örneklem yöntemi, örneklem belirlenmesi yapılırken sadece bireylerin değil belirli grupların da örneklemesine imkan tanır. Bu sebeple seçilen aslında birey değil gruptur.

Araştırmanın yapıldığı örneklem BİLSEM'lerin belirlenmesinde %20'lik bir örneklem grubuna ulaşmak hedeflenmiştir. %20'lik grup da iki şekilde belirlenmiştir. Belirleme şeklinde hem Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre illerin gelişmişlik seviyeleri, hem de Türkiye'nin coğrafi bölgelerindeki BİLSEM sayıları baz alınmıştır. Örneklem alınan BİLSEM'ler gelişmişlik seviyeleri bakımından her gelişmişlik seviyesindeki illerde bulunan BİLSEM'lerin sayısının %20'sine ulaşmak amaçlanmıştır. Gelişmişlik seviyelerine göre BİLSEM sayıları ve alınan örneklem sayılarını gösteren bilgiler Tablo 3.2. de görülmektedir.

Tablo 3.2. İllerin gelişmişlik seviyelerine göre örneklem alınan BİLSEM'ler

	1.DERECE GELİŞMİŞ İLLER	2.DERECE GELİŞMİŞ İLLER	3.DERECE GELİŞMİŞ İLLER	4.DERECE GELİŞMİŞ İLLER	5.DERECE GELİŞMİŞ İLLER
BİLSEM Sayısı	8	14	18	11	6
%20 li değer	1,6	2,8	3,4	2,2	1,2
Uygulama Yapılacak BİLSEM Sayısı	2	3	4	2	1

Tablodan anlaşıldığına göre 1. derece gelişmiş illerde (İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa) toplam 7 adet BİLSEM olduğundan 7'nin %20'si alınmıştır. Yani $7 * \%20 = 1,4$ yapmaktadır. Yaklaşık olarak 2 alınmıştır. Tablo 3.3.'te BİLSEM'lerin coğrafi bölgelere göre dağılımları görülmektedir.

Örneklem grubuna girecek BİLSEM'lerin belirlenmesinde kullanılan ikinci yöntem de her coğrafi bölgeye, barındırdığı BİLSEM sayılarının %20 si kadar oranda hitap edecek şekilde uygulamaya dahil edilmiştir. Tablo 3.3'te her coğrafi bölge içerisinde bulunan BİLSEM'lerin sayıları ve bu BİLSEM'lerden seçilen örneklem BİLSEM sayıları görülmektedir.

Tablo 3.3. Coğrafi Bölgelere Göre Örneklem BİLSEM Sayıları

Coğrafi Bölgeler	BİLSEM Sayıları	BİLSEM * %20	Örneklem Sayısı
Marmara Bölgesi	10	2	2
Ege Bölgesi	7	1,4	2
Akdeniz Bölgesi	7	1,4	1
İç Anadolu Bölgesi	10	2	2
Karadeniz Bölgesi	14	2,8	3
D.Anadolu Bölgesi	6	1,2	1
G.Anadolu Bölgesi	3	0,6	1

Örneklem BİLSEM'lerin belirlenmesinde yapılan bu işlemler belli bir sistemle yapılmak durumundadır. En son aşamada bazı BİLSEM'ler de rastgele belirlenmiştir. Çünkü aynı il sınırları içerisinde birden fazla BİLSEM faaliyetine devam ettiğinden bunlardan hangisinin belirleneceği hususunda random örnekleme yapılmıştır. Bu amaçla bazı BİLSEM'ler otomatikman araştırmaya dahil edilmek durumunda kalmıştır. Türkiye genelinde fiilen eğitim öğretime devam eden 57 BİLSEM bulunduğundan, %20 alınan örneklem sayısı $57 * \%20 = 11,4$ yapmaktadır; fakat örneklem sayısı 12'ye tamamlanmıştır.

Tablo 3.4. Örneklemdeki BİLSEM'lerdeki yönetici, öğretmen ve öğrenci sayıları

	Öğrenci	Bilsem Öğretmen	Yönetici
Adana BİLSEM	30	18	6
Bartın BİLSEM	20	12	3
Bursa BİTSO BİLSEM	35	17	4
Elazığ BİLSEM	60	16	3
Gaziantep Şahinbey BİLSEM	24	10	3
Gümüşhane BİLSEM	10	17	2
İstanbul BİLSEM	43	26	6
Kastamonu BİLSEM	29	15	3
Kırıkkale İl Özel İdaresi BİLSEM	21	11	2
Kırşehir Yusuf Demir BİLSEM	45	24	3
Kütahya Gazi Kemal BİLSEM	20	11	2
Salihli BİLSEM	25	9	3
Toplam	362	186	40

Araştırma kapsamına alınan 12 BİLSEM ve bu BİLSEM'lerde görev yapan

yönetici ve öğretmen ile bu BİLSEM'lere aktif olarak devam eden 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin sayıları Tablo 3.4.'te gösterilmiştir. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi amacıyla oluşturulan anketler, belirlenen BİLSEM'lerdeki evren sayılarının büyük bir çoğunluğuna ulaşmak amaçlanmıştır. Bu amaçla yönetici ve BİLSEM'de görevli öğretmenlerin tamamına anket gönderilirken öğrenci, bu öğrencilerin sınıf öğretmenleri ve velilerinden de kabul edilebilir bir çoğunluğa anketler kargo yoluyla gönderilmiş ve yine katılımcılar tarafından doldurulan anketler yine kargo ve posta yoluyla geri gönderilmiştir. Tablo 3.5'de uygulanmak üzere gönderilen ve geri dönen anketlerin sayıları görülmektedir.

Tablo 3.5. BİLSEM'lere gönderilen ve geri dönen anketlerin sayıları

		Öğrenci	Bilsem Öğretmen	Yönetici	Sınıf Öğretmeni	Veli
Adana BİLSEM	Gönderilen	30	18	6	30	30
	Dönen	20	18	4	19	20
Bartın BİLSEM	Gönderilen	20	12	3	20	20
	Dönen	18	11	3	4	7
Bursa BİTSO BİLSEM	Gönderilen	35	17	4	35	35
	Dönen	28	14	4	8	14
Elazığ BİLSEM	Gönderilen	30	16	3	30	30
	Dönen	29	15	3	7	6
Gaziantep Şahinbey BİLSEM	Gönderilen	24	10	3	20	20
	Dönen	19	7	3	11	6
Gümüşhane BİLSEM	Gönderilen	10	17	2	10	10
	Dönen	9	5	2	5	6
İstanbul BİLSEM	Gönderilen	30	26	6	30	30
	Dönen	22	6	4	4	4
Kastamonu BİLSEM	Gönderilen	20	15	3	20	20
	Dönen	11	7	3	8	6
Kırıkkale İl Özel İdaresi BİLSEM	Gönderilen	20	11	2	20	20
	Dönen	11	11	2	6	6
Kırşehir Yusuf Demir BİLSEM	Gönderilen	30	24	3	30	30
	Dönen	23	10	2	6	10
Kütahya Gazi Kemal BİLSEM	Gönderilen	20	11	2	20	20
	Dönen	8	4	2	5	10
Salihli BİLSEM	Gönderilen	20	9	3	20	20
	Dönen	7	7	3	5	5

Tablo 3.5.'in devamı

TOPLAM	Gönderilen	289	183	40	285	285
	Dönen	205	115	35	88	100
Dönen gönderilenleri oranları (% olarak)	anketlerin karşılama	%70,93	%62,84	%87,50	%30,88	%35,09

Tablodan anlaşıldığı gibi en yüksek karşılama düzeyi yöneticilerde, ardından öğrencilerde, sonrasında BİLSEM'lerde görevli öğretmenlerde, daha sonra velilerde en sonra da sınıf öğretmenlerinde olmuştur. Ancak en küçük karşılama düzeyi olarak %30,88'lik oran böyle bir çalışma için yeterli kabul edilmiştir.

Araştırmada BİLSEM'in Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi'nde yer alan amaçları ne oranda karşıladığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Yönergede yer alan amaçlar; BİLSEM yöneticisi, BİLSEM öğretmeni, BİLSEM'e devam eden 4. ve 5. sınıf öğrencisi, bu öğrencilerin örgün eğitime devam ettikleri okullardaki sınıf öğretmenleri ve yine bu öğrencilerin velilerine kendileriyle ilişkili olan amaçlar hakkındaki görüşleri alınmak amacıyla çeşitli sorular hazırlanmıştır. Her gruptaki katılımcıya kişisel bilgiler, üçlü dereceli sorular ve açık uçlu sorular olmak üzere üç türlü soru sorulmuştur. Katılımcılara sorulan soruların dağılımları Tablo 3.6.'da görülmektedir.

Tablo 3.6. Soru sayıları

SORU SAYILARI				
KATILIMCILAR	Kişisel Bilgi Soru Sayısı	3'lü Dereceli Soru Sayısı	Açık Uçlu Soru Sayısı	Toplam Soru Sayısı
Öğrenci	13	62	2	77
Bilsem Öğretmen	11	39	2	52
Yönetici	12	38	2	52
Sınıf Öğretmeni	10	20	2	32
Veli	6	25	2	33

Katılımcılara farklı sayılarda sorular sorulmasının temel gerekçesi, alt problemlerin katılımcılarla ilgililik derecesinin farklı olmasıdır.

3.1.1. Öğrencilerle ilgili kişisel bilgiler

Bu bölümde öğrencilerle ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.7. Öğrencilerin yaşları

	(f)	(%)
9 yaş	7	3,4
10 yaş	86	42
11 yaş	93	45,4
12 yaş	17	8,3
Diğer	2	1
Toplam	205	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu 11 yaş (93 öğrenci ve %45,4) ve 10 yaş (86 öğrenci ve %42) öğrencilerinden oluşmaktadır. Geri kalan öğrenciler 12 yaş grubu(17 öğrenci ve %8,3), 9 yaş grubu (7 öğrenci ve %3,4) ve diğer yaş grubu öğrencilerden (2 öğrenci ve %1) oluşmuştur.

Tablo 3.8. BİLSEM'e devam ettikleri süre

	(f)	(%)
1 yıl	75	36,6
2 yıl	56	27,3
3 yıl	68	33,2
4 yıl	4	2
5 yıl	1	,5
6 yıl	1	,5
Toplam	205	100

Katılımcı öğrencilerin çoğunluğu 1, 2 ve 3 yıl olarak belirlenmiştir. En fazla devam yılı 75 adet ile 1 yıl (%36,6) iken, 3 yıldır BİLSEM'e devam eden öğrenciler 68 (%33,2) ile ikinci sırada yer almış ve 2 yıldır BİLSEM'e devam edenler ise 56 (%27,3) öğrenci olmuştur. Geri kalan 6 öğrencinin de 4 tanesi (%2) 4 yıldır, 1 (%0,5) tanesi 5 yıldır, 1 (%0,5) tanesi de 6 yıldır BİLSEM'e devam etmektedir.

Tablo 3.9. Daha önce BİLSEM'e devam edip etmedikleri

	(f)	(%)
Evet	7	3,4
Hayır	198	96,6
Toplam	205	100

Araştırmaya katılan öğrencilerden 7 tanesi (%3,4)'ü araştırmaya katıldığı BİLSEM'den önce başka BİLSEM'e de devam ettiğini bildirirken, geri kalan büyük bir çoğunluktaki 198 öğrenci (%96,6) daha önce başka bir BİLSEM'e devam etmediğini bildirmişlerdir.

Tablo 3.10. BİLSEM'e gidiş geliş şekilleri

	(f)	(%)
Evet	101	49,3
Hayır	104	50,7
Toplam	205	100

Öğrencilerin BİLSEM'e geliş gidişlerini nasıl gerçekleştirdikleri ile ilgili olarak elde edilen verilerde hemen hemen birbirine denk bir sayıya erişilmiştir. Öğrencilerin 101 tanesi (%49,3) geliş gidişlerinde servislerden yararlanırken; 104 tanesi (%50,7) de servislerden yararlanmadığını beyan etmişlerdir.

Tablo 3.11. Örgün eğitim kurumuna gidiş geliş şekilleri

	(f)	(%)
Evet	89	43,4
Hayır	116	56,6
Toplam	205	100

Öğrencilerin örgün eğitimlerini devam ettirdikleri okullarına geliş gidişlerini nasıl gerçekleştirdikleri ile ilgili olarak elde edilen verilerde öğrencilerin 89 tanesi (%43,4) geliş gidişlerinde servislerden yararlanırken; 116 tanesi (%56,6) de servislerden yararlanmadığını beyan etmişlerdir.

Tablo 3.12. Öğrencilerin ikamet yerleri

	(f)	(%)
İl merkezi	165	80,5
İlçe merkezi	35	17,1
Köy veya belde	5	2,4
Toplam	205	100

Öğrencilerin yaşadıkları yerlerin belirlenmesi amaçlandığında 165 öğrencinin(%80,5) il merkezinde ikamet ettiği, 35 öğrencinin (%17,1) ilçe merkezinde ikamet ettiği ve 5 öğrencinin (%2,4) ise köy veya beldelede ikamet ettiği anlaşılmıştır.

Tablo 3.13. Öğrencilerin kardeş sayıları

	(f)	(%)
Yok	29	14,1
1	128	62,4
2	34	16,6
3	13	6,3
Daha fazla	1	,5
Toplam	205	100

Öğrencilerin kardeş sayılarına bakıldığında; 29 öğrencinin (%14,1) kardeşinin bulunmadığı ve tek çocuk oldukları, 128 öğrencinin (%62,4) bir kardeşinin bulunduğu, 34 öğrencinin (%16,6) 2 kardeşinin bulunduğu, 13 öğrencinin (%6,3) 3 kardeşinin ve 1 öğrencinin (%0,5) de daha fazla sayıda kardeşinin bulunduğu anlaşılmıştır.

Tablo 3.14. Öğrencilerin babalarının meslekleri

	(f)	(%)
Ünvanlı memur	121	59
Ünvensiz düz memur	6	2,9
Vasıflı /vasıfsız işçi	16	7,8
Esnaf/zenaatkar	26	12,7
Serbest meslek	26	12,7
Diğer	10	4,9
Toplam	205	100

Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre gruplama yapıldığında verilen cevaplara göre büyük bir çoğunluğun 121 öğrenciyle (%59) ünvanlı memurlardan oluştuğunu, 26'sının (%12,7) ile esnaf ve zanaatkar ve 26'sının (%12,7) ile serbest meslek sahiplerinden oluştuğu, 16'sının (%7,8) vasıflı veya vasıfsız işçilerden oluştuğu, 6'sının (%2,9) ünvanlı düz memurlardan oluştuğu ve geri kalan 10'unun (%4,9) ise diğer meslek gruplarında çalıştıkları görülmüştür.

Tablo 3.15. Öğrencilerin annelerin meslekleri

	(f)	(%)
Ünvanlı memur	94	45,9
Ünvanlı düz memur	11	5,4
Esnaf/zanaatkar	2	1
Serbest meslek	12	5,9
Diğer	86	42
Toplam	205	100

Öğrencilerin annelerinin mesleklerine göre gruplama yapıldığında verilen cevaplara göre büyük bir çoğunluğun 94 öğrenciyle (%45,9) ünvanlı memurlardan oluştuğu, 12'sinin (%5,9) ile serbest meslek sahiplerinden oluştuğu, 11'inin (%5,4) ünvanlı düz memurlardan oluştuğu, 2'sinin (%1) ile esnaf ve zanaatkarlardan oluştuğu ve geri kalan 86'sının (%42) ise diğer meslek gruplarında çalıştıkları görülmüştür.

3.1.2. BİLSEM öğretmenleriyle ilgili kişisel bilgiler

Bu bölümde BİLSEM'de görev yapan öğretmenlerle ilgili bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.16. Öğretmenlerin medeni durumları

	(f)	(%)
Evli	89	77,4
Bekar	26	22,6
Toplam	115	100

Bu öğretmenlerin %77,4'ü (89 öğretmen) evli, %22,6'sı (26 öğretmen) ise bekaardır.

Tablo 3.17. Öğretmenlerin branşları

	(f)	(%)
Bilgisayar	2	1,7
Fen ve Teknoloji	12	10,4
Resim	10	8,7
Müzik	5	4,3
Matematik	17	14,8
Edebiyat	12	10,4
Sosyal Bilgiler	7	6,1
İngilizce	10	8,7
Beden Eğitimi	1	,9
Diğer	39	33,9
Toplam	115	100

Araştırmaya katılan BİLSEM öğretmenlerinin branşlarına bakıldığında 2 öğretmen (%1,7) Bilgisayar, 12 öğretmen (%10,4) Fen ve Teknoloji, 10 öğretmen (%8,7) Resim, 5 öğretmen (%4,3) Müzik, 17 öğretmen (14,8) Matematik, 12 öğretmen (%10,4) Edebiyat, 7 öğretmen (%6,1) Sosyal Bilgiler, 10 öğretmen (%8,7) İngilizce, 1 öğretmen (%0,9) ve 39 öğretmen de (%33,9) diğer branş uzmanı olarak BİLSEM’lerde çalışmaktadırlar.

Tablo 3.18. Öğretmenlerin “Özel Eğitim” dersini alma durumları

	(f)	(%)
Evet	36	31,3
Hayır	79	68,7
Toplam	115	100

Özel eğitim dersi veren BİLSEM’lerde çalışan öğretmenlerin üniversitedeyken Özel Eğitim dersi verip vermediklerine yönelik olarak soruda öğretmenlerin %31,3’ü (36 öğretmen) Özel Eğitim dersini aldıklarını belirtirken, %68,7’si (115 öğretmen) Özel Eğitim dersini almadıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 3.19. Öğretmenlerin üstün yeteneğe ilgi durumları

	(f)	(%)
Evet	114	99,1
Hayır	1	,9
Toplam	115	100

BİLSEM öğretmenlerinin 114'ü (%99,1) üstün yeteneğe ilgi duyarken 1 öğretmen (%0,9) ilgi duymamaktadır.

Tablo 3.20. Öğretmenlerin üstün yetenekle ilgili bilimsel çalışma durumu

	(f)	(%)
Evet	20	17,4
Hayır	95	82,6
Toplam	115	100

BİLSEM öğretmenlerinin %17,4'ünün (20 öğretmen) üstün yetenek ile ilgili bilimsel çalışmaları varken, %82,6'sının (95 öğretmen) bu konuda herhangi bir bilimsel çalışması bulunmamaktadır.

Tablo 3.21. Öğretmenlerin üstün yeteneğin doğuştan geldiğine dair inançları

	(f)	(%)
Evet	100	87
Hayır	15	13
Toplam	115	100

Öğretmenlerin 100 tanesi (%87) üstün yeteneğin doğuştan geldiğine inanırken geri kalan 15 tanesi (%13) sonradan kazanıldığına inanmaktadır.

Tablo 3.22. Öğretmenlerin önceki görev yerleri

	(f)	(%)
İl merkezi	90	78,3
İlçe merkezi	20	17,4
Köy veya belde	5	4,3
Toplam	115	100

BİLSEM'de görevli öğretmenlerin 90 tanesi (%78,3) BİLSEM'de çalışmaya

başlamadan önce il merkezinde, 20 tanesi (%17,4) ilçe merkezinde ve 5 tanesi de (%4,3) köy veya beldelede görev yapmışlardır.

3.1.3. BİLSEM yöneticileriyle ilgili kişisel bilgiler

Bu bölümde BİLSEM yöneticileriyle ilgili kişisel bilgiler tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 3.23. Yöneticilerin cinsiyetleri

	(f)	(%)
Erkek	31	88,6
Kadın	4	11,4
Toplam	35	100

Tablo 3.23.'den anlaşıldığı kadarıyla yöneticilerin %88,6'sı erkeklerden (31 kişi), %11,4'ü ise kadınlardan (4 kişi) oluşmaktadır.

Tablo 3.24. Yöneticilerin medeni durumları

	(f)	(%)
Evli	31	88,6
Bekar	4	11,4
Toplam	35	100

Yöneticilerin %88,6' sını evli(31 kişi), %11,4'ü bekar(4 kişi)dir.

Tablo 3.25. Yöneticilerin yöneticilikteki kıdem yılları

	(f)	(%)
1-5 yıl	20	57,1
6-10 yıl	6	17,1
11-15 yıl	5	14,3
16 yıl ve yukarısı	4	11,4
Toplam	35	100

Tablodan anlaşıldığı kadarıyla BİLSEM'de görev alan yöneticilerin büyük bir çoğunluğu %57,1 yüzdeye sahip olan 20 yönetici 1 ile 5 yıl arasında yöneticilik becerisine sahipler. 6 tanesi (%17,1) 6 ile 10 yıl arasında, 5 tanesi (%14,3) 11 ile 15 yıl

arasında yöneticilik tecrübesine sahipken geri kalan 4 kişi ise (%11,4) 16 sene veya daha fazla zamandır yöneticilik becerisine sahiptir. Bu değerlerden anlaşıldığı kadarıyla hem BİLSEM'lerin yeni olması, hem de BİLSEM'lere devam eden öğrencilerin yeni teknolojilere daha kolay uyum sağlayabilmesi BİLSEM'lere yönetici seçiminde de kendisini göstermiş ve tecrübe olarak daha az yöneticilik tecrübesine sahip olmalarına rağmen daha fazla oranda yöneticilik görevi üstlenmişlerdir.

Tablo 3.26. Yöneticilerin BİLSEM'deki görev süreleri

	(f)	(%)
0-5 yıl	29	82,9
6-10 yıl	5	14,3
11-15 yıl	1	2,9
Toplam	35	100

Tablodan çalışmaya katılan 35 yöneticiden %82,9 luk büyük bir yüzdeye sahip 29 yöneticinin 0(sıfır) ile 5 yıl arasındaki bir süredir BİLSEM'de görevli oldukları anlaşılmaktadır. 5 yönetici (%14,3) 6 ile 10 yıl arasında bir süredir, 1 yönetici (%2,9) de 11 ile 15 yıl arasında bir süredir BİLSEM'de görev yaptığı anlaşılmaktadır. Tablo 3.25. ve Tablo 3.26. birlikte değerlendirildiğinde yöneticilerin hem meslekteki kıdem yılları hem de BİLSEM'deki görev süreleri itibariyle göreve başlamalarının üzerinden kısa bir zaman geçtikten sonra girdikleri sınavda başarılı olarak BİLSEM'de göreve başladıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 3.27.'nin incelenmesinde araştırmaya katılan yöneticilerin branşları itibariyle en fazla branşın sınıf öğretmenliğinde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni branşına sahip yöneticilerin sayısı 13, yüzde olarak ise %37,1'dir. Sınıf öğretmenlerini %17,1'lik yüzde ve 6 kişiyle Türk Dili ve Edebiyatı branşı, %11,4 ile ve 4 frekansla Tarih branşına sahip yöneticiler, %5,7'şer yüzde ve 2'şer adet ile Müzik ve Fizik branşları izlerken geri kalan yöneticiler ise %2,9'luk yüzdeler ve 1'er adetlik frekansla Matematik, Felsefe, İngilizce, Türkçe, Coğrafya, Biyoloji, Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler branşları takip etmektedir.

Tablo 3.27. Yöneticilerin branşları

	(f)	(%)
Sınıf Öğretmeni	13	37,1
Matematik	1	2,9
Türk Dili ve Edebiyatı	6	17,1
Felsefe	1	2,9
Tarih	4	11,4
Müzik	2	5,7
İngilizce	1	2,9
Fizik	2	5,7
Türkçe	1	2,9
Cografya	1	2,9
Biyoloji	1	2,9
Fen ve Teknoloji	1	2,9
Sosyal Bilgiler	1	2,9
Toplam	35	100

Yöneticilerin Özel Eğitim Dersi alıp almadıkları ile ilgili olarak Tablo 3.28 hazırlanmıştır.

Tablo 3.28. Yöneticilerin “Özel Eğitim Dersi”ni alma durumları

	(f)	(%)
Evet	7	20
Hayır	28	80
Toplam	35	100

Özel Eğitim dersi üstün yetenekli bir öğrencinin belirlenip eğitilmesinde bu işle meşgul olanların almış olması gereken bir derstir. Bu durumla birlikte Tablo 3.28.’in incelenmesinde yöneticilerin 28 tanesi %80 ile çok büyük bir oranda bu dersi almadıklarını beyan etmişlerdir. Umulur ki Milli Eğitim Bakanlığı bu eksikliği süreç içerisinde giderme yollarına başvurmuş ve gerek hizmet içi eğitim kursları gerekse başka yollarla bu eksikliği gidermiş olsun. Çalışmaya katılan yöneticilerden yalnızca 7 tanesinin %20 ile Özel Eğitim dersini aldıklarını beyan etmeleri düşündürücü bir durumdur.

Tablo 3.29. Yöneticilerin üstün yeteneğin kazanılış şekline dair inançları

	(f)	(%)
Evet	34	97,1
Hayır	1	2,9
Toplam	35	100

Tablo 3.29.'da yöneticilerin çok büyük bir grubu üstün yeteneğin doğuştan geldiğine inanmaktadırlar. Bu düşünceye sahip olan yöneticilerin sayısı 34 oranı ise %97,1'dir. Bu düşünceye sahip yöneticilerin, çocukların yeteneklerinin geliştirilmeye, onların yeteneklerinin projeye dönüştürülmesi gereken bir kurumda çok başarılı olamayacakları fikrini akla getirmektedir. Yeteneğin sonradan kazanıldığı düşüncesine sahip olanların sayısı 1 oranı ise sadece %2,9'dur.

Tablo 3.30. Yöneticilerin BİLSEM'den önceki çalışmış oldukları merkezler

	(f)	(%)
İl merkezi	27	77,1
İlçe merkezi	7	20
Diğer	1	2,9
Toplam	35	100

Yöneticilerin BİLSEM'de göreve başlamadan önceki görev yerlerinin belirlenmesine yönelik olarak sorulan soruya verdikleri cevapları gösteren Tablo 3.30.'da %77,1 (27 kişi) gibi büyük bir grubun il merkezinde, %20'lik bir grubun (7 kişi) ilçe merkezinde ve geri kalan 1 kişinin ise %2,9 ile diğer yerleşim bölgelerinde görev yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu durum ya il merkezindeki yöneticilerin BİLSEM sınavlarına daha duyarlı oldukları veya sınavlarından daha fazla haberdar oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.31. Yöneticilerin BİLSEM'den önceki görevleri

	(f)	(%)
Yönetici	18	51,4
Öğretmen	17	48,6
Toplam	35	100

Araştırmaya katılan yöneticilerin önceki görevlerini soran soruda %48,6 ile 17

yönetici önceden öğretmen olduğunu bildirmiştir. Yani şu anki yönetim kadrosu yarı yarıya yeni denilebilir. Çünkü mevcut yöneticilerin ancak %51,4'ü yani 18 tanesi tecrübeli yöneticidir. Bu durum Tablo 3.31.'de görülmektedir. Ancak yeni yöneticilerin daha şevkle olaylara yaklaşmaları da unutulmaması gereken bir gerçektir.

3.1.4. Sınıf öğretmenleriyle ilgili kişisel bilgiler

Bu bölümde araştırmaya katılan sınıf öğretmenleriyle ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.32. Sınıf öğretmenlerin medeni durumları

	(f)	(%)
Evli	78	88,6
Bekar	10	11,4
Toplam	88	100

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 78'i (%88,6) evli ve 10 tanesi de (%11,4) bekaardır.

Tablo 3.33. Sınıf öğretmenlerin mezun oldukları fakülteler

	(f)	(%)
Eğitim Fakültesi	61	69,3
Fen ve Edebiyat Fakültesi	2	2,3
Diğer Fakülteler	25	28,4
Toplam	88	100

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 61 tanesi (%69,3) Eğitim Fakültesi, 2 tanesi (%2,3) Fen ve Edebiyat Fakültesi ve 25 tanesi (%28,4) de diğer fakültelerden mezun olarak halen sınıf öğretmenliği yapmaktadırlar.

Tablo 3.34. Sınıf öğretmenlerin eğitim durumları

	(f)	(%)
Ön lisans	23	26,1
Lisans	60	68,2
Yüksek lisans	5	5,7
Toplam	88	100

Araştırmada görev alan katılımcı sınıf öğretmenlerinin 60 tanesi (%68,2) lisans, 23 tanesi (%26,1) ön lisans ve 5 tanesi (%5,7) de yüksek lisans mezunudur.

Tablo 3.35. Sınıf öğretmenlerin “Özel Eğitim” dersini alış durumu

	(f)	(%)
Evet	36	40,9
Hayır	52	59,1
Toplam	88	100

Sınıf öğretmenlerinden araştırmaya katılanlardan 36 tanesi (%40,9) üniversitedeyken “Özel Eğitim” dersini almışken, 52 tanesi (%59,1) bu dersi almamıştır.

Tablo 3.36. Sınıf öğretmenlerin üstün yeteneğe ilgi duyma durumu

	(f)	(%)
Evet	86	97,7
Hayır	2	2,3
Toplam	88	100

Sınıf öğretmenlerinin 86 tanesi (%97,7) üstün yeteneğe ilgi duyarken geri kalan 2 (%2,3) öğretmen üstün yeteneğe herhangi bir ilgisinin olmadığını belirtmiştir.

Tablo 3.37. Üstün yeteneğin doğuştan geldiğine dair inanç durumu

	(f)	(%)
Evet	75	85,2
Hayır	13	14,8
Toplam	88	100

Sınıf öğretmenlerinin 75 tanesi (%85,2) üstün yeteneğin doğuştan getirildiğine inanırken, geri kalan 13 öğretmen (%14,8) doğuştan getirilmediğine inanmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları okulun yeri ile ilgili olarak Tablo 3.38’ in incelemesinden görüldüğü kadarıyla öğretmenlerin 80 tanesi (%90,9) il merkezinde görev yaparken, 8 tanesi (%9,1) ilçe merkezinde görev yapmaktadır.

Tablo 3.38. Sınıf öğretmenlerin görev yaptıkları okulun yeri

	(f)	(%)
İl merkezi	80	90,9
İlçe merkezi	8	9,1
Toplam	88	100

3.1.5. Velilerle ilgili kişisel bilgiler

Bu bölümde velilerle ilgili kişisel bilgiler verilmiştir.

Tablo 3.39. Velilerin cinsiyetleri

	(f)	(%)
Erkek	43	43
Kadın	57	57
Toplam	100	100

Araştırma kapsamına dahil olan velilerin 43 tanesi (%43) erkek, 57 tanesi (%57) kadındır.

Tablo 3.40. Velilerin tahsil durumları

	(f)	(%)
İlkokul	10	10
İlköğretim	2	2
Ortaöğretim	10	10
Önlisans	24	24
Lisans	48	48
Lisansüstü	4	4
Doktora	2	2
Toplam	100	100

Velilerin 10'u (%10) ilkokul, 2'si (%2) ilköğretim, 10'u (%10) ortaöğretim, 24'ü (%24) önlisans, 48'i (%48) lisans, 4'ü (%4) lisansüstü ve 2'si (%2) de doktora seviyesinde tahsil durumuna sahiptir.

Tablo 3.41. Velilerin eşlerinin tahsil durumları

	(f)	(%)
İlkokul	7	7
İlköğretim	2	2
Ortaöğretim	19	19
Önlisans	9	9
Lisans	53	53
Lisansüstü	8	8
Doktora	2	2
Toplam	100	100

Velilerin eşlerinin tahsil durumlarına bakıldığında 7'si (%7) ilkokul, 2'si (%2) ilköğretim, 19'u (%19) ortaöğretim, 9'u (%9) önlisans, 53'ü (%53) lisans, 8'i (%8) lisansüstü ve 2'si (%2) de doktora seviyesinde tahsil durumuna sahiptir.

Tablo 3.42. Öğrencinin üstün yeteneğini fark eden kişi

	(f)	(%)
1. Ben ve eşim	54	54
2. Öğretmeni	35	35
3. Rehber öğretmen	2	2
4. Diğer	2	2
1 ve 2	6	6
1, 2 ve 3	1	1
Toplam	100	100

Yapılan çalışmada velilerden 54 tanesi (%54), çocuklarının üstün yetenekli olduğunu kendisi ve eşinin fark ettiğini, 35 tanesi (%35), üstün yeteneğin öğretmeni tarafından fark edildiğini, 2 tanesi (%2), okuldaki rehber öğretmen tarafından fark edildiğini, 6 tanesi (%6), kendileri ve öğretmenleri tarafından birlikte fark edildiğini, 1 tanesi (%1), kendileri, öğretmeni ve rehber öğretmen tarafından fark edildiğini ve 2 tanesi (%2) de diğer kişiler tarafından fark edildiğini belirtmişlerdir.

Tablo 3.43. Ailedeki başka üstün zekalı veya yetenekli olup olmadığı

	(f)	(%)
Evet	65	65
Hayır	35	35
Toplam	100	100

Velilerden elde edilen bilgilere göre araştırmaya katılan velilerden 65 tanesi (%65) ailelerinde başka üstün yeteneklilerin de var olduğunu söylerken 35 tanesi (%35) başka üstün yetenekli olmadığını söylemektedirler.

Tablo 3.44. Üstün yeteneğin kazanılış şekline dair inançları

	(f)	(%)
Doğuştan	91	91
Sonradan	9	9
Toplam	100	100

Araştırmaya veri toplamak amacıyla görüşlerine başvurulmuş velilerden 91 tanesi (%91) üstün yeteneğin doğuştan getirildiğini düşünürken, 9 tanesi (%9) sonradan kazanıldığına inanmaktadırlar.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma nicel olarak yürütülmüş ve araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimleme yönteminde belirli olaylar, obje ve problemleri anlama ve bunları anlatmak ilk aşamadır. Daha sonra bunları anlayabilmek ve gruplayabilmek ve aralarındaki ilişkileri saptayabilmek, gerek duyulursa problemi çözebilmek amaçlanır (Kaptan, 1977: 129). Veri toplama yöntemi olarak da anket tekniği kullanılmıştır.

BİLSEM'lerin kuruluş ve işleyişlerini belirleyen ilgili yönetmelikte yer alan amaçlardan, öğrenci, öğretmen, yöneticilerin yapması gerekenler katılımcılara yöneltildikten sonra yönetmelikteki amaçlardan sınıf öğretmeni ve velilerin de takip edebileceği amaçlar onlara da sorulmuştur. Bazı maddeler beş tür katılımcıya da sorulurken bazıları sadece ilgili katılımcılara sorulmuştur. Sorulacak bu sorular anket maddeleri haline getirildikten sonra alt problemlere göre dağıtılmış ve aşağıdaki Tablo 3.45.'deki şekilde gruplandırılmıştır.

Tablo 3.45. Anketlerdeki soruların alt problemlere göre dağılımı

1. Alt problem	Bilim Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının hedefine ilişkin anlamlı farklılık var mıdır?
Oğrenci Anketi	1, 2, 3, 8, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 31, 32, 36, 38, 47, 55, 58
Bilsem Öğretmeni Anketi	12, 26, 29, 34, 36
Yönetici Anketi	2, 4, 12, 17, 34, 35, 36, 38
Sınıf Öğretmeni Anketi	1, 3, 4, 9, 10, 11, 15, 16, 17
Veli Anketi	2, 11, 12, 13, 14
2. Alt problem	Bilim Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının içeriğine ilişkin anlamlı farklılık var mıdır?
Oğrenci Anketi	10, 11, 12, 13, 14, 15, 37, 48, 57, 59, 61, 62
Bilsem Öğretmeni Anketi	4, 8, 9, 11, 13, 27, 39
Yönetici Anketi	3, 7, 8, 11, 22
Sınıf Öğretmeni Anketi	2, 5, 6, 8
Veli Anketi	1, 4, 5, 18
3. Alt problem	Bilim Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının yöntemine ilişkin anlamlı farklılık var mıdır?
Oğrenci Anketi	7, 16, 17, 30, 35
Bilsem Öğretmeni Anketi	6, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21
Yönetici Anketi	9, 14, 15, 23, 24, 25, 26, 30
Veli Anketi	17, 19, 20, 24, 25
4. Alt problem	Bilim Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının uygulanmasına (öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin anlamlı farklılık var mıdır?
Oğrenci Anketi	4, 5, 6, 9, 18, 19, 29, 33, 34, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 51, 52
Bilsem Öğretmeni Anketi	5, 7, 30, 31, 31, 32, 33
Yönetici Anketi	5, 6, 7, 13, 15, 29, 31, 33
Sınıf Öğretmeni Anketi	3, 4, 7, 9, 12, 17
Veli Anketi	3, 7, 15, 16, 21
5. Alt problem	Bilim Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının maliyetine ilişkin anlamlı farklılık var mıdır?
Oğrenci Anketi	20, 21, 22, 45, 46, 49, 50, 53, 54, 56, 60
Bilsem Öğretmeni Anketi	22, 23, 24, 25, 35, 38
Yönetici Anketi	10, 16, 28, 37
Veli Anketi	6, 8, 9, 10, 22, 23,
6. Alt problem	Görüşler bölgelere göre değişmekte midir?

7. Alt problem	BİLSEM'e devam eden öğrencinin gelişiminde anlamlı farklılık var mıdır?
Sınıf Öğretmeni Anketi	2, 3,4, 7, 11, 15, 16, 17, 18, 19, 20

3. alt amaç olan BİLSEM'in yöntemine ilişkin ve 5. alt amaç olan BİLSEM'in öğretim programlarının maliyetine ilişkin görüşlerin alınmasında sınıf öğretmenlerinin bu konuda yeterli bilgilerinin olmayacağından dolayı görüşlerinin sağlıklı olmayacağı düşünüldüğünden onların görüşlerine başvurma gereği duyulmamıştır.

Hazırlanan ankete BİLSEM'lerde çalışan 2 öğretmen ve 1 yönetici ile üniversitelerde sosyoloji alanında çalışan 1 profesör, Eğitim Programları ve Öğretim alanında çalışan 3 doçent ve 2 yardımcı doçent tarafından uzman görüşü alınarak son şekli verilmiştir. Nicel araştırma yönteminde, araştırmaya dahil edilen örneklem grubun araştırma konusu olan maddeler hakkındaki fikri sorgulanmıştır. Katılımcılar, kendilerine yöneltilen önermelerde, uygun olan seçeneği (Tamamen Katılıyorum, Kısmen Katılıyorum veya Katılmıyorum) işaretleyerek o konudaki düşüncelerini beyan etmişlerdir. Anketteki sorulara verilen cevaplar SPSS for Windows 14 Evaluation paket programıyla analiz edilmiş ve alt problemlere cevaplar aranmıştır. Ankette yer alan açık uçlu sorularla katılımcıların ilgili konudaki görüşleri betimlenmeye çalışılmış ve bu görüşlerin farklılık ve benzerlikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

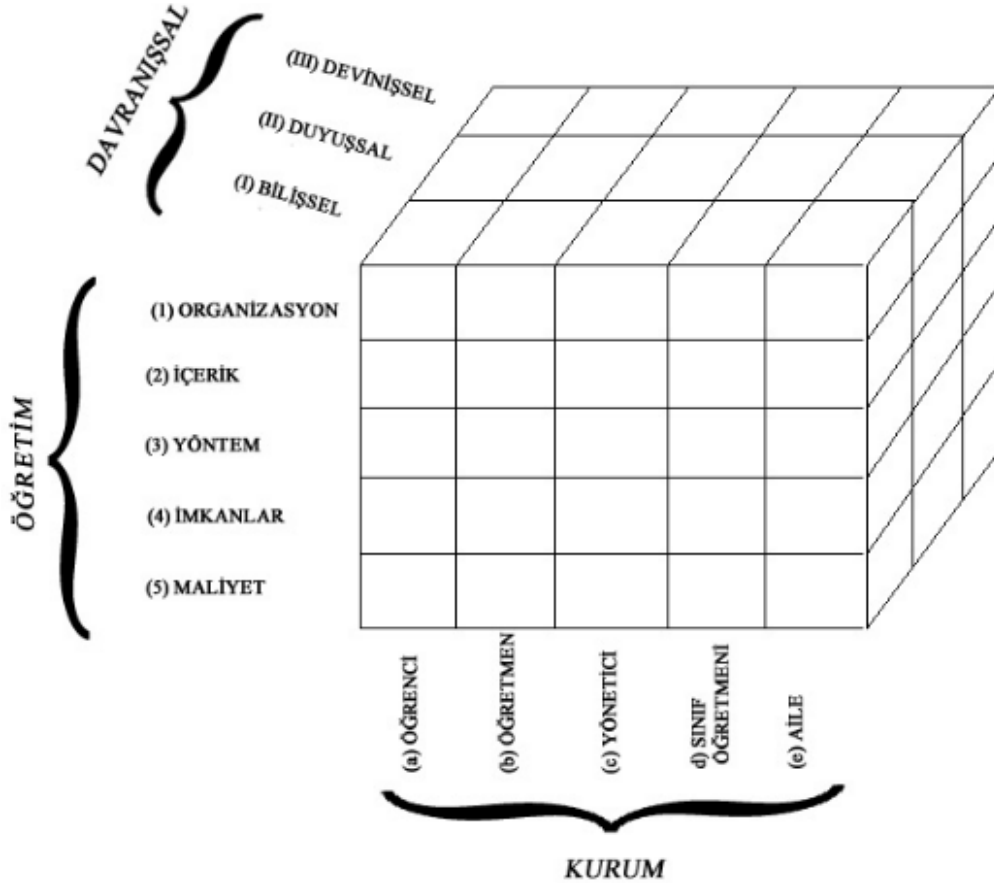
Araştırmaya kaynak teşkil etmek amacıyla geliştirilen veri toplama araçlarının hazırlanması için bu amaçla hazırlanan ve uygulanan önceki çalışmalar baz alınmış, bu çalışmaların eksiklikleri göz önünde bulundurularak uzmanlarla ortak bir görüş oluşturmaya çalışılmıştır. Geliştirilen anket örnekleme dahil edilmeyen Zonguldak BİLSEM'de görevli öğretmen, yönetici ve BİLSEM'e devam eden küçük bir grup üzerinde uygulanarak eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır.

Anket formları oluşturulurken ortak olarak şu aşamalardan geçmiştir:

1. Hammond Modeline göre hangi hücrelerin ölçülmesinin gerekliliğinin belirlenmesi: Hammond Modeli'nde bulunan eğitim uzmanı yerine öğrenciyi daha iyi tanıyan sınıf öğretmeni getirilmiş ve öğrencideki gelişim bu şekilde belirlenmeye çalışılmıştır. Toplumun BİLSEM programları hakkında bilgisinin olmayacağı düşüncesinden yola çıkılarak da Kurum boyutundan toplum hücresi çıkartılmıştır.

Hammond Modeli bu şekilde yapılacak hücre eksiltmelerine imkan vermektedir. Bu amaçla yapılan çıkarımdan sonra model küp Şekil 8.'deki şekli almıştır.

Şekil 3-1:Araştırmaya konu olan Hammond şablonu

2. Ölçülmesi düşünülen hücrelerle ilgili uygun sorulardan oluşturulan havuzunun oluşturulması

3. Sorulardan en uygunlarının seçilmesi

4. Uzman görüşüne başvurulması

5. Pilot uygulamanın yapılarak soruların anlaşılabilirliğinin ölçülmesi,

Anketlerde 2=**Tamamen Katılıyorum**, 1=**Kısmen Katılıyorum** ve 0=**Katılmıyorum** şeklinde belirlenmiş üçlü derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Çünkü yapılan pilot uygulamada öğrencilerin 4 veya 5. sınıf öğrencisi, velilerin bir kısmının okuryazar veya tahsil durumu belli olmayan veli olduğu düşünüldüğünde daha fazla dereceli ölçeğin kullanılmasının dereceler arasındaki farkın tam olarak ayrıştırılamamasından dolayı beklenen başarının elde edilemeyeceği görülmüş ve üçlü derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca verilen cevaplarla yönetici, ve

öğretmenlerin cevaplarının birlikte ve tutarlı bir biçimde yorumlanabilmesi için yönetici ve öğretmenlerin cevaplarında da üçlü dereceli ölçeklendirme yapılmıştır.

Son şekli verilen anketlerin uygulanması için Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'na(EARGED) izin başvurusunda bulunularak gereken izin alındıktan sonra yukarıda isimleri geçen BİLSEM'lerle hem telefonla irtibata geçilmiş, hem de ilgili anketler her okulda bulunan yönetici, öğretmen ile 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin sayısına göre veli ve sınıf öğretmenlerine gönderilmek üzere paketlenerek kargoya verilmiştir.

6. Uygulama Aşaması

7. Verilerin analiz edilmesi

3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Anketlerin toplanmasında, BİLSEM'lere uygulanmak amacıyla gönderilen anketlerin uygulamaları bittikten sonra paketlenerek kargo yoluyla iadeleri yoluna gidilmiştir. Anketlerden elde edilen verilerin yorumlama aşamasına geçildiğinde SPSS programına göre veriler bilgisayara girilirken "Tamamen katılıyorum" seçeneğini kullananlar için 2; "Kısmen Katılıyorum" seçeneğini kullananlar için 1 ve "Katılmıyorum" seçeneğini kullananlar için ise 0 değeri girilerek analiz yapılmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde yönetici, BİLSEM öğretmeni, öğrenci, sınıf öğretmeni ve velilerin her soruya verdikleri cevapların ayrı ayrı frekans ve yüzdeleri alınmıştır. Ayrıca BİLSEM yönetmeliğindeki amaçların farklı şekillerde sorulduğu yönetici, BİLSEM öğretmeni, öğrenci, sınıf öğretmeni veya velilerin cevapları karşılıklı olarak da Kaykare istatistiği hesaplanması yoluna gidilmiştir. Kaykare istatistiği kullanılırken beklenen değerlerin altında kalan cevaplar ona en yakın olan seçenekle birleştirilmiştir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında BİLSEM'e devam eden öğrenciler, BİLSEM öğretmenleri, BİLSEM yöneticileri, öğrencisi BİLSEM'e devam eden sınıf öğretmenleri ve çocuğu BİLSEM'e devam eden veliler olmak üzere beş tür anket formu kullanılmıştır. Bu anket formlar EKLER bölümünde gösterilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgularla bu bulgulara ait yorumlar yer almaktadır. Bulgular her bir alt problemle ilgili olarak yazılmış olup her bulgu ilgili problemin altında yer almaktadır.

4.1. Birinci alt probleme ait elde edilen bulgular

Bu bölümde “Bilim Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının hedefine ilişkin;

a) Öğrenci,

b) Bilsen öğretmeni,

c) Yönetici,

d) Sınıf öğretmeni ve

e) Velilerin görüşleri nelerdir ve bu görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?” alt problemiyle ilgili bulgular yer almaktadır.

4.1.1. Öğrenciye ait bulgular

Bu bölümde öğrencilerin verdikleri cevaplarla ilgili bulgular yer almaktadır.

4.1.1.1. Cinsiyete göre bulgular

Bu bölümde öğrencilerin cinsiyetlerine göre elde edilen bulguları içermektedir.

Tablo 4.1. Cinsiyete göre Kaykare Analiz Tablosu

1: BİLSEM’e farklı yeteneklere sahip öğrenciler geliyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Erkek	13	11,1	104	88,9	117	100
Kız	10	11,4	78	88,6	88	100
Kaykare=0,003		Sd=1	p=0,955			

Tablo 4.1.'in devamı

2: BİLSEM'de yeni bilgiler öğreniyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	5	4,3	112	95,7	117	100
Kız	7	8	81	92	88	100
	Kaykare=1,235	Sd=1		p=0,266		
3: BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğimi geliştirebiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	11	9,4	106	90,6	117	100
Kız	8	9,1	80	90,9	88	100
	Kaykare=0,006	Sd=1		P=0,939		
8: BİLSEM'de geliştirdiğimiz proje çalışmalarını yönetim tarafından destekleniyor.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	28	23,9	89	76,1	117	100
Kız	13	14,8	75	85,2	88	100
	Kaykare=2,633	Sd=1		p=0,105		
23: BİLSEM'deki öğrenciler yeteneklerinden dolayı burada olmaya layıklar.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	22	18,8	95	81,2	117	100
Kız	9	10,2	79	89,8	88	100
	Kaykare=2,878	Sd=1		p=0,090		
24: BİLSEM'de resim, grafik, tiyatro, edebiyat ve spor dallarındaki etkinliklere isteyerek katılıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	21	17,9	96	82,1	117	100
Kız	11	12,5	77	87,5	88	100
	Kaykare=1,132	Sd=1		p=0,287		
25: BİLSEM'de diğer okuluma göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	14	12	30	25,6	73	62,4
Kız	8	9,1	29	33	51	58
	Kaykare=1,484	Sd=2		P=0,476		
26: BİLSEM'de istediğim çalışmayı yapabildiğim için kendimi özgür hissediyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	24	20,5	93	79,5	117	100
Kız	11	12,5	77	87,5	88	100
	Kaykare=2,278	Sd=1		p=0,131		
27: BİLSEM'e devam etmekle geleceğime daha güvenle bakıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	14	12	103	88	117	100
Kız	9	10,2	79	89,8	88	100
	Kaykare=0,152	Sd=1		p=0,696		

Tablo 4.1.'in devamı

28: BİLSEM'de daha rahat ortamda bulunmak, beni mutlu ediyor.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	21	17,9	96	82,1	117	100
Kız	7	8	81	92	88	100
Kaykare=4,254		Sd=1		p=0,039		
31: BİLSEM'de karşılaştığım her türlü problemde bana yardımcı olacak öğretmen bulabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	18	15,4	99	84,6	117	100
Kız	9	10,2	79	89,8	88	100
Kaykare=1,168		Sd=1		p=0,280		
32: BİLSEM'deki öğretmenler bizim her türlü gelişimimizle yakından ilgileniyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	26	22,2	91	77,8	117	100
Kız	12	13,6	76	86,4	88	100
Kaykare=2,452		Sd=1		p=0,117		
36: Rehberlik uzmanları bireysel yeteneklerimin farkında olmamı sağlıyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	9	7,7	20	17,1	88	75,2
Kız	5	5,7	9	10,2	74	84,1
Kaykare=2,472		Sd=2		P=0,291		
38: BİLSEM'de öğrendiklerim karşılaştığım sorunları çözebilmemi sağlıyor.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	26	22,2	91	77,8	117	100
Kız	15	17	73	83	88	100
Kaykare=0,841		Sd=1		p=0,359		
47: Bir sorunla karşılaştığımda sunulan imkanlarla, yeni düşünceler üreterek bir buluş gerçekleştirebiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	26	22,2	91	77,8	117	100
Kız	18	20,5	70	79,5	88	100
Kaykare=0,093		Sd=1		p=0,760		
55: Arzu ettiğim BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılı biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	23	19,7	94	80,3	117	100
Kız	7	8	81	92	88	100
Kaykare=5,507		Sd=1		p=0,019		
58: BİLSEM'de herhangi bir probleme uygun projeler hazırlayabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	3	2,6	20	17,1	94	80,3
Kız	4	4,5	12	13,6	72	81,8
Kaykare=0,976		Sd=2		P=0,614		

Tablo: 4.1.'in genel incelemesinde 25, 36 ve 58. maddelerde önermelere verilen cevapların her üç seçeneğe de dağıldığı ve diğer maddelerde tamamen katılıyorum ve

kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Ayrıca bütün maddelerde de öğrencilerin cevaplarının ağırlıklı olarak yoğunlaştığı seçeneğin tamamen katılıyorum seçeneği olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin BİLSEM'in hedefleri hakkında olumlu düşündükleri söylenebilir. Bunun yanında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre kısmen katılıyorum seçeneğine daha fazla yoğunlaştıkları görülmektedir. Öğrencinin cinsiyetine göre yapılan incelemede şu bulgulara ulaşılmıştır:

“BİLSEM'e farklı yeteneklere sahip öğrenciler geliyor” önermesinde öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2 = 0,003$ Sd=1 $p > ,05$). Buradaki erkek öğrencilerinin %88,9'u ve kız öğrencilerinin %88,6'sı tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka ifadeyle, öğrencilere göre BİLSEM'e farklı yeteneklere sahip öğrenciler gelmektedir.

“BİLSEM'de yeni bilgiler öğreniyorum.” önermesinin dağılımı incelenmiştir. Bu maddede öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2 = 1,235$ Sd=1 $p > ,05$). Buradaki erkek öğrencilerin %95,7'si ve kız öğrencilerin %92'si tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Yani, öğrenciler BİLSEM'de yeni bilgiler öğrendiklerini belirtmektedirler.

“BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerimi geliştiriyorum” önermesinde öğrencilerin BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerinin gelişip gelişmediği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2 = 0,006$ Sd=1 $p > ,05$). Buradaki erkek öğrencilerin %90,6'sı ve kız öğrencilerin %90,9'u tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Kısaca, öğrenciler BİLSEM'de yeni bilgiler öğrendiklerini kabul etmektedirler.

“BİLSEM'de geliştirdiğimiz proje çalışmalarını yönetim tarafından destekleniyor” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışıldığında; öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2 = 2,633$ Sd=1 $p > ,05$). Buradaki erkek öğrencilerin %76,1'i ve kız öğrencilerin %85,2'si tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“BİLSEM'deki öğrenciler yeteneklerinden dolayı burada olmaya layıktır.” önermesine katılımları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maddede öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2 = 2,878$ Sd=1 $p > ,05$). Buradaki erkek öğrencilerin %81,2'si ve kız öğrencilerin %89,8'i tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Yani öğrenciler oraya hak ederek geldiklerini

düşünmektedirler. Geri kalan öğrenciler tercihlerini kısmen katılıyorum seçeneğini işaretleyerek göstermişlerdir.

“BİLSEM’deki resim, grafik, tiyatro, edebiyat ve spor dallarındaki etkinliklere isteyerek katılıyorum” önermesinde öğrencilerin etkinliklere katılma istekleri ölçülmeye çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 1,132$ Sd=1 p>,05). Buradaki erkek ve kız öğrencilerin cevapları tamamen katılıyorum maddesinde yoğunlaşmıştır.

“BİLSEM’de diğer okuluma göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyorum.” önermesiyle öğrencilerin arkadaşlık ortamlarının nasıl oluştuğu veya kendilerine uygun ortamlardaki faaliyetleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2 = 1,484$ Sd=2 p>,05). Erkek öğrenciler kız öğrencilere bakarak tamamen katılıyorum seçeneğini daha fazla işaretlemişlerdir (Erkeklerin %62,4’ü kızların %58’i).

“BİLSEM’de istediğim çalışmayı yapabildiğim için kendimi özgür hissediyorum” önermesinde BİLSEM’deki derslerde öğrencilerin istediği çalışmayı yapıp yapamadığı öğrenilmek istenilmiştir. Yapılan çalışmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre elde edilen veriler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 2,278$ Sd=1 p>,05). Buradaki erkek öğrencilerin %79,5’i ve kız öğrencilerin de %87,5’i tamamen katıldıklarını ifade ederek kendilerini özgür hissettiklerini belirtmişlerdir.

“BİLSEM’e devam etmekle geleceğime daha güvenle bakıyorum.” önermesinde öğrencilerin geleceklerini güvende görüp görmeme durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerden anlaşıldığı kadarıyla öğrencilerin cinsiyetlerine göre geleceklerine güvenle bakıp bakmama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($\chi^2 = 0,152$ Sd=1 p>,05). Bu maddede erkeklerin %88’i ve kızların %89,8’i tamamen katılıyorum derken diğerleri kısmen seçeneğini işaretlemişlerdir.

“BİLSEM’de daha rahat ortamda bulunmak, beni mutlu ediyor.” önermesi ölçülmeye çalışıldığında şu sonuca ulaşılmıştır: **Bu maddeye verilen cevaplarda cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir** ($\chi^2 = 4,254$ Sd=1 p(0,039) < 0,05). Erkek öğrencilerin %82,1’i ve kız öğrencilerin de %92’si tamamen katılıyorum derken erkeklerin %17,9’u ve kızların da %8’i kısmen katılıyorum

demişlerdir. Yani öğrenciler kendilerini rahat görme hususunda cinsiyete göre farklı düşünmektedirler.

“BİLSEM’de karşılaştığım her türlü problemde bana yardımcı olacak öğretmen bulabiliyorum.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığında; bu maddeye verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,168$ Sd=1 $p > ,05$). Erkeklerin %84,6’sı ve kızların %89,8’i tamamen katılıyorum derken diğerleri kısmen seçeneğini işaretlemişlerdir.

“BİLSEM’deki öğretmenler bizim her türlü gelişimimizle yakından ilgileniyorlar.” önermesinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 2,452$ Sd=1 $p > ,05$). Tamamen katılıyorum seçeneğine erkeklerin %77,8’i kızların da %86,4’ü yönelmişlerdir. Yani öğrencilere göre BİLSEM’de görevli öğretmenler öğrencilerin gelişimleri ile yakından ilgilenmektedirler.

Tamamen katılıyorum seçeneğine erkeklerin %75,2’si kızların da %84,1’inin cevap verdiği rehberlik uzmanlarının öğrencinin bireysel yeteneklerinin farkında olmasını sağlamasıyla ilgili “Rehberlik uzmanları bireysel yeteneklerimin farkında olmamı sağlıyorlar.” önermesinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 2,472$ Sd=1 $p > ,05$). Öğrencilerin cevaplarından anlaşılan rehberlik uzmanları görevlerini yapmaktadırlar.

“BİLSEM’de öğrendiklerim karşılaştığım sorunları çözebilmemi sağlıyor.” önermesi yoklanmaya çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 0,841$ Sd=1 $p > ,05$). Erkeklerin %77,8’i ve kızların %83’ü tamamen katılıyorum derken diğerleri kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bir başka deyişle öğrenciler karşılaştığı problemleri çözmede BİLSEM’de öğrendiklerinden yararlanmaktadır.

“Bir sorunla karşılaştığımda sunulan imkanlarla, yeni düşünceler üreterek bir buluş gerçekleştirebiliyorum.” önermesi yoklanmaya çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 0,093$ Sd=1 $p > ,05$). Erkeklerin %77,8’i ve kızların %79,5’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Burada kız ve erkek öğrenciler birbirlerine yakın cevaplar vermiş ve buluşlar gerçekleştirebildiklerini söylemişlerdir.

BİLSEM’lerde amaç bireyin yetenekli olduğu alanda yeteneklerini artırmasına olanak vermektir. Bu işlemin gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemek amacıyla sorulan “Arzu ettiğim BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılıyorum.” önermesine erkek öğrencilerin %80,3’ü ve kızların da %92’ü tamamen katılıyorum diyerek **cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmuşlardır** ($\chi^2 = 5,507$ Sd=1 $p(0,019) < 0,05$). Erkek öğrencilerin %19,7’si kısmen katılıyorum derken; kızların da %8’i kısmen katılıyorum demişlerdir. Anlaşılan kızlar erkeklere bakarak BİLSEM organizasyonuna daha etkin katılabilmektedirler.

“BİLSEM’de herhangi bir probleme uygun projeler hazırlayabiliyorum.” önermesi ölçülmeye çalışıldığında; elde edilen bulgularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 0,976$ Sd=2 $p > 0,05$). Erkeklerin %80,3’ü ve kızların %81,8’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Geri kalan öğrenciler de kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Kısaca öğrenciler probleme uygun proje hazırlama hususunda herhangi bir sıkıntı çekmemektedirler.

4.1.1.2. Öğrencinin okuduğu sınıfa ait bulgular

Tablo 4.2. de öğrencinin okuduğu sınıf değişkenine elde edilen bulgular yer almıştır.

Tablo 4.2. Öğrencinin Okuduğu Sınıfa Göre Kaykare Analiz Tablosu

1: BİLSEM’e farklı yeteneklere sahip öğrenciler geliyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	6	5,8	98	94,2	104	100
5. Sınıf	17	16,8	84	83,2	101	100
Kaykare=6,295		Sd=1	p=0,012			
2: BİLSEM’de yeni bilgiler öğreniyorum.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	5	4,8	99	95,2	104	100
5. Sınıf	7	6,9	94	93,1	101	100
Kaykare=0,419		Sd=1	p=0,517			
3: BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğimi geliştirebiliyorum.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	4	3,8	100	96,2	104	100
5. Sınıf	15	14,9	86	85,1	101	100
Kaykare=7,380		Sd=1	p=0,007			

Tablo 4.2.'nin devamı

8: BİLSEM'de geliştirdiğimiz proje çalışmalarını yönetim tarafından destekleniyor.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	16	15,4	88	84,6	104	100
5. Sınıf	25	24,8	76	75,2	101	100
	Kaykare=2,810	Sd=1	P=0,094			
23: BİLSEM'deki öğrenciler yeteneklerinden dolayı burada olmaya layıklar.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	7	6,7	97	93,3	104	100
5. Sınıf	24	23,8	77	76,2	101	100
	Kaykare=11,580	Sd=1	p=0,001			
24: BİLSEM'de resim, grafik, tiyatro, edebiyat ve spor dallarındaki etkinliklere isteyerek katılıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	19	18,3	85	81,7	104	100
5. Sınıf	13	12,9	88	87,1	101	100
	Kaykare=1,133	Sd=1	p=0,287			
25: BİLSEM'de diğer okuluma göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	7	6,7	30	28,8	67	64,4
5. Sınıf	15	14,9	29	28,7	57	56,4
	Kaykare=3,689	Sd=2	P=0,158			
26: BİLSEM'de istediğim çalışmayı yapabildiğim için kendimi özgür hissediyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	11	10,6	93	89,4	104	100
5. Sınıf	24	23,8	77	76,2	101	100
	Kaykare=6,292	Sd=1	p=0,012			
27: BİLSEM'e devam etmekle geleceğime daha güvenle bakıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	7	6,7	97	93,3	104	100
5. Sınıf	16	15,8	85	84,2	101	100
	Kaykare=4,270	Sd=1	p=0,039			
28: BİLSEM'de daha rahat ortamda bulunmak, beni mutlu ediyor.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	13	12,5	91	87,5	104	100
5. Sınıf	15	14,9	86	85,1	101	100
	Kaykare=0,240	Sd=1	p=0,624			
31: BİLSEM'de karşılaştığım her türlü problemde bana yardımcı olacak öğretmen bulabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	7	6,7	97	93,3	104	100
5. Sınıf	20	19,8	81	80,2	101	100
	Kaykare=7,655	Sd=1	p=0,006			

Tablo 4.2.'nin devamı

32: BİLSEM'deki öğretmenler bizim her türlü gelişimimizle yakından ilgileniyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	
4. Sınıf	18	17,3	86	82,7	104	100	
5. Sınıf	20	19,8	81	80,2	101	100	
	Kaykare=0,211	Sd=1		p=0,646			
36: Rehberlik uzmanları bireysel yeteneklerimin farkında olmamı sağlıyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	
4. Sınıf	6	5,8	14	13,5	84	80,8	104
5. Sınıf	8	7,9	14	14,9	78	77,2	101
	Kaykare=0,499	Sd=2		p=0,779			
38: BİLSEM'de öğrendiklerim karşılaştığım sorunları çözebilmemi sağlıyor.							
	f	%	f	%	f	%	
4. Sınıf	17	16,3	87	83,7	104	100	
5. Sınıf	24	23,8	77	76,2	101	100	
	Kaykare=1,761	Sd=1		p=0,184			
47: Bir sorunla karşılaştığımda sunulan imkanlarla, yeni düşünceler üreterek bir buluş gerçekleştirebiliyorum.							
	f	%	f	%	f	%	
4. Sınıf	18	17,3	86	82,7	104	100	
5. Sınıf	26	25,7	75	74,3	101	100	
	Kaykare=2,163	Sd=1		p=0,141			
55: Arzu ettiğim BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılı biliyorum.							
	f	%	f	%	f	%	
4. Sınıf	13	12,5	91	87,5	104	100	
5. Sınıf	17	16,8	84	83,2	101	100	
	Kaykare=0,770	Sd=1		p=0,380			
58:BİLSEM'de herhangi bir probleme uygun projeler hazırlayabiliyorum.							
	f	%	f	%	f	%	
4. Sınıf	20	19,2	84	80,8	104	100	
5. Sınıf	19	18,8	82	81,2	101	100	
	Kaykare=0,006	Sd=1		p=0,939			

Tablo: 4.2.'nin genel incelemesinde 25 ve 36. maddelerde önermelere verilen cevapların her üç seçeneğe de dağıldığı, diğer maddelerde ise verilen cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Ayrıca bütün maddelerde de öğrencilerin cevaplarının ağırlıklı olarak yoğunlaştığı seçeneğin tamamen katılıyorum seçeneği olduğu görülmektedir. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin BİLSEM'in hedefleri hakkında olumlu düşüncükleri söylenebilir. Ayrıca 4. sınıfa devam eden öğrencilerin 5. sınıfa devam eden öğrencilere göre tamamen katılıyorum seçeneğine daha fazla yoğunlaştıkları görülmektedir. Öğrencinin okuduğu sınıfa göre maddelere ayrı ayrı bakıldığında şu bulgulara ulaşılmıştır:

“BİLSEM’e farklı yeteneklere sahip öğrenciler geliyor” önermesinde öğrencilerin okudukları sınıflara göre **istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur** ($\chi^2=6,295$ $Sd=1$ $p(0,012) < 0,05$). Buradaki 4. sınıf öğrencilerinin %94,2’si ve 5. sınıf öğrencilerinin %83,2’si tamamen katıldıklarını ifade ederken diğer öğrenciler kısmen katılıyorum seçeneğinde birleşmişlerdir. Bir başka ifadeyle, öğrencilere göre “BİLSEM’e farklı yeteneklere sahip öğrenciler gelmektedir.” görüşü okudukları sınıflara göre farklılık arz etmektedir. Buradaki farklılık BİLSEM’e sınavla gelmesinden kaynaklanabilir.

“BİLSEM’de yeni bilgiler öğreniyorum.” önermesinin dağılımı incelendiğinde;bu maddede öğrencilerin okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2 =0,419$ $Sd=1$ $p>,05$). Buradaki 4. sınıf öğrencilerinin %95,2’si ve 5. sınıf öğrencilerinin%93,1’i tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka ifadeyle, okunan sınıfa göre öğrencilerin BİLSEM’de yeni bilgiler öğrendikleri konusunda herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Öğrenciler yeni bilgiler edinmekte olduklarını kabul etmişlerdir.

“BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğimi geliştirebiliyorum.” önermesinde öğrencilerin BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştirip geliştiremedikleri belirlenmeye çalışılmıştır. **Bu maddeye verilen cevaplarda okunulan sınıf seviyesine göre veriler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur** ($\chi^2 =7,380$ $Sd=1$ $p(0,007)<0,05$). Buradaki 4. sınıf öğrencilerinin %96,2’si ve 5. sınıf öğrencilerinin%85,1’i tamamen katıldıklarını ifade ederlerken 4. sınıf öğrencilerinin %3,8’i ve 5. sınıf öğrencilerinin de %14,9’u kısmen katıldıklarını söylemişlerdir. Bir başka ifadeyle, öğrenciler BİLSEM’de yeni bilgiler öğrendikleri hususunda oran bakımından birbirlerinden ayrılmışlardır. Bu farklılığın sebebi BİLSEM’in 5. sınıf öğrencilerinin ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılayamamasından kaynaklanmış olabilir.

“BİLSEM’de geliştirdiğimiz proje çalışmalarını yönetim tarafından destekleniyor” önermesi ölçülmeye çalışıldığında;öğrencilerin okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2 =2,810$ $Sd=1$ $p>,05$). Buradaki 4. sınıf öğrencilerinin %84,6’sı ve 5. sınıf öğrencilerinin%75,2’si tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir.

“BİLSEM’deki öğrenciler yeteneklerinden dolayı burada olmaya layıktır.” önermesine katılımları belirlenmeye çalışılmıştır. **Bu maddede elde edilen**

verilerde öğrencilerin okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2 = 11,580$ Sd=1 $p(0,001) < 0,05$). Buradaki 4. sınıf öğrencilerin %93,3'ü ve 5. sınıf öğrencilerinin %76,2'si tamamen katıldıklarını ifade ederken 4. sınıf öğrencilerinin %6,7'si ve 5. sınıf öğrencilerinin %23,8'i kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Kısaca öğrencilerin okudukları sınıfla öğrencilerin oradaki bulunuş gerekliliklerine 4. sınıfa giden öğrenciler daha inançlı görülmektedirler. BİLSEM'in öğrencilerin farklılıklarını ön plana çıkaran uygulamaları yeterince yapamamış olması ve öğrencilerin beklentilerini tam olarak karşılayamamış olması bu farklılığı ortaya çıkarmış olabilir.

“BİLSEM’de resim, grafik, tiyatro, edebiyat ve spor dallarındaki etkinliklere isteyerek katılıyorum.” önermesinde öğrencilerin BİLSEM’deki etkinliklere katılma istekleri ölçülmeye çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2 = 1,133$ Sd=1 $p > ,05$). Buradaki 4. sınıf ve 5. sınıf öğrencilerinin cevapları tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmıştır. 4. sınıftakilerin %81,7'si ile 5. sınıftakilerin %87,1'i tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

“BİLSEM’de diğer okuluma göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyorum.” önermesiyle öğrencilerin arkadaşlık ortamlarının nasıl oluştuğu veya kendilerine uygun ortamlardaki faaliyetleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2 = 3,689$ Sd=2 $p > ,05$). 4. sınıf öğrenciler, 5. sınıf öğrencilerine bakarak tamamen katılıyorum seçeneğini daha fazla işaretlemişlerdir (4. sınıf öğrencilerinin %64,4'ü 5. sınıf öğrencilerinin %56,4'ü).

“BİLSEM’de istediğim çalışmayı yapabildiğim için kendimi özgür hissediyorum.” önermesinin verileri ölçülmeye çalışıldığında; **öğrencilerin okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2 = 6,292$ Sd=1 $p(0,012) < 0,05$).** Buradaki 4. sınıf öğrencilerin %89,4'ü ve 5. sınıf öğrencilerinde %76,2'si tamamen katıldıklarını; 4. sınıf öğrencilerin %10,6'sı ve 5. sınıf öğrencilerinin de %23,8'i kısmen katıldıklarını ifade ederek kendilerini özgür hissetme konusunda birbirlerinden ayrılmışlardır. 4. sınıf öğrencileri kendilerini, yapmak istedikleri çalışma konusunda daha özgür hissetmektedirler. 4. sınıf öğrencilerinin daha özgürce çalışma yapabilmelerine imkan tanınması bu farklılıkta etken olabilir.

“BİLSEM’e devam etmekle geleceğime daha güvenle bakıyorum.” önermesiyle öğrencilerin geleceklerini güvende görüp görmeme durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplardan **okudukları sınıflara göre geleceklerini güvende görmek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2 = 4,270$ Sd=1 $p(0,039) < 0,05$)**. 4. sınıf öğrencilerinin %93,3’ü ve 5. sınıf öğrencilerinin %84,2’si tamamen katılıyorum derken; 4. sınıf öğrencilerinin %6,7’si 5. sınıf öğrencilerinin de %15,8’i kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Kısaca 4. sınıftakiler 5. sınıftakilere göre geleceklerine daha güvenle bakmaktadırlar. 4. sınıf öğrencileriyle yapılan farklı etkinlikler bu farklılıkta etken olmuş olabilir.

“BİLSEM’de daha rahat ortamda bulunmak, beni mutlu ediyor.” önermesi ölçülmeye çalışıldığında; verilen cevaplarda okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilememiştir ($\chi^2 = 0,240$ Sd=1 $p > ,05$). 4. sınıf öğrencilerinin %87,5’i ve 5. sınıf öğrencilerinde %85,1’i tamamen katılıyorum seçeneğinde birleşmişlerdir.

“BİLSEM’de karşılaştığım her türlü problemde bana yardımcı olacak öğretmen bulabiliyorum.” önermesine **verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2 = 7,655$ Sd=1 $p(0,006 < 0,05)$** . 4. sınıf öğrencilerinin %93,3’ü ve 5. sınıf öğrencilerinin %80,2’si tamamen katılıyorum derken 4. sınıf öğrencilerinin %6,7’si ve 5. sınıf öğrencilerinin %19,8’i kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Kısaca öğretmenler, öğrencilerin herhangi bir problemde onlara yardımcı olmaktadır. 4.sınıf öğrencileri ile daha yakından ilgilenilmesi bu farklılığı oluşturmuş olabilir.

“BİLSEM’deki öğretmenler bizim her türlü gelişimimizle yakından ilgileniyorlar.” önermesinin analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 0,211$ Sd=1 $p > ,05$). Tamamen katılıyorum seçeneğine 4. sınıf öğrencilerinin %82,7’si 5. sınıf öğrencilerinin de %80,2’si yönelmişlerdir.

Tamamen katılıyorum seçeneğine 4. sınıf öğrencilerinin %80,8’i, 5. sınıf öğrencilerinin de %77,2’sinin cevap verdiği rehberlik uzmanlarının öğrencinin bireysel yeteneklerinin farkında olmasını sağlamasıyla ilgili “Rehberlik uzmanları bireysel yeteneklerimin farkında olmamı sağlıyorlar.” önermesinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 0,499$ Sd=2 $p > ,05$).

“BİLSEM’de öğrendiklerim karşılaştığım sorunları çözebilmemi sağlıyor.” önermesi yoklanmaya çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,761$ Sd=1 $p > ,05$). 4. sınıf öğrencilerinin %83,7’si ve 5. sınıf öğrencilerinin %76,2’si tamamen katılıyorum derken diğerleri kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“Bir sorunla karşılaştığımda sunulan imkanlarla, yeni düşünceler üreterek bir buluş gerçekleştirebiliyorum.” önermesi yoklanmaya çalışıldığında, verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 2,163$ Sd=1 $p > ,05$). 4. sınıf öğrencilerinin %82,7’si ve 5. sınıf öğrencilerinin %74,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Kısaca öğrenciler imkan sunulduğunda her probleme bir buluş gerçekleştirebilmektedirler.

“Arzu ettiğim BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabiliyorum.” önermesine 4. sınıf öğrencilerinin %87,5’i ve 5. sınıf öğrencilerinin de %83,2’si tamamen katılıyorum diyerek okunulan sınıfa göre verilen cevaplarda herhangi bir anlamlı bir farklılık oluşturmamışlardır ($\chi^2 = 0,770$ Sd=1 $p > ,05$).

“BİLSEM’de herhangi bir probleme uygun projeler hazırlayabiliyorum.” önermesi ölçülmeye çalışıldığında elde edilen bulgularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 0,006$ Sd=1 $p > ,05$). 4. sınıf öğrencilerinin %80,8’i ve 5. sınıf öğrencilerinin %81,2’si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bir başka deyişle öğrenciler probleme uygun projeler hazırlayabilmektedirler.

4.1.2. Bilsen öğretmenine ait bulgular

Bu bölüm BİLSEM öğretmenlerinin 1. Alt amaca ilişkin bulguları içermektedir.

4.1.2.1. Cinsiyete ait bulgular

BİLSEM öğretmenin cinsiyet değişkenine ilişkin bilgiler bu bölümde verilmektedir.

Tablo 4.3. Cinsiyete göre Kaykare analiz tablosu

12: Her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlayarak ders veriyorum.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	8	14,5	26	47,3	21	38,2	55	100
Kadın	4	6,7	30	50	26	43,3	60	100
	Kaykare=1,937		Sd=2		p=0,380			

Tablo 4.3.'ün devamı						
26: Öğrenciler BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	15	27,3	40	72,7	55	100
Kadın	11	18,3	49	81,7	60	100
	Kaykare=1,311	Sd=1	p=0,252			
29: BİLSEM'deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	12	21,8	43	78,2	55	100
Kadın	10	16,7	50	83,3	60	100
	Kaykare=0,492	Sd=1	P=0,483			
34: Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	9	16,4	46	83,6	55	100
Kadın	5	8,3	55	91,7	60	100
	Kaykare=1,731	Sd=1	p=0,188			
36: Öğrencilere yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	19	34,5	36	65,5	55	100
Kadın	22	36,7	38	63,3	60	100
	Kaykare=0,056	Sd=1	p=0,812			

Bilsem öğretmeninin cinsiyetine ait bilgilerin genel incelemesinde (Tablo 4.3.); bu bölümde bulunan beş maddede 4 maddede cevaplar iki seçenekte, 1 maddede(12. Madde) ise üç seçenekte toplanmıştır. Cevapların iki seçenekte toplandığı 4 maddede de cevaplar tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşırken 12. maddede kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Bu beş maddeye verilen cevaplarda öğretmenlerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık görülmemiştir. BİLSEM öğretmenlerinin BİLSEM'in hedefleri hakkında olumlu düşündükleri söylenebilir. Ayrıca erkek öğretmenlerkadın öğretmenlere göre daha iyimser cevaplar vermişlerdir.Bilsem öğretmenlerinin maddelere verdikleri cevapların cinsiyetlere göre analizleri yapıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

“Her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlayarak ders veriyorum.” önermesi ölçülmeye çalışılmıştır. BİLSEM öğretmenlerinden elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 1,937$ Sd=2 $p>,05$). Erkeklerin %47,3'ü ve kadınların da %50'si kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“Öğrenciler BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.” önermesi ölçülmeye çalışılmıştır. Öğretmenlere göre görüşlerinde cinsiyetlere göre

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 1,311$ Sd=1 $p > ,05$). Erkeklerin %72,7'si ve kadınların %81,7'si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“BİLSEM'deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.” önermesinin ölçülmeye çalışıldığı maddede; öğretmenlerin görüşlerinde cinsiyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 0,492$ Sd=1 $p > ,05$). Erkeklerin %78,2'si ve kadınların %83,3'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yani öğretmenlerin büyük çoğunluğu derslerin öğrencilerin gelişimine katkıda bulunduğu görüşünde hemfikirdirler.

“Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor” önermesinin ölçülmeye çalışıldığı maddede; cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 1,731$ Sd=1 $p > ,05$). Erkeklerin %83,6'sı ve kadınların %91,7 gibi çok büyük bir yüzdeliği tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yani derslerin farklı malzemelerle işlenmesi öğrencilerde farklı etkiler oluşturmaktadır.

“Öğrencilere yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.” önermesiyle öğretmenlerin projelere bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maddede; cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 0,056$ Sd=1 $p > ,05$). Bu maddede erkeklerin %65,5'i ve kadınların %63,3'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

4.1.2.2. Kıdem yılına ait bulgular

Tablo 4.4 Kıdem yılına ait bulgular

12: Her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlayarak ders veriyorum.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	8	15,7	26	51	17	33,3	51	100
10 yıl üstü	4	6,2	30	46,9	30	46,9	64	100
Kaykare=3,794		Sd=1		p=0,150				
26: Öğrenciler BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	17	33,3	34	66,7	51	100		
10 yıl üstü	9	14,1	55	85,9	64	100		
Kaykare=6,024		Sd=1		p=0,014				

Tablo 4.4'ün devamı

29: BİLSEM'deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	11	21,6	40	78,4	51	100
10yıl üstü	11	17,2	53	82,8	64	100
Kaykare=0,352		Sd=1		p=0,553		
34: Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	10	19,6	41	80,4	51	100
10 yıl üstü	4	6,2	60	93,8	64	100
Kaykare=4,737		Sd=1		p=0,030		
36: Öğrencilere yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	21	41,2	30	58,8	51	100
10 yıl üstü	20	31,2	44	68,8	64	100
Kaykare=1,219		Sd=1		p=0,270		

Bilsem öğretmeninin cinsiyetine ait bilgilerin genel incelemesinde (Tablo 4.4); bu bölümde bulunan beş maddede 4 maddede cevaplar iki seçenekte, 1 maddede(12. madde) ise üç seçenekte toplanmıştır. Cevapların iki seçenekte toplandığı 4 maddede de cevaplar tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşırken 12. maddede kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Genel incelemede öğretmenlerin öğretim programlarının hedefine ilişkin olarak ortalama olarak yüksek oranda olumlu düşündükleri söylenebilir. Bunun yanında 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlere göre daha olumlu cevaplar verdikleri görülmektedir. Beş maddeye verilen cevaplarda 26 ve 34. maddelerde öğretmenlerin kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüş diğer üç maddede herhangi bir farklılık görülmemiştir. Bilsem öğretmenlerinin bu beş maddeye verdikleri cevapların kıdem yıllarına göre analizleri yapıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

“Her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlayarak ders veriyorum.” önermesi ölçülmeye çalışılmıştır. BİLSEM öğretmenlerinden elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 3,794$ Sd=1 p>,05). 1-10 yıl arası kıdeme sahip olanların %51'i ve 10 yıldan daha fazla kıdeme sahip olanların da %46,9'u kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Ayrıca yine 10 yıldan daha fazla kıdeme sahip olanların %46,9'u kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“Öğrenciler BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.” önermesi ölçülmeye çalışılmıştır. **Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre görüşlerinde**

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2 = 6,024$ Sd=1 p(0,014) < 0,05). 1-10 yıl arası kıdeme sahip olanların %66,7'si ve 10 yıldan daha fazla kıdeme sahip olanların %85,9'u tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Geri kalan cevaplar kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. 10 yıldan daha uzun süreli mesleki kıdeme sahip olan öğretmenler 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlere bakarak öğrencilerin BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda mutlu oldukları düşüncesine daha fazla sahip çıkmaktadırlar. 10 yıl üstü öğretmenlik kıdemine sahip öğretmenler bu mutluluğu daha rahat tecrübe etmiş olabilir.

“BİLSEM'deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.” önermesinin ölçülmeye çalışıldığında; öğretmenlerin görüşlerinde kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,352$ Sd=1 p>,05). 1-10 yıl arası kıdeme sahip olanların %78,4'ü ve 10 yıldan daha fazla kıdeme sahip olanların %82,8'i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yani kıdem yıllarına göre derslerin öğrencilerin gelişimine katkıda bulunduğu görüşünde herhangi bir farklılık yoktur.

“Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor” önermesi ölçülmeye çalışıldığında;**kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2 = 4,737$ Sd=1 p(0,030) < 0,05).** 1-10 yıl arası kıdeme sahip olanların %80,4'ü ve 10 yıldan daha fazla kıdeme sahip olanların %93,8'i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yani öğretmenler derslerin farklı malzemelerle işlenmesinin oluşturmuş olduğu etkilerin farklı olduğunu söylemeleriyle birlikte 10 yıldan daha fazla kıdeme sahip olan öğretmenler bu düşüncüyü diğer öğretmenlerden daha fazla savunmaktadırlar. 10 yıl üstü öğretmenler farklı malzemelerle ders işleme hususunda öğrencilere daha yardımcı olduğu için bu farklılığı görmüş olabilir.

“Öğrencilere yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.” önermesi sorulduğunda; kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=1,219$ Sd=1 p>,05). 1-10 yıl arası kıdeme sahip olanların %58,8'i ve 10 yıldan daha fazla kıdeme sahip olanların da %68,8'i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

4.1.2.3. Mezun olunan fakülteye ait bulgular

Bu bölümde BİLSEM öğretmenlerinin mezun oldukları fakülte değişkenine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.5. Mezun olunan fakülteye göre Kaykare analiz tablosu

12: Her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlayarak ders veriyorum.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	F	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim	8	10,8	36	48,6	30	40,6	74	100
Diğer	4	9,8	20	48,8	17	41,5	41	100
Kaykare=0,034		Sd=2		p=0,983				
26: Öğrenciler BİLSEM’lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.								
			f		%			
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim			19	25,7	55	74,3	74	100
Diğer			7	17,1	34	82,9	41	100
Kaykare=1,116		Sd=1		p=0,291				
29: BİLSEM’deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.								
			f		%			
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim			17	23	57	77	74	100
Diğer			5	12,2	36	87,8	41	100
Kaykare=1,981		Sd=1		p=0,159				
34: Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.								
			f		%			
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim			11	14,9	63	85,1	74	100
Diğer			3	7,3	38	92,7	41	100
Kaykare=1,406		Sd=1		p=0,236				
36: Öğrencilere yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.								
			f		%			
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim			28	37,8	46	62,2	74	100
Diğer			13	31,7	28	68,3	41	100
Kaykare=0,432		Sd=1		p=0,511				

Bilsem öğretmenlerinin mezun olduğu fakülteye ait bilgilerin genel incelemesinde (Tablo 4.5.); bu bölümde bulunan beş maddenin dört tanesinde cevaplar iki seçenekte, bir maddede(12. madde) ise üç seçenekte toplanmıştır. Cevapların iki seçenekte toplandığı 4 maddede de cevaplar tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşırken 12. maddede kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmıştır. BİLSEM öğretmenlerinin genel olarak programın hedeflerine ilişkin olumlu düşündükleri söylenebilir. Bunun yanında eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenlerin diğer fakülte mezunu öğretmenlere göre daha olumsuz baktıkları ancak her ikisinin ortalamasının yüksek olduğu görülmektedir. Beş maddeye verilen cevaplarda öğretmenlerin mezun oldukları

fakülterle göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. BİlSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların mezun oldukları fakülterle göre analizleri yapıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

“Her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlayarak ders veriyorum.” önermesi ölçülmeye çalışılmıştır. BİlSEM öğretmenlerinden elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 0,034$ Sd=2 $p > ,05$). Eğitim fakültesi mezunlarının %48,6’sı ve diğer fakülterden mezun olanların da %48,8’i kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“Öğrenciler BİlSEM’lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.” önermesi ölçülmeye çalışıldığında, öğretmenlerin mezun oldukları fakülterle göre görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 1,116$ Sd=1 $p > ,05$). Eğitim fakültesi mezunlarının %74,3’ü ve diğer fakülterden mezun olanların %82,9’u tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Geri kalan cevaplar kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır.

“BİlSEM’deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.” önermesi ölçülmeye çalışıldığında; öğretmenlerin görüşlerinde mezun oldukları fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 1,981$ Sd=1 $p > ,05$). Eğitim fakültesi mezunlarının %77’si ve diğer fakülterden mezun olanların %87,8’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yani öğretmenlerin kıdem yıllarına göre derslerin öğrencilerin gelişimine katkıda bulunduğu yönündeki görüşlerinde herhangi bir farklılık yoktur.

“Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor” önermesi ölçülmeye çalışıldığında; mezun oldukları fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 1,406$ Sd=1 $p > ,05$). Eğitim fakültesi mezunlarının %85,1’i ve diğer fakülterden mezun olanların %92,7’si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yani öğretmenler derslerin farklı malzemelerle işlenmesinin oluşturmuş olduğu etkilerin farklı olduğunu kabul etmektedirler.

“Öğrencilere yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.” önermesinde; öğretmenlerin görüşlerinde mezun oldukları fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 0,432$ Sd=1 $p > ,05$). Eğitim fakültesi mezunlarının %62,2’si ve

diğer fakültelerden mezun olanların da %68,3'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken diğerleri kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

4.1.2.4. Eğitim durumuna ait bulgular

Bu bölüm BİLSEM öğretmenlerinin eğitim durumu değişkenine ait bulguları içermektedir.

Tablo 4.6. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu

12: Her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlayarak ders veriyorum.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	F	%
Lisans	6	10,9	25	45,5	24	43,6	55	100
Lisansüstü	6	10	31	51,7	23	38,3	60	100
Kaykare=0,448		Sd=2		p=0,779				
26: Öğrenciler BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans			13	23,6	42	76,4	55	100
Lisansüstü			13	21,7	47	78,3	60	100
Kaykare=0,064		Sd=1		p=0,801				
29: BİLSEM'deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans			10	18,2	45	81,8	55	100
Lisansüstü			12	20	48	80	60	100
Kaykare=0,061		Sd=1		p=0,804				
34: Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans			7	12,7	48	87,3	55	100
Lisansüstü			7	11,7	50	88,3	60	100
Kaykare=0,030		Sd=1		p=0,862				
36: Öğrencilere yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans			20	36,4	35	63,6	55	100
Lisansüstü			21	35	39	65	60	100
Kaykare=0,023		Sd=1		p=0,879				

Bilsem öğretmeninin eğitim durumuna ait bilgilerin genel incelemesinde (Tablo 4.6.); bu bölümde bulunan beş maddenin dördünde cevaplar iki seçenekte, birinde maddede(12. madde) ise üç seçenekte toplanmıştır. Cevapların iki seçenekte toplandığı 4 maddede de cevaplar tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşırken 12. maddede kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Lisansüstü eğitim durumuna sahip öğretmenlerin lisans derecesine sahip öğretmenlere göre tamamen katılıyorum

seçeneğine daha fazla yöneldikleri görülmektedir. Beş maddeye verilen cevaplarda öğretmenlerin mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. BİSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların eğitim durumlarına göre analizleri yapıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

“Her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlayarak ders veriyorum.” önermesi ölçülmeye çalışılmıştır. BİSEM öğretmenlerinden elde edilen verilerde eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,448$ Sd=2 $p>,05$). Lisans düzeyinde öğrenime sahip olanların %45,5’i ve lisansüstü düzeyde öğrenime sahip olanların da %51,7’si kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“Öğrenciler BİSEM’lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.” önermesi ölçülmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,064$ Sd=1 $p>,05$). Lisans düzeyinde öğrenime sahip olanların %76,4’ü ve lisansüstü düzeyde öğrenime sahip olanların %78,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Diğer katılımcılar cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde toplamıştır.

“BİSEM’deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.” önermesinin ölçülmeye çalışıldığı maddede; öğretmenlerin görüşlerinde eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,061$ Sd=1 $p>,05$). Lisans düzeyinde öğrenime sahip olanların %81,8’i ve lisansüstü düzeyde öğrenime sahip olanların %80’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yani eğitim durumlarına göre derslerin öğrencilerin gelişimine katkıda bulunduğu görüşünde herhangi bir farklılık yoktur.

“Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor” önermesinin ölçülmeye çalışıldığı maddede; eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,030$ Sd=1 $p>,05$). Lisans düzeyinde öğrenime sahip olanların %87,3’ü ve lisansüstü düzeyde öğrenime sahip olanların %88,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yani öğretmenler farklı malzemelerle ders işlenmesinin öğrencilerde farklı etkiler oluşturacağına birleşmişlerdir.

“Öğrencilere yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.” önermesi sorulduğunda; öğretmenlerin

görüşlerinde eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 0,023$ Sd=1 $p > ,05$). Lisans düzeyinde öğrenime sahip olanların %63,6'sı ve lisansüstü düzeyde öğrenime sahip olanların da %65'i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken diğerleri kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

4.1.3. Yöneticiye ait bulgular

Bu bölüm 1. Alt amaçla ilgili olarak yöneticilerle ilgili bulguları içermektedir.

4.1.3.1. Kıdeme ait bulgular

Yöneticilerin kıdem yıllarıyla ilgili olarak elde edilen bulgular bu bölümde verilmiştir.

Tablo 4.7. Kıdeme göre Kaykare analiz tablosu

2: BİLSEM'e katılan öğrenciler diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	3	11,5	23	88,5	26	100
10 yıl üstü	3	33,5	6	66,7	9	100
Kaykare=2,236		Sd=1	p=0,135			
4: Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
	1-10 yıl	8	30,8	18	69,2	26
10 yıl üstü	5	55,6	4	44,4	9	100
Kaykare=1,759		Sd=1	p=0,185			
12: Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için yönetim olarak farklı metotları destekliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
	1-10 yıl	6	23,1	20	76,9	26
10 yıl üstü	2	22,2	7	77,8	9	100
Kaykare=0,003		Sd=1	p=0,958			
17: BİLSEM'e devam eden öğrenciler geleceğine daha güvenle bakıyor.						
	f	%	f	%	f	%
	1-10 yıl	7	26,9	19	73,1	26
10 yıl üstü	3	33,3	6	66,7	9	100
Kaykare=0,135		Sd=1	p=0,714			

Tablo 4.7'nin devamı

34: Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	2	7,7	24	92,3	26	100
10 yıl üstü	3	33,3	6	66,7	9	100
Kaykare=3,590		Sd=1		p=0,058		
35: Öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	3	11,5	23	88,5	26	100
10 yıl üstü	4	44,2	5	55,6	9	100
Kaykare=4,525		Sd=1		p=0,033		
36: Öğrencinin gelecek hayatında daha aktif olabilmesi için ailelerin de BİLSEM organizasyonlarına katılabilmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	3	11,5	23	88,5	26	100
10 yıl üstü	2	22,2	7	77,8	9	100
Kaykare=0,623		Sd=1		p=0,430		
38:BİLSEM’de, müzik, tiyatro, güzel sanatlar ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenleniyor.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	8	30,8	18	69,2	26	100
10 yıl üstü	4	44,4	5	55,6	9	100
Kaykare=0,555		Sd=1		p=0,456		

Bilsem yöneticilerinin kıdem yıllarına göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.7.); bu bölümde 8 önerme değerlendirilmiştir. 8 önermede de verilen cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde toplanmıştır. 7 maddede cevaplar tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşırken 4. maddede kıdem yıllarına göre yoğunlaşılacak tercih farklılaşmıştır. Yöneticilerin programın hedeflerine ulaşma açısından yüksek bir oranda gerçekleşme gördüklerini söylemişlerdir. Ayrıca 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticiler daha fazla kıdeme sahip olan yöneticilere göre daha yüksek bir oranda tamamen katılıyorum seçeneğine yöneldikleri görülmektedir. Bu bölümdeki önermelerden 35 numaralı maddedeki önermede istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş, diğerlerinde herhangi bir farklılık bulunamamıştır. Yöneticilerin verdikleri cevapların yöneticilikteki kıdemlerine göre analizleri yapıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

“BİLSEM’e katılan öğrenciler diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışılmıştır. Yöneticilerin görüşlerinde kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir

farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 2,236$ Sd=1 $p > ,05$). 1-10 yıl arası yöneticilik kıdemine sahip olanların %88,5'i ve 10 yıldan daha uzun süre kıdem yılına sahip olan yöneticilerin de %66,7'si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken diğerleri kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.” önermesi verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığında yöneticilerin görüşlerinde kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 1,759$ Sd=1 $p > ,05$). 1-10 yıl arası yöneticilik kıdemine sahip olanların %69,2'si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, 10 yıldan daha fazla kıdem yılına sahip olan yöneticilerin de %55,6'sı kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Ancak bu sonuçlar bir farklılık oluşturmamıştır.

“Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için yönetim olarak farklı metotları destekliyorum.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında yöneticilerin görüşlerinde kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 0,003$ Sd=1 $p > ,05$). 1-10 yıl arası yöneticilik kıdemine sahip olanların %76,9'u tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, 10 yıldan daha fazla kıdem yılına sahip olan yöneticilerin de %77,8'i cevaplarını aynı seçenekte toplamıştır.

“BİLSEM'e devam eden öğrenciler geleceğine daha güvenle bakıyor.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışıldığında 1-10 yıl arası yöneticilik kıdemine sahip olanların %73,1'i ve 10 yıldan daha uzun süre kıdem yılına sahip olan yöneticilerin de %66,7'si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken diğerleri kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yöneticilerin görüşlerinde kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 0,135$ Sd=1 $p > ,05$).

“Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanyorum.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddede yöneticilerin görüşlerinde kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2 = 3,590$ Sd=1 $p > ,05$). 1-10 yıl arası yöneticilik kıdemine sahip olanların %92,3'üne 10 yıldan daha fazla kıdem yılına sahip olan yöneticilerin de %66,7'si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Kısaca yöneticiler öğrencilerin istediği BİLSEM organizasyonlarına katılmalarına imkan tanımaktadırlar.

“Öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorum.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; **yöneticilerin görüşlerinde kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($\chi^2=4,525$ Sd=1 p(0,033) < 0,05)**. 1-10 yıl arası yöneticilik kıdemine sahip olanların %88,5’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, 10 yıldan daha fazla kıdem yılına sahip olan yöneticilerin de cevaplarının yalnızca %55,6’sı aynı seçenekte toplanmıştır. 1-10 yıl arası yöneticilik kıdemine sahip olanların %11,5’i ve 10 yıldan daha fazla kıdem yılına sahip olan yöneticilerin de %44,4’ü kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu farklılık 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerdeki heyecanlarının diğer öğretmenlere göre daha fazla olmasından kaynaklanabilir.

“Öğrencinin gelecek hayatında daha aktif olabilmesi için ailelerin de BİLSEM organizasyonlarına katılabilmesine imkan tanıyorum.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışıldığında; 1-10 yıl arası yöneticilik kıdemine sahip olanların %88,5’i ve 10 yıldan daha uzun süre kıdem yılına sahip olan yöneticilerin de %77,8’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken arta kalanları kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yöneticilerin görüşlerinde kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,623$ Sd=1 p>,05).

“BİLSEM’de, müzik, tiyatro, güzel sanatlar ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenleniyor.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı 38. maddede yöneticilerin görüşlerinde kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,555$ Sd=1 p>,05). 1-10 yıl arası yöneticilik kıdemine sahip olanların %69,2’si ve 10 yıldan daha fazla kıdem yılına sahip olan yöneticilerin de %55,6’sı tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

4.1.3.2. Mezun olduğu fakülteye ait bulgular

Yöneticilerin mezun oldukları fakülteye ait bulgular bu bölümde verilmiştir.

Tablo 4.8. Yöneticinin mezun olduğu fakülteye göre Kaykare analiz tablosu

2: BİLSEM’e katılan öğrenciler diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.							
	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Eğitim		2	9,5	19	90,5	21	100
Diğer		4	28,6	10	71,4	14	100
Kaykare=2,146		Sd=1		p=0,143			

Tablo 4.8'in devamı

4: Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	8	38,1	13	61,9	21	100
Diğer	5	35,7	9	64,3	14	100
Kaykare=0,020		Sd=1		p=0,886		
12: Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için yönetim olarak farklı metotları destekliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	4	19	17	81	21	100
Diğer	4	28,6	10	71,4	14	100
Kaykare=0,432		Sd=1		p=0,511		
17: BİLSEM'e devam eden öğrenciler geleceğine daha güvenle bakıyor.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	6	28,6	15	71,4	21	100
Diğer	4	28,6	10	71,4	14	100
Kaykare=0,000		Sd=1		P=1,000		
34: Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	3	14,3	18	85,7	21	100
Diğer	2	14,3	12	85,7	14	100
Kaykare=0,000		Sd=1		p=1,000		
35: Öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	4	19	17	81	21	100
Diğer	3	21,4	11	78,6	14	100
Kaykare=0,030		Sd=1		p=0,863		
36: Öğrencinin gelecek hayatında daha aktif olabilmesi için ailelerin de BİLSEM organizasyonlarına katılabilmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	3	14,3	18	85,7	21	100
Diğer	2	14,3	12	85,7	14	100
Kaykare=0,000		Sd=1		p=1,000		
38: BİLSEM'de, müzik, tiyatro, güzel sanatlar ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenleniyor.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	6	28,6	15	71,4	21	100
Diğer	6	42,9	8	57,1	14	100
Kaykare=0,761		Sd=1		p=0,363		

Bilsem yöneticilerinin mezun oldukları fakültele göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.8.); bu bölümde 8 önerme değerlendirilmiştir. 8 önermede de verilen cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde toplanmış ve 8 maddede de cevaplar tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmıştır eğitim

fakültesi mezunu yöneticilerin diğer fakülte mezunu yöneticilere göre daha yüksek bir oranda tamamen katılıyorum seçeneğine yöneldikleri görülmüştür. Bu bölümdeki önermelerden 17, 34 ve 35 numaralı maddelerdeki önermelere verilen cevaplarda eğitim fakültesi mezunu ve diğer fakülte mezunlarının verdikleri cevapları oranları birbirlerini aynısı bulunmuştur.

“BİLSEM’e katılan öğrenciler diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; yöneticilerin görüşlerinde mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($\chi^2=2,146$ Sd=1 $p>,05$). Eğitim fakültesi mezunlarının %90,5’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, diğer fakültelerden mezun olan yöneticilerin de cevaplarının %71,4’ü aynı seçenekte toplanmıştır.

“Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışılmıştır. Eğitim fakültesi mezunlarının %61,9’u ve diğer fakültelerden mezun olan yöneticilerin de %64,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken arta kalanları kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yöneticilerin görüşlerinde mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,020$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için yönetim olarak farklı metotları destekliyorum” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddede yöneticilerin görüşlerinde mezun oldukları fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,432$ Sd=1 $p>,05$). Eğitim fakültesi mezunlarının %81’i ve diğer fakültelerden mezun olan yöneticilerin de %71,4’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“BİLSEM’e devam eden öğrenciler geleceğine daha güvenle bakıyor.” önermesinde eğitim fakültesi ve diğer fakültelerden mezun olan yöneticilerin görüşleri aynı oranda (%71,4) tamamen katılıyorum ve yine aynı oranda (%28,6) kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,000$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.” önermesine verilen cevapların dağılımına

bakılmıştır. Bumaddede eğitim fakültesi ve diğer fakültelerden mezun olan yöneticilerin görüşleri aynı oranda (%85,7) tamamen katılıyorum ve yine aynı oranda (%14,3) kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,000$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorum.” önermesinde eğitim fakültesi mezunlarının cevaplarının %81’ini, diğer fakültelerden mezun olanların da cevaplarının %78,6’sını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplayarak görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilmemesini sağlamışlardır ($\chi^2=0,030$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencinin gelecek hayatında daha aktif olabilmesi için ailelerin de BİLSEM organizasyonlarına katılabilmesine imkan tanıyorum.” önermesi yoklandığında eğitim fakültesi ve diğer fakültelerden mezun olan yöneticilerin görüşleri aynı oranda (%85,7) tamamen katılıyorum ve yine aynı oranda (%14,3) kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,000$ Sd=1 $p>,05$).

BİLSEM’de, müzik, tiyatro, güzel sanatlar ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenlenme durumu ölçüldüğünde eğitim fakültesi mezunlarının %71,4’ü ve diğer fakülte mezunlarının da %57,1’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamasına imkan tanımışlardır ($\chi^2=0,761$ Sd=1 $p>,05$).

4.1.3.3. Eğitim durumuna ait bulgular

Yöneticilerin eğitim durumları ile ilgili bulgular Tablo 4.9.’da verilmiştir.

Tablo 4.9. Yöneticinin eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu

2: BİLSEM’e katılan öğrenciler diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans	5	23,8	16	76,2	21	100		
Lisansüstü	1	7,1	13	92,9	14	100		
	Kaykare=1,643		Sd=1		p=0,200			

Tablo 4.9'un devamı

4: Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	9	42,9	12	57,1	21	100
Lisansüstü	4	28,6	10	71,4	14	100
Kaykare=0,734		Sd=1	p=0,392			
12: Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için yönetim olarak farklı metotları destekliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	5	23,8	16	76,2	21	100
Lisansüstü	3	21,4	11	78,6	14	100
Kaykare=0,027		Sd=1	p=0,869			
17: BİLSEM'e devam eden öğrenciler geleceğine daha güvenle bakıyor.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	6	28,6	15	71,4	21	100
Lisansüstü	4	28,6	10	71,4	14	100
Kaykare=0,000		Sd=1	p=1,000			
34: Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	3	14,3	18	85,7	21	100
Lisansüstü	2	14,3	12	85,7	14	100
Kaykare=0,000		Sd=1	p=1,000			
35: Öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	5	23,8	16	76,2	21	100
Lisansüstü	2	14,3	12	85,7	14	100
Kaykare=0,476		Sd=1	p=0,490			
36: Öğrencinin gelecek hayatında daha aktif olabilmesi için ailelerin de BİLSEM organizasyonlarına katılabilmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	4	19	17	81	21	100
Lisansüstü	1	7,1	13	92,9	14	100
Kaykare=0,972		Sd=1	p=0,324			
38: BİLSEM'de, müzik, tiyatro, güzel sanatlar ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenleniyor.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	7	33,3	14	66,7	21	100
Lisansüstü	5	35,7	9	64,3	14	100
Kaykare=0,021		Sd=1	p=0,884			

Bilsem yöneticilerinin eğitim seviyelerine göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.9.); bu bölümde 8 önerme değerlendirilmiştir. 8 önermede verilen cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağılmış ve 8 maddede de cevaplar tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmıştır. 17 ve 34. Maddelerde lisans ve lisansüstü eğitim seviyelerine sahip yöneticilerin vermiş oldukları

cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine verdikleri cevapların oranları birbiriyle aynı bulunmuştur. Genel incelemede ayrıca lisansüstü eğitim seviyesine sahip yöneticilerin lisans seviyesine sahip olanlara göre daha iyimser cevaplar vererek çalışmaya katıldıkları görülmektedir. Ayrıca herhangi bir maddede, verilen cevaplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

“BİLSEM’e katılan öğrenciler diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; yöneticilerin görüşlerinde eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($\chi^2=1,643$ Sd=1 $p>,05$). Lisans düzeyinde eğitime sahip olanların %76,2’si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, lisansüstü eğitim seviyesine sahip olan yöneticilerin de cevaplarının %92,9’u aynı seçenekte toplanmıştır.

“Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışıldığında; lisans düzeyinde eğitime sahip olanların %57,1’i ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip olan yöneticilerin de %71,4’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken arta kalanları kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Yöneticilerin görüşlerinde eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,734$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için yönetim olarak farklı metotları destekliyorum” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddede yöneticilerin görüşlerinde eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,027$ Sd=1 $p>,05$). Lisans düzeyinde eğitime sahip %76,2’si ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip olan yöneticilerin de %78,6’sı tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Diğer cevaplar kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Kısaca yöneticilerin büyük çoğunluğu geliştirilebilecek farklı metotları öğrencinin bilişsel gelişimi için desteklemektedirler.

“BİLSEM’e devam eden öğrenciler geleceğine daha güvenle bakıyor.” önermesi sorulduğunda hem lisans hem de lisansüstü eğitim seviyesine sahip olan yöneticilerin görüşleri aynı oranda (%71,4) tamamen katılıyorum ve yine aynı oranda (%28,6) kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,000$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.” önermesine verilen cevapların dağılımına bakıldığında eğitim fakültesi ve diğer fakültelerden mezun olan yöneticilerin görüşleri aynı oranda (%85,7) tamamen katılıyorum ve yine aynı oranda (%14,3) kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,000$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorum.” önermesinde lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip yöneticilerin cevaplarının %76,2’si, lisansüstü seviyede eğitime sahip olanların da cevaplarının %85,7’si tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanarak görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilmemesine imkan tanımışlardır ($\chi^2=0,476$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencinin gelecek hayatında daha aktif olabilmesi için ailelerin de BİLSEM organizasyonlarına katılabilmesine imkan tanıyorum.” önermesi yoklanmıştır. Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip yöneticilerin %81’i ve lisansüstü seviyede eğitime sahip olan yöneticilerin %92,9’u görüşlerini tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamıştır. Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,972$ Sd=1 $p>,05$).

BİLSEM’de, müzik, tiyatro, güzel sanatlar ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenlenme durumunun ölçüldüğü maddede lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip yöneticilerin %66,7’si ve lisansüstü seviyede eğitime sahip olan yöneticilerin %64,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken diğerleri kısmen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamasına yol açmışlardır ($\chi^2=0,021$ Sd=1 $p>,05$).

4.1.4. Sınıf öğretmenine ait bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerine ait bulgular verilmiştir.

4.1.4.1. Cinsiyete ait bulgular

Tablo 4.10.’da sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.10. Sınıf öğretmeninin cinsiyetine göre Kaykare analiz tablosu

1: BİLSEM'e katılan öğrenci(m/lerim) diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.									
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Erkek	16	39	25	61	41	100			
Kadın	18	38,3	29	61,7	47	100			
Kaykare=0,005		Sd=1		p=0,944					
3: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Erkek	16	39	25	61	41	100			
Kadın	21	44,7	26	55,3	47	100			
Kaykare=0,288		Sd=1		p=0,592					
4: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Erkek	11	26,8	30	73,2	41	100			
Kadın	8	17	39	83	47	100			
Kaykare=1,244		Sd=1		p=0,265					
9: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Erkek	2	4,9	9	22	30	73,2	41	100	
Kadın	8	17,0	20	42,6	19	40,4	47	100	
Kaykare=9,879		Sd=2		p=0,007					
10: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) geleceğine daha güvenle bakıyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Erkek	24	58,5	17	41,5	41	100			
Kadın	19	40,4	28	59,6	47	100			
Kaykare=2,875		Sd=1		p=0,090					
11: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini sınıfın üstünde görüyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Erkek	5	12,2	19	46,3	17	41,5	41	100	
Kadın	19	40,4	15	31,9	13	27,7	47	100	
Kaykare=8,802		Sd=2		p=0,012					
15: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Erkek	25	61	16	39	41	100			
Kadın	29	61,7	18	38,3	47	100			
Kaykare=0,005		Sd=1		p=0,944					
16: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) farklılıklarını sınıfa hükmetmek için kullanıyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Erkek	25	61	10	24,4	6	14,6	41	100	
Kadın	29	61,7	14	29,8	4	8,5	47	100	
Kaykare=0,958		Sd=2		P=0,619					

Tablo 4.10'un devamı

17: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	26	63,4	10	24,4	5	12,2	41	100
Kadın	42	89,4	3	6,4	2	4,3	47	100
Kaykare=8,450		Sd=2		P=0,015				

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.10); 9 önerme değerlendirilmiştir. 2 önermede verilen cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmış iken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 9, 10 ve 11 numaralı maddelerde cevaplarda erkek ve kadın değişkenlerine göre farklı seçeneklerde yığılmıştır. 15 numaralı maddede kısmen katılıyorum seçeneğine, 16 ve 17 numaralı maddelerde katılmıyorum seçeneğine ve diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde yığılım fazladır. Sınıf öğretmenlerinin programların hedeflerine ulaşılması bakımından olumlu düşünceye sahip oldukları söylenilebilir. Ayrıca 9, 11 ve 17 numaralı maddelerde verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

“BİLSEM'e katılan öğrenci(m/lerim) diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; sınıf öğretmenlerinin görüşlerinde cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($\chi^2=0,005$ Sd=1 $p>,05$). Erkeklerin %61'i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, kadınların cevaplarının %61,7'si aynı seçenekte toplanmıştır.

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışılmıştır. Erkek öğretmenlerin %61'i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, kadınların cevaplarının %55,3'ü bu seçenekte toplanmıştır. Geri kalan öğretmenlerin cevapları kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Bu vesileyle sınıf öğretmenlerinin bu maddeye verdikleri cevaplarda cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,288$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddede sınıf öğretmenlerinin görüşlerinde cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=1,244$ Sd=1 $p>,05$). Erkeklerin %73,2'si ve kadınların da %83'i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Diğer cevaplar kısmen seçeneğinde

toplanmıştır. Kısaca öğretmenlerin büyük çoğunluğu BİLSEM'e devam eden öğrencilerinin kendilerini ifade etmekte zorlanmadıkları görüşünde birleşmişlerdir.

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.” önermesi sorulduğunda sınıf öğretmenlerinden erkeklerin %73,2'si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken kadınların %42,6'sı aynı seçeneği işaretlemiştir. **Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmuştur ($\chi^2=9,879$ Sd=2 p(0,007) < 0,05).** Erkeklerin %22'si kısmen derken kadınların da %40,4'ü tamamen seçeneğini işaretlemiştir. Erkek sınıf öğretmenleri sosyal çevrede daha fazla bulunduğundan bu farklılığı daha iyi gözlemlemiş olabilir.

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) geleceğine daha güvenle bakıyor.” önermesine verilen cevapların dağılımına bakılmıştır. Erkeklerin %58,5'i kısmen katılıyorum seçeneğinde görüşlerini toplarken kadınların çoğunluğu (%59,6) görüşlerini tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamıştır. Ancak elde edilen bulgularda görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=2,875$ Sd=1 p>,05).

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini sınıfın üstünde görüyor.” önermesinde erkek öğretmenlerin cevaplarının %46,3'ü, kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanırken kadın öğretmenlerin cevaplarının %40,4'ü bu önermeye katılmadıklarını bildirmişlerdir. **Buradan yola çıkarak elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilmiştir ($\chi^2=8,802$ Sd=2 p(0,012) < 0,05).** Erkek öğretmenlerin %12,2'si katılmıyorum seçeneğini işaretlerken kadınların %31,9'u kısmen seçeneğini işaretlemişlerdir. Geri kalan katılımcılar da tamamen seçeneğini seçmişlerdir.

“BİLSEM'e devam eden öğrencilerin diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.” önermesi yoklanmıştır. Erkek öğretmenlerin %61'i ve kadın öğretmenlerin %61,7'si görüşlerini kısmen katılıyorum seçeneğinde toplamıştır. Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,005$ Sd=1 p>,05).

BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) farklılıklarını sınıfa hükmetmek için kullanma durumunun ölçüldüğü maddede erkek ve kadın öğretmenler görüşlerini katılmıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Erkeklerin %61'i ve %61,7'si düşünceye katılmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamasına imkan tanımışlardır ($\chi^2=0,958$ Sd=2 p>,05).

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.” önermesinde erkek öğretmenlerin cevaplarının %63,4'ü ve kadın

öğretmenlerin cevaplarının da %89,4'ü katılmıyorum seçeneğinde toplanarak bu önermeye katılmadıklarını bildirmişlerdir. **Buradan yola çıkarak elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilmiştir ($\chi^2=8,450$ Sd=2 p(0,015) < 0,05).** Erkek öğretmenlerin %24,4'ü ve kadınların %6,4'ü kısmen seçeneğini işaretlemişlerdir. Geri kalan katılımcılar da tamamen seçeneğini seçmişlerdir.

4.1.4.2. Kıdem yılına ait bulgular

Tablo 4.11. sınıf öğretmenlerinin kıdem yılı değişkenine ait bulguları içermektedir.

Tablo 4.11. Sınıf öğretmenin kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu

1: BİLSEM'e katılan öğrenci(m/lerim) diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	F	%	f	%
1-10 yıl	7	25	21	75	28	100
10 yıl üstü	27	45	33	55	60	100
Kaykare=3,221		Sd=1	p=0,073			
3: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.						
	f	%	f	%	f	%
	1-10 yıl	10	35,7	18	64,3	28
10 yıl üstü	27	45	33	55	60	100
Kaykare=0,676		Sd=1	p=0,411			
4: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.						
	f	%	f	%	f	%
	1-10 yıl	4	14,3	24	85,7	28
10 yıl üstü	15	25	45	75	60	100
Kaykare=1,295		Sd=1	p=0,255			
9: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.						
	f	%	f	%	f	%
	1-10 yıl	8	28,6	20	71,4	28
10 yıl üstü	31	51,7	29	48,3	60	100
Kaykare=4,126		Sd=1	P=0,042			
10: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) geleceğine daha güvenle bakıyor.						
	f	%	f	%	f	%
	1-10 yıl	13	46,4	15	53,6	28
10 yıl üstü	30	50	30	50	60	100
Kaykare=0,097		Sd=1	p=0,755			

Tablo 4.11'in devamı

11: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini sınıfın üstünde görüyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	3	10,7	11	39,3	14	50	28	100
10 yıl üstü	21	35	23	38,3	16	26,7	60	100
Kaykare=7,182		Sd=2		P=0,028				
15: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl			17	60,7	11	39,3	28	100
10 yıl üstü			37	61,7	23	38,3	60	100
Kaykare=0,007		Sd=1		p=0,932				
16: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) farklılıklarını sınıfa hükmetmek için kullanıyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	13	46,4	13	46,4	2	7,1	28	100
10 yıl üstü	41	68,3	11	18,3	8	13,3	60	100
Kaykare=7,662		Sd=2		P=0,022				
17: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	14	50	12	42,9	2	7,1	28	100
10 yıl üstü	54	90	1	1,7	5	8,3	60	100
Kaykare=25,913		Sd=2		P=0,000				

Sınıf öğretmenlerinin kıdemlerine göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.11.); 9 önerme değerlendirilmiştir. 11,16 ve 17 numaralı önermede verilen cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmış iken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 9 ve 11 numaralı maddelerde cevaplar erkek ve kadın değişkenlerine göre farklı seçeneklerde yığılmıştır. 17 numaralı maddede katılmıyorum seçeneğinde yığılım fazladır. Sınıf öğretmenlerinin kıdem yılları az olanların hedeflere ulaşma açısından daha yüksek bir katılım göstermesi kıdem yılı arttıkça cevapların da daha az olumlu puanlar verdikleri görülmektedir. Ayrıca 9, 11, 16 ve 17 numaralı maddelerde verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

“BİLSEM'e katılan öğrenci(m/lerim) diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; sınıf öğretmenlerinin görüşlerinde mesleki kıdemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($\chi^2=3,221$ Sd=1 p>,05). 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların %75'i ve 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların da %55'i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışılmıştır. 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların öğretmenlerin %64,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların cevaplarının %55’i bu seçenekte toplanmıştır. Geri kalan öğretmenlerin cevapları kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Bu vesileyle sınıf öğretmenlerinin bu maddeye verdikleri cevaplarda mesleki kıdemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,676$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddede sınıf öğretmenlerinin görüşlerinde mesleki kıdemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=1,295$ Sd=1 $p>,05$). 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların %85,7’si ve 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların da %75’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Diğer cevaplar kısmen seçeneğinde toplanmıştır. Kısaca öğretmenlerin büyük çoğunluğu BİLSEM’e devam eden öğrencilerinin kendilerini ifade etmekte zorlanmadıkları görüşünde birleşmişlerdir.

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.” önermesi sorulduğunda sınıf öğretmenlerinden 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların %71,4’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların %51,7’si kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. **Bu vesileyle mesleki kıdem yılına göre görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmuştur ($\chi^2=4,126$ Sd=1 $p(0,042) < 0,05$).** Bu maddeyi 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların %28,6’sı kısmen derken 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların da %48,3’ü tamamen seçeneğini işaretlemiştir.

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) geleceğine daha güvenle bakıyor.” önermesine verilen cevapların dağılımına bakılmıştır. 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların %53,6’sı tamamen katılıyorum seçeneğinde görüşlerini toplarken 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların yarısı (%50) kısmen yarısı (%50) da tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamıştır. Ancak elde edilen bulgularda görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,097$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini sınıfın üstünde görüyor.” önermesinde 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların cevaplarının %50’i tamamen

katılıyorum seçeneğinde toplanırken 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların cevaplarının %38,3'ü bu önermeye kısmen katıldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. **Buradan yola çıkarak elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilmiştir ($\chi^2=7,182$ Sd=2 p(0,028) < 0,05).** 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların %39,3'ü kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlerken 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların %26,7'sitamamen seçeneğini işaretlemişlerdir.

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.” önermesi yoklanmıştır. 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların %60,7’si ve 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların %61,7’si görüşlerini kısmen katılıyorum seçeneğinde toplamıştır. Bu vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,007$ Sd=1 p>,05).

BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) farklılıklarını sınıfa hükmetmek için kullanma durumunun ölçüldüğü maddede 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların görüşlerini %46,4’ünü ayrı ayrı kısmen katıldıkları ve katılmadıkları seçeneklerinde toplarken 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanlar görüşlerini %68,3 ile katılmıyorum seçeneğinde toplamışlardır. 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların %18,3’ü düşünceye kısmen katıldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. **Bu vesileyle görüşlerde mesleki kıdem yılına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmasına imkan tanımışlardır ($\chi^2=7,662$ Sd=2 p(0,022) < 0,05).**Farklılığın sebebi sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri arttıkça sınıfa hakimiyetlerinin artması olabilir.

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.” önermesinde 1-10 yıl arasında öğretmenlik yapanların cevaplarının yarısı ve 10 yıl üstünde öğretmenlik yapanların cevaplarının da %90’ı katılmıyorum seçeneğinde toplanarak bu önermeyi reddeder şekilde görüş bildirmişlerdir. **Buradan yola çıkarak elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilmiştir ($\chi^2=25,913$ Sd=2 p(0,000) < 0,05).**Daha uzun süreli mesleki kıdeme sahip öğretmenler öğrencileri etkinliklere katma hususunda daha tecrübeli olma ihtimalinden dolayı bu farklılık oluşmuş olabilir.

4.1.4.3. Okuttukları sınıfa ait bulgular

Tablo 4.12.’de sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf değişkenine göre analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.12. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıfa göre Kaykare analiz tablosu

1: BİLSEM'e katılan öğrenci(m/lerim) diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf			24	52,2	22	47,8	46	100
5. sınıf			10	23,8	32	76,2	42	100
Kaykare=7,450		Sd=1		p=0,006				
3: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf			27	58,7	19	41,3	46	100
5. sınıf			10	23,6	32	76,2	42	100
Kaykare=10,965		Sd=1		p=0,001				
4: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf			16	34,8	30	65,2	46	100
5. sınıf			3	7,1	39	92,9	42	100
Kaykare=9,907		Sd=1		p=0,002				
9: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	6	13	16	34,8	24	52,2	46	100
5. sınıf	4	9,5	13	31	25	59,5	42	100
Kaykare=0,550		Sd=2		P=0,760				
10: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) geleceğine daha güvenle bakıyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf			28	60,9	18	39,1	46	100
5. sınıf			15	35,7	27	64,3	42	100
Kaykare=5,560		Sd=1		p=0,018				
11: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini sınıfın üstünde görüyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	11	23,9	26	56,5	9	19,6	46	100
5. sınıf	13	31	8	19	21	50	42	100
Kaykare=14,344		Sd=2		p=0,001				
15: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf			31	67,4	15	32,6	46	100
5. sınıf			23	54,8	19	45,2	42	100
Kaykare=1,477		Sd=1		p=0,224				
16: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) farklılıklarını sınıfa hükmetmek için kullanıyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	29	63	15	32,6	2	4,3	46	100
5. sınıf	25	59,5	9	21,4	8	19	42	100
Kaykare=5,225		Sd=2		p=0,073				

Tablo 4.12'nin devamı

17: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	36	78,3	8	17,4	2	4,3	46	100
5. sınıf	32	76,2	5	11,9	5	11,9	42	100
	Kaykare=2,036		Sd=2		p=0,361			

Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıflara göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.12.); 9 önerme değerlendirilmiştir. 9 ve 11 numaralı önermede verilen cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmış iken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 1, 2, 10 ve 11 numaralı maddelerde cevaplar 4. sınıf ve 5. sınıf değişkenlerine göre farklı seçeneklerde yığılmıştır. 15 numaralı maddede cevaplar kısmen katılıyorum seçeneğinde yığılmışken 16 ve 17 numaralı maddede katılmıyorum seçeneğinde yığılım fazladır. Okuttukları sınıflara göre sınıf öğretmenlerinde belli bir sınıfı okutanların belli bir seçeneği seçmede yönelmelerinin olmadığı söylenebilir. Ayrıca 1, 2, 4, 10 ve 11 numaralı maddelerde verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

“BİLSEM'e katılan öğrenci(m/lerim) diğerlerine göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; **sınıf öğretmenlerinin görüşlerinde okuttukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($\chi^2=7,450$ Sd=1 p(0,006) < 0,05)**. 4.sınıf öğretmenlerinin %52,2'si kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, 5.sınıf öğretmenlerinin %76,2'si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışılmıştır. 4.sınıf öğretmenlerinin %58,7'si kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, 5.sınıf öğretmenlerinin cevaplarının %76,2'si tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. **Farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarda sınıf öğretmenlerinin bu maddeye verdikleri cevaplarda okuttukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=10,965$ Sd=1 p(0,001) < 0,05)**. Yani 5. Sınıf

öğretmenleri 4. sınıf öğretmenlerine nazaran öğrencilerinde daha fazla öğrenme yeteneğinin geliştiğini ortaya koymuşlardır.

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddesinde **sınıf öğretmenlerinin görüşlerinde okuttukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=9,907$ Sd=1 $p(0,002) < 0,05$)**. 4.sınıf öğretmenlerinin %65,2’si ve 5.sınıf öğretmenlerinin de %92,9’u tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Diğer cevaplar kısmen seçeneğinde toplanmıştır. Kısaca öğretmenlerin büyük çoğunluğu BİLSEM’e devam eden öğrencilerinin kendilerini ifade etmekte zorlanmadıkları görüşüne 5. sınıfı okutan sınıf öğretmenleri daha fazla bir katılım göstermişlerdir.

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.” önermesi sorulduğunda 4.sınıf öğretmenlerinin %52,2’si ve 5. Sınıf öğretmenlerinin de %59,5’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Bu vesileyle okuttukları sınıflara göresınıf öğretmenlerinin görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,550$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) geleceğine daha güvenle bakıyor.” önermesine verilen cevapların dağılımına bakılmıştır. 4.sınıf öğretmenleri cevaplarının çoğunluğunu (%60,9) kısmen seçeneğinde yoğunlaştırırken 5.sınıf öğretmenlerinin %64,3’ü cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamıştır. **Bu sebeple elde edilen bulgularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmuştur ($\chi^2=5,560$ Sd=1 $p(0,018) < 0,05$)**. Yani 5. sınıf öğretmenleri 4. Sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerinin geleceklerini daha güvenli gördüklerini söylemektedirler.

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini sınıfın üstünde görüyor.” önermesinde 4.sınıf öğretmenlerinin cevaplarının %56,5’i kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanırken 5.sınıf öğretmenlerinin cevaplarının yarısı (%50) tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Diğer yarısı da tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. **Buradan yola çıkarak elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilmiştir ($\chi^2=14,344$ Sd=2 $p(0,001) < 0,05$)**.

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.” önermesi yoklandığında; 4.sınıf öğretmenlerinin %67,4’ü ve 5.sınıf öğretmenlerinin %54,8’i görüşlerini kısmen katılıyorum seçeneğinde toplamıştır. Bu

vesileyle görüşlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=1,477$ Sd=1 $p>,05$).

BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) farklılıklarını sınıfa hükmetmek için kullanma durumunun ölçüldüğü maddede 4.sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin %63'ü ve 5. sınıf öğretmenlerinin %59,5'i katılmıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Bu vesileyle görüşlerde okuttukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=5,225$ Sd=2 $p>0,05$).

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.” önermesinde 4.sınıf öğretmenlerinin cevaplarının %78,3'ü ve 5.sınıf öğretmenlerinin cevaplarının da %76,2'si katılmıyorum seçeneğinde toplanarak bu önermeyi reddeder şekilde görüş bildirmişlerdir. Buradan yola çıkarak elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=2,036$ Sd=2 $p>,05$).

4.1.5. Veliye ait bulgular

Tablo 4.13. velilere ait bulguları içermektedir.

Tablo 4.13. Velilere ait frekans tablosu

2: Çocuğum BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.							
Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
f	%	f	%	f	%	f	%
27		27		73	73	100	100
11: Çocuğum BİLSEM'de diğer okuluna göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyor.							
f	%	f	%	f	%	f	%
15	15	32	32	53	53	100	100
12: BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda bulunmak çocuğumu duygusal olarak olumlu etkilemektedir.							
f	%	f	%	f	%	f	%
23		23		77	77	100	100
13: BİLSEM'de istediği çalışmayı yapabildiği için çocuğum kendisini daha özgür hissediyor.							
f	%	f	%	f	%	f	%
27		27		73	73	100	100
14: BİLSEM'e devam etmekle çocuğum geleceğime daha güvenle bakıyor.							
f	%	f	%	f	%	f	%
10	10	39	39	51	51	100	100

Velilerin bu bölümde verdiği cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.13.); 5 önerme değerlendirilmiştir. 11 ve 14 numaralı önermede verilen cevaplar tamamen

katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmış iken diğerlerinde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 5 maddede de cevaplar tamamen katılıyorum seçeneğinde yığılmış durumdadır. Kısaca velilerin programın hedeflerine ulaşma ile ilgili düşüncelerinin olumlu oldukları söylenebilir.

“Çocuğum BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.” önermesiyle BİLSEM’in çocuklardaki öğrenme yeteneklerini geliştirip geliştiremediği öğrenilmek amaçlanmıştır. Verilen cevaplarda velilerin %73’ü düşünceye tamamen katıldığı yönünde görüş bildirirken %27’si kısmen katıldığı yönünde görüş bildirmiştir. Kısaca velilerin çoğunluğu çocuklarının öğrenme yeteneklerinin geliştiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Çocuğum BİLSEM’de diğer okuluna göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyor.” önermesiyle çocuğun kendisi gibi üstün zekalı veya üstün yeteneklilerle daha iyi anlaşılabilir ve anlaşmadığı öğrenilmeye çalışıldığında velilerin %53’ü düşünceye tamamen katıldığı, %32’si kısmen katıldığı ve %15’i de katılmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Burada veliler çocuklarının daha iyi arkadaşlıklar kurduklarını söylemişlerdir.

BİLSEM’lerdeki organizasyonlarda bulunmanın çocukları duygusal olarak olumlu etkileyip etkilemediğinin öğrenilmek istendiği maddeye verilen cevaplarda velilerin büyük bir çoğunluğu (%77) düşünceye tamamen katıldığı, %23’ü ise kısmen katıldığı yönünde görüş bildirmiştir. Kısaca çocuklar BİLSEM’de duygusal olarak olumlu etkilenmektedirler.

BİLSEM’de yaptıkları çalışmalarla çocukların kendisini daha özgür hissedip hissetmedikleri ölçüldüğünde velilerin %73’ü çocuklarının daha özgür oldukları fikrine tamamen katıldıklarını belirtirken geri kalanlar da bu fikre kısmen katıldıklarını ortaya koymuşlardır.

BİLSEM’e devam etmekle çocukların geleceğine daha güvenle bakıp bakmadığı merak edildiğinde velilerin %51’i tamamen katıldığını belirtirken %39’u kısmen katıldığını belirtmişlerdir. Velilerin %10,0’i ise düşünceye katılmadığını söylemiştir.

4.2. İkinci alt probleme ait elde edilen bulgular

Bu bölümde “Bilim Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının içeriğine ilişkin;

- Öğrenci,
- Bilsem öğretmeni,
- Yönetici,
- Sınıf öğretmeni ve

e) Velilerin görüşleri nelerdir ve bu görüşler arasında anlamlı fark var mıdır?” alt problemiyle ilgili bulgular yer almaktadır.

4.2.1. Öğrenciye ait bulgular

Bu bölümde öğrenci ile ilgili bulgular verilmiştir.

4.2.1.1. Cinsiyete göre bulgular

Tablo 4.14. Cinsiyete göre Kaykare Analiz Tablosu

10: BİLSEM’de hazırlanan derslerin konularıyla diğer okulumdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	11	9,4	41	35	65	55,6	117	100
Kız	8	9,1	25	28,4	55	62,5	88	100
Kaykare=1,105		Sd=2		p=0,575				
11: BİLSEM’de diğer okuldaki öğrendiklerimden farklı şeyler öğreniyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			12	10,3	105	89,7	117	100
Kız			16	18,2	72	81,8	88	100
Kaykare=2,675		Sd=1		p=0,102				
12: BİLSEM’deki öğretmenler derslerde işlenecek konularla ilgili bilgi veriyorlar.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			22	18,8	95	81,2	117	100
Kız			21	23,9	67	76,1	88	100
Kaykare=0,776		Sd=1		p=0,378				
13: Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir içerik hazırlıyorlar.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	10	8,5	23	19,7	8,4	71,8	117	100
Kız	6	6,8	22	25	60	68,2	88	100
Kaykare=0,939		Sd=2		P=0,625				

Tablo 4.14'ün devamı

14: BİLSEM'de öğrendiklerimle etrafımdaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	23	19,7	94	80,3	117	100
Kız	14	15,9	74	84,1	88	100
	Kaykare=0,477	Sd=1	p=0,490			
15: BİLSEM'de öğrendiklerimi günlük yaşamda kullanabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	27	23,1	90	76,9	117	100
Kız	15	17	73	83	88	100
	Kaykare=1,122	Sd=1	p=0,290			
37: BİLSEM'deki işlediğimiz konular kendimi geliştirmemi sağlıyor.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	12	10,3	105	89,7	117	100
Kız	9	10,2	79	89,8	88	100
	Kaykare=0,000	Sd=1	p=0,995			
48: Öğretmenlerim etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyor.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	13	11,1	104	88,9	117	100
Kız	7	8	81	92	88	100
	Kaykare=0,568	Sd=1	p=0,451			
57: Bir problemle karşılaştığımda öğrendiğim bilgileri kullanarak problemi çözebiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	10	8,5	107	91,5	117	100
Kız	13	14,8	75	85,2	88	100
	Kaykare=1,954	Sd=1	p=0,162			
59: BİLSEM'de derslerde daha rahat deneyler yapabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	20	17,1	97	82,9	117	100
Kız	6	6,8	82	93,2	88	100
	Kaykare=4,789	Sd=1	p=0,029			
61: BİLSEM'de, müzik, tiyatro gibi türlü sözel ve işitsel etkinlikler düzenleniyor.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	25	21,4	92	78,6	117	100
Kız	13	14,8	75	85,2	88	100
	Kaykare=1,447	Sd=1	p=0,229			
62: BİLSEM'de, güzel sanat ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenleniyor.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	10	8,5	28	23,9	79	67,5
Kız	9	10,2	12	13,6	67	76,1
	Kaykare=3,405	Sd=2	p=0,182			

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.14.); 12 önerme değerlendirilmiştir. 10, 13 ve 62 numaralı önermelerde verilen cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde

dağılmış iken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Bu bölümdeki bütün cevaplarda tamamen katılıyorum seçeneğinde yığılma görülmüştür. Öğrencilerin BİLSEM’deki öğretim programlarının içeriğine ilişkin beklentilerinin karşılanma düzeylerinin yüksek olduğu ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre öğretim programlarının içeriğine ilişkin düşüncelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca 59 numaralı maddede verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

“BİLSEM’de hazırlanan derslerin konularıyla diğer okulumdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($\chi^2=1,105$ Sd=2 $p>,05$). Erkek öğrencilerin bu maddede verilen önermeye %55,6, kız öğrencilerin ise %62,5 oranında tamamen katılıyorum seçeneğine yoğunlaştıkları fakat istatistiksel olarak herhangi bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

“BİLSEM’de diğer okuldaki öğrendiklerimden farklı şeyler öğreniyorum.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışılmıştır. Erkek öğrencilerin %89,7’si ve kız öğrencilerin de %81,8’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, geri kalanlar kısmen katılıyorum seçeneğini uygun görmüşlerdir. Farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarda öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevaplarda cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=2,675$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’deki öğretmenler derslerde işlenecek konularla ilgili bilgi veriyorlar.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddede erkek öğrencilerin %81,2’si ve kız öğrencilerin %76,1’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken verilen cevaplarda cinsiyetlere göre herhangi bir anlamlı farklılık ortaya konulmamıştır ($\chi^2=0,776$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir içerik hazırlıyorlar.” önermesi sorulduğunda erkek öğrencilerin %71,8’i ve kız öğrencilerin de %68,2’si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Elde edilen verilere göre yapılan farklılık analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,939$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’de öğrendiklerimle etrafımdaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyorum” önermesinde öğrencilerin BİLSEM’de öğrendikleriyle etrafındakilerle

daha rahat iletişim kurup kuramadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevapların dağılımına bakıldığında erkek ve kız öğrencilerin cevaplarının çoğunluğunu tamamen katılıyorum seçeneğinde topladıkları görülmüştür. Erkekler (%80,3) kızlar %84,1 oranında tamamen katılıyorum demişlerdir. Yapılan analizlerde ise bulgularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,477$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’de öğrendiklerimi günlük yaşamda kullanabiliyorum” önermesinde erkek öğrencilerin %76,9’u ve kız öğrencilerin %83’ü tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmışlardır. Ayrıca erkek öğrencilerin %23,1’i ve kız öğrencilerin de %17’si kısmen katılıyorum cevaplarını vermişlerdir. Buradan yola çıkarak elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilememiştir ($\chi^2=1,122$ Sd=1 $p>0,05$).

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.” önermesinin yoklandığı maddede öğrencilerin cevapları birbirlerine çok yakın sonuçlar ortaya koymuştur. Erkekler %89,7, kızlar %89,8. Görüşlerde farklılık olup olmadığıyla ilgili olarak yapılan analizde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,000$ Sd=1 $p>,05$).

Öğretmenlerin etkinliklerde çevredeki imkanları kullanma durumunun öğrenilmesinin amaçlanıldığı maddede erkek öğrencilerin %88,9’u kızların ise %92’si öğretmenlerin bu imkanları kullandıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Yapılan çalışmada görüşlerde cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturacak durum bulunmamıştır ($\chi^2=0,568$ Sd=1 $p>0,05$).

“Bir problemle karşılaştığımda öğrendiğim bilgileri kullanarak problemi çözebiliyorum.” önermesinde erkek öğrencilerin %91,5’i ve kız öğrencilerin de %85,2’si öğrendiklerini karşılaştığı problemleri çözmek için kullanabildiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Kaykare çalışmasında ise verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=1,954$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’de derslerde daha rahat deneyler yapabiliyorum.” önermesine verilen cevaplar yoklanmaya çalışılmıştır. Erkeklerin ve kızların çoğunluğu tamamen katılıyorum seçeneğinde yığılmıştır. Erkeklerin %82,9’u ve kızların da %93,2’si. **Ancak elde edilen verilerde cinsiyete göre anlamlı farklılık elde edilmiştir ($\chi^2=4,789$ Sd=1 $p(0,029) < 0,05$).**

“BİLSEM’de, müzik, tiyatro gibi türlü sözel ve işitsel etkinlikler düzenleniyor.” önermesine verilen cevapların dağılımları incelendiğinde erkek öğrencilerin %78,6’sı ile kız öğrencilerin %76,1’i BİLSEM’de güzel sanat ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenlendiği tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Yapılan farklılık incelenmesinde ise cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilememiştir ($\chi^2=1,447$ Sd=1 p>,05).

“BİLSEM’de, güzel sanat ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenleniyor.” önermesinde cevapların tamamen dağıldığı görülmektedir. Erkek öğrencilerin %,5’i ve kız öğrencilerin de %85,2’si öğrendiklerini karşılaştığı problemleri çözmek için kullanabildiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Kaykare çalışmasında ise verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=3,405$ Sd=2 p>,05).

4.2.1.2.Okuduğu sınıfa ait bulgular

Bu bölümde öğrencinin okuduğu sınıf değişkenine ait bulgular verilmiştir.

Tablo 4.15. Öğrencinin Okuduğu Sınıfa Göre Kaykare Analiz Tablosu

10: BİLSEM’de hazırlanan derslerin konularıyla diğer okulumdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	5	4,8	23	22,1	76	73,1	104	100
5. Sınıf	14	13,9	43	42,6	44	43,6	101	100
		Kaykare=18,817	Sd=2		p=0,000			
11: BİLSEM’de diğer okuldaki öğrendiklerimden farklı şeyler öğreniyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf			13	12,5	91	87,5	104	100
5. Sınıf			15	14,9	86	85,1	101	100
		Kaykare=0,240	Sd=1		p=0,624			
12: BİLSEM’deki öğretmenler derslerde işlenecek konularla ilgili bilgi veriyorlar.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf			17	16,3	87	83,7	117	100
5. Sınıf			26	25,7	75	74,3	88	100
		Kaykare=2,729	Sd=1		p=0,099			
13: Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir içerik hazırlıyorlar.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	10	9,6	21	20,2	73	70,2	117	100
5. Sınıf	6	5,9	24	23,8	71	70,3	88	100
		Kaykare=1,184	Sd=2		p=0,553			

Tablo 4.15' in devamı

14: BİLSEM'de öğrendiklerimle etrafımdaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	10	9,6	94	90,4	117	100
5. Sınıf	27	26,7	74	73,3	88	100
Kaykare=10,150		Sd=1	p=0,001			
15: BİLSEM'de öğrendiklerimi günlük yaşamda kullanabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	12	11,5	92	88,5	117	100
5. Sınıf	30	29,7	71	70,3	88	100
Kaykare=10,378		Sd=1	p=0,001			
37: BİLSEM'deki işlediğimiz konular kendimi geliştirmemi sağlıyor.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	7	6,7	97	93,3	117	100
5. Sınıf	14	13,9	87	86,1	88	100
Kaykare=2,834		Sd=1	p=0,092			
48: Öğretmenlerim etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyor.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	8	7,7	96	92,3	117	100
5. Sınıf	12	11,9	89	88,1	88	100
Kaykare=1,021		Sd=1	p=0,312			
57: Bir problemle karşılaştığımda öğrendiğim bilgileri kullanarak problemi çözebiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	9	8,7	95	91,3	117	100
5. Sınıf	14	13,9	87	86,1	88	100
Kaykare=1,395		Sd=1	p=0,238			
59: BİLSEM'de derslerde daha rahat deneyler yapabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	15	14,4	89	85,6	117	100
5. Sınıf	11	10,9	90	89,1	88	100
Kaykare=0,577		Sd=1	p=0,477			
61: BİLSEM'de, müzik, tiyatro gibi türlü sözel ve işitsel etkinlikler düzenleniyor.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	19	18,3	85	81,7	117	100
5. Sınıf	19	18,8	82	81,2	88	100
Kaykare=0,010		Sd=1	p=0,920			
62: BİLSEM'de, güzel sanat ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenleniyor.						
	f	%	f	%	f	%
4. Sınıf	10	9,6	15	14,4	79	76,0
5. Sınıf	9	8,9	25	24,8	67	66,3
Kaykare=3,496		Sd=2	p=0,174			

Öğrencilerin okudukları sınıflara göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.15.); 12 önerme değerlendirilmiştir. 10, 13 ve 62 numaralı önermelerde verilen cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde

dağılmış iken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Bu bölümdeki bütün cevaplarda tamamen katılıyorum seçeneğinde yığılma görülmüştür. 4. sınıf öğrencilerinin 5. sınıf öğrencilere nazaran daha olumlu düşünceler içerisinde oldukları söylenebilir. Ayrıca 10, 14 ve 15 numaralı maddelerde verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

“BİLSEM’de hazırlanan derslerin konularıyla diğer okulumdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; **öğrencilerin okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($\chi^2=18,817$ Sd=2 p(0.000) < 0,05)**. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %73,1’i ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin ise %43,6’sının bu maddede verilen önermeye tamamen katılıyorum seçeneğine yoğunlaştıkları diğer öğrencilerin ise çoğunluğunun kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam edenlerin %22,1’i ve 5. sınıfa devam edenlerin %42,6’sı kısmen katılıyorum seçeneğine yoğunlaşmışlardır. Farklılığın sebebi 4. Sınıfa devam eden öğrencilerin henüz başka hangi alanlarda çalışmalar yapabilecekleri hususunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarından olabilir.

“BİLSEM’de diğer okuldaki öğrendiklerimden farklı şeyler öğreniyorum.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışıldığında; 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %87,5’i ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %85,1’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, geri kalanlar kısmen katılıyorum seçeneğini uygun görmüşlerdir. Farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarda öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevaplarda okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,240$ Sd=1 p>,05).

“BİLSEM’deki öğretmenler, derslerde işlenecek konularla ilgili bilgi veriyorlar.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddede; 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %83,7’si ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %74,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken okudukları sınıflara göre verilen cevaplarda herhangi bir anlamlı farklılık ortaya konulamamıştır ($\chi^2=2,729$ Sd=1 p>,05).

“Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir içerik hazırlıyorlar.” önermesi sorulduğunda cevaplar üç seçeneğe de dağılmıştır. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %70,2’si ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %70,3’ü tamamen

katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %20,2'si ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %23,8'i de kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Elde edilen verilere göre yapılan farklılık analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=1,184$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’de öğrendiklerimle etrafımdaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyorum” önermesinde öğrencilerin BİLSEM’de öğrendikleriyle etrafındakilerle daha rahat iletişim kurup kuramadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevapların dağılımına bakıldığında 4. ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin cevaplarının çoğunluğunu tamamen katılıyorum seçeneğinde topladıkları görülmüştür. 4. sınıfa devam edenlerin bu seçeneğe cevap verme oranı%90,4 ve5. sınıfa devam edenlerin cevap verme oranı da %73,3’tür. **Yapılan analizlerde ise öğrencinin okuduğu sınıfa göre bulgularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=10,150$ Sd=1 $p(0,001) < 0,05$).**

“BİLSEM’de öğrendiklerimi günlük yaşamda kullanabiliyorum” önermesinde 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %88,5'i ve5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %70,3'ü cevaplarında tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmışlardır. Geri kalan öğrencilerin cevapları da kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. **Cevaplardan yola çıkarak elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($\chi^2=10,378$ Sd=1 $p(0,001) < 0,05$).**

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.” önermesinin yoklandığı maddede; öğrencilerin cevapları tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmıştır. 4. sınıfa devam edenler %93,3; 5. sınıfa devam edenler ise %86,1. Görüşlerde farklılık olup olmadığıyla ilgili olarak yapılan analizde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=2,834$ Sd=1 $p>,05$).

Öğretmenlerin etkinliklerde çevredeki imkanları kullanma durumunun öğrenilmesinin amaçlanıldığı maddede;4. sınıfa devam eden öğrencilerin %92,3'ü ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerinise %88,1'i öğretmenlerin bu imkanları kullandıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Yapılan çalışmada görüşlerde öğrencilerin okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturacak durum bulunmamıştır ($\chi^2=1,021$ Sd=1 $p>0,05$).

“Bir problemle karşılaştığımda öğrendiğim bilgileri kullanarak problemi çözebiliyorum.” önermesinde 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %91,3'ü ve 5. sınıfa

devam eden öğrencilerin de %86,1'i öğrendiklerini, karşılaştığı problemleri çözmek için kullanabildiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Kaykare çalışmasında ise verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=1,395$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’de derslerde daha rahat deneyler yapabiliyorum.” önermesine verilen cevaplar yoklanmaya çalışılmıştır. 4. ve 5. sınıfa devam edenlerin çoğunluğu tamamen katılıyorum seçeneğinde yığılmıştır. 4. sınıfa devam edenler %85,6 ve 5. sınıfa devam edenler de %89,1. Ancak elde edilen verilerde okudukları sınıflara göre anlamlı farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=0,577$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’de, müzik, tiyatro gibi türlü sözel ve işitsel etkinlikler düzenleniyor.” önermesine verilen cevapların dağılımları incelendiğinde dağılımın birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %81,7’si ile 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %81,2’si tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Yapılan farklılık incelenmesinde ise okudukları sınıfa göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilememiştir ($\chi^2=0,010$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’de, güzel sanat ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenleniyor.” önermesinde cevapların üç seçeneğe dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %,76,0’ı ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %66,3’ü öğrendiklerini karşılaştığı problemleri çözmek için kullanabildiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Kaykare çalışmasında ise verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=3,496$ Sd=2 $p>,05$).

4.2.2. Bilsen öğretmenine ait bulgular

Bu bölüm BİLSEM öğretmenine ait bulguları içermektedir.

4.2.2.1. Cinsiyete ait bulgular

Bu bölüm BİLSEM öğretmenlerinin görüşlerinin cinsiyetdeğişkenlerine ait bulguları içermektedir.

Tablo 4.16. Cinsiyete göre Kaykare analiz tablosu

4:Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	15	27,3	40	72,7	55	100		
Kadın	22	36,7	38	63,3	60	100		
	Kaykare=1,160		Sd=1		p=0,281			

Tablo 4.16'nin devamı

8: Öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorum.								
	f	%	f	%	f	%		
Erkek	17	30,9	38	69,1	55	100		
Kadın	8	13,3	52	86,7	60	100		
Kaykare=5,210		Sd=1		p=0,022				
9: Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyorum.								
	f	%	f	%	F	%		
Erkek	19	34,5	36	65,5	55	100		
Kadın	8	13,3	52	86,7	60	100		
Kaykare=7,187		Sd=1		p=0,007				
11: BİLSEM'lerde belirlenen içeriği uygun buluyorum.								
	f	%	f	%	f	%	F	%
Erkek	13	23,6	32	58,2	10	18,2	55	100
Kadın	7	11,7	39	65,0	14	23,3	60	100
Kaykare=2,945		Sd=2		p=0,229				
13: BİLSEM'lerde içerik belirlenirken öğrencinin ailevi özelliklerine uygun içerikler kullanılıyor.								
	f	%	f	%	f	%	F	%
Erkek	22	40	25	45,5	8	14,5	55	100
Kadın	23	38,3	34	56,7	3	5,0	60	100
Kaykare=3,457		Sd=2		p=0,178				
37: Öğrencilere BİLSEM'de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.								
	f	%	f	%	f	%		
Erkek	15	27,3	40	72,7	55	100		
Kadın	19	31,7	41	68,3	60	100		
Kaykare=2,266		Sd=1		p=0,606				
39: Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.								
	f	%	f	%	f	%		
Erkek	6	10,9	49	89,1	55	100		
Kadın	8	13,3	52	86,7	60	100		
Kaykare=0,158		Sd=1		p=0,691				

BİLSEM öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.16.); 7 önerme değerlendirilmiştir. Bütün önermelerde cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Bu bölümdeki 11 ve 13 numaralı maddelerde cevaplar kısmen katılıyorum seçeneğine yığılırken diğerlerinde tamamen katılıyorum seçeneğinde yığılma görülmüştür. Genelde kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere nazaran öğretim programlarının içeriğine ilişkin daha olumlu düşünceler içerisinde oldukları söylenebilir. Ayrıca 8 ve 9 numaralı maddelerde verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

“Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; öğretmenlerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($\chi^2=1,160$ Sd=1 $p>,05$). Erkek öğretmenlerin bu maddede verilen önermeye %72,7 ve kadın öğretmenlerin ise %63,3 oranında tamamen katılıyorum seçeneğine yoğunlaştıkları ve bu cevaplandırmanın istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

“Öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorum.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışılmıştır. Erkek öğretmenlerin %69,1’i ve kadın öğretmenlerin de %86,7’si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, geri kalanlar kısmen katılıyorum seçeneğini uygun görmüşlerdir. **Farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarda öğretmenlerin bu maddeye verdikleri cevaplarda cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=5,210$ Sd=1 $p(0,022) < 0,05$).**

“Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyorum.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı bu maddede erkek öğretmenlerin %65,5’i ve kadın öğretmenlerin %86,7’si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken **verilen cevaplarda cinsiyetlere göre anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=7,187$ Sd=1 $p(0,007) < 0,05$).**

“BİLSEM’lerde belirlenen içeriği uygun buluyorum.” önermesi sorulduğunda erkek öğretmenlerin %58,2’si ve kadın öğretmenlerin de %65’i kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Elde edilen verilere göre yapılan farklılık analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=2,945$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde içerik belirlenirken öğrencinin ailevi özelliklerine uygun içerikler kullanılıyor.” önermesinde öğretmenlerin BİLSEM’de içerik belirlenirken öğrencinin ailevi özelliklerinin göz önünde bulundurulup bulundurulmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevapların dağılımına bakıldığında erkek ve kadın öğretmenlerin cevaplarının çoğunluğunu kısmen katılıyorum seçeneğinde topladıkları görülmüştür. Erkekler %45,5, kadınlar %56,7. Yapılan analizlerde ise bulgularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=3,457$ Sd=2 $p>,05$).

“Öğrencilere BİLSEM’de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.” önermesinde erkek öğretmenlerin %72,7’si ve kadın öğretmenlerin %68,3’ü tamamen

katılıyorum seçeneğinde toplanmışlardır. Ayrıca erkek öğretmenlerin %27,3'ü ve kadın öğretmenlerin de %31,7'si kısmen katılıyorum cevaplarını vermişlerdir. Buradan yola çıkarak elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=2,266$ Sd=1 $p>0,05$).

“Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.” önermesinin yoklandığı maddede öğretmenlerin cevapları birbirlerine yakın sonuçlar ortaya koymuştur. Erkekler %89,1, kadınlar %86,7. Görüşlerde farklılık olup olmadığıyla ilgili olarak yapılan analizde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,158$ Sd=1 $p>0,05$).

4.2.2.2. Kıdem yılına ait bulgular

Bu bölüm BİLSEM öğretmenlerinin kıdem yılları değişkenine ait bulguları içermektedir.

Tablo 4.17. Kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu

4: Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	20	39,2	31	60,8	51	100		
10 yıl üstü	17	26,6	47	73,4	64	100		
	Kaykare=2,082		Sd=1		p=0,149			
8: Öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorum.								
	f	%	f	%	f	%		
1-10 yıl	16	31,4	35	68,6	51	100		
10 yıl üstü	9	14,1	55	85,9	64	100		
	Kaykare=4,999		Sd=1		p=0,025			
9: Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyorum.								
	f	%	f	%	f	%		
1-10 yıl	14	27,5	37	72,5	51	100		
10 yıl üstü	13	20,3	51	79,7	64	100		
	Kaykare=0,805		Sd=1		p=0,370			
11: BİLSEM’lerde belirlenen içeriği uygun buluyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	9	17,6	33	64,7	9	17,6	51	100
10 yıl üstü	11	17,2	38	59,4	15	23,4	64	100
	Kaykare=0,590		Sd=2		p=0,774			

Tablo 4.17'nin devamı

13: BİLSEM'lerde içerik belirlenirken öğrencinin ailevi özelliklerine uygun içerikler kullanılıyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	18	35,3	29	56,9	4	7,8	51	100
10 yıl üstü	27	42,2	30	46,9	7	10,9	64	100
Kaykare=1,181		Sd=2		p=0,554				
37: Öğrencilere BİLSEM'de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	18	35,3	33	64,7	51	100		
10 yıl üstü	16	25	48	75	64	100		
Kaykare=1,144		Sd=1		p=0,229				
39: Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	8	15,7	43	84,3	51	100		
10 yıl üstü	6	9,4	58	90,6	64	100		
Kaykare=1,057		Sd=1		p=0,304				

BİLSEM öğretmenlerinin kıdem yıllarına göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.17.); 7 önerme değerlendirilmiştir. 11 ve 13 numaralı önermelerde verilen cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmış iken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 11 ve 13 numaralı maddelerde yığılma kısmen katılıyorum seçeneğindedir. Bu bölümdeki diğer maddelerin cevaplarında tamamen katılıyorum seçeneğinde yığılma görülmüştür. 10 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerin 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlere göre öğretim programlarının içeriğini daha olumlu bulmaktadırlar. Ayrıca 8 numaralı maddede verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

“Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; öğretmenlerin kıdemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($\chi^2=2,082$ Sd=1 $p>,05$). 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin bu maddede verilen önermeye %60,8 ve 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin ise %73,4 oranında tamamen katılıyorum seçeneğine yoğunlaştıkları fakat bu durumun istatistiksel olarak herhangi bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

“Öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorum.” önermesine verilen cevaplar ölçülmeye çalışılmıştır. 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip

öğretmenlerin %68,6'sı ve 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin de %85,9'u tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, geri kalanlar kısmen katılıyorum seçeneğini uygun görmüşlerdir. **Farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarda öğretmenlerin bu maddeye verdikleri cevaplarda mesleki kıdemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=4,999$ Sd=1 $p(0,025) < 0,05$).**

“Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyorum.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddede; 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %72,5'i ve 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %79,7'si tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken verilen cevaplarda mesleki kıdem yıllarına göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,805$ Sd=1 $p>0,05$).

“BİLSEM’lerde belirlenen içeriği uygun buluyorum.” önermesi sorulduğunda 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %64,7'si ve 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin de %59,4'ü kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Elde edilen verilere göre yapılan farklılık analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,590$ Sd=2 $p>0,05$).

“BİLSEM’lerde içerik belirlenirken öğrencinin ailevi özelliklerine uygun içerikler kullanılıyor.” önermesinde öğretmenlerin verdiği cevapların değerlendirilmesinde, 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanların %56,9 ve 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olanların da %46,9 oranında kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştıkları görülmüştür. Yapılan analizlerde ise bulgularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=1,181$ Sd=2 $p>0,05$).

“Öğrencilere BİLSEM’de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.” önermesinde 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %64,7'si ve 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin %75,0'ı tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmışlardır. Ayrıca 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %35,3'ü ve 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin de %25'i kısmen katılıyorum cevaplarını vermişlerdir. Buradan yola çıkarak elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=1,144$ Sd=1 $p>0,05$).

“Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.” önermesinin yoklandığı maddede de öğretmenler

tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Öğretmenlerin cevaplarının incelenmesinde 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanlar %84,3 ve 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olanlar %90,6 oranında tamamen katılıyorum derken öğrencilere etkinliklere katılmalarında engel çıkarmadıklarını söylemektedirler. Görüşlerde farklılık olup olmadığıyla ilgili olarak yapılan analizde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=1,057$ Sd=1 $p>,05$).

4.2.2.3. Mezun olunan fakülteye ait bulgular

Tablo 4.18. Mezun olunan fakülteye göre Kaykare analiz tablosu

Madde 4: Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.									
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Eğitim	26	35,1	48	64,9	74	100			
Diğer	11	26,8	30	73,2	41	100			
Kaykare=0,834		Sd=1		p=0,361					
Madde 8: Öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorum.									
	f	%	f	%	f	%			
Eğitim	18	24,3	56	75,7	74	100			
Diğer	7	17,1	34	82,9	71	100			
Kaykare=0,815		Sd=1		p=0,367					
Madde 9: Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyorum.									
	f	%	f	%	f	%			
Eğitim	19	25,7	55	74,3	74	100			
Diğer	8	19,5	33	80,5	71	100			
Kaykare=0,558		Sd=1		P=0,455					
Madde 11: BİLSEM’lerde belirlenen içeriği uygun buluyorum.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Eğitim	12	16,2	48	64,9	14	18,9	74	100	
Diğer	8	19,5	23	56,1	10	24,4	71	100	
Kaykare=0,872		Sd=2		p=0,647					
Madde 13: BİLSEM’lerde içerik belirlenirken öğrencinin ailevi özelliklerine uygun içerikler kullanılıyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Eğitim	25	33,8	41	55,4	8	10,8	74	100	
Diğer	20	48,8	18	43,9	3	7,3	71	100	
Kaykare=2,533		Sd=2		p=0,282					
Madde 37: Öğrencilere BİLSEM’de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Eğitim	24	32,4	50	67,6	74	100			
Diğer	10	24,4	31	75,6	71	100			
Kaykare=0,819		Sd=1		p=0,365					

Tablo 4.18'in devamı

Madde 39: Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	8	10,8	66	89,2	74	
Diğer	6	14,6	35	85,4	71	
	Kaykare=0,361	Sd=1		p=0,548		

BİLSEM öğretmenlerinin mezun oldukları fakültele göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.18.); 7 önerme değerlendirilmiştir. 11 numaralı önermede verilen cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmış iken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 11 numaralı maddede yığılma kısmen katılıyorum seçeneğinde, 13 numaralı maddede yığılma katılmıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerindedir. Bu bölümdeki diğer maddelerin cevaplarında tamamen katılıyorum seçeneğinde yığılma görülmüştür. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin diğer fakültelerden mezun olan BİLSEM öğretmenlerine göre öğretim programlarının içeriğini daha az memnuniyetle karşılamaktadırlar. 11 numaralı maddede verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

“Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; öğretmenlerin mezun oldukları fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($\chi^2=0,834$ Sd=1 $p>,05$). Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin bu maddede verilen önermeye %64,9 ve diğer fakültelerden mezun öğretmenlerin ise %73,2 oranında tamamen katılıyorum seçeneğine yoğunlaştıkları görülmüştür. Ancak bu durum istatistiksel olarak herhangi bir farklılık oluşturmamıştır.

“Öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorum.” önermesine verilen cevapların analizinde; eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %75,7’si ve diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin de %82,9’u tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, geri kalanlar kısmen katılıyorum seçeneğini uygun görmüşlerdir. Farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarda öğretmenlerin bu maddeye verdikleri cevaplarda mezun olunan fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,815$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyorum.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddede eğitim fakültesi mezunu

öğretmenlerin %74,3'ü ve diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin %80,5'i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken verilen cevaplarda mezun olunan fakülteye göre anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,558$ Sd=1 $p>0,05$).

“BİLSEM’lerde belirlenen içeriği uygun buluyorum.” önermesi sorulduğunda eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %64,9'u ve diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin de %56,1'i kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Elde edilen verilere göre yapılan farklılık analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=3,872$ Sd=2 $p>0,05$).

“BİLSEM’lerde içerik belirlenirken öğrencinin ailevi özelliklerine uygun içerikler kullanılıyor.” önermesinde öğretmenlerin verdiği cevapların değerlendirilmesinde, cevapların her üç seçeneğe de dağıldığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %55,4'ü kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşırken diğer fakültelerden mezun olanların %48,8 ile katılmıyorum seçeneğinde yoğunlaştıkları görülmüştür. Yapılan analizlerde ise bulgularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=2,533$ Sd=1 $p>0,05$).

“Öğrencilere BİLSEM’de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.” önermesinde Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %67,6'sı ve diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin %75,6'sı tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmışlardır. Ayrıca eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %32,4'ü ve diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin de %24,4'ü kısmen katılıyorum cevaplarını vermişlerdir. Farklılık analizinde elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=0,819$ Sd=1 $p>0,05$).

“Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilesine imkan tanıyorum.” önermesinin yoklandığı maddede de öğretmenler tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Öğretmenlerin cevaplarının incelenmesinde eğitim fakültesi mezunu olanlar %89,2 ve diğer fakültelerden mezun olanlar da %85,4 oranında tamamen katılıyorum derken öğrencilere etkinliklere katılmalarında her türlü imkanı sunduklarını belirtmişlerdir. Görüşlerde farklılık olup olmadığıyla ilgili olarak yapılan analizde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,361$ Sd=1 $p>0,05$).

4.2.2.4. Eğitim durumuna ait bulgular

Bu bölüm BİLSEM öğretmenlerinin eğitim durumu değişkenine ait bulguları içermektedir.

Tablo 4.19. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu

Madde 4: Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.							
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	20	36,4	35	63,6	55	100	
Lisansüstü	17	28,3	43	71,7	60	100	
Kaykare=0,848		Sd=1	p=0,357				
Madde 8: Öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorum.							
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	10	18,2	45	81,8	55	100	
Lisansüstü	15	25	45	75	60	100	
Kaykare=0,784		Sd=1	p=0,376				
Madde 9: Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyorum.							
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	11	20	44	80	55	100	
Lisansüstü	16	26,7	44	73,3	60	100	
Kaykare=0,710		Sd=1	p=0,399				
Madde 11: BİLSEM’lerde belirlenen içeriği uygun buluyorum.							
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	6	10,9	35	63,6	14	25,5	
Lisansüstü	14	23,3	36	60	10	16,7	
Kaykare=3,670		Sd=2	p=0,160				
Madde 13: BİLSEM’lerde içerik belirlenirken öğrencinin ailevi özelliklerine uygun içerikler kullanılıyor.							
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	24	43,6	26	47,3	5	9,1	
Lisansüstü	21	35	33	55	6	10	
Kaykare=0,906		Sd=2	p=0,636				
Madde 37: Öğrencilere BİLSEM’de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.							
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	16	29,1	39	70,9	55	100	
Lisansüstü	18	30	42	70	60	100	
Kaykare=0,011		Sd=1	p=0,915				
39: Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilesine imkan tanıyorum.							
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	6	10,9	49	89,1	55	100	
Lisansüstü	8	13,3	52	86,7	60	100	
Kaykare=0,158		Sd=1	p=0,691				

BİLSEM öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.19.); yedi önerme değerlendirilmiştir. 11 ve 13 numaralı önermelerde verilen cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmış iken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 11 ve 13 numaralı maddelerde yığılma kısmen katılıyorum seçeneğinde, Bu bölümdeki diğer maddelerin cevaplarında tamamen katılıyorum seçeneğinde yığılma görülmüştür. Lisans mezunu öğretmenler lisansüstü mezuniyet derecesine sahip öğretmenlere göre öğretim programlarının içeriğinden daha memnundurlar. İncelenen yedi maddenin analizinde de istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.” önermesiyle ilgili bulgulara bakıldığında; öğretmenlerin eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($\chi^2=0,848$ Sd=1 $p>,05$). Lisans düzeyinde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin bu maddede verilen önermeye %63,6 ve Lisansüstü düzeyde eğitim durumuna sahip olan öğretmenlerin ise %71,7 oranında tamamen katılıyorum seçeneğine yoğunlaştıkları görülmüştür. Ancak bu durum istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı farklılık oluşturmamıştır.

“Öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorum.” önermesine verilen cevapların analizinde; lisans düzeyinde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin %81,8’i ve lisansüstü düzeyde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin de %75’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken, geri kalanlar kısmen katılıyorum seçeneğini uygun görmüşlerdir. Farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarda öğretmenlerin bu maddeye verdikleri cevaplarda eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,784$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyorum.” önermesine verilen cevapların ölçülmeye çalışıldığı maddede, lisans düzeyinde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin %80’i ve lisansüstü düzeyde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin %73,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken eğitim durumuna göre verilen cevaplarda anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,710$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde belirlenen içeriği uygun buluyorum.” önermesi sorulduğunda lisans düzeyinde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin %63,6’sı ve lisansüstü düzeyde

eğitim durumuna sahip olan öğretmenlerin de %60'ı kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Elde edilen verilere göre yapılan farklılık analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=3,670$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde içerik belirlenirken öğrencinin ailevi özelliklerine uygun içerikler kullanılıyor.” önermesinde öğretmenlerin verdiği cevapların değerlendirilmesinde, cevapların her üç seçeneğe de dağıldığı görülmektedir. Lisans düzeyinde eğitim durumuna sahip olanların %47,3’ kısmen katılıyorum seçeneğini en fazla seçerken lisansüstü düzeyde eğitim durumuna sahip olanlar da %55 oranında aynı seçenekte yoğunlaştıkları görülmüştür. Yapılan analizlerde ise bulgularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,906$ Sd=2 $p>,05$).

“ğrencilere BİLSEM’de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.” önermesinde lisans düzeyinde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin %70,9’u ve lisansüstü düzeyde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin %70,0’ı tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmışlardır. Ayrıca lisans düzeyinde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin %29,1’i ve lisansüstü düzeyde eğitim durumuna sahip öğretmenlerin de %30’u kısmen katılıyorum cevaplarını vermişlerdir. Farklılık analizinde elde edilen verilerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=0,011$ Sd=1 $p>0,05$).

“ğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.” önermesinin yoklandığı maddede de öğretmenler tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Öğretmenlerin cevaplarının incelenmesinde lisans düzeyinde eğitim durumuna sahip olanlar %89,1 ve lisansüstü düzeyde eğitim durumuna sahip olanlar da %86,7 oranında tamamen katılıyorum derken öğrencilere etkinliklere katılmalarında her türlü imkanı sunduklarını belirtmişlerdir. Görüşlerde farklılık olup olmadığıyla ilgili olarak yapılan analizde ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,158$ Sd=1 $p>,05$).

4.2.3. Yöneticiye ait bulgular

Bu bölüm yöneticinin cevaplarına göre düzenlenmiştir.

4.2.3.1. Kıdemine ait bulgular

Bu bölüm yöneticinin kıdem yılına göre elde edilen bulguları içermektedir.

Tablo 4.20. Kıdeme göre Kaykare analiz tablosu

3:Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.									
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl	10	38,5	16	61,5	26	100			
10 yıl üstü	6	66,7	3	33,3	9	100			
Kaykare=2,143		Sd=1		p=0,143					
7: Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.									
	f	%	f	%	f	%			
1-10 yıl	19	73,1	7	26,9	26	100			
10 yıl üstü	4	44,4	5	55,6	9	100			
Kaykare=2,433		Sd=1		p=0,119					
8:Öğretmenler iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.									
	f	%	f	%	f	%			
1-10 yıl	16	61,5	10	38,5	26	100			
10 yıl üstü	5	55,6	4	44,4	9	100			
Kaykare=0,560		Sd=1		p=0,756					
11: Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlıyorlar.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl	2	7,7	22	84,6	2	7,7	26	100	
10 yıl üstü	2	22,2	3	33,3	4	44,5	9	100	
Kaykare=8,964		Sd=2		p=0,011					
22:BİLSEM’deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.									
	f	%	f	%	f	%			
1-10 yıl	6	23,1	20	76,9	26	100			
10 yıl üstü	4	44,4	5	55,6	9	100			
Kaykare=1,496		Sd=1		p=0,221					

Yöneticilerin eğitim durumlarına göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.20.); beş önerme değerlendirilmiştir. Bütün maddelerde dağılım tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde toplanmıştır. 8 numaralı maddede yığılım kısmen katılıyorum, 11 numaralı maddede tamamen katılıyorum ve diğer maddelerde de tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 1-1- yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin diğerlerine göre öğretim programlarının içeriğinden daha memnundurlar. İncelenen maddelerden yalnızca 11. maddenin analizinde istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunmuş diğerlerinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.” önermesinin yöneltildiği maddede yöneticiler tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaşmışlardır.1-10 yıllık mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler tamamen katılıyorum (%61,5), 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler de kısmen katılıyorum (%66,7) seçeneğinde yoğunlaşmışlardır.Ancak yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,143$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesiyle yöneticilere öğretmenlerin etkinlikleri sorulmuştur. Bu maddede de 3. maddedeki duruma ters bir durum ortaya çıkmıştır. 1-10 yıllık mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler kısmen katılıyorum (%73,1), 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler de tamamen katılıyorum (%55,6) seçeneğinde yoğunlaşmışlardır.Ancak yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,433$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.” önermesinde yöneticiler kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. 1-10 yıllık mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler (%61,5), 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler de (%55,6). Diğer yöneticiler cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,560$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlıyorlar.” önermesinin yoklandığı maddede cevaplar her üç seçeneğe de dağılmış durumdadır. 1-10 yıllık mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler kısmen katılıyorum (%84,6), 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler de tamamen katılıyorum (%44,5) seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. **Elde edilen verilerden yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=8,964$ Sd=2 $p(0,011) < 0,05$).**Geri kalan1-10 yıllık mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler cevaplarını %7,7’şer oranında katılmıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıtırken, 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler de %33,3 oranında kısmen katılıyorum ve %22,2 oranında da katılmıyorum seçeneğine yönelmişlerdir.

BİLSEM’deki derslerde işlenen konuların öğrencinin gelişimine katkıda bulunup bulunmadığı ölçülmek istenmiştir. Bu amaçla yapılan analizlerde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıllık mesleki kıdeme sahip

olan yöneticilerde (%76,9), 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip olan yöneticiler de (%55,6). Geri kalan yöneticiler cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Elde edilen verilerde bir farklılığın bulunup bulunmadığı ile ilgili yapılan çalışmalarda ise istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,496$ Sd=1 $p>,05$). Burada yöneticiler derslerdeki konuların öğrencinin gelişiminde katkılı olduğu hususunda hemfikirdirler.

4.2.3.2. Mezun olduğu fakülteye ait bulgular

Bu bölüm yöneticinin mezun oldukları fakülteye ait elde edilen bulguları içermektedir.

Tablo 4.21. Yöneticinin mezun olduğu fakülteye göre Kaykare analiz tablosu

3: Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.									
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Eğitim	11	52,4	10	47,6	21	100			
Diğer	5	35,7	9	64,3	14	100			
Kaykare=0,940		Sd=1		p=0,332					
7: Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.									
	f	%	f	%	f	%			
Eğitim	14	66,7	7	33,3	21	100			
Diğer	9	64,3	5	35,7	14	100			
Kaykare=0,021		Sd=1		p=0,884					
8: Öğretmenler iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.									
	f	%	f	%	f	%			
Eğitim	13	61,9	7	33,3	21	100			
Diğer	8	57,1	6	42,9	14	100			
Kaykare=0,904		Sd=1		p=0,637					
11: Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlıyorlar.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Eğitim	2	9,5	16	76,2	3	14,3	21	100	
Diğer	2	14,3	9	64,3	3	21,4	14	100	
Kaykare=0,583		Sd=2		p=0,747					
22: BİLSEM’deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Eğitim	7	33,3	14	66,7	21	100			
Diğer	3	21,4	11	78,6	14	100			
Kaykare=0,583		Sd=1		p=0,445					

Yöneticilerin mezun oldukları fakülteye göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.21.); beş önerme değerlendirilmiştir. 11. maddede dağılım

tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 7, 8 ve 11 numaralı maddelerde yığılım kısmen katılıyorum, 3 numaralı maddede tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmışken 22. maddede tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Eğitim fakültesi mezunu yöneticiler içerikten daha memnundurlar. İncelenen maddelerin analizinde istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.” önermesiyle ilgili maddede yöneticiler cevaplarını tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağıtmışlardır. Eğitim fakültesi mezunu yöneticiler kısmen katılıyorum (%52,4), diğer fakültelerden mezun olan yöneticiler de tamamen katılıyorum (%64,3) seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Ancak yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,940$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesiyle yöneticilere öğretmenlerin etkinlikleri sorulmuştur. Cevaplar kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Eğitim fakültesi mezunu yöneticiler (%66,7), diğer fakültelerden mezun olan yöneticiler de (%64,3). Ancak yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,021$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.” önermesinde yöneticiler kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Eğitim fakültesi mezunu yöneticiler (%61,9), diğer fakültelerden mezun olan yöneticiler de (%57,1). Diğer yöneticiler cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,904$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlıyorlar.” önermesinin yoklandığı maddede cevaplar her üç seçeneğe de dağılmış durumdadır. Ancak cevaplar yoğunlukla kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Eğitim fakültesi mezunu yöneticiler %76,2; diğer fakültelerden mezun olan yöneticiler de %64,3. Elde edilen verilerden yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,583$ Sd=2 $p>,05$).

BİLSEM’deki derslerde işlenen konuların öğrencinin gelişimine katkıda bulunup bulunmadığının ölçüldüğü maddenin analizinde cevapların tamamen katılıyorum

seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerde %66,7; diğer fakültelerden mezun olan yöneticilerde de %78,6. Geri kalan yöneticiler cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Elde edilen verilerde bir farklılığın bulunup bulunmadığı ile ilgili yapılan çalışmalarda ise istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,583$ Sd=1 $p>,05$). Yöneticiler konuların öğrencilerin gelişimine katkıda bulunduğu hususunda aynı görüşü paylaşmaktadırlar.

4.2.3.3. Yöneticinin eğitim durumuna ait bulgular

Bu bölüm yöneticinin eğitim durumu değişkenine ait elde edilen bulguları içermektedir.

Tablo 4.22. Yöneticinin eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu

3: Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.									
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Lisans	12	57,1	9	42,9	21	100			
Lisansüstü	4	28,6	10	71,4	14	100			
Kaykare=2,763		Sd=1		p=0,096					
7: Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.									
	f	%	f	%	f	%			
Lisans	13	61,9	8	38,1	21	100			
Lisansüstü	10	71,4	4	28,6	14	100			
Kaykare=0,338		Sd=1		p=0,561					
8: Öğretmenler iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.									
	f	%	f	%	f	%			
Lisans	13	61,9	7	38,1	21	100			
Lisansüstü	8	57,1	6	42,9	14	100			
Kaykare=0,904		Sd=1		p=0,637					
11: Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlıyorlar.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Lisans	3	14,3	13	61,9	5	23,8	21	100	
Lisansüstü	1	7,1	12	85,7	1	7,1	14	100	
Kaykare=2,403		Sd=2		P=0,301					
22: BİLSEM’deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Lisans	8	38,1	13	61,9	21	100			
Lisansüstü	2	14,3	12	85,7	14	100			
Kaykare= 2,333		Sd=1		P=0,127					

Yöneticilerin eğitim durumlarına göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.22.); beş önerme değerlendirilmiştir. 11. maddede dağılım tamamen

katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 7, 8 ve 11 numaralı maddelerde yığılım kısmen katılıyorum, 3 numaralı maddede tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmışken 22. maddede tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Lisansüstü seviyesinde eğitim durumuna sahip yöneticiler lisans seviyesindekilere göre içerikten daha memnundurlar. İncelenen maddelerin analizinde istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Öğrencilere BİLSEM’de yeni bilgiler öğretiliyor.” önermesiyle ilgili maddede yöneticiler tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaşmışlardır. Lisans düzeyinde eğitime sahip olan yöneticiler kısmen katılıyorum (%57,1), lisansüstü düzeyde eğitime sahip olan yöneticiler de tamamen katılıyorum (%71,4) seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Ancak yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,763$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesiyle yöneticilere öğretmenlerin etkinlikleri sorulmuştur. Cevaplar kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Lisans düzeyinde eğitime sahip olan yöneticiler %61,9; lisansüstü düzeyde eğitime sahip olan yöneticiler de %71,4. Ancak yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,338$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.” önermesinde yöneticiler kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Lisans düzeyinde eğitime sahip olan yöneticiler %61,9; lisansüstü düzeyde eğitime sahip olan yöneticiler de %57,1. Diğer yöneticiler cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,904$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlıyorlar.” önermesinin yoklandığı maddede cevaplar her üç seçeneğe de dağılmış durumdadır. Ancak cevaplar yoğunlukla kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Lisans düzeyinde eğitime sahip olan yöneticiler %61,9; lisansüstü düzeyde eğitime sahip olan yöneticiler de %85,7. Elde edilen verilerden yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=2,403$ Sd=2 $p>,05$).

BİLSEM'deki derslerde işlenen konuların öğrencinin gelişimine katkıda bulunup bulunmadığı ölçülmek istenmiştir. Bu amaçla yapılan analizlerde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans düzeyinde eğitime sahip olan yöneticiler %61,9; lisansüstü düzeyde eğitime sahip olan yöneticiler de (%85,7) oranında bu seçeneğe katılmışlardır. Geri kalan yöneticiler cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Elde edilen verilerde bir farklılığın bulunup bulunmadığı ile ilgili yapılan çalışmalarda ise istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,333$ Sd=1 $p>,05$).

4.2.4. Sınıf öğretmenine ait bulgular

Bu bölüm sınıf öğretmenlerine ait elde edilen bulgulardan oluşmaktadır.

4.2.4.1. Cinsiyete ait bulgular

Bu bölüm sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenlerine ait elde edilen bulgulardan oluşmaktadır.

Tablo 4.23. Sınıf öğretmenin cinsiyetine göre Kaykare analiz tablosu

2: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			8	19,5	33	80,5	41	100
Kadın			19	40,4	28	59,6	47	100
		Kaykare=0,450		Sd=1		p=0,034		
5: BİLSEM'de hazırlanan derslerin konularıyla okulumuzdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.								
			Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	3	7,3	26	63,4	12	29,3	41	100
Kadın	14	29,8	18	38,3	15	31,9	47	100
		Kaykare=8,536		Sd=2		p=0,014		
6: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de, okulda öğrendiklerinden farklı bilgiler öğreniyor.								
			Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			19	46,3	22	53,7	41	100
Kadın			20	42,6	27	57,4	47	100
		Kaykare=0,127		Sd=1		p=0,721		
8: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendiklerini günlük yaşamda rahatça kullanabiliyor.								
			Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			10	24,4	31	75,6	41	100
Kadın			31	66	16	34	47	100
		Kaykare=15,205		Sd=1		P=0,000		

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.23.); dört önerme değerlendirilmiştir. 5. maddede cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 5. maddede kısmen katılıyorum 8. maddede de tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde toplanmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Erkek sınıf öğretmenleri kadın sınıf öğretmenlerine göre içerikten daha memnundurlar. 2, 5 ve 8. maddelere verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.” önermesine sınıf öğretmenlerine katılımlarının belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %80,5’i ve kadın öğretmenlerin de %59,6’sı bu seçenekte toplanmıştır. Geri kalan katılımcılar cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. **Elde edilen verilerden yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=0,450$ Sd=1 p(0,034) < 0,05).**

“BİLSEM’de hazırlanan derslerin konularıyla okulumuzdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin cevapları her üç seçeneğe de dağıldığı ve kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %63,4’ü ve kadın öğretmenlerin de %38,3’ü bu seçenekte toplanmıştır. **Elde edilen verilerden yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=8,536$ Sd=2 p(0,014) < 0,05).**

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de, okulda öğrendiklerinden farklı bilgiler öğreniyor.” önermesine verilen cevaplarda dağılımın tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %53,7’si ve kadın öğretmenlerin de %57,4’ü bu seçenekte toplanmıştır. Yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,127$ Sd=1 p>,05).

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendiklerini günlük yaşamda rahatça kullanabiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin cevaplarının tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %75,6’sı tamamen katılıyorum derken kadın öğretmenlerin %66’sı cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. **Elde edilen verilerden yapılan analizlerde**

cinsiyete göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=15,205$ Sd=1 $p(0,000) < 0,05$).

4.2.4.2. Kıdem yılına ait bulgular

Bu bölüm sınıf öğretmenlerinin kıdem yılı değişkenlerine ait elde edilen bulgulardan oluşmaktadır.

Tablo 4.24. Sınıf öğretmenin kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu

Madde 2: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.									
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl			4	14,3	24	85,7	28	100	
10 yıl üstü			23	38,3	37	61,7	60	100	
		Kaykare=0,191	Sd=1	p=0,023					
Madde 5: BİLSEM'de hazırlanan derslerin konularıyla okulumuzdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl	2	7,1	16	57,1	10	35,7	28	100	
10 yıl üstü	15	25	28	46,7	17	28,3	60	100	
		Kaykare=3,909	Sd=2	p=0,142					
Madde 6: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de, okulda öğrendiklerinden farklı bilgiler öğreniyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl			14	50	14	50	28	100	
10 yıl üstü			25	41,7	35	58,3	60	100	
		Kaykare=0,537	Sd=1	p=0,464					
Madde 8: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendiklerini günlük yaşamda rahatça kullanabiliyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl			9	32,1	19	67,9	28	100	
10 yıl üstü			32	53,3	28	46,7	60	100	
		Kaykare=3,445	Sd=1	p=0,063					

Sınıf öğretmenlerinin kıdem yıllarına göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.24.); dört önerme değerlendirilmiştir. 5. maddede cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 5. maddede kısmen katılıyorum 8. maddede de tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde toplanmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Hizmet yılı daha az olan öğretmenler içerikten daha fazla memnundurlar. 2

maddeye verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin katılımlarının belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %85,7’si ve 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %61,7’si bu seçenekte toplanmıştır. Geri kalan katılımcılar cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. **Elde edilen verilerden yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=0,191$ Sd=1 p(0,023) < 0,05).**

“BİLSEM’de hazırlanan derslerin konularıyla okulumuzdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin cevapları her üç seçeneğe de dağıldığı ve kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %57,1’i ve 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %46,7’si bu seçenekte toplanmıştır. Elde edilen verilerden yapılan analizlerde mesleki kıdeme göre istatistiki olarak anlamlı herhangi bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=3,909$ Sd=2 p>,05).

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de, okulda öğrendiklerinden farklı bilgiler öğreniyor.” önermesine verilen cevaplarda dağılımın tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin yarısı (%50) kısmen ve yarısı (%50) da tamamen katılıyorum seçeneklerine cevap verirken, 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de %58,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,537$ Sd=1 p>,05).

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendiklerini günlük yaşamda rahatça kullanabiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %67,9’u tamamen katılıyorum derken, 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin %53,3’ü cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Elde edilen verilerden yapılan analizlerde mesleki kıdeme göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=3,445$ Sd=1 p>,05).

4.2.4.3. Okuttukları sınıfa ait bulgular

Bu bölüm sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf değişkenlerine ait elde edilen bulgulardan oluşmaktadır.

Tablo 4.25. Okuttukları sınıfa göre Kaykare analiz tablosu

2: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	17	37	29	63	46	100		
5. sınıf	10	23,8	32	76,2	42	100		
Kaykare=1,784		Sd=1		p=0,182				
5: BİLSEM'de hazırlanan derslerin konularıyla okulumuzdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	9	19,6	29	63	8	17,4	46	100
5. sınıf	8	19	15	35,7	19	45,2	42	100
Kaykare=8,831		Sd=2		p=0,012				
6: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de, okulda öğrendiklerinden farklı bilgiler öğreniyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	22	47,8	24	52,2	46	100		
5. sınıf	17	40,5	25	59,5	42	100		
Kaykare=0,481		Sd=1		p=0,488				
8: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendiklerini günlük yaşamda rahatça kullanabiliyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	22	47,8	24	52,2	46	100		
5. sınıf	19	45,2	23	54,8	42	100		
Kaykare=0,059		Sd=1		P=0,808				

Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıflara göre verilen cevapların genel incelemesinde (Tablo 4.25.); dört önerme değerlendirilmiştir. 5. maddede cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 5. maddede tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine yığılmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. İçerikten 5. sınıfı okutan öğretmenler 4. sınıfı okutan öğretmenlere göre daha memnundur. 5 maddeye verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin katılımlarının belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum

seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %63'ü ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin de %76,2'si tamamen katılıyorum seçeneğine toplanmıştır. Geri kalan katılımcılar cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Elde edilen verilerden yapılan analizlerde okutulan sınıfa göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,784$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’de hazırlanan derslerin konularıyla okulumuzdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin cevapları her üç seçeneğe de dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %63'ü kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşırken 5. sınıfı okutan öğretmenlerin %45,2'si tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. **Elde edilen verilerden yapılan analizlerde görüşlerde, okutulan sınıfa göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=8,831$ Sd=2 $p(0,012) < 0,05$).**

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de, okulda öğrendiklerinden farklı bilgiler öğreniyor.” önermesine verilen cevaplarda dağılımın tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %52,2'si ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin de %59,5' görüşlerini tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamıştır. Yapılan analizlerde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,481$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendiklerini günlük yaşamda rahatça kullanabiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %52,2'si ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin de %54,8'i cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamıştır. Elde edilen verilerden yapılan analizlerde okutulan sınıfa göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,059$ Sd=1 $p>,05$).

4.2.5. Veliye ait bulgular

Tablo 4.26. Velilere göre frekans tablosu

1:Çocuğum BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
20	20	80	80	100	100	

Tablo 4.26'nin devamı

4: Çocuğum BİLSEM'de öğrendikleri sayesinde etrafındakilerle daha rahat iletişim kurabiliyor.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
5	5	48	48	47	47	100	100	
5:Çocuğum BİLSEM'de öğrendiklerini günlük yaşamda daha rahat kullanabiliyor.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
5	5	39	30	56	56	100	100	
18: BİLSEM'lerin derslerin içerikleri çocuğumu duygusal yönden olumlu etkilemektedir.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
6	6	32	32	62	62	100	100	

Öğretim programının içeriğine yönelik olarak velilerin düşüncelerine yönelik Tablo 4.26.'nın genel incelemesinde velilerin içerikle ilgili genelde olumlu düşündükleri cevapların çoğunluğunun tamamen katılıyorum seçeneğinde toplandığı görülmektedir.

Velilerin 1. maddeye verdikleri cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 100 velinin 80 tanesi (%80) çocuklarının BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğrendiği önermesine tamamen katılırken 20 tanesi (%20) kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Çocuğum BİLSEM'de öğrendikleri sayesinde etrafındakilerle daha rahat iletişim kurabiliyor.” önermesinde çocukların etrafındaki insanlarla iletişimine BİLSEM'in katkısının olup olmadığı velilerden öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplarda katılımcıların %48'inin önermeye kısmen katıldığı, %47'sinin tamamen katıldığı ve %5'inin da katılmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Anlaşılan; BİLSEM, öğrencilerin etrafındaki insanlarla iletişimine olumlu katkı sağlamaktadır.

BİLSEM'de öğrenilenlerin günlük hayatta kullanılıp kullanılmadığı öğrenilmeye çalışıldığında; verilen cevaplara göre velilerin 56'sı (%56) çocukların öğrendiklerini günlük hayatta kullanabildiklerini, 39 tanesi (%39) bu bilgileri kısmen kullanabildiğini ve 5 tanesi (%5) de çocuğunun bu bilgileri kullanamadığını belirtmiştir.

BİLSEM'deki derslerin içeriklerinin çocuğu duygusal olarak etkileyip etkilemediği merak edilmiştir. Yapılan analizlerden velilerin 62 tanesi (%62) duygusal olarak etkilenme düşüncesine tamamen katıldığını, 32 tanesi (%32) kısmen katıldığını ve 6 tanesi (%6) de olumlu etkilenmediğini söylemiştir.

4.3.Üçüncü alt probleme ait elde edilen bulgular

Bu bölümde “Bilim Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının yöntemine ilişkin;

a) Öğrenci,

b) Bilsen öğretmeni,

c) Yönetici ve

d) Velilerin görüşleri nelerdir ve bu görüşler arasında anlamlı fark var mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.3.1. Öğrenciye ait bulgular

Bu bölümde öğrencinin 3. Alt problemle ilgili görüşlerinden elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.3.1.1.Cinsiyete ait bulgular

Bu bölüm cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulguları içermektedir.

Tablo 4.27. Cinsiyete göre Kaykare Analiz Tablosu

7: Öğretmenler öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	6	5,2	21	17,9	90	76,9	117	100
Kız	4	4,5	10	11,4	74	84,1	88	100
		Kaykare=1,798		Sd=2		p=0,407		
16: BİLSEM’de kendi okulunda uygulanan yöntemlerden farklı yöntemlerle ders işleniyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			21	17,9	96	82,1	117	100
Kız			17	19,3	71	80,7	88	100
		Kaykare=0,062		Sd=1		p=0,803		
17: Her dersin özelliğine göre kendime uygun öğrenme yöntemi seçebiliyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			22	18,8	95	81,2	117	100
Kız			14	15,9	74	84,1	88	100
		Kaykare=0,291		Sd=1		p=0,590		
30: BİLSEM’deki öğretmenlerimin diğer okulumdaki öğretmenlerden farklı özellikleri vardır.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			25	21,4	92	78,6	117	100
Kız			30	34,1	58	65,9	88	100
		Kaykare=4,142		Sd=1		p=0,042		

Tablo 4.27.'nin devamı

35:BİLSEM'deki yöneticiler diğer okulumdaki yöneticilerden farklılar.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	8	6,8	24	20,5	85	72,6	117	100
Kız	12	13,6	16	18,2	60	68,2	88	100
Kaykare=2,661		Sd=2		p=0,264				

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretim programlarının yöntemine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.27.); beş önerme değerlendirilmiştir. 7 ve 35. maddede cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım bütün maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Erkek öğrenciler kız öğrencilere nazaran öğretim programlarının kazandırılmasında kullanılan yöntemlerden daha hoşnutlardır. 30 maddeye verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Öğretmenler öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.” maddesine verilen cevapların incelemesinde cevapların 3 seçeneğe dağıldığı görülmektedir. Bu maddede öğretmenler öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenleyip düzenlemedikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Verilen cevaplarda erkek öğrencilerin %76,9'unun tamamen katılıyorum, %17,9'unun kısmen katılıyorum ve %5,2'sinin de katılmıyorum seçeneklerini seçtikleri görülmektedir. Kız öğrencilerin ise çoğunluğunun (%84,1) tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Elde edilen verilerden yapılan analizlerde cinsiyete göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=1,798$ Sd=2 p>,05).

“BİLSEM'de kendi okulumda uygulanan yöntemlerden farklı yöntemlerle ders işleniyor.” maddesinde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Erkek öğrencilerin %82,1'i ve kız öğrencilerin de 80,7'si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerken geri kalan öğrenciler kısmen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Elde edilen verilerden yapılan analizlerde cinsiyete göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,062$ Sd=1 p>,05).

“Her dersin özelliğine göre kendime uygun öğrenme yöntemi seçebiliyorum.” önermesinde de dağılım tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde olmuştur. Erkek öğrencilerin %81,2'si ve kız öğrencilerin %84,1'i tamamen katılıyorum

seçeneğini seçerken diğer öğrenciler kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmışlardır. Verilerin birlikte incelenmesinde öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,291$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’deki öğretmenlerimin diğer okulumdaki öğretmenlerden farklı özellikleri vardır.” önermesinde de verilen cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağılmıştır. Erkek öğrencilerin %78,6’sı ile kız öğrencilerin %65,9’u tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmışlardır. Erkeklerin %21,4’ü ve kızların %34,1’i kısmen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. **Veriler arasında cinsiyet değişkenine göre farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada istatistiksel olarak bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=4,142$ Sd=1 $p(0,042) < 0,05$).**

“BİLSEM’deki yöneticiler diğer okulumdaki yöneticilerden farklılar.” önermesine verilen cevaplarda her üç seçeneğin de öğrenciler tarafından seçildiği görülmektedir. Verilen cevaplarda öğrencilerin diğer seçeneklere verdikleri cevapların çok fazlasını tamamen katılıyorum seçeneğine verdikleri görülmektedir. Erkek öğrencilerin %72,6’sı ile kız öğrencilerin %68,2’si tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Verilerin birlikte incelenmesinde öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=2,661$ Sd=2 $p>,05$).

4.3.1.2. Okuduğu sınıfa ait bulgular

Bu bölüm öğrencinin okuduğu sınıf değişkenine göre elde edilen bulguları içermektedir.

Tablo 4.28. Okuduğu sınıfa ait Kaykare Analiz Tablosu

7: Öğretmenler öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	4	3,8	15	14,4	85	81,7	104	100
5. sınıf	6	5,9	16	15,8	79	78,2	101	100
Kaykare=0,608		Sd=2		p=0,738				
16: BİLSEM’de kendi okulunda uygulanan yöntemlerden farklı yöntemlerle ders işleniyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf			19	18,3	85	81,7	104	100
5. sınıf			19	18,8	82	81,2	101	100
Kaykare=0,010		Sd=1		p=0,920				

Tablo 4.28.'in devamı

17: Her dersin özelliğine göre kendime uygun öğrenme yöntemi seçebiliyorum.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	15	14,4	89	85,6	104	100	
5. sınıf	21	20,8	80	79,2	101	100	
Kaykare=1,436		Sd=1		p=0,231			
30: BİLSEM'deki öğretmenlerimin diğer okulumdaki öğretmenlerden farklı özellikleri vardır.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	31	29,8	73	70,2	104	100	
5. sınıf	24	23,8	77	76,2	101	100	
Kaykare=0,954		Sd=1		p=0,329			
35: BİLSEM'deki yöneticiler diğer okulumdaki yöneticilerden farklıdır.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	11	10,6	16	15,4	77	74	104
5. sınıf	9	8,9	24	23,8	68	67,3	101
Kaykare=2,315		Sd=2		p=0,314			

Öğrencilerin okudukları sınıflara göre öğretim programlarının yöntemine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.28.); beş önerme değerlendirilmiştir. 7 ve 35. maddede cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım bütün maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde olmuştur. 4. Sınıfa devam eden öğrenciler 5. Sınıfa devam eden öğrencilere nazaran öğretim programlarının kazandırılmasında kullanılan yöntemlerden daha hoşnutturlar. Verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“Öğretmenler öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.” önermesine verilen cevapların incelemesinde cevapların 3 seçeneğe dağıldığı görülmektedir. Verilen cevaplarda 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %81,7'sinin tamamen katılıyorum, %14,4'ünün kısmen katılıyorum ve %3,8'inin de katılmıyorum seçeneklerini seçtikleri görülmektedir. 5. sınıfa devam eden öğrencilerin ise çoğunluğunun yani %78,2'inin tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Elde edilen verilerden yapılan analizlerde okudukları sınıflara göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,608$ Sd=2 p>.05).

“BİLSEM'de kendi okulunda uygulanan yöntemlerden farklı yöntemlerle ders işleniyor.” önermesinde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %81,7'si ve 5. sınıfa devam

eden öğrencilerin de 81,2'si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerken geri kalan öğrenciler kısmen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Elde edilen verilerden yapılan analizlerde okudukları sınıflara göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,010$ Sd=1 $p>,05$).

“Her dersin özelliğine göre kendime uygun öğrenme yöntemi seçebiliyorum.” önermesinde de dağılım tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde olmuştur. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %85,6'sı ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %79,2'si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerken diğer öğrenciler kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmışlardır. Verilerin birlikte incelenmesinde öğrencilerin okudukları sınıflara göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=1,436$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM'deki öğretmenlerimin diğer okulumdaki öğretmenlerden farklı özellikleri vardır.” önermesinde de verilen cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağılmıştır. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %70,2'si ile 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %76,2'si tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmışlardır. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %29,8'i ve 5. sınıfa devam edenlerin %23,8'i kısmen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Veriler arasında okudukları sınıflara göre farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada öğrencilerin okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,954$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM'deki yöneticiler diğer okulumdaki yöneticilerden farklılar.” önermesine verilen cevaplarda her üç seçeneğin de öğrenciler tarafından seçilmiştir. Verilen cevaplarda 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %74'ü ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %67,3'ü tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Verilerin birlikte incelenmesinde öğrencilerin okudukları sınıflara göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=2,315$ Sd=2 $p>,05$).

4.3.2. Bilsen öğretmenine ait bulgular

Üçüncü alt amaçla ilgili olarak BİLSEM öğretmenleriyle ilgili bulgular bu bölümde verilmiştir.

4.3.2.1.Cinsiyete göre bulgular

Bu bölüm BİLSEM öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulguları içermektedir.

Tablo 4.29. Cinsiyete ait Kaykare Analiz Tablosu

6:Faaliyetleri organize ederken neler yapmam gerektiğini biliyorum.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Erkek	13	23,6	42	76,4	55	100
Kadın	7	11,7	53	88,3	60	100
Kaykare=2,862		Sd=1	p=0,091			
10: BİLSEM’lerde belirlenen içeriğin öğrenciye en uygun şekilde nasıl verilebileceğini biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	27	49,1	28	50,9	55	100
Kadın	20	33,3	40	66,7	60	100
Kaykare=2,948		Sd=1	p=0,086			
14:Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemi kullanmam gerektiğini biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	22	40	33	60	55	100
Kadın	16	26,7	44	73,3	60	100
Kaykare=2,306		Sd=1	p=0,129			
15: Öğrenciler BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemlerine yatkındırlar.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	29	52,7	26	47,3	55	100
Kadın	25	41,7	35	58,3	60	100
Kaykare=1,409		Sd=1	p=0,235			
16:Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için farklı metotlar uyguluyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	16	29,1	39	70,9	55	100
Kadın	12	20	48	80	60	100
Kaykare=1,288		Sd=1	p=0,257			
17: Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek için kullanılan yöntemlerden haberdarım.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	25	45,5	30	54,5	55	100
Kadın	22	36,7	38	63,3	60	100
Kaykare=0,917		Sd=1	p=0,338			
18:Hangi durumda hangi yöntemlerin kullanılacağını biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	23	41,8	32	58,2	55	100
Kadın	25	41,7	35	58,3	60	100
Kaykare=0,000		Sd=1	p=0,987			

Tablo 4.29.'un devamı

19: Öğrencinin bilişsel alandaki yeterliliklerini geliştirmede kullanacağım yöntemleri biliyorum.							
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	23	41,8	32	58,2	55	100	
Kadın	18	30	42	70	60	100	
Kaykare=1,747		Sd=1		p=0,186			
20: BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemleri bana uygundur.							
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	25	45,5	30	54,5	55	100	
Kadın	24	40	36	60	60	100	
Kaykare=0,349		Sd=1		p=0,555			
21: BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemlerine göre rehber öğretmenler gerekli rehberliği yapabiliyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	f
Erkek	11	20	27	49,1	17	30,9	55
Kadın	9	15	29	48,3	22	36,7	60
Kaykare=0,696		Sd=2		p=0,706			

BİLSEM öğretmenleri cinsiyetlerine göre öğretim programlarının yöntemine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.29.); on önerme değerlendirilmiştir. 21. maddede cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 21. Maddede kısmen katılıyorum, 15. Maddede kısmen ve tamamen katılıyorum ve diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Kadın öğretmenler erkek öğretmenlere nazaran öğretim programlarının kazandırılmasında kullanılan yöntemlerden daha hoşnutlardır. Verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“Faaliyetleri organize ederken neler yapmam gerektiğini biliyorum.” önermesinde BİLSEM öğretmenlerinin cevapları tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçenekleri arasında dağılmıştır. Erkek öğretmenlerin %76,4’ü ve kadın öğretmenlerin %88,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Geri kalan öğretmenler de kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Verilerin birlikte incelenmesinde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=2,862$ Sd=1 p>,05).

“BİLSEM’lerde belirlenen içeriğin öğrenciye en uygun şekilde nasıl verilebileceğini biliyorum.” önermesinde erkek ve kadın öğretmenler tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Erkek öğretmenlerin

yarıya yakını (%50,9) tamamen katılıyorum derken bu oran kadın öğretmenlerde %66,7'dir. Geri kalan öğretmenler cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde kullanmışlardır. Verilerin incelenmesinde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=2,948$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemi kullanmam gerektiğini biliyorum.” önermesi ile öğretmenlerin kullandığı yöntemleri bilinçli olarak kullanıp kullanmadığı merak edildiğinden sorulmuştur. Bu maddeye verilen cevaplarda da tamamen ve kısmen katılıyorum seçenekleri üzerinde dağılım gerçekleşmiştir. Erkeklerin %60'ı ve kadınların %73,3'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Fakat bu durum istatistiksel olarak herhangi bir farklılık oluşturmamıştır ($\chi^2=2,306$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrenciler BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemlerine yatkındırlar.” önermesinde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerinin öğrenciye ne kadar uygun olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu önermeye verilen cevaplarda erkeklerin önceliğinin kısmen, kadınların önceliğinin tamamen katılıyorum olduğu görülmektedir (Erkekler %52,7 kısmen; kadınlar %58,3 tamamen katılıyorum) Ancak bu farklılık cinsiyet yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır ($\chi^2=1,409$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için farklı metotlar uyguluyorum.” önermesi de tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinin çalıştığı maddelerden biridir. Erkek öğretmenlerin %70,9'u ve kadın öğretmenlerin %80'i bu seçeneği seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan analizlerde cinsiyete bağımlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=1,288$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek için kullanılan yöntemlerden haberdarım.” maddesinde erkek öğretmenlerin %54,5'i ve kadın öğretmenlerin de %63,3'ü bu seçeneği seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan analizlerde cinsiyete bağımlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=0,917$ Sd=1 $p>,05$).

“Hangi durumda hangi yöntemlerin kullanılacağını biliyorum.” önermesi de tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinin çalıştığı maddelerden biridir. Bu önermede erkek ve kadın öğretmenler arasında birbirine çok yakın bir

dağılım oluşmuştur. Erkek öğretmenlerin %58,2'si ve kadın öğretmenlerin %58,3'ü bu seçeneği seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan analizlerde cinsiyete bağımlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=0.000$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencinin bilişsel alandaki yeterliliklerini geliştirmede kullanacağım yöntemleri biliyorum.” önermesinde erkek ve kadın öğretmenler tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Erkek öğretmenlerin %58,2'si tamamen katılıyorum derken bu oran kadın öğretmenlerde %70'dir. Geri kalan öğretmenler cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde kullanmışlardır. Verilerin incelenmesinde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=1,747$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemleri bana uygundur.” önermesinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri kendilerine uygun hale getirip getirmediğini öğrenilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerden erkek öğretmenlerin %54,5'i ve kadın öğretmenlerin %60'ı tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Verilerden bir farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmada cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,349$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemlerine göre rehber öğretmenler gerekli rehberliği yapabiliyorlar.” önermesi bu bölümde cevapların üç seçeneğe dağıldığı tek önermedir. Burada verilen cevaplar kısmen katılıyorum seçeneği üzerinde yoğunlaşmıştır. Erkek öğretmenlerin %49,1'i ve kadın öğretmenlerin %48,3'ü kısmen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Verilerden bir farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmada cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,696$ Sd=2 $p>,05$).

4.3.2.2. Kıdem yılına ait bulgular

Tablo 4.30. Kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu

6: Faaliyetleri organize ederken neler yapmam gerektiğini biliyorum.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	11	21,6	40	78,4	51	100
10 yıl üstü	9	14,1	55	85,9	64	100
Kaykare=1,113		Sd=1		p=0,291		

Tablo 4.30.'un devamı

10: BİLSEM'lerde belirlenen içeriğin öğrenciye en uygun şekilde nasıl verilebileceğini biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	31	60,8	20	39,2	51	100
10 yıl üstü	16	25	48	75	64	100
Kaykare=15,039		Sd=1	p=0,000			
14: Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemi kullanmam gerektiğini biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	23	45,1	28	54,9	51	100
10 yıl üstü	12	18,8	49	76,5	64	100
Kaykare=6,019		Sd=1	p=0,014			
15: Öğrenciler BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemlerine yatkındırlar.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	25	49	26	51	51	100
10 yıl üstü	29	45,3	35	54,7	64	100
Kaykare=0,157		Sd=1	p=0,692			
16: Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için farklı metotlar uyguluyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	15	29,4	36	70,6	51	100
10 yıl üstü	13	20,3	51	79,7	64	100
Kaykare=1,276		Sd=1	p=0,259			
17: Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek için kullanılan yöntemlerden haberdarım.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	22	43,1	29	56,9	51	100
10 yıl üstü	25	39,1	39	60,9	64	100
Kaykare=0,195		Sd=1	p=0,659			
18: Hangi durumda hangi yöntemlerin kullanılacağını biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	24	47,1	27	52,9	51	100
10 yıl üstü	24	37,5	40	62,5	64	100
Kaykare=1,066		Sd=1	p=0,302			
19: Öğrencinin bilişsel alandaki yeterliliklerini geliştirmede kullanacağım yöntemleri biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	16	31,4	35	68,6	51	100
10 yıl üstü	25	39,1	39	60,9	64	100
Kaykare=0,732		Sd=1	p=0,392			
20: BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemleri bana uygundur.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	21	41,2	30	58,8	51	100
10 yıl üstü	28	43,8	36	56,2	64	100
Kaykare=0,077		Sd=1	p=0,782			

Tablo 4.30'un devamı

21: BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemlerine göre rehber öğretmenler gerekli rehberliği yapabiliyorlar.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	8	15,7	27	52,9	16	31,4	51	100
10 yıl üstü	12	18,8	29	45,3	23	35,9	64	100
Kaykare=0,667		Sd=2		p=0,716				

BİLSEM öğretmenleri kıdem yıllarına göre öğretim programlarının yöntemine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.30.); on önerme değerlendirilmiştir. 21. maddede cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 21. maddede kısmen katılıyorum seçeneğinde iken diğer maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. 10 yıldan fazla yıl kıdeme sahip olan öğretmenler daha az kıdeme sahip olanlara göre öğretim programlarının kazandırılmasında kullanılan yöntemlerden daha hoşnutlardır. 10 ve 14. maddelere verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken diğerlerinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Faaliyetleri organize ederken neler yapmam gerektiğini biliyorum.” önermesinde BİLSEM öğretmenlerinin cevapları tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçenekleri arasında dağılmıştır. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %78,4'ü ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %85,9'u tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Geri kalan öğretmenler de kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Verilerin birlikte incelenmesinde öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=1,113$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM'lerde belirlenen içeriğin öğrenciye en uygun şekilde nasıl verilebileceğini biliyorum.” önermesinde 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %60,8'i kısmen katılıyorum derken 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenler %75 ile tamamen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlerden %39,2'si tamamen katılıyorum, 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %25'i kısmen seçeneğini işaretlemiştir. **Verilerin incelenmesinde öğretmenlerin kıdem yıllarına göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=15,039$ Sd=1 $p(0,000) < 0,05$).** 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin hem öğretmenliklerinin yeni olmasının ve öğrenciyi tanımaktaki tecrübesizliğinin etkisiyle böyle bir sonuç çıkmış olabilir.

“Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemi kullanmam gerektiğini biliyorum.” önermesi ile öğretmenlerin kullandığı yöntemleri bilinçli olarak kullanıp kullanmadığı merak edildiğinden sorulmuştur. Bu maddeye verilen cevaplarda da tamamen ve kısmen katılıyorum seçenekleri üzerinde dağılım gerçekleşmiştir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %54,9’u ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %76,5’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. **Bu durum kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın oluşmasına sebep olmuştur ($\chi^2=6,019$ Sd=1 p(0,014) < 0,05).** 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin tecrübesizliği ortaya böyle bir sonuç çıkarmış olabilir.

“Öğrenciler BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemlerine yatkındırlar.” önermesinde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerinin öğrenciye ne kadar uygun olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu önermeye verilen cevaplarda, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin önceliğinin tamamen katılıyorum olduğu görülmektedir (1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler %51; 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerde %54,7). Ancak oranlardaki bu farklılık mesleki kıdem yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır ($\chi^2=0,157$ Sd=1 p>,05).

“Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için farklı metotlar uyguluyorum.” önermesi de tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinin çalıştığı maddelerden biridir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %70,6’sı ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %79,7’si bu seçeneği seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan analizlerde mesleki kıdeme bağımlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=1,276$ Sd=1 p>,05).

“Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek için kullanılan yöntemlerden haberdarım.” maddesinde 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %56,9’u ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %60,9’u bu seçeneği seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan analizlerde kıdeme bağımlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=0,195$ Sd=1 p>,05).

“Hangi durumda hangi yöntemlerin kullanılacağını biliyorum.” önermesi de tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinin çalıştığı maddelerden biridir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %52,9’u ve 10 yıl üstü kıdeme sahip

öğretmenlerin %62,5'i bu seçeneği seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan analizlerde kıdeme bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,066$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencinin bilişsel alandaki yeterliliklerini geliştirmede kullanacağım yöntemleri biliyorum.” önermesinde öğretmenler tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %68,6'sı tamamen katılıyorum derken bu oran 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerde %60,9'dur. Geri kalan öğretmenler cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde kullanmışlardır. Verilerin incelenmesinde öğretmenlerin kıdem yıllarına göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,732$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemleri bana uygundur.” önermesinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri kendilerine uygun hale getirip getirmediği öğrenilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerden 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %58,8'i ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %56,2'si tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Verilerden bir farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmada ise kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,077$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemlerine göre rehber öğretmenler gerekli rehberliği yapabiliyorlar.” önermesi bu bölümde cevapların üç seçeneğe dağıldığı tek önermedir. Burada verilen cevaplar kısmen katılıyorum seçeneği üzerinde yoğunlaşmıştır. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %52,9'u ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %45,3'ü kısmen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Verilerden bir farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmada kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,667$ Sd=2 $p>,05$).

4.3.2.3. Mezun olunan fakülteye ait bulgular

Tablo 4.31. Mezun olunan fakülteye göre Kaykare analiz tablosu

6: Faaliyetleri organize ederken neler yapmam gerektiğini biliyorum.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	14	18,9	60	81,1	74	100
Diğer	6	14,6	35	85,4	41	100
Kaykare=0,337		Sd=1	p=0,561			

Tablo 4.31. 'in devamı

10: BİLSEM'lerde belirlenen içeriğin öğrenciye en uygun şekilde nasıl verilebileceğini biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	31	41,9	43	58,1	74	100
Diğer	16	39	25	61	41	100
Kaykare=0,090		Sd=1		p=0,764		
14: Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemi kullanmam gerektiğini biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	25	33,8	49	66,2	74	100
Diğer	13	31,7	28	68,3	41	100
Kaykare=0,051		Sd=1		p=0,821		
15: Öğrenciler BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemlerine yatkındırlar.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	39	52,7	35	47,3	74	100
Diğer	15	36,6	26	63,4	41	100
Kaykare=2,752		Sd=1		p=0,097		
16: Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için farklı metotlar uyguluyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	20	27	54	73	74	100
Diğer	8	19,5	33	80,5	41	100
Kaykare=0,809		Sd=1		p=0,368		
17: Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek için kullanılan yöntemlerden haberdarım.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	31	41,9	43	58,1	74	100
Diğer	16	39	25	61	41	100
Kaykare=0,090		Sd=1		p=0,764		
18: Hangi durumda hangi yöntemlerin kullanılacağını biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	32	43,2	42	56,8	74	100
Diğer	16	39	25	61	41	100
Kaykare=0,193		Sd=1		p=0,660		
19: Öğrencinin bilişsel alandaki yeterliliklerini geliştirmede kullanacağım yöntemleri biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	28	37,8	46	62,2	74	100
Diğer	13	31,7	28	68,3	41	100
Kaykare=0,432		Sd=1		p=0,511		
20: BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemleri bana uygundur.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	31	41,9	43	58,1	74	100
Diğer	18	43,9	23	56,1	41	100
Kaykare=0,044		Sd=1		p=0,835		

Tablo 4.31.'in devamı

21: BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemlerine göre rehber öğretmenler gerekli rehberliği yapabiliyorlar.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim	16	21,6	33	44,6	25	33,8	74	100
Diğer	4	9,8	23	56,1	14	34,1	41	100
Kaykare=2,854		Sd=2		p=0,240				

BİLSEM öğretmenleri mezun oldukları fakültele göre öğretim programlarının yöntemine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.31.); önerme değerlendirilmiştir. 21. maddede cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 21. maddede kısmen katılıyorum seçeneğinde iken diğer maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenler diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere göre öğretim programlarının kazandırılmasında kullanılan yöntemlerden daha az hoşnutlular ancak ortalamanın üzerinde hoşnutlukları vardır. Maddelere verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Faaliyetleri organize ederken neler yapmam gerektiğini biliyorum.” önermesinde BİLSEM öğretmenlerinin cevapları tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçenekleri arasında dağılmıştır. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %81,1'i ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin %85,4'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Geri kalan öğretmenler de kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Verilerin birlikte incelenmesinde öğretmenlerin mezun oldukları fakültele göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=0,337$ Sd=1 p>,05).

“BİLSEM'lerde belirlenen içeriğin öğrenciye en uygun şekilde nasıl verilebileceğini biliyorum.” önermesinde eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %58,1'i ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin %61'i tamamen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenlerden %41,9'u ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin de %39'u kısmen seçeneğini işaretlemiştir. Verilerin incelenmesinde öğretmenlerin mezun oldukları fakültele göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,090$ Sd=1 p>0,05).

“Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemi kullanmam gerektiğini biliyorum.” önermesi ile öğretmenlerin kullandığı

yöntemleri bilinçli olarak kullanıp kullanmadığı merak edildiğinden sorulmuştur. Bu maddeye verilen cevaplarda da tamamen ve kısmen katılıyorum seçenekleri üzerinde dağılım gerçekleşmiştir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %66,2'si ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin %68,3'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu durum mezun olunan fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır ($\chi^2=0,051$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrenciler BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemlerine yatkındırlar.” önermesinde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerinin öğrenciye ne kadar uygun olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu önermeye verilen cevaplarda eğitim fakültesi mezunu öğretmenler ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin önceliklerinin farklılaştığı görülmektedir (eğitim fakültesi mezunu öğretmenler %52,7 ile kısmen katılıyorum; diğer fakülte mezunu öğretmenler de %63,4 ile tamamen katılıyorum). Ancak oranlardaki ve tercihlerdeki bu farklılık mezun olunan fakülteler yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır ($\chi^2=2,752$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için farklı metotlar uyguluyorum.” önermesi de tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinin çalıştığı maddelerden biridir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %73'ü ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin %80,5'i bu seçeneği seçmiş, geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan analizlerde mezun olunan fakülteye bağımlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=0,809$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek için kullanılan yöntemlerden haberdarım.” maddesinde Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %58,1'i ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin de %61'i bu seçeneği seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan analizlerde mezun olunan fakülteye bağımlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=0,090$ Sd=1 $p>,05$).

“Hangi durumda hangi yöntemlerin kullanılacağını biliyorum.” önermesi de tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinin çalıştığı maddelerden biridir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %56,8'i ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin %61'i bu seçeneği seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini

tercih etmiştir. Yapılan analizlerde mezun olunan fakülteye bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,193$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencinin bilişsel alandaki yeterliliklerini geliştirmede kullanacağım yöntemleri biliyorum.” önermesinde eğitim fakültesi mezunu ve diğer fakülte mezunu öğretmenler tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %62,2’si tamamen katılıyorum derken bu oran diğer fakülte mezunu öğretmenlerde %68,3’tür. Geri kalan öğretmenler cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğinde kullanmışlardır. Verilerin incelenmesinde öğretmenlerin mezun oldukları fakültelerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,432$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemleri bana uygundur.” önermesinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri kendilerine uygun hale getirip getirmediği öğrenilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerden eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %58,1’i ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin %56,1’i tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Verilerden bir farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmada ise mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,044$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemlerine göre rehber öğretmenler gerekli rehberliği yapabiliyorlar.” önermesine verilen cevaplar üç seçeneğe dağılmıştır. Burada verilen cevaplar kısmen katılıyorum seçeneği üzerinde yoğunlaşmıştır. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %44,6’sı ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin de %56,1’i kısmen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Verilerden bir farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmada mezun olunan fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,854$ Sd=2 $p>,05$).

4.3.2.4. Eğitim durumuna ait bulgular

Bu bölüm BİLSEM öğretmenin eğitim durumu değişkenine göre elde edilen bulguları içermektedir.

Tablo 4.32. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu

6: Faaliyetleri organize ederken neler yapmam gerektiğini biliyorum.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	10	18,2	45	81,8	55	100
Lisansüstü	10	16,7	50	83,3	60	100
Kaykare=0,046		Sd=1	p=0,830			
10: BİLSEM’lerde belirlenen içeriğin öğrenciye en uygun şekilde nasıl verilebileceğini biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	21	38,2	34	61,8	55	100
Lisansüstü	26	43,3	34	56,7	60	100
Kaykare=0,315		Sd=1	p=0,575			
14: Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemi kullanmam gerektiğini biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	13	23,6	42	76,4	55	100
Lisansüstü	25	41,7	35	58,3	60	100
Kaykare=44,216		Sd=1	p=0,040			
15: Öğrenciler BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemlerine yatkındırlar.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	24	43,6	31	56,4	55	100
Lisansüstü	30	50	30	50	60	100
Kaykare=0,467		Sd=1	p=0,495			
16: Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için farklı metotlar uyguluyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	10	18,2	45	81,8	55	100
Lisansüstü	18	30	42	70	60	100
Kaykare=2,176		Sd=1	p=0,140			
17: Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek için kullanılan yöntemlerden haberdarım.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	23	41,8	32	58,2	55	100
Lisansüstü	24	40	36	60	60	100
Kaykare=0,039		Sd=1	p=0,843			
18: Hangi durumda hangi yöntemlerin kullanılacağını biliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	21	38,2	34	61,8	55	100
Lisansüstü	27	45	33	55	60	100
Kaykare=0,549		Sd=1	p=0,459			

Tablo 4.32.'nin devamı

19: Öğrencinin bilişsel alandaki yeterliliklerini geliştirmede kullanacağım yöntemleri biliyorum.							
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	18	32,7	37	67,3	55	100	
Lisansüstü	23	38,3	37	61,7	60	100	
Kaykare=0,393		Sd=1		p=0,531			
20: BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemleri bana uygundur.							
	f	%	f	%	f	%	
Lisans	23	41,8	32	58,2	55	100	
Lisansüstü	26	43,3	34	56,7	60	100	
Kaykare=0,027		Sd=1		p=0,870			
21: BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemlerine göre rehber öğretmenler gerekli rehberliği yapıyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	f
Lisans	5	9,1	26	47,3	24	43,6	55
Lisansüstü	15	25	30	50	15	25	60
Kaykare=7,159		Sd=2		P=0,028			

BİLSEM öğretmenleri mezun oldukları fakültelere göre öğretim programlarının yöntemine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.32.); önerme değerlendirilmiştir. 21. maddede cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 21. maddede kısmen katılıyorum, 15. Maddede kısmen ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde iken diğer maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Lisans düzeyinde eğitim durumuna sahip olan öğretmenler lisansüstü seviyede eğitim durumuna sahip olan öğretmenlere göre öğretim programlarının kazandırılmasında kullanılan yöntemlerden daha hoşnutlular ve ortalamanın üzerinde hoşnutlukları vardır. Maddelere verilen cevapların analizinde 14 ve 21. maddelerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa ulaşılrken diğerlerinde anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Faaliyetleri organize ederken neler yapmam gerektiğini biliyorum.” önermesinde BİLSEM öğretmenlerinin cevapları tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçenekleri arasında dağılmıştır. Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %81,8'i ve lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %83,3'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Geri kalan öğretmenler de kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Verilerin birlikte incelenmesinde

öğretmenlerin eğitim seviyelerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık elde edilememiştir ($\chi^2=0,046$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde belirlenen içeriğin öğrenciye en uygun şekilde nasıl verilebileceğini biliyorum.” önermesinde lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %61,8’i ve lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %56,7’si tamamen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerden %38,2’si ve lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin de %43,3’ü kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Verilerin incelenmesinde öğretmenlerin eğitim seviyelerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,315$ Sd=1 $p>0,05$).

“Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemi kullanmam gerektiğini biliyorum.” önermesi ile öğretmenlerin kullandığı yöntemleri bilinçli olarak kullanıp kullanmadığı merak edildiğinden sorulmuştur. Bu maddeye verilen cevaplarda da tamamen ve kısmen katılıyorum seçenekleri üzerinde dağılım gerçekleşmiştir. Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %76,4’ü ve lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %58,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. **“Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemi kullanmam gerektiğini biliyorum.” önermesine verilen cevaplar yöneticilerin eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=44,216$ Sd=1 $p(0,040) < 0,05$).**Lisans mezunu öğretmenler kullanılması gereken yöntemleri biliyor görünmesine rağmen bilmiyor olabilirler.

“Öğrenciler BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemlerine yatkındırlar.” önermesinde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerinin öğrenciye ne kadar uygun olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu önermeye verilen cevaplarda lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin önceliklerinin ufak bir farklılık gösterdiği görülmektedir (Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğretmenler %56,4 ile kısmen katılıyorum; lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenler de %50 ile tamamen katılıyorum ve %50 ile kısmen katılıyorum). Ancak oranlardaki ve tercihlerdeki bu farklılık eğitim seviyeleriyönünden istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır ($\chi^2=0,467$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için farklı metotlar uyguluyorum.” önermesi de tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinin çalıştığı maddelerden biridir. Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %81,8’i ve lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %70’i tamamen katılıyorum seçeneğini seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan analizlerde eğitim seviyelerinebağımlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=2,176$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek için kullanılan yöntemlerden haberdarım.” maddesinde lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %58,2’si ve lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin de %60’ı bu seçeneği seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Eğitim seviyelerine bağımlı olarak yapılan analizlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=0,039$ Sd=1 $p>,05$).

“Hangi durumda hangi yöntemlerin kullanılacağını biliyorum.” önermesi de tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinin çalıştığı maddelerden biridir. Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %61,8’i ve lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %55,0’ı bu seçeneği seçmiş geri kalanlar da kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Yapılan analizlerde eğitim seviyelerine bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,549$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencinin bilişsel alandaki yeterliliklerini geliştirmede kullanacağım yöntemleri biliyorum.” önermesinde eğitim fakültesi mezunu ve diğer fakülte mezunu öğretmenler tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %67,3’ü tamamen katılıyorum derken bu oran lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerde %61,7’dir. Geri kalan öğretmenler tercihlerini kısmen katılıyorum seçeneğinde kullanmışlardır. Verilerin incelenmesinde öğretmenlerin eğitim seviyelerinegöreistatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,393$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemleri bana uygundur.” önermesinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri kendilerine uygun hale getirip getirmediikleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerden lisans düzeyinde eğitim seviyesine

sahip öğretmenlerin %58,2'si ve lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %56,7'si tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Verilerden bir farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmada ise eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,027$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde kullanılan öğretim yöntemlerine göre rehber öğretmenler gerekli rehberliği yapabiliyorlar.” önermesine verilen cevaplar üç seçeneğe dağılmıştır. Burada verilen cevaplar kısmen katılıyorum seçeneği üzerinde yoğunlaşmıştır. Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin %47,3’ü ve lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip öğretmenlerin de %50’i kısmen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Verilerden bir farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmada eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=7,159$ Sd=2 $p>,05$).

4.3.3. Yöneticiye ait bulgular

Bu bölüm yöneticilerin verdikleri cevaplardan 3. Alt amaçla ilgili olarak yapılan analiz sonuçlarını ve elde edilen bulgularını göstermektedir.

4.3.3.1. Kıdeme ait bulgular

Tablo 4.33. Kıdeme göre Kaykare analiz tablosu

9:Rehberlik uzmanları faaliyetleri organize ederken neler yapması gerektiğini biliyor.							
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl	16	61,5	10	38,5	26	100	
10 yıl üstü	6	66,7	3	33,3	9	100	
Kaykare=0,075		Sd=1		p=0,784			
14: Kurumumu arzu edilen niteliklerde yönetebilmek için farklı uygulamalar sergiliyorum.							
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl	13	50	13	50	26	100	
10 yıl üstü	4	44,4	5	55,6	9	100	
Kaykare=0,083		Sd=1		p=0,774			
15:Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.							
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl	2	7,7	18	69,2	20	100	
10 yıl üstü	2	22,2	5	55,6	7	100	
Kaykare=1,427		Sd=2		p=0,490			

Tablo 4.33.'ün devamı

23: Öğretmenler, grup çalışmalarını ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	9	34,6	17	65,4	26	100
10 yıl üstü	3	33,3	6	66,7	9	100
	Kaykare=0,005	Sd=1		p=0,944		
24: Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	9	34,6	17	65,4	26	100
10 yıl üstü	3	33,3	6	66,7	9	100
	Kaykare=0,005	Sd=1		p=0,944		
25: Öğretmenler grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	13	50	13	50	26	100
10 yıl üstü	7	77,8	2	22,2	9	100
	Kaykare=2,106	Sd=1		p=0,147		
26: Öğretmenler, grup bilincini oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	12	46,2	14	53,8	26	100
10 yıl üstü	4	44,4	5	55,6	9	100
	Kaykare=0,008	Sd=1		p=0,929		
30: Öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda, bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	5	19,2	21	80,8	26	100
10 yıl üstü	4	44,4	5	55,6	9	100
	Kaykare=2,225	Sd=1		P=0,136		

Yöneticilerin kıdem yıllarına göre, öğretim programlarının yöntemine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.33.); sekiz önerme değerlendirilmiştir. 15. maddede cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmışken diğerlerinde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 9 ve 15. maddede kısmen katılıyorum, 14 ve 25. maddede kısmen ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde iken diğer maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. 1-10 yıl arası kıdeme sahip olan yöneticiler 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilere göre öğretim programlarının kazandırılmasında kullanılan yöntemlerden bazı maddelerde daha hoşnutlar bazı maddelerde de daha az hoşnutlar. Her iki durumda da hoşnutluk seviyesi ortalamanın üzerindedir. Maddelere verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“Rehberlik uzmanları faaliyetleri organize ederken neler yapması gerektiğini biliyor.” önermesinin verilerinin incelemesinde yöneticilerin cevaplarının tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %61,5’i ve 10 yıl üstü yöneticilik kademine sahip yöneticilerin %66,7’si kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Diğer yöneticiler de cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Verilen cevaplarda yöneticilikteki kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,075$ Sd=1 $p>,05$).

“Kurumumu arzu edilen niteliklerde yönetebilmek için farklı uygulamalar sergiliyorum.” önermesine verilen cevaplarda küçük bir farklılık göze çarpmaktadır. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticiler kısmen katılıyorum seçeneği ve tamamen katılıyorum seçeneğine yarı yarıya yönelmişken; 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticiler de tamamen katılıyorum(%55,6) seçeneğine yönelmişlerdir. Verilen cevaplarda yöneticilikteki kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,083$ Sd=1 $p>,05$).

“Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.” maddesine verilen cevaplar en çoktan aza doğru kısmen katılıyorum, tamamen katılıyorum ve katılmıyorum seçenek sırasıyla sıralanmıştır. Ayrıca 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %69,2’si ve 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerin de %55,6’sı kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Cevapların istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı yönünden incelenmesinde ise yöneticilikteki kıdem yıllarına göre anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,427$ Sd=2 $p>,05$).

“Öğretmenler, grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar” önermesine verilen cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %65,4’ü ve 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerin de %66,7’si cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Diğer yöneticiler de kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Cevapların istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı yönünden incelenmesinde ise yöneticilikteki kıdem yıllarına göre anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,005$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesine verilen cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Bu madde 23. maddede sorulan sorunun benzeri bir madde olduğundan yöneticilerin bu iki maddeye verdikleri cevaplar birbirinin aynısı olmuştur. Bu iki madde güvenirliliğin sağlanması açısından kullanılabilir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %65,4’ü ve 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerin de %66,7’si cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Diğer yöneticiler de kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Cevapların istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı yönünden incelenmesinde ise yöneticilikteki kıdem yıllarına göre anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,005$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.” önermesinde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmış olmasına rağmen kıdem yılları açısından bakıldığında önceliklerin farklılık gösterdiği görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticiler tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine yarı yarıya cevap verirken 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerin %77,8’i kısmen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Ancak bu farklılık yöneticilikteki kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır ($\chi^2=2,106$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler, grup bilincini oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorlar.” önermesine verilen cevapların incelenmesinde; kıdem yıllarına göre yönelmede birbirlerine çok yakın sonuçlar görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticiler %53,8 ve 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticiler de %55,6 ile tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Bu sebeple yöneticilikteki kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,008$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda, bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.” önermesinde de cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde toplanmıştır. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %80,8’i ve 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerin de %55,6’sı tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Bu maddede de yöneticilikteki kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=2,225$ Sd=1 $p>,05$).

4.3.3.2. Mezun olduğu fakülteye ait bulgular

Bu bölüm BİLSEM yöneticilerinin mezun oldukları fakülte değişkenine göre elde edilen bulguları içermektedir.

Tablo 4.34. Mezun olduğu fakülteye göre Kaykare analiz tablosu

9: Rehberlik uzmanları faaliyetleri organize ederken neler yapması gerektiğini biliyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	14	66,7	7	33,3	21	100
Diğer	8	57,1	6	42,9	14	100
Kaykare=0,326		Sd=1	p=0,568			
14: Kurumumu arzu edilen niteliklerde yönetebilmek için farklı uygulamalar sergiliyorum.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	9	42,9	12	57,1	21	100
Diğer	8	57,1	6	42,9	14	100
Kaykare=0,686		Sd=1	p=0,407			
15: Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	16	76,2	5	23,8	21	100
Diğer	11	78,6	3	21,4	14	100
Kaykare=0,027		Sd=1	p=0,869			
23: Öğretmenler, grup çalışmalarını ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	6	28,6	15	71,4	21	100
Diğer	6	42,9	8	57,1	14	100
Kaykare=0,761		Sd=1	p=0,383			
24: Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	6	28,6	15	71,4	21	100
Diğer	6	42,9	8	57,1	14	100
Kaykare=0,761		Sd=1	p=0,383			
25: Öğretmenler grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	12	57,1	9	42,9	21	100
Diğer	8	57,1	6	42,9	14	100
Kaykare=0,000		Sd=1	p=1,000			
26: Öğretmenler, grup bilincini oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	10	47,6	11	52,4	21	100
Diğer	6	42,9	8	57,1	14	100
Kaykare=0,077		Sd=1	p=0,782			

Tablo 4.34.'ün devamı

30: Öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda, bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	6	28,6	15	71,4	21	100
Diğer	3	21,4	11	78,6	14	100
	Kaykare=0,224	Sd=1		p=0,636		

Yöneticilerin mezun oldukları fakültelere göre öğretim programlarının yöntemine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.34.); sekiz önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki bütün maddelerde cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 9, 15 ve 25. maddelerde kısmen katılıyorum, 14. maddede kısmen ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde iken diğer maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Eğitim fakültesi mezunu yöneticiler diğer fakültelerden mezun olan yöneticilere göre öğretim programlarının kazandırılmasında kullanılan yöntemlerden bazı maddelerde daha hoşnutlar bazı maddelerde de daha az hoşnutlar. Her iki durumda da hoşnutluk seviyesi ortalamanın üzerindedir. Maddelere verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“Rehberlik uzmanları faaliyetleri organize ederken neler yapması gerektiğini biliyor.” önermesinin verilerinin incelemesinde yöneticilerin cevaplarının tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %66,7’si ve diğer fakültelerden mezun yöneticilerin %57,1’i kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Diğer yöneticiler de cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Verilen cevaplarda mezun olunan fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,326$ Sd=1 $p>,05$).

“Kurumumu arzu edilen niteliklerde yönetebilmek için farklı uygulamalar sergiliyorum.” önermesine verilen cevaplarda küçük bir farklılık göze çarpmaktadır. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %57,1’i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken diğer fakültelerden mezun yöneticiler de aynı oranda (%57,1) kısmen katılıyorum seçeneğine yönelmişlerdir. Verilen cevaplarda mezun olunan fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,686$ Sd=1 $p>,05$).

“Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.” maddesine verilen cevaplar kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde toplanmıştır. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %76,2’si ve diğer fakültelerden mezun yöneticilerin de %78,6’sı kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Cevapların istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı yönünden incelenmesinde ise mezun olunan fakülteye göre anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,027$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler, grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar” önermesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %71,4’ü ve diğer fakültelerden mezun yöneticilerin de %57,1’i cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Diğer yöneticiler de kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Cevapların istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı yönünden incelenmesinde ise mezun olunan fakülteye göre anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,761$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Bu madde 23. maddede sorulan sorunun benzeri bir madde olduğundan yöneticilerin bu iki maddeye verdikleri cevaplar birbirinin aynısı olmuştur. Bu iki madde güvenirliliğin sağlanması açısından kullanılabilir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %71,4’ü ve diğer fakültelerden mezun yöneticilerin de %57,1’i cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Diğer yöneticiler de kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Cevapların istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı yönünden incelenmesinde ise mezun olunan fakülteye göre anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,761$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.” önermesinde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmış olmasına rağmen mezun olunan fakülte açısından bakıldığında herhangi bir farklılık görülmemektedir. Eğitim fakültesi mezunu ile diğer fakültelerden mezun yöneticilerin aynı oranda cevap verdiği görülmektedir.

Her iki grup yöneticilerin %57,1'i kısmen katılıyorum seçeneğini seçerlerken geri kalanlar tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Bu sebeple de bu maddede herhangi bir farklılık oluşturmamıştır ($\chi^2=0,000$ Sd=1 p>,05).

“Öğretmenler, grup bilincini oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorlar.” önermesine verilen cevapların incelenmesinde; mezun olunan fakülteye göre yönelmede tamamen katılıyorum seçeneğine bir yönelim görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %52,4'ü ile diğer fakültelerden mezun yöneticilerin %57,1'i tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Yapılan analizlerde de mezun olunan fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,077$ Sd=1 p>,05).

“Öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda, bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.” önermesinde de cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde toplanmıştır. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %71,4'ü ve diğer fakültelerden mezun yöneticilerin de %78,6'sı tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Bu maddede de mezun olunan fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,224$ Sd=1 p>,05).

4.3.3.3. Eğitim durumuna ait bulgular

Tablo 4.35. Eğitim durumuna ait bulgulara göre Kaykare analiz tablosu

9: Rehberlik uzmanları faaliyetleri organize ederken neler yapması gerektiğini biliyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	14	66,7	7	33,3	21	100
Lisansüstü	8	57,1	6	42,9	14	100
Kaykare=0,326		Sd=1	P=0,568			
14: Kurumumu arzu edilen niteliklerde yönetebilmek için farklı uygulamalar sergiliyorum.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	8	38,1	13	61,9	21	100
Lisansüstü	9	64,3	5	35,7	14	100
Kaykare=2,307		Sd=1	P=0,129			
15: Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	15	71,4	6	28,6	21	100
Lisansüstü	12	85,7	2	14,3	14	100
Kaykare=0,972		Sd=1	p=0,324			

Tablo 4.35.'in devamı

23: Öğretmenler, grup çalışmalarını ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	9	42,9	12	57,1	21	100
Lisansüstü	3	21,4	11	78,6	14	100
	Kaykare=1,712	Sd=1		p=0,191		
24: Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	8	38,1	13	61,9	21	100
Lisansüstü	4	28,6	10	71,4	14	100
	Kaykare=0,338	Sd=1		p=0,561		
25: Öğretmenler grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	13	61,9	8	38,1	21	100
Lisansüstü	7	50	7	50	14	100
	Kaykare=0,486	Sd=1		p=0,486		
26: Öğretmenler, grup bilincini oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	10	47,6	11	52,4	21	100
Lisansüstü	6	42,9	8	57,1	14	100
	Kaykare=0,077	Sd=1		p=0,782		
30: Öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda, bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	6	28,6	15	71,4	21	100
Lisansüstü	3	21,4	11	78,6	14	100
	Kaykare=0,224	Sd=1		p=0,636		

Yöneticilerin eğitim durumlarına göre öğretim programlarının yöntemine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.35.); sekiz önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki bütün maddelerde cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 9 ve 15. maddelerde kısmen katılıyorum, 14 ve 25. maddede de kısmen ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde iken diğer maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Lisansüstü eğitim seviyesine sahip yöneticiler lisans mezunu yöneticilere göre öğretim programlarının kazandırılmasında kullanılan yöntemler hususunda daha iyimserdirler.

“Rehberlik uzmanları faaliyetleri organize ederken neler yapması gerektiğini biliyor.” önermesinin verilerinin incelemesinde yöneticilerin cevaplarının tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Lisans düzeyinde eğitime sahip yöneticilerin %66,7’si ve lisansüstü eğitime sahip yöneticilerin

%57,1'i kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Diğer yöneticiler de cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Verilen cevaplarda eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,326$ Sd=1 $p>,05$).

“Kurumumu arzu edilen niteliklerde yönetebilmek için farklı uygulamalar sergiliyorum.” önermesine verilen cevaplarda küçük bir farklılık göze çarpmaktadır. Lisans düzeyinde eğitime sahip yöneticilerin %61,9'u tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlerken lisansüstü eğitime sahip yöneticiler %64,3 oranında kısmen katılıyorum seçeneğine yönelmişlerdir. Verilen cevaplarda eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,307$ Sd=1 $p>,05$).

“Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.” maddesine verilen cevaplar kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde toplanmıştır. Lisans düzeyinde eğitime sahip yöneticilerin %71,4'ü ve lisansüstü eğitime sahip yöneticilerin de %85,7'si kısmen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Cevapların istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı yönünden incelenmesinde ise eğitim durumuna göre anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,972$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler, grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar” önermesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Lisans düzeyinde eğitime sahip yöneticilerin %57,1'i ve lisansüstü eğitime sahip yöneticilerin de %78,6'sı cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Diğer yöneticiler de kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Cevapların istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı yönünden incelenmesinde ise eğitim durumuna göre anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,712$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Lisans düzeyinde eğitime sahip yöneticilerin %61,9'u ve lisansüstü eğitime sahip yöneticilerin de %71,4'ü cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde toplamışlardır. Diğer yöneticiler de kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Cevapların istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı yönünden incelenmesinde

ise eğitim durumuna göre anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0,338$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.” önermesinde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmış olmasına rağmen eğitim durumu açısından bakıldığında herhangi bir farklılık görülmemektedir. Lisans düzeyinde eğitime sahip yöneticilerin kısmen katılıyorum seçeneğine %61,9 oranında cevap verirken lisansüstü eğitime sahip yöneticilerin kısmen ve tamamen katılıyorum seçeneklerine eşit oranda (%50,0) cevap verdiği görülmektedir. Verilerin farklılık boyutuyla yapılan analizinde maddede herhangi bir farklılık oluşmamıştır ($\chi^2=0,486$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler, grup bilincini oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorlar.” önermesine verilen cevapların incelenmesinde; eğitim durumuna göre yönelmede tamamen katılıyorum seçeneğine bir yönelim görülmektedir. Lisans düzeyinde eğitime sahip yöneticilerin %52,4’ü ile lisansüstü eğitime sahip yöneticilerin %57,1’i tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Yapılan analizlerde de eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,077$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda, bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.” önermesinde de cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde toplanmıştır. Lisans düzeyinde eğitime sahip yöneticilerin %71,4’ü ve lisansüstü eğitime sahip yöneticilerin de %78,6’sı tamamen katılıyorum seçeneğini seçmişlerdir. Bu maddede de eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,224$ Sd=1 $p>,05$).

4.3.4. Veliye ait bulgular

Tablo 4.36. velilerin verdikleri cevaplardan 3. Alt amaçla ilgili olanlardan olmaktadır.

Tablo 4.36. Velilere göre frekans tablosu

17: BİLSEM’lerde görevli yöneticiler diğer eğitim kurumlarındakinden daha duygusaldırlar.								
Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
f	%	f	%	f	%	f	%	
15	15	34	34	51	51	100	100	
19: Çocuğum, BİLSEM’e devam etmeye başladıktan sonra grup çalışmaları ile işbirliğini daha fazla önemsiyor.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
7	7	37	37	56	56	100	100	
20: Çocuğum, BİLSEM’e devam etmeye başladıktan sonra, bir grubun üyesi olmaktan daha fazla mutlu oluyor.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
13	13	20	20	67	67	100	100	
24: Yöneticiler, öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorlar.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
		30	30	70	70	100	100	
25: Çocuğumun gelecek hayatında daha aktif olabilmesi için gerekli olduğunda aile olarak BİLSEM organizasyonlarına katılabiliyoruz.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
6	6	31	31	63	63	100	100	

Velilerin BİLSEM’lerde kullanılan öğretim programlarının yöntemine ilişkin görüşlerinin genel incelemesinde 24. Maddeye verilen cevapların tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, diğer maddelerde ise tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı ayrıca bütün maddelerdeki yığılmaların da tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmüştür.

“BİLSEM’lerde görevli yöneticiler diğer eğitim kurumlarındakinden daha duygusaldırlar.” önermesine velilerin %51’i tamamen katılıyorum, %34’ü kısmen katılıyorum ve %15’i da katılmıyorum diyerek katkıda bulunmuşlardır.

“Çocuğum, BİLSEM’e devam etmeye başladıktan sonra grup çalışmaları ile işbirliğini daha fazla önemsiyor.” önermesine katılımcı velilerin %56’sı tamamen katılıyorum, %37’si kısmen katılıyorum ve %7’si de katılmıyorum demiştir.

“Çocuğum, BİLSEM’e devam etmeye başladıktan sonra, bir grubun üyesi olmaktan daha fazla mutlu oluyor.” maddesinde katılımcı velilerin %67’si tamamen katılıyorum, %20’si kısmen katılıyorum ve %13’ü de katılmıyorum demiştir.

“Yöneticiler, öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorlar.” önermesine verilen cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine yığılma olmuştur. Katılımcı velilerin %70’i tamamen katılıyorum, %30’u kısmen katılıyorum demiştir.

“Çocuğumun gelecek hayatında daha aktif olabilmesi için gerekli olduğunda aile olarak BİLSEM organizasyonlarına katılabiliyoruz.” maddesinde katılımcı velilerin %63’ü tamamen katılıyorum, %31’i kısmen katılıyorum ve %6’sı da katılmıyorum demiştir.

4.4. Dördüncü alt probleme ait elde edilen bulgular

Bu bölümde Bilim Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının uygulamasına (öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin;

- Öğrenci,
- Bilsem öğretmeni,
- Yönetici,
- Sınıf öğretmeni ve

e) Velilerin görüşleri nelerdir ve bu görüşler arasında anlamlı fark var mıdır?” alt problemine ait bulgular yer almaktadır.

4.4.1. Öğrenciye ait bulgular

Bu bölüm öğrencilerin 4. Alt amaçla ilgili görüşlerini içermektedir.

4.4.1.1. Cinsiyete ait bulgular

Öğrencilerin cinsiyet değişkenlerine ait bulgular bu bölümde gösterilmiştir.

Tablo 4.37. Cinsiyete göre Kaykare Analiz Tablosu

4: Öğretmenler beni eğitebilmek için yeterli bilgiye sahipler.							
	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Erkek	8	6,8	109	93,2	117	100	
Kız	2	2,3	86	97,7	88	100	
Kaykare=2,256		Sd=1		p=0,133			

Tablo 4.37.'nin devamı

5: Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	30	25,6	87	74,4	117	100	
Kız	18	20,5	70	79,5	88	100	
	Kaykare=0,753		Sd=1		p=0,385		
6: Öğretmenler kendimizi ifade edebileceğimiz tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	20	17,1	97	82,9	117	100	
Kız	14	15,9	74	84,1	88	100	
	Kaykare=0,051		Sd=1		p=0,821		
9: Rehberlik uzmanları bana gerekli yönlendirmeleri yapıyor.							
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	12	10,3	20	17,1	85	72,6	117
Kız	2	2,3	17	19,3	69	78,4	88
	Kaykare=5,047		Sd=2		p:0,080		
18: BİLSEM'de seçtiğim öğrenme yöntemlerini günlük hayatta kullanabileceğim etkinlikler düzenleniyor.							
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	29	24,8	88	75,2	117	100	
Kız	15	17	73	83	88	100	
	Kaykare=1,785		Sd=1		p=0,181		
19: Öğretmenler hangi durumda hangi yöntemi kullanacağını biliyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	14	12	103	88	117	100	
Kız	11	12,5	77	87,5	88	100	
	Kaykare=0,013		Sd=1		p=0,908		
29: BİLSEM'deki uygulamalar bana sıkıcı geliyor.							
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	71	60,7	27	23,1	19	16,2	117
Kız	67	76,1	13	14,8	8	9,1	88
	Kaykare=5,505		Sd=2		p=0,604		
33: Öğretmenlerim benimle ilgili bir sorun karşısında ailem ile işbirliği yapıyor.							
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	14	12	35	29,9	68	58,1	117
Kız	12	13,6	19	21,6	57	64,8	88
	Kaykare=1,796		Sd=2		p=0,407		
34: Öğretmenlerim etkinliklerimizde bizlere her türlü danışmanlığı yapıyor.							
	f	%	f	%	f	%	
Erkek	22	18,8	95	81,2	117	100	
Kız	9	10,2	79	89,8	88	100	
	Kaykare=2,878		Sd=1		p=0,090		

Tablo 4.37.'nin devamı

39: Öğretmenler, grup çalışmalarını ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	16	13,7	101	86,3	117	100
Kız	11	12,5	77	87,5	88	100
	Kaykare=0,061	Sd=1		p=0,805		
40: Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	16	13,7	101	86,3	117	100
Kız	7	8	81	92	88	100
	Kaykare=1,650	Sd=1		p=0,199		
41: Öğretmenler grup çalışmalarında liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	6	5,1	21	17,9	90	76,9
Kız	4	4,5	21	23,9	63	71,6
	Kaykare=1,084	Sd=2		p=0,582		
42: Öğretmenler, grup çalışmalarında grubun önemini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	27	23,1	90	76,9	117	100
Kız	16	18,2	72	81,8	88	100
	Kaykare=0,726	Sd=1		p=0,394		
43: BİLSEM'de farklı uygulamalara isteyerek katılıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	18	15,4	99	84,6	117	100
Kız	9	10,2	79	89,8	88	100
	Kaykare=1,168	Sd=1		p=0,280		
44: Öğretmenlerim farklı uygulamaları isteyerek yapıyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	18	15,4	99	84,6	117	100
Kız	10	11,4	78	88,6	88	100
	Kaykare=0,689	Sd=1		p=0,407		
51: BİLSEM'de alaya alınmadan fikirlere değer veriliyor.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	20	17,1	97	82,9	117	100
Kız	6	6,8	82	93,2	88	100
	Kaykare=4,789	Sd=1		p=0,029		
52: BİLSEM çalışanları beni olduğum gibi kabul ediyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	14	12	103	88	117	100
Kız	8	9,1	80	90,9	88	100
	Kaykare=0,433	Sd=1		p=0,510		

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretim programlarının uygulanmasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel

incelemesinde (Tablo: 4.37.); on yedi önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki 9, 29, 33 ve 41 numaralı maddelere verilen cevaplar her üç seçeneğe de dağılmışken diğer maddelerde cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 29. maddede katılmıyorum seçeneğinde iken diğer bütün maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelerin genelinde kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha iyimser görünmektedir. Cinsiyete göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde 51. maddeye verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüş diğer maddelerde herhangi bir anlamlılık görülmemiştir.

“Öğretmenler beni eğitebilmek için yeterli bilgiye sahipler.” önermesine verilen cevapların analizinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Erkek öğrencilerin %93,2’si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirirken kız öğrencilerin %97,7’si de bu seçeneği seçerek tercih bildirmiştir. Geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Yani öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olduklarını söylemişlerdir. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=2,256$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.” önermesinde de cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Erkek öğrencilerin %74,4’ü ve kız öğrencilerin %79,5’i tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Yani öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğretmenlerin programlarını hazırlarken kendi yeteneklerini göz önünde bulundurduklarını söylemişlerdir. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,753$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler kendimizi ifade edebileceğimiz tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesinde de cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Erkek öğrencilerin %82,9’u ve kız öğrencilerin %84,1’i tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Kısaca öğrenciler

öğretmenlerin etkinlikleri düzenlerken öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği türden etkinlikler hazırladıklarını söylemişlerdir. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,051$ Sd=1 $p>,05$).

“Rehberlik uzmanları bana gerekli yönlendirmeleri yapıyor.” önermesinde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmış durumdadır. Erkek öğrencilerin %72,6’sı ve kız öğrencilerin %78,4’ü tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Diğer öğrencilerin dağılımı da şu şekildedir: Erkek öğrencilerden %17,1’i kısmen katılıyorum derken %10,3’ü katılmıyorum diyerek tercihte bulunmuşlardır. Kız öğrencilerin ise %19,3’ü kısmen katılıyorum ve %2,3’ü de katılmıyorum diyerek tercihlerini göstermişlerdir. Kısaca öğrenciler rehber öğretmenlerin öğrencileri yönlendirmeleri hususunda genellikle olumlu cevaplar vermişlerdir. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=5,047$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’de seçtiğim öğrenme yöntemlerini günlük hayatta kullanabileceğim etkinlikler düzenleniyor.” önermesinde de cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Erkek öğrencilerin %75,2’si ve kız öğrencilerin %83’ü tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Bir başka deyişle öğrenciler BİLSEM’deki etkinliklerde günlük hayatta kullanılacak olanların tercih edildiğini söylemektedirler. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=1,785$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler hangi durumda hangi yöntemi kullanılacağını biliyorlar.” önermesine verilen cevapların analizinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Erkek öğrencilerin %88’i tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirirken kız öğrenciler, erkeklerin oranına çok yakın oranda (%87,5) tamamen katılıyorum seçeneğini seçmiştir. Geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Kısaca öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri bilerek kullandıklarını

söylemektedirler. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,013$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’deki uygulamalar bana sıkıcı geliyor.” Önermesi tersten sorulmuş bir önermedir. Bu önermeye verilen cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmış durumdadır. Erkek öğrencilerin %60,7’si ve kız öğrencilerin %76,1’i katılmıyorum seçeneğini seçerek uygulamalardan sıkılmadıklarını söylemişlerdir. Diğer öğrencilerin dağılımı da şu şekildedir: Erkek öğrencilerden %23,1’i kısmen katılıyorum derken %16,2’si düşünceye tamamen katılıyorum diyerek tercihte bulunmuşlardır. Kız öğrencilerin ise %14,8’i kısmen katılıyorum ve %9,1’i de tamamen katılıyorum diyerek tercihlerini göstermişlerdir. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=5,505$ Sd=2 $p>,05$).

“Öğretmenlerim benimle ilgili bir sorun karşısında ailem ile işbirliği yapıyor.” önermesinde de cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Erkek öğrencilerin %58,1’i ve kız öğrencilerin %64,8’i tamamen katılıyorum seçeneğini tercih ederek öğretmenlerin aileyle işbirliği yaptığı konusunu onaylamaktadırlar. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=1,796$ Sd=2 $p>,05$).

“Öğretmenlerim etkinliklerimizde bizlere her türlü danışmanlığı yapıyor.” önermesinde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmış durumdadır. Erkek öğrencilerin %81,2’si ve kız öğrencilerin %89,8’i tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Diğer öğrencilerin dağılımı da şu şekildedir: Erkek öğrencilerden %18,8’i ve kızların %10,2’si kısmen katılıyorum diyerek tercihte bulunmuşlardır. Kısaca öğrenciler öğretmenlerinin etkinliklerde kendilerine her türlü yardımı yaptığını söylemektedirler. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=2,878$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler, grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.” önermesinde erkek öğrencilerin %86,3’ü ve kız öğrencilerin %87,5’i tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirirken geri kalan öğrenciler de tercihlerini

kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Bir başka deyişle öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğretmenlerin işbirliğini anlatan etkinlikler yaptıklarını söylemektedirler. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,061$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesinde, öğrencilerin gelecek hayatlarında işlerine yarayacak ve kazanmış olmaları gereken sorumluluk bilincinin BİLSEM’de verilip verilmemesi konu edilmiştir. Bu önermeye verilen cevaplar çoğunlukla tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Erkeklerin %86,3’ü ve kızların %92’si tamamen katılıyorum demişlerdir. Yani gerekli sorumluluk kazanma etkinliklerinin BİLSEM’lerde yapıldığını söylemektedirler. Verilerin incelenmesinde cinsiyet yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,650$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler grup çalışmalarında liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.” önermesine verilen cevaplar genelde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmasına rağmen kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine de cevap verenler olmuştur. Erkeklerin %76,9’u ve kızların %71,6’sı tamamen katılıyorum derken, erkeklerin %17,9’u ve kızların da %23,9’u kısmen seçeneğini seçmişlerdir. Geri kalan öğrenciler katılmıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Yani gerekli liderlik etkinliklerinin BİLSEM’lerde yapıldığını söylemektedirler. Verilerin incelenmesinde cinsiyet yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,084$ Sd=2 $p>,05$).

“Öğretmenler, grup çalışmalarında grubun önemini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.” önermesinde erkek öğrencilerin %76,9’u ve kız öğrencilerin %81,8’i tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirirken geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Bir başka deyişle öğrencilerin büyük bir çoğunluğu grubun önemli olduğunu anlatan etkinlikler yaptıklarını söylemektedirler. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,726$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’de farklı uygulamalara isteyerek katılıyorum.” önermesinde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmış durumdadır. Erkek

öğrencilerin %84,6'sı ve kız öğrencilerin %89,8'i tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Diğer öğrencilerin dağılımı da şu şekildedir: Erkek öğrencilerden %15,4'ü ve kızların %10,2'si kısmen katılıyorum diyerek tercihte bulunmuşlardır. Kısaca öğrenciler BİLSEM'de yapılan farklı uygulamalara isteyerek katıldıklarını söylemektedirler. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=1,168$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenlerim farklı uygulamaları isteyerek yapıyorlar.” önermesinde öğretmenlerin de farklı uygulamalar yaparken istekli davranıp davranmadığı öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu önermeye verilen cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmış durumdadır. Erkek ve kız öğrencilerin seçeneklerdeki cevap oranları birbirlerine yakın durumdadır. Erkek öğrencilerin %84,6'sı ve kız öğrencilerin %88,6'sı tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek öğretmenlerin farklı uygulamalardaki istekliliğini söylemişlerdir. Bu sebeple verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,689$ Sd=1 $p>,05$).

Öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilmelerinin yolu düşüncelerine değer verilmesi ve alaya alınmamasıdır. Bu sebeple öğrencilere sorulan “BİLSEM'de alaya alınmadan fikirlere değer veriliyor.” önermesinde verilen cevaplar genelde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmasına rağmen kısmen katılıyorum diyenler de olmuştur. Erkeklerin %82,9'u ve kızların %93,2'si tamamen katılıyorum derken, erkeklerin %17,1'i ve kızların da %6,8'i kısmen seçeneğini seçmişlerdir. Yani öğrenciler fikirlere değer verildiğini ve alaya alınmadıklarını söylemektedirler. **Cinsiyet yönünden ele alındığında ise erkek veya kız öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık ($\chi^2=4,789$ Sd=1 $p(0,029) < 0,05$).** Bu farklılığın sebebinin erkek öğrencilerin o yaşlarda daha sıkılgan ve kendisine karşı yapılan hareketlerde daha utangaç olmaları olabilir.

Öğrencinin bulunduğu yerde başarılı olabilmesi için öncelikle orada mutlu olması gerekir. Bu vesileyle orada çalışan görevlilerin tümünün öğrencileri artı ve eksileriyle kabul etmesi ve o şekilde geliştirmeye çalışması gerekir. Bu vesileyle sorulan “BİLSEM çalışanları beni olduğum gibi kabul ediyorlar.” önermesine

öğrencilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkeklerin %88'i ve kızların %90,9'u tamamen katıldığı yönünde görüş bildirirken diğer öğrenciler kısmen katıldıklarını bildirmektedirler. Elde edilen oranlar cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=0,433$ Sd=1 $p>,05$).

4.4.1.2. Okuduğu sınıfa ait bulgular

Tablo 4.38 öğrencinin 4. Alt problemle ilgili görüşlerinden elde edilen bulguları içermektedir.

Tablo 4.38. Okuduğu sınıfa göre Kaykare Analiz Tablosu

4: Öğretmenler beni eğitebilmek için yeterli bilgiye sahipler.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	4	3,8	100	96,2	104	100		
5. sınıf	6	5,9	95	94,1	101	100		
	Kaykare=0,484		Sd=1		p=0,486			
5: Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.								
	f	%	f	%	f	%		
4. sınıf	25	24	79	76	104	100		
5. sınıf	23	22,8	78	77,2	101	100		
	Kaykare=0,046		Sd=1		p=0,831			
6: Öğretmenler kendimizi ifade edebileceğimiz tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.								
	f	%	f	%	f	%		
4. sınıf	11	10,6	93	89,4	104	100		
5. sınıf	23	22,8	78	77,2	101	100		
	Kaykare=5,508		Sd=1		p=0,019			
9: Rehberlik uzmanları bana gerekli yönlendirmeleri yapıyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	5	4,8	14	13,5	85	81,7	104	100
5. sınıf	9	8,9	23	22,8	69	68,3	101	100
	Kaykare=4,952		Sd=2		p=0,084			
18: BİLSEM'de seçtiğim öğrenme yöntemlerini günlük hayatta kullanabileceğim etkinlikler düzenleniyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	18	17,3	86	82,7	104	100		
5. sınıf	26	25,7	75	74,3	101	100		
	Kaykare=2,163		Sd=1		p=0,141			

Tablo 4.38.'in devamı

19: Öğretmenler hangi durumda hangi yöntemi kullanılabacağını biliyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	3	2,9	101	97,1	104	100	
5. sınıf	22	21,8	79	78,2	101	100	
Kaykare=17,089		Sd=1		p=0,000			
29: BİLSEM'deki uygulamalar bana sıkıcı geliyor.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	64	61,5	17	16,3	23	22,1	104
5. sınıf	74	73,3	23	22,7	4	4	101
Kaykare=14,954		Sd=2		p=0,001			
33: Öğretmenlerim benimle ilgili bir sorun karşısında ailem ile işbirliği yapıyor.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	13	12,5	21	20,2	70	67,3	104
5. sınıf	13	12,9	33	32,7	55	54,5	101
Kaykare=4,424		Sd=2		p=0,109			
34: Öğretmenlerim etkinliklerimizde bizlere her türlü danışmanlığı yapıyor.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	15	14,4	89	85,6	104	100	
5. sınıf	16	15,8	85	84,2	101	100	
Kaykare=0,080		Sd=1		p=0,777			
39: Öğretmenler, grup çalışmalarını ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	5	4,8	99	95,2	104	100	
5. sınıf	22	21,8	79	78,2	101	100	
Kaykare=12,910		Sd=1		p=0,000			
40: Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	11	10,6	93	89,4	104	100	
5. sınıf	12	11,9	89	88,1	101	100	
Kaykare=0,088		Sd=1		p=0,767			
41: Öğretmenler grup çalışmalarında liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	3	2,9	17	16,3	84	80,8	104
5. sınıf	7	6,9	25	24,8	69	68,3	101
Kaykare=4,551		Sd=2		p=0,103			
42: Öğretmenler, grup çalışmalarında grubun önemini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.							
	f	%	f	%	f	%	
4. sınıf	18	17,3	86	82,7	104	100	
5. sınıf	25	24,8	76	75,2	101	100	
Kaykare=1,713		Sd=1		p=0,191			

Tablo 4.38.'in devamı

43: BİLSEM'de farklı uygulamalara isteyerek katılıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	9	8,7	95	91,3	104	100
5. sınıf	18	17,8	83	82,2	101	100
	Kaykare=3,766	Sd=1		p=0,052		
44: Öğretmenlerim farklı uygulamaları isteyerek yapıyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	9	8,7	95	91,3	104	100
5. sınıf	19	18,8	82	81,2	101	100
	Kaykare=4,483	Sd=1		p=0,034		
51: BİLSEM'de alaya alınmadan fikirlere değer veriliyor.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	11	10,6	93	89,4	104	100
5. sınıf	15	14,9	86	85,1	101	100
	Kaykare=0,845	Sd=1		p=0,358		
52: BİLSEM çalışanları beni olduğum gibi kabul ediyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	13	12,5	91	87,5	104	100
5. sınıf	9	8,9	92	91,1	101	100
	Kaykare=0,689	Sd=1		p=0,407		

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretim programlarının uygulanmasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.38.); on yedi önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki 9, 29, 33 ve 41 numaralı maddelere verilen cevaplar her üç seçeneğe de dağılmışken diğer maddelerde cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yiğilim 29. maddede katılmıyorum seçeneğinde iken diğer bütün maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelerin genelinde 4. sınıfa devam eden öğrenciler 5. sınıfa devam eden öğrencilere göre daha iyimser görünmektedir. Okunulan sınıfa göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde 6, 19, 29, 39 ve 41. maddelere verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüş diğer maddelerde herhangi bir anlamlılık görülmemiştir.

“Öğretmenler beni eğitebilmek için yeterli bilgiye sahipler.” önermesine verilen cevapların analizinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %96,2’si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirirken 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %94,1’i bu seçeneği seçerek tercih bildirmiştir. Geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihten yana kullanmışlardır. Yani öğrencilerin

büyük bir çoğunluğu öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olduklarını söylemişlerdir. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,484$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.” önermesinde de cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %76’sı ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %77,2’si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Yani öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğretmenlerin programlarını hazırlarken kendi yeteneklerini göz önünde bulunduklarını söylemişlerdir. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,046$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler kendimizi ifade edebileceğimiz tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesinde de cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %89,4’ü ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %77,2’si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Kısaca öğrenciler öğretmenlerin etkinlikleri düzenlerken öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği türden etkinlikler hazırladıklarını söylemişlerdir. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=5,508$ Sd=1 $p>,05$).

“Rehberlik uzmanları bana gerekli yönlendirmeleri yapıyor.” önermesinde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmış durumdadır. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %81,7’si ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %68,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Diğer öğrencilerin dağılımı da şu şekildedir: 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %13,5’i kısmen katılıyorum derken %4,8’i katılmıyorum diyerek tercihte bulunmuşlardır. 5. sınıfa devam eden öğrencilerin ise %22,8’i kısmen katılıyorum ve %8,9’u da katılmıyorum diyerek tercihlerini göstermişlerdir. Kısaca öğrenciler rehber öğretmenlerin öğrencileri yönlendirmeleri hususunda genellikle olumlu cevaplar

vermişlerdir. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=4,952$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’de seçtiğim öğrenme yöntemlerini günlük hayatta kullanabileceğim etkinlikler düzenleniyor.” önermesinde de cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %82,7’si ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %74,3’ü tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Bir başka deyişle öğrenciler BİLSEM’deki etkinliklerde günlük hayatta kullanılacak olanların tercih edildiğini söylemektedirler. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=2,163$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler hangi durumda hangi yöntemi kullanılacağını biliyorlar.” önermesine verilen cevapların analizinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin hemen hemen tamamı (%97,1) tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirirken 5. sınıfa devam eden öğrenciler bu seçeneği %78,2 oranında seçmiştir. Geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Kısaca öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri bilerek kullandıklarını söylemektedirler. **Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada okunulan sınıf ile istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=17,089$ Sd=1 $p(0,000) < 0,05$).**Bu farklılık öğretmenlerin 5. sınıf derslerinin ve öğrenci gelişiminden kaynaklanan gereksinimleri bilmemelerinden kaynaklanabilir.

“BİLSEM’deki uygulamalar bana sıkıcı geliyor.” önermesi tersten sorulmuş bir önermedir. Bu önermeye verilen cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmış durumdadır. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %61,5’i ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %73,3’ü katılmıyorum seçeneğini seçerek uygulamalardan sıkılmadıklarını söylemişlerdir. Buradan yola çıkarak 5. sınıfa devam eden öğrencilerin 4. sınıfa devam eden öğrencilere bakarak daha fazla zevk aldıklarını söylemek mümkündür. Diğer öğrencilerin dağılımı da şu şekildedir: 4. sınıfa devam eden öğrencilerden %16,3’ü kısmen katılıyorum derken %22,1’i düşünceye tamamen

katılıyorum diyerek tercihte bulunmuşlardır. 5. sınıfa devam eden öğrencilerin ise %22,8'i kısmen katılıyorum ve %4,0'ı da tamamen katılıyorum diyerek tercihlerini göstermişlerdir. **Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada devam edilen sınıf ile istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=14,954$ Sd=2 $p(0,001 < 0,05)$).** Öğretmenler 5. sınıfa devam eden öğrencilerin ihtiyaçları tam olarak bilemiyor olabilirler.

“Öğretmenlerim benimle ilgili bir sorun karşısında ailem ile işbirliği yapıyor.” önermesinde de cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %67,3'ü ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %54,5'i tamamen katılıyorum seçeneğini tercih ederek öğretmenlerin aileyle işbirliği yaptığı konusunu onaylamaktadırlar. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=4,424$ Sd=2 $p>,05$).

“Öğretmenlerim etkinliklerimizde bizlere her türlü danışmanlığı yapıyor.” önermesinde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmış durumdadır. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %85,6'sı ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %84,2'si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Diğer öğrencilerin dağılımı da şu şekildedir: 4. sınıfa devam eden öğrencilerden %14,4'ü ve 5. sınıfa devam edenlerin %15,8'i kısmen katılıyorum diyerek tercihte bulunmuşlardır. Kısaca öğrenciler öğretmenlerinin etkinliklerde kendilerine her türlü yardımı yaptığını söylemektedirler. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=0,080$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler, grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.” önermesinde 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %95,2'si ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %78,2'si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirirken geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Bir başka deyişle öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğretmenlerin işbirliğini anlatan etkinlikler yaptıklarını söylemektedirler. **Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=12,910$ Sd=1 $p(0,000) < 0,05$).**

“Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesinde, öğrencilerin gelecek hayatlarında işlerine yarayacak ve kazanmış olmaları gereken sorumluluk bilincinin BİLSEM’de verilip verilmemesi konu edilmiştir. Bu önermeye verilen cevaplar çoğunlukla tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. 4. sınıfa devam edenlerin %89,4’ü ve 5. sınıfa devam edenlerin %88,1’i tamamen katılıyorum demişlerdir. Yani gerekli sorumluluk kazanma etkinliklerinin BİLSEM’lerde yapıldığını söylemektedirler. Verilerin incelenmesinde devam edilen sınıf bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,088$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler grup çalışmalarında liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.” önermesine verilen cevaplar genelde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmasına rağmen kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine de cevap verenler olmuştur. 4. sınıfa devam edenlerin %80,8’i ve 5. sınıfa devam edenlerin %68,3’ü tamamen katılıyorum derken, 4. sınıfa devam edenlerin %16,3’ü ve 5. sınıfa devam edenlerin da %24,8’i kısmen seçeneğini seçmişlerdir. Geri kalan öğrenciler katılmıyorum seçeneğini tercih etmişlerdir. Yani gerekli liderlik etkinliklerinin BİLSEM’lerde yapıldığını söylemektedirler. Verilerin incelenmesinde okunulan sınıf yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=4,551$ Sd=2 $p>,05$).

“Öğretmenler, grup çalışmalarında grubun önemini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.” önermesinde 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %82,7’si ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %75,2’si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirirken geri kalan öğrenciler de tercihlerini kısmen katılıyorum tercihinden yana kullanmışlardır. Bir başka deyişle öğrencilerin büyük bir çoğunluğu grubun önemli olduğunu anlatan etkinlikler yaptıklarını söylemektedirler. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=1,713$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’de farklı uygulamalara isteyerek katılıyorum.” önermesinde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmış durumdadır. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %91,3’ü ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %82,2’si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek tercih bildirmişlerdir. Diğer öğrencilerin

dağılımı da şu şekildedir: 4. sınıfa devam eden öğrencilerden %8,7'si ve 5. sınıfa devam edenlerin %17,8'i kısmen katılıyorum diyerek tercihte bulunmuşlardır. Kısaca öğrenciler BİLSEM'de yapılan farklı uygulamalara isteyerek katıldıklarını söylemektedirler. Verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=3,766$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenlerim farklı uygulamaları isteyerek yapıyorlar.” önermesinde öğretmenlerin de farklı uygulamalar yaparken istekli davranıp davranmadığı öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu önermeye verilen cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmış durumdadır. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %91,3'ü ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %81,2'si tamamen katılıyorum seçeneğini seçerek öğretmenlerin farklı uygulamalardaki istekliliğini söylemişlerdir. **Bu sebeple verilen cevaplar arasında farklılık olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada istatistiksel olarak devam edilen sınıf ile anlamlı bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=4,483$ Sd=1 $p(0,034) < 0,05$).**

“BİLSEM'de alaya alınmadan fikirlere değer veriliyor.” önermesinde verilen cevaplar genelde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmasına rağmen kısmen katılıyorum diyenler de olmuştur. 4. sınıfa devam edenlerin %89,4'ü ve 5. sınıfa devam edenlerin %85,1'i tamamen katılıyorum derken, 4. sınıfa devam edenlerin %10,6'sı ve 5. sınıfa devam edenlerin da %14,9'u kısmen seçeneğini seçmişlerdir. Yani öğrenciler fikirlerine değer verildiğini ve alaya alınmadıklarını söylemektedirler. Yapılan çalışmalarda 4. ve 5. sınıfa devam eden öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=0,845$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM çalışanları beni olduğum gibi kabul ediyorlar.” önermesine öğrencilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 4. sınıfa devam edenlerin %87,5'i ve 5. sınıfa devam edenlerin %91,1'i tamamen katıldığı yönünde görüş bildirirken diğer öğrenciler kısmen katıldıklarını bildirmektedirler. Elde edilen oranlar dikkate alındığında okunulan sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=0,689$ Sd=1 $p>,05$).

4.4.2. BİLSEM öğretmenine ait bulgular

Bu bölümde BİLSEM öğretmenin 4. Alt problemle ilgili görüşleri yer almaktadır.

4.4.2.1. Cinsiyete ait bulgular

Tablo 4.39. BİLSEM öğretmenlerinin 4. Alt problemle ilgili görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.39. Cinsiyete göre Kaykare analiz tablosu

5: Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Erkek	11	20	44	80	55	100
Kadın	12	20	48	80	60	100
Kaykare=0,000		Sd=1	p=1,000			
7: Öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorum.						
	f	%	f	%	f	%
	Erkek	20	36,4	35	63,6	55
Kadın	16	26,7	44	73,3	60	100
Kaykare=1,255		Sd=1	p=0,263			
30: Grup çalışmalarını ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
	Erkek	18	32,7	37	67,3	55
Kadın	11	18,3	49	81,7	60	100
Kaykare=3,153		Sd=1	p=0,076			
31: Öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
	Erkek	17	30,9	38	69,1	55
Kadın	10	16,7	50	83,3	60	100
Kaykare=3,240		Sd=1	p=0,072			
32: Grup çalışmalarında görev dağılımını ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
	Erkek	21	38,2	34	61,8	55
Kadın	20	33,3	40	66,7	60	100
Kaykare=0,294		Sd=1	p=0,588			
33: Grup çalışmalarında gruba ait olma ve grubun bireyden daha önemli olduğu konusunu oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
	Erkek	18	32,7	37	67,3	55
Kadın	21	35	39	65	60	100
Kaykare=0,066		Sd=1	p=0,797			

BİLSEM öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretim programlarının uygulanmasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.39.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki maddelerde cevaplar tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım bütün maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelerin genelinde kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre daha iyimser görünmektedir. Cinsiyete göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde cevaplarda herhangi bir anlamlılık görülmemiştir.

“Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek ve kadın öğretmenlerin her ikisinin de tamamen katılıyorum (%80) ve kısmen katılıyorum (%20) seçeneklerine verdikleri cevapların oranları birbirine eşittir. Bu sebeple elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=0,000$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %63,6’sı ile kadın öğretmenlerin %73,3’ü tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinde kullanmıştır. Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=1,255$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %67,3’ü ile kadın öğretmenlerin %81,7’si tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=3,153$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların

incelemede cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %69,1'i ile kadın öğretmenlerin %83,3'ü tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Bu maddede kadın öğretmenler öğrencilerde sorumluluğun gelişmesi için daha fazla sorumluluk kazandırıcı etkinlikler düzenlemektedirler. Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=3,240$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %61,8'i ile kadın öğretmenlerin %66,7'si tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Bu maddede kadın öğretmenler, öğrencilerde görev dağılımına daha fazla yer vererek liderlik özelliklerini vurgulamaktadırlar. Fakat bu farklılık cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmamıştır ($\chi^2=0,294$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmalarında gruba ait olma ve grubun bireyden daha önemli olduğu konusunu oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %67,3'ü ile kadın öğretmenlerin %65'ini tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Bu maddede erkek öğretmenler, öğrencilere grubun bireyin önünde olduğu yönündeki etkinlikleri daha fazla vurgulamaktadırlar. Fakat edilen oranlar dikkate alındığında bu fazlalık cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=0,066$ Sd=1 $p>,05$).

4.4.2.2. Kıdeme ait bulgular

Tablo 4.40. Kıdeme göre Kaykare analiz tablosu

5: Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	9	17,6	42	82,4	51	100
10 yıl üstü	14	21,9	50	78,1	64	100
Kaykare=0,317		Sd=1	p=0,573			

Tablo 4.40.'in devamı

7: Öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	22	43,1	29	56,9	51	100
10 yıl üstü	14	21,9	50	78,1	64	100
	Kaykare=5,967	Sd=1		p=0,015		
30: Grup çalışmalarını ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	16	31,4	35	68,6	51	100
10 yıl üstü	13	20,3	51	79,7	64	100
	Kaykare=1,841	Sd=1		p=0,175		
31: Öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	14	27,5	37	72,5	51	100
10 yıl üstü	13	20,3	51	79,7	64	100
	Kaykare=0,805	Sd=1		p=0,370		
32: Grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	25	49	26	51	51	100
10 yıl üstü	16	25	48	75	64	100
	Kaykare=7,138	Sd=1		p=0,008		
33: Grup çalışmalarında gruba ait olma ve grubun bireyden daha önemli olduğu konusunu oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	22	43,1	29	56,9	51	100
10 yıl üstü	17	26,6	47	73,4	64	100
	Kaykare=3,479	Sd=1		p=0,062		

BİLSEM öğretmenlerinin kıdem yıllarına göre öğretim programlarının uygulanmasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.40.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım bütün maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevapların genelinde 10 yıl üstü kıdeme sahip olan öğretmenler 1-10 yıl arası kıdeme sahip olanlara göre daha iyimser cevaplar verdikleri görünmektedir. Kıdem yılına göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde 7 ve 32. Maddelere verilen cevaplarda istatistiksel olarak bir anlamlılık varken diğerlerinde herhangi bir anlamlılık görülmemiştir.

“Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların

tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %82,4'ünün ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerin de %78,1'inin tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,317$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %56,9'u ile 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %78,1'i tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinde kullanmıştır. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %43,1'i ile 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %21,9'u kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=5,967$ Sd=1 $p(0,015) < 0,05$).** Meslekte daha fazla kıdeme sahip öğretmenler öğrenciyi tanımakta daha yeterli olduğundan böyle bir farklılık ortaya çıkmış olabilir.

“Grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %68,6'sı ile 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %79,7'si tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=1,841$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %72,5'i ile 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %79,7'si tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Bu maddede 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenler öğrencilerde sorumluluğun gelişmesi için daha fazla sorumluluk kazandırıcı etkinlikler düzenlemektedirler. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=0,805$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %51’i ile 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %75’i tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %49’i ile 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %25’i kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Bu maddede 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenler öğrencilerde görev dağılımına daha fazla yer vererek liderlik özelliklerini vurgulamaktadırlar. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=7,138$ Sd=1 p(0,008) < 0,05).** Meslekte kıdem bakımından daha fazla hizmeti bulunan öğretmenler öğrencileri görev dağılımıyla işin başarılabilmesinde kendi yaşlarından kaynaklı olarak yönlendirmiş olabilirler.

“Grup çalışmalarında gruba ait olma ve grubun bireyden daha önemli olduğu konusunu oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %56,9’u ile 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %73,4’ü tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Bu maddede 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenler öğrencilerde grubun bireyin önünde olduğu yönündeki etkinlikleri daha fazla vurgulamaktadırlar. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=3,479$ Sd=1 p>,05).

4.4.2.3. Mezun olunan fakülteye ait bulgular

Tablo 4.41. Fakülteye göre Kaykare analiz tablosu

5: Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.							
	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Eğitim	18	24,3	56	75,7	74	100	
Diğer	5	12,2	36	87,8	41	100	
	Kaykare=2,426		Sd=1		p=0,119		

Tablo 4.41.'in devamı

7: Öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	22	29,7	52	70,3	74	100
Diğer	14	34,1	27	65,9	41	100
	Kaykare=0,239	Sd=1		p=0,625		
30: Grup çalışmalarını ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	21	28,4	53	71,6	74	100
Diğer	8	19,5	33	80,5	41	100
	Kaykare=1,100	Sd=1		p=0,294		
31: Öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	19	25,7	55	74,3	74	100
Diğer	8	19,5	33	80,5	41	100
	Kaykare=0,558	Sd=1		p=0,455		
32: Grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	28	37,8	46	62,2	74	100
Diğer	13	31,7	28	68,3	41	100
	Kaykare=0,432	Sd=1		p=0,511		
33: Grup çalışmalarında gruba ait olma ve grubun bireyden daha önemli olduğu konusunu oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	28	37,8	46	62,2	74	100
Diğer	11	26,8	30	73,2	41	100
	Kaykare=1,427	Sd=1		p=0,232		

BİLSEM öğretmenlerinin mezun oldukları fakülteye göre öğretim programlarının uygulanmasına (öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.41.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım bütün maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevapların genelinde eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenler diğer fakültelerden mezun olanlara göre daha iyimser cevaplar verdikleri görülmektedir. Kıdem yılına göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde maddelerde herhangi bir anlamlılık görülmemiştir.

“Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Eğitim fakóltesi mezunu oğretmenlerin %75,7'sinin ve diğer fakólterden mezun olan oğretmenlerin de %87,8'sinin tamamen katılıyorum seğeneğine cevap verdikleri görölmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun olunan fakólteye istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=2,426$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorum.” önermesine BİLSEM oğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görölmektedir. Eğitim fakóltesi mezunu oğretmenlerin %70,3'ü ile diğer fakólterden mezun oğretmenlerin %65,9'u tercihini tamamen katılıyorum seğeneğinde kullanmıştır. Eğitim fakóltesi mezunu oğretmenlerin %29,7'si ile diğer fakólterden mezun oğretmenlerin %34,1'i kısmen katılıyorum seğeneğini işaretlemişlerdir. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun olunan fakólteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,239$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM oğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görölmektedir. Eğitim fakóltesi mezunu oğretmenlerin %71,6'sı ile diğer fakólterden mezun oğretmenlerin %80,5'i tercihini tamamen katılıyorum seğeneğinden yana kullanmıştır. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun olunan fakólteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=1,100$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorum.” önermesine BİLSEM oğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görölmektedir. Eğitim fakóltesi mezunu oğretmenlerin %74,3'ü ile diğer fakólterden mezun oğretmenlerin %80,5'i tercihini tamamen katılıyorum seğeneğinden yana kullanmıştır. Bu maddede diğer fakólterden mezun oğretmenler oğrencilerde sorumluluğun gelişmesi için daha fazla sorumluluk kazandırıcı etkinlikler düzenlemektedirler. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun olunan fakólteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=0,558$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %62,2’si ile diğer fakültelerden mezun öğretmenlerin %68,3’ü tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %37,8’i ile diğer fakültelerden mezun öğretmenlerin %31,7’i kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Bu maddede diğer fakültelerden mezun öğretmenler öğrencilerde görev dağılımına daha fazla yer vererek liderlik özelliklerini vurgulamaktadırlar. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun olunan fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=0,432$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmalarında gruba ait olma ve grubun bireyden daha önemli olduğu konusunu oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %62,2’si ile diğer fakültelerden mezun öğretmenlerin %73,2’si tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Bu maddede diğer fakültelerden mezun öğretmenler öğrencilerde grubun bireyin önünde olduğu yönündeki etkinlikleri daha fazla vurgulamaktadırlar. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun olunan fakülteye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=1,427$ Sd=1 $p>,05$).

4.4.2.4. Eğitim durumuna ait bulgular

Tablo 4.42. BİLSEM öğretmenlerinin 4. Alt problemle ilgili görüşlerinin eğitim durumu değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.42. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu

Madde 5: Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	12	21,8	43	78,2	55	100
Lisansüstü	11	18,3	49	81,7	60	100
Kaykare=0,218		Sd=1		p=0,641		

Tablo 4.42.'nin devamı

Madde 7: Öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	13	23,6	42	76,4	55	100
Lisansüstü	23	38,3	37	61,7	60	100
	Kaykare=2,882	Sd=1		p=0,090		
Madde 30: Grup çalışmalarını ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	11	20	44	80	55	100
Lisansüstü	18	30	42	70	60	100
	Kaykare=1,522	Sd=1		p=0,217		
Madde 31: Öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	14	25,5	41	74,5	55	100
Lisansüstü	13	21,7	47	78,3	60	100
	Kaykare=0,229	Sd=1		p=0,632		
Madde 32: Grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	20	36,4	35	63,6	55	100
Lisansüstü	21	35	39	65	60	100
	Kaykare=0,023	Sd=1		p=0,879		
Madde 33: Grup çalışmalarında gruba ait olma ve grubun bireyden daha önemli olduğu konusunu oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	20	36,4	35	63,6	55	100
Lisansüstü	19	31,7	41	68,3	60	100
	Kaykare=0,282	Sd=1		p=0,595		

BİLSEM öğretmenlerinin eğitim durumuna göre öğretim programlarının uygulanmasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.42.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım bütün maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevapların genelinde lisans mezunu olan öğretmenler lisansüstü mezunu olanlara göre daha iyimser cevaplar verdikleri görülmektedir. Eğitim durumuna göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde maddelerde herhangi bir anlamlılık görülmemiştir.

“Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu öğretmenlerin %78,2’sinin ve lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin de

%81,7'sinin tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,218$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu öğretmenlerin %76,4'ü ile lisansüstü mezunu öğretmenlerin %61,7'si tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinde kullanmıştır. Lisans mezunu öğretmenlerin %23,6'sı ile lisansüstü mezunu öğretmenlerin %38,3'ü kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=2,882$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu öğretmenlerin %80'i ile lisansüstü mezunu öğretmenlerin %70'i tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=1,522$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu öğretmenlerin %74,5'i ile lisansüstü mezunu öğretmenlerin %78,3'ü tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Bu maddede lisansüstü mezunu öğretmenler öğrencilerde sorumluluğun gelişmesi için daha fazla sorumluluk kazandırıcı etkinlikler düzenlemektedirler. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=0,229$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu öğretmenlerin %63,6'sı ile lisansüstü

mezunu öğretmenlerin %65'i tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Lisans mezunu öğretmenlerin %36,4'ü ile lisansüstü mezunu öğretmenlerin %35'i kısmen katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. Bu maddede lisansüstü mezunu öğretmenler öğrencilerde görev dağılımına daha fazla yer vererek liderlik özelliklerini vurgulamaktadırlar. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,023$ Sd=1 $p>,05$).

“Grup çalışmalarında gruba ait olma ve grubun bireyden daha önemli olduğu konusunu oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorum.” önermesine BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu öğretmenlerin %63,6'sı ile lisansüstü mezunu öğretmenlerin %68,3'ü tercihini tamamen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmıştır. Bu maddede lisansüstü mezunu öğretmenler, öğrencilerde grubun bireyin önünde olduğu yönündeki etkinlikleri daha fazla vurgulamaktadırlar. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya çıkarmıştır ($\chi^2=0,282$ Sd=1 $p>,05$).

4.4.3. Yöneticiye ait bulgular

Bu bölüm yöneticilerin görüşlerini içermektedir.

4.4.3.1. Kıdem yılına ait bulgular

Tablo 4.43. Kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu

5: Faaliyetleri organize ederken öğretmenler neler yapmaları gerektiğini biliyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	18	69,2	8	30,8	26	100
10 yıl üstü	5	55,6	4	44,4	9	100
Kaykare=0,555		Sd=1	p=0,456			
6: Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	18	69,2	8	30,8	26	100
10 yıl üstü	4	44,4	5	55,6	9	100
Kaykare=1,759		Sd=1	p=0,185			

Tablo 4.43. 'ün devamı

7: Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	19	73,1	7	26,9	26	100
10 yıl üstü	4	44,4	5	55,6	9	100
	Kaykare=2,433	Sd=1		p=0,119		
13: Öğretmenler hangi durumda ne yapacaklarını biliyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	18	69,2	8	30,8	26	100
10 yıl üstü	7	77,8	2	22,2	9	100
	Kaykare=0,239	Sd=1		p=0,625		
15: Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	20	76,9	6	23,1	26	100
10 yıl üstü	7	77,8	2	22,2	9	100
	Kaykare=0,003	Sd=1		p=0,958		
29: Öğretmenler etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyor.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	11	42,3	15	57,7	26	100
10 yıl üstü	7	77,8	2	22,2	9	100
	Kaykare=3,367	Sd=1		p=0,067		
31: Öğrencilere BİLSEM'de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	2	7,7	24	92,3	26	100
10 yıl üstü	3	33,3	6	66,7	9	100
	Kaykare=3,590	Sd=1		p=0,058		
33: Öğrencilere BİLSEM'deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	1	3,8	25	96,2	26	100
10 yıl üstü	1	11,1	8	88,9	9	100
	Kaykare=0,655	Sd=1		p=0,418		

BİLSEM yöneticilerinin kıdem yıllarına göre öğretim programlarının uygulanmasına (öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.43.); sekiz önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 5, 13 ve 15. maddelerde kısmen katılıyorum seçeneğinde, 6, 7 ve 29. maddelerde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde ve diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevapların genelinde 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticiler 10 yıl üstü kıdeme sahip olanlara göre daha

iyimser cevaplar verdikleri görünmektedir. Kıdem yıllarına göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde maddelerde herhangi bir anlamlılık görülmemiştir.

“Faaliyetleri organize ederken öğretmenler neler yapmaları gerektiğini biliyor.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %69,2’sinin ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilerin de %55,6’sının kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,555$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %69,2’sinin ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilerin de %44,4’ünün kısmen katılıyorum seçeneğine; 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %30,8’inin ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilerin de %55,6’sının tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=1,759$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %73,1’inin ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilerin de %44,4’ünün kısmen katılıyorum seçeneğine; 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %26,9’unun ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilerin de %55,6’sının tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=2,433$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler hangi durumda ne yapacaklarını biliyorlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %69,2’sinin ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilerin de %77,8’inin kısmen

katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,239$ Sd=1 $p>,05$).

“Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %76,9’unun ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilerin de %77,8’inin kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,003$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyor.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %57,7’sinin tamamen katılıyorum ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilerin de %77,8’inin de kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=3,367$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilere BİLSEM’de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %92,3’ünün ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilerin de %66,7’sinin tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=3,590$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilere BİLSEM’deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %96,2’sinin ve 10 yıl üstü kıdeme sahip olan yöneticilerin de %88,9’unun tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate

alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,655$ Sd=1 $p>,05$).

4.4.3.2. Mezun olduğu fakülteye ait bulgular

Tablo 4.44. Yöneticilerin fakültelerine göre Kaykare analiz tablosu

5: Faaliyetleri organize ederken öğretmenler neler yapmaları gerektiğini biliyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	15	71,4	6	28,6	21	100
Diğer	8	57,1	6	42,9	14	100
Kaykare=0,761		Sd=1	p=0,383			
6: Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	14	66,7	7	33,3	21	100
Diğer	8	57,1	6	42,9	14	100
Kaykare=0,326		Sd=1	p=0,568			
7: Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	14	66,7	7	33,3	21	100
Diğer	9	64,3	5	35,7	14	100
Kaykare=0,021		Sd=1	p=0,884			
13: Öğretmenler hangi durumda ne yapacaklarını biliyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	16	76,2	5	23,8	21	100
Diğer	9	64,3	5	35,7	14	100
Kaykare=0,583		Sd=1	p=0,445			
15: Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	16	76,2	5	23,8	21	100
Diğer	11	78,6	3	21,4	14	100
Kaykare=0,027		Sd=1	p=0,869			
29: Öğretmenler etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	10	47,6	11	52,4	21	100
Diğer	8	57,1	6	42,9	14	100
Kaykare=0,305		Sd=1	p=0,581			
31: Öğrencilere BİLSEM’de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	5	23,8	16	76,2	21	100
Diğer	-	-	14	100	14	100
Kaykare=3,889		Sd=1	p=0,049			

Tablo 4.44. 'ün devamı

33:Öğrencilere BİLSEM'deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	1	4,8	20	95,2	21	100
Diğer	1	7,1	13	92,9	14	100
	Kaykare=0,880	Sd=1		p=0,766		

BİLSEM yöneticilerinin mezun oldukları fakülterlere göre öğretim programlarının uygulanmasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.44.); sekiz önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 5, 6, 7, 13 ve 15. maddelerde kısmen katılıyorum seçeneğinde; 29. maddede tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde ve diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevapların genelinde eğitim fakültesi mezunu yöneticiler diğer fakülte mezunu olanlara göre daha iyimser cevaplar verdikleri görünmektedir. Mezun oldukları fakülterlere göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde 31. Maddede istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş iken diğer maddelerde herhangi bir anlamlılık görülmemiştir.

“Faaliyetleri organize ederken öğretmenler neler yapmaları gerektiğini biliyor.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %71,4'ünün ve diğer fakülte mezunu olan yöneticilerin de %57,1'inin kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun oldukları fakülterlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,761$ Sd=1 p>,05).

“Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %66,7'sinin ve diğer fakülte mezunu olan yöneticilerin de %57,1'inin kısmen katılıyorum seçeneğine; Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %33,3'ünün ve diğer fakülte mezunu olan yöneticilerin de %42,9'unun tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate

alındığında mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,326$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %66,7’sinin ve diğer fakülte mezunu olan yöneticilerin de %64,3’ünün kısmen katılıyorum seçeneğine; Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %33,3’ünün ve diğer fakülte mezunu olan yöneticilerin de %35,7’sinin tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,021$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler hangi durumda ne yapacaklarını biliyorlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %76,2’sinin ve diğer fakülte mezunu olan yöneticilerin de %64,3’ünün kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,583$ Sd=1 $p>,05$).

“Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %76,2’sinin ve diğer fakülte mezunu olan yöneticilerin de %78,6’sının kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,027$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyor.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %52,4’ünün tamamen katılıyorum ve diğer fakülte mezunu olan yöneticilerin de %57,1’inin de kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun oldukları fakültele göre

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,305$ Sd=1 p>,05).

“Öğrencilere BİLSEM’de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %76,2’sinin ve diğer fakülte mezunu olan yöneticilerin de hepsinin (%100) tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=3,889$ Sd=1 p(0,049) < 0,05). Kısaca yöneticiler öğrencilerin geliştirdiği projeleri hayata geçirmelerinde yardımcı olmaktadır.**

“Öğrencilere BİLSEM’deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %95,2’sinin ve diğer fakülte mezunu olan yöneticilerin de %92,9’unun tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,880$ Sd=1 p>,05).

4.4.3.3. Eğitim durumlarına ait bulgular

Tablo 4.45. Eğitim durumlarına göre Kaykare analiz tablosu

5: Faaliyetleri organize ederken öğretmenler neler yapmaları gerektiğini biliyor.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	14	66,7	7	33,3	21	100
Lisansüstü	9	64,3	5	35,7	14	100
Kaykare=0,021		Sd=1	p=0,884			
6: Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	13	61,9	8	38,1	21	100
Lisansüstü	9	64,3	5	35,7	14	100
Kaykare=0,020		Sd=1	p=0,886			

Tablo 4.45.'in devamı

7: Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	13	61,9	8	38,1	21	100
Lisansüstü	10	71,4	4	28,6	14	100
	Kaykare=0,338	Sd=1		p=0,561		
13: Öğretmenler hangi durumda ne yapacaklarını biliyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	16	76,2	5	23,8	21	100
Lisansüstü	9	64,3	5	35,7	14	100
	Kaykare=0,583	Sd=1		p=0,445		
15: Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	15	71,4	6	28,6	21	100
Lisansüstü	12	85,7	2	14,3	14	100
	Kaykare=0,972	Sd=1		p=0,324		
29: Öğretmenler etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyor.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	13	61,9	8	38,1	21	100
Lisansüstü	5	35,7	9	64,3	14	100
	Kaykare=0,307	Sd=1		p=0,129		
31: Öğrencilere BİLSEM'de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	4	19	17	81	21	100
Lisansüstü	1	7,1	13	92,9	14	100
	Kaykare=0,972	Sd=1		p=0,324		
33: Öğrencilere BİLSEM'deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	2	9,5	19	90,5	21	100
Lisansüstü	-	-	14	100	14	100
	Kaykare=1,414	Sd=1		p=0,234		

BİLSEM yöneticilerinin eğitim durumlarına göre öğretim programlarının uygulanmasına (öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.45.); sekiz önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 5, 6, 7, 13 ve 15. maddelerde kısmen katılıyorum seçeneğinde; 29. maddede tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde ve diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevapların genelinde lisansüstü eğitim durumuna sahip yöneticiler lisans mezunu olanlara göre daha iyimser

cevaplar verdikleri görünmektedir. Eğitim durumlarına göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde herhangi bir maddede istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

“Faaliyetleri organize ederken öğretmenler neler yapmaları gerektiğini biliyor.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %66,7’sinin ve lisansüstü mezunu olan yöneticilerin de %64,3’ünün kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,021$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %61,9’unun ve lisansüstü mezunu olan yöneticilerin de %64,3’ünün kısmen katılıyorum seçeneğine; Lisans mezunu yöneticilerin %38,1’inin ve lisansüstü mezunu olan yöneticilerin de %35,7’sinin tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında Eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,020$ Sd=1 $p>,05$). Yani BİLSEM’lerde görevli öğretmenler öğrencinin yeteneklerine uygun programlar kısmen kullanmaktadırlar.

“Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %61,9’unun ve lisansüstü mezunu olan yöneticilerin de %71,4’ünün kısmen katılıyorum seçeneğine; lisans mezunu yöneticilerin %38,1’inin ve lisansüstü mezunu olan yöneticilerin de %28,6’sının tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,338$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler hangi durumda ne yapacaklarını biliyorlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum

seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %76,2'sinin ve lisansüstü mezunu olan yöneticilerin de %64,3'ünün kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,583$ Sd=1 $p>,05$).

“Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %71,4'ünün ve lisansüstü mezunu olan yöneticilerin de %85,7'sinin kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,972$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğretmenler etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyor.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %61,9'unun kısmen katılıyorum ve lisansüstü mezunu olan yöneticilerin de %64,3'ünün de tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Ancak bu küçük farklılık elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmamıştır ($\chi^2=0,307$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilere BİLSEM'de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %81,0'mın ve lisansüstü mezunu olan yöneticilerin de %92,9'unun tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,972$ Sd=1 $p>,05$). Kısaca yöneticiler öğrencilerin geliştirdiği projeleri hayata geçirmelerinde yardımcı olmaktadır.

“Öğrencilere BİLSEM'deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.” önermesine yöneticilerin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum

seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %90,5'inin ve lisansüstü mezunu olan yöneticilerin de %100'ünün tamamen katılıyor seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=1,414$ Sd=1 p>,05).

4.4.4. Sınıf öğretmenine ait bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin görüşleri verilmiştir.

4.4.4.1. Cinsiyete ait bulgular

Tablo 4.46. sınıf öğretmenlerinin 4. Alt problemle ilgili görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.46. Cinsiyete göre Kaykare analiz tablosu

3: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.								
	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
		f	%	f	%	f	%	
Erkek		16	39	25	61	41	100	
Kadın		21	44,7	26	55,3	47	100	
Kaykare=0,288		Sd=1		p=0,592				
4: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.								
		f	%	f	%	f	%	
Erkek		11	26,8	30	73,2	41	100	
Kadın		8	16,8	39	83,2	47	100	
Kaykare=1,244		Sd=1		p=0,265				
7: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşıyor.								
		f	%	f	%	f	%	
Erkek		21	51,2	20	48,8	41	100	
Kadın		27	57,4	20	42,6	47	100	
Kaykare=10,343		Sd=1		p=0,558				
9: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.								
		f	%	f	%	f	%	
Erkek		11	26,8	30	73,2	41	100	
Kadın		28	59,6	19	40,4	47	100	
Kaykare=9,515		Sd=1		P=0,002				
12: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrencilere göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyor.								
	F	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	3	7,3	10	24,4	28	68,3	41	100
Kadın	6	12,8	31	66	10	21,3	47	100
Kaykare=19,966		Sd=2		p=0,000				

Tablo 4.46.'nın devamı

17:BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.								
	F	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	26	63,4	10	24,4	5	12,2	41	100
Kadın	42	89,4	3	6,4	2	4,3	47	100
Kaykare=8,450			Sd=2		p=0,015			

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretim programlarının uygulanmasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.46.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki 12 ve 17. maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 7 maddede kısmen katılıyorum seçeneğinde; 9 ve 12. maddelerde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde 17. maddede katılmıyorum seçeneğinde ve diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevapların bazılarında erkekler bazılarında da kadınlar daha yüksek bir yoğunlukla bir seçenekte toplanmışlar ve daha iyimser cevaplar vermişlerdir. Cinsiyete göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde 9, 12 ve 17. maddelerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş, diğerlerinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %61'inin ve kadın öğretmenlerin de %55,3'ünün tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,288$ Sd=1 p>,05).

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %73,2'sinin ve kadın öğretmenlerin de %83,2'sinin tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=1,244$ Sd=1 p>,05).

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşıyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevaplarının kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %51,2’si ve kadın öğretmenlerin de %57,4’ü kısmen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir. Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=10,343$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde erkek öğretmenlerin cevaplarının tamamen katılıyorum, kadın öğretmenlerin cevaplarının da kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %73,2’si tamamen katılıyorum derken ve kadın öğretmenlerin de %59,6’sı kısmen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=9,515$ Sd=1 $p(0,002) < 0,05$).**

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrencilere göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı ve erkek öğretmenlerin cevaplarının tamamen katılıyorum, kadın öğretmenlerin cevaplarının da kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %68,3’ü tamamen katılıyorum derken ve kadın öğretmenlerin de %66’sı kısmen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=19,966$ Sd=2 $p(0,000) < 0,05$).**

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı ve cevapların katılmıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %63,4’ünün ve kadın öğretmenlerin de %89,4’ünün tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. **Elde edilen oranlar dikkate**

alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=8,450$ Sd=2 $p(0,015) < 0,05$).

4.4.4.2. Kıdeme ait bulgular

Tablo 4.47. sınıf öğretmenlerinin 4. alt problemle ilgili görüşlerinin kıdem yılı değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.47. Kıdeme göre Kaykare analiz tablosu

3: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.									
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl	10	35,7	18	64,3	28	100			
10 yıl üstü	27	45	33	55	60	100			
Kaykare=0,676		Sd=1		p=0,411					
4: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.									
	f	%	f	%	f	%			
1-10 yıl	4	14,3	24	85,7	28	100			
10 yıl üstü	15	25	45	75	60	100			
Kaykare=1,295		Sd=1		p=0,255					
7: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşıyor.									
	f	%	f	%	f	%			
1-10 yıl	11	39,3	17	60,7	28	100			
10 yıl üstü	37	61,1	23	38,3	60	100			
Kaykare=3,857		Sd=1		p=0,050					
9: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.									
	f	%	f	%	f	%			
1-10 yıl	8	28,6	20	71,4	28	100			
10 yıl üstü	31	51,7	29	48,3	60	100			
Kaykare=4,126		Sd=1		P=0,042					
12: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrencilere göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl	-	-	9	32,1	19	67,9	28	100	
10 yıl üstü	9	15	32	53,3	19	31,7	60	100	
Kaykare=11,830		Sd=2		P=0,003					
17: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.									
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-10 yıl	14	50	12	42,9	2	7,1	28	100	
10 yıl üstü	54	90	1	1,7	5	8,3	60	100	
Kaykare=25,913		Sd=2		P=0,000					

Sınıf öğretmenlerinin kıdemlerine göre öğretim programlarının uygulanmasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.47.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki 12 ve 17. maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Yığılım 7 ve 9. maddelerde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde ve diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevapların bazılarında 1-10 yıl arası kıdeme öğretmenlerin bazılarında da 10 yıl üstü hizmete sahip öğretmenlerin daha fazla oranda cevap verdikleri görülmüştür. Hizmet yılına göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde 7, 9, 12 ve 17. maddelerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş, diğerlerinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %64,3’ünün ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %55’inin tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,676$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı ve tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %85,7’sinin ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %75,0’ının tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($\chi^2=1,295$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşıyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin cevaplarının tamamen katılıyorum, 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin cevaplarının da kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin

%60,7'si tamamen katılıyorum derken ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %61,1'i kısmen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=3,857$ Sd=1 p(0,050) $\leq 0,05$).**

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin cevaplarının tamamen katılıyorum, 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin cevaplarının da kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %71,4’ü tamamen katılıyorum derken ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %51,7’si kısmen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=4,126$ Sd=1 p(0,042) $<0,05$).**

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrencilere göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı ve 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin cevaplarının tamamen katılıyorum, 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin cevaplarının da kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %67,9’u tamamen katılıyorum derken ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %53,3’ü kısmen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %32,1’i kısmen katılıyorum derken 10 yıl üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerin %31,7’si tamamen katılıyorum ve %15,0’ı da katılmıyorum demiştir. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=11,830$ Sd=2 p(0,003) $< 0,05$).** Sınıf öğretmenlerine göre BİLSEM’e devam eden öğrenciler daha rahat arkadaşlıklar kurmaktadır.

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı ve cevapların katılmıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 1-10 yıl

arası kıdeme sahip öğretmenlerin %50'si ve 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %90'ı katılmıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=8,450$ Sd=2 $p(0,015) < 0,05$).**

4.4.4.3. Okuttukları sınıflara ait bulgular

Tablo 4.48. Okuttukları sınıflara göre Kaykare analiz tablosu

3: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	27	58,7	19	41,3	46	100		
5. sınıf	10	23,8	32	76,2	42	100		
Kaykare=10,965		Sd=1	p=0,001					
4: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.								
	f	%	f	%	f	%		
4. sınıf	16	34,8	30	65,2	46	100		
5. sınıf	3	7,1	39	92,9	42	100		
Kaykare=9,907		Sd=1	p=0,002					
7: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşıyor.								
	f	%	f	%	f	%		
4. sınıf	28	60,9	18	39,1	46	100		
5. sınıf	20	47,6	22	52,4	42	100		
Kaykare=1,555		Sd=1	p=0,212					
9: Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.								
	f	%	f	%	f	%		
4. sınıf	22	47,8	24	52,2	46	100		
5. sınıf	17	40,5	25	59,5	42	100		
Kaykare=0,550		Sd=1	P=0,760					
12: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrencilere göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	4	8,7	24	52,2	18	39,1	46	100
5. sınıf	5	11,9	17	40,5	20	47,6	42	100
Kaykare=1,232		Sd=2	P=0,540					
17: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	36	78,3	8	17,4	2	4,3	46	100
5. sınıf	32	76,2	5	11,9	5	11,9	42	100
Kaykare=2,036		Sd=2	p=0,361					

Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıflara göre öğretim programlarının uygulanmasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.48.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki 12 ve 17. maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağılmıştır. Yığılım 3, 4, 7 ve 12. maddelerde tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde, 17. maddede katılmıyorum seçeneğinde ve diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevapların bazılarında 4. sınıfı okutan öğretmenlerin bazılarında da 5. sınıfı okutan öğretmenlerin daha iyimser cevap verdikleri görülmüştür. Okuttukları sınıfa göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde 3 ve 4. maddelerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuş, diğerlerinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %58,7’si kısmen katılıyorum ve %41,3’ü tamamen katılıyorum derken 5. sınıfı okutan öğretmenlerin %76,2’si tamamen katılıyorum ve %23,8’i kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında okuttukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=10,965$ Sd=1 p(0,001) < 0,05).**

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı ve 4. sınıfı okutan öğretmenlerin cevapları kısmen katılıyorum ve 5.sınıfı okutan öğretmenlerin cevaplarının da tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %34,8’i kısmen katılıyorum derken, 5. sınıfı okutan öğretmenlerin %92,9’u tamamen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında okuttukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=9,907$ Sd=1 p(0,002) < 0,05).**

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşıyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların

incelemede 4. sınıfı okutan öğretmenlerin cevaplarının kısmen katılıyorum, 5. sınıfı okutan öğretmenlerin cevaplarının da tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %60,9'u kısmen katılıyorum derken, 5. sınıfı okutan öğretmenlerin de %52,4'ü tamamen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir. Elde edilen oranlar dikkate alındığında okuttukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,555$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM’de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde 4. ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin cevaplarının tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %52,2’si 5. sınıfı okutan öğretmenlerin de %59,5’i tamamen kısmen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir. Elde edilen oranlar dikkate alındığında okuttukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,550$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrencilere göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı ve 4. sınıfı okutan öğretmenlerin cevaplarının kısmen katılıyorum ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin cevaplarının tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %52,2’si kısmen katılıyorum derken 5. sınıfı okutan öğretmenlerin de %47,6’sı tamamen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %39,1’i tamamen katılıyorum derken 5. sınıfı okutan öğretmenlerin %40,5’i kısmen katılıyorum derken diğerleri katılmıyorum demişlerdir. Elde edilen oranlar dikkate alındığında okuttukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,232$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.” önermesine sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevapların incelemesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı ve cevapların katılmıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin %78,3’ü ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin de %76,2’si katılmıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmüştür. Elde edilen oranlar dikkate

alındığında okuttukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=2,036$ Sd=2 $p>,05$).

4.4.5. Veliye ait bulgular

Bu bölümde velilerden elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.49. Velilere göre Kaykare analiz tablosu

3:Çocuğum BİLSEM sayesinde kendisini daha rahat ifade edebiliyor.								
Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam		
f	%	f	%	f	%	f	%	
6	6	35	35	59	59	100	100	
7: BİLSEM’lerde çocuğuma farklı ders araçlarıyla etkinlik hizmeti sunulmaktadır.								
		f	%	f	%	f	%	
		26	26	74	74	100	100	
15: BİLSEM’de görevli öğretmenler çocuğumla diğer eğitim kurumlarında öğretmenlere göre daha yakın ilişkiler içerisindedir.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
5	5	28	28	67	67	100	100	
16: BİLSEM’deki öğretmenler çocuğumla ilgili herhangi bir sorun karşısında bizimle işbirliği yapıyor.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
14	14	36	36	50	50	100	100	
21: Çocuğumun, BİLSEM’deki farklı uygulamalara katılmasına isteyerek destek veriyorum.								
		f	%	f	%	f	%	
		18	18	82	82	100	100	

Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının uygulamasına(öğrenme-öğretme sürecine) ilişkin velilerin görüşleriyle ilgili tablonun (Tablo: 4.49.) genel incelemesinde cevapların 3, 15 ve 16. maddelerin tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, diğer maddelerin ise tamamen ve kısmen katılıyorum maddelerine dağıldığı görülmektedir.

“Çocuğum BİLSEM sayesinde kendisini daha rahat ifade edebiliyor.” maddesinde velilerin %59’u tamamen katılıyorum, %35’i kısmen katılıyorum ve %6’sı da katılmıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle çocuklar BİLSEM’de edindikleriyle kendilerini daha rahat ifade etmektedirler.

“BİLSEM’lerde çocuğuma farklı ders araçlarıyla etkinlik hizmeti sunulmaktadır.” maddesinde cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde toplanmıştır. Velilerin %74’ü tamamen katılıyorum derken %26’sı

kısmen katılıyorum demmiştir. Kısaca BİLSEM’lerde çocuklara farklı ders araçlarıyla etkinlik hizmetleri sunulmaktadır.

“BİLSEM’de görevli öğretmenler çocuğumla diğer eğitim kurumlarında görevli öğretmenlere göre daha yakın ilişkiler içerisindedir.” maddesinde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Velilerin %67’i tamamen katılıyorum, %28’i kısmen katılıyorum ve %5’i ise katılmıyorum seçeneğine cevap vermiştir. Başka bir deyişle BİLSEM’lerde görevli öğretmenler öğrencilerle yakın ilişkiler içerisinde bulunmaktadır.

“BİLSEM’deki öğretmenler çocuğumla ilgili herhangi bir sorun karşısında bizimle işbirliği yapıyor.”maddesinde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağılmıştır. Cevapların %50’i tamamen katılıyorum derken %36’i kısmen katılıyorum demmiştir. Kalan %14’i ise katılmıyorum diyerek öğretmenlerin gereken duyarlılığı göstermediklerini söylemiştir. Ancak çoğunluk öğretmenlerin velilerle işbirliği yaptığını söylemişlerdir.

“Çocuğumun, BİLSEM’deki farklı uygulamalara katılmasına isteyerek destek veriyorum.” maddesine verilen cevaplar tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçenekleri arasında dağılmıştır. Katılımcıların %82’i tamamen katılıyorum derken %18’i kısmen katılıyorum diyerek kısaca çocukların farklı etkinliklere katılmalarını destek verdiklerini göstermiştir.

4.5. Beşinci alt probleme ait bulgular

Bu bölümde “Bilim Sanat Merkezlerinin öğretim programlarının maliyetine ilişkin;

- a) Öğrenci,
- b) Bilsem öğretmeni,
- c) Yönetici ve
- d) Velilerin görüşleri nelerdir ve bu görüşler arasında anlamlı fark var mıdır?”

alt problemine ait bulgular yer almaktadır.

4.5.1. Öğrenciye ait bulgular

Bu bölümde öğrencilere ait bulgular yer almaktadır.

4.5.1.1. Cinsiyete ait bulgular

Tablo 4.50. Cinsiyete göre Kaykare analiz tablosu

20: BİLSEM’de bana değişik imkanlar sunuluyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			14	12	103	88	117	100
Kız			9	10,2	79	89,8	88	100
Kaykare=0,152		Sd=1		p=0,696				
21: BİLSEM’e devam etmekle ilave harcama yapıyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	53	45,3	25	21,4	39	33,3	117	100
Kız	40	45,5	18	20,5	30	34,1	88	100
Kaykare=0,029		Sd=2		p=0,986				
22: BİLSEM’e devam etmem aileme ilave harcama getiriyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	49	41,9	30	25,6	38	32,5	117	100
Kız	47	53,4	19	21,6	22	25	88	100
Kaykare=2,730		Sd=2		p=0,255				
45: Yöneticiler farklı uygulamalara her türlü desteği veriyorlar.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	6	5,1	18	15,4	93	79,5	117	100
Kız	4	4,5	6	6,8	78	88,6	88	100
Kaykare=3,687		Sd=2		p=0,158				
46: Ailem, BİLSEM’deki farklı uygulamalara katılmama isteyerek destek veriyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			11	9,4	106	90,6	117	100
Kız			4	4,5	84	95,5	88	100
Kaykare=1,747		Sd=1		p=0,186				
49: Yöneticilerin teşvikiyle BİLSEM’de projelerimi gerçekleştirme fırsatı buluyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			27	23,1	90	76,9	117	100
Kız			17	19,3	71	80,7	88	100
Kaykare=0,421		Sd=1		p=0,516				
50: BİLSEM’de çalışmalarımızda ihtiyaç duyduğum teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı bulabiliyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			12	10,3	105	89,7	117	100
Kız			10	11,4	78	88,6	88	100
Kaykare=0,064		Sd=1		p=0,800				
53: BİLSEM’e devam etmek bana fazladan harcama yaptırdığından rahatsız oluyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	78	66,7	10	8,5	29	24,8	117	100
Kız	69	78,4	6	6,8	13	14,8	88	100
Kaykare=3,616		Sd=2		p=0,164				

Tablo 4.50.'nin devamı

54: BİLSEM'e devam etmek aileme fazladan maddi yük getiriyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	70	59,8	23	19,7	24	20,5	117	100
Kız	62	70,5	9	10,2	17	19,3	88	100
Kaykare=3,778		Sd=2		p=0,151				
56:Yöneticiler, öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorlar.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			20	17,1	97	82,9	117	100
Kız			12	13,6	76	86,4	88	100
Kaykare=0,456		Sd=1		p=0,500				
60:BİLSEM'deki derslerde ihtiyacın olan araç gereçleri bulabiliyor ve onları daha rahat kullanabiliyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek			14	12	103	88	117	100
Kız			10	11,4	78	88,6	88	100
Kaykare=0,018		Sd=1		p=0,894				

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretim programlarının maliyetine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.50.); onbir önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki 21, 22, 45, 53 ve 54. maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağılmıştır. Yığılım 21, 22, 53 ve 54. maddelerde katılmıyorum seçeneğinde, 46, 49 ve 50. maddelerde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevaplarda kız öğrencilerin daha iyimser cevap verdikleri görülmüştür. Cinsiyete göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

“BİLSEM’de bana değişik imkanlar sunuluyor.” maddesinde erkek öğrencilerin %88’i tamamen katılıyorum derken, kızların %89,8’i de bu seçenekte yoğunlaşmıştır. Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,152$ Sd=1 p>,05).

“BİLSEM’e devam etmekle ilave harcama yapıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımanın katılmıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %45,3’ü ve kız öğrencilerin de %45,5’i

katılmıyorum diyerek ilave harcama yapmadıklarını belirtmektedirler. Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,029$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam etmem aileme ilave harcama getiriyor” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın katılmıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %41,9’u ve kız öğrencilerin de %53,4’ü katılmıyorum diyerek ailelerinin kendileri BİLSEM’e devam ettiği için ilave harcama yapmadıklarını belirtmektedirler. Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=2,730$ Sd=2 $p>,05$).

“Yöneticiler farklı uygulamalara her türlü desteği veriyorlar.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %79,5’i ve kız öğrencilerin de %88,6’sı tamamen katılıyorum diyerek yöneticilerin farklı uygulamaları desteklediklerini belirtmektedirler. Elde edilen oranlar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=3,687$ Sd=2 $p>,05$).

“Ailem, BİLSEM’deki farklı uygulamalara katılmama isteyerek destek veriyor.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %90,6’sı ve kız öğrencilerin de %95,5’i tamamen katılıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle aileler BİLSEM’lerdeki farklı uygulamalara isteyerek destek vermektedirler. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,747$ Sd=1 $p>,05$).

“Yöneticilerin teşvikiyle BİLSEM’de projelerimi gerçekleştirme fırsatı buluyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %76,9’u ve kız öğrencilerin de %80,7’si tamamen katılıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle öğrenciler yöneticilerin teşvikiyle BİLSEM’de değişik projeler gerçekleştirme imkanı

bulmaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,421$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’de çalışmalarımızda ihtiyaç duyduğum teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı bulabiliyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %89,7’si ve kız öğrencilerin de %88,6’sı tamamen katılıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle öğrenciler BİLSEM’de ihtiyaç duydukları teknolojiden yararlanma imkanı bulmaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,064$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam etmek bana fazladan harcama yaptırdığından rahatsız oluyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın katılmıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %66,7’si ve kız öğrencilerin de %78,4’ü katılmıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle öğrencilerin BİLSEM’e devam etmesi fazladan bir maliyet getirmemektedir. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=3,616$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam etmek aileme fazladan maddi yük getiriyor.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın katılmıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %59,8’i ve kız öğrencilerin de %70,5’i katılmıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle aileler çocuklarının BİLSEM’e devam etmesiyle fazladan bir harcama yapmamaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=3,778$ Sd=2 $p>,05$).

“Yöneticiler, öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorlar.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %82,9’u ve kız

öğrencilerin de %86,4'ü tamamen katılıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle yöneticiler öğrencilerin hazırladıkları projeleri sergilemek için her türlü desteği vermektedir. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,456$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’deki derslerde ihtiyacım olan araç gereçleri bulabiliyor ve onları daha rahat kullanabiliyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin %88’i ve kız öğrencilerin de %88,6’sı tamamen katılıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle öğrenciler hangi malzemelere ihtiyaç duyarlarsa onları kolayca bulabiliyor ve kullanabiliyor. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,018$ Sd=1 $p>,05$).

4.5.1.2. Okudukları sınıflara ait bulgular

Tablo 4.51. Okudukları sınıflara göre Kaykare analiz tablosu

20: BİLSEM’de bana değişik imkanlar sunuluyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf			9	8,7	95	91,3	104	100
5. sınıf			14	13,9	87	86,1	101	100
		Kaykare=1,395		Sd=1		p=0,238		
21: BİLSEM’e devam etmekle ilave harcama yapıyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	41	39,4	21	20,2	42	40,4	104	100
5. sınıf	52	51,5	22	21,8	27	26,7	101	100
		Kaykare=4,542		Sd=2		p=0,103		
22: BİLSEM’e devam etmem aileme ilave harcama getiriyor.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	38	36,5	25	24	41	39,4	104	100
5. sınıf	58	57,4	24	23,8	19	18,8	101	100
		Kaykare=12,212		Sd=2		p=0,002		
45: Yöneticiler farklı uygulamalara her türlü desteği veriyorlar.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	2	1,9	12	11,5	90	86,5	104	100
5. sınıf	8	7,9	12	11,9	81	80,2	101	100
		Kaykare=4,031		Sd=2		p=0,133		

Tablo 4.51.'in devamı

46: Ailem, BİLSEM'deki farklı uygulamalara katılmama isteyerek destek veriyor.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	7	6,7	97	93,3	104	100
5. sınıf	8	7,9	93	92,1	101	100
	Kaykare=0,107	Sd=1	p=0,744			
49:Yöneticilerin teşvikiyle BİLSEM'de projelerimi gerçekleştirme fırsatı buluyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	16	15,4	88	84,6	104	100
5. sınıf	28	27,7	73	72,3	101	100
	Kaykare=4,627	Sd=1	p=0,031			
50:BİLSEM'de çalışmalarımızda ihtiyaç duyduğum teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı bulabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	12	11,5	92	88,5	104	100
5. sınıf	10	9,9	91	90,1	101	100
	Kaykare=0,143	Sd=1	p=0,705			
53: BİLSEM'e devam etmek bana fazladan harcama yaptırdığından rahatsız oluyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	69	66,3	7	6,7	28	26,9
5. sınıf	78	77,2	9	8,9	14	13,9
	Kaykare=5,425	Sd=2	p=0,066			
54: BİLSEM'e devam etmek aileme fazladan maddi yük getiriyor.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	60	57,7	16	15,4	28	26,9
5. sınıf	72	71,3	16	15,8	13	12,9
	Kaykare=6,536	Sd=2	p=0,038			
56: Yöneticiler, öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorlar.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	11	10,6	93	89,4	104	100
5. sınıf	21	20,8	80	79,2	101	100
	Kaykare=4,059	Sd=1	p=0,044			
60:BİLSEM'deki derslerde ihtiyacım olan araç gereçleri bulabiliyor ve onları daha rahat kullanabiliyorum.						
	f	%	f	%	f	%
4. sınıf	8	7,7	96	92,3	104	100
5. sınıf	16	15,8	85	84,2	101	100
	Kaykare=3,292	Sd=1	p=0,070			

Öğrencilerin okudukları sınıflara göre öğretim programlarının maliyetine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.51.); on bir önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki 21, 22, 45, 53 ve 54. maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağılmıştır.

Yığılım 21 ve 22. maddelerde katılmıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde, 53 ve 54. maddelerde katılmıyorum seçeneğinde diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevaplarda bazı maddelerde 4. Sınıfa devam eden bazı maddelerde de 5. Sınıfa devam eden öğrencilerin daha iyimser cevap verdikleri görülmüştür. Okudukları sınıflara göre verilen cevaplar arasındaki farklılık test edildiğinde 22, 49, 54 ve 56. maddelerde istatistiksel olarak bir farklılık bulunmuştur.

“BİLSEM’de bana değişik imkanlar sunuluyor.” maddesinde 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %91,3’ü tamamen katılıyorum derken, 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %86,1’i aynı seçenekte yoğunlaşmıştır. Elde edilen oranlar dikkate alındığında okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,395$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam etmekle ilave harcama yapıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımanın 5. sınıfa devam eden öğrencilerde katılmıyorum seçeneğinde, 4. sınıfa devam eden öğrencilerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %40,4’ü tamamen katılıyorum derken, 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %51,5’i katılmıyorum diyerek ilave harcama yapmadıklarını belirtmektedirler. Elde edilen oranlar dikkate alındığında okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=4,542$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam etmem aileme ilave harcama getiriyor” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımanın 5. sınıfa devam eden öğrencilerde katılmıyorum seçeneğinde, 4. sınıfa devam eden öğrencilerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %39,4’ü tamamen katılıyorum derken, 5. sınıfa devam eden öğrencilerin %57,4’ü katılmıyorum diyerek kendileri BİLSEM’e devam ettiği için ailelerinin ilave harcama yapmadıklarını belirtmektedirler. **Elde edilen oranlar dikkate alındığında okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=12,212$ Sd=2 $p(0,002) < 0,05$).**

“Yöneticiler farklı uygulamalara her türlü desteği veriyorlar.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %86,5’i ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %80,2’si tamamen katılıyorum diyerek yöneticilerin farklı uygulamaları desteklediklerini belirtmektedirler. Elde edilen oranlar dikkate alındığında okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=4,031$ Sd=2 $p>,05$).

“Ailem, BİLSEM’deki farklı uygulamalara katılmama isteyerek destek veriyor.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %93,3’ü ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %92,1’i tamamen katılıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle aileler BİLSEM’lerdeki farklı uygulamalara isteyerek destek vermektedirler. Verilen cevaplar dikkate alındığında okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,107$ Sd=1 $p>,05$).

“Yöneticilerin teşvikiyle BİLSEM’de projelerimi gerçekleştirme fırsatı buluyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %84,6’sı ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %72,3’ü tamamen katılıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle öğrenciler yöneticilerin teşvikiyle BİLSEM’de değişik projeler gerçekleştirme imkanı bulmaktadırlar. **Verilen cevaplar dikkate alındığında okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($\chi^2=4,627$ Sd=1 $p(0,031) < 0,05$).**

“BİLSEM’de çalışmalarımızda ihtiyaç duyduğum teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı bulabiliyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %88,5’i ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %90,1’i tamamen katılıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle öğrenciler

BİLSEM’de ihtiyaç duydukları teknolojiden yararlanma imkanı bulmaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,143$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam etmek bana fazladan harcama yaptırdığından rahatsız oluyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın katılmıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %66,3’ü ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %77,2’si katılmıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle öğrencilerin BİLSEM’e devam etmesi fazladan bir maliyet getirmemektedir. Verilen cevaplar dikkate alındığında okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=5,425$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’e devam etmek aileme fazladan maddi yük getiriyor.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın katılmıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %57,7’si ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %71,3’ü katılmıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle aileler çocuklarının BİLSEM’e devam etmesiyle fazladan bir harcama yapmamaktadırlar. **Verilen cevaplar dikkate alındığında okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=6,536$ Sd=2 $p(0,038) < 0,05$).**

“Yöneticiler, öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorlar.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %89,4’ü tamamen katılıyorum derken %10,6’sı kısmen katılıyorum; 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %79,2’si tamamen katılıyorum derken %20,8’i kısmen katılıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle yöneticiler öğrencilerin hazırladıkları projeleri sergilemek için her türlü desteği vermektedir. **Verilen cevaplar dikkate alındığında okudukları sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=4,059$ Sd=1 $p(0,044) < 0,05$).**

“BİLSEM’deki derslerde ihtiyacım olan araç gereçleri bulabiliyor ve onları daha rahat kullanabiliyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların

tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 4. sınıfa devam eden öğrencilerin %92,3'ü ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin de %84,2'si tamamen katılıyorum demişlerdir. Başka bir deyişle öğrenciler hangi malzemelere ihtiyaç duyarlarsa onları kolayca bulabiliyor ve kullanabiliyor. Verilen cevaplar dikkate alındığında okudukları sınıflaragöre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=3,292$ Sd=1 $p>,05$).

4.5.2. Bilssem öğretmenine ait bulgular

Bu bölüm BİLSEM öğretmenlerinin görüşlerini içermektedir.

4.5.2.1. Cinsiyete ait bulgular

Tablo 4.52. BİLSEM öğretmenlerinin 5. alt problemle ilgili görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.52. Cinsiyet göre Kaykare analiz tablosu

22: Öğrencilerin bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunmaktayız.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	6	10,9	20	36,4	29	52,7	55	100
Kadın	7	11,7	27	45	26	43,3	60	100
Kaykare=1,068		Sd=2		p=0,586				
23: BİLSEM'lere devam etmek, öğrenciye hem zaman, hem de para açısından fazlasıyla maliyet yüklemektedir.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
	Erkek	18	32,7	23	41,8	14	25,5	55
Kadın	20	33,3	30	50	10	16,7	60	100
Kaykare=1,482		Sd=2		p=0,477				
24: BİLSEM'lerde çalışan bir öğretmenin hem aldığı ekstra ücret hem de üzerine düşen yük bakımından diğer öğretmenlere göre daha fazladır.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
	Erkek	14	25,5	23	41,8	18	32,7	55
Kadın	13	21,7	23	38,3	24	40	60	100
Kaykare=0,678		Sd=2		p=0,712				
25: BİLSEM'lere devam eden öğrencinin velisine ekstra maliyet düşmektedir.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
	Erkek	15	27,3	23	41,8	17	30,9	55
Kadın	25	41,7	23	38,3	12	20	60	100
Kaykare=3,151		Sd=2		p=0,207				

Tablo 4.52.'nin devamı

35: Etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	21	38,2	34	61,8	55	100
Kadın	28	46,7	32	53,3	60	100
Kaykare=0,845		Sd=1		p=0,358		
38:Öğrencilere BİLSEM'deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Erkek	10	18,2	45	81,8	55	100
Kadın	16	26,7	44	73,3	60	100
Kaykare=0,181		Sd=1		p=0,277		

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre öğretim programlarının maliyetine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.52.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki cevaplar 22, 23, 24 ve 25. maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağılmıştır. Yığılım 22 ve 24. maddelerde kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde, 25. maddede katılmıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevaplarda bazı maddelerde 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler, bazı maddelerde de 10 yıl üzeri kıdeme sahip öğretmenler daha iyimser cevap vermişlerdir. 38. maddeye verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

“Öğrencilerin bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunmaktayız.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımanın erkek öğretmenlerde tamamen katılıyorum, kadın öğretmenlerde de kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Kadın öğretmenlerin %45'i kısmen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken erkek öğretmenler en fazla oranda katılımı %52,7 ile tamamen katılıyorum seçeneğine ayırmıştır. Başka bir deyişle öğretmenler öğrencilerdeki bilişsel yeterlilikleri geliştirmek için değişik sarf malzemeleri sunmaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,068$ Sd=2 p>,05).

“BİLSEM’lere devam etmek, öğrenciye hem zaman, hem de para açısından fazlasıyla maliyet yüklemektedir.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %41,8’i kısmen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken kadın öğretmenlerin %50’si en fazla oranda katılımı bu seçeneğe ayırmıştır. Başka bir deyişle öğretmenlere göre öğrenciler BİLSEM’e devam ederken maliyet açısından fazladan zaman ve para harcamaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,482$ Sd=2 p>,05).

“BİLSEM’lerde çalışan bir öğretmenin hem aldığı ekstra ücret hem de üzerine düşen yük bakımından diğer öğretmenlere göre daha fazladır.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın erkek öğretmenlerde kısmen katılıyorum, kadın öğretmenlerde tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %41,8’i kısmen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken kadın öğretmenlerin %40’ı en fazla oranda katılımı tamamen katılıyorum seçeneğine ayırmıştır. Başka bir deyişle öğretmenlere hem ekstra ücret ve hem de ekstra yük düşmektedir. Öğretmenler fazladan yük yüklenirken bunun karşılığını da almaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,678$ Sd=2 p>,05).

“BİLSEM’lere devam eden öğrencinin velisine ekstra maliyet düşmektedir.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın erkek öğretmenlerde kısmen katılıyorum, kadın öğretmenlerde katılmıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %41,8’i kısmen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken kadın öğretmenlerin %41,7’si en fazla oranda katılımı katılmıyorum seçeneğine ayırmıştır. Başka bir deyişle çocukları BİLSEM’e devam ettiği için velilere fazladan maliyet düşmemektedir. Öğretmenler fazladan yük yüklenirken bunun karşılığını da almaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=3,151$ Sd=2 p>,05).

“Etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %61,8’i tamamen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken kadın öğretmenlerin de %53,3’ü en fazla oranda katılımı aynı seçeneğe ayırmıştır. Başka bir deyişle öğretmenler BİLSEM’de etkinlik yaparken çevredeki imkanlardan yararlanmaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,845$ Sd=1 p>,05).

“Öğrencilere BİLSEM’deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlerin %81,8’i tamamen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken kadın öğretmenlerin de %73,3’ü en fazla oranda katılımı aynı seçeneğe ayırmıştır. Başka bir deyişle öğrencilerin BİLSEM’de yapılan çalışmalarda ihtiyaç duyulan bilgisayar, tepegöz ve mikroskop gibi malzemelerle çalışmasına imkan tanınmaktadır. Verilen cevaplar dikkate alındığında cinsiyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,181$ Sd=1 p>,05).

4.5.2.2. Kıdeme ait bulgular

Tablo 4.53. BİLSEM öğretmenlerinin 5. alt problemle ilgili görüşlerinin kıdem değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.53. Kıdemlerine göre Kaykare analiz tablosu

22: Öğrencilerin bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunmaktayız.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	7	13,7	18	35,3	26	51	51	100
10 yıl üstü	6	9,4	29	45,3	29	45,3	64	100
Kaykare=1,363		Sd=2		p=0,506				
23: BİLSEM’lere devam etmek, öğrenciye hem zaman, hem de para açısından fazlasıyla maliyet yüklemektedir..								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	19	37,3	25	49	7	13,7	51	100
10 yıl üstü	19	29,7	28	43,8	17	26,6	64	100
Kaykare=2,904		Sd=2		p=0,234				

Tablo 4.53. 'ün devamı

24: BİLSEM'lerde çalışan bir öğretmenin hem aldığı ekstra ücret hem de üzerine düşen yük bakımından diğer öğretmenlere göre daha fazladır.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	11	21,6	20	39,2	20	39,2	51	100
10 yıl üstü	16	25	26	40,6	22	34,4	64	100
Kaykare=0,339		Sd=2		p=0,844				
25: BİLSEM'lere devam eden öğrencinin velisine ekstra maliyet düşmektedir.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	22	43,1	15	29,4	14	27,5	51	100
10 yıl üstü	18	28,1	31	48,4	15	23,4	64	100
Kaykare=4,589		Sd=2		p=0,101				
35: Etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl			25	49	26	51	51	100
10 yıl üstü			24	37,5	40	62,5	64	100
Kaykare=1,540		Sd=1		p=0,215				
38: Öğrencilere BİLSEM'deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl			7	13,7	44	86,3	51	100
10 yıl üstü			19	29,7	45	70,3	64	100
Kaykare=4,133		Sd=1		p=0,042				

Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre öğretim programlarının maliyetine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.53.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki cevaplarda 22, 23, 24 ve 25. maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağılmıştır. Yığılım 23 ve 24. maddelerde kısmen katılıyorum, 25. maddede katılmıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevaplarda bazı maddelerde 23. maddede kadın öğretmenler diğer maddelerde erkek öğretmenler daha iyimser cevap verdikleri görülmüştür. 38. maddeye verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

“Öğrencilerin bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunmaktayız.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımanın 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerde tamamen katılıyorum, 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerde de kısmen katılıyorum ve tamamen

katılıyorum seçeneklerinde olduğu görülmektedir. 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %45,3'ü kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneklere ayırırken 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler en fazla oranda katılımı %51 ile tamamen katılıyorum seçeneğine ayırmıştır. Başka bir deyişle öğretmenler öğrencilerdeki bilişsel yeterlilikleri geliştirmek için değişik sarf malzemeleri sunmaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,363$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’lere devam etmek, öğrenciye hem zaman, hem de para açısından fazlasıyla maliyet yüklemektedir.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %49’u kısmen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %43,8’i en fazla oranda katılımı bu seçeneğe ayırmıştır. Başka bir deyişle öğretmenlere göre öğrenciler BİLSEM’e devam ederken maliyet açısından fazladan zaman ve para harcamaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=2,904$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’lerde çalışan bir öğretmenin hem aldığı ekstra ücret hem de üzerine düşen yük bakımından diğer öğretmenlere göre daha fazladır.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerde kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde, 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerde kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %39,2’si kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneklere ayırırken 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %40,6’sı en fazla oranda katılımı kısmen katılıyorum seçeneğine ayırmıştır. Başka bir deyişle öğretmenlere hem ekstra ücret ve hem de ekstra yük düşmektedir. Öğretmenler fazladan yük yüklenirken bunun karşılığını da almaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,339$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’lere devam eden öğrencinin velisine ekstra maliyet düşmektedir.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerde katılmıyorum, 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerde kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %43,1’i katılmıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin %48,4’ü en fazla oranda katılımı kısmen katılıyorum seçeneğine ayırmıştır. Başka bir deyişle çocukları BİLSEM’e devam ettiği için velilere fazladan maliyet düşmemektedir. Öğretmenler fazladan yük yüklenirken bunun karşılığını da almaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=4,589$ Sd=2 $p>,05$).

“Etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %51’i tamamen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %62,5’i en fazla oranda katılımı aynı seçeneğe ayırmıştır. Başka bir deyişle öğretmenler BİLSEM’de etkinlik yaparken çevredeki imkanlardan yararlanmaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,540$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilere BİLSEM’deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %86,3’ü tamamen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenlerin de %70,3’ü en fazla oranda katılımı aynı seçeneğe ayırmıştır. Başka bir deyişle öğrencilerin BİLSEM’de yapılan çalışmalarda ihtiyaç duyulan bilgisayar, tepegöz ve mikroskop gibi malzemelerle çalışmasına imkan tanınmaktadır. **Verilen cevaplar dikkate alındığında kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=4,133$ Sd=1 $p(0,042) < 0,05$).** 1-10 yıl arası öğretmenlerin

öğrenciye bu konudaki destekleri yeni nesil öğretmenlerin teknolojiye uyumunun daha çabuk olmasından kaynaklı olabilir.

4.5.2.3. Mezun olunan fakülteye ait bulgular

Tablo 4.54. BİLSEM öğretmenlerinin 5. alt problemle ilgili görüşlerinin mezun olunan fakülte değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.54. Mezun olunan fakülteye göre görüşleri

22: Öğrencilerin bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunmaktayız.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim	8	10,8	32	43,2	34	45,9	74	100
Diğer	5	12,2	15	36,6	21	51,2	41	100
Kaykare=0,484		Sd=2		p=0,785				
23: BİLSEM'lere devam etmek, öğrenciye hem zaman, hem de para açısından fazlasıyla maliyet yüklemektedir.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
	Eğitim	19	25,7	41	55,4	14	18,9	74
Diğer	19	46,3	12	29,3	10	24,4	41	100
Kaykare=7,699		Sd=2		p=0,021				
24: BİLSEM'lerde çalışan bir öğretmenin hem aldığı ekstra ücret hem de üzerine düşen yük bakımından diğer öğretmenlere göre daha fazladır.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
	Eğitim	17	23	29	39,2	28	37,8	74
Diğer	10	24,4	17	41,5	14	34,1	41	100
Kaykare=0,155		Sd=2		p=0,925				
25: BİLSEM'lere devam eden öğrencinin velisine ekstra maliyet düşmektedir.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
	Eğitim	25	33,8	31	41,9	18	24,3	74
Diğer	15	36,6	15	36,6	11	26,8	41	100
Kaykare=0,311		Sd=2		p=0,856				
35: Etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyorum.								
			f	%	f	%	f	%
	Eğitim			27	36,5	47	63,5	74
Diğer			22	53,7	19	46,3	41	100
Kaykare=3,181		Sd=1		p=0,074				
38: Öğrencilere BİLSEM'deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.								
			f	%	f	%	f	%
	Eğitim			19	25,7	55	74,3	74
Diğer			7	17,1	34	82,9	41	100
Kaykare=1,116		Sd=1		p=0,291				

Öğretmenlerin mezun oldukları fakültele göre öğretim programlarının maliyetine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.54.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki cevaplarda 22, 23, 24 ve 25. maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağılmıştır. Yığılım 23 ve 25. maddelerde kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine, 35. maddede kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde, 24. maddelerde kısmen katılıyorum diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Maddelere verilen cevaplarda 24. maddede eğitim fakültesi dışındaki fakültelerden mezun olanların verdikleri cevaplar daha fazla bir yığılım sergilerken diğer maddelerde eğitim fakültesi mezunu öğretmenler daha iyimser cevap verdikleri görülmüştür. 23. maddeye verilen cevapların analizinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

“Öğrencilerin bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunmaktayız.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımanın eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerde tamamen katılıyorum, diğer fakültelerden mezun öğretmenlerde de aynı seçenekte toplandığı görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenler en fazla oranda katılımı %45,9 ile tamamen katılıyorum seçeneğine yaparken diğer fakültelerden mezun öğretmenlerin %51,2’si tamamen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırmıştır. Başka bir deyişle öğretmenler öğrencilerdeki bilişsel yeterlilikleri geliştirmek için değişik sarf malzemeleri sunmaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,484$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’lere devam etmek, öğrenciye hem zaman, hem de para açısından fazlasıyla maliyet yüklemektedir.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımanın eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerde kısmen katılıyorum, diğer fakültelerden mezun öğretmenlerde ise katılmıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %55,4’ü kısmen katılıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken diğer fakültelerden mezun öğretmenlerin

%46,3'ü en fazla oranda yığılımı katılmıyorum seçeneğinde yapmıştır. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %25,7'si katılmıyorum ve %18,9'u da tamamen katlıyorum; diğer fakültelerden mezun öğretmenlerin %29,3'ü kısmen katlıyorum ve %24,4'ü de tamamen katlıyorum demiştir. Başka bir deyişle öğretmenlere göre öğrenciler BİLSEM'e devam ederken maliyet açısından fazladan zaman ve para harcamamaktadırlar. **Verilen cevaplar dikkate alındığında mezun oldukları fakültelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=7,699$ Sd=2 $p(0,021) < 0,05$).**

“BİLSEM’lerde çalışan bir öğretmenin hem aldığı ekstra ücret hem de üzerine düşen yük bakımından diğer öğretmenlere göre daha fazladır.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katlıyorum, kısmen katlıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı; ayrıca, yığılımın kısmen katlıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %39,2'si kısmen katlıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken diğer fakültelerden mezun öğretmenlerde bu oran aynı seçenekte %41,5'tir. Verilen cevaplar dikkate alındığında mezun oldukları fakültelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,155$ Sd=2 $p>,05$).

“BİLSEM’lere devam eden öğrencinin velisine ekstra maliyet düşmektedir.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katlıyorum, kısmen katlıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımın eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerde kısmen katlıyorum, diğer fakültelerden mezun öğretmenlerde de kısmen katlıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde olduğu görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %41,9'u kısmen katlıyorum diyerek en fazla oranı bu seçeneğe ayırırken diğer fakültelerden mezun öğretmenlerin %36,6'sı kısmen katlıyorum ve %36,6'sı da katılmıyorum diyerek en fazla oranda katılımı bu iki seçeneklere yapmışlardır. Başka bir deyişle çocukları BİLSEM'e devam ettiği için velilere çok fazladan maliyet düşmemektedir. Verilen cevaplar dikkate alındığında mezun oldukları fakültelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,311$ Sd=2 $p>,05$).

“Etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katlıyorum ve kısmen katlıyorum seçeneklerine

dağıldığı, ayrıca yığılmanın eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerde tamamen katılıyorum(%63,5), diğer fakülte mezunu öğretmenlerde de kısmen katılıyorum(%53,7) seçeneğinde olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle öğretmenler BİLSEM’de etkinlik yaparken çevredeki imkanlardan yararlanmaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında mezun oldukları fakültelelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=3,181$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilere BİLSEM’deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin %74,3’ü, diğer fakültelerden mezun öğretmenlerin de %82,9’u en fazla oranda yığılma tamamen katılıyorum seçeneğinde yapmıştır. Başka bir deyişle öğrencilerin BİLSEM’de yapılan çalışmalarda ihtiyaç duyulan bilgisayar, tepegöz ve mikroskop gibi malzemelerle çalışmasına imkan tanınmaktadır. Verilen cevaplar dikkate alındığında mezun oldukları fakültelelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,116$ Sd=1 $p>,05$).

4.5.2.4. Eğitim durumuna ait bulgular

Tablo 4.55. BİLSEM öğretmenlerinin 5. alt problemle ilgili görüşlerinin eğitim durumu değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.55. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu

22: Öğrencilerin bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunmaktayız.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans	5	9,1	22	40	28	50,9	55	100
Lisansüstü	8	13,3	25	41,7	27	45	60	100
	Kaykare=0,686		Sd=2		P=0,710			
23: BİLSEM’lere devam etmek, öğrenciye hem zaman, hem de para açısından fazlasıyla maliyet yüklemektedir..								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans	23	41,8	23	41,8	9	16,4	55	100
Lisansüstü	15	25	30	50	15	25	60	100
	Kaykare=3,899		Sd=2		P=0,142			

Tablo 4.55.'in devamı

24: BİLSEM'lerde çalışan bir öğretmenin hem aldığı ekstra ücret hem de üzerine düşen yük bakımından diğer öğretmenlere göre daha fazladır.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans	15	27,3	18	32,7	22	40	55	100
Lisansüstü	12	20	28	46,7	20	33,3	60	100
Kaykare=2,390		Sd=2		P=0,303				
25: BİLSEM'lere devam eden öğrencinin velisine ekstra maliyet düşmektedir.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans	22	40	21	38,2	12	21,8	55	100
Lisansüstü	18	30	25	41,7	17	28,3	60	100
Kaykare=1,395		Sd=2		p=0,498				
35: Etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans			25	45,5	30	54,5	55	100
Lisansüstü			24	40	36	60	60	100
Kaykare=0,349		Sd=1		p=0,555				
38: Öğrencilere BİLSEM'deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.								
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans			12	21,8	43	78,2	55	100
Lisansüstü			14	23,3	46	76,7	60	100
Kaykare=0,038		Sd=1		p=0,846				

Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre öğretim programlarının maliyetine ilişkin olarak verdikleri cevapların genel incelemesinde (Tablo: 4.55.); altı önerme değerlendirilmiştir. Bu bölümdeki cevaplarda 22, 23, 24 ve 25. maddelerde cevaplar tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde dağılmışken diğerlerinde tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerinde dağılmıştır. Yığılım 23. maddede kısmen katılıyorum, 24. Maddede tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum; 25. maddede de kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine, toplanmıştır.

“Öğrencilerin bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunmaktayız.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımanın tamamen katılıyorum seçeneğinde toplandığı görülmektedir. Lisans mezunu öğretmenlerde bu katılım oranı %50,9, lisansüstü mezunu olan öğretmenlerde ise %45'dir. Başka bir deyişle öğretmenler öğrencilerdeki bilişsel yeterlilikleri geliştirmek için değişik sarf malzemeleri sunmaktadırlar. Verilen cevaplar

dikkate alındığında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,686$ Sd=2 p>,05).

“BİLSEM’lere devam etmek, öğrenciye hem zaman, hem de para açısından fazlasıyla maliyet yüklemektedir.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın lisans mezunu öğretmenlerde kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerinde(%41,8), lisansüstü mezunu öğretmenlerde ise kısmen katılıyorum seçeneğinde(%50) olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle öğretmenlere göre öğrenciler BİLSEM’e devam ederken maliyet açısından fazladan zaman ve para harcamamaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=3,899$ Sd=2 p>,05).

“BİLSEM’lerde çalışan bir öğretmenin hem aldığı ekstra ücret hem de üzerine düşen yük bakımından diğer öğretmenlere göre daha fazladır.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde; cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı; ayrıca, yığılmanın, lisans mezunu öğretmenlerde tamamen katılıyorum(%40) seçeneğinde lisansüstü mezunu öğretmenlerde de kısmen katılıyorum(%46,7) seçeneğinde olduğu görülmüştür. Verilen cevaplar dikkate alındığında eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=2,390$ Sd=2 p>,05).

“BİLSEM’lere devam eden öğrencinin velisine ekstra maliyet düşmektedir.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın lisans mezunu öğretmenlerde katılmıyorum, lisansüstü mezunu öğretmenlerde de kısmen katılıyorum seçeneklerinde olduğu görülmektedir. Lisans mezunu öğretmenlerin %40’ı katılmıyorum derken lisansüstü mezunu öğretmenlerin %41,7’si kısmen katılıyorum diyerek en fazla oranda katılımı yapmışlardır. Başka bir deyişle çocukları BİLSEM’e devam ettiği için velilere çok fazladan maliyet düşmemektedir. Verilen cevaplar dikkate alındığında mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=1,395$ Sd=2 p>,05).

“Etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine

dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Bu yığılım lisans mezunu öğretmenlerde (%54,5), lisansüstü mezunu öğretmenlerde de (%60) olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle öğretmenler BİLSEM’de etkinlik yaparken çevredeki imkanlardan yararlanmaktadırlar. Verilen cevaplar dikkate alındığında mezun oldukları fakültelegöre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,349$ Sd=1 $p>,05$).

“Öğrencilere BİLSEM’deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Lisans mezunu öğretmenlerin %78,2’si ve lisansüstü mezunu öğretmenlerin de %76,7’si en fazla oranda yığılımı tamamen katılıyorum seçeneğinde yapmıştır. Başka bir deyişle öğrencilerin BİLSEM’de yapılan çalışmalarda ihtiyaç duyulan bilgisayar, tepegöz ve mikroskop gibi malzemelerle çalışmasına imkan tanınmaktadır. Verilen cevaplar dikkate alındığında mezun oldukları fakültelegöre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,038$ Sd=1 $p>,05$).

4.5.3. Yöneticiye ait bulgular

Bu bölüm yöneticilerin görüşlerinden elde edilen bulguları içermektedir.

4.5.3.1. Kıdem yılına ait bulgular

Tablo 4.56. BİLSEM yöneticilerinin 5. alt problemle ilgili görüşlerinin kıdem değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.56. Kıdem yılına göre Kaykare analiz tablosu

10: Aileler faaliyetlerde üzerlerine düşen desteği sağlıyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	20	76,9	6	23,1	26	100
10 yıl üstü	6	66,7	3	33,3	9	100
Kaykare=0,368		Sd=1	p=0,544			
16: Kurumumda öğrencilere bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunulmaktadır.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	13	50	13	50	26	100
10 yıl üstü	5	55,6	4	44,4	9	100
Kaykare=0,083		Sd=1	p=0,744			

Tablo 4.56.'nm devamı

28: Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	4	15,4	22	84,6	26	100
10 yıl üstü	1	11,1	8	88,9	9	100
Kaykare=0,100		Sd=1		p=0,752		
37:BİLSEM'deki derslerde öğrencinin ihtiyacı olan araç gereçleri bulabilmesine ve onları daha rahat kullanabilmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	4	15,4	22	84,6	26	100
10 yıl üstü	5	55,6	4	44,4	9	100
Kaykare=5,648		Sd=1		p=0,017		

BİLSEM'lerin öğretim programlarının maliyetine ilişkin olarak yöneticilerin kıdem yıllarına göre görüşlerinin değerlendirildiği tablonun (Tablo 4.56.) genel değerlendirilmesinde; verilen bütün cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı; ayrıca, cevaplardaki yığılmanın 10 ve 16. maddelerde kısmen katılıyorum seçeneğinde, 37. maddede 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerde tamamen katılıyorum seçeneğinde olurken 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerde kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmüştür. Diğer maddelerdeki yığılma tamamen katılıyorum seçeneğinde olmuştur. Bazı maddelerde 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerde, bazı maddelerde de 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerdeki yığılma daha fazla olmuştur. Ayrıca 37. maddeye verilen cevaplarda kıdem yıllarına göre anlamlı bir farklılık oluşmuşken diğerlerinde bir farklılık görülmemiştir.

“Aileler faaliyetlerde üzerlerine düşen desteği sağlıyorlar.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %76,9'u ve 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerin de %66,7'si en fazla oranda yığılma kısmen katılıyorum seçeneğinde yapmıştır. Başka bir deyişle aileler BİLSEM'lerdeki faaliyetlerde yapmaları gereken ne varsa onları kısmen yapmaktadır. Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,368$ Sd=1 p>,05).

“Kurumumda öğrencilere bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunulmaktadır.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine

dağıldığı, ayrıca yığılmanın kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin yarısı (%50) bu seçeneğe cevap verirken yarısı (%50) da tamamen katılıyorum seçeneğine cevap vermiştir. 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerin de %55,6'sı en fazla oranda yığılma kısmen katılıyorum seçeneğinde yapmıştır. Başka bir deyişle öğrencilerin bilişsel olarak geliştirilebilmesi için onlara yeterli miktarda ekipman ve sarf malzemeleri kısmen sağlanmaktadır. Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,083$ Sd=1 $p>,05$).

“Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın büyük bir yüzde ile tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin %84,6'sı ve 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerin de %88,9'u en fazla oranda yığılma tamamen katılıyorum seçeneğinde yapmıştır. Başka bir deyişle farklı malzemelerle ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturmaktadır. Bu sebeple değişik malzemelerle ders işlenmesine özen gösterilmelidir. Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,100$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM'deki derslerde öğrencinin ihtiyacı olan araç gereçleri bulabilmesine ve onları daha rahat kullanabilmesine imkan tanıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerde büyük bir yüzde ile tamamen katılıyorum seçeneğinde olurken, 10 yıl üstü kıdeme sahip yöneticilerde %55,6 ile kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Bu konuda 1-10 yıl arası kıdeme sahip yöneticilerin öğrencilerin ihtiyaç duydukları malzemelere ulaşmak hususunda daha fazla imkan oluşturdukları görülmektedir. **Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin kıdem yıllarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=5,648$ Sd=1 $p(0,017) < 0,05$).**

4.5.3.2. Mezun olduğu fakülteye ait bulgular

Tablo 4.57. BİLSEM yöneticilerinin 5. alt problemle ilgili görüşlerinin mezun oldukları fakülte değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.57. Mezun olduğu fakülteye göre Kaykare analiz tablosu

10: Aileler faaliyetlerde üzerlerine düşen desteği sağlıyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim	16	76,2	5	23,8	21	100
Diğer	10	71,4	4	28,6	14	100
Kaykare=0,100		Sd=1	P=0,752			
16: Kurumumda öğrencilere bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunulmaktadır.						
	f	%	f	%	f	%
	Eğitim	8	38,1	13	61,9	21
Diğer	10	71,4	4	28,6	14	100
Kaykare=3,736		Sd=1	p=0,053			
28: Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.						
	f	%	f	%	f	%
	Eğitim	1	4,8	20	95,2	21
Diğer	4	28,6	10	71,4	14	100
Kaykare=3,889		Sd=1	p=0,049			
37:BİLSEM’deki derslerde öğrencinin ihtiyacı olan araç gereçleri bulabilmesine ve onları daha rahat kullanabilmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
	Eğitim	6	28,6	15	71,4	21
Diğer	3	21,4	11	78,6	14	100
Kaykare=0,224		Sd=1	p=0,636			

BİLSEM’lerin öğretim programlarının maliyetine ilişkin olarak yöneticilerin mezun oldukları fakülteye göre görüşlerinin değerlendirildiği tablonun (Tablo 4.57) genel değerlendirilmesinde; verilen bütün cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı; ayrıca, cevaplardaki yığılmanın 10. maddede kısmen katılıyorum seçeneğinde, 16. maddede kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde; diğer maddelerde de tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Bazı maddelerde eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin bazı maddelerde de diğer fakültelerden mezun olan yöneticilerin daha yüksek katılımlı cevaplar verdikleri görülmektedir. Ayrıca 28. maddeye verilen cevaplarda mezun oldukları fakülteye göre anlamlı bir farklılık oluşmuşken diğerlerinde bir farklılık görülmemiştir.

“Aileler faaliyetlerde üzerlerine düşen desteği sağlıyorlar.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu

görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %76,2'si ve diğer fakültelerden mezun yöneticilerin de %71,4'ü en fazla oranda yığılımı kısmen katılıyorum seçeneğinde yapmıştır. Başka bir deyişle aileler BİLSEM'lerdeki faaliyetlerde yapmaları gereken ne varsa onları kısmen yapmaktadır. Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,100$ Sd=1 $p>,05$).

“Kurumumda öğrencilere bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunulmaktadır.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımın da kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde olduğu görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %61,9'u tamamen katılıyorum derken diğer fakültelerden mezun yöneticilerin %71,4'ü kısmen katılıyorum seçeneğine cevap vermiştir. Başka bir deyişle öğrencilerin bilişsel olarak geliştirilebilmesi için onlara yeterli miktarda ekipman ve sarf malzemeleri sağlanması hususunda eğitim fakültesi mezunu olan yöneticiler daha fazla imkan sunmaktadır. Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=3,736$ Sd=1 $p>,05$).

“Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılımın büyük bir yüzde ile tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %95,2'si ve diğer fakültelerden mezun yöneticilerin de %71,4'ü en fazla oranda yığılımı tamamen katılıyorum seçeneğinde yapmıştır. Bu sonuçlardan anlaşıldığı kadarıyla, eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerinin daha fazla bir yüzdelle katıldığı kadarıyla farklı malzemelerle ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturmaktadır. Bu sebeple değişik malzemelerle ders işlenmesine özen gösterilmelidir. **Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=3,889$ Sd=1 $p(0,049) < 0,05$).** Bu farklılık eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin üniversitede öğrenciyken aldıkları ve uygulama yaptıkları “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersinden edinmiş oldukları tecrübelerini kullanmalarından kaynaklanmış olabilir.

“BİLSEM’deki derslerde öğrencinin ihtiyacı olan araç gereçleri bulabilmesine ve onları daha rahat kullanabilmesine imkan tanıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, yığılmanın tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunu yöneticilerin %71,4’ü ve diğer fakülte mezunu yöneticilerin de %78,6’sı tamamen katılıyorum diyerek öğrencilerin ihtiyaç duydukları malzemelere ulaşmak hususunda gerekli imkanları oluşturduklarını belirtmektedirler. Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,224$ Sd=1 $p>,05$).

4.5.3.3. Eğitim durumuna ait bulgular

Tablo 4.58. BİLSEM yöneticilerinin 5. alt problemle ilgili görüşlerinin eğitim durumu değişkenine göre analiz sonuçlarını ve bulgularını içermektedir.

Tablo 4.58. Eğitim durumuna göre Kaykare analiz tablosu

10: Aileler faaliyetlerde üzerlerine düşen desteği sağlıyorlar.						
Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	16	76,2	5	23,8	21	100
Lisansüstü	10	71,4	4	28,6	14	100
Kaykare=0,100		Sd=1	P=0,752			
16: Kurumumda öğrencilere bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunulmaktadır.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	11	52,4	10	47,6	21	100
Lisansüstü	7	50	7	50	14	100
Kaykare=0,019		Sd=1	p=0,890			
28: Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	3	14,3	18	85,7	21	100
Lisansüstü	2	14,3	12	85,7	14	100
Kaykare=0,000		Sd=1	p=1,000			
37: BİLSEM’deki derslerde öğrencinin ihtiyacı olan araç gereçleri bulabilmesine ve onları daha rahat kullanabilmesine imkan tanıyorum.						
	f	%	f	%	f	%
Lisans	9	42,9	12	57,1	21	100
Lisansüstü	-	-	14	100	14	100
Kaykare=8,077		Sd=1	p=0,004			

BİLSEM’lerin öğretim programlarının maliyetine ilişkin olarak yöneticilerin eğitim durumlarına göre görüşlerinin değerlendirildiği Tablo: 4.58.’in genel

değerlendirilmesinde; verilen bütün cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, cevaplardaki yığılmanın 10. ve 16. maddelerde kısmen katılıyorum seçeneğinde, 28. ve 37. maddelerde tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Bazı maddelerde lisans mezunu yöneticilerin bazı maddelerde de lisansüstü mezunu olan yöneticilerin daha yüksek katılımlı cevaplar verdikleri görülmektedir. Ayrıca 37. maddeye verilen cevaplarda eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşmuşken diğerlerinde bir farklılık görülmemiştir. 28. maddeye verilen cevaplarda lisans ve lisansüstü mezunu yöneticilerin verdikleri cevapların oranlarının birbirlerine eşit olduğu görülmektedir.

“Aileler faaliyetlerde üzerlerine düşen desteği sağlıyorlar.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %76,2’si ve lisansüstü mezunu yöneticilerin de %71,4’ü en fazla oranda yığılması kısmen katılıyorum seçeneğinde yapmıştır. Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin mezun oldukları fakültele göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,100$ Sd=1 p>,05).Başka bir deyişle aileler BİLSEM’lerdeki faaliyetlerde yapmaları gereken ne varsa onları kısmen yapmaktadır ve bu durum yöneticilerin eğitim durumlarına göre farklılık arz etmemektedir.

“Kurumumda öğrencilere bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunulmaktadır.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın kısmen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %52,4’ü kısmen katılıyorum derken lisansüstü mezunu yöneticilerin %50’si kısmen katılıyorum %50’si de tamamen katılıyorum seçeneğine cevap vermiştir. Başka bir deyişle öğrencilerin bilişsel olarak geliştirilebilmesi için onlara yeterli miktarda ekipman ve sarf malzemeleri sağlanması hususunda lisans mezunu olan yöneticiler daha fazla imkan sunmaktadır. Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=0,019$ Sd=1 p>,05).

“Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ayrıca yığılmanın büyük bir yüzde ile tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Bu maddede lisans mezunu yöneticilerin ve lisansüstü mezunu yöneticilerin %85,7’si en fazla oranda yığılması tamamen katılıyorum seçeneğinde yapmıştır. Bu sonuçlardan anlaşıldığı kadarıyla, farklı malzemelerle ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturmaktadır. Bu sebeple değişik malzemelerle ders işlenmesine özen gösterilmelidir. Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=0,000$ Sd=1 $p>,05$).

“BİLSEM’deki derslerde öğrencinin ihtiyacı olan araç gereçleri bulabilmesine ve onları daha rahat kullanabilmesine imkan tanıyorum.” maddesine verilen cevapların incelenmesinde cevapların tamamen katılıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, yığılmanın lisans ve lisansüstü mezunu yöneticilerin cevaplarında tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu görülmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin %42,9’u kısmen katılıyorum ve %57,1’i tamamen katılıyorum derken, lisansüstü mezunu yöneticilerin hepsi(%100) tamamen katılıyorum diyerek öğrencilerin ihtiyaç duydukları malzemelere ulaşmak hususunda gerekli imkanları oluşturduklarını belirtmektedirler. **Verilen cevaplar dikkate alındığında yöneticilerin eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=8,077$ Sd=1 $p(0,004) < 0,05$).**

4.5.4. Veliye ait bulgular

Bu bölüm velilerin 5. alt problemle ilgili görüşlerini içermektedir.

Tablo 4.59. Velilerin görüşlerine göre frekans tablosu

6: BİLSEM’lerde çocuğuma iyi bir eğitim verebilmek için uygun bir eğitim ortamı sunulmaktadır.							
Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
f	%	f	%	f	%	f	%
44		44		56	56	100	100
8: BİLSEM’lerde çocuğuma çok miktarda sarf malzemeleri sunulmaktadır							
f	%	f	%	f	%	f	%
12	12	44	44	44	44	100	100

Tablo 4.59'un devamı

9: BİLSEM'e devam eden çocuğum, ortalama olarak, devam etmeyen bir öğrenci kadar harcama yapmaktadır.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
29	29	34	34	37	37	100	100	
10: BİLSEM'e devam eden çocuğum için ortalama olarak diğer çocuklar kadar harcama yapmaktayım.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
23	23	32	32	45	45	100	100	
22: BİLSEM'lerde sunulan imkanlar(yer, ekipman ve sarf malzemeleri) çocuğumun oraya olumlu yaklaşmasını sağlamaktadır.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
9	9	22	22	69	69	100	100	
23: Çocuğumun BİLSEM'e devam etmesi sonucu gerekli olan ekstra maliyet beni mutsuz etmektedir.								
f	%	f	%	f	%	f	%	
69	69	18	18	13	13	100	100	

Velilerin BİLSEM'lerde kullanılan öğretim programlarının maliyetine ilişkin görüşlerinin genel incelemesinde 6. maddeye verilen cevapların tamamen ve kısmen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, diğer maddelerde ise tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı ayrıca yığılmaların da 8. maddede kısmen ve tamamen katılıyorum seçeneklerine, 69. Maddenin katılmıyorum seçeneğine ve diğer maddelerin de tamamen katılıyorum seçeneğine yığıldığı görülmüştür.

“BİLSEM'lerde çocuğuma iyi bir eğitim verebilmek için uygun bir eğitim ortamı sunulmaktadır.” önermesine velilerin %56'sı tamamen katılıyorum, %44'ü kısmen katılıyorum diyerek katkıda bulunmuşlardır. Bu durumdan anlaşılan BİLSEM'de çocuklara iyi bir eğitim verebilmek için en uygun ortam sunulmaya çalışılmaktadır.

“BİLSEM'lerde çocuğuma çok miktarda sarf malzemeleri sunulmaktadır” önermesine velilerin %44'ü tamamen katılıyorum, %44'ü kısmen katılıyorum ve %12'si de katılmıyorum diyerek katkıda bulunmuşlardır. Verilerden anlaşılan BİLSEM'de çocuklara çok miktarda sarf malzemesi sunularak eğitim verilmeye çalışılmaktadır.

“BİLSEM'e devam eden çocuğum, ortalama olarak, devam etmeyen bir öğrenci kadar harcama yapmaktadır.” önermesine velilerin %37'si tamamen katılıyorum, %34'ü kısmen katılıyorum ve %29'u da katılmıyorum diyerek katkıda bulunmuşlardır. Yani,

BİLSEM'e devam eden çocuklar diğer okullara devam edenler kadar harcama yapmakta olup okudukları okulların yaptıkları harcamalarda herhangi bir etkisi yoktur.

“BİLSEM'e devam eden çocuğum için ortalama olarak diğer çocuklar kadar harcama yapmaktayım.” önermesine velilerin %45'i tamamen katılıyorum, %32'si kısmen katılıyorum ve %23'ü de katılmıyorum diyerek katkıda bulunmuşlardır. Yani, veliler BİLSEM'e devam eden çocukları için fazladan harcama yapmamaktadırlar.

“BİLSEM'lerde sunulan imkanlar(yer, ekipman ve sarf malzemeleri) çocuğumun oraya olumlu yaklaşmasını sağlamaktadır.” önermesine velilerin %69'u tamamen katılıyorum, %22'i kısmen katılıyorum ve %9'u da katılmıyorum diyerek katkıda bulunmuşlardır. Yani, velilere göre BİLSEM'de sunulan imkanların çocuklarının BİLSEM'e devamını sağlamaktadırlar.

“Çocuğumun BİLSEM'e devam etmesi sonucu gerekli olan ekstra maliyet beni mutsuz etmektedir.” önermesine velilerin %69'u katılmıyorum, %18'i kısmen katılıyorum ve %13'u da tamamen katılıyorum diyerek katkıda bulunmuşlardır. Kısaca, veliler çocuklarına yaptıkları masraflardan dolayı mutsuz olmamaktadırlar.

4.6. Altıncı alt problemle ilgili bulgular

Bu bölümde katılımcılara ortak olarak sorulan sorulara verilen cevaplar incelenmektedir. Çalışmada katılımcılara sorulan sorulardan bazıları sadece iki grubu ilgilendirdiğinden o gruplara, bazıları üç grubu, bazıları dört grubu ve bazıları da beş grubu birden ilgilendirdiğinden ve o konuda bilgisi olabileceğinden dolayı katılımcıların her birine sorulmuştur. Bu sebeple bu bölümde öğrenci, BİLSEM öğretmeni, yönetici, sınıf öğretmeni ve velilerin hepsine de aynı şekilde sorulan sorularla birlikte (BİLSEM'de yeni bilgiler öğretiliyor, BİLSEM öğrencilerin öğrenme yeteneklerini geliştiriyor, BİLSEM'deki organizasyonlarda bulunmaktan mutluluk) yalnızca iki grubu ilgilendiren sorulara verilen cevapların dağılımları incelenmiştir.

Tablo 4.60 Ortak konuların katılımcılara göre sorulara dağılımı

Konular	Öğrenci	BİLSEM Öğretmeni	Yönetici	Sınıf Öğretmeni	Veli
BİLSEM'de öğrencilere yeni bilgiler öğretilme durumu	2	4	3	2	1

Tablo 4.60'ın devamı

BİLSEM öğrencileri farklı yeteneklerden oluşuyor	1	3	2	1	-
Öğrencilerin BİLSEM'de öğrenme yeteneklerini geliştirme durumları	3	5	4	3	2
Faaliyetleri yaparken öğretmenlerin yapması gerekeni bilme durumları	-	6	5	-	-
Öğretmenlerin öğrencilerin yeteneklerine göre farklı program uygulama durumları	5	7	6	-	-
BİLSEM'de öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebileceği etkinlikler hazırlanma durumu	6	8	7	-	-
Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenlenme durumu	7	9	8	-	4
BİLSEM ve diğer okullardaki derslerin konularının bütünlük oluşturma durumu	10	-	-	5	-
Öğrencilerin yeteneğine uygun program verilme durumu	13	12	11	-	-
Öğrencinin yeteneğine uygun yöntem uygulanma durumu	17	14	-	-	-
Öğretmen hangi durumda hangi yöntemi kullanacağını bilme durumu	19	18	13	-	-
Bilişsel alan öğrenmeleri için farklı ekipman ve sarf malzemeleri sunulma durumu	20	22	16	7	-
BİLSEM'e devam etmenin ekstra maliyet getirme durumu	21	23	37	-	9
BİLSEM'deki organizasyonlarda bulunmaktan mutluluk durumu	24	26	18	14	12
BİLSEM'de işlenen derslerin öğrencinin gelişimine katkıda buluma durumu	37	29	22	-	-
BİLSEM'de grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler düzenlenme durumu	40	31	24	-	19
Öğretmenlerin etkinliklerde çevredeki imkanları kullanma durumu	48	35	29	-	-
Çalışmalarda ihtiyaç duyulan teknolojiden yararlanma durumu	50	38	33	-	-
Arzu edilen BİLSEM organizasyonlarına katılabilme imkanı	55	39	34	-	-
Proje ve ürünlerin sergilenmesi için gereken desteğin sağlanma durumu	56	-	35	-	24
Bir problemle karşılaştığında BİLSEM'de öğrendiklerini kullanma durumu	57	-	-	20	-

Müzik, tiyatro, güzel sanat ve spor etkinliklerinin düzenlenme derecesi	61	-	38	-	-
---	----	---	----	---	---

Tablo: 4.60.'da katılımcılara sorulan ortak soruların soru numaraları görülmektedir.

Tablo 4.61. Öğrencilere BİLSEM'de yeni bilgiler öğretilip öğretilmediği

BİLSEM'de yeni bilgiler öğretiliyor	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	-	-	12	5,9	193	94,1
Bilsem Öğretmen	-	-	37	32,2	78	67,8
Yönetici	-	-	16	45,7	19	54,3
Sınıf Öğretmeni	-	-	27	30,7	61	69,3
Veli	1	1	19	19	80	80

BİLSEM'de öğrencilere yeni bilgiler öğretilip öğretilmediği ile ilgili soru bütün katılımcıların da bilebileceği bir gerçek olduğundan bu soruya bütün katılımcıların da cevap vermesi istenilmiştir. Bu maddeye verilen cevaplarda yalnızca velilerin Katılmıyorum seçeneğini işaretledikleri(%1,0) diğer katılımcıların cevaplarının kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Cevapların yığılımının tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu ve bu seçeneğe, öğrencilerin %94,1, BİLSEM öğretmenlerinin %67,8, yöneticilerin %54,3, sınıf öğretmenlerinin %69,3 ve velilerin de %80,0'ının cevap verdiği diğerlerinin kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 4.62. Bilseme gelen öğrencilerin yeteneklerinin farklılığı

Bilseme gelen öğrenciler farklı yeteneklere sahip öğrencilerden oluşuyor	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	23	11,2	182	88,8
Bilsem Öğretmen	36	31,3	79	68,7
Yönetici	6	17,1	29	82,9
Sınıf Öğretmeni	34	38,6	54	61,4

Tablo 4.6.3'ün incelemesinden verilen cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Cevapların yığılımının tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu ve bu seçeneğe, öğrencilerin %88,8'i, BİLSEM öğretmenlerinin %68,7'si, yöneticilerin %82,9'u ve sınıf öğretmenlerinin %61,4'ünün cevap verdiği diğerlerinin kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 4.63. BİLSEM'in öğrencilerin öğrenme yeteneklerinin gelişimine etkisi

Bilsemde öğrenciler öğrenme yeteneklerini geliştiriyor	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	-	-	19	9,3	186	90,7
Bilsem Öğretmen	-	-	23	20	92	80
Yönetici	-	-	13	37,1	22	62,9
Sınıf Öğretmeni	-	-	37	42	51	58
Veli	3	3,0	2	24	73	73

BİLSEM'in öğrencilerin öğrenme yeteneklerinin gelişimine etkisi ile ilgili soru bütün katılımcıların da bilebileceği bir konu olduğundan bu soruya bütün katılımcıların da cevap vermesi istenilmiştir. Bu maddeye verilen cevaplarda yalnızca velilerin katılmıyorum seçeneğini işaretledikleri (%3) diğer katılımcıların cevaplarının kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Cevapların yığılımının tamamen katılıyorum seçeneğinde olduğu ve bu seçeneğe, öğrencilerin %90,7, BİLSEM öğretmenlerinin %80, yöneticilerin %62,9, sınıf öğretmenlerinin %58 ve velilerin de %73'ünün cevap verdiği diğerlerinin kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 4.64. Öğretmenlerin yapacaklarını bilip bilmedikleri

Öğretmenler faaliyetlerde neler yapacaklarını biliyor	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Bilsem Öğretmen	20	17,4	95	82,6
Yönetici	23	65,7	12	34,3

BİLSEM öğretmenlerinin yaptıkları faaliyetlerde neler yapmaları gerektiğini bilip bilmediği ile ilgili konu öğretmenlerin kendilerine ve yöneticilere sorularak yanıt aranmaya çalışılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplarda öğretmenlerin yapacaklarını bildikleri yönünde yöneticilerin ise öğretmenlerin bu konuda kısmen bilgi sahibi oldukları yönünde cevap verdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin %82,6'sı ve yöneticilerin %34,3'ü tamamen katılıyorum derken diğerleri kısmen katılıyorum cevabını tercih etmişlerdir.

Tablo 4.65. Öğretmenlerin öğrencilere farklı program uygulayıp uygulamadıkları

Öğretmenler farklı yeteneklere farklı program uyguluyor.	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	48	23,4	157	76,6
Bilsem Öğretmen	36	31,3	79	68,7
Yönetici	22	62,9	13	37,1

Bu madde sınıftaki uygulamaların öğrencilere farklı olarak uygulanıp uygulanmadığı ile ilgili olarak sorulmuştur. Verilen cevaplarda yöneticiler kısmen, öğrenci ve öğretmenler ise tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Öğrencilerin %76,6'sı, öğretmenlerin %68,7'si ve yöneticilerin %37,1'i tamamen katılıyorum derken diğer katılımcılar kısmen katılıyorum seçeneğine yoğunlaşmışlardır.

Tablo 4.66. Öğrencilerin rahatça ifade edebileceklik hazırlanma durumu

Öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri etkinlikler hazırlanıyor	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	34	16,6	171	83,4
Bilsem Öğretmen	25	21,7	90	78,3
Yönetici	23	65,7	12	34,3

Bu madde sınıftaki uygulamaların öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edecek tarzda hazırlanıp hazırlanmadığı ile ilgili olup bu madde de öğrenci, öğretmen ve

yöneticilere sorulmuştur. Verilen cevaplarda yöneticiler kısmen, öğrenci ve öğretmenler ise tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Öğrencilerin %83,4'ü, öğretmenlerin %78,3'ü ve yöneticilerin %34,3'ü tamamen katılıyorum derken diğer katılımcılar kısmen katılıyorum seçeneğine yoğunlaşmışlardır.

Tablo 4.67. Etkinliklerin iletişim engellerini ortadan kaldırıp kaldırmadığı

Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenleniyor	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	10	4,9	31	15,1	164	80,0
Bilsem Öğretmen	-	-	27	23,5	88	76,5
Yönetici	-	-	22	62,9	13	37,1
Veli	5	5	48	48	47	47

Bu madde sınıftaki uygulamaların öğrenciler arasındaki iletişim engellerini ortadan kaldırıp kaldırmadığının nasıl görüldüğü ile ilgili olarak sorulmuştur. Bu maddeye öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilere sorulmuştur. Verilen cevaplarda öğrenci ve velilerin katılmıyorum seçeneğine de cevap verdikleri (öğrenciler %4,9 ve veliler %5), öğretmen ve yöneticilerin ise cevaplarını kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerinde topladıkları görülmektedir. Geri kalan cevaplardan öğrencilerin %80'i öğretmenlerin %76,5'i, yöneticilerin %37,1'i ve velilerin de %47'si tamamen katılıyorum demişlerdir.

Tablo 4.68. BİLSEM ve diğer okulun konularının bütünlük oluşturup oluşturmadığı

BİLSEM ve diğer okulun ders konuları bütünlük oluşturuyor	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	19	9,3	66	32,2	120	58,5
Sınıf Öğretmeni	17	19,3	44	50	27	30,7

Bu madde sadece öğrenci ve sınıf öğretmenlerine sorulmuştur. Maddeye verilen cevapların incelemesinden cevapların her üç seçeneğe de dağıldığı ve öğrencilerin

%9,3'ü katılmıyorum, %32,2'si kısmen katılıyorum ve %58,5'i de tamamen katılıyorum derken sınıf öğretmenlerinin %19,3'ü katılmıyorum, %50'si kısmen katılıyorum ve %30,7'si de tamamen katılıyorum demişlerdir.

Tablo 4.69. Programların öğrencinin yeteneğine uygunluğu

Öğrencinin yeteneğine uygun program verilmesi	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	16	7,8	45	22	144	70,2
Bilsem Öğretmen	12	10,4	56	48,7	47	40,9
Yönetici	4	11,4	25	71,4	6	17,1

Bu madde sadece öğrenci, BİLSEM öğretmeni ve yöneticilere sorulmuştur. Maddeye verilen cevapların incelemesinden cevapların her üç seçeneğe de dağıldığı ve öğrencilerin %7,8'i katılmıyorum, %22'si kısmen katılıyorum ve %70,2'si de tamamen katılıyorum derken BİLSEM öğretmenlerinin %10,4'ü katılmıyorum, %48,7'si kısmen katılıyorum ve %40,9'u da tamamen katılıyorum demişlerdir. Yöneticiler ise %11,4 oranında katılmıyorum, %71,4 oranında kısmen katılıyorum ve %17,1 oranında da tamamen katılıyorum demişlerdir. Verilerden anlaşıldığı kadarıyla verilen programlar öğrencilerin yeteneklerine uygun olarak hazırlanmaktadır.

Tablo 4.70. Uygulanan yöntemlerin öğrencinin yeteneğine uygunluğu

Öğrencinin yeteneğine uygun yöntem	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	36	17,6	169	82,4
Bilsem Öğretmen	38	33	77	67

Bu madde öğrenci ve BİLSEM öğretmenlerine sorulmuş ve elde edilen verilerden öğrenci ve öğretmenlerin tamamen katılıyorum seçeneğine yığıldıkları görülmüştür. Öğrencilerin %82,4'ü ile öğretmenlerin %67'si tamamen katılıyorum derken diğerleri kısmen katılıyorum seçeneğine dağılmıştır.

Tablo 4.71. Öğretmenlerin duruma uygun yöntemi seçme becerisi

Öğretmenler durumda yöntemi kullanacağını biliyor	hangi hangi	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
		(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci		25	12,2	180	87,8
Bilsem Öğretmen		48	41,7	67	58,3
Yönetici		25	71,4	10	28,6

Bu madde öğrenci, BİLSEM öğretmeni ve yöneticilere sorulmuştur. Verilen cevaplarda öğrenci ve öğretmenlerin tamamen katılıyorum yöneticilerin ise kısmen katılıyorum seçeneğine yoğunlaştıkları görülmektedir. Öğrencilerin %87,8'i ve öğretmenlerin %58,3'ü tamamen katılıyorum derken yöneticilerin bu seçeneğe yığılım oranı %28,6'dır. Geri kalan cevaplar kısmen katılıyorum seçeneğine yığılmıştır.

Tablo 4.72. Farklı sarf malzeme melerinin sunulma durumu

Bilişsel alan için farklı ekipman ve sarf malzemeleri sunuluyor	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	-	-	23	11,2	182	88,8
Bilsem Öğretmen	13	11,3	47	40,9	55	47,8
Yönetici	-	-	18	51,4	17	48,6
Sınıf Öğretmeni	-	-	48	54,5	40	45,5

Bu maddeye verilen cevaplarda BİLSEM öğretmenlerinin cevaplarının katılmıyorum (%11,3), kısmen katılıyorum (%40,9) ve tamamen katılıyorum (%47,8) seçeneklerine dağılırken diğer katılımcılar kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneğine dağılmışlardır. Öğrencilerin %11,2'si, yöneticilerin %51,4'ü ve sınıf öğretmenlerinin %54,5'i kısmen katılıyorum seçeneğine cevap verirken diğer katılımcılar tamamen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir.

Tablo 4.73. Maliyet durumu

Maliyet	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	93	45,4	43	21	69	33,7
Bilsem Öğretmen	38	33	53	46,1	24	20,9
Yönetici	-	-	9	25,7	26	74,3
Veli	29	29	34	34	37	37

Bu madde öğrenci, BİLSEM öğretmeni, yönetici ve veliye sorulmuştur. Verilen cevaplarda yöneticiler kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerini işaretlerken diğer katılımcılar katılmıyorum, kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine cevap vermişlerdir. Öğrenciler en fazla yığılımı %45,4 ile katılmıyorum, BİLSEM öğretmenleri %46,1 ile kısmen katılıyorum, yöneticiler %74,3 ile tamamen katılıyorum ve veliler %37 ile tamamen katılıyorum seçeneğine yapmışlardır.

Tablo 4.74. BİLSEM organizasyonlarında bulunmaktan mutluluk

BİLSEM'deki organizasyonlarda bulunmaktan mutluluk	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	-	-	32	15,6	173	84,4
Bilsem Öğretmen	-	-	26	22,6	89	77,4
Yönetici	-	-	4	11,4	31	88,6
Sınıf Öğretmeni	8	9,1	45	51,1	35	39,8
Veli	3	3	20	20	77	77

Tablo 4.74'ün incelemesinden bu maddeyi kendilerini ilgilendirdiği veya bilgi sahibi olduklarından bütün katılımcıların cevaplandığı ve sınıf öğretmeni ve velilerin cevaplarının her üç seçeneğe de dağıldığı, diğer katılımcıların cevaplarının kısmen ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin en fazla kısmen katılıyorum seçeneğine yoğunlaşırken diğer katılımcıların da tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Anlaşılan sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin BİLSEM'lere devam etmesinden diğer katılımcılar kadar hoşnut olmadıklarıdır.

Tablo 4.75. Derslerin öğrencinin gelişimine katkıda bulunma durumu

BİLSEM'deki dersler öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	21	10,2	184	89,8
BİLSEM öğretmeni	22	19,1	93	80,9
Yönetici	10	28,6	25	71,4

Bu maddeye verilen cevapların incelemesinden, öğrenci, BİLSEM öğretmeni ve yöneticilerin verdikleri cevapların tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Öğrencilerin %89,8'i, BİLSEM öğretmenlerinin %80,9'u ve yöneticilerin de %71,4'ü tamamen katılıyorum derken diğerleri kısmen katılıyorum seçeneğini işaretlemiş ve öğrencinin gelişiminde BİLSEM'deki derslerin katkısını belirtmişlerdir.

Tablo 4.76. Grup çalışmalarda sorumluluk bilincinin kazandırılma durumu

Grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler düzenleniyor	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	-	-	23	11,2	182	88,8
BİLSEM Öğretmeni	-	-	27	23,5	88	76,5
Yönetici	-	-	12	34,3	23	65,7
Veli	7	7	37	37	56	56

Bu maddeye verilen cevapların incelemesinden yalnızca velilerin her üç seçeneğe de cevap verdiği diğer katılımcıların cevaplarının kısmen ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, ancak bütün katılımcıların cevaplarını tamamen katılıyorum seçeneğinde topladığı görülmektedir. Öğrencilerin %88,8'i, BİLSEM öğretmenlerinin %76,5'i, yöneticilerin %65,7'si ve velilerin %56'ı tamamen katılıyorum diyerek öğrencilerde grup çalışmaları yoluyla sorumluluk bilincinin kazandırıldığını belirtmişlerdir.

Tablo 4.77. Etkinliklerde çevredeki imkanlardan yararlanma durumu

Öğretmenler etkinliklerde çevredeki imkanlardan yararlanıyor	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	20	9,8	185	90,2
BİLSEM Öğretmen	49	42,6	66	57,4
Yönetici	18	51,4	17	48,6

Etkinlikler yapılırken çevrenin imkanlarından yararlanılıp yararlanılmadığı ile ilgili olarak verilen cevapların incelemesinde öğrenci ve BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevapların tamamen katılıyorum yöneticilerin verdikleri cevapların ise kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı fakat tamamen katılıyorum seçeneğinde de yakın bir yığılımın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %90,2'si, BİLSEM öğretmenlerinin %57,4'ü ve yöneticilerin %48,6'sı tamamen katılıyorum derken diğerleri kısmen katılıyorum seçeneğini seçerek çevredeki imkanlardan yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.78. İhtiyaç duyulan teknolojiden yararlanma imkanının verilmesi durumu

Çalışmalarda ihtiyaç duyduğu teknolojiden yararlanma imkanının verilmesi	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	22	10,7	183	89,3
BİLSEM öğretmen	26	22,6	89	77,4
Yönetici	2	5,7	33	94,3

BİLSEM'deki çalışmalarda öğrencilerin ihtiyaç duyduğu teknolojiden yararlanma durumunun öğrenilmek istenildiği soruya ilgili olan öğrenci BİLSEM öğretmeni ve yöneticilerin cevaplarının çoğunluğu da tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Öğrencilerin %89,3'ü, öğretmenlerin %77,4'ü ve yöneticilerin de %94,3'ü tamamen katılıyorum cevabını vererek gerekli olan teknolojilerin yararlanma imkanının sunulduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.79. İstenilen organizasyona katılabilme durumu

Arzu edilen BİLSEM organizasyonlarına katılabilme imkanı	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	30	14,6	175	85,4
BİLSEM Öğretmen	14	12,2	101	87,8
Yönetici	5	14,3	30	85,7

BİLSEM’de öğrencilerin hangi organizasyonlara katılma imkanının verildiğinin belirlenmeye çalışıldığı sorularda öğrenci, BİLSEM öğretmeni ve yöneticilerin cevaplarının çoğunluğunun tamamen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaştığı ve cevapların oranlarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %85,4’ü, öğretmenlerin %87,8’i ve yöneticilerin de %85,7’si tamamen katılıyorum cevabını vererek istenilen organizasyona katılabilme imkanının sunulduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.80. Proje ve ürünlerin sergilenmesi için desteğin sağlanması durumu

Proje ve ürünlerin sergilenmesi için destek sağlanıyor mu?	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	-	-	32	15,6	173	84,4
Yönetici	-	-	7	20	28	80
Veli	3	3	27	27	70	70

Maddeye verilen cevapların incelemesinde velilerin cevaplarını katılmıyorum seçeneğine de verirken (%3), öğrenci ve yöneticilerin cevaplarının kısmen ve tamamen katılıyorum seçeneğine dağıldığı görülmektedir. Ancak her üç katılımcı grubun cevapları da tamamen katılıyorum seçeneğine yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin %84,4’ü, yöneticilerin %80’i ve velilerin %70’i tamamen katılıyorum derken geri kalanlar kısmen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir.

Tablo 4.81. Problem karşısında BİLSEM’de öğrendiklerini kullanma durumu

Bir problemle karşılaştığında BİLSEM’de öğrendiklerini kullanma	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	-	-	23	11,2	182	88,8
Sınıf Öğretmeni	12	13,6	46	52,3	30	34,1

Tablo 4.81’in incelemesinden öğrencilerin cevaplarının kısmen ve tamamen katılıyorum seçeneğine dağılırken yoğunlaşmanın tamamen katılıyorum seçeneğine olduğu (%88,8), sınıf öğretmenlerinin cevaplarının da her üç seçeneğe de dağılırken yoğunlaşmanın kısmen katılıyorum seçeneğinde (%52,3) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.82. Farklı etkinliklerin düzenlenme durumu

Müzik, tiyatro, güzel sanatlar ve spor etkinliklerinin düzenlenmesi	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	(f)	(%)	(f)	(%)
Öğrenci	38	18,5	167	81,5
Yönetici	12	34,3	23	65,7

BİLSEM’de müzik, tiyatro, güzel sanatlar ve spor etkinliklerinin düzenlenip düzenlenmediği ile ilgili olarak bu soruya cevap veren katılımcılardan öğrenciler %81,5 yöneticiler ise %65,7 oranında tamamen katılıyorum seçeneğine yönelirken diğer katılımcılar kısmen katılıyorum seçeneğine yönelmişlerdir. Anlaşılan BİLSEM’de öğrencilerin gerek bu alanlardaki yeteneklerini ortaya çıkarmak için, gerekse de öğrencilerin hoşça vakit geçirmeleri için bu tür etkinlikler yapılmaktadır.

4.7. Yedinci alt probleme ait bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda, öğrencilerin gelişimlerinin değerlendirilmeleri yapılmıştır. Sınıf öğretmenlerine sorulan soruların coğrafi bölgelere göre analizi yapılarak, görüşlerde, anlamlı farklılıklar olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 4.83. Öğrencinin gelişimi ile ilgili Kaykare analiz tablosu

2: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.						
	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Akdeniz Bölgesi	9	47,4	10	52,6	19	100
Karadeniz Bölgesi	5	41,7	7	58,3	12	100
Marmara Bölgesi	2	16,7	10	83,3	12	100
D.Anadolu Bölgesi	-	-	7	100	7	100
G.Anadolu Bölgesi	1	9,1	10	90,9	11	100
İç Anadolu Bölgesi	7	41,2	10	58,8	17	100
Ege Bölgesi	3	30	7	70	10	100
	Kaykare=10,669		Sd=6		p=0,099	
3:Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.						
	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Akdeniz Bölgesi	11	57,9	8	42,1	19	100
Karadeniz Bölgesi	8	66,7	4	33,3	12	100
Marmara Bölgesi	3	25	9	75	12	100
D. Anadolu Bölgesi	2	28,6	5	71,4	7	100
G.Anadolu Bölgesi	1	9,1	10	90,9	11	100
İç Anadolu Bölgesi	7	41,2	10	58,8	17	100
Ege Bölgesi	5	50	5	50	10	100
	Kaykare=12,064		Sd=6		p=0,061	
4: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.						
	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Akdeniz Bölgesi	7	36,8	12	63,2	19	100
Karadeniz Bölgesi	4	33,3	8	66,7	12	100
Marmara Bölgesi	1	8,3	11	91,7	12	100
D.Anadolu Bölgesi	-	-	7	100	7	100
G.Anadolu Bölgesi	-	-	11	100	11	100
İç Anadolu Bölgesi	5	29,4	12	70,6	17	100
Ege Bölgesi	2	20	8	80	10	100
	Kaykare=10,419		Sd=6		p=0,108	

7: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşıyor.

	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Akdeniz Bölgesi	4	21,1	4	21,1	11	57,9	19	100
Karadeniz Bölgesi	1	8,3	5	41,7	6	50	12	100
Marmara Bölgesi	1	8,3	5	41,7	6	50	12	100
Doğu A. Bölgesi	-	-	4	57,1	3	42,9	7	100
G.Anadolu Bölgesi	-	-	6	54,5	5	45,5	11	100
İç Anadolu Bölgesi	3	17,6	7	41,2	7	41,2	17	100
Ege Bölgesi	1	10	7	70	2	20	10	100
	Kaykare=11,170		Sd= 12		p=0,514			

11: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini sınıfın üstünde görüyor.

	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Akdeniz Bölgesi	6	31,6	8	42,1	5	26,3	19	100
Karadeniz Bölgesi	3	25	4	33,3	5	41,7	12	100
Marmara Bölgesi	5	41,7	3	25	4	33,3	12	100
Doğu A. Bölgesi	1	14,3	3	42,9	3	42,9	7	100
G.Anadolu Bölgesi	2	18,2	4	36,4	5	45,4	11	100
İç Anadolu Bölgesi	4	23,5	9	53	4	23,5	17	100
Ege Bölgesi	3	30	3	30	4	40	10	100
	Kaykare=5,583		Sd=12		p=0,936			

15: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.

	Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Akdeniz Bölgesi	13	68,4	6	31,6	19	100
Karadeniz Bölgesi	6	50	6	50	12	100
Marmara Bölgesi	6	50	6	50	12	100
D.Anadolu Bölgesi	6	85,7	1	14,3	7	100
G.Anadolu Bölgesi	5	45,5	6	54,5	11	100
İç Anadolu Bölgesi	11	64,7	6	35,3	17	100
Ege Bölgesi	7	70	3	30	10	100
	Kaykare=5,026		Sd=6		p=0,540	

16: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) farklılıklarını sınıfa hükmetmek için kullanıyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Akdeniz Bölgesi	15	78,9	2	10,5	2	10,5	19	100
Karadeniz Bölgesi	7	58,3	1	8,3	4	33,3	12	100
Marmara Bölgesi	7	58,3	3	25	2	16,7	12	100
Doğu A. Bölgesi	3	42,1	3	42,1	1	14,3	7	100
G.Anadolu Bölgesi	3	27,3	8	72,7	-	-	11	100
İç Anadolu Bölgesi	12	70,6	4	23,5	1	5,9	17	100
Ege Bölgesi	7	70	3	30	-	-	10	100
Kaykare=24,745			Sd=12		p=0,016			
18: BİLSEM'e devam etmek öğrenciyi duygusal olarak olumlu etkilemektedir.								
			Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
			f	%	f	%	f	%
Akdeniz Bölgesi			9	47,4	10	52,6	19	100
Karadeniz Bölgesi			4	33,3	8	66,7	12	100
Marmara Bölgesi			3	25	9	75	12	100
D.Anadolu Bölgesi			2	28,6	5	71,4	7	100
G.Anadolu Bölgesi			2	18,2	9	81,8	11	100
İç Anadolu Bölgesi			12	70,6	5	29,4	17	100
Ege Bölgesi			4	40	6	60	10	100
Kaykare=10,858			Sd=6		p=0,093			
19: BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) devam etmeden öncekine göre daha hızlı bir gelişme gösteriyor.								
	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Akdeniz Bölgesi	5	26,3	10	52,6	4	21,1	19	100
Karadeniz Bölgesi	1	8,3	5	41,7	6	50	12	100
Marmara Bölgesi	2	16,7	4	33,3	6	50	12	100
Doğu A. Bölgesi	-	-	1	14,3	6	85,7	7	100
G.Anadolu Bölgesi	2	18,2	4	36,4	5	45,5	11	100
İç Anadolu Bölgesi	5	29,4	9	52,9	3	17,6	17	100
Ege Bölgesi	4	40	4	40	2	20	10	100
Kaykare=17,275			Sd=12		p=0,140			

Tablo 4.83.'ün devamı

20: Öğrenci(m/lerim) bir problemle karşılaştığında BİLSEM'de öğrendiği bilgileri kullanarak problemi çözebiliyor.

	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%		
Akdeniz Bölgesi	5	26,3	10	52,6	4	21,1	19	100
Karadeniz Bölgesi	2	16,7	4	33,3	6	50	12	100
Marmara Bölgesi	1	8,3	5	41,7	6	50	12	100
Doğu A. Bölgesi	-	-	-	-	7	100	7	100
G.Anadolu Bölgesi	-	-	8	72,7	3	27,3	11	100
İç Anadolu Bölgesi	3	17,6	11	64,7	3	17,6	17	100
Ege Bölgesi	1	10	8	80	1	10	10	100
	Kaykare=27,765		Sd=12		P=0,006			

BİLSEM'lere devam eden öğrencilerin gelişimleri ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirildiği Tablo: 4.83'ün genel değerlendirilmesinde 2, 3, 4, 7, 11, 15, 16, 18, 19 ve 20 numaralı maddelere verilen cevaplarda 2, 3, 4, 15 ve 18. maddelere verilen cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı, diğer maddelere verilen cevapların ise tamamen katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmüştür.

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.” maddesine verilen cevapların incelemesinde, cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki sınıf öğretmenlerinin tamamı(%100) öğrencilerinin yeni bilgiler öğrendiğini söylerken, G.Anadolu Bölgesi'ndeki öğretmenlerin %90,9'u, Marmara Bölgesi'ndeki öğretmenlerin %83,3'ü, Ege Bölgesi'ndeki öğretmenlerin %70'i, İç Anadolu Bölgesi'ndeki öğretmenlerin %58,8'i, Karadeniz Bölgesi'ndeki öğretmenlerin %58,3'ü ve Akdeniz Bölgesi'nde görevli öğretmenlerin de %52,6'sı tamamen katılıyorum demişlerdir. Diğer öğretmenler cevaplarını kısmen katılıyorum seçeneğine vermiştir.Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar dikkate alındığında coğrafi bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=10,669$ Sd=6 p(0,099) > 0,05).

“Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.” maddesine verilen cevapların incelemesinde, cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Akdeniz ve Karadeniz Bölgesi'ndeki sınıf öğretmenlerinin cevaplarının kısmen katılıyorum seçeneklerine

yığılma gösterdiği, Ege Bölgesi'ndeki sınıf öğretmenlerinin cevaplarının kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine eşit oranda yığıldığı ve diğer bölgelerdeki öğretmenlerin cevaplarının da tamamen katılıyorum seçeneğine yığıldığı görülmektedir. G.Anadolu Bölgesi'ndeki öğretmenlerin %90,9'u, Marmara Bölgesi'ndeki öğretmenlerin %75'i, Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki sınıf öğretmenlerinin %71,4'ü, İç Anadolu Bölgesi'ndeki öğretmenlerin %58,8'i tamamen katılıyorum derken Ege Bölgesi'ndeki öğretmenlerin %50'i, tamamen %50'i de kısmen katılıyorum demişlerdir. Karadeniz Bölgesi'ndeki öğretmenlerin %66,7'si ve Akdeniz Bölgesi'nde görevli öğretmenlerin de %57,9'u kısmen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir.Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar dikkate alındığında coğrafi bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=12,064$ Sd=6 p(0,061) > 0,05).

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini rahatça ifade edebiliyor.” maddesine verilen cevapların incelemesinde, cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi ve G.Anadolu Bölgesi'nde görevli sınıf öğretmenlerinin tamamı (%100) tamamen katılıyorum derken en fazla yığılmanın olduğundan en az yığılmanın olduğu bölgelere doğru şu şekilde bir dağılım olmuştur. Marmara Bölgesi'nde görevli öğretmenlerin %91,7'si, Ege Bölgesi'nde görevli öğretmenlerin %80'i, İç Anadolu Bölgesi'nde görevli öğretmenlerin %70,6'sı, Karadeniz Bölgesi'ndeki sınıf öğretmenlerinin %66,7'si Akdeniz Bölgesi'nde görevli sınıf öğretmenlerinin %63,2'si tamamen katılıyorum seçeneğine cevap vermişlerdir. Diğer öğretmenler tercihlerini kısmen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmışlardır. Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar dikkate alındığında coğrafi bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=10,419$ Sd=6 p(0,108) > 0,05).

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşıyor.” maddesine verilen cevapların incelemesinde, cevapların Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine diğer bölgelerde de katılmıyorum, kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Cevaplardaki yığılma, Akdeniz Bölgesi (%57,9), Karadeniz Bölgesi(%50) ve Marmara Bölgesi'nde (%50) tamamen katılıyorum seçeneğine, Doğu Anadolu Bölgesi(%57,1),

G.Anadolu Bölgesi(%54,5) ve Ege Bölgesi'nde (%70) görevli sınıf öğretmenlerinin cevapları kısmen katılıyorum ve İç Anadolu Bölgesi'nde görevli sınıf öğretmenlerinin cevapları da %41,2 kısmen ve %41,2 tamamen katılıyorum seçeneğine yığılmıştır. Karadeniz Bölgesi ve Marmara Bölgesi'ndeki öğretmenlerin cevapları aynı oranlarda dağılmıştır. Diğer öğretmenler tercihlerini kısmen katılıyorum seçeneğinden yana kullanmışlardır. Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar dikkate alındığında coğrafi bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=11,170$ Sd=12 p(0,514) > 0,05).

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini sınıfın üstünde görüyor.” maddesine verilen cevapların incelemesinde, cevapların katılmıyorum, kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Cevaplardaki yığılma Akdeniz Bölgesi (%42,1), İç Anadolu Bölgesi'nde (%53) kısmen katılıyorum, Karadeniz Bölgesi(%41,7), G.Doğu Anadolu Bölgesi(%45,4) ve Ege Bölgesi'nde (%40) tamamen katılıyorum seçeneğine, Marmara Bölgesi'nde(%41,7) ise katılmıyorum seçeneğine olmuştur., Doğu Anadolu Bölgesi'nde kısmen katılıyorum(%42,9) ve tamamen katılıyorum(%42,9). Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar dikkate alındığında coğrafi bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=5,583$ Sd=12 p(0,936) > 0,05).

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.” maddesine verilen cevapların incelemesinde, cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Cevaplar, Akdeniz Bölgesi (%68,4), Doğu Anadolu Bölgesi'nde (%85,7), İç Anadolu Bölgesi (%64,7) ve Ege Bölgesi'nde (%70) kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşırken, G.Doğu Anadolu Bölgesi'nde (%54,5) tamamen katılıyorum seçeneğine yığılmıştır. Karadeniz Bölgesi ve Marmara Bölgesi'nde cevaplar kısmen katılıyorum (%50) ve tamamen katılıyorum (%50) seçeneklerine yığılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar dikkate alındığında coğrafi bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=5,026$ Sd=6 p(0,540) > 0,05).

“BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) farklılıklarını sınıfa hükmetmek için kullanıyor.” maddesine verilen cevapların incelemesinde, cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Cevaplar, Akdeniz Bölgesi (%78,9), Karadeniz Bölgesi (%58,3), Marmara Bölgesi (%58,3), Doğu

Anadolu Bölgesi (%42,1), İç Anadolu Bölgesi(%70,6) ve Ege Bölgesi'nde (%70) katılmıyorum seçeneğinde yığılırken, sınıf öğretmenleri öğrencilerin farklılıklarını sınıfa hükmetmek için kullanmadıklarını belirtmişler ve G.Doğu Anadolu Bölgesi'nde görevli sınıf öğretmenlerinin cevapları da kısmen katılıyorum (%72,7) seçeneğine yığılmış ve öğrencilerin kısmen sınıfa hükmetme davranışı gösterdiklerini belirtmişlerdir. **Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar dikkate alındığında coğrafi bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=24,745$ Sd=12 p(0,016) < 0,05). Bu konu farklı bir araştırma konusu olarak kullanılabilir.**

“BİLSEM’e devam etmek öğrenciyi duygusal olarak olumlu etkilemektedir.” maddesine verilen cevapların incelemesinde, cevapların kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Cevaplar, Akdeniz Bölgesi (%52,6), Karadeniz Bölgesi (%66,7), Marmara Bölgesi (%75), Doğu Anadolu Bölgesi (%71,4), G.Doğu Anadolu Bölgesi (%81,8)ve Ege Bölgesi'nde (%60) tamamen katılıyorum seçeneğine yığılırken, İç Anadolu Bölgesi'nde kısmen katılıyorum (%70,6) seçeneğine yığılmıştır. Kısaca öğrencilerin BİLSEM’e devam etmeleri onları duygusal olarak olumlu etkilemektedir. Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar dikkate alındığında coğrafi bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=10,858$ Sd=6 p(0,093) > 0,05).

“BİLSEM’e devam eden öğrenci(m/lerim) devam etmeden öncekine göre daha hızlı bir gelişme gösteriyor.” maddesine verilen cevapların incelemesinde, cevapların katılmıyorum, kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Cevaplar, Akdeniz Bölgesi (%52,6) ve İç Anadolu Bölgesi'nde (%52,9) kısmen katılıyorum seçeneğinde yığılırken, Karadeniz Bölgesi (%50), Marmara Bölgesi (%50), Doğu Anadolu Bölgesi (%85,7), G.Doğu Anadolu Bölgesi'nde (%45,5)tamamen katılıyorum seçeneğine toplanmıştır. Ege Bölgesi'nde yığılma katılmıyorum (%40) ve kısmen katılıyorum(%40) seçeneklerinde olmuştur. Bir başka deyişle öğrenciler BİLSEM’e devam etmeden önceki durumlarına göre daha hızlı bir gelişme göstermektedirler. Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar dikkate alındığında coğrafi bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($\chi^2=17,275$ Sd=12 p(0,140) > 0,05).

“Öğrenci(m/lerim) bir problemle karşılaştığında BİLSEM’de öğrendiği bilgileri kullanarak problemi çözebiliyor.” maddesine verilen cevapların incelemesinde, cevapların Doğu Anadolu Bölgesindekiler hariç katılmıyorum, kısmen katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerine dağıldığı görülmektedir. Cevaplar, Akdeniz Bölgesi (%52,6), G.Doğu Anadolu Bölgesi (72,7), İç Anadolu Bölgesi (%64,7) ve Ege Bölgesi’nde (%80,0) kısmen katılıyorum seçeneğine toplanırken, Karadeniz Bölgesi (%50), Marmara Bölgesi (%50) ve Doğu Anadolu Bölgesi’nde (%100) tamamen katılıyorum seçeneğinde toplanmıştır. Bir başka deyişle öğretmenler öğrencilerin bir problemle karşılaştıklarında BİLSEM’de öğrendiklerini kullanarak problemi çözebildiklerini belirtmektedirler. **Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplar dikkate alındığında coğrafi bölgelere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($\chi^2=27,765$ Sd=12 p(0,006) < 0,05).**

4.8. Açık uçlu sorularla ilgili bulgular

Bu bölüm bütün katılımcılara sorulan açık uçlu sorulardan elde edilen bulguları içermektedir.

4.8.1. Öğrencilere sorulan sorularla ilgili bulgular

“Hangi üstün yeteneğinizden dolayı BİLSEM’desiniz?” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların dağılımı Tablo 4.8.1.1. deki gibidir. Cevapların toplamının örneklem grubundaki 205 öğrenciden fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi bazı öğrenciler bu soruyu boş bırakırken bazı öğrenciler de birden fazla cevap vermişlerdir.

Tablo 4.84. incelendiğinde 132 öğrencinin zihinsel zekalarından dolayı BİLSEM’e devam ettikleri görülmektedir. Ancak bu öğrencilerden 123 tanesi yalnızca Zihinsel diyerek yazmıştır. Cevaplarında zihinsel zekadan ötürü orada bulduklarını kabul edilmiştir. Ayrıca 4 öğrenci “Zeka”, 1 öğrenci “Zeki olmam”, 1 öğrenci “Başarılı olmam”, 1 öğrenci “Algılama” ve 2 öğrenci de “Araştırmacı ve meraklı” olmamdan dolayı BİLSEM’e devam ediyorum demiştir.

Tablo 4.84. Hangi üstün yeteneğinizden dolayı BİLSEM'e devam ediyorsunuz?

Zeka Türü	(f)	(%)
Zihinsel zeka	132	53,7
Sayısal zeka	43	17,5
Sözel zeka	28	11,4
Görsel zeka	19	7,7
Müzik zekası	15	6,1
Pratik zeka	2	0,8
Genel zeka	2	0,8
Bedensel zeka	2	0,8
Yaratıcılık	1	0,4
Bilmeyen	2	0,8
Toplam	246	100

Tablodan 43 öğrencinin kendisini sayısal zekalı olarak gördüğü ve bu zekasından dolayı BİLSEM'e devam ettiğini belirttikleri anlaşılmaktadır. 43 öğrencinin kendisini sayısal zekalı olarak görmesiyle birlikte verilen cevapların genel incelemesinden 6 öğrencinin “Sayısal zeka” sahibi olduğu 27 öğrencinin “Matematik zekalı”, 9 öğrencinin “Fen zekalı” ve 1 öğrencinin de “Kimya zekalı” olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

28 kişinin genel olarak cevap verdiği sözel zeka sahiplerinin ayrıntılı incelemesinde 5 öğrencinin kendisini “Sözel zekalı”, 4 öğrencinin “Sosyal bilgiler zekalı”, 7 öğrenci “Türkçe zekalı”, 2 öğrenci “Edebiyat zekalı”, 1 öğrenci “Dil zekalı”, 5 öğrencinin “İngilizce zekalı”, 1 öğrencinin “Tarih zekalı”, 1 öğrencinin “Konuşma zekalı”, 1 öğrencinin “Sorulara akıllıca cevap verme zekalı” ve 1 öğrencinin de “Heyecanlanmadan sorulara cevap verme zekalı” olarak gördükleri belirlenmiştir.

Tablodan elde edilen bilgilerden 19 öğrencinin kendisini görsel zekalı olarak tanımladıkları görülmektedir. Kendisini bu bölümde gören öğrencilerden 2 öğrenci kendisini “Görsel zekalı”, 13 öğrenci “Resim zekalı”, 1 öğrenci “Tiyatro zekalı” ve 3 öğrenci de kendisini “Drama alanında zekalı” olarak görmektedirler.

15 öğrencinin kendilerini sahip oldukları Müzik zekasından dolayı BİLSEM’de öğrenimlerine devam etmeye layık gördükleri görülmektedir. Ayrıca 2 öğrencinin kendisini “Pratik zekalı” olarak, belirttiği görülmektedir. 2 öğrenci den biri genel, diğeri “İlginç bilgiler bilmem” şeklinde gruplandırırken grup olarak “Genel zekalı” olarak tanımlamışlardır. Bedensel olarak zekaya sahip olarak tanımlayan 2 öğrenciden biri “Bedensel zeka” diğeri de “Bedensel çabukluk zekası” olarak tanımlamıştır. 1 öğrenci sahip olduğu yeteneklerin öğrenilmesi amacıyla sorulan soruya kendisinin “Yaratıcılık” adı altında bir zekaya sahip olduğunu belirtmiştir. Bu bölümde geri kalan öğrenciden biri zekasının ne olduğu sorusuna “Bilmiyorum” diğeri de “Henüz fark etmedim” cevabıyla kendilerini tanıyamadıklarını söylemişlerdir.

Öğrencilere açık uçlu olarak sorulan “Büyüyünce ne olmak istiyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevapların dağılımı Tablo 4.85.deki gibidir. Cevapların toplamının örneklem grubundaki 205 öğrenciden fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi bazı öğrenciler bu soruyu boş bırakırken bazı öğrenciler de birden fazla cevap vermişlerdir.

Tablo 4.85. Öğrencilerin büyüünce olmak istedikleri meslek

Olmak istedikleri meslek	(f)	(%)
Doktor	76	32,2
Mühendis	38	16,1
Bilim insanı	19	8
Mimar	17	7,2
Astronot	13	5,5
Öğretmen	8	3,4
Yönetici	7	3
Pilot	5	2,1
Psikolog	5	2,1
Kararsız	5	2,1
Hakim	4	1,7
Tasarımcı	4	1,7
İş adamı	4	1,7
Avukat	3	1,3
Mucit	3	1,3

Tablo 4.85.'in devamı

Ressam	2	0,9
Veteriner	2	0,9
Belgesel yapımcısı	2	0,9
Araştırmacı	2	0,9
Tercüman	2	0,9
Astrofizikçi	2	0,9
Diğer	13	5,2
Toplam	236	100

Öğrencilerin gelecekte olmak istedikleri ile ilgili olarak en fazla karşılaşılan cevap doktorluk yönünde ortaya çıkmıştır. 76 öğrenci doktor olmak istediğini belirtmiştir. Bu öğrencilerden 42 tanesi cevaplarında yalnızca doktorluğu yazarken 5 öğrenci göz doktoru, 9 öğrenci cerrah olmayı istediğini belirtmiştir. Cerrah olmak isteyen öğrencilerle birlikte beyin cerrahı olmak isteyen öğrenci sayısı 9, kalp cerrahı olmak isteyen öğrenci sayısı 1 ve estetik cerrahı olmak isteyen öğrenci sayısı da 1 öğrenci olduğu görülmektedir. Ordinaryüs tıp profesörü cevabı veren 1, aile hekimi cevabı veren 1, dermatoloji uzmanı cevabı veren 2, çocuk doktoru cevabı veren 4 ve dış doktoru cevabı veren öğrenci sayısı da 1 öğrencidir.

Öğrencilerden mühendis olmak isteyenlerin sayısı 38'dir. Bunların 7 tanesi olmak istediği mesleği mühendis olarak yazarken; 2 öğrenci uzay mühendisi, 1 öğrenci robot mühendisi, 9 öğrenci genetik mühendisi, 1 öğrenci doğalgaz mühendisi, 1 öğrenci bilgisayar mühendisi, 1 öğrenci makine mühendisi, 1 öğrenci elektronik mühendisi, 2 öğrenci elektrik mühendisi, 1 öğrenci uçak mühendisi ve 1 öğrenci de karayolları mühendisi olmak istediklerini belirtmişlerdir.

19 öğrenci bilim adamlığı ile uğraşmak istediklerini belirtmişlerdir. Bunlardan 5 tanesi bilim insanı olmak istediğini belirtirken, 14 öğrenci de bilim adamı olmak istediklerini belirtmişlerdir. 17 öğrenci mimari işleriyle uğraşmak istediğini belirtmişlerdir. Bu öğrencilerden 8 tanesi mimarlık mesleğini seçeceğini, 1 öğrenci bir gökdelenin mimarı olmak istediğini, 6 öğrenci iç mimar olmak istediğini ve 2 öğrenci de dış mimar olmak istediklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerden 13 tanesi uzayla ilgili işlerle uğraşmak için astronot olmak istediklerini belirtmişlerdir. 8 öğrenci öğretmenlerinin yolundan gitmek istediklerini belirtmişler ve bu öğrencilerden 6 tanesi öğretmen, 1 tanesi Din Kültürü öğretmeni ve 1 tanesi de matematik profesörü olmak istediğini belirtmişlerdir. 7 öğrenci yönetim işleriyle ilgilenmek istediğini belirtmiş ve bunlardan 1 tanesi yönetici, 2 tanesi başbakan veya devlet bakanı, 3 tanesi vali ve 1 öğrenci de kaymakam olmak istediğini belirtmiştir. 5 öğrenci gökyüzüne karşı ilgisini sürdürmek için pilotluk mesleğine ilgi duymuştur. Bunlardan 4 öğrenci pilot cevabını verirken 1 öğrenci savaş uçağı pilotu olmak istediğini belirtmişlerdir.

İnsanın duygusal bir varlık olduğunu düşünen 5 öğrenci psikolog olmak istediğini belirtmişlerdir. 4 öğrenci hakim, 4 öğrenci de tasarımcı olmak istediklerini belirtmişlerdir. 4 öğrenci ticarete kendilerine bir yer bulmak isteyerek 1 öğrenci büyük iş adamı olmak 2 öğrenci kendi endüstrisini kurmak ve 1 öğrenci de iş adamı olmak istediklerini belirtmişlerdir. 3 öğrenci avukat olmak istediğini belirtirken 3 öğrenci de mucit olup icatlar yaparak insanlık için faydalı olmak istediklerini beyan etmişlerdir.

2 öğrencinin resme karşı ilgisinden ressam, 2 öğrencinin hayvanlara karşı ilgisinden veteriner, 2 öğrencinin doğayı daha iyi anlamak için belgesel film yapımcısı, 2 öğrencinin araştırmacı, 2 öğrencinin tercüman, 2 öğrencinin astrofizikçi olmak isterken, 1'er öğrenci diplomat, eczacı, müteahhit, şair, yazar, sanatçı, seiyuu, CEO, arkeolog, futbolcu, kriptolog ve müzisyen olmak istediklerini belirtmişlerdir. 1 öğrenci önce beyin cerrahı, sonra başbakan, cumhurbaşkanı, en sonunda da ABD'de Başkan cevabını verirken 1 öğrenci bilmediğini ve 4 öğrenci de henüz karar vermediğini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin gelecekte olmak istedikleri ile ilgili soruda en fazla verilen cevap 76 öğrenciyle doktor ve cerrah meslekleridir. Anlaşılan üstün zekalıların doktorluk mesleğine özel bir merakları olmakta. Bununla birlikte toplumda çok duyulur mesleklerden olmayan Seiyuu (Filmlerde seslendirme kahramanı), kriptolog gibi mesleklerin de seçilmesi bu öğrencilerin sıra dışı öğrenciler olduklarını da göstermiştir. Bu tercihlerin yanında bir öğrencinin seçmeyi düşündüğü meslekle ilgili yazdığı "Önce beyin cerrahı, sonra başbakan. Cumhurbaşkanı en sonunda ABD'de Başkan" mesleklerin birbirleriyle alakasızlığı ancak üst düzeyde oluşu da, bir öğrencinin futbolu olmak istediği de yine onların sıradan bireyler olmadıklarının göstergeleridir.

4.8.2. BİLSEM öğretmenlerine sorulan sorularla ilgili bulgular

“Öğrencilerinize değerlendirme amaçlı olarak kullandığınız gözlem formlarının dışında değerlendirme amaçlı çalışmalar yapıyorsanız nelerdir?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 4.86. deki gibidir:Cevapların toplamının örneklem grubundaki 88 öğretmenden fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi bazı öğretmenler bu soruyu boş bırakırken bazı öğretmenler de birden fazla cevap vermişlerdir.

Tablo 4.86. Öğretmenlerin değerlendirme amaçlı olarak yaptıkları çalışmalar

Değerlendirme amaçlı olarak yaptıkları çalışmalar	(f)	(%)
Düşünme becerileri eğitime yönelik materyaller kullanıyorum	5	8,9
Proje çalışmaları	4	7,1
Gözlem farkları ya da olay kaydı	4	7,1
İlgi ve yeteneklerini takip ediyorum	4	7,1
Kendini ve arkadaşlarını değerlendirebilecekleri formlar	3	5,3
Ses/video kayıtlarının analizi	3	5,3
Tecrübelerim sonucu öğrenci ve program değerlendirme kriterlerini	3	5,3
Okul gözlemleri	2	3,6
Bir deneyi bitirmedeki sabrına bakarak	2	3,6
Müziğe olan yeteneklerini değerlendiririm	2	3,6
Eşleştirme, doğru yanlış, boşluk doldurma içeren etkinlikler veririm	2	3,6
Akademik çalışma, makale ve sunuma göre	2	3,6
Öğrencilerin öğretmen ve velileriyle görüşerek	2	3,6
Diğer	15	27
Yapmıyorum	3	5,3
Toplam	56	100

BİLSEM öğretmenlerinin öğrencilerini değerlendirebilmek için yaptıkları değerlendirme faaliyetlerine bakıldığında çok farklı değerlendirme çeşitleriyle karşılaşmıştır. Buradaki sayının örnekleme alınan öğretmenlerin sayısından farklılığı, bazı öğretmenlerin değerlendirme amaçlı olarak farklı bir etkinlik yapmadığından kaynaklanmaktadır. Değerlendirme şekillerine bakıldığında en fazla kullanılan değerlendirme şeklinin “Düşünme becerileri eğitime yönelik materyaller kullanıyorum” diyen 5 öğretmenden 1’i, “Sözel ve yazınsal etkinlikler kullanıyorum”

diyen 3 öğretmen ve “Alakasız gibi görünen konuları konuşuyorum” diyen 1 öğretmen listede en fazla olarak tercih edilen yöntem olarak göze çarpmaktadır. Projelerle ilgili değerlendirme yapmaya çalışan öğretmenlerin sayısı 4’tür. Bu amaçla sorulan soruya 3 öğretmen “Proje çalışmaları” 1 öğretmen de “Kendi karar verdikleri alanlarda üretim yapmalarına olanak sağlarım” şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerinin değişik durumlarda nasıl davrandığını inceleyerek değerlendirme yapmaya çalışan 4 öğretmen bu soruya “Gözlem farkları ya da olay kaydı” yaparak değerlendirme yapıyorum demişlerdir.

Öğrencilerinin hangi alanlarda yetenekli olduklarını belirleyerek değerlendirme yapmaya çalışan 4 öğretmenden 3 tanesi öğrencileri için “İlgi ve yeteneklerini takip ediyorum” derken 1 öğretmen “Gözlem ödevleri veriyorum” diyerek öğrencilerini tanımaya çalışmaktadır. Bazı öğretmenler değerlendirme amaçlı olarak öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini isteyerek onların eleştirilerinden yararlanmak istemişlerdir. Bu amaçla sorulan soruya 3 öğretmen “Kendini ve arkadaşlarını değerlendirebilecekleri formlar” kullandıklarını bildirmişlerdir. 3 öğretmen yapılan çalışmaları ses veya video kayıtları olarak kaydedip onların değerlendirilmesi yoluna gittiklerini belirtmişlerdir.

3 öğretmenin önceki birikimlerini değerlendirme amaçlı kullandığını belirtirken bunlardan 1 tanesi “Tecrübelerim sonucu öğrenci ve program değerlendirme kriterlerini” kullandığını, 2 tanesi de “Kendi yaptığım etkinlik sonrası performans programını” kullandığını belirtmiştir. 2 öğretmenin “Okul gözlemleri ile değerlendirme yaptığımı belirttiği soruda, 2 öğretmenin öğrencilerinin deney yaparkenki davranışlarını gözleyerek değerlendirme yaptığını belirtirken 1 öğretmen “Bir deneyi bitirmedeki sabrına bakarak”, 1 öğretmen de “Deney sırasında gözlemlerini kaydedip kaydetmediğine bakarak” değerlendirme yaptığını söylemiştir. Öğrencilerinin müziğe karşı ilgilerini öğrenmek isteyen 2 öğretmen “Müziğe olan yeteneklerini değerlendiririm”, sınavlarla değerlendirme yapmaya çalışan 2 öğretmen “Eşleştirme, doğru yanlış, boşluk doldurma içeren etkinlikler veririm”, öğrencilerin belli bir alandaki çalışma kurallarına uygun çalışıp çalışmadığını öğrenmeye ilişkin olarak 2 öğretmen “Akademik çalışma, makale ve sunuma göre” ve öğrenciyle ilgili farklı kişilerden bilgi alarak değerlendirme yapmaya çalışan 2 öğretmen de “Öğrencilerin öğretmen ve velileriyle görüşerek” değerlendirme yapmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Geri kalan öğretmenlerden 15 farklı yöntem cevapları gelmiştir. Bu soruya verilen cevaplarda 3 öğretmenin öğrencilerinize değerlendirme amaçlı olarak kullanılan gözlem formlarının dışında değerlendirme amaçlı başka çalışmalar yapmadıklarını 2 öğretmen “Yapmıyorum”, 1 öğretmen de “Destek ve uyum dönemi için yapmıyorum” diyerek cevaplandırmıştır.

BİLSEM öğretmenlerinin değerlendirme çeşitlerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplardan anlaşılan öğretmenlerin kendilerine has belirledikleri çok farklı yöntemlerin olduğu ve bu yöntemlerin öğretmenden öğretmene değişkenlik gösterdiği görülmüştür.

“BİLSEM’den önce çalıştığınız okulla karşılaştığımızda BİLSEM’in öğrencilerinin en önemli farkları nelerdir?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 4.87. daki gibidir. Cevapların toplamının örneklem grubundaki 88 öğretmenden farklı olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi bazı öğretmenlerin birden fazla cevap vermiş olmalarıdır.

Tablo 4.87. BİLSEM öğrencilerinin diğer öğrencilerden en önemli farkları

Farklar	(f)	(%)
Algılama düzeyleri çok hızlı	16	15,1
İleri düzey kelime bilgisi	13	12,3
Öğrenmeye ve çalışmaya istekli, hevesli	11	10,4
Araştırmacı	10	9,4
Hızlı ve kolay öğrenme	8	7,5
Her alanda farklılar	6	5,7
Bilgiye ulaşabilme, kendini tanıma	6	5,7
Aşırı hareketlilik ve konuşma isteği	3	2,8
Öğrenmeyi hedefleme leri	3	2,8
Sorumluluk sahibi olmaları	2	1,9
Sorumluluk duygusunun yetersiz olması	2	1,9
Hazırbuluşluk düzeylerinin yükseklikleri	2	1,9
Genelde şımarık olma	2	1,9
Güçlü bir hafıza	2	1,9
Esprî anlayışı	2	1,9
Ana dilde başarı	2	1,9

Tablo 4.87.'nin devamı

Sanatı hobi olarak değerlendirmek istemeleri	2	1,9
Diğer	14	12,6
Toplam	106	100

BİLSEM öğretmenlerine göre BİLSEM öğrencilerinin diğer okullardaki öğrencilere göre farklılıkları Tablo 4.87.'de görülmektedir. Tabloya göre farklılığın fazla olduğu konunun “Algılama düzeyleri çok hızlı” olduğunu 16 öğretmen yazmıştır. Ardından kelime haznesinin çokluğu ile ilgili olarak 3 öğretmen “İleri düzey kelime bilgisi”, 4 öğretmen “Etkili iletişim ve bağlantı kurabilme becerisi”, 1 öğretmen “Sözel derslerde dinleyici konumda çabuk sıkılmaları”, 2 öğretmen “Sabırlı olmaları” ve 3 öğretmen de “Kendilerini rahatça ifade edebilmeleri” konusunu görmüşlerdir.

11 öğretmen tarafından yaratılışlarından gelen sürekli yeni bilgiler öğrenme istekleri “Öğrenmeye ve çalışmaya istekli, hevesli” şeklinde kendini göstermiştir. Bu öğrencilerin yeni bilgiler öğrenebilmek için sürekli araştırma yaptıklarını 10 öğretmen farklı olarak 1 öğretmen “Araştırmacı” olduklarını, 1 öğretmen “Çok soru sormaları” ve 8 öğretmen de “Sorgulayıcı, merak, rekabetçi, yenilgiyi kabullenemeyen” özelliklere sahip olduklarını belirtmişlerdir.

8 öğretmenin bu öğrencileri “Hızlı ve kolay öğrenme” özelliğine sahip görürken 6 öğretmenin bu öğrencilerin farklılıklarının belli bir alanla sınırlandırılmayacağını belirttikleri yani 1 öğretmenin bu öğrenciler için “Her alanda farklılar”, 3 öğretmenin “Kendi içlerinde de farklılar” ve 2 öğretmenin de “Kendi içlerinde farklılıkları çok değil” şeklinde cevaplandıkları görülmektedir.

6 öğretmenin bilgiye ulaşabilmek için yeteneklerinin farkında olduklarını belirtmek için 3 öğretmen “Bilgiye ulaşabilme, kendini tanıma” ve 3 öğretmenin de “Özgüven sahibi olmaları” özelliklerini belirttikleri görülmektedir. 3 öğretmenin bu öğrencileri “Aşırı hareketlilik ve konuşma isteği” şeklinde diğer öğrencilerden ayırırken, 1 öğretmen “Öğrenmeyi hedeflemeleri”, 1 öğretmen “Öğrenmeyi öğrenmeleri” ve 1 öğretmen de “Motivasyonlarının yüksek olması” olmak üzere 3 öğretmenin en önemli farklarının öğrenmeye karşı düğüdülenmişliklerinin yüksekliğini belirtmişlerdir.

2 öğretmenin bu öğrenciler arasındaki en önemli farkın “Sorumluluk sahibi olmaları” olduğunu söylerken 2 öğretmen de bu durumun tersi olarak öğrenciler için “Sorumluluk duygusunun yetersiz olması” demesi çelişen bir durumdur. BİLSEM’e devam eden öğrenciler için 2 öğretmen “Hazırbulunmuşluk düzeylerinin yüksekliklerini”, 2 öğretmen “Güçlü bir hafıza”yı, 2 öğretmen “Espri anlayışı”nı, 2 öğretmen “Ana dilde başarı”yı ve 2 öğretmen de “Sanatı hobi olarak değerlendirmek istemeleri ve müzik dersinde başarılı olmaları” nı önemli bir olumlu fark olarak görürken, 2 öğretmen bu öğrencilerin “Genelde şımarık olma” durumlarının da bu öğrencilerin ayrılan yönleri olarak görmüşlerdir.

Ayrıca 14 öğretmen de verdikleri farklı cevaplarıyla bu öğrencileri diğer öğrencilerden ayırmışlardır.

4.8.3. Yöneticilere sorulan sorularla ilgili bulgular

“BİLSEM’e devam eden öğrencilerin okullarındaki danışman öğretmenleri, rehberlik servisi veya idarecileriyle görüşmeler yapıyorsanız bu durum BİLSEM’deki uygulamalara nasıl yansıyor?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 4.88.’deki gibidir:

Tablo 4.88. Rehberlik servisleriyle yapılan görüşmelerin yansımaları

Görüşmelerin yansımaları	(f)	(%)
Olumlu yansıyor	8	30,8
Öğrencileri daha yakından tanıyoruz	7	26,9
Öğrenci BİLSEM’deki uygulamalara daha ilgili oluyor	4	15,4
BİLSEM okul işbirliği sağlanıyor	3	11,5
Farkındalık algısı oluşuyor	2	7,7
Görüşmeler uygulamalara yansımıyor	1	3,9
Örgün eğitim kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlerin BİLSEM’e bakışları değişiyor.	1	3,9
Toplam	26	100

Yöneticilere sorulan sorulara verilen cevaplara bakıldığında, bazı yöneticilerin bu soruya cevap vermedikleri ve sayının 26’da kaldığı görülmektedir. Yöneticilerin 8 tanesi bu görüşmelerin olumlu yansıdığını, 7 tanesi öğrencileri daha yakından tanıyabilmek ve onları tanımada zaman kazanmak, 4 tanesi öğrencinin bu sayede

BİLSEM'deki uygulamalara daha ilgili olduğu, 3 tanesi BİLSEM okul işbirliği sağlandığından, 2 tanesi farkındalık algısı olduğundan, 1 tanesi de örgün eğitim kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlerin BİLSEM'e bakışları değiştiğinden faydalı olduğunu belirtmekle birlikte 1 yönetici de görüşmelerin uygulamalara yeterince yansımadığından yakınmaktadır.

BİLSEM öğrencilerini ulusal ve uluslar arası bilim sergileri ve yarışmalara katılmaları için onları nasıl yönlendiriyor ve hangi kurumlardan nasıl destek alıyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 4.89. ve Tablo 4.90.'daki gibidir:

Tablo 4.89. Yönlendirmelerin nasıl yapıldığı

Yönlendirmenin yapılış şekli	(f)	(%)
Rehber ve birim öğretmenleri vasıtasıyla sergi ve yarışmalara ve organizasyonlara yönlendiriyoruz	7	41,2
İlk yılımız olduğundan öğrencilerimiz destek döneminde	3	17,6
Öğrencileri motive ediyoruz	2	11,8
Projelerin kişisel gelişimlerini sağlayacağını söylüyoruz	2	11,8
Ulusal ve uluslar arası düzeyde dereceye girmiş projeler üzerinde çalışarak merak uyandırılıyor	1	5,9
Öğrencilerden projeler hakkında yayın yapmaları isteniliyor	1	5,9
İnternet araştırmaları ile yönlendiriliyor	1	5,9
Toplam	17	100

Bu maddeye 35 yöneticinin 17 tanesi cevap vermiştir. Yöneticilerin öğrencileri yönlendirme şekillerine bakıldığında 7 yöneticinin rehber ve birim öğretmenleri vasıtasıyla sergi, yarışmalara ve organizasyonlara yönlendirdikleri, 3 yöneticinin okulları ilk yılında olduğundan öğrencileri destek döneminde bulunduğundan henüz bir organizasyona yönlendirme yapmadıklarını, 2 yöneticinin öğrencileri motive ederek yönlendirme yaptıklarını, 2 yöneticinin projelerin öğrencilerin kişisel gelişimlerini sağlayacağını söyleyerek yönlendirme yaptıklarını, 1 yöneticinin ulusal ve uluslar arası düzeyde dereceye girmiş projeler üzerinde çalışarak merak uyandırılmaya çalışıldığını, 1 yöneticinin öğrencilerden projeler hakkında yayın yapmaları istenilerek ve 1 yöneticinin de öğrencileri internet araştırmaları ile yönlendirdiklerini bildirmektedirler.

Tablo 4.90.Sponsoru nereden buldukları

Sponsoru nereden buluyorsunuz?	(f)	(%)
Resmi ve özel kurumlardan	9	31,
Merkez aile birliği ve öğretmenlerden	6	20,7
Biz projeye destek oluyoruz	5	17,2
Destek almıyoruz	4	13,8
Henüz yarışmaya katılmış değiliz	3	10,3
Sponsor desteği bulmak oldukça zor	1	3,5
Masraflar için merkezi bir ARGE bütçesi olması gerekir	1	3,5
Toplam	17	100

Yöneticilerin bu soruya verdikleri cevaplara bakıldığında, 9 yöneticinin gerekli organizasyonlar için bazı resmi ve özel kurumlardan, 6 yöneticinin merkez aile birliği ve öğretmenlerden, 5 yöneticinin projeye kendilerinin sponsor oldukları görülmektedir. Ayrıca 4 yönetici destek bulamadıklarından, 1 yönetici sponsor bulmanın zorluğundan, 1 yönetici gerekli olan masraflar için bir ARGE bütçesinin olması gerektiğinden bahsetmişlerdir. 3 yönetici de herhangi bir yarışmaya katılmış olmadıklarından sponsor ihtiyacı duymadıklarını belirtmişlerdir.

Yöneticilere sorulan bu soruda, genel olarak bakıldığında yöneticilerin öğrencileri yönlendirirken en çok değişik organizasyonlara katılmaya yönlendirdikleri yönünde cevaplar gelmiştir. Bu organizasyonlara veya projelere kaynak olarak nasıl yardımcı oldukları konusuna ise yöneticilerin cevaplarında en fazla cevap kendileri tarafından veya merkez aile birliği tarafından sponsor olunduğu görülmektedir. Yani projelere diğer kurum ve kuruluşlardan çok fazla destek gelmemektedir.

4.8.4. Sınıf öğretmenlerine sorulan sorularla ilgili bulgular

Sizce BİLSEM'e devam eden bir öğrencinin gelecek hayatı nasıl olur ve bu ülkeye katkısı ne olur?" sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 4.91.'deki gibidir: Tabloda sınıf öğretmenlerinin BİLSEM'e devam eden öğrencilerinin yetişkinlikteki hayatıyla ilgili tahminlerine bakıldığında en fazla yığılımın (38 öğretmen) öğrencilerinin iyi bir bilim adamı olacakları beklentisinde toplandıkları görülmektedir. Sonrasında 10 öğretmen bu öğrencilerin hayatta daha başarılı olacaklarını, 10

öğretmenin hayatla ilgili farklı bakış açıları kazanacağını düşündüğünü, 8 öğretmenin bu öğrencilerinin özgüvenlerinin gelişmiş olacağını, 6 öğretmenin kendini daha rahat ifade ederek insanlarla daha iyi iletişim kuracaklarını, 5 öğretmenin iyi bir meslek sahibi olacaklarını, bu öğrencilerin yeteneklerinin gelişmiş olacağını, 3 öğretmenin bu öğrencilerin hayatlarında daha mutlu olacaklarını, 2 öğretmenin hayatta emin adımlar atacaklarını, 2 öğretmenin öğrencilerinin öğrenmelerinin daha kaliteli olduğundan gelecekte kaliteli ürünler ortaya koyacaklarını, 1 öğretmenin bu öğrencilerin kendilerini iyi yerlere taşıyacaklarını ve 1 öğretmenin de bu öğrencilerin tek başlarına her şey olacaklarını belirtmektedirler. Ayrıca 4 öğretmen BİLSEM'in öğrencilerde herhangi bir farkındalık yaratmadığını ve 3 öğretmen de bu öğrenciler zaten başarılı oldukları için gelecekte başarılı yerlere gelirlere bile bu başarılarının BİLSEM kaynaklı değil, kendilerinden kaynaklı olduğunu belirtmişlerdir. Kısaca sınıf öğretmenleri üstün zekalı veya üstün yetenekli öğrencilerin gelecekte ülkelerinin ihtiyaçlarına cevap vereceklerini düşünmektedirler.

Tablo 4.91.Öğrencinin gelecek hayatı ile ilgili tahminler

Öğrencinin gelecek hayatı nasıl olur?	(f)	(%)
İyi bir bilim adamı olur	38	39,6
Daha başarılı oluyorlar	10	10,4
Farklı bakış açıları kazanıyor	10	10,4
Özgüveni gelişiyor	8	8,3
Kendini daha rahat ifade eder	6	6,3
İyi bir meslek sahibi	5	5,2
Yetenekleri gelişiyor	5	5,2
Farkındalık yaratmaz	4	4,2
Hayatta daha mutlu	3	3,1
Emin adım atarlar	2	2,1
Daha kaliteli öğrenme gerçekleşiyor	2	2,1
Kendisini iyi bir yere taşır	1	1
Kendilerine yeter olurlar	1	1
Öğrenciler zaten başarılı olduğu için katkısı yoktur	3	3,1
Toplam	96	100

BİLSEM'e devam eden bir öğrencinin öğretmeni olmanın zorlukları varsa nelerdir?" sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 4.92.'deki gibidir:

Tablo 4.92. Üstün yetenekli öğrencinin öğretmeni olmanın zorlukları

Üstün yetenekli öğrencinin öğretmeni olmanın zorlukları nelerdir?	(f)	(%)
Zorluk yok	37	58,7
Sürekli yeni şeyler öğrenmek istemeleri	8	12,7
Kendimizi geliştirmek gerekli	3	4,8
Tekrardan hoşlanmamaları	3	4,8
BİLSEM'le iletişim içerisinde değiliz	2	3,2
Seviyelerine inememek	2	3,2
Sınıfta denge kuramamamız	2	3,1
Akademik başarılarında geçen yıllara göre düşüşlerin olması	1	1,6
Ödevlerine gereken önemi vermemeleri	1	1,6
Özel ilgi istemeleri	1	1,6
BİLSEM'le kıyaslamalar yapmaları	1	1,6
Diğer öğrencilere söz hakkı vermeden cevap vermeleri	1	1,6
BİLSEM'deki programdan haberdar değiliz	1	1,6
Toplam	63	100

Üstün yetenekli öğrencilerle ders işlemek veya sınıfında üstün yetenekli öğrencilerin öğretmeni olmak farklı programlar uygulamak zorunda olduğu için öğretmenlere zorluk çıkarması beklenmektedir. Ancak bu amaçla sınıfında BİLSEM'e devam eden öğrencilerin olduğu öğretmenlere bu durumun kendilerine getirdiği zorluklar sorulduğunda Tablo 4.92'deki cevaplar alınmıştır. Tablodan elde edilen bilgilere göre bu maddeye cevap veren öğretmenlerin çoğunluğu herhangi bir zorluk olmadığını, aksine onlarla ders işlemenin ve tartışmanın zevkli olduğundan olumlu yönlerinin olduğunu düşünmektedirler.

Bu durumun zıddı olarak bu öğrencilerin sürekli yeni bilgiler öğrenmek istemelerini 8 öğretmen, bu öğrencileri eğitirken kendilerini de geliştirmenin gerekliliğini 3 öğretmen, bu öğrencilerin tekrarlardan hoşlanmadıklarından sıkıntı çıktığını belirten 3 öğretmen, BİLSEM'le herhangi bir iletişim içerisinde olmamalarını belirten 2 öğretmen, öğrencilerini diğer öğrencilerden ayırarak onların seviyelerine

inememelerini 2 öğretmen, normal öğrencilerle BİLSEM'e devam eden öğrenciler arasında bir denge kurmanın zorluğundan söz eden 2 öğretmen bulunmaktadır. Ayrıca geçen yıllara göre akademik başarılarıdaki düşüşten bahseden, bu öğrencilerin ödevlerine gereken önemi göstermemelerini, diğer öğrencilerden farklı olarak özel ilgi istemelerini, sürekli BİLSEM'le kıyaslama yapmalarını, diğer öğrencilere söz hakkı vermeden hep kendilerinin konuşmalarını ve BİLSEM'de ne tür program uygulandığından haberlerinin olmadığını bahseden birer öğretmen vardır.

Kısaca araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bu soruya verdikleri cevaplardan en fazla verilen cevap bu öğrencilerin öğretmeni olmanın herhangi zor bir tarafının olmamasıdır. Bununla birlikte çeşitli zorlukların bulunduğu da birkaç öğretmen tarafından ortak görüş şeklinde belirtilmiştir.

4.8.5. Velilere sorulan sorularla ilgili bulgular

“Çocuğunuzun yetenekleri sizin hayatınızı nasıl etkiliyor?” sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 4.93.'deki gibidir:

Tablo 4.93. Üstün yetenekli çocuğun ailesinin hayatını etkileme şekli

Çocuğunuzun yeteneği hayatınızı etkiliyor mu?	(f)	(%)
Güzel bir durum	82	50,3
Bazen olumsuz etkiliyor	52	31,9
Kendine özgüveni fazla	7	4,3
Mükemmeliyetçilik ve hırs var	5	3,1
Hayatı sürekli sorguluyor	5	3,1
Bir etkisi olmadı	4	2,5
Mücadeleci	2	1,2
Kendini iyi ifade ediyor	2	1,2
Bilgisi ve sözüne güvenilir	2	1,2
Sosyal yanı güçlü	1	0,6
Gelecek için umut veriyor	1	0,6
Toplam	163	100

Velilere sorulan “Çocuğunuzun yeteneği hayatınızı nasıl etkiliyor?” sorusuna verilen cevaplar Tablo 4.93.'de görülmektedir. Tablodan anlaşıldığı kadarıyla 82 veli

böyle bir çocuğun velisi olmanın güzel bir durum olduğu görüşünde birleşmişlerdir. Bunun zıddı olarak 52 veli çocuklarının yeteneklerinin onları sıkıntıya soktukları, onunla ilgilenmek için çok fazla zamana ihtiyaçları olduğu, herkesin kendisi gibi olduğunu düşündüklerinden, basit konuların konuşulduğu ortamlarda sıkıldıklarından, her durumun farkında olduklarından, bazen onlara cevap vermekte zorlandıklarından, onlara bazen yetemediklerinden yeteneklerine uygun bir eğitim veremediklerinden, çok dağınık olduklarından gibi sebeplerden dolayı hayatlarının zorlaştığını belirtmektedirler. Kendine olan özgüvenlerinin fazla olması(7 veli), mükemmeliyetçilik için bir hırsın varlığı(5 veli), hayatı sürekli sorgulamaları(5 veli), mücadeleci olmaları(2 veli), kendilerini iyi ifade etmeleri(2 veli), bilgisi ve sözüne güvenilir olması(2 veli), sosyal yanının güçlü olması(1 veli) ve gelecek için umut veriyor olmasının(1 veli) hayatlarını olumlu etkilediğini söylerken, 4 veli de hayatlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir. Verilen cevapların genel incelemesinde çocukları üstün yetenekli olan ailelerin bu durumdan olumlu etkilendiği, ancak bazı ailelerin çocuklarının ihtiyaçlarına cevap verebilmek için zorlandığı fakat yine de bu durumun güzel bir durum olduğunu belirttikleri gözlenmiştir.

Çocuğunuzun 20’li yaşlarına geldiğinin hayalini kurduğunuzda hayalinizde gördükleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevapların incelemesinde çok farklı cevapların verildiği, üstelik cevaplarda, ne olacağını hayal ettiğinden çok ne olması gerektiği yönünde cevaplar verildiği gözlenmiştir. Bu sebepten bu bölümde herhangi bir analiz yapılamamıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

BİLSEM'e devam eden kız öğrenciler erkek öğrencilere göre kendilerini daha rahat hissetmekte ve arzu ettiği organizasyonlara etkin bir şekilde katılabilmektedirler. Yani öğrenciler kendilerini rahat görme hususunda cinsiyete göre farklı düşünmektedirler.

Öğrencilerin BİLSEM'de öğrenimlerine devam edebilmeleri için yapılan sınavdan başarılı olmaları gerekir. Bu sınav alanın uzmanları tarafından yapılan bir sınavdır. Sınavda öğrencilerin genel yetenekleriyle birlikte performansları da ölçülür. BİLSEM yönetmeliğinin 8. Maddesinde "Merkezlerin hedef kitlesi; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerdir." demektedir. Hedef kitlesi olan üstün yetenekli öğrencilere ulaşılabilmesi için bu farklı öğrencilerin seçiminin iyi yapılması gerekir. Elde edilen bulgulara göre BİLSEM'deki öğrenciler devam ettikleri diğer eğitim kurumundaki sınıf arkadaşlarına göre farklı yeteneklere sahip öğrencilerden oluşmaktadır. Kısaca, kurum, amaçları doğrultusunda öğrencileri belirlemiştir

4. sınıfa devam eden öğrenciler 5. sınıfa devam eden öğrencilere göre öğrenme yeteneklerini BİLSEM sayesinde daha fazla geliştirmektedirler.

Yönetmeliğin 15.maddesinin ç bendinde "Özel yetenekleri geliştirmeye yönelik programlar, disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya kapsamı genişletilerek ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazandırma amacıyla hazırlanır" demektedir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin BİLSEM sayesinde istediği çalışmayı yapabildiği için kendisini özgür hissetmekte olduğu ve BİLSEM'de bireylerin özelliklerine uygun programlar hazırlanmakta olduğu yönünde bir sonuca ulaşılmıştır. Bu sonuç yönetmeliğe ve BİLSEM'lerin kuruluş amacına uygun gerçekleşmiştir.

Öğrenci, BİLSEM öğretmeni, yönetici, sınıf öğretmeni ve velilerin BİLSEM’le ilgili organizasyonlarda bulunmaktan mutlu olmaktadır. Fakat sınıf öğretmenleri bu organizasyonlarda bulunmaktan diğer katılımcılara göre daha az mutlu olmaktadır. Katılımcıların organizasyonlardaki mutluluk seviyesiyle ilgili olarak Hammond Değerlendirme Modeline göre yapılan değerlendirmede, modelin II, 1, a hücresinin değerlendirilmesinin bu bölümle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Semerci ve Kaya (2007), araştırmalarında BİLSEM öğretmenlerin BİLSEM’e yönelik olumsuz görüşlerinin bulunmadığı, çalışırken zorlanmadıkları, ancak diğer BİLSEM’ler ve üniversitelerle iletişim kurmak istedikleri belirlenmiştir. Bunun yanında hizmetiçi eğitimin önemini vurgulayarak sürekli hale getirilmesinin gerekliliğinden bahsetmişlerdir. Bu noktadan hareketle üniversitelerle işbirliğinin sağlanması, hizmetiçi eğitimin sürekli hale getirilmesini önermişlerdir.

BİLSEM öğretmeni, yöneticisi ve sınıf öğretmenlerinin mesleki tecrübeleri arttıkça öğrenci için belirlenecek eğitim programlarının etkililiği de artmaktadır. Bunun yanında 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler, öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için daha fazla destek sağlamaktadırlar.

MEB yönetmeliğinin 7. Maddesinin d bendinde “Çocuk/öğrencilere benlik algısı ve iletişim becerileri kazandırılır” demektedir. Bu amaçla merkezin yaptığı çalışmalarda bu beceriyi öğrencilere kazandırması gerekir. Etkinliklerin iletişim engellerini ortadan kaldırıp kaldırmadığı ile ilgili olarak sorulara öğrenci ve öğretmenlerin olumlu cevap vermelerine rağmen, yönetici ve velilerin, öğrencilerin iletişim engellerinin ortadan kaldırılması için yapılan etkinlikler hususunda pek de memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum da yönetmeliğin bu maddesinde belirtilen görevlerin yeterince karşılanmadığı ve uygun becerilerin kazandırılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Uyum Programının c bendinde “Yapılacak etkinliklerin içeriği çocuk/öğrencilerde merkezlere ait kurum kültürü ve biz bilinci oluşturacak şekilde planlanır” demektedir. Kurumda yapılan faaliyetlerde kurumda öğrenimine devam eden öğrencileri bireysel çalışmadan ziyade grup çalışmalarına yönlendirmek amaç edinilmelidir. Fakat, öğrenciler BİLSEM’de farklılıklarını üstünlük aracı olarak kullanmaktadırlar. Ayrıca, BİLSEM’e devam eden öğrencilerin kendilerini sınıfın

üstünde gördüğü hususunda erkek sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle kadın sınıf öğretmenlerinin görüşleri birbirinden farklılık arz etmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezlerinin amaçlarından biri Yönetmeliğin 6. Maddesinin ç bendinde “Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesini sağlamaktır” şeklinde belirtilmektedir. Bu amaçla merkezlerin kurumun amaçları doğrultusunda uygun öğrencileri belirleyerek bu öğrencilerin yeteneklerini geliştirebilmelerine imkan tanınması gerekir. Verilerden, öğrencilerin BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebildiği anlaşılmaktadır.

BİLSEM yönetmeliğinin 7. Maddesinin c bendinde “Eğitim ve öğretim etkinlikleri, çocuk/öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumları ile bütünlük oluşturacak şekilde planlanır ve yürütülür” ve ç bendinde de “Çocuk/öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında izledikleri programlar ile merkezlerde yapacakları çalışmalar arasında işbirliği sağlanır” demektedir. Bu noktadan hareketle BİLSEM programları planlanırken örgün eğitim kurumlarındaki programların göz önünde bulundurulması gerekir. Ancak elde edilen verilerden BİLSEM’de hazırlanan derslerin konularıyla diğer okuldaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturduğu hususunda katılımcıların görüşleri arasında farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yeteneklerine göre farklı program uygulanması ile ilgili olarak çalışmaya katılan öğrenci ve BİLSEM öğretmenleri düşünceye katıldıklarını belirtirken yöneticiler kısmen katıldıkları yönünde görüş bildirmişler ve bu durum da yönetici ve öğretmenler arasında bir kopukluk olduğunu göstermiştir. Böylece yönetmeliğin 33. Maddesindeki koordinasyon bozukluğu burada da kendisini göstermektedir. Öğrenciler arasında da 5. sınıfa devam eden öğrencilerin bu bütünlüğü göremedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

BİLSEM yönetmeliğinin 7. Maddesinin f bendinde “Çocuk/öğrencilerin geleceğe yönelik düşünceleri, tahminlerde bulunmaları ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtılmaları sağlanır” diyerek çocukları geleceğe hazırlamayı amaç edinmektedir. BİLSEM’de öğrendiklerini günlük yaşamda kullanabilme hususunda 5. Sınıfa devam eden öğrencilerin, 4. sınıfa devam edenlere nazaran BİLSEM’de öğrendiklerini günlük hayata aktarma hususunda daha az başarı gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kısaca 5. sınıfa devam eden öğrencilerin programları 6. Maddenin g bendi “Üstün yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkan sağlayan şartların, ortam ve fırsatların oluşturularak disiplinler arası çalışmalardaki

kazanımlarla sorunları çözmeye ya da ihtiyacı karşılamaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmelerini sağlamaktır” demesine rağmen 5. Sınıfın programları istenilen hedefe ulaşmakta yeterince başarılı görülmemektedir.

Yönetmeliğin 6. Maddesinin g bendine göre öğrencilerin üstün yetenekleri doğrultusunda proje hazırlayabilmelerine uygun ortamın ve programın hazırlanması gerekir. Çalışmaya katılan yöneticiler kısmen katılıyorum seçeneğinde yoğunlaşarak hazırlanan programların uygunluğu hakkında yeterince iyimser değildiler. Böylesine bir sonuçta Hammond modelinin I, 2, c hücresinin işlemediğini göstermektedir.

BİLSEM’deki öğretmenlerinin diğer okulundaki öğretmenlerden farklı özelliklerinin olup olmadığı hususuna verilen cevaplarda öğrencilerin cinsiyetlerine göre cevaplarda farklılıklar vardır. Bu durum yönetmeliğin 33. Maddesine göre öğretmenlere görev arz eden maddelerin özelliklerine uygundur. Bir başka deyişle BİLSEM’de görevli öğretmenlerin seçimleri uygun şekillerde yapılmaktadır. Hammond değerlendirme küpü öğretmen yeterliliği konusunda açıldığında, BİLSEM’lerde görevli öğretmenlerin seçimleri I, 1, b hücresine uygun bir şekilde yürütülmektedir. Mills (2003), yaptığı çalışmada üstün yetenekli öğrencileri eğiten öğretmenlerin çoğunluğunun ders içeriği oluşturma konusunda kendilerini oldukça yeterli gördükleri sonucuna ulaşmıştır.

BİLSEM’lerde belirlenen içeriğin öğrenciye en uygun şekilde nasıl verilebileceği hususuna öğretmenlerin verdikleri cevapların incelemesinden 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin %60,8’i kısmen katılıyorum derken 10 yıl üstü kıdeme sahip öğretmenler %75,0 ile tamamen katılıyorum seçeneğini tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum da öğretmenlerin BİLSEM’deki çalışmalarında başarılı olabilmeleri için meslekte tecrübe kazanmalarının önemli bir etkisi vardır. Bu sebeple öğretmenlerin BİLSEM’de çalışmaya başlamadan önce bu alanda eğitilmeleri gerekir. Aynı şekilde grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemin kullanılacağı hususunda BİLSEM öğretmenlerinin hizmette tecrübe kazandıkça uygun yöntemi belirleme başarıları artmaktadır. Hammond değerlendirme modeline göre BİLSEM’ler için I, 2, b hücresi uygun şekilde çalışmaktadır. Ayrıca küpün yöntemle ilgili olan bölümü olan I, 3, b hücresinde arzu edilen sonuca ulaşılmış olmakla birlikte daha başarılı bir eğitim öğretim gerçekleştirebilmek için meslekte kıdemli öğretmenlerin merkezlerde görevlendirilmeleri başarıyı artıracaktır.

Kontaş (2009) çalışmasında, 1-2 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerle 5 yıl ve daha fazla kıdeme sahip öğretmenler arasında, kıdemi 5 yıl daha fazla olanlar lehine anlamlı bir fark bulmuştur.

Yönetmeliğin 15. Maddesinin d bendinde “Eğitim programları hazırlanırken çocuk/öğrencilerin canlı ve nesnelere olan ilişkisini iyi gözlemlemeye dayalı, analiz, sentez ve değerlendirme yapma gibi üst bilişsel düşünme becerilerini geliştirmesini sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulamasına dikkat edilir.” demektedir. Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemin kullanılacağını belirlemesi gerekir. Elde edilen bulgularda Lisans mezunu öğretmenler hangi yöntemin kullanılacağı hususunda daha bilgili görülmektedir. Öğretmenin eğitim seviyesinin arttıkça belli bir davranışı öğrenciye kazandırabilmek için uygun yöntemin seçilebilmesindeki başarı oranının da artması beklenmesine rağmen burada tersi bir durumun ortaya çıkmıştır. Kısaca Hammond değerlendirme modeline göre küpün I, 3, b hüccresinin çalışmasında sorun vardır.

Yöneticilerin görevlerini belirleyen yönetmeliğin 30. maddesinde “Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, emir ve programlara uygun olarak merkezlerin amaç ve ilkeleri doğrultusunda yönetilmesinden, değerlendirilmesinden, eleştirilmesinden ve işleyişinden sorumludur. Üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sosyal gelişimini destekleyen tedbirleri alır.” derken öğrencilere projelerine kaynak sağlama, sergileme imkanı sunma gibi faaliyetleri de görevleri arasına vermektedir. Ancak, öğrencilerin BİLSEM’deki projelerini gerçekleştirme fırsatı verip vermedikleriyle ilgili olarak Eğitim fakültesi mezunu yöneticiler diğer fakülte mezunu olan yöneticilere nazaran daha az destek vermektedirler. Hammond değerlendirme modelinin I, 4, c hüccresi, yöneticilerin, öğrencilerin projelerini destekleme hususunda eğitim fakültesi mezunları için arzu edilen sonuçları vermezken, diğer fakültelerden mezun olanlar için arzu edilen sonuçları vermektedir.

Maliyet durumu ile ilgili maddelere bakıldığında, öğrencisi 4. Sınıfa devam eden veliler çocuklarının BİLSEM’deki faaliyetleri için ilave harcamalar yaparken 5. Sınıfa devam eden öğrencilerin velileri ilave harcamalar yapmadıklarını beyan etmeleri ve yöneticilerin büyük çoğunluğunun da BİLSEM’e devam işini maliyetli bir faaliyet olarak nitelendirmeleri çelişkili bir durumdur. Hammond’a göre küpün II, 5, a maddesi 4. Sınıf öğrencileri için sıkıntı vermektedir.

BİLSEM öğretmenlerinin verdikleri cevaplarda; öğrencilere BİLSEM'deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlayıp sağlamadıkları konusundayönetmeliğin 6. Maddesinin g bendi uyarınca uygun ortam ve fırsatların oluşturulamamasından dolayı bu ilke yeterince çalışmamaktadır.

Yöneticilerin cevaplarında; BİLSEM'deki derslerde öğrencinin ihtiyacı olan araç gereçleri bulabilmesine ve onları daha rahat kullanabilmesine imkan tanıma durumunda yöneticilerin cevapları farklılıklar arz etmektedirler. Ancak yönetmeliğin 6. Maddesinin g ilkesine göre yaşam projelerinin gerçekleştirilebilme imkanının verilmesi gerekmektedir. Bu gereklilik Eğitimfakültesi mezunu ve diğer fakülte mezunu yöneticilerin her iki grubunda da gerçekleştirilirken diğer fakülte mezunu yöneticilerin bu imkanı daha fazla sağladıkları görülmektedir.

BİLSEM'de öğrencilere ilgi ve yetenekleri ölçüsünde bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayan yönetmeliğin 6. Maddesinin d bendinin ölçülmesinde, öğrenciye yeni bilgiler öğretilmesiyle ilgili olarak bütün katılımcılar düşünceye katıldıklarını belirtmişler ve bu durum da ilgili yönetmelikte belirtilen çalışmaların yapıldığını göstermektedir.

Öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri etkinlikler hazırlanma durumunda öğrenci ve öğretmenler düşünceye tamamen katıldıkları yönünde cevaplar verirken yöneticiler düşünceye kısmen katıldıkları yönünde cevaplar vermişlerdir. Bu durum da yöneticilerin etkinliklere hakim olmadıkları şeklinde veya yöneticilerin öğretmenleri yönlendirmede yeterince başarılı olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu durum yönetmeliğin 30. Maddesinde yöneticilerin görevleri arasında belirtilen “Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, emir ve programlara uygun olarak merkezlerin amaç ve ilkeleri doğrultusunda yönetilmesinden, değerlendirilmesinden, geliştirilmesinden ve işleyişinden sorumludur” maddesine uygun yönlendirmeyi yapamamaktadır.

Öğretmenlerin etkinliklerde çevredeki imkanlardan yararlanma durumunda öğretmenlerin yarıya yakınının ve yöneticilerin de çoğunluğunun kısmen cevabını vermesi yönetmeliğin 33. Maddesinin e bendine göre, öğretmenlerin etkinliklerde her türlü çevre imkanlarını kullanma görevlerini yeterince gerçekleştiremediklerini göstermektedir.

Öğrencilerin bir problemle karşılaştığında BİLSEM’de öğrendiklerini kullanma durumunda sınıf öğretmenlerinin çok az bir kısmının düşünceye tamamen katılması, ve görüşlerin coğrafi bölgelere göre farklılık arz etmesi, kurumun, yönetmeliğin kendisine görev yükleyen 6. Maddesinin e bendine (Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen, kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır) yeterince uygun davranmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin gelecekte en fazla olmak istedikleri 3 meslek doktor, mühendis ve bilim insanıdır. Bu sonuçlardan yola çıkarak öğrencilerin sayısal zeka alanına sahip oldukları söylenilebilir. Terman çalışmasında, incelediği 800 erkek öğrencinin 78 tanesinin doktora veya denk diploma, 48 tanesinin tıp doktorası, 85 tanesinin hukukçu, 84 tanesinin öğretim üyesi, 51 tanesinin fizik, kimya veya teknik alanlarda ve 104 tanesinin de mühendis olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı sonuçla ilgili olarak Yıldız (2010) da BİLSEM’e devam eden öğrencilerin %73’ünü zihinsel yetenek, %10’unu zihinsel yetenek-resim ve zihinsel yetenek-müzik öğrencisi olup hemen hemen tamamının zihinsel yetenek öğrencisi olduğunu bulmuştur.

BİLSEM öğretmenleri öğrencileri değerlendirmek için en fazla; düşünme becerileri eğitime yönelik materyaller, proje çalışmaları, gözlem farkları ya da olay kaydı ve ilgi ve yeteneklerini takip yoluna başvurmaktadır.

BİLSEM öğrencilerinin diğer öğrencilere bakarak en önemli üç farkı; algılama düzeylerinin çok hızlı olması, ileri düzey kelime bilgisi ve öğrenmeye ve çalışmaya istekli, hevesli olmalarıdır.

Yöneticilere göre BİLSEM’e devam eden öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarındaki rehberlik servisleriyle yapılan görüşmeler öğrencileri daha yakından tanımaya imkan tanıdığı için olumlu yansımaları olmaktadır.

Öğrencileri sergi ve yarışmalara yönlendirmede en fazla rehber ve birim öğretmenleri etkili olmaktadır. Yapılan çalışmalarda gerekli masrafin karşılanması için, en fazla resmi ve özel kurumlar ile merkez aile birliği ve öğretmenler sponsor olmaktadır.

Öğrencilerin sınıf öğretmenleri, BİLSEM'e devam eden öğrencilerin gelecekte iyi bir bilim adamı olacaklarını tahmin etmektedirler.Üstün yetenekli bir öğrencinin sınıf öğretmeni olmanın herhangi bir zorluğu bulunmamaktadır. Çünkü öğretmenler aktarılacak konulara hakimdirler. Semerci ve Kaya (2007) da yaptıkları çalışmalarda, BİLSEM öğretmenlerinin BİLSEM'deki görevlerini icra ederken, herhangi bir zorluk tespit etmemişlerdir.

Velilere göre, üstün yetenekli bir çocuğun ailesinin hayatında bazen olumsuz etkiler olsa bile üstün yetenekli çocuk sahibi olmak güzel bir durumdur.

Öneriler

- 1- Üstün yeteneklilerin eğitiminde görev alacakların yaptıkları işle ilgili olarak belirli beriyotlarla eğitilmelerinin sağlanması gerekir.
- 2- Üstün zekalı olduğu tespit edilen öğrencilerin eğitimlerinin kendileri gibi üstün zekalı olanlarla birlikte yapılabilmesi için Üstün Zekalılar Okulları açılabilir.
- 3- Aile, yönetici ve öğretmen işbirliği sürekli hale getirilerek sorunlara çözüm yolu bulunmaya çalışılmalı ve sistemin daha işler bir hale getirilmesi için değişik BİLSEM'lerdeki öğretmenler yöneticiler ve aileler belirli dönemlerde bir araya getirilerek sorunları ve çözüm önerilerini tartışmalıdırlar..
- 4- Hazırlanan programların bireye uygun olarak farklılaştırılarak, uygulamaların günün şartlarına uygun hale getirilmesi gerekir.
- 5- Erkek öğrencilerin BİLSEM'e devam hususunda kız öğrencilere göre sıkıntı yaşadıkları anlaşılmaktadır. Sıkıntının sebebinin araştırılarak bu öğrencilerin daha rahat davranmalarını sağlayacak önlemlerin alınması gerekir.
- 6- Öğretmenler, her sınıfın ve öğrencilerin özelliklerine göre uygun program hazırlama ve yöntem belirleme hususunda eğitilmelidirler.
- 7- BİLSEM'de görevli öğretmenlerin bu konuda eğitilmelerinin yanında, mesleki olarak da tecrübeli öğretmenlerden oluşması başarıyı artıracaktır.
- 8- 5. Sınıfa devam eden öğrenciler 4. Sınıfa devam edenlere göre programlardan pek de hoşnut görünmemektedirler. Bu vesileyle bu hoşnutsuzluğun sebebinin araştırılarak, programların yeniden gözden geçirilmesi ve eğitimin bu veriler çerçevesinde düzenlenmesi gerekir.
- 9- Genel olarak bakıldığında öğrenciler ve veliler BİLSEM'le ilgili organizasyonlarda bulunmaktan hoşnuturlar. Bu vesileyle ülkedeki her üstün yetenekli öğrenciye ulaşabilme ve onu ihtiyaçları çerçevesinde eğitebilme oranının artırılabilmesi için BİLSEM'lerin sayıları artırılarak, en azından her ile bir adet BİLSEM açılmalıdır.
- 10- BİLSEM'lerde görev alacak personelin akademik başarılarının önünün açılabilmesi için üstün yeteneklilerin eğitiminde ileri gitmiş olan ülkelerdeki okulları ziyaretlerinin sağlanması veya en azından görüş alışverişlerinin sağlanabileceği bir ortamın oluşturulması gerekir.

- 11- Bu araştırma ile ülkedeki BİLSEM'lere genel bazda yaklaşılmış olup, bölgesel bazda daha derinlemesine araştırmaların yapılabilmesinin önündeki engellerin kaldırılması gerekir.
- 12- Bu tür araştırmalara anketlerden elde edilecek verilerin yanına görüşmeler yoluyla elde edilecek verilerin de katılması daha isabetli ve bireysel kararların verilmesinde etkili olacaktır.
- 13- Bu öğrenciler geleceğin bilim adamları olarak görüldüğünden bu öğrenciler şimdiden bilim adamı gibi görülmeli ve öğrenciler şimdiden geleceğe hazır hale getirilmelidir.
- 14- BİLSEM'deki rehberlik servisiyle öğrencinin devam ettiği örgün eğitim kurumundaki rehberlik servisleri belirli aralıklarla bir araya gelerek, çocukla ilgili ulaşılmış oldukları bilgileri paylaşmalı ve geleceğe dair planlar yapmalıdırlar.
- 15- Terman'ın çalışmasında elde ettiği, incelediği öğrencilerin 78 tanesinin doktora veya denk diploma, 48 tanesinin tıp doktorası, 85 tanesinin hukukçu, 84 tanesinin öğretim üyesi, 51 tanesinin fizik, kimya veya teknik alanlarda ve 104 tanesinin de mühendis olduğu sonucundan da anlaşıldığı üzere bu öğrenciler gelecekte toplumun önünde topluma yön veren kesimi oluşturacağı beklenmektedir. Bu sonuçtan yola çıkılarak bu öğrencilerin belirlenmesi için yapılan çalışmaların sayıları artırılmalı ve üstün zekeli ve üstün yetenekli olan hiçbir öğrenci dışarıda bırakılmayacak şekilde yeni üstün zekalılar merkezleri açılmalıdır..

KAYNAKLAR

1. Acat, M. B., Anılan, H. ve Anagün, Ş. S. (2007). “Yapılandırmacı Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
2. Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar, Aileleri ve Sorunları*, Ankara: Eduser Yayınları.
3. Akarsu, F. (2001). “Zeka Kuramları, Çoluk Çocuk Dergisi”, Ekim Sayısı.
4. Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar. Notlar*.
5. Akkutay, Ü. (1984), *Enderun Mektebi*, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara: Kalite Matbaası.
6. Anderson, S.B. and Ball, S. (1978). *The profession and Practice of Program Evaluation*. Jossey-Bass. San Francisco, California.
7. Atalay, B. (2004). “Eğitim ve Öğrenim Görme Hakkı”, Yeni Türkiye, c.98/22, s.1093.
8. Atalay, F. (2010). “Üstün Çocuklar Hazinesi”, Cumhuriyet Gazetesi, 20.07.2010 baskısı.
9. Ataman, A. (1998). “Üstün Zekalılar ve Üstün Yetenekliler, Özel Eğitim”, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları NO: 1018, Açıköğretim Fakültesi Yayınları NO: 561, s.173-194.
10. Ataman, A. (2004), *Üstün Zekalı ve Üstün Özel Yetenekli Çocuklar, Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
11. Atılğan, H. (2006). *Değerlendirme ve Not Verme*, (Ed. Hakan Atılğan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme), Ankara: Anı Yayıncılık.
12. Aydın, S. (1994). *Eğitime Farklı Bir Bakış*, İzmir: TÜV Yayınları.
13. Ayhan, Ö.Ö. (2008), “*Üstün Yetenekli Çocuklarda Çizgisel Gelişim(9-12 Yaş Grubu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma)*”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
14. Baki, A., Gürbüz, R., Ünal, S. ve Atasoy, E. (2009). “*Çoklu Zeka Kuramına Dayalı Etkinliklerin Kavramsal Öğrenmeye Etkisi: Tam Sayılarda Dört İşlem Örneği*”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Bahar 2009, c.7, s.2.

15. Barrett, G. W. (1998), Educational Evaluation: Two Theoretical Models In A Corporate Based Application, The University of British Columbia.
16. Bencik, S. ve Metin, N. (2006). “*Mükemmeliyetçilik ve Üstün Yetenekliler*”, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi, c.3, s.1-2.
17. Beydoğan, H. Ö. (1998). Okullarda Ölçme ve Değerlendirme, 2. Baskı, Erzurum, Atatürk Üniversitesi K.K. Eğitim Fakültesi Yayın No:72.
18. Bloom, B. S. (1998). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme,(Çev: Durmuş Ali Özçelik), İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları No: 174, Öğretmen Kitapları Dizisi: 15.
19. Boran, A.İ., ve Aslaner, R. (2008). “*Bilim ve Sanat Merkezlerinde Matematik Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme*”, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, c.9, s.15.
20. Castelleno,J.A.(2003), “*Special Population in Gifted Education: Working With Diverge Gifted Learners*”. Boston, Pearson Education.
21. Compbell, T.L.(1999), Academically Gifted African American Inter-City Children, Unpulished Doctaral Dissertation California School of Professinioal Psychology Albambra.
22. Ciğerci, Z.C. (2006). “*Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerde Benlik Saygısı, Başkalarının Algılaması ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkiler*”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
23. Clark, B.(1997). Growing up gifted. Developing the potential of children at home and at school. (5th ed.). New Jersey: Merrilll, an imprint of Prentice Hall.
24. Clark. B.(2000), Buildings Cross Culture Knowledge Base Identification Survey Results, World Concil of Gifted.
25. Clark, B.(2002). Growing up Gİfted, 6th edt., Pearson Education, Inc.,Upper Saddle River, New Jersey.
26. Colangelo and G. A. Davis (Eds.), Handbook of gifted educaton, 2nd ed., Boston: Allyn and Bacon.
27. Cook, T.D. and Reichardt, C.T. (1979). Qualitative and Quantitative Methods in Evaluation Research. Sage, Beverly Hills, California.
28. Coriat, A.R. (1990). The Gifted Children, Barcelona, Herder.
29. Cronbach,L.J. (1963). Educational Psychology, 2nd ed., New York, Harcourt, Brace and World.

30. Cutts, N. E., ve Moseley, N. (2001). *Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi: Ulusun En Büyük Kaynaklarından Birinin Harcanması Nasıl Önlenir?* (Çev.İ. Ersevîm) İstanbul: Özgür Yayınları.
31. Çağlar, D. (2004). *Üstün Zekâlı Çocukların Özellikleri, Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
32. Çakın, N. (2005). “*Bilim ve Sanat Merkezine Zihinsel Alandan Devam Eden Öğrencilerin Akranları İle Okul Başarıları Açısından Karşılaştırılması*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
33. Çamurlu, A. (2001). *Üstün veya Özel Yetenekli Çocuklar ve Bilim ve Sanat Merkezleri*, Eğitim Dergisi, Sayı:1.
34. Çepni, S. (2007). *Performansların Değerlendirilmesi* (Ed:Emin Karip, Ölçme ve Değerlendirme) Ankara: Pegem Yayınları.
35. Çubukcu, N. (2008). *Eğitim Programı Tasarımı ve Geliştirilmesi*, (Ed: Bilal Duman, Öğretim İlke ve Yöntemleri), Ankara: Maya Akademi Yayınları
36. Dağlıoğlu, H. E. (2002). “*Anaokuluna Devam Eden Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklar Arasından Matematik Alanında Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi*”, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
37. Dağlıoğlu, H. E. (1995). “*İlkokul 2.-5. Sınıflara Devam Eden Çocuklar Arasından Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
38. Damasio, A. (1999). *Descartes’in Yanılgısı*, İstanbul: Varlık Yayınları.
39. Dauber, S.L., and Benbow, C.P. (1990). “*Aspects of Personality and Peer Relations of Extremely Talented Adolescents*”, *Gifted Child Quarterly*, c.34, s.10-14.
40. Davaslıgil, Ü. and Avcı, Y. (2008), “*Intercultural Aspect of Creativity: Challenges and Barriers- The Case in Turkey*”. International Workshop and Research Project. Position Papers by the Participants, Hayfa.
41. Davaslıgil, Ü. ve Leana, M. Z. (2004). “*Üstün Zekâlıların Eğitimi Projesi*”, (Ed: A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili ve M. R. Şirin), I Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Yayın Dizisi: 2, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı,(85 – 100). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları: 64,
42. Davaslıgil, Ü. (2004). “*Üstün Zekâlı Çocukların Eğitimi*”, *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, s.237-239.

43. Davis, G. and Rimm, S. (1998). Education of The Gifted and Talented. USA, MA: Allyn and Bacon.
44. Demirci S. (2003). Eğitim Bilim, İstanbul: Kaligrafi Yayıncılık
45. Demirel, Ö. (1993). Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler, Yöntemler, Teknikler, Ankara: Usem Yayınları.
46. Demirel, Ö. (1999). Öğretme Sanatı, 1.Basım, Ankara: PegemA Yayıncılık.
47. Demirel, Ş. (2008), “*Abraham Tannenbaum’un Üstün Yetenek Sınıflandırmasına Giren Örnek Yetenek Türlerinin Toplumsal Değeri Üzerine Bir Araştırma*”, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Üstün Zekâlılar Öğretmenliği Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
48. Develioğlu, F. (1986). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
49. Doğanay, A. ve Tok, Ş. (2007). Öğretimde Çağdaş Yaklaşımlar, (Ed. Ahmet Doğanay, Öğretim İlke ve Yöntemleri), Ankara PegemA Yayıncılık.
50. Duman, B.(2007). Eğitimde Çağdaş Yaklaşımlar, (Ed. Gürbüz Ocak, Öğretim İlke ve Yöntemleri), 1. Baskı, Ankara: Pegema Yayıncılık,
51. Duman, B. (2008), Eğitim ve Öğretimle İlgili Temel Kavramlar, (Ed. Bilal Duman, Öğretim İlke ve Yöntemleri), Ankara: Maya Akademi Yayınları.
52. Eby, J.M. and Smutny, J.F. (1990). A Thoughtful Overview of Gifted Education, New York: Longman.
53. Education Department of Western Australia (1997), “School performance. A framework for improving and reporting”, www.EDWA.org.
54. Enç, M. (1973). Üstün Beyin Gücü, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 35, Ankara: Kalite Matbaası.
55. Enç, M. (1979). Üstün Beyin Gücü, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 83, Ankara.
56. Enç, M., Çağlar, D. ve Özsoy, Y. (1975). Özel Eğitime Giriş. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 49, Ankara: Kalite Matbaası,
57. EDWA. (1997). “Gifted and Talented Children Policy, Identification, Identification Policy”, www.EDWA.org.
58. Erdoğan, M.Y. (2006). Yaratıcılık İle Öğretmen Davranışları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, ISSN: 1304-02878 Yaz c.5 s.17.

59. Ersoy Ö. ve Avcı N. (2001), Özel Eğitim, İstanbul: Ya-pa Yayıncılık.
60. Ertürk, S. (1982), Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Meteksan Ltd. Şti.
61. Feldman, R. (1996). Understanding Psychology, McGraw Hill Inc.: ABD.
62. Fiedler, E.D. (1993). “*Square Pegs in Round Holes: Gifted Kids Who Don’t Fit in*”, Understanding our Gifted, c.5, s.11-14.
63. Fiscus, E. D. and Mandell, C. J. (2002). Developing Individualized Education Programs (BEP), 2. Baskı, Ankara.
64. Fitzpatrick, L. L., Sanders, J. R. and Worthen, B. R. (2003), Program Evaluation. Alternative Approaches and Practical Guidelines, Third Edition, Grosses Bild.
65. Freeman, J. (1979). Gifted Children, Lancaster: England, MTP Press.
66. Freeman, J. (1983). “*Emotional Problems of the Gifted Child*”. Junior Child Psychology, c.24/3, s.481-485.
67. Freeman, J. (1986). The Psychology of Gifted Children, John Wiley and Sons Ltd., Great Britain.
68. Freeman, J. (1992). Education of The Gifted In The Chancing Europe. Roeper Review. c.14, s.4.
69. Gagne, F.(2003). Transforming Gifts into Talents: The DMGT as a Developmental Theory (Ed. In N. Colangelo and G. Davis), Handbook of Gifted Education, Boston, Allyn and Bacon.
70. Gardner, H. (1993). Multiple Intelligences. New York: Basic Books.
71. Gardner, H. (1999). Çoklu Zeka: Görüşmeler ve Makaleler. İstanbul: ENKA Okulları Yayınları
72. George, D. (1992). Gifted Education in England. Roeper Review, c.14, s.4.
73. Gephart, W. (1978). “Who Will Engage in Curriculum Evaluation?”, Educational Leadership c.35, January.
74. Gökdere, M., Küçük, M ve Çepni, S. (2004). “Eğitim Teknolojilerinin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Fen Eğitiminde Kullanımı Üzerine Bir Çalışma: Bilim Sanat Merkezleri Örneği”, The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET April, ISSN: 1303-6521, c.3, s.2, Article 21.
75. Gross, M.U.M. (1993). Exceptionally Gifted Children, London: Routledge.
76. Gross, M.U.M. (2001). From “play partner” to “sure shelter”: How do Conceptions of Friendship Differ Between Average Ability, Moderately Gifted, and Highly Gifted Children?, Arizona: Scottsdale,

77. Guskey, T. R. (2001) *Evaluating Professional Development*. California: Corwin Press Inc.
78. Gutek, L. Gerald (2001). *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, (Çev: Nesrin Kale), Ankara: Ütopya Yayınları.
79. Gürğün, M. (1980). *Üstün Beyin Gücü Eğitimi ve Fen Lisesi Tecrübesinin Sosyo-Ekonomik Bakımdan Değerlendirilmesi*, T.C. Basbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, Yayın no: DPT: 1708-SPD: 318, Ankara.
80. Halonen, J. S. ve Santrock, J. W. (1996). *Psychology: Contexts of Behavior*. USA: McGraw Hill.
81. Hammond, R. L. (1973). "*Evaluation at the local level*", (Ed: In B. R. Worthen and J.R. Sanders, *Educational evaluation: Theory and Practice*). Belmont, CA: Wadsworth, s.157-169
82. Hammond, R.L., Meriuman, H.O. and Provus, M.M. (1971). *Educational Evaluation and Decision Making*. Itasca, IL: F.E. Peacock.
83. Hany, E. (1995). *Teachers Cognitive Process of Identifying Gifted Students*, (Ed: Katzko, M. and Mönks, F., *Nurturing Talent: Individual Needs and Social Ability*). Netherlands: Van Gorcum.
84. Hökelekli, H., Gündüz, T. (2004), "*Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi*", I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı (132 –144). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları: 64, I Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Yayın Dizisi: 2.
85. Ingham, S. (2008). *Turning The Tables: Students Mentoring Teachers In Professional Development*, The Thesis of Master of Educational Management, Unitec Institute of Technology.
86. İhsanoğlu, E. (1999). "*Osmanlı Eğitim ve Bilim Müesseseleri*", (Ed: Ekmeleddin İhsanoğlu, *Osmanlı Medeniyeti Tarihi*), c.1, İstanbul, Zaman.
87. Jackson, N. and Klein, E. (1997). *Gifted Performance on Young Children* (Ed: Colangelo, N. and Davis, G., *Handbook of Gifted Education*), 2. ed, Boston, MA: Allyn and Bacon.
88. Jackson, P. S. (1998). "*Bright Star - Black Sky : A Phenomelological Study of Depression as a Window in to the Gifted Adolescent*", *Rooper Review*, c.20 (3), s.215-221.

89. Janos, P.M., Marwood, K.A. ve Robinson, N.M. (1985). “*Friendship Patterns in Highly Intelligent Children*”, Roeper Review, c.8, s.46-49.
90. Janos, P.M., ve Robinson, N.M. (1985). “*The Performance of Students in a Program of Radical Acceleration at the University Level*”, Gifted Child Quarterly, c.29, s.175-179.
91. Kaboğlu, İ.Ö. (1994). Özgürlükler Hukuku, İstanbul: Afa Yayınları.
92. Kaptan, S. (1977). Bilimsel Araştırma Teknikleri, Ankara: Tekışık Matbaası,
93. Karakurt, B. (2003). Sınıf Yönetiminde Üstün Zeka ve Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutumu, Eğitim Dergisi, Sayı:2, Malatya.
94. Karasar, M. (1964), Eflatun’un Devlet Görüşü, İstanbul.
95. Kargı, E. ve Akman, B. (2003). “Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğuna Sahip Üstün Yetenekli Çocuklar”, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, c.24.
96. Kaya, A., (2004). Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Ankara: Anı Yayıncılık,
97. Kirk, S.A. and Gallagher, J.J. (1989). Educating Exceptional Children, Houghton Mifflin Company, USA.
98. Kontaş, H. (2009), “*Bilsem Öğretmenlerinin Program Geliştirme İhtiyaçlarına İlişkin Geliştirilen Programın Etkililiği*”, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi
99. Köknel, Ö. (1985). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- 100.Köksal, A. (2007). “*Üstün Zekalı Çocuklarda Duygusal Zekayı Geliştirmeye Dönük Program Geliştirme Çalışması*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- 101.Koroğlu, H. ve Yeşildere, S. (2004). “İlköğretim Yedinci Sınıf Matematik Dersi Tamsayılar Ünitesinde Çoklu Zeka Teorisi Tabanlı Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi, GÜ. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, c.24, s.2.
- 102.Kutlu, M. ve Kaya, A. (2004). Bireyi Tanıma ve Bireyi Tanıma Teknikleri, (Ed. Alim Kaya, Psikolojik Danışma ve Rehberlik), Ankara: Anı Yayıncılık.
- 103.Kulaksızoglu, A. (2004), Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- 104.Leana, M.Z. (2005). “*Üstün Zekalı ve Normal Çocuklarda Yönetmel Fonksiyonlar: Londra Kulesi Testi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.

105. Lovecky, D. V. (1992). "Exploring Social and Emotional Aspects of Giftedness in Children", *Rooper Review*, c.15/1, s.18-25.
106. Lovecky, D. V. (1997). "Identity Development in Gifted Children", *Rooper Review*, c.20/2, s.90-94.
107. Luo, M. and Dappen, L. (2005). "Mixed-Methods Design For an Objective-Based Evaluation of a Magnet School Assistance Project", *Evaluation and Program Planning*, Department of Educational Administration and Supervision, College of Education, University of Nebraska at Omaha, Kayser Hall 414, Omaha, NE, USA.
108. Madey, D.L. (1982). Some Benefits Of Integrating Qualitative And Quantitative Methods In Program Evaluation, With Illustration, *Educ. Eval. Policy Anal.* c.4, s.2.
109. Maker, J. (2003). *New Directions in Enrichment and Acceleration*, (Ed. In Colangelo, N. ve Davis, G., *Handbook of Gifted Education*), Boston: Allyn and Bacon.
110. Mc Grew, K. S., Werder, J. K. and Woodcock, R. W. (1991). *WJ-R Technical Manual*. Allen, TX: DLM Teaching Resources.
111. MEB. (1991), *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Raporu*, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı.
112. MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi), (2007). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Üstün Zeka ve Özel Yetenekli Çocuklar*, Ankara.
113. Mertens, D.M. (1998), *Research Methods in Education and Psychology: Integrating Diversity with Quantitative Approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
114. Merrill, C.E. and Orlansky, M.D. (1984). *Exceptional Children*, Second Edition, Ohio: Merrill and Howell Company.
115. Metfessel, N.S. and Michael, W.B. (1967). "A Paradigm Involving Multiple Criterion Measures For The Evaluation of The Effectiveness of School Programs" In *Educational and Psychological Measurement*, c.27, s.931-943.
116. Milgram, R. (2000). Identifying and Enhancing Talent in Israel: A High National Priority, *Rooper Review*. c.22, s.2.
117. Miller, R.C. (1990). *Discovering Mathematical Talent*, (ERIC Digest No.E482) ERIC Clearinghouse on Handicapped and Gifted Children Reston VA.

- 118.Mills, C. J. (2003). Characteristics of effective teachers of gifted students: teacher background and personality styles of students. *Gifted Child Quarterly*, Vol. 47, No. 4, Fall.
- 119.Morgan, C. T. (1984). Psikolojiye Giriş Ders Kitabı (Çev. Arıcı, H. ve diğ.), 3.Baskı, Ankara: Meteksan Yayınları, No: 2.
- 120.Naglieri, J.A. and Das, J.P. (1997). *Cognitive Assessment System Interpretive Handbook*. Illinois:Riverside Publishing. Itasca.
- 121.National Research Council (1996). *National Science Education Standards*, Washington, DC: National Academy Press.
- 122.Onar, S.S. (1952), *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, İstanbul: Marifet Basımevi.
- 123.Ornstein, A. C. and Hunkins, F. P. (1988). *Curriculum: Foundations, Principles and Issues*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, 07632.
- 124.Ömeroğlu, E. (1993), *Okul Öncesinde Üstün Çocuklar ve Eğitimleri*, YaPa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- 125.Özçelik, D.A. (1998). *Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara: ÖSYM Yayınları: 8
- 126.Özgüven, İ.E. (1994). *Psikolojik Testler*. Ankara: Yeni Doğu Matbaası.
- 127.Özsoy, Y. , Özyürek , M. ve Eripek, S. (1998) *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- 128.Özsoy Y., (1984), *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri*, A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, c.1, s.1, Eskişehir: Eğitim Fakültesi Yayınları.
- 129.Radich. C. A. (1981). *A Study of Effectiveness of the Teacher Checklist for Screening Kindergarten and First Grade Gifted Candidates in Predicting Gifted Potential*, Research Report,(143).
- 130.Renzulli, J. S. and Reis, S, M. (1985). *The schoolwide enrichment model: A comprehensive plan for educational excellence*. Mansfield Center, CT: Creative Learning Press.
- 131.Renzulli, J. S. (1986). *“The Three Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model for Creative Productivity”*. *Conception of Giftedness Press* Syndicate of the University of Cambridge, Cambridge, s.53-92.
- 132.Robinson, A. ve Clinkenbeard, P. R. (1998). *Giftedness: An Exeptionality Examines*, *Annual Review of Psychology*, [On-line serial], s.49.
- 133.Ryan, J. J., (1999). *“Behind the Mask: Exploring the Need for the Specialized Counseling for the Gifted Females”*. *Gifted Child Today Magazine*, c.22/5, s.14-17.

- 134.Saban, A. (2001). Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitimi,İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- 135.Sanders, J.R. (1973). Educational evaluation: Theory and Practice. Belmont, CA: Wadsworth.
- 136.Schneider, B.H. (1987). The Gifted Child in Peer Group Perspective,New York: Springer-Verlag.
- 137.Semerci, N. and Kaya, E. (2007). “*The Views of Teachers of Science and Art Centers About the Institution*”, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, c.2, s.230-242.
- 138.Senemoğlu, N. (2007). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya, Gönül Yayıncılık, Ankara.
- 139.Silverman, L. K. (1993). “*Social Development, Leadership, and Gender Issues*”, (Ed.In L. K. Silverman) Counseling the Gifted and Talented, Denver, CO: Love Publishing, c.3, s.291 – 327.
- 140.Silverman, L. K. (1993). “*The Gifted Individual*”, (Ed.In L. K. Silverman), Counseling the Gifted and Talented, Colorado: Love Publishing Company, c.3, s.3-28.
- 141.Sisk, D. (1987). Creative Teaching of the Gifted. New York: Mc Graw-Hill Book Company
- 142.Solso, R. L. (2001). Cognitive psychology,6th ed., Boston: Allyn and Bacon.
- 143.Sönmez,V. (2007). Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık.
- 144.Stake, R. E. and Denny, T. (1969). “*Needed Concepts and Techniques for Utilizing More Fully the Potential of Evaluation*”, In Educational Evaluation: New Roles, New Mans, part II. Sixty- eighth Yearbook of the National Society for the Study of Education. Chicago: University of Chicago.
- 145.Sternberg, R. J. (1999). “*A Triarchic Approach to the Understanding and Assessment of Intelligence in Multicultural Populations*”, Journal of School Psychology,c.37, s.145-159.
- 146.Sternberg, R. J. (2003). Wisdom, Intelligence and Creativity Synthesized. New York: Cambridge University Press.
- 147.Straits, W. and Wilke, R. (2007). How Constructivist Are We? Representation of Transmission and Participatory Models of Instruction in the Lournal of College Science Teaching”, Journal of College Science Teaching, c.36, s.7.

- 148.Stockman, R. (2006), Sozial wissenschaftliche Evaluationsforschung: Evaluationsforschung Grundlarden und ausgewahlte Forschungsfelder, 3. Auflage, Waxmann Verlag, Ascheberg.
- 149.Suveren, S. (2006), “*Anasınıfına Devam Eden Çocuklar Arasından Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi*”, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- 150.Swanson, H.L. and other, (1989). Construct Validity of the K-ABC With Gifted Children, Reports Evaluate.
- 151.Şenel, F. (2006). “*Bilişsel Değerlendirme Sisteminin (CAS) 9 Yaş Grubu İçin Ön Norm Çalışması ve Üstün Zekalı ve Yeteneklilerin Bilişsel Değerlendirilmesi*”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- 152.Şirin, M. R. (2004). Bence, Biz Üstün Yetenekli Çocuk Görüşleri Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları: 65, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Yayın Dizisi: c.3, s.21.
- 153.Tan, Ş. (2006). Öğretimi Planlama ve Değerlendirme, Öğretim Yöntem ve Teknikleri, KPSS El Kitabı, Geliştirilmiş 10. Baskı, Ankara: Pegema Yayıncılık.
- 154.Tan, Ş. (2008). Öğretimde Ölçme ve Değerlendirme KPSS El Kitabı, 1. Baskı, Ankara, Pegema Akademi.
- 155.Tannenbaum, A. J. (2003). Nature and Nurture of Giftedness (Ed. Colangelo, N. Davis, G. Handbook of Gifted Education), Boston: Allyn and Bacon.
- 156.Tekin, H. (1996). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. 9. Baskı, Ankara: Yargı Yayınları.
- 157.Tekin, M. and Taşgin, Ö. (2009). Analysis of the creativity level of the gifted students, World Conference on Educational Sciences 2009, Procedia Social and Behavioral Sciences 1.
- 158.Tereci, H., Aydın, M. ve Orbay, M. (2008). “*Bilim ve Sanat Merkezlerine Devam Eden Öğrencilerin Fen Tutumlarının İncelenmesi: Amasya BİLSEM Örneği*”, Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocuklar Kongresi, Ankara.
- 159.Tezci, E. ve Demirli, C. (2004). “*Bir Performans Değerlendirme Modeli: Bireysel Gelişim Dosyası*”, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.

- 160.Thorndike, E.L. (1920). “*Intelligence and Its Uses*”. Harper's Magazine, c.140, s.227-235.
- 161.Tunaya, T.Z. (1982), *Siyasal Kurumlar ve Anayasa Hukuku*, 5. Baskı, İstanbul: Ekin Yayınları.
- 162.Tunçdemir, İ. (2004). “*Çok Sesli Müzikte “Harika Çocuk Kanunu”nun Türk müzik Kültürüne Etkisi: İdil Biret-Suna Kan Örneği*”, XIII.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- 163.Turgut, M.F. (1984). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*, 3. Baskı, Ankara: Saydam Matbaacılık.
- 164.Tyler, R. W. (1981). *Specific Approaches to Curriculum Development* (Ed: Henry A.G., Anthony N.P., and William E.P., In *Curriculum and Instruction*) , Berkeley: McCutchan.
- 165.Ulusoy, A. (2002). *Eğitim Öğrenme İlişkisi ve Temel Kavramlar* (Ed. Ulusoy, A., *Gelişim ve Öğrenme*), Ankara: Anı Yayıncılık.
- 166.Unruh, G. G. and Unruh A. (1984). *Curriculum Development Problems, Processes, and Progress*, MrCutchan Publishing Corporation, California.
- 167.Urban, C. and Sekowski, A. (1993). *Programs and practices for identifying and nurturing giftedness and talent in Europe*, (Ed: Heller, K., Mönks, F. and Passow, H). *International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent*. Oxford: Pergamon Press.
- 168.Uşun,S., *Eğitimde Program Değerlendirmede Yeni Yaklaşımlar ve Modeller*.
- 169.Varış, F. (1978). *Eğitimde Program Geliştirme. Teori ve Teknikler*. 3. Baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- 170.Wechsler, D. (1958), *The Measurement and Appraisal of Adult Intelligence*, 4th ed., Baltimore: Williams and Wikings.
- 171.Worthen, B.R. (1981). *Journal Entries of an Eclectic Evaluator*. (Ed: Brandt R.S., Modrak, N., *Applied Strategies for Curriculum Evaluation*. Association for Supervision and Curriculum Development, Virginia: Alexandria,.
- 172.Worthen, B.R. (1990). *Program Evaluation* (Ed: Walberg, H. and Haertel, G., *The International Encyclopedia of Educational Evaluation*). Toronto: Pergammon Press.
- 173.Worthen, B.R. and Sanders, J.R. (1987). *Educational Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines*. New York: Longman.

- 174.Yıldız, H. (2010), “*Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim ve Sanat Merkezleri (Bilsem) Üzerine Bir Araştırma*”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitimin Sosyal Ve Tarihi Temelleri Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- 175.Yılmaz, N. (2004). “*Çoklu Üstün Yeteneklilerde Duygusal, Sosyal; Ahlaki Gelişim ve Yaratıcılık: Bir Vak’a Çalışması*”, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları: 64, I Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Yayın Dizisi: c.2, s.457–470.
- 176.Yörükoğlu, A. (1986). Çocuk Ruh Sağlığı (Çocuğun Kişilik Gelişimi, Yetiştirilmesi ve Ruhsal Sorunları), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları No: 270, 10. Baskı.
- 177.Yücel, H.A.(1998). İyi Vatandaş İyi İnsan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- 178.Zeidner, M., Roberts, R. D. and Matthews, G. (2002). “*Can Emotional Intelligence be Schooled? A Critical Review*”, Educational Psychologist, c.37 (4), s.215–231.

İNTERNET KAYNAKLARI

179. Ataman, A. (2010). Aileler ve Üstün Zekalı Çocukları, <http://www.ustunveozel.com/makale4.htm> 09.08.2010 tarihinde ind.
- 180.Ataman, A. (2010). Üstün Zekalı Çocuklara Ana-Babaları ve Öğretmenleri Nasıl Yardımcı Olabilir, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/509/6241.pdf> 26.03.2010 tarihinde ind.
- 181.Garn, A. C., Matthews, M. S. And Jolly, J. L. (2010), Parental Influences on the Academic Motivation of Gifted Students: A Self- Determination Theory Perspective, Gifted Child Quarterly, 54 (4), 263-272, <http://gcq.sagepub.com/content/55/4/250> 20.11.2011 tarihinde ind.
- 182.Hong, E., Greenel, M. and Hartzell, S. (2011), Cognitive and Motivational Characteristics of Elementary Teachers in General Education Classrooms and in Gifted Programs, <http://gcq.sagepub.com/content/55/4/250> 20.11.2011 tarihinde ind.
- 183.Moojj, T. (1999). Integrating Gifted Children Into Kindergarten by Improving Educational Processes, <http://gcq.sagepub.com/content/43/2/63> 20.11.2011 tarihinde ind.

- 184.Scott, M.S. and Delgado, C.F. (2005). Identifying Cognitively Gifted Minority Students in Preschool, <http://gcq.sagepub.com/content/49/3/63> 20.11.2011 tarihinde ind.
- 185.Steiner, H.H. (2006). A Microgenetic Analysis of Strategic Variability in Gifted and Average-Ability Children, <http://gcq.sagepub.com/content/50/1/62> 20.11.2011 tarihinde ind.
- 186.Peterson, J. S. and Lorimer, M. R. (2011), Student Response to a Small-Group Affective Curriculum in a School for Gifted Children, <http://gcq.sagepub.com/content/55/3/167> 20.11.2011 tarihinde ind.
- 187.Pfeiffer, S. I. and Petscher, Yaacov (2008), Identifying Young Gifted Children Using the Gifted Rating Scales–Preschool/ Kindergarten Form, <http://gcq.sagepub.com/content/50/1/62> 10.10.2011 tarihinde ind.
- 188.<http://www.adanabilsem.gov.tr/belgeler/ENDERUN.doc> 25.08.2010 tarihinde ind.
- 189.<http://www.cocukvakfi.org.tr/default2.htm> 17.08.2010 tarihinde ind.
- 190.<http://www.fenokulu.net/portal/Sayfa.php?Git=KonuKategorileri&Sayfa=KonuBaslikListesi&baslikid=70&KonuID=352> 09.08.2011 tarihinde ind.
- 191.<http://okulweb.meb.gov.tr/16/10/765449/Rehberlik/yabanc%C4%B1%20%C3%BClkelerde%20%C3%BCst%3%BCn%20yeteneklilerin%20e%C4%9Fitimine%20y%C3%B6nelik%20e%C4%9Fitim%20uygulamalar%C4%B1.htm> 24.08.2010 tarihinde ind.
- 192.<http://www.tarihsayfasi.com/tarih/osmanli-da-ustun-yetenekliler-fabrikasi-enderun-mektebi.html> 25.08.2010 tarihinde ind.
- 193.(http://www.turkceciler.com/genel/zeka_nedir.html) 19.07.2011 tarihinde ind.
- 194.http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_22.htm 12.08.2010 tarihinde ind.
- 195.http://www.unesco.org/education/pdf/DISCRI_E.PDF 16.08.2010 tarihinde ind.
- 196.<http://www.ustunveozel.com/makale5.htm> 09.08.2010 tarihinde ind.
- 197.<http://www.ustunveozel.com/makale13.htm> 09.08.2010 tarihinde ind.
- 198.http://www.ustunzekalilar.org/index.php?option=com_content&task=view&id=85&Itemid=117 24.08.2010 tarihinde ind.
- 199.<http://www.uyep.anadolu.edu.tr/Program.html> 20.08.2010 tarihinde ind.
- 200.<http://www.gunes-gunes.av.tr/makaleler/egitim-hakki> 23.11.2011 tarihinde ind.
- 201.<http://garildi.cumhuriyet.com.tr>

- 202.Milliyet, (2006). Türkiye'nin üstün zekalı çocukları anlatıyor <http://kariyerim.milliyet.com.tr/detay.asp?id=1343>(21.5.2006), 31 Ocak 2007 tarihinde ind.
- 203.Radikal, (2007). <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=211640> (4) 31 Ocak 2007 tarihinde ind.
- 204.Ross, A. H. (2010). Application and Utility of the Guskey Professional Development Evaluation Model in a Community College Setting. " PhD diss., University of Tennessee, http://trace.tennessee.edu/utk_graddiss/745.

YÖNETMELİK VE GAZETELER

- 205.573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
- 206.Tebliğler Dergisi (2004). 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Sayı:2562
- 207.Resmi Gazete (1973). 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu. Tarih:24.06.1973 Sayı: 14574.
- 208.3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- 209.Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği
- 210.Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- 211.Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi
- 212.İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- 213.Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi
- 214.MEB Tebliğler Dergisi (2007). BİLSEM yönetmeliği, 2007-2593.
- 215.Sabah Gazetesi, (2004). Üstün Zeka Ahmet, 28.10.2004 tarihli baskısı.
- 216.Sabah Gazetesi, (2005). Üstün Yetenek İyi İşlenmeli, 06.12.2005 tarihli baskısı.
- 217.Türkiye Gazetesi,(03.05.1999) tarihli baskısı.

EKLER**Ek: 1. Öğrenci Anketi**

Değerli öğrencimiz;

Halen devam ettiğiniz Bilim ve Sanat Merkezi'nin(BİLSEM) sizlere ve ülkemize daha fazla fayda sağlayabilmesi, sizlerin daha güzel ortamlarda, daha nitelikli bir eğitim alabilmeniz için; görüşlerinize ihtiyaç duymaktayız. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sizlerle ilgili bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise BİLSEM'deki durumu belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu bölümdeki her bir maddede durumunuzla ilgili ifadeler **2= Tamamen katılıyorum, 1= Kısmen katılıyorum** ve **0= Katılmıyorum** şeklinde sıralanmaktadır. Sizden beklenen, anket üzerine isminizi yazmamanız ve durumunuzu hangi seçeneğin en iyi olarak belirttiğini düşünüyorsanız ilgili yere (x) işareti koyarak belirtmenizdir. Lütfen! Tüm soruları eksiksiz ve samimiyetle doldurunuz. Katılarınız için teşekkür ederim.

Yusuf ESER

Fırat Üniversitesi Doktora Öğrencisi

BÖLÜM: I - KİŞİSEL BİLGİLER

- 1- Yaşınız? 7 ( ) 8 ( ) 9 ( ) 10 ( ) 11 ( ) 12 ( ) Diğer ( )
 2- Cinsiyetiniz? Erkek ( ) Kız ( )
 3- Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz? 4 . Sınıf ( ) 5 . Sınıf ( )
 4- Kaç yıldır BİLSEM'e devam ediyorsunuz? 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( )
 5- Bundan daha önce devam ettiğiniz başka BİLSEM var mı? Evet ( ) Hayır ( )
 6- BİLSEM'e geliş gidişlerinizde servis kullanıyor musunuz? Evet ( ) Hayır ( )
 7- Diğer okulunuza geliş gidişlerinizde servis kullanıyor musunuz? Evet ( ) Hayır ( )
 8- İkamet ettiğiniz yer neresidir? İl merkezi ( ) İlçe merkezi ( ) Köy ( )
 9- Kaç kardeşiniz var? Kardeşim yok ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) Daha fazla ( )
 10- Hangi üstün yeteneğinizden dolayı BİLSEM'desiniz?.....
 11- Büyüyünce ne olmak istiyorsunuz?.....
 12- Babanızın mesleği nedir?

- ( ) Ünvanlı memur (öğretmen, polis, subay, mühendis, doktor, hemşire, müdür v.b.)
 ( ) Ünvanlı/ düz memur (ilk-orta-lise mezunu ve hizmetliler dahil)
 ( ) Vasıflı/ Vasıfsız işçi
 ( ) Esnaf/zenaatkar/ticaret erbabı (üretici, fırıncı, demirci, tamirci, alıp-satan, bakkal v.b.)
 ( ) Serbest meslek (doktor / avukat / mimar / mühendis -müteahhit, muhasebeci v.b.)
 ( ) Diğer.....
 13- Annenizin mesleği nedir?
 ( ) Ünvanlı memur (öğretmen, polis, subay, mühendis, doktor, hemşire, müdür v.b.)
 ( ) Ünvanlı/ düz memur (ilk-orta-lise mezunu ve hizmetliler dahil)
 ( ) Vasıflı/ Vasıfsız işçi
 ( ) Esnaf/zenaatkar/ticaret erbab (üretici, firmacı, demirci, tamirci, alıp-satan, bakkal v.b.)
 ( ) Serbest meslek (doktor / avukat / mimar / mühendis -müteahhit, muhasebeci v.b.)
 ( ) Diğer.....

ÖĞRENCİ					
SIRA	HÜCRE		Tamamen Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor
1	I,1,a	BİLSEM'e farklı yeteneklere sahip öğrenciler geliyor.			
2	I,1,a	BİLSEM'de yeni bilgiler öğreniyorum.			
3	I,1,a	BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğimi geliştirebiliyorum.			
4	I,1,b	Öğretmenler beni eğitebilmek için yeterli bilgiye sahipler.			
5	I,1,b	Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.			
6	I,1,b	Öğretmenler kendimizi ifade edebileceğimiz tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.			
7	I,1,b	Öğretmenler öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.			
8	I,1,c	BİLSEM'de geliştirdiğimiz proje çalışmalarını yönetim tarafından destekleniyor.			
9	I,1,d	Rehberlik uzmanları bana gerekli yönlendirmeleri yapıyor.			
10	I,1,f	BİLSEM'de hazırlanan derslerin konularıyla diğer okulumdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.			
11	I,1,f	BİLSEM'de diğer okuldaki öğrendiklerimden farklı şeyler öğreniyorum.			
12	I,2,b	BİLSEM'deki öğretmenler derslerde işlenecek konularla ilgili bilgi veriyorlar.			
13	I,2,b	Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir içerik hazırlıyorlar.			
14	I,2,c	BİLSEM'de öğrendiklerimle etrafımdaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyorum.			
15	I,2,f	BİLSEM'de öğrendiklerimi günlük yaşamda kullanabiliyorum.			
16	I,3,a	BİLSEM'de, kendi okuluma uygulanan yöntemlerden farklı yöntemlerle ders işleniyor.			
17	I,3,a	Her dersin özelliğine göre kendime uygun öğrenme yöntemi seçebiliyorum.			
18	I,3,b	BİLSEM'de seçtiğim öğrenme yöntemlerini günlük hayatta kullanabileceğim etkinlikler düzenleniyor.			
19	I,3,b	Öğretmenler hangi durumda hangi yöntemin kullanılacağını biliyorlar.			
20	I,4,a	Bana BİLSEM'de değişik imkanlar sunuluyor.			
21	I,5,a	BİLSEM'e devam etmekle ilave harcama yapıyorum.			
22	I,5,e	BİLSEM'e devam etmemle ilave harcama getiriyor.			
23	II,1,a	BİLSEM'deki öğrenciler yeteneklerinden dolayı burada olmaya layıklar.			
24	II,1,a	BİLSEM'de resim, grafik, tiyatro, edebiyat ve spor dallarındaki etkinliklere isteyerek katılıyorum.			
25	II,1,a	BİLSEM'de diğer okulum göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyorum.			
26	II,1,a	BİLSEM'de istediğim çalışmayı yapabildiğim için kendimi özgür hissediyorum.			
27	II,1,a	BİLSEM'e devam etmekle geleceğime daha güvenle bakıyorum.			
28	II,1,a	BİLSEM'de daha rahat ortamda bulunmak, beni mutlu ediyor.			
29	II,1,a	BİLSEM'deki uygulamalar bana sıkıcı geliyor.			
30	II,1,b	BİLSEM'deki öğretmenlerimin diğer okulumdaki öğretmenlerden farklı özellikleri vardır.			

SIRA	HÜCRE		Tamamen Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor
31	II,1,b	BİLSEM’de karşılaştığım her türlü problemde bana yardımcı olacak öğretmen bulabiliyorum.			
32	II,1,b	BİLSEM’deki öğretmenler bizim her türlü gelişimimizle yakından ilgileniyorlar.			
33	II,1,b	Öğretmenlerim benimle ilgili bir sorun karşısında ailem ile işbirliği yapıyor.			
34	II,1,b	Öğretmenlerim etkinliklerimizde bizlere her türlü danışmanlığı yapıyor.			
35	II,1,c	BİLSEM’deki yöneticiler diğer okulumdaki yöneticilerden farklılar.			
36	II,1,d	Rehberlik uzmanları bireysel yeteneklerimin farkında olmamı sağlıyorlar.			
37	II,2,a	BİLSEM’deki işlediğimiz konular kendimi geliştirmemi sağlıyor.			
38	II,2,a	BİLSEM’de öğrendiklerim karşılaştığım sorunları çözebilme mi sağlıyor.			
39	II,2,b	Öğretmenler, grup çalışmalarını ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.			
40	II,2,b	Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.			
41	II,2,b	Öğretmenler grup çalışmalarında liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.			
42	II,2,b	Öğretmenler, grup çalışmalarında grubun önemini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.			
43	II,3,a	BİLSEM’de farklı uygulamalara isteyerek katılıyorum.			
44	II,3,b	Öğretmenlerim farklı uygulamaları isteyerek yapıyorlar.			
45	II,3,c	Yöneticiler farklı uygulamalara her türlü desteği veriyorlar.			
46	II,3,e	Ailem, BİLSEM’deki farklı uygulamalara katılmama isteyerek destek veriyor.			
47	II,4,a	Bir sorunla karşılaştığımda sunulan imkanlarla, yeni düşünceler üretmek bir buluş gerçekleştirebiliyorum.			
48	II,4,b	Öğretmenlerim etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyor.			
49	II,4,c	Yöneticilerin teşvikiyle BİLSEM’de projelerimi gerçekleştirme fırsatı buluyorum.			
50	II,4,c	BİLSEM’de çalışmalarımızda ihtiyaç duyduğum teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı bulabiliyorum.			
51	II,4,c	BİLSEM’de alaya alınmadan fikirlere değer veriliyor.			
52	II,4,c	BİLSEM çalışanları beni olduğum gibi kabul ediyorlar.			
53	II,5,a	BİLSEM’e devam etmek bana fazladan harcamaya yaptırdığından rahatsız oluyorum.			
54	II,5,e	BİLSEM’e devam etmek aileme fazladan maddi yük getiriyor.			
55	III,1,a	Arzu ettiğim BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabiliyorum.			
56	III,1,c	Yöneticiler, öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorlar.			
57	III,3,a	Bir problemle karşılaştığımda öğrendiğim bilgileri kullanarak problemi çözebiliyorum.			
58	III,3,a	BİLSEM’de herhangi bir probleme uygun projeler hazırlayabiliyorum.			
59	III,4,a	BİLSEM’de derslerde daha rahat deneyler yapabiliyorum.			
60	III,4,a	BİLSEM’deki derslerde ihtiyacım olan araç gereçleri bulabiliyor ve onları daha rahat kullanabiliyorum.			
61	III,4,c	BİLSEM’de, müzik, tiyatro gibi türlü sözel ve işitsel etkinlikler düzenleniyor.			
62	III,4,c	BİLSEM’de, güzel sanat ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenleniyor.			

Ek: 2. BİLSEM öğretmeni anketi

Değerli BİLSEM Öğretmeni;

Sizin de görevinize devam ettiğiniz Bilim ve Sanat Merkezi'nin(BİLSEM) ülkemize daha fazla fayda sağlayabilmesi, devam eden öğrencilerin daha güzel ortamlarda, daha nitelikli bir eğitim alabilmesi için; görüşlerinize ihtiyaç duymaktayız. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sizlerle ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise BİLSEM'e devam eden öğrenci(niz/leriniz)e yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu bölümdeki her bir maddede ifadeler, **2= Tamamen katılıyorum, 1= Kısmen katılıyorum ve 0= Katılmıyorum** şeklinde sıralanmaktadır. Sizden beklenen, anket üzerine isminizi yazmamanız ve yukarıda verilen derecelendirmeye uygun şekilde kanaatlerinizi ilgili yere (x) işareti koyarak belirtmenizdir. Lütfen! Tüm soruları eksiksiz ve samimiyetle doldurunuz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Yusuf ESER

Fırat Üniversitesi Doktora Öğrencisi

BÖLÜM: I - KİŞİSEL BİLGİLER

- 1- Cinsiyetiniz? Erkek ( ) Kadın ( )
- 2- Medeni durumunuz? Evli ( ) Bekar ( )
- 3- Mesleki kıdem yılınız? 1 – 5 ( ) 6 – 10 ( ) 11 – 15 ( ) 16 ve yukarı ( )
- 4- Branşınız? Bilgisayar ( ) Fen ve teknoloji ( ) Resim ( ) Müzik ( ) Matematik ( )
Edebiyat ( ) Sosyal Bilgiler ( ) İngilizce ( ) Beden Eğitimi ( ) Diğer ( )
- 5- Hangi fakülteden mezunsunuz? Eğitim Fak. ( ) Fen ve Edebiyat ( ) Diğer ( )
- 6- Eğitim durumunuz? Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )
- 7- Üniversitedeyken “Özel Eğitim” dersi aldınız mı? Evet ( ) Hayır ( )
- 8- Üstün yeteneğe ilgi duyar mısınız? Evet ( ) Hayır ( )
- 9- Üstün yetenekle ilgili bilimsel çalışmalarınız var mı? Evet ( ) Hayır ( )
- 10- Sizce üstün yetenek doğuştan getirilen bir yetenek midir? Evet ( ) Hayır ( )
- 11- Önceki görev yaptığınız okul nerededir? İl merkezi ( ) İlçe merkezi ( ) Köy ( )

BİLSEM ÖĞRETMEN					
SIRA	HÜCRE		Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
1	I,1,a	BİLSEM'lere alınacak öğrencilerin alım yönergesini biliyorum.			
2	I,1,a	Faaliyetleri organize ederken öğrenciler neler yapmaları gerektiğini biliyor.			
3	I,1,a	BİLSEM'e katılan öğrenciler diğer öğrencilere göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.			
4	I,1,a	Öğrencilere BİLSEM'de yeni bilgiler öğretiliyor.			
5	I,1,a	Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.			
6	I,1,b	Faaliyetleri organize ederken neler yapmam gerektiğini biliyorum.			
7	I,1,b	Öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorum.			
8	I,1,b	Öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorum.			
9	I,1,c	Öğrencilerin iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyorum.			
10	I,2,a	BİLSEM'lerde belirlenen içeriğin öğrenciye en uygun şekilde nasıl verilebileceğini biliyorum.			
11	I,2,b	BİLSEM'lerde belirlenen içeriği uygun buluyorum.			
12	I,2,b	Her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlayarak ders veriyorum.			
13	I,2,e	BİLSEM'lerde içerik belirlenirken öğrencinin ailevi özelliklerine uygun içerikler kullanılıyor.			
14	I,3,a	Grup çalışmaları yaparken gruptaki öğrencilerin yeteneklerine göre hangi yöntemi kullanmam gerektiğini biliyorum.			
15	I,3,a	Öğrenciler BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemlerine yatkındırlar.			
16	I,3,a	Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için farklı metotlar uyguluyorum.			
17	I,3,a	Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek için kullanılan yöntemlerden haberdarım.			
18	I,3,b	Hangi durumda hangi yöntemlerin kullanılacağını biliyorum.			
19	I,3,b	Öğrencinin bilişsel alandaki yeterliliklerini geliştirmede kullanacağım yöntemleri biliyorum.			
20	I,3,b	BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemleri bana uygundur.			
21	I,3,d	BİLSEM'lerde kullanılan öğretim yöntemlerine göre rehber öğretmenler gerekli rehberliği yapabiliyorlar.			
22	I,4,a	Öğrencilerin bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunmaktayız.			

SIRA	HÜCRE		Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
23	I,5,a	BİLSEM'lere devam etmek, öğrenciye hem zaman, hem de para açısından fazlasıyla maliyet yüklemektedir..			
24	I,5,b	BİLSEM'lerde çalışan bir öğretmenin hem aldığı ekstra ücret hem de üzerine düşen yük bakımından diğer öğretmenlere göre daha fazladır.			
25	I,5,e	BİLSEM'lere devam eden öğrencinin velisine ekstra maliyet düşmektedir.			
26	II,1,a	Öğrenciler BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.			
27	II,1,b	BİLSEM'deki organizasyonlarda bulunmaktan mutluyum.			
28	II,2,a	Öğrenciler BİLSEM'lerdeki etkinliklere isteyerek katılıyorlar.			
29	II,2,a	BİLSEM'deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.			
30	II,2,b	Grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorum.			
31	II,2,b	Öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorum.			
32	II,2,b	Grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorum.			
33	II,2,b	Grup çalışmalarında gruba ait olma ve grubun bireyden daha önemli olduğu konusunu oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorum.			
34	II,4,a	Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.			
35	II,4,b	Etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyorum.			
36	II,4,c	Öğrencilere yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.			
37	II,4,c	Öğrencilere BİLSEM'de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.			
38	II,4,c	Öğrencilere BİLSEM'deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.			
39	III,1,a	Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.			

Ek: 3. Yönetci Anketi

Değerli Yönetici;

Sizin de mensubu olduğunuz Bilim ve Sanat Merkezi'nin(BİLSEM) ülkemize daha fazla fayda sağlayabilmesi, devam eden öğrencilerin daha güzel ortamlarda, daha nitelikli bir eğitim alabilmesi için görüşlerinize ihtiyaç duymaktayız. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde şahsınızla ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise BİLSEM'e yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu bölümdeki her bir maddede ifadeler, **2= Tamamen katılıyorum, 1= Kısmen katılıyorum ve 0= Katılmıyorum** şeklinde sıralanmaktadır. Sizden beklenen, anket üzerine isminizi yazmamanız ve yukarıda verilen derecelendirmeye uygun şekilde, kanaatlerinizi ilgili yere (x) işareti koyarak belirtmenizdir. Lütfen! Tüm soruları eksiksiz ve samimiyetle doldurunuz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Yusuf ESER

Fırat Üniversitesi Doktora Öğrencisi

BÖLÜM: I - KİŞİSEL BİLGİLER

- 1- Cinsiyetiniz? Erkek ( ) Kadın ( )
- 2- Medeni durumunuz? Evli ( ) Bekar ( )
- 3- Mesleki kıdem yılınız? 1 – 5 ( ) 6 – 10 ( ) 11 – 15 ( ) 16 ve yukarı ( )
- 4- Yöneticilikteki kıdem yılınız? 1 – 5 ( ) 6 – 10 ( ) 11 – 15 ( ) 16 ve yukarı ( )
- 5- Kaç yıldır BİLSEM'de görevlisiniz?
- 6- Branşınız nedir?
- 7- Hangi fakülteden mezunsunuz? Eğitim Fak. ( ) Fen ve Edebiyat Fak. ( ) Diğer ( )
- 8- Eğitim durumunuz? Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )
- 9- Üniversitedeyken "Özel Eğitim" dersi aldınız mı? Evet ( ) Hayır ( )
- 10- Sizce üstün yetenek doğuştan getirilen bir yetenek midir? Evet ( ) Hayır ( )
- 11- BİLSEM'den önce nerede görevliydiniz? İl merkezi ( ) İlçe merkezi ( ) Köy ( )
- 12- BİLSEM'den önceki göreviniz nedir? Yönetici ( ) Öğretmen ( ) Diğer ( )

BÖLÜM: II - BİLSEM'LE İLGİLİ DÜŞÜNCELER

BİLSEM YÖNETİCİ					
SIRA	HÜCRE		Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
1	I,1,a	Öğrenciler etkinlikleri kendileri organize edebiliyorlar.			
2	I,1,a	BİLSEM'e katılan öğrenciler diğer öğrencilere göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.			
3	I,1,a	Öğrencilere BİLSEM'de yeni bilgiler öğretiliyor.			
4	I,1,a	Öğrenciler BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneklerini geliştiriyorlar.			
5	I,1,b	Faaliyetleri organize ederken öğretmenler neler yapmaları gerektiğini biliyor.			
6	I,1,b	Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerine göre farklı programlar uyguluyorlar.			
7	I,1,b	Öğretmenler öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği tarzda etkinlikler hazırlıyorlar.			
8	I,1,c	Öğretmenler iletişim engellerini ortadan kaldıracak etkinlikler düzenliyor.			
9	I,1,d	Rehberlik uzmanları faaliyetleri organize ederken neler yapması gerektiğini biliyor.			
10	I,1,e	Aileler faaliyetlerde üzerlerine düşen desteği sağlıyorlar.			
11	I,2,b	Öğretmenler her öğrencinin yeteneklerine uygun bir program hazırlıyorlar.			
12	I,3,a	Öğrencilerin bilişsel alandaki yeterliklerini geliştirmek için yönetim olarak farklı metotları destekliyorum.			
13	I,3,b	Öğretmenler hangi durumda ne yapacaklarını biliyorlar.			
14	I,3,c	Kurumumu arzu edilen niteliklerde yönetebilmek için farklı uygulamalar sergiliyorum.			
15	I,3,d	Kurumumdaki rehberlik uzmanları öğrencileri yönlendirmede farklı yöntemler kullanmaktadırlar.			
16	I,4,a	Kurumumda öğrencilere bilişsel alan yeterliliklerini geliştirmek için farklı ekipmanlar ve sarf malzemeleri sunulmaktadır.			
17	II,1,a	BİLSEM'e devam eden öğrenciler geleceğine daha güvenle bakıyor.			
18	II,1,a	Öğrenciler BİLSEM'lerdeki organizasyonlara katılmaktan mutlular.			
19	II,1,b	Öğretmenler BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.			
20	II,1,c	BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutluluk duyuyorum.			
21	II,1,d	Rehberlik uzmanları BİLSEM'lerdeki organizasyonlarda bulunmaktan mutlular.			
22	II,2,a	BİLSEM'deki derslerde işlenen konular öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor.			
23	II,2,b	Öğretmenler, grup çalışmaları ile işbirliğini anlatan etkinlikler düzenliyorlar.			
24	II,2,b	Öğretmenler, öğrencilere grup çalışmalarında sorumluluk kazandırıcı etkinlikler hazırlıyorlar.			
25	II,2,b	Öğretmenler grup çalışmalarında görev dağılımı ve liderlik özelliklerini vurgulayan etkinlikler düzenliyorlar.			

SIRA	HÜCRE		Tamamen Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor
26	II,2,b	Öğretmenler, grup bilincini oluşturmaya yönelik etkinlikler düzenliyorlar.			
27	II,3,c	Farklı uygulamalara her türlü desteği veriyorum.			
28	II,4,a	Farklı malzemeler kullanarak ders işlemek öğrencilerde farklı etkiler oluşturuyor.			
29	II,4,b	Öğretmenler etkinliklerde çevredeki imkanları kullanıyor.			
30	II,4,c	Öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda, bilimsel çalışmaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmesine imkan tanıyorum.			
31	II,4,c	Öğrencilere BİLSEM’de projelerini gerçekleştirme fırsatı veriyorum.			
32	II,4,c	Güncel ve teknolojik gelişmelere açığım			
33	II,4,c	Öğrencilere BİLSEM’deki çalışmalarında ihtiyaç duyduğu teknolojiden (bilgisayar, tepegöz, mikroskop vb.) yararlanma imkanı sağlıyorum.			
34	III,1,a	Öğrencilerin arzu ettiği BİLSEM organizasyonlarına etkin bir şekilde katılabilmesine imkan tanıyorum.			
35	II,1,c	Öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorum.			
36	III,1,e	Öğrencinin gelecek hayatında daha aktif olabilmesi için ailelerin de BİLSEM organizasyonlarına katılabilmesine imkan tanıyorum.			
37	III,4,a	BİLSEM’deki derslerde öğrencinin ihtiyacı olan araç gereçleri bulabilmesine ve onları daha rahat kullanabilmesine imkan tanıyorum.			
38	III,4,c	BİLSEM’de, müzik, tiyatro, güzel sanatlar ve spor dallarında türlü etkinlikler düzenleniyor.			
39		BİLSEM’e devam eden öğrencilerin okullarındaki danışman öğretmenleri, rehberlik servisi veya idarecileriyle görüşmeler yapıyorsanız bu BİLSEM’deki uygulamalara nasıl yansıyor?			
40		BİLSEM öğrencilerini ulusal ve uluslararası bilişme yarışmaları ve yarışmalara katılmaları için onları nasıl yönlendiriyor ve hangi kurumlardan nasıl destek alıyorsunuz?			

Ek: 4. Sınıf Öğretmeni Anketi

Değerli Sınıf Öğretmeni;

Sizin öğrencinizin de devam ettiği Bilim ve Sanat Merkezi'nin(BİLSEM) ülkemize daha fazla fayda sağlayabilmesi, devam eden öğrencilerin daha güzel ortamlarda, daha nitelikli bir eğitim alabilmesi için; görüşlerinize ihtiyaç duymaktayız. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sizinle ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise BİLSEM'e devam eden öğrenci(niz/leriniz)e yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu bölümdeki her bir maddede ifadeler, **2= Tamamen katılıyorum, 1= Kısmen katılıyorum ve 0= Katılmıyorum** şeklinde sıralanmaktadır. Sizden beklenen, anket üzerine isminizi yazmamanız ve yukarıda verilen derecelendirmeye uygun şekilde kanaatlerinizi ilgili yere (x) işareti koyarak belirtmenizdir. Lütfen! Tüm soruları eksiksiz ve samimiyetle doldurunuz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Yusuf ESER

Fırat Üniversitesi Doktora Öğrencisi

BÖLÜM: I - KİŞİSEL BİLGİLER

1- Cinsiyetiniz?	Bay ( )	Bayan ( )		
2- Medeni durumunuz?	Evli ( )	Bekar ( )		
3- Mesleki kıdem yılınız?	1 – 5 ( )	6 – 10 ( )	11 – 15 ( )	16 ve yukarısı ( )
4- Kaçınıcı sınıfları okutuyorsunuz?	4 . Sınıf ( )	5 . Sınıf ( )		
5- Hangi fakülteden mezunsunuz?	Eğitim Fak. ( )	Fen ve Edebiyat ( )	Diğer ( )	
6- Eğitim durumunuz?	Ön Lisans ( )	Lisans ( )	Yüksek Lisans ( )	Doktora ( )
7- Üniversitedeyken “Özel Eğitim” dersi aldınız mı?		Evet ( )	Hayır ( )	
8- Üstün yeteneğe ilgi duyar mısınız?		Evet ( )	Hayır ( )	
9- Sizce üstün yetenek doğuştan getirilen bir yetenek midir?		Evet ( )	Hayır ( )	
10- Görev yaptığınız okul nerededir?	İl merkezi ( )	İlçe merkezi ( )	Köy ( )	
11- Sizce BİLSEM'e devam eden bir öğrencinin gelecek hayatı nasıl olur ve bu ülkeye katkısı ne olur?				

- 12- BİLSEM'e devam eden bir öğrencinin öğretmeni olmanın zorlukları varsa nelerdir?

BÖLÜM: II - ÖĞRENCİNİZLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİNİZ

SINIF ÖĞRETMENİ					
SIRA	HÜCRE		Tamamen Katılıyorrum	Kısmen Katılıyorrum	Katılmıyorum
1	I,1,a	BİLSEM'e katılan öğrenci(m/lerim) diğer öğrencilere göre farklı yeterliklere sahip öğrencilerden oluşuyor.			
2	I,1,a	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.			
3	I,1,a	Öğrenci(m/lerim) BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.			
4	I,1,b	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendini rahatça ifade edebiliyor.			
5	I,1,f	BİLSEM'de hazırlanan derslerin konularıyla okulumuzdaki derslerin konuları bir bütünlük oluşturuyor.			
6	I,1,f	Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de, okulda öğrendiklerinden farklı bilgiler öğreniyor.			
7	I,1,f	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşıyor.			
8	I,2,c	Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendiklerini günlük yaşamda rahatça kullanabiliyor.			
9	I,2,c	Öğrenci(m/lerim) BİLSEM'de öğrendikleriyle etrafındaki insanlarla daha rahat iletişim kurabiliyor.			
10	II,1,a	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) geleceğine daha güvenle bakıyor.			
11	II,1,a	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) kendilerini sınıfın üstünde görüyor.			
12	II,1,a	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrencilere göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyor.			
13	II,1,a	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) okulumuzda devamsızlık yapıyor.			
14	II,1,b	BİLSEM'e devam eden bir öğrencinin sınıf öğretmeni olmak beni duygusal olarak olumlu etkilemektedir.			
15	II,1,f	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) diğer öğrenciler yanında daha kolay kabul görüyor.			
16	II,1,f	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) farklılıklarını sınıfa hükmetmek için kullanıyor.			
17	II,1,f	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) sınıfımızdaki etkinliklere katılmak istemiyor.			
18	II,2,a	BİLSEM'e devam etmek öğrenciyi duygusal olarak olumlu etkilemektedir.			
19	II,2,a	BİLSEM'e devam eden öğrenci(m/lerim) devam etmeden öncekine göre daha hızlı bir gelişme gösteriyor.			
20	III,3,a	Öğrenci(m/lerim) bir problemle karşılaştığında BİLSEM'de öğrendiği bilgileri kullanarak problemi çözebiliyor.			

Ek: 5. Veli Anketi

Değerli Veli;

Sizin çocuğunuzun da devam ettiği Bilim ve Sanat Merkezi'nin(BİLSEM) ülkemize daha fazla fayda sağlayabilmesi, devam eden öğrencilerin daha güzel ortamlarda, daha nitelikli bir eğitim alabilmesi için görüşlerinize ihtiyaç duymaktayız. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sizinle ilgili bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise BİLSEM'e yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu bölümdeki her bir maddede ifadeler, **2= Tamamen katılıyorum, 1= Kısmen katılıyorum ve 0= Katılmıyorum** şeklinde sıralanmaktadır. Sizden beklenen, anket üzerine isminizi yazmamanız ve yukarıda verilen derecelendirmeye uygun şekilde, kanaatlerinizi ilgili yere (x) işareti koyarak belirtmenizdir. Lütfen! Tüm soruları eksiksiz ve samimiyetle doldurunuz. Katılarınız için teşekkür ederim.

Yusuf ESER

Fırat Üniversitesi Doktora Öğrencisi

BÖLÜM: I - KİŞİSEL BİLGİLER

- 1- Cinsiyetiniz? Erkek ( ) Kadın ( )
- 2- Tahsil durumunuz? Okur yazar değil ( ) İlk okul ( ) İlköğretim ( ) Orta öğretim ( )
Ön lisans ( ) Lisans ( ) Lisans üstü ( ) Doktora ( )
- 3- Eşinizin Tahsili? Okur yazar değil ( ) İlk okul ( ) İlköğretim ( ) Orta öğretim ( )
Ön lisans ( ) Lisans ( ) Lisans üstü ( ) Doktora ( )
- 4- Çocuğunuzun yeteneğini kim fark etti? Ben veya eşim ( ) Öğretmeni ( )
Rehber Öğretmen ( ) Diğer ( )
- 5- Ailede başka üstün zekalı veya yetenekli var mı? Evet ( ) Hayır ( )
- 6- Sizce üstün yetenek doğuştan getirilen bir yetenek midir? Evet ( ) Hayır ( )
- 7- Çocuğunuzun yetenekleri sizin hayatınızı nasıl etkiliyor?
- 8- Çocuğunuzun 20'li yaşlarına geldiğinin hayalini kurduğunuzda hayalinizde gördükleriniz nelerdir?

BÖLÜM: II - BİLSEM'LE İLGİLİ DÜŞÜNCELER

AİLE					
SIRA	HÜCRE		Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
1	I,1,a	Çocuğum BİLSEM sayesinde yeni bilgiler öğreniyor.			
2	I,1,a	Çocuğum BİLSEM sayesinde öğrenme yeteneğini geliştirebiliyor.			
3	I,1,b	Çocuğum BİLSEM sayesinde kendisini daha rahat ifade edebiliyor.			
4	I,1,b	Çocuğum BİLSEM'de öğrendikleri sayesinde etrafındakilerle daha rahat iletişim kurabiliyor.			
5	I,2,f	Çocuğum BİLSEM'de öğrendiklerini günlük yaşamda daha rahat kullanabiliyor.			
6	I,4,a	BİLSEM'lerde çocuğuma iyi bir eğitim verebilmek için uygun bir eğitim ortamı sunulmaktadır.			

SIRA	HÜCRE		Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
7	I,4,a	BİLSEM’lerde çocuğuma farklı ders araçlarıyla etkinlik hizmeti sunulmaktadır.			
8	I,4,a	BİLSEM’lerde çocuğuma çok miktarda sarf malzemeleri sunulmaktadır			
9	I,5,a	BİLSEM’e devam eden çocuğum, ortalama olarak, devam etmeyen bir öğrenci kadar harcama yapmaktadır.			
10	I,5,e	BİLSEM’e devam eden çocuğum için ortalama olarak diğer çocuklar kadar harcama yapmaktayım.			
11	II,1,a	Çocuğum BİLSEM’de diğer okuluna göre daha rahat arkadaşlıklar kurabiliyor.			
12	II,1,a	BİLSEM’lerdeki organizasyonlarda bulunmak çocuğumu duygusal olarak olumlu etkilemektedir.			
13	II,1,a	BİLSEM’de istediği çalışmayı yapabildiği için çocuğum kendisini daha özgür hissediyor.			
14	II,1,a	BİLSEM’e devam etmekle çocuğum geleceğine daha güvenle bakıyor.			
15	II,1,b	BİLSEM’de görevli öğretmenler, çocuğumla, diğer eğitim kurumlarında görevli öğretmenlere göre daha yakın ilişki içerisindedir.			
16	II,1,b	BİLSEM’deki öğretmenler çocuğumla ilgili herhangi bir sorun karşısında bizimle işbirliği yapıyor.			
17	II,1,c	BİLSEM’lerde görevli yöneticiler diğer eğitim kurumlarındakinden daha duygusaldırlar.			
18	II,2,a	BİLSEM’lerdeki derslerin içerikleri çocuğumu duygusal yönden olumlu etkilemektedir.			
19	II,2,b	Çocuğum, BİLSEM’e devam etmeye başladıktan sonra grup çalışmaları ile işbirliğini daha fazla önemsiyor.			
20	II,2,b	Çocuğum, BİLSEM’e devam etmeye başladıktan sonra, bir grubun üyesi olmaktan daha fazla mutlu oluyor.			
21	II,3,e	Çocuğumun, BİLSEM’deki farklı uygulamalara katılmasına isteyerek destek veriyorum.			
22	II,4,a	BİLSEM’lerde sunulan imkanlar(yer, ekipman ve sarf malzemeleri) çocuğumun oraya olumlu yaklaşmasını sağlamaktadır.			
23	II,5,e	Çocuğumun BİLSEM’e devam etmesi sonucu gerekli olan ekstra maliyet beni mutsuz etmektedir.			
24	III,1,c	Yöneticiler, öğrencilerin hazırladığı proje ve ürünlerin sergilenmesi için gerekli desteği sağlıyorlar.			
25	III,1,e	Çocuğumun gelecek hayatında daha aktif olabilmesi için gerekli olduğunda aile olarak BİLSEM organizasyonlarına katılabiliyoruz.			

ÖZGEÇMİŞ

1967 yılında Ankara’da doğdu. İlk orta ve lise tahsilini Ankara’da tamamladı. 1985 yılında girdiği Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalından 1989 yılında mezun oldu. 2000 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalından Bilim Uzmanlığı diploması aldı. 2008 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalına kayıt olundu. Yayımlanmış olan bir KPSS kitabının yazarlarından olan Yusuf ESER’in ulusal hakemli dergilerde yayınlanmış olan iki adet makalesi ile iki kongrede sunmuş olduğu bildirileri mevcuttur.

4 yıl Emniyet Genel Müdürlüğü Ankara Emniyet Müdürlüğü’nde G.İ.H. Memur, 2 yıl Milli Eğitim Bakanlığı Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nde sınıf öğretmeni, 9 yıl Atatürk Üniversitesi Ağrı Eğitim Fakültesi’nde öğretim görevlisi, 3 yıl Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak çalışan Eser, 2010 yılından beri Karabük Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi ve Edebiyat Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalışmakta olup evli ve Mustafa, Ahmet ve Turan adlarında 3 erkek çocuk babasıdır.